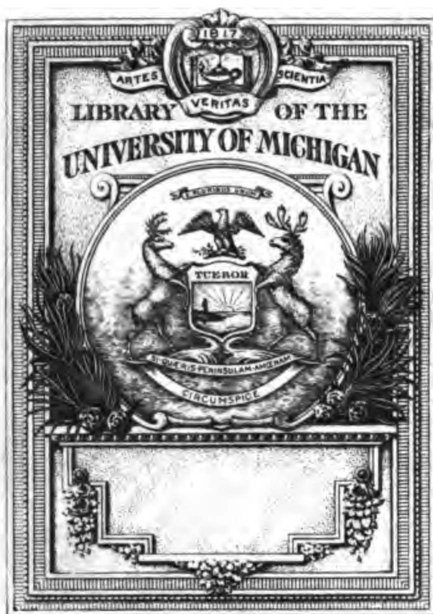

1817
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

Verð: 60 aur.

Íslendinga sögur.

26.

Fóstbræðra saga.

Búið hefir til prentunar

Valdimar Ásmundarson.

Reykjavík.

Kostnaðarmaður: Sigurður Kristjánsson.

1899.

Félagsprentsmiðjan.

FÓSTBRÆÐRA SAGA.

BÚIÐ HEFIR TIL PRENTUNAR
VALD. ÁSMUNDARSON.

REYKJAVÍK.
ˈTNAÐARMAÐUR: *SIGURÐUR KRISTJÁNSSON*.
1899.

FÉLAGSPRENTSMIÐJAN.

FORMÁLI.

Fóstbræðra saga hefir verið gefin út áður visvar sinnum sérstök, 1822 og (af Konráði Gíslasyni) 1858, og þar að auki í Flateyjarbók (Kristiania 1862) og Hauksbók (Khöfn 1892—96).

Hér er fyrri hlutr sögunnar gefinn út eftir útgáfu Konráðs Gíslasonar, enn síðari hlutrinn eftir Hauksbók.

Það þótti réttara, að gefa út fyrri hlutinn allan, og halda þar síðan áfram frásögn Hauksbókar, heldr enn að taka hvorartveggju frásagnirnar á því skeiði sögunnar, sem þær ná báðar yfir, þótt frásögn Hauksbókar sé upphaflegri.

Fyrri hlutur sögunnar er í hdr. A. M. 132 fol. og 566 B, enn síðari hluturinn í Hauksbók. Þessi samskeyti fyrra og síðara hluts eru á miðri 82 bls. í þessari útgáfu.

Öll er sagan í Flateyjarbók, og eru prentaðir aftan við þessa útgáfu kaflar úr henni, sem ekki eru í 132 eða Hauksbók. Frásögnin í Flateyjarbók er miklu lakari, og sumstaðar skotið ýmsu inn í, sem líklega er búið til af afskrifaranum, eða eftir munnmælum, sem eru yngri enn sagan. Svo er um kaflann um bjargför þeirra Þorgeirs og Þormóðs, og líklega kaflinn um Kár; dvöl Þormóðs með Knúti konungi virðist geta verið sannsöguleg.

Málið á fyrri hluta sögunnar (eftir 132) er nokkuð frábrugðið því máli, sem er á öðrum Íslendinga sögum, og má af því sjá, að sagan er seint rituð í þeirri mynd.

Þær af vísunum, sem prentaðar eru í Hauksbók, eru skýrðar þar, og hefir hér verið stuðst við þær skýringar. Við einstaka vísu hefir dr. Jón Þorkelsson, fyrrv. rektor, sagt mér tilg. sínar og skýringar.

TÍMATAL.

Fæddr Þorgeirr Hávarsson 99
Fæddr Þormóðr kolbrúnarskáld . . . 99
Veginn Þórðr á Skeljabrekku . . . 101
Víg Ingólfs og Þorbrands 101
Víg Butralda 101
Víg Þorgils Mássonar 101
Þorgeirr varð sèkr og fór utan . . . 101
Þorgeirr og Grettir dvelja á Reykjahólum 101
Veginn Þorgeirr Hávarsson vorið . . 102
Veginn Þórarinn ofsi 102
Þormóðr fór utan 102
Þormóðr fór til Grænlands 102
Þormóðr dvelr með Þorkeli Leifssyni 102
Víg Þorgríms trölla 102
Þormóðr dvelr í Grænlandi hjá Grímu og á Stokkanesi . . . . . 1027—2
Víg Ljóts 102
Þormóðr finnr Knút konung 102
Þormóðr fer aftr til Óláfs konungs . . 102
Stiklastaðaorrusta, þar sem Þormóðr féll 103

Fóstbræðra saga.

1. Á dögum hins helga Óláfs konungs váru margir höfðingjar undir hans konungdæmi, ekki at eins í Noregi, heldr í öllum löndum, þeim er hans konungdómr stóð yfir, ok váru þeir allir mest virðir af guði, er konungi líkaði bezt við. Í þann tíma var höfðingi ágætr á Íslandi, í Ísafirði, er Vermundr hét; hann var Þorgrímsson, bróðir víga-Styrs. Vermundr hafði bústað í Vatnsfirði. Hann var vitr og vinsæll. Hann átti konu þá er Þorbjörg hét — hon var kölluð Þorbjörg digra, — dóttir Óláfs pá. Hon var vitr kona ok stórlynd. Jafnan er Vermundr var ekki heima, þá réð hon fyrir heraði ok fyrir mönnum, ok þótti hverjum manni sínu máli vel komit, er hon réð fyrir. Þat barst at einhverju sinni, þá er Vermundr var ekki heima, at Grettir Ásmundarson kom í Ísafjörð, þá er hann var sekr, ok þar sem hann kom, hafði

hann þat nær af hverjum, er hann kallaði til. Ok þó at hann kallaði þat gefit, eða þeir er laust létu féit, þá váru þær gjafir þann veg, at margir menn mundu sitt fé ekki laust láta fyrir honum, ef þeim sýndist ekki tröll fyrir dyrum. Því söfnuðu bændr sér liði ok tóku Gretti höndum, ok dæmdu hann til dráps, ok reistu honum gálga ok ætluðu að hengja hann. Ok er Þorbjörg veit þessa fyrirætlan, fór hon með húskarla sína til þess mannfundar, er Grettir var dæmdr, ok þar kom hon at, sem gálginn var reistr ok snaran þar við fest, ok Grettir þegar til leiddr, ok stóð þat eitt fyrir lífláti hans, er menn sá för Þorbjargar; ok er hon kom til mannfundar þess, þá spyrr hon, hvat menn ætluðust þar fyrir. Þeir sögðu sína fyrirætlan. Hon segir: „Óráðlegt sýnist mér þat, at þér drepið hann, því at hann er ættstórr maðr ok mikils verðr fyrir afls sakir ok margrar atgervi, þó at hann sé ekki gæfumaðr í öllum hlutum, ok mun frændum hans þykkja skaði um hann, þótt hann sé við marga menn ódæll“. Þeir segja: „Ólífismaðr sýnist oss hann vera; því at hann er skógarmaðr ok sannr ránsmaðr“. Þorbjörg mælti: „Ekki mun hann nú at sinni af lífi tekinn, ef ek má ráða“. Þeir segja: „Hafa muntu ríki til þess, at hann sé ekki af lífi tekinn, hvárt sem þat er rétt eða rangt“. Þá lét Þorbjörg leysa Gretti, ok gaf

honum líf, ok bað hann fara þangat sem hann vildi. Af þessum atburð kvað Grettir kviðling þenna:

(1) Mundak sjalfr
í snöru egnda
helzti brátt
höfði stinga,
ef Þorbjörg
þessu skaldi
— hon es allsnotr —
eigi byrgi.

Í þessum atburði má hér sýnast, hversu mikill skörungr hon var.

2. Hávarr hét maðr; hann var Kleppsson. Hann bjó á bæ þeim er heitir at Jök*uls*keldu. Hávarr var kynjaðr sunnan af *Akra*nesi, ok hafði farit þaðan fyrir víga sakir, því at hann var mikill vígamaðr ok hávaðamaðr ok ódæll. Hann átti konu þá er Þórelfr hét; hon var breiðfirzk at kyni; hon var dóttir Álfs ór Dölum, göfugs manns ok ágæts. Hávarr ok Þórelfr áttu son þann er Þorgeirr hét; hann var bráðgerr maðr ok mikill vexti, ok sterkr ok kappsfullr; hann nam á unga aldri at hlífa sér með skildi ok vega með vápnum. Bersi hét maðr, er bjó í Ísafirði; hann bjó á bæ þeim er á Dyrðilmýri heitir; hann átti þá konu, er Þorgerðr hét. Son þeira hét Þormóðr. Hann var þegar á unga aldri hvatr maðr ok hugprúðr, meðalmaðr vexti, svartr á hárslit ok hrokkin-

hærðr. Í þenna tíma bjó á Reykjahólum á Reykjanesi Þorgils Arason; hann var mikill höfðingi, vitr ok vinsæll, ríkr og ráðvandr. Illugi hét bróðir hans, hirðmaðr ens heilaga Óláfs konungs; hann var farmaðr mikill, og var jafnan annan vetr með Óláfi konungi, enn annan á Reykjahólum; hann hafði út kirkjuvið ok skálavið. Þeir bræðr, Þorgils ok Illugi, váru synir Ara Óláfssonar, Úlfs sonar ens skjálga, er nam Reykjanes, Högna sonar ens hvíta, Ótryggs sonar, Óblauðs sonar, Hjörleifs sonar konungs. Þorgerðr hét móðir þeira Þorgils ok Illuga; hon var dóttir Álfs ór Dölum. Móðir Álfs var Hildr Þorsteins dóttir ens rauða, Óleifs sonar ens hvíta, Ingjalds sonar, Fróða sonar; .móðir *Ingjalds* var Þóra, dóttir Sigurðar orms í auga; móðir Sigurðar var Áslaug, dóttir Sigurðar fáfnisbana. Þorgeirr Hávarsson var systrungr Þorgils Arasonar. Þorgeirr ok Þormóðr óxu upp í Ísafirði, ok var snemmendis vingan með þeim, því at þeir váru í mörgu skapglíkir. Snemmendis sagði þeim svá hugr um, sem síðar bar raun á, at þeir mundu vápnbitnir verða; því at þeir váru ráðnir til, að láta sinn hlut hvergi undir liggja, við hverja menn sem þeir ætti málum at skifta; meir hugðu þeir jafnan at fremd þessa heims lífs enn at dýrð annars heims fagnaðar. Því tóku þeir þat ráð með fastmælum, at sá þeira skyldi hefna annars, er lengr

lifði. Enn þó at þá væri menn kristnir kallaðir, þá var þó í þann tíð ung kristni ok mjök vanger, svá at margir gneistar heiðninnar váru þá eftir. Hafði sú siðvenja verit höfð frægra manna, þeira er þat lögmál settu sín í milli, at sá skyldi annars hefna, er lengr lifði; þá skyldu þeir ganga undir þrjú jarðarmen, ok var þat eiðr þeira. Sá leikr var á þá lund: at rísta skyldi þrjár torfur ór jörðu, langar; þeira endar skyldu allir fastir í jörðu, ok heimta upp lykkjurnar, svá at menn mætti ganga undir. Þann leik frömdu þeir Þormóðr og Þorgeirr í sínum fastmælum. Þormóðr var nökkuru eldri, enn þó var Þorgeirr sterkari. Uppgangr þeira gerðist brátt mikill. Fara þeir víða um heruð, ok váru ekki vinsælir; töldu margir þá ekki vera jafnaðarmenn. Höfðu þeir hald og traust hjá feðrum sínum, sem ván var at; virðu margir menn sem þeir heldi þá til rangs. Enn þeir menn, sem vanhluta þóttust verða fyrir þeim fóstbræðrum, fóru á fund Vermundar ok báðu hann koma af sér þessum vandræðum. Vermundr bauð Hávari ok Bersa á sinn fund, ok sagði þeim at mönnum líkaði lítt til sona þeira — „ertu Hávarr, utanheraðsmaðr“, segir hann, „ok hefir sezt hér niðr at engis manns leyfi; höfum vér ekki amast við bygð þína hér til; enn nú sýnist mér standa af Þorgeiri syni þínum órói ok stormr; viljum vér nú at þú færir

bústað þinn og bygð brott ór Ísafirði. Enn Bersa ok son hans munu vér af því ekki á brott reka, at þeir eru hér kynjaðir; væntum vér ok at minni stormr standi af Þormóði, ef þeir Þorgeirr skiljast". Hávarr svarar: „Ráða muntu því, Vermundr, at vér munum ráðast í brott ór Ísafirði með fé várt, enn ekki veit ek, nema Þorgeirr vili ráða vistum sínum". Nú eftir þessa þeira ráðagerð færði Hávarr bústað sinn suðr til Borgarfjarðar, ok bygði þar sem nú heita Hávarstoftir. Þorgeirr var þá ýmist með föður sínum eða vestr í Ísafirði með Þormóði, ok var hann mörgum mönnum nökkurr andvaragestr, þar sem hann kom, þó at hann væri á ungum aldri. Löngum var hann á Reykjahólum með Þorgilsi frænda sínum ok hafði af honum gott yfirlæti. Mikit vinfengi var með þeim Ara Þorgilssyni þegar á unga aldri, ok helzt þeira vinfengi meðan þeir lifðu báðir. Jöðurr hét maðr, er bjó á bæ þeim er heitir á Skeljabrekku; hann var garpr mikill ok höfðingi, ódæll ok lítill jafnaðarmaðr við marga menn, ríkr í heraðinu ok stórráðr, vígamaðr mikill ok bætti menn sjaldan fé, þótt hann vægi. Þat bar at einn vetr, at Jöðurr ok húskarlar hans fóru út á Akranes at mjölkaupum. Í þeiri för kom hann til Hávars, ok bað at hann mundi ljá honum hest út á Nes. Hann léði honum hestinn — „ok vil ek at þú látir hest-

inn hér eftir, er þú ferr aftr, ok hafir þú ekki lengra". Jöðurr kvað svá vera skyldu. Síðan fór hann út á Nes ok keypti mjöl sem hann ætlaði, ok fór heimleiðis þá er hann hafði þat annazt, at honum bar nauðsyn til; ok þá er hann fór utan með Grunnafirði um bæ Hávars, þá ræddu förunautar hans um við hann, at þeir mundu koma þar til húss ok láta þar eftir hestinn. Jöðurr svarar: „Ekki nenni ek at dveljast at því; mun ek nú hafa hestinn heim undir klyfjum, ok senda honum þegar aftr, er ek hefi haft í mína nauðsyn". Þeir segja: „Gera máttu þat ef þú vill. Enn ekki hefir Hávari jafnan líkat, ef af því væri brugðit, er hann vildi vera láta". „Ekki mun nú fyrir þat gert", segir Jöðurr. Hávarr sér ferð þeira, ok kennir mennina; ferr til fundar við þá ok heilsar þeim ok mælti: „Nú munu þér láta hér eftir hestinn". Jöðurr svarar: „Þú munt vilja lána mér hestinn heim til Skeljabrekku". Hávarr segir: „Ekki vil ek at nú fari hestrinn lengra". Jöðurr svarar: „Þó munu vér hafa hestinn, þótt þú vilir ekki ljá". Hávarr segir: „Svá má vera, at þat sé". Hann hleypr at hestinum ok hjó ofan klyfjarnar ok tók í tauma hestsins ok sneri heim á leið. Jöðurr hafði krókaspjót í hendi. Hann snarar þá at Hávari og leggr spjóti í gegnum hann. Af því sári lét Hávarr líf sitt. Jöðurr tók hestinn ok hafði með sér ok fór leið

sína til þess er hann kom heim. Heimamönnum Hávars þótti seint heim verða. Þeir leituðu hans ok fundu hann dauðan þar sem hann hafði veginn verit. Þeim þótti þau tíðendi mikil vera. Í þann tíma var Þorgeirr vestr í Ísafirði. Víg Hávars spurðist skjótt víða um heruð. Ok er Þorgeirr spurði víg föður síns, þá brá honum ekki við þá tíðenda sögn, eigi roðnaði hann, því at ekki rann honum reiði í hörund, ekki bliknaði hann, því at honum rann ekki í bein reiði; heldr brá hann sér engan veg við tíðenda sögnina; því at ekki var hjarta hans sem fóarn í fugli, ekki var þat blóðfult, svá at þat skylfi af hræðslu, heldr var þat hert af enum hæsta höfuðsmið í öllum hvatleik.

3. Svá er sagt, at Þorgeirr væri lítill kvennamaðr; sagði hann þat vera svívirðing síns krafts, at hokra at konum. Sjaldan hló hann. Óblíðr var hann hversdaglega við alþýðu. Mikill var hann vexti ok drengilegr í ásjónu, rammr at afli. Þorgeirr átti exi breiða, stundar mikla, sköfnungsexi; hon var snarpegg ok hvöss, ok fekk mörgum hrafni exin náttverð. Hann átti ok mikit fjaðrspjót; þat var með hörðum oddi ok hvössum eggjum, mikill falrinn ok digrt skaft. Í þann tíð váru á Íslandi sverð ótíð mönnum til vápnabúnings. Nú er Þorgeirr spurði víg föður síns, þá fór hann á Reykjahóla til Þorgils, ok sagði honum at

hann vildi fara suðr í Borgarfjörð, at hitta móður sína, ok bað at hann skyldi fá honum flutning yfir Borgarfjörð. Þorgils gerði sem hann bað. Nú ferr hann suðr í Borgarfjörð, ok er ekki getit um náttstaði hans. Færðir váru góðar ok snælaust í heraðinu; vötnin lágu öll. Ok er hann kom suðr yfir Hvítá, þá lagði hann leið sína til Skeljabrekku. Veðr var þykt ok hlætt; myrkt úti, bæði fyrir veðrs sakir ok nætr. Þorgeirr kom til Skeljabrekku síð um aftan; ok er hann kom á bæinn, þá váru dyrr aftr loknar ok menn nýkomnir í stufu frá eldi. Ljós brann í stufunni. Þorgeirr drap á dyrr. Jöðurr tók til orða: „Á dyrr er drepit; gangið út nökkurr sveina". Þá sá út húskarl einn ok sér mann úti fyrir dyrum standa með vápnum, ok spyrr, hverr hann væri. Hann svarar: „Vígfúss heiti ek". Húskarlinn mælti: „Gakk inn þú; heimul mun þér gisting". Þorgeirr svarar: „Eigi þigg ek gisting at þrælum; mæl þú at Jöðurr gangi út". Húskarl gengr inn, enn Þorgeirr stóð úti. Bóndi spurði húskarl, er hann kom í stofu: „Hverr kom maðr úti"? Húskarl svarar: „Veit ek at síðr, hverr hann er, at ek ætla, at hann viti eigi sjálfr". Jöðurr segir: „Hvárt bauð þú honum hér gisting"? Hann svarar: „Bauð ek". Jöðurr mælti: „Hverju svaraði hann"? „Ekki lézt hann vilja þiggja gistingarboð at þrælum; bað hann þik út koma".

Jöðurr tók spjót í hönd sér ok setti hjálm á höfuð sér ok gengr út í dyrr ok tveir húskarlar með honum; sér mann standa fyrir dyrum ok snýr spjótinu ok setti spjótsoddinn í þresköldinn. Hann spurði, hverr enn komni maðr væri. Sá sagði: „Ek heiti Þorgeirr“. Jöðurr sagði: „Hverr Þorgeirr ertu“? *Hann svarar:* „Ek er Hávars son“. Jöðurr mælti: „Hvert er erendi þitt hingat?“ Hann sagði: „Ekki veit ek, hvat til tíðenda verðr: enn eftir vil ek leita, ef þér vilit nökkuru bæta víg þat, er þú vátt Hávarr föður minn“. Jöðurr mælti: „Ekki veit ek, hvárt þú hefir þat spurt, at ek hefi mörg víg vegit, ok ek hefi ekki bætt“. „Ókunnigt er mér þat“, segir Þorgeirr; „enn hvat sem um þat er, þá kemr þetta til mín, at leita eftir þessum vígsbótum; því at mér er nær höggvit“. Jöðurr segir: „Ekki er mér allfjarri skapi, at minnast þín í nökkuru; enn fyrir því mun ek ekki þetta víg bæta þér, Þorgeirr, at þá þykkir öðrum skylt, at ek bæta fleiri víg“. Þorgeirr svarar: „Þér munuð ráða, hvern sóma þér vilið gera, enn vér munum ráða þykkju várri“. Nú ræddust þeir þessi orð við, ok stóð Þorgeirr ekki allnærr dyrunum; hann hefir spjót í hægri hendi ok sneri fram oddinum, enn exi í vinstri hendi. Jöðurr ok hans menn áttu dimt út at sjá, þar sem þeir váru frá ljósi komnir; enn Þorgeiri

var nökkuru hægra at sjá þá sem stóðu í dyrunum. Nú er þá varir sízt, þá gengr Þorgeirr at dyrunum ok lagði spjóti á honum miðjum, ok þegar í gegnum hann, svá at hann fell í dyrnar í fang þeim fylgdarmönnum sínum. Þorgeirr snýr í brott þegar í náttmyrkrinu; enn húskarlar Jöðurs *starfa at* honum. Þá var Þorgeirr fimtán vetra gamall, er víg þetta varð, sem Þormóðr kvað í erfidrápu Þorgeirs:

(2) Starf hófsk upp þás arfa
auðveitir lét dauðan
— hestrennir vas hlunna
hugsnjallr — Klœings falla;
efnd tók Hávars hefndar
hafstóðs þá's vas Móði
— hann varð höpp at vinna
hvetr — fimtaan vetra.

Þorgeirr fór um nóttina, ok nam ekki fyrr staðar enn á Hávarsstöðum. Hann drap þar á dyrr, ok var seint til hurðar gengit. Þórelfr kvaddi til húskarl einn út at ganga. Hann vaknar ok gnýr fast augun ok lætr illa við upp at standa ok mælti: „Ekki veit ek, at nauðsyn sé út at ganga, þótt menn fari um nætr“. Þórelfr mælti: „Sá einn mun um nætr fara í miklu myrkri, at nauðsyn mun á þykkja“. „Ekki veit ek þat“, segir húskarl, ok ríss upp, ok heldr seint, ok gengr til hurðar ok sér mann úti fyrir dyrum i náttmyrkri ok heilsar honum ekki — snýr inn aftr til rekkju sinnar ok legst

niðr ok breiðir á sig klæði sín. Þorgeirr gengr inn ok lýkr aftr hurðina eftir sér ok snýr til stofu. Þórelfr tók til orða: „Hverr kom maðr?“ Húskarl segir: „Þat er bæði, at ek veit ekki, hverr hann er, enda þykki mér ekki undir“. Hon mælti: „Óforvitinn maðr ertu“. Hon mælti þá við griðkonu eina: „Rís upp þú, ok gakk til stofu. ok vit, hverr maðr sá er, at þangat gekk“. Griðkona reis upp ok gekk til stofu, ok lýkr upp hurðinni líttat ok spyrr, hvárt nökkut sé manna í stofunni. Henni var sagt: „Hér er maðr víst“. Hon spyrr, hverr hann væri. Hann svarar: „Þorgeirr heiti ek“. Hon lýkr aftr hurðina ok gekk í skála. Þórelfr mælti: „Hverr kom maðr?“ Hon segir: „Þat ætla ek, at kominn sé Þorgeirr sonr þinn“. Þórelfr ríss þá upp ok kveykir ljós, gengr til stofunnar ok fagnar vel syni sínum, — spyrr tíðenda. Þorgeirr svarar: „Áverki nökkurr gerðist í kveld at Skeljabrekku“. Þórelfr spyrr: „Hverir áttu hlut í því?“ Þorgeirr svarar: „Ekki má ek þat af mér bera“. Þórelfr segir: „Hversu mikill áverki var þat?“ Þorgeirr svarar: „Ekki ætla ek at þar muni umbanda þurfa, er hann fekk af mér; þat sá ek á spjóti mínu, at út mundi hafa tekit í gegnum hann, ok fell hann á bak aftr í fang fylgdarmönnum sínum. Þórelfr mælti þá með glöðu brjósti: „Óbernsklegt bragð var þat, ok njóttu

heill handa, son minn. Enn hví lögðu þeir ekki eftir þér, fylgdarmenn hans?“ Þorgeirr segir: „Fengin váru þeim í fyrstu önnur verkaefni, enn brátt fal sýn meðal vár fyrir myrkrs sakir“. Þórelfr segir: „Svá má vera“. Þá var settr náttverðr fyrir Þorgeirr. Ok er hann var mettr, þá mælti Þórelfr: „Þat sýnist mér ráð, at þú leggist niðr til svefns, enn rís upp ofanverða nótt ok stíg þá á bak hesti þínum ok ríð vestr til Breiðafjarðar; húskarlar mínir skulu fylgja þér svá langt sem þú vill. Hér munu menn koma á morgin at leita þín, ok höfum vér ekki ríki til at halda þik fyrir fjölmenni. Vötn mun ok skjótt leysa, ef þeyrrinn helzt, ok er þá verra at fara, ef þau leysir. Hefir þú nú unnit þat hér, er mest nauðsyn bar til. Berðu Þorgilsi frænda mínum orð til þess, at hann taki mér nökkurn ráðstafa vestr þar hjá sér; ek mun selja jarðir mínar hér; vil ek ráðast þangat í átthaga minn“. Þorgeirr gerði sem móðir hans gaf ráð til; lagðist til svefns ok reis upp ofanverða nótt ok reið eftir þat í brott; ok er ekki getit um hans ferð fyrr enn hann kom vestr í Breiðafjörð, fekk sér þár skip ok fór á því vestr á Reykjanes ok sagði þar víg Jöðurs. Sýndist öllum mönnum, þeim er heyrðu þessa tíðenda sögn, sjá atburðr undarlegr orðinn, at einn ungr maðr skyldi orðit hafa at bana svá harðfengum heraðshöfðingja ok svá mikl-

um kappa, sem Jöðurr var. Enn þó var þat ekki undarlegt, því at enn hæsti höfuðsmiðr hafði skapat ok gefit í brjóst Þorgeiri svá örugt hjarta ok hart, at hann hræddist ekki, ok hann var svá öruggr í öllum mannraunum sem it óarga dýr. Ok af því at allir góðir hlutir eru af guði gervir, þá er öruggleikr af guði gerr ok gefinn í brjóst hvötum drengjum, ok þar með sjálfræði at hafa til þess er þeir vilja, góðs eða ills; því at Kristr hefir kristna menn sonu sína gert enn ekki þræla, enn þat mun hann hverjum gjalda, sem til vinnr. — Þorgeirr hafðist þá við ýmist á Reykjahólum, eða vestr í Ísafirði. Um várit eftir þessi tíðendi réðst Þórelfr vestr á Reykjanes með alt fé sitt. Þat sumar var sæzt á víg þeira Jöðurs. Þorgeirr var þá löngum með Bersa. Váru þeir Þormóðr enir beztu vinir; fengu sér einn ferjustút ok réðust til þess skips sjau menn aðrir með þeim; létu reiða yfir um sumarit í ýmsa staði, ok váru miðlungi vinsælir. Ingólfr hét maðr, er bjó í Jökulsfjörðum; hann var kallaðr Ingólfr sviðinn; sá bær var kallaðr á Sviðinsstöðum, er hann bjó á. Þorbrandr hét son hans; hann var garpr mikill ok ódæll ok óvinsæll. Þeir feðgar báðir váru ójafnaðarmenn miklir — tóku jafnan annarra manna fé með kúgan eða ránum. Þeir váru báðir þingmenn Vermundar, ok helt hann mjök hendi yfir þeim; því at þeir gáfu

honum jafnan góðar gjafir; ok var þeim því ekki skjótt hefndr sinn ofsi, sá er þeir höfðu við marga menn, at eiðr Vermundar stóð fyrir þeim. Sigrfljóð hét kona, ok var ekkja, ok bjó í Jökulsfjörðum; hon var vitr ok vinsæl ok var mörgum manni mikill gagnsmaðr. Fjörðr var í milli bygða þeira Sigrfljóðar ok Ingólfs, ok bar hon í mörgum hlutum stór vandræði fyrir þeim. Þorgeirr ok Þormóðr bjuggust til ferðar norðr á Strandir ok fara at föngum; ok er þeir váru búnir, þá lagði á fyrir þeim andviðri, ok gaf þeim ekki lægi út ór firðinum; höfðu margir menn af þeim um sumarit mikil óhægendi. Ok er komit var at vetri, rann á byrr, ok tóku þeir þá til segls og sigldu út ór Ísafirði gott veðr ok lítit; skip gekk lítit fyrir veðrs sakir, ok er þeir höfðu siglt um stund, þá tók veðrit at þykna, ok því næst at drífa; ok er þeir váru komnir fyrir Jökulsfjörðu, þá kom veðr í móti þeim hvast ok kalt með fjúki ok frosti; vissu þeir þá ekki, hvert þeir fóru; gerðist þá myrkvi mikill bæði af nótt ok fjúki; sneru nú forviðris skipinu ok fengu stór áföll, urðu allir vátir ok frusu at þeim klæðin; reyndu Ránar dætr drengina ok buðu þeim sín faðmlög; kómu at lyktum á fjörð einn; heldu þar inn eftir — ok í fjarðarbotninum váru naust ok þar skip inni; þar settu þeir upp skip sitt ok bjoggu um, ok ganga á land síðan, ok leita bæjar nökkurs —

finna um síðir bæ einn lítinn, drepa þar á dyrr, ok gengr út karlmaðr ok heilsar þeim, biðr þá inn ganga, er úti váru í illu veðri, og ganga þeir til stofu ok brann þar ljós; skipa þeir annan bekk. Þeim var heilsat. Þá spyrr ein kona, hverr fyrirmaðr væri þeira er komnir váru. Henni var sagt, að komnir váru Þorgeirr ok Þormóðr. — „Eða hverr spyrr at því"? sögðu þeir. Þeim var sagt, at Sigrfljóð húsfreyja spurði at því. „Heyrt hefi ég ykkar getit", segir hon, „enn ekki hefi ek sét ykkr fyrr, enn hvárt hafi þit verit veðrsælir í dag eða vinsælir?" Þeir sögðu: „Margir menn munu þat mæla, at þat sé mjök glíkt, ok mun þá skifta nökkuru, hverir um ræða". Sigrfljóð segir: „Vera má at þat sé".

4. Nú biðr hon taka við klæðum þeira, ok var eldr upp kveyktr fyrir þeim ok þídd klæði þeira. Eftir þat var þeim matr fenginn, ok eftir þat til rekkju fylgt ok búit um vel. Sofna þeir skjótt. Fjúk ok frost gekk alla nóttina; gó Elris hundr alla þá nótt óþrotnum kjöftum, ok tögg allar jarðir með grimmum kuldatönnum. Ok er lýsa tók um morgininn, þá var út sét. Ok er sá kom inn, er út hafði sét, þá spyrr Þorgeirr, hvat veðrs væri úti. Sá sagði, at veðr væri et sama, sem verit hafði um kveldit. Sigrfljóð mælti: „Þér þurfið ekki veðrsjúkir at vera; því at vel skulu þér hér komnir at

því er vér megum; ok fari þér heðan ekki fyrr enn gott veðr er". Þorgeirr svarar: „Vel ferr þér, húsfreyja, boð við oss; enn ekki bíta oss illviðri; vér eigum hvárki at sjá fyrir konum né börnum né kvikfé". Illviðri tók þá at lægja á víkr ok fjörðu ok gerði íslög mikil. Einn morgin reis Sigrfljóð upp snemma ok sá út — kemr inn farandi; ok spyrr Þorgeirr, hvat veðrs væri úti. Hon svarar: „Nú er gott veðr, þunt ok óvindlegt". Þormóðr mælti: „Stöndum upp þá, sveinar". Sigrfljóð mælti: „Hvat ætlizt þér fyrir?" Þormóðr svarar: „Vér munum fara norðr á Strandir, ok vita, hvat þar vili til fanga bera, enn láta hér eftir skip várt". Sigrflјóð mælti: „Undarlegir menn eru þér — vilið fara á Strandir at hvölum, enn taka ekki nálægri föng ok drengilegri". Þormóðr mælti: „Hvar eru þau föng?" Hon segir: „Drengilegra sýnist mér at drepa þá illvirkja, er hér ræna menn, enn starfa at hvölum". Þormóðr mælti: „Til hverra mælir þú?" Hon svarar: „Þat mæli ek til þeira Ingólfs ok Þorbrands, er mörgum manni hafa gert skömm ok skaða; hefðit (þér) þá margra manna hefnt í yðru verki, ef þér dræpið (þá), ok mundi þat verk margir yðr allvel launa". Þormóðr mælti: „Ekki veit ek, hversu heilráð þú ert oss nú; því at þeir eru vinir Vermundar, ok mun þat ekki laust eftir renna, ef þeim er nökkut til

meins gert“. Hon mælti: „At því kemr nú, sem mælt er, at ‚spyrja er bezt til válegra þegna’. Þér þykkist vera garpar miklir, þá er þér eruð í þeim veg at kúga kotunga, enn hræðizt þegar er í mannraunir kemr“. Þá spratt Þorgeirr upp ok mælti: „Standið upp sveinar ok launið húsfreyju gisting“. Ok þá stóðu þeir upp ok vápnuðu sik; gengu út, er þeir váru búnir; fara yfir fjörðinn á ísi; koma á bæinn *á Sviðinsstöðum* áðr menn váru upp staðnir“. Ingólfr vaknar ok heyrir, at menn ganga úti hjá húsunum, ekki allfáir saman, á frernum skóm. Þeir Þorgeirr ganga til dyra ok drepa á dyrr. Við þat vakna menn, þeir sem í skálanum váru, ok standa á fætr skjótt. Hvíldu þeir feðgar jafnan í klæðum; því at þeir áttu sökótt við marga menn. Þeir höfðu með sér tvá húskarla; þeir herklæddust allir; tekr sitt spjót hvárr þeira í hönd sér; ganga til hurðar ok lúka upp; sjá mennina úti, átta, ok alla vápnaða; spyrja, hverr sé þar flokks foringi. Þorgeirr segir til sín, — „ef þér hafið heyrt getit Þorgeirs Hávarssonar eða Þormóðar Bersasonar, þá megu þér hér þá sjá“. Þorbrandr svarar: „Efalaust er þat, at vér höfum heyrt getit Þorgeirs Hávarssonar ok Þormóðar, ok sjaldan at góðu, eða hvert er erindi yðvart hingat?“ Þorgeirr segir: „Þat er várt erendi hingat, at skapa skor ok jafna ójafnat. Vér

viljum gera yðr tvá kosti — annathvárt, at þér gangið hér frá yðru öllu, því er þér hafið ranglega fengit ok kaupið yðr þann veg líf, eða þér verið féit með karlmensku, meðan yðr endist líf til". Þorbrandr svarar: „Vér höfum fengit féit með karlmensku ok hraustleik, ok munu vér ekki annan veg láta enn vér höfum fengit. Enn ek hygg, Þorgeirr, at þú neytir fyrr dagverðar á spjóti mínu enn á fénu". Þorgeirr svarar: „Ek em berdreymr, sem ek á kyn til, ok hefir mik einkar órýrlega dreymt um mik, enn allrýrlegt um þik; ok mun þat eftir ganga, sem mik hefir dreymt, ok mun Hel, húsfreyja þín, leggja þik sér í faðm, ok muntu svá láta fé þitt alt — því at ‚firnum nýtr þess er firnum fær'.

5. Nú at svá mæltu sækja þeir Þorgeirr ok Þormóðr at þeim feðgum, enn bönnuðu förunautum sínum at vinna á þeim feðgum — því at þeir vildu sjálfir yfir þá stíga. Þeim Þorgeiri var dimt at sjá inn í dyrnar, því at lítt var lýst; enn út var ljósara at líta; ok var þeim hægra at verjast er inni váru, enn hinum at sækja er úti váru. Húskarlar Ingólfs hlaupa annat skeið út ok sæta áverkum við förunauta Þorgeirs. Þau urðu endalok þessa fundar, at Þorbrandr fell fyrir Þorgeiri, enn Ingólfr fyrir Þormóði. Tveir menn fellu af liði Þorgeirs. Húskarlar Ingólfs urðu sárir mjök, þess at þó

2*

batnar þeim. Þessa getr Þormóðr í erfidrápu Þorgeirs:

(2) Aldrspelli kveðk ollu
Ingolfs sonar — þingat
frétt es víg, sem vættik —
vald alföðurs tjalda;
fell fyr fræknum stilli
— fjörtjón vas þat ljóna —
— lítt vas þar til þrætu —
Þorbrandr drasils vandar.

Þeir tóku hesta tvá, Þorgeirr ok hans menn, ok klyfjuðu þá af mat; þeir ráku á brott þrjú naut, þau er helzt váru hold á; fara við svá búit aftr yfir fjörðinn. Sigrfljóð var úti, er þeir koma heim. Hon heilsar þeim ok spurði tíðenda. Þeir segja þau sem gerzt höfðu. Hon mælti: „Vel hafi þér heiman gengit, ok haglegan hafi þér haft hvalskurðinn, rekit ok vel margra manna harma ok sneypu ok svívirðu. Enn nú mun ek fara til Vatnsfjarðar á fund Vermundar ok segja þessi tíðendi, enn þér skuluð mín heima bíða“. Þeir báðu hana fara. Hon kvaddi til ferðar með sér húskarla sína. Þau tóku einn sexæring, er hon átti; róa inn eftir Ísafirði, ok létta ekki fyrr enn þau koma í Vatnsfjörð síð um aftan. Hon mælti við förunauta sína: „Nú skulu þér vera haldinorðir, ok segja ekki frá tíðendum þeim er gerzt höfðu; láti mik hafa orð fyrir oss“. Þeir sögðu svá vera skulu. Nú ganga þau til bæjar ok hitta

menn at máli. Tekr Vermundr vel við þeim ok spyrr þau tíðenda. Þau létust engi kunna at segja. Váru þar um nóttina í góðu yfirlæti. Um morgininn sagði Sigrflјóð, at hon mundi heimleiðis fara. Vermundr latti hana mjök — „ok ertu hingat sjaldsén", segir hann, „ok er þat ráð, at fara ekki svá hvatlega". Hon mælti: „Ek á lítt heimangengt; enn nú er gott veðr, ok vil ek ekki þetta færi láta undan ganga; vilda ek, Vermundr, at þú fylgdir mér til skips". Þá mælti hann: „Förum þá". Nú fara þau til skips. Þá mælti Sigrflјóð: „Hvárt hefir þú spurt vígin þau er gerðust þar í Jökulsfjörðum? Vermundr segir: „Hver víg eru þau?" Hon svarar: „Þorgeirr Hávarsson ok Þormóðr Bersason drápu þá feðga, Ingólf ok Þorbrand". Vermundr mælti: „Mjök ganga þeir fóstbræðr nú af sér, er þeir drepa menn fyrir oss. ok mundu vér þat vilja, at þeir dræpi ekki vára menn marga". Hon mælti: „Þat er sem ván er, at yðr sé svá um gefit. enn þat munu sumir menn mæla, at þeir hafi ekki þessa menn fyrir yðr drepit, heldr má hinn veg at kveða, at þeir hafi þessi víg fyrir yðr unnit. Enn hverr skal hegna ósiðu, rán eða hernað, ef ekki vilið þér, er stjórnarmenn eruð kallaðir heraða. Sýnist oss, at þeir Þorgeirr ok Þormóðr hafi þat unnit, er þér skylduð gert hafa, eða láta gera; ok mun yðr svá sýnast sem ek segi, ef yðr gefr

ekki missýni í þessu máli. Fór ek af því á yðvarn fund, at ek vilda mennina í frið kaupa, þá er vígin hafa vegit, enn ekki fyrir þá sök, at þeir sé bóta verðir, er vegnir eru — því at þeir hafa fyrir löngu fyrirgert lífi sínu ok fé, — heldr viljum vér gera í öllu þinn sóma, sem vér erum skyld til; ok eru hér nú þrjú hundruð silfrs, er ek vil gefa þér til friðkaups þeim Þorgeiri ok Þormóði". Nú tekr hon fésjóð undan belti sér, ok steypir fénu í kné Vermundi. Silfrit var gott. Vermundr hefir upp brún við fégjöfina; sefast hann af reiðinni ok heitir hann Þorgeiri ok Þormóði nökkurum friði; sagðist þó ekki vilja langvistir Þorgeirs þar um Ísafjörð. Nú skiljast þau at sinni. Ferr hon heim til bús síns, ok segir þeim Þorgeiri, hversu farit hafði með þeim Vermundi. Þeir þakka henni sitt tillag, er hon hafði þeim veitt. Nú eru þeir með henni um vetrinn. Ok er várar ok veðrátta batnar, þá flota þeir skipi sínu ok búa þat. Ok er þeir váru búnir til ferðar, þá þakka þeir henni þarvist sína ok allan velgerning, þann er hon hafði þeim veitt, slíkan drengskap, sem hon hafði þeim sýnt. Skiljast þau vinir. Þeir fara norðr á Strandir; hafast þar við um sumarit; verðr þeim gott til fjár ok fangs; hafa þeir þat af hverjum manni, sem þeir kveðja; váru allir við þá hræddir, sem fénaðr við león, þá er hann kemr í þeira flokk. Bersi

fór bygðum á Laugaból í Laugadal; því at Vermundr vildi ekki svá nær bæ sínum láta vera hráskinn þeira Þorgeirs ok Þormóðar. Um haustit fóru þeir norðan af Ströndum til Ísafjarðar ok settu upp skip sitt, þar er þeim þótti vel komit, ok búa um. Ferr Þormóðr þá til föður síns, enn Þorgeirr ætlaði at fara suðr á Reykjanes til frænda sinna. Leitar þá hverr fyrir sér þeira förunauta, þangat hverr, sem óðal átti; mælast þeir þat við, er þeir skiljast, at þeir skulu þar finnast er skipit stóð, þá er vára tæki, ok fara þá enn allir samt til fangs norðr á Strandir. Skiljast nú at svá mæltu, ok biðr hverr þeira vel fyrir öðrum.

6. Þorkell hét maðr, er bjó í Gervidal. Hann var vel fjáreigandi, enn lítill í þegnskap, enn eirinn í skaplyndi, huglauss í hjarta. Hann var kvángaðr maðr, ok hafði ekki fleiri hjón enn þrjú; griðkona var it þriðja hjón. Maðr hét Butraldi. Hann var einhleypingr, mikill maðr vexti, rammr at afli, ljótr í ásjónu, harðfengr í skaplyndi, vígamaðr mikill, nasbráðr ok heiftúðigr. Hann hafði vistir um sumrum ok tók kaup, enn lét reiðast yfir á vetrum með þriðja mann ok settist á bæi nökkurum nóttum saman. Hann var nökkut skyldr at frændsemi Vermundi í Vatnsfirði; ok því var honum ekki skjótt goldit þat verkkaup, sem hann gerði til. Butraldi kom með þriðja mann til gistingar í

Gervidal til Þorkels um kveld; ok þótt Þorkeli væri sárr matr, þorði hann þó ekki at synja þeim gistingar, ok er þeim til stofu fylgt ok kveykt ljós; sitja þeir þar með vápnum sínum, enn heimamenn váru fram í skála. Þá var nökkut kominn snjór á fjöll í skafla, enn mjök snjólaust í heraðinu — vötnin upp gengin, enn þá var frostviðri; var þá ok fjúk nökkut. Þorkell kom í stofu at spyrja þeira hluta, er honum var forvitni á at vita. Hann spurði Butralda, hvert hann ætlar at fara. Hann kvaðst fara skyldu suðr yfir Breiðafjörð. Þorkeli þótti ekki víst, hvárt honum mundi veðr gefa enn næsta dag yfir heiðina. Þá drap stall ór hjarta hans, ok þótti ill seta þeira, því at í hans hjarta mættist sínka ok lítilmenska; ok í því bili heyrir hann, at drepit er á dyrr, ok batnar honum ekki við þat; gengr hann fram ok til dyra, ok lýkr upp hurðunni, ok sér einn mikinn mann standa með vápnum fyrir dyrunum. Þorkell spyrr þann mann at nafni. Hann nefndist Þorgeirr. Þorkell spyrr, hvers son hann væri. Hann kvaðst vera Hávars son. Þá kemr æðra í brjóst Þorkeli, ok dattaði hjarta hans við. Þorkell mælti þá: „Hér er kominn Butraldi við þriðja mann, ok veit ek ekki, hvern frið hann býðr þér; hygg ek, at hann hafi illan hug á þér; því at hann er vinr Vermundar óvinar yðvars; enn ek má ekki manns blóð sjá, ok

mun ek í öngvit falla, ef þér berist á“. Þorgeirr svarar: „Ekki mun til skaða, bóndi, þótt vér sém hér komnir“. Gengr Þorgeirr inn ok til stofu. Þorkell kemr ok í stofu ok kerling hans. Hann tekr borð ok setr fyrir Butralda. „Skammr er skutill minn“, segir Þorkell. „ok gakk þú hingat Þorgeirr ok sit hjá Butralda“. Þorgeirr gerir svá, gengr um þvert gólf ok sezt niðr hjá Butralda undir borðs endann. Frá verðgetum er sagt vandlega: Tveir diskar váru fram bornir; þar var eitt skammrifsstykki fornt á diskinum hvárum ok forn ostr til gnættar. Butraldi signdi skamma stund, tekr upp skammrifit ok skerr, ok neytir, ok leggr ekki niðr fyrr enn alt var rutt af rifjum. Þorgeirr tók upp ostinn, ok skar af slíkt er honum sýndist; var hann harðr ok torsóttr. Hvárrgi þeira vildi deila við annan kníf né kjötstykki. Enn þó at þeim væri lítt verðr vandaðr, þá fóru þeir þó ekki til sjálfir at skepja sér mat; því at þeim þótti þat skömm sinnar karlmensku. Þá var matr fram settr fyrir Þorkel ok kerlingu hans; þau mötuðust við eld. Þau kómu stundum í stofu ok luku upp hurðu, ok skygndu í stofuna all óframlega; ok er gestir váru mettir, þá kom Þorkell í stofu, ok kerling hans, ok tekr hon mat af borði, enn Þorkell tók til orða: „Þau gistingarlaun vilda ek hafa, at þér ættist ekki ilt við, meðan þér eruð hér á mínum bæ;

því at mér orkar þat margra vandræða, ef þér berist hér á. Sýnist mér þat ráð, at Þorgeirr sofi hjá oss í skála, enn Butraldi ok hans förunautar sofi hér í stofunni“. Svá gera þeir, — sofa nú af nóttina. Ok er lýsa tók var Butraldi snemma á fótum, ok Þorkell. Þorgeirr var ok snemma á fótum. Þá var kveykt ljós í stofu ok borð fram sett, ok matr á borinn með sama hætti ok um kveldit hafði verit. Þá tekr Þorgeirr upp skammrifit ok skerr, enn Butraldi býr þá við ostinn. Ok er þeir váru mettir, þá ferr Butraldi á brott ok hans förunautar; hann ferr upp eftir dalnum, svá sem leið liggr. Nökkuru síðar ferr Þorgeirr; hann ferr ok upp eftir dalnum. Brött heiðarbrekka var upp ór dalnum Gervidal, þar sem þjóðleið liggr. Í brekkunni var þá skafl, mikill ok harðr. Þorgeirr sér þá, hvar þeir Butraldi fara, ok þykist vita, at þeir munu eiga harðfenni mikit í heiðarbrekkunni ok torvelda leið; snýr yfir ána ok ferr upp öðrum megin árinnar, — enn þeir fóru upp á brekkuna. — ok snýr þá aftr á þjóðleiðina. Butraldi kom at skaflinum ok skorar með exi sinni fyrir sér. Þorgeirr sér þá, hvar Butraldi fór; enn Þorgeirr var uppi á brekkunni. Butraldi mælti þá: „Rann kappinn nú“. Þorgeirr svarar: „Ekki rann ek, því fór ek aðra leið, at ek þurfta ekki at skera fönn fyrir mér; enn nú mun ek ekki

renna undan yðr“. Þorgeirr stendr þá á brekkubrúninni; enn Butraldi skorar fönnina. Ok er hann kom í miðja brekkuna, þá setr Þorgeirr spjótskefti sitt undir sik ok snýr fram oddinum, enn hefir exina reidda um öxl — rennir fönnina ofan at Butralda. Hann heyrir hvininn af för Þorgeirs, ok lítr upp, ok finnr ekki fyrr, enn Þorgeirr hjó framan í fang honum ok þar á hol. Fellr hann á bak aftr; enn Þorgeirr rennir fram yfir hann til þess at hann kemr á jöfnu, svá hart, at förunautar Butralda hrjóta frá í brott. Um þenna atburð er þetta erendi ort:

(4) Vel dugir verk at telja
— vápna hreggs — fyr seggjum
oft flýgr geirr — frá gunni —
— gjóð — Butralda — hljóða —;
þótt kunni mun minni
margrjóðanda þjóðir
— nek hnekkik því — þakkar
þess vígs fetils stíga.

Förunautar Butralda þora ekki at hefna hans, né ráða á Þorgeir, því at þeim þótti ilt at eiga náttból undir vápnum Þorgeirs. Styrma þeir yfir Butralda, enn Þorgeirr snýr upp á heiðina, ok ferr til þess er hann kemr suðr á Reykjahóla. Hann hefir þar góðar viðtökur, — var þar um vetrinn í góðu yfirlæti. Vetrarríki var mikit víða um heruð, ok fell fé fyrir mönn-

um — búin óhæg. Sóttu margir menn norðr á Strandir til hvalfanga.

7. Um várit eftir fór Þorgeirr til Ísafjarðar, þangat sem skip þeira stóð uppi. Þar kom ok Þormóðr ok skipverjar þeira. Þeir fara norðr á Strandir, þegar þeim gaf byr. Þorgils hét maðr, er bjó at Lækjamóti í Víðidal. Hann var mikill maðr ok sterkr, vápnfimr, góðr búþegn. Hann var skyldr Ásmundi hærilang, föður Grettis. Hann var ok skyldr Þorsteini Kuggasyni. Þorgils var Másson. Hann fór ok á Strandir, ok var á hval þeim er kom á almenningar, ok förunautar hans. Þorgeirr verðr ekki gott til fangs, þar sem hann var kominn; berr honum engi hvalföng í hendr, þar sem hann var kominn, né önnur gæði. Nú spyrr hann, hvar Þorgils var á hvalskurðinum, ok fara þeir Þormóðr þangat; ok er þeir koma þar, þá mælti Þorgeirr: „Þér hafið mikit at gert um hvalskurðinn; ok er þat vænzt, at láta fleiri af njóta, enn yðr, þessa gagnsmuna; er hér öllum jafn-heimilt“. Þorgils svarar: „Vel er þat mælt, — hafi hverr þat sem skorit hefir“. Þorgeirr mælti: „Þér hafið mikinn hluta skorit af hvalnum, ok hafi þér þat, sem nú hafi þér skorit, ok vildum vér annathvárt, at þér gangit at hvalnum, ok hafi þér þat, sem þér hafit af skorit, enn vér þann hluta er óskorinn er, eða hvárir at helmingi, bæði skorinn ok ó-

skorinn". Þorgils svarar: „Lítit er mér um at ganga af hvalnum; enn vér erum ráðnir til at láta ekki lausan þann hlut fyrir yðr, er skorinn er, meðan vér megum á halda á hvalnum". Þorgeirr mælti: „Þat munu þér þá reyna verða, hversu lengi þér haldit á hvalnum fyrir oss". Þorgils svarar: „Þat er ok vel, at svá sé". Nú herklæðast hvárirtveggju ok bjuggust til bardaga. Ok er þeir váru búnir, þá mælti Þorgeirr: „Þat er vænst, Þorgils, at vér sækimst; því at þú ert fulltíði at aldri ok knálegr ok reyndr at framgöngu; ok er mér forvitni á, at reyna á þér, hverr ek em; skulu aðrir menn ekki til okkars leiks hlutast". Þorgils svarar: „Vel líkar mér, at svá sé". Mjök váru þeir jafnliða. Nú sækjast þeir ok berjast hvárirtveggju. Þeir Þorgeirr ok Þorgils láta skamt höggva í milli; því at hvárrtveggi þeira var vápnfimr. Enn fyrir því, at Þorgeirr var þeira meir lagðr til mannskaða, þá fell Þorgils fyrir honum. Í þeim bardaga fellu þrír menn af Þorgils liði; aðrir þrír féllu af liði þeira Þorgeirs. Eftir þenna bardaga fóru förunautar Þorgils norðr til heraðs með miklum harmi. Þorgeirr tók upp allan hvalinn, skorinn ok óskorinn. Fyrir víg Þorgils varð Þorgeirr sekr skógarmaðr. Fyrir hans sekt réð Þorsteinn Kuggason ok Ásmundr hærulangr. — Þeir Þorgeirr ok Þormóðr váru þat sumar á Ströndum,

ok váru þar allir menn hræddir við þá, ok gengu þeir einir yfir alt, sem lok yfir akra. Svá segja sumir menn, at Þorgeirr mælti við Þormóð, þá er þeir váru í ofsa sínum sem mestum: „Hvar veiztu nú aðra tvá menn okkr jafna í hvatleik ok karlmensku, þá er jafn-mjök sé reyndir í mörgum mannraunum, sem vit erum?“ Þormóðr svarar: „Finnast munu þeir menn, ef at er leitat, er ekki eru minni kappar, enn vit erum“. Þorgeirr mælti: „Hvat ætlar þú, hvárr okkarr mundi af öðrum bera, ef vit reyndim með okkr?“ Þormóðr svarar: „Þat veit ek ekki; enn hitt veit ek, at sjá spurning þín mun skilja okkra samvistu ok föruneyti, svá at vit munum ekki löngum ásamt vera“. Þorgeirr segir: „Ekki var mér þetta alhugat, at ek vilda, at vit reyndim með okkr harðfengi“. Þormóðr mælti: „Í hug kom þér, meðan þú mæltir, ok munu vit skilja félagit“. Þeir gerðu svá; ok hefir Þorgeirr skip, enn Þormóðr lausafé meira, ok ferr á Laugaból; enn Þorgeirr hafðist við á Ströndum um sumarit, ok var mörgum manni andvaragestr. Um haustit setti hann upp skip sitt norðr á Ströndum ok bjó um ok starfaði fyrir fé sínu. Síðan fór hann á Reykjahóla til Þorgils, ok var þar um vetrinn. Þormóðr víkr á nökkut í Þorgeirsdrápu á misþokka þeira í þessu erendi:

(5) Frétt hefr öld, at áttum

— undlinns — þá's svik vinna
— rjóðanda nautk ráða —
rógsmenn saman gnóga.
Enn vil einskis minnast
— œsi-dýrs við stýri
raun gat ek fyrða fjóna —
flóðs, — nema okkars góða.

8. Skip stóð uppi í Norðrá í Flóa. Þar var þá skipa höfn tíð. Í því skipi keypti Þorgils ok Illugi bróðir hans á laun til handa Þorgeiri, ok létu búa um varnat at þeim hluta, er Þorgeirr átti í skipinu. Þeir Þorgils ok Illugi riðu ekki til öndverðs þings um sumarit; því at þeir vildu ekki fyrr fara um Breiðafjarðardali, enn Þorsteinn Kuggason væri riðinn ór heraði til þings; því at þeir vildu þá fylgja Þorgeiri til skips, skógarmanni Þorsteins. Maðr hét Skúfr, er bjó í Hundadal í Dölum. Skúfr var góðr bóndi ok gagnsamr við menn. Bjarni hét son Skúfs, er þar var heima með honum. Skúfr hét ok sauðamaðr Skúfs í Hundadal. Nú fara menn til þings; enn þeir fara vestan af Reykjahólum. Þeir hafa sent menn fyrir til þings, at tjalda búðir sínar. Þeir hafa náttverð í Saurbæ, enn ríða um nóttina vestan í Dali ok ætluðu at hafa dagverð í Hundadal. Þeir koma snemma morgins í Miðdali, fram fyrir Þykkvaskóga. Þeir éta þar ok sofa. Þorgeirr hefir rauðan hest, vænan ok reiðgóðan ok mikinn vexti. Ok er liðinn var miðr morginn, þá

bjóða förunautar þeira at taka hesta. Nú rísa þeir upp ok fara at hrossum. Hestr Þorgeirs fanst ekki. Þeir fóru at leita hestsins; því at þar váru miklir skógar um alla hlíðina. Svá lýkr, at hestrinn finst ekki; taka þeir þá einn klyfjahest ok skifta klyfjum á fleiri hesta; Þorgeiri er þá fenginn sá hestr; geta þá at líta, hvar einn maðr ríðr rauðum hesti, reiðgóðum, ok rekr sauði nökkura fyrir sér upp eftir eyrunum frá Sauðafelli; hann eltir hart sauðina — því at hann hafði skjótan hest. Þorgeiri sýnist þessi hestr vera glíkr sínum hesti. Nú lætr hann sem hann viti ekki, — hefir af augabragð, hvert maðrinn ríðr, ok sér hann, hvar maðrinn eltir sauðina til bæjarins í Hundadal. Skúfi höfðu goldnar verit ær nökkurar vestan ór Laxárdal, ok höfðu þær gengit í brott, ok fór Bjarni, son Skúfs, at leita ánna, ok hafði hann tekit hest Þorgeirs. Nú ríðr flokkrinn til bæjarins í Hundadal; ok bjóða þeir bræðr förunautum sínum, at þeir taki af hestum sínum utangarðs ok láti ekki hrossin ganga í túnit; enn þeir bræðr riðu til húss með fá menn. Þorgeirr reið til kvíanna, þar sem hann þóttist kenna hest sinn. Skúfr er þá heim kominn, ok rak sauðina í kvína. Bjarni sitr á hestinum, ok hefir þá rekit ærnar í kvína, þær sem hann hafði fundit. Þorgeirr spyrr: „Hverr er þessi maðr, er hér sitr á hestbaki?“ „Sá heitir

Bjarni“. Þorgeirr segir: „Þú hefir vænlegan hest, eða hverr á hestinn?“ Bjarni svarar: „Sannspurt er þat, at hestrinn er vænlegr; enn þat veit ek ekki, hverr hann á“. Þorgeirr segir: „Fyrir hví tóktu hestinn?“ Bjarni svarar: „Því tók ek hestinn, at mér þótti betra at ríða enn ganga“. Þorgeirr mælti: „Þat sýnist mér nú ráð, at þú stígir af baki ok látir hestinn koma í hendr eiganda?“ Bjarni mælti: „Ek mun nú litlu við auka um reiðina, því at ek mun ekki lengra ríða enn heim til dyra“. Þorgeirr mælti: „Þat vil ek at þú stígir nú þegar af baki“. Bjarni mælti: „Ekki mun hestinn skaða, þótt ek ríða heim til húss“. Þorgeirr mælti: „Ek vil þessu ráða, at þú ríðir eigi lengra at sinni“. Bjarni vill snúa hestinum heim til garðshliðsins ok ríða heim til húss. Enn Þorgeirr leggr spjótinu til hans ok þegar í gegnum, svá at hann fell þegar dauðr af baki. Skúfr sauðamaðr sá, at Bjarni fell af baki. Hann hleypr ór kvíadyrunum, þar sem hann var at byrgja kvíadyrnar; hann tekr exi sína ok höggr til Þorgeirs tveim höndum. Þorgeirr laust við spjótskafti sínu við höggvinu ok bar af sér, enn hann hjó til Skúfs enni hægri hendi með exinni í höfuðit ok klauf hann í herðar niðr ok dó hann þegar. Förunautar Þorgeirs fara heim skyndilega ok segja höfðingjum tíðendin. Þeim þótti þetta ill tíðendi vera, er þau

váru. Fá þeir þegar menn til að fylgja Þorgeiri í brott, at hann gengi ekki í augsýn föður ens vegna eða frændum þeira er vegnir váru. Eftir þat sögðu þeir Skúfi tíðendin. Þá sá hann sér engan sóma sýnna, enn þiggja sjálfdæmi þau er þeir bræðr buðu fyrir vígin, ok fébætr fyrir menn sína, at svá göfgum mönnum sem þeir bræðr váru, allra helzt er sá var sekr, er vígin hafði vegit. Nú sættast þeir at svá mæltu. Þessa víga getr Þormóðr í Þorgeirsdrápu:

(6) Kapp lét höldr — at hepni
hríð gerðisk þá sverða;
hrátt gat hrafn at slíta
hold — Más syni goldit.
Enn vas vágs at vígi
viggríðandi síðan —
hann bar greipr at gunni
gjarna — Skúfs ok Bjarna.

Þeir Þorgils ok Illugi átu dögurð í Hundadal, ok eftir þat riðu þeir suðr til Borgarfjarðar ok fylgdu Þorgeiri til skips. Sá maðr var til skips kominn, er Gautr hét; hann var son Sleitu; hann var náinn at frændsemi Þorgilsi Mássyni, er Þorgeirr hafði vegit. Gautr var mikill vexti ok sterkr at afli, ódæll og harðfengr. Hann hafði sér fari tekit af stýrimanni, ok vissi engar vánir til þess, at Þorgeirr ætlaði þar utan at fara. Hann færði brún á nef við kvámu Þorgeirs, ok sýndist nakkvat vandræði vera, at þeir sé samskipa við þat skaplyndi sem hvárr þeira

hafði. Skip var albúit ok bundinn bulki, ok vara Gauts kominn í bulka. Nú er Þorgeirr heyrði gnadd austmanna, um návist þeirra Gauts, þá mælti hann: „Vel má ek nýta at vera samskipa við Gaut, hversu síða brún sem hann setr“. Enn hvat sem Þorgeirr ræddi um samvistu þeira, þá var þat ráð tekit, at brotinn var upp bulkinn, ok vara Gauts í brott borinn. Reið hann þá norðr til heraða. Austmenn leggja skipi sínu ofan eftir ánni ok út til Seljaeyrar. Þeir bræðr ríða ekki fyrr ór heraði, enn skipit lét út ok í haf. Síðan riðu þeir til þings með miklu fjölmenni ok sættust fyrir hönd Þorgeirs á víg Þorgils Mássonar; færa fram sýknu hans. Þorgeir ok hans félaga velti úti í hafi nökkura hríð; sjá at lyktum land fyrir stafni, ok kenna austmenn landit, ok er þat Írland. Sýnist þeim ósýnn friðrinn, ef þá rekr þar. Þorgeirr mælti: „Þat er sýnna, ef vér verimst vel, at vér fáim nökkurum mönnum ærinn náttverð, áðr vér erum drepnir, ok er þá hæft nökkut í várri vörn. Nú kasta þeir akkerum, ekki allnær landi, ok brjóta upp vápn sín, ok búast þeir til bardaga, ef þess þýrfti við. Síðan sjá þeir fjölmenni mikit á land upp, ok mörg spjót, sem á skóg sæi. Þó at Írar hefði háskeft spjót, þá tóku þau þó ekki til þeira. Nú halda þeir fé sínu ok fjörvi ok sigldu á brott — þá er þeim gaf byri. Þeir fóru þaðan til Englands ok

váru þar um hríð. ok hefir Þormóðr svá um ort, at Þorgeirr þægi þar góðar gjafir af höfðingjum. Eftir þat fór hann til Danmerkr, ok fekk þar svá mikla virðing, at Danir tígnuðu hann nær sem konung, at því er Þormóðr hefir um ort. Síðan fór hann til Noregs, ok á fund Óláfs konungs ens helga, ok gengr fyrir hann ok kvaddi hann vel. Konungr tók vel kveðju hans ok spurði, hverr hann væri. Hann svarar: „Ek em íslenzkr maðr ok heiti ek Þorgeirr". Konungr mæiti: „Hvárt ertu Þorgeirr Hávarsson?" Hann svarar: „Sá er maðr enn sami?" Konungr segir; „Heyrt hefi ek þín getit. Þú ert mikill maðr vexti ok drengilegr í ásjónu, ok munt ekki vera í öllu gæfumaðr". Konungr bauð Þorgeiri með sér at vera, ok þá gerðist hann hirðmaðr Óláfs konungs. Konungr lagði mikla virðing á Þorgeir; því at hann reyndist í öllum mannraunum enn röskvasti maðr ok góðr drengr. Þorgeirr fór kaupför suðr til Vindlands, ok var þar lítill friðr í þenna tíma kaupmönnum norðan ór löndum. Af þessi ferð varð hann ágætr; því at hann hafði þat af hverjum sem hann vildi. Þorgeirr hafðist þá í förum við ok var annan vetr jafna með Óláfi konungi í Noregi, enn annan á Íslandi, á Reykjahólum. Jafnan kom hann skipi sínu í Borgarfjörð, ok heldu því í Flóa í Norðrá, ok setti þar upp á vetrum fyrir vestan ána, þar

sem nú er kallat Þorgeirshróf; þat er suðr frá holti því er Smiðjuholt heitir. Þorgeirr bjó sex sinnum skip sitt af Íslandi, at því er Þormóðr segir:

(7) Sex lét sævar Faxa
sviprunnr heðan — gunnar
þollr vas örr — at öllu
undlinns búinn sinnum.
Sjároknum réð sœkir
seims — frá ek þat; heima
oft vann auðar skiftir
erring — í haf knerri.

9. Nú er at segja frá Þormóði, hvat hann hafðist at, meðan Þorgeirr var í förum. Þormóðr fór til föður síns Bersa á Laugaból, þá er þeir Þorgeirr skildu félag sitt, ok var með honum mjök marga vetr. Honum þótti löngum dauflegt, því at þar var fáment. Kona hét Gríma, er bjó á bæ þeim er í Ögri heitir. Hon var ekkja ok vel fjáreigandi. Þat var mælt um Grímu, at hon kynni sér mart, ok þat töluðu menn, at hon væri fjölkunnig. Nú fyrir því at kristni var ung ok vanger, þá sýndist þat mörgum mönnum atgervi, at maðr væri fjölkunnigr. Þórdís hét dóttir Grímu; hon var væn ok vinnugóð, ok var heima með henni; hon var oflátleg. Kolbakr hét þræll Grímu; hann var mikill ok sterkr ok vænn yfirlits, ok þó mjök harðlegr. Þormóðr lagði mjök kvámur sinar í Ögur, ok sat löngum á

tali við Þórdísi, dóttur Grímu, ok af hans kvámum ok tali var kastat orði til, at hann mundi fífla Þórdísi. Ok er Gríma vissi þær umræður, þá kom Gríma at máli við Þormóð eitthvert sinn ok tekr svá til orðs: „Þat er orðtak mjök margra manna, Þormóðr, at þú fíflir Þórdísi dóttur mína, ok er mér þat lítt at skapi, at hon hljóti orð af þér — ekki fyrir því at henni sé varboðit þar sem þú ert, heldr fyrir þá sök at vera kann, at þeir menn er til hafa gerzt at biðja hennar, ef þeir vissi, at þú ert nökkut við mál hennar riðinn — má vera at þeim sýnist troll standa fyrir dyrum þar sem þú ert. Nú ef þú vilt biðja hennar, þá mun ek gefa þér hana". Þormóðr svarar: „Vel fara þér orð um þetta mál, ok víst skal ek meta þín orð; enn ekki er skaplyndi mitt til þess at kvángast, enn þó vænti ek mér ekki framar enn eiga dóttur þína; enn þó mun þat fyrir farast". Nú skiljast þau at svá mæltu. Ferr Þormóðr heim ok var heima þat skeið, er eftir var sumarsins. Ok er vetra tók, þá gerðust íslög mikil ok færðir góðar; lagði ok Ögursvatn. Þormóði þykkir dauflegt, því fátt var til skemtunar á Laugabóli. Endrnýjar hann þá ferðir sínar í Ögur til Þórdísar. Kemr þá aftr enn sami vandi ok orðrómr ok fyrr um vinfengi þeira Þórdísar ok Þormóðar. Þormóðr gekk með skjöld ok sverð jafnan, er hann fór

í Ögur, því at hann átti nökkut sökótt við suma menn. Gríma ræddi þá enn um við Þormóð, at hann skyldi af venja kvámur sínar — „ok firra svá“, segir hon, „dóttur mína ámæli“. Þormóðr svarar vel hennar máli; enn þó kom í sama stað niðr um ferðir hans. Þat var einn dag, þá er Þormóðr var í Ögri, at Gríma talaði við Kolbak: „Ek vil senda þik inn á bæi með veft, er hafa skal í vef þann er þar er ofinn“. Kolbakr býst til ferðar, enn Gríma lauk upp örk einni, er hon átti, ok tekr þar upp vindur nökkurar ok mikit höggsax fornt ok hvast ok bitrlegt — lætr þat koma í hönd Kolbaki ok mælti svá: „Haf þú þetta í hendi ok ver ekki slyppr“. Kolbakr tók við saxinu. Enn Gríma lét vindurnar koma í meðal stakka Kolbaki. Hon fór höndum um hann allan ok svá klæði hans. Eftir þat fór Kolbakr leiðar sinnar. Veðr tók at þykna ok hlána ok tók af þat snjáföl, sem komit hafði. Þá er á leið daginn, mælti Þórdís við Þormóð: „Þat vilda ek, at þú færir aðra leið heim enn þú ert vanr og færir fyrir innan víkina Ögursvík, og et efra'inn eftir hlíðinni til Laugabóls. Þormóðr svarar: „Hvat berr til þess, er þú vilt at ek fara þessa leið?“ Þórdís mælti: „Vera kann at íss hafi versnað á víkinni, er veðrið hlánar, ok vilda ek at þú færir engum slysförum“. Þormóðr mælti: „Íssinn mun vera öruggr“.

Þórdís mælti: „Ekki bið ek þik fleira enn svá, Þormóðr, at mér mun verr þykkja um, ef þú varnar mér því er ek bið“. Nú sér Þormóðr at Þórdísi þykkir miklu skifta á því er hon biðr ok heitr hann henni at fara þá leið er hon bað. Síð um kveldit fór Þormóðr ór Ögri. Ok er hann var skamt kominn frá dyrum, þá kemr honum í hug, at Þórdísi mundi engu skifta, hverja leið hann færi. Hann bregðr á sitt ráð, ok ferr et skemsta yfir víkina á ísi. Sauðahús stóð fyrir innan víkina ok var tún um sauðahúsit. Þormóðr gekk fram fyrir húsdyrnar. Ok í því bili hljóp Kolbakr frá húsinu með brugðit sverð ok hjó þegar til Þormóðar; þat högg kom á hönd Þormóði fyrir ofan ölnboga ok verðr þat mikit sár. Þormóðr kastar skildinum ok bregðr sverðinu enni vinstri hendi ok höggr tveim höndum til Kolbaks ok lætr skamt höggva í millum. Sverðit beit ekki, því at Kolbakr var svá magnaðr af yfirsongum Grímu, at hann bitu ekki vápn. Kolbakr hjó ekki oftar til Þormóðar enn um sinn. Hann mælti: „Alls á ek kosti, Þormóðr, við þik ef ek vil; enn ekki mun ek nú fleira at gera“. Kolbakr snýr nú heim á leið ok segir tíðendin. Grímu þótti Kolbakr oflítit hafa at gert við Þormóð, ok lét svá sem hon hefði *(meira ætlat honum). Þormóðr reist í sundr línbrók sína ok* batt sár sitt ok gengr heim á Laugaból. *Verka-*

kona beið Þormóðar í stofu ok var *þar ljós, enn aðrir* menn í rekkju komnir. Ok er Þormóðr kom í stofu, þá var sett borð fyrir hann ok matr á borinn. Þormóðr neytti lítils matar. Heimakona sér at hann er blóðigr. Hon gengr fram ok segir Bersa, at Þormóðr var heim kominn ok þat með at blóðug váru klæði hans. Bersi reis upp ok gekk til stofu, heilsar Þormóði ok spyrr tíðenda. Þormóðr segir frá fundi þeira Kolbaks ok áverka þeim er hann hafði fengit. Bersi mælti: „Var svá, at Kolbak bitu engi járn?“ Þormóðr svarar: „Oft hjó ek til hans með sverðinu, ok beit ekki heldr enn ek berða með talknskíði“. Bersi mælti: „Þar kom fram trollskapr Grímu“. Þormóðr kvað vísu:

(8) Hrundar berk á hendi
— hjaldr — urpum þá skjaldi —
song — höfum sár of fengit —
siklings — flugu mikla,
nærgi 's hrafns of hefna
hlunns glapvígum runni
umnýsandi ossa
árkyndils má sára.

Bersi mælti: „Svá er víst — ekki er sýnt, nær þessar sneypu verðr hefnt, því at við troll er um at eiga“.

10. Bersi bindr nú sár Þormóðar, því at hann var læknir góðr. Um morguninn fór Bersi með marga menn í Ögur. Enn fyrr enn hann

kom á bæinn, þá mælti Gríma við húskarla sína: „Nú skulu þér fara í stofu ok skipa enn óæðra bekk ok sitja þar meðan þeir Bersi eru hér“. Þeir gerðu svá sem hon bauð; fóru í stofu ok skipuðu enn óæðra bekk ok allir vápnaðir. Gríma skipaði Kolbak á miðjan bekk ok brá höndum yfir höfuð honum. Nú koma þeir Bersi á bæinn ok drápu á dyrr. Gríma gekk til hurðar ok heilsar þeim. Bersi mælti: „Þat hyggjum vér, at þér þykki lítit undir um vára heilsu, enn vittu þat fyrir víst, at oss þykkir ekki verr, at þú sér lítt heil“. Gríma mælti: „Mjök kemr mér á óvart orðtak þitt þetta, ok hugðum vér at þú værir várr vin sem vér erum þínir. Eða segið þér nökkur tíðendi?“ Bersi svarar: „Þau ein tíðendi segjum vér, at þér munu áðr kunn vera“. Gríma mælti: „Vér höfum engi tíðendi nýlega spurt. Eða hvat kunni þér at segja?“ Bersi mælti: „Vér kunnum at segja þann áverka, er Kolbakr þræll þinn vann á Þormóði syni mínum“. Gríma svarar: „Þat eru ill tíðendi og mikil, ok þó verr at sönn sé; því at ek senda Kolbak inn í hús með veft, ok kom hann ekki heim í gærkveld, ok get ek at hann hafi ekki þorat at koma á minn fund — því at hann vissi, hvert vinfengi mér er til Þormóðar. Hefir mik þat grunat lengi, at Kolbakr hafi þózt vera í þingum við Þórdísi; enn nú hefir hann sýnt mikla

fólsku, er hann hefir unnit á Þormóði, svá góðum dreng, fyrir vandlætis sakir, ok fært svo ámæli á hendr dóttur minni, enn gert oss skömm ok hneysu. Er ek skyld at reka þessa réttar, sem ek hefi föng á". Bersi mælti: „Þat mæla sumir menn, Gríma, at þú kunnir stundum um hug þér at mæla; enn raun mun et sanna, hversu þér er þetta mál gefit". *Gríma mælti:* „Nú kann ek þökk ok aufúsu at þér gangið inn í hús mín ok ransakit vár herbergi, ok dragið svá af grun, at vér sém samvitandi þessa illvirkis, er Kolbakr hefir unnit". Nú gengr Bersi inn í stofuna með sínu föruneyti ok skipar enn æðra bekk; sitr þar um stund ok sér ekki Kolbak, þar er hann sat gagnvert honum, því at Gríma hafði brugðit huliðshjálmi yfir hann, svá at menn máttu ekki sjá hann. Bersi gengr fram og ransakar bæinn ok fann ekki Kolbak. Eftir þat lýsir hann áverka á hönd Kolbaki, þeim er hann hafði unnit á Þormóði, ok ferr heim við svá búit. Sár Þormóðar hafðist illa, ok lá hann lengi, ok var jafnan örvendr síðan, meðan hann lifði. Kolbakr var í Ögri um vetrinn, ok varðveitti Gríma hann á laun. Um várit eftir váru mál tilbúin á hendr Kolbaki. Á því þingi varð hann sekr skógarmaðr. Skip stóðu upp í Vaðli. Því stýrði norrænn maðr, sá er Ingólfr hét. Skipit var mjök búit at alþingi, enn þeim gaf ekki veðr á brott. Þá er

menn váru riðnir á þing ór heraði, kom Gríma at máli við Kolbak ok mælti svá: „Þess er mér vánir, at þú munir verða sekr skógarmaðr um áverka Þormóðar. Enn fyrir því at sekt þín hlýzt af mér, þá vil ek þat frelsi gefa þér, at þú skalt ekki lengr þræll vera. Þar með skaltu búa hesta fjóra á laun, tvá til reiðar, enn aðra tvá til klyfjaburðar undir vöru ok vist þá er ek vil fá þér; vil ek fylgja þér til skips á laun, ef svá má um búa, ok taka þér fari í Vaðli. Kolbakr verðr feginn frelsisgjöfinni ok þeim fégjöfum er Gríma gaf honum. Hann bjó um nótt ferð þeira á laun á brott ór Ögri, svá at engir menn urðu þar varir við. Þau ríða Glámuheiði til Arnarfjarðar, ok svá et efra út eftir fjöllum til Barðastrandar, ok koma um nótt í Vaðil. Þá váru kaupmenn í svefni á skipi, enn stýrimaðr sjálfr í tjaldi á landi. Gríma sprettir tjaldskörum; enn Kolbakr varðveitti hesta þeira. Hon gengr inn í tjaldit ok vekr upp Ingólf stýrimann; þvi at hon kunni hann at sýn. Ingólfr heilsar henni ok spyrr tíðenda. Ok eftir þat mælti Gríma: „Þat er erendi mitt hingat á yðvarn fund, at ek vilda taka einum manni fari með yðr, þeim er hér er nú kominn“. Ingólfr segir: „Hverr er sá maðr?“ Gríma svarar: „Kolbakr heitir hann“. Ingólfr segir: „Vann hann á Þormóði Bersasyni?“ „Sjá enn sami gerði þat.“ Ingólfr mælti: „Mikil vandræði sýnist

mér vera, at taka við þeim manni, at mest ván er at sekr skógarmaðr verði nú í sumar, ok svá harðfengir menn eru til eftirmáls, sem þeir feðgar eru Þormóðr ok Bersi. Höfum vér nú ok lengi legit hér með búnu skipi, ok kann vera, at Bersi komi fyrri heim í herað, enn oss gefi á brott; ok má vera, at vér fáim ekki leynt manninum fyrir honum". Nú er Gríma sér, at Ingólfr tekr seint hennar máli, vindr hon þá fram fésjóð undan kápu sinni, ok hellir þar ór tveim hundruðum silfrs í kné stýrimanni ok mælti svá: „Þetta fé vil ek gefa þér til viðtöku ok ásjá við Kolbak". Ingólfr svarar: „Fagrt er fé þetta, enn alkeypt mun verða, ef þeir feðgar finna oss, áðr vér komumst á brott, ok takim vér við skógarmanni þeira". Síðan segir Gríma: „Sé ek kaup með okkr; þú munt taka við Kolbaki ok fé þessu, er ek hefi boðið þér, ok flytja hann af Íslandi ok veita honum ásjá, ef þér gefr í brott í dag". Ingólfr svarar: „Svá skal vera sem þú vill". Nú tekr Ingólfr við fénu, stendr upp ok fylgir Kolbaki á skip út með varnað sinn. Enn Gríma hafðist á landi uppi við um daginn, ok minnist á þau en fornu kvæði, er hon hafði í barnæsku sinni numit. Í því bili fellr andviðrit þat er áðr hafði lengi á legit. Lét Ingólfr þá bera út húðföt þeira. Taka þeir at hvata út á skipit, ok eru árdegis búnir at öllu. Þá er sól var í

landsuðri, rann á byrr. Ganga þeir Ingólfr ok Kolbakr á land upp ok biðja Grímu vel lifa, ok býst hon til heimferðar ok fær sér föruneyti; ok er ekki getit um ferð hennar, fyrr enn hon kom heim í Ögur, ok var þat fyrr sýnu enn menn kómu heim af þingi. Ingólfr gengr á skip þá er Gríma var á brott, ok því næst undu þeir segl upp. Þeim gefr vel byri ok eru litla hríð í hafi; koma við Noreg. Kolbakr réðst í lið með víkingum og reynist harðfengr maðr í öllum mannraunum. Þormóðr kom heim af þingi á Laugaból ok var með feðr sínum nökkura vetr. Ekki höfum vér heyrt getit, at Þormóðr hafi fengit meiri sæmd síns áverka enn sektir Kolbaks.

11. Þormóði þótti jafnan dauflegt, er hann var heima með feðr sínum. Eftir þingit um sumarit réðst hann til ferðar með húskarla feðr síns, er þeir skyldu sækja fiska, er Bersi átti úti í Bulungarvík. Þeir höfðu einn ferjustút, er Bersi átti. Þeir sigla gott veðr út eftir Ísafirði. Þeir koma út fyrir Arnardal. Þá kom andviðri á móti þeim; verða þeir *(at)* sækja at Arnardölum; kasta þeir akkerum fyrir skipinu, fara sjálfir á land upp ok reisa tjald; hafast þar við um hríð — því at þeim gaf ekki skjótt í brott. Katla hét kona, er bjó í Arnardal. Hon var ekkja. Hana hafði átt maðr sá er Glúmr hét. Dóttir hennar hét Þorbjörg.

Hon var heima með móður sinni. Þorbjörg var kurteis kona ok ekki einkar væn — svart hár ok brýnn, — því var hon kölluð kolbrún — vitrleg í ásjónu ok vel litkuð, limuð vel ok grannvaxin ok útfætt, enn ekki all-lág. Þat barst at einn dag, at Þormóðr gengr frá tjaldi ok upp til bæjar; koma þeir þar í stofu. Þar var ekki inni manna, nema konur einar. Þá heilsar Katla þeim er kominn var ok spyrr hann at nafni. Þormóðr sagði til sín. Hon spyrr hann, hvers son hann væri. Hann segir þat sem hon spurði. Katla mælti: „Heyrt hefi ek getit þín, enn ekki hefi ek sét þik fyrr enn nú". Þar er Þormóðr um daginn ok eru konur vel kátar við hann. Þormóðr rennir nökkut augum til dóttur húsfreyju ok lízt honum vel á hana. Hon hefir ok nökkut augabragð á honum ok verðr henni hann vel at skapi. Nú er Þormóðr þar um daginn ok ferr síðan heim til tjalds síns um kveldit. Nú venr Þormóðr kvámur sínar til húss Kötlu, ok sprettr upp af honum einstaka mansöngsvísur, ok líkar konum þat vel, þeim er þar váru. Þat var einn dag, at Katla mælti: „Hvárt áttu, Þormóðr, nökkut erendi út í Víkina, er þú ferr með húskörlum föður þíns?" Þormóðr svarar: „Ekki á ek annat erendi enn at skemta mér, ok þótti mér dauflegt heima". „Hvárt mun þér skemtilegra þykkja at fara með þeim eða vera hér meðan

þeir fara eftir skreiðinni, ok skemta þér hér? Nú er þat heimilt, at þú sér hér, ef þú vilt þat, því at oss er mikit gaman at þér". Þormóðr svarar: „Vel fara þér orð, ok mun ek þat þiggja sem þú býðr, því at mér þykkir hér skemtilegt at vera hjá yðr". Nú ferr Þormóðr til fundar við förunauta sína ok segir þeim at hann muni eftir vera, meðan þeir fara út í Víkina eftir fiskunum; biðr þá koma þar við dalinn, er þeir fara utan; kveðst þá mundu ganga á skip með þeim. Nú skiljast þeir; ferr Þormóðr til bæjarins, enn þeir fara erenda sinna þegar er þeim gaf veðr. Þormóðr var í Arnardal hálfan mánuð. Hann yrkir þá lofkvæði um Þorbjörgu kolbrún. Þat kallaði hann Kolbrúnarvísur. Ok er kvæðit var ort, þá færði hann kvæðit, svá at margir menn heyrðu. Katla dregr fingrgull af hendi sér, mikit ok gott, ok mælti: „Þetta fingrgull vil ek gefa þér, Þormóðr, at kvæðislaunum ok nafnfesti, því at ek gef þér þat *kenningar*-nafn, at þú skalt heita Þormóðr kolbrúnarskáld. Þormóðr þakkaði henni gjöfina. Nú festist þetta nafn við Þormóð, sem Katla gaf honum. Húskarlar Bersa kómu aftr til móts við Þormóð. Stígr hann þá á skip með þeim, ok þakkar húsfreyju þann fagnað, er hon hafði honum veitt. Katla mælti, at Þormóðr skyldi ekki þar hjá garði sneiða, ef farir hans bæri þannig — skildust at svá mæltu.

Ferr Þormóðr heim á Laugaból ok hafðist við heima við þat er eftir var sumarsins. Ok er vetra tók ok ísa lagði, þá mintist Þormóðr þess vinfengis, er honum hafði verit til Þórdísar, dóttur Grímu í Ögri; gerir hann þá heiman för sína ok leggr leið í Ögur. Gríma tók við honum með miklu gleðibragði, enn Þórdís reigðist nökkut svá við honum, ok skaut öxl við Þormóði, sem konur eru jafnan vanar, þá er þeim líkar ekki alt við karla. Þat finnr Þormóðr skjótt, ok sá þó at hon skaut í skjálg augunum stundum, ok sá nökkut um öxl til Þormóðar; kom honum í hug, at vera mætti svá, at dælla væri at draga, ef hálft hleypti; minnir hana á et forna vinfengi hvert verit hafði. Þórdís mælti: „Þat hefir ek spurt, at þú hefir fengit þér nýja unnostu ok hafir ort lofkvæði um hana“. Þormóðr svarar: „Hver er sú unnosta mín, er þú talar til at ek hafa um ort?“ Þórdís segir: „Sú er Þorbjörg út í Arnardal“. Þormóðr svarar: „Engu gegnir þat, at ek hafa kvæði ort um Þorbjörgu; enn hitt er satt, at ek orta um þik lofkvæði þá er ek var í Arnardal — því at mér kom í hug, hversu langt var í milli fríðleiks þíns ok Þorbjargar ok svá et sama kurteisi; er ek nú til þess hér kominn, at ek vil færa þér kvæðit“. Þormóðr kvað nú Kolbrúnarvísur, ok snýr þeim erendum til lofs við Þórdísi, er mest váru ákveðin orð, at hann

hafði um Þorbjörgu ort. Ok svá sem myrkva dregr upp ór hafi ok leiðir af með litlu myrkri, ok kemr eftir bjart sólskin með blíðu veðri, svá dró kvæðit allan óræktar þokka ok myrkva af hug Þórdísar, ok rendi hugarljós hennar heitu ástar gervalla til Þormóðar með varmri blíðu. Þormóðr kemr þá jafnan í Ögur ok hefir góðar viðtökur. Ok er svá hafði nökkura hríð fram farit, þá verðr sá atburðr eina nótt, þá er Þormóðr var heima á Laugabóli, at hann dreymir, at Þorbjörg kolbrún kemr at honum, ok spurði hann, hvárt hann vekti eða svæfi. Hann kvaðst vaka. Hon mælti: „Þér er svefns, enn þat eitt berr fyrir þik, at svá mun eftir ganga, at þetta beri fyrir þik vakanda. Eða hvat er nú — hvárt hefir þú gefit annarri konu kvæði þat er þú ortir um mik?“ Þormóðr svarar: „Ekki er þat satt“. Þorbjörg mælti: „Satt er þat, at þú hefir mitt lofkvæði gefit Þórdísi Grímudóttur, ok snúit þeim erendum, er mest váru ákveðin orð, at þú hefðir um mik ort kvæðit, því *(at)* þú þorðir ekki, lítill karl, at segja satt til, um hverja konu þú hefðir ort kvæðit. Nú mun ek launa þér því lausung þína ok lygi, at þú skalt nú taka augnaverk mikinn ok strangan, svá at bæði augu skulu springa ór höfði þér, nema þú lýsir fyrir alþýðu klækiskap þínum þeim er þú tókt frá mér mitt lofkvæði og gaft annarri konu. Muntu

aldrigi heill verða, nema þú fellir niðr þær vísur, er þú hefir snúit til lofs við Þórdísi, enn takir þær upp, er þú hefir um mik kveðit — ok kenna ekki þetta kvæði öðrum enn þeim, sem ort var í öndverðu". Þormóði sýndist Þorbjörg vera reiðuleg ok mikilúðleg; þykkist nú sjá svipinn hennar, er hon gengr út. Hann vaknar við þat at hann hafði svá mikinn augnaverk, at hann mátti varla þola óæpandi, ok mátti ekki sofa, þat sem eftir var nætrinnar. Hann hvílir lengi um morgininn. Bersi ríss upp, sem hann átti vanda til, ok er allir menn váru upp risnir, aðrir enn Þormóðr. Þá kom Bersi til Þormóðar ok spurði, hvárt hann væri sjúkr, er hann reis ekki upp, sem hann átti vanda til. Þormóðr kvað vísu:

(9) Illa réðk því allar
ey — Draupnis — gafk meyju
— mér bar dóm í drauma
dís — Kolbrúnar vísur.
Þá tókk þetta — freyju
þrúðr kann mart en prúða
— líknumk heldr við Hildi
hvítings — á mik víti.

Bersi mælti: „Hvat hefir þat í drauma borit?" Þormóðr segir drauminn ok alla málavöxtu kvæðisins. Bersi mælti: „Óþarfar unnostur áttu — hlauzt af annarri örkuml þau er þú verðr aldri heill maðr, enn nú ekki minni ván, at bæði augu springi ór höfði þér. Enn þó er

þat nú mitt ráð við þik, at þú snúir aftr kvæðinu á þann hátt sem þat var ort fyrir öndverðu — ok eigna þat kvæði jafnan Þorbjörgu kolbrún, sem þú ortir um hana. Þormóðr svarar: „Þú skalt ráða þessu“. Nú lýsir hann fyrir alþýðu, hversu farit hafi um kvæðit, ok gefr þá af nýju, við mörg vitni, Þorbjörgu kvæðit. Þormóði batnaði þá skjótt augnaverkjarins; verðr hann alheill þess meins. Nú munu vér hvílast láta fyrst frásögn Þormóðar kolbrúnarskálds ok segja nökkut af Þorgeir.

12. Nú er at segja frá Þorgeiri Hávarssyni, hirðmanni Óláfs konungs. Þat var eitthvert sumar, er hann kom skipi sínu í Hvítá ok helt því upp í Norðrá ok setti þar upp um haustit í þann stað er nú er kallat Þorgeirshróf. Hann fór um vetrinn til vistar vestr á Reykjahóla, ok var þann vetr með frændum sínum; selr þar varning sinn; fór um várit snemmendis suðr til Borgarfjarðar ok býr skip sitt til brottferðar. Litlu fyrir þing ferr hann vestr á Reykjahóla eftir vöru þeiri er þar var saman dregin, er hann hafði tekit fyrir varning sinn, þann er hann hafði selt um vetrinn. Hann flutti vöruna til Skógarstrandar ok fær sér hesta; ferr suðr til Borgarfjarðar, ok einn maðr með honum, sá er reið leiðina fyrir ok hafði hest í togi. Þorgeirr reið eftir ok rak nökkura klyfjahesta; hann reið um með skjöld ok hafði

spjót ok exi; fara nú við svá búit. Sá maðr bjó á Hvítsstöðum, er Snorri hét. Hann var kallaðr Hækils-Snorri. Hann var mikill vexti ok sterkr, ok vænn yfirlits ok grimmlegr í ásjánu, óvinsæll ok nasbráðr, heiftúðigr í skaplyndi. Helgi hét son Snorra; hann var þá á ungum aldri, er þessir atburðir gerðust. Mannahúsin váru þá neðar í tungunni enn nú eru ok var bærinn kallaðr á Mel. Lambahús mikit stóð vestr í túnit, þar sem nú heita Snorra-toftir. Þorgeirr ok hans förunautr fóru þar hjá garði. Förunautr Þorgeirs ríðr fram um bæinn, enn klyfjahestarnir, þeir er Þorgeirr rak, hljópu í túnit. Snorri kemr út í því er Þorgeirr elti klyfjahestana ok vill taka þá ór túninu. Hestunum þótti gott at bíta. ok nam þá annarr staðar, er hann rak annan. Snorri gengr *inn ok tekr mikit krókaspjót; hleypr út ok bannar hestunum ok svá Þorgeiri; berr hestana með spjótinu ok særir.* Sýnist Þorgeiri ekki örvænt at hann bani hestunum. Hann hleypr nú af baki ok hefir skjöldinn fyrir sér; exinni heldr hann með skildinum í vinstri hendi; spjót hefir hann í hendi ok sækir þá at Snorra. Hann hörfar þá undan til lambahússins ok verst með spjótinu. Tveir húskarlar sá at Snorri hljóp út reiðr með spjót sitt; tekr sína exi hvárr þeira í hönd sér ok fara til fulltings við Snorra. Þorgeirr verst þeim með miklum mjúkleik, enn sækir at þeim

með miklu afli ok öruggleik sem et óarga dýr. Húskarlarnir verða brátt sárir af Þorgeiri, því at þeir höfðu skammskeftar öxar, enn Þorgeirr lagði spjótinu hart ok tíðum. Hrukku þeir Snorri inn í lambahúsit. Dyrnar váru lágar ok þröngvar á húsinu, ok var ilt þar inn at sækja eftir þeim. Þorgeirr hleypr upp á húsit ok rífr til. Þar sem húsit raufaðist, leggr Snorri spjótinu út í móti. Þorgeirr verðr sárr af því nökkut, enn þó lítt. Kastar Þorgeirr þá spjótinu ok tekr exina enni hægri hendi. Sækir Snorri þá at Þorgeiri með hörðum hug, þar sem húsit var rofit. Enn Þorgeirr varðist með skildi ok exi — leitar ekki annars enn höggva spjót Snorra af skaftinu; létti ekki þeim leik fyrr enn Þorgeirr hjó spjót Snorra af skafti. Ok þegar jafnskjótt hljóp Þorgeirr inn í húsit um glugg þann, er á var rofinn, með skjöld ok exi, ok hjó þegar í höfuð Snorra svá hart, at hann klýfr hausinn allan; fær Snorri af því sári þegar bana. Þá snýr Þorgeirr at húskörlum Snorra, ok sækir þá fimlega, hlífandi með skildi, höggvandi með exi þeiri, er vön var at fá mörgum manni náttstaðar. Lauk svá þeiri atsókn, at Þorgeirr vá þá báða. Eftir þat gengr hann út ok stígr á bak hesti sínum, ríðr til dyra ok hittir menn at máli; sagði at Hækils-Snorri vill hafa fund þeira ok mun bíða þeira í lambahúsinu, ok ríðr á brott eftir þat til

fundar við förunaut sinn. Hann hafði rekit klyfjahrossin ór túninu meðan þeir börðust. Fara þeir við svá búit til skips. Býr Þorgeirr skip sitt ok heldr því til Seleyrar; bíðr þaðan byrjar ok lætr í haf at búnu. Þorgeirr hefir skamma útivist, byrjar honum vel ok tekr Noreg ok ferr skjótt á fund Óláfs konungs, ok fær góðar viðtökur af konungi. Þessa atburðar getr Þormóðr í Þorgeirsdrápu í þessu erendi:

(10) **Hús braut snart til Snorra**
sverðruðr ok styr gerði
hinn es heiftir manna
— Hœkils sonar — rœkði.
Varð eggjuðr þar þriggja
Þorgeirr á hvöt meiri
— leygs hetk síks frá sœki
sannspurt — bani manna.

Helgi son Snorra bjó lengi á Hvítsstöðum. Var hann ólíkr feðr sínum ok svá frændum bæði yfirlits ok svá í skapi. Hann færði hús sín þangat sem nú er bærinn. Hann átti þat kenningarnafn, at hann var kallaðr Helgi enn hvíti; því at hann var vænn maðr ok vel hærðr, hvítr á hárslit. Við hann er bærinn kendr á Hvítsstöðum. Helgi var vinsæll maðr, góðr búþegn við heraðsmenn ok gagnsamr við alþýðu. Hann deildi um Gufufitjar við Þorstein Egilsson, því at Þorsteinn vildi kaupa Fitjarnar, enn Helgi vildi ekki selja. Helgi fór einn vetr með húskörlum sínum á Gufufitjar. Hann ók

heyjum sínum á öxnum sunnan um mýrarnar, svá sem hann var vanr. Þorsteinn fór eftir þeim með húskarla sína. Þeira fundr varð í eyjum þeim er Langeyjar heita suðr frá Hvítsstöðum. Á þeim fundi börðust þeir Þorsteinn ok Helgi. Í þeim bardaga varð Helgi sárr mjök. Til þessa fundar kómu góðgjarnir menn, þeir er vitað höfðu ferð hvárratveggju, ok skildu þá, ok sættust at því, at Þorsteinn keypti Fitjarnar, enn bætti Helga áverkann, við góðra manna sann.

13. Þórir hét maðr, er bjó at Hrófá í Steingrímsfirði. Hann var mikill hávaðamaðr ok heldr ódæll ok óvinsæll. Hann varð missáttr við hirðmann Óláfs konungs í kaupstefnu á Steingrímsfirði ok særði konungsmann miklu sári. Á þat mál var ekki sæzt. Ok er konungrinn frá þessi tíðendi, þá mislíkaði honum sjá atburðr. Hann mælti þá við Þorgeir Hávarsson: „Þat vil ek, Þorgeirr, at þú hefnir þessa áverka, er hirðmaðr minn fekk út á Íslandi, ok leiðir svá Íslendingum at berja á mínum mönnum“. Þorgeirr svarar: „Þat væntir mik, at ek muni hefnt fá þessa mótgerða, er yðr hafa gervar verit í þessu verki“. Konungr mælti: „Því býð ek þér um þetta mál, at ek hygg at þú munir minn vilja gera í þessu verki“. Þorgeirr svarar: „Skyldr em ek til þess at gera þat sem þú vill“. Þorgeirr býr þá skip sitt

snemma sumars út til Íslands. Honum byrjar vel ok kemr hann skipi sínu í Vaðil. Hann ferr vestr á Reykjahóla ok tekr til skálasmíðar. Sá maðr hét Vegglagr, er var at skálasmíð með Þorgeiri, ok gerði sínum megin hvárr þeira skálann. Skálinn var um endilangt þilinn, enn ekki öðrum þiljum; þau þili heldust alt til þess er Magnús biskup var at staðnum í Skálaholti enn síðarri. Öndverðan vetr fór Þorgeirr norðr til Steingrímsfjarðar til Hrófár. Með honum var í ferð Vegglagr smiðr. Þeir kómu á bæinn síð um kveld ok drepa á dyrr. Kona ein gekk til hurðar ok heilsar þeim ok spyrr þá at nafni. Þorgeirr segir et sanna til, hverir þeir váru. Hann spurði, hvárt Þórir bóndi væri heima. Hon segir hann heima vera. Þorgeirr mælti: „Bið þú hann út ganga". Hon gengr inn ok segir Þóri, at menn váru komnir úti — „þeir er þik vildu hitta". Hann segir: „Hverir eru þeir menn?" Hon svarar: „Þat ætla ek, at kominn sé Þorgeirr Hávarsson". Þórir reis upp ok tekr spjót sitt, gengr út í dyrr ok setr spjótsoddinn í þresköldinn; heilsar þeim er komnir váru. Þorgeirr tók ekki kveðju hans. Hann mælti: „Þat er erendi mitt hingat, at ek vil vita, hvern sóma þú vill gera konungsins Ólafs fyrir þann vanza, er þú gerðir hirðmanni hans?" Þórir svarar: „Hvárt ertu aðili málsins?" Þorgeirr svarar: „Fyrir þat mun ganga, sem ek

sé aðili þess máls, því at ek hefi konungs umboð til þessa máls". Þórir svarar: „Vera má at svá sé, at þú hafir hans umboð, enn varla virðist mér svá sem ek heyra orð konungsins þó at þú mælir". Þorgeirr svarar: „Satt er þat, at þú heyrir ekki hann sjálfan mæla, enn þó má vera, at þú reynir nökkurt sinn hans ríki". Ok er minstar vánir váru, leggr Þorgeirr spjótinu til Þóris; þat lag kom framan í fang honum ok gekk þar á hol; fell Þórir inn í dyrnar ok var þegar dauðr. Litlu síðar snýr Þorgeirr á brott ok hans förunautr; ok er ekki sagt frá ferð hans fyrr enn hann kemr heim á Reykjahóla. Um þenna atburð orti Þormóðr þetta erendi:

(11) Ár mank þegn hins Þóri
þarfan Hávars arfa
hlýra hrafns með geiri
happauðigr réð dauða.
Dýrr hefndi svá sára
— slíkt fór alt af ríki —
Odds ok ernir söddusk
jóstýrandi hlýra.

Þann vetr váru stuldir miklir á Reykjahólum; hurfu mönnum margir gripir ór hirzlum, ok var svá mikill gangr at því, at nálega ór hvers manns hirzlum hvarf nökkut, hversu rammlegr láss sem fyrir var, enn þó var engi lássinn brotinn. Illugi Arason var heima á Hólum þann vetr. Eftir jól um vetrinn heimta

þeir bræðr saman hjón sín. Tekr Þorgils þá til orða: „Þat er öllum mönnum kunnigt, at hér í vetr hafa verit miklar tökur — hefir mart horfit ór lásum ok lokum; ætlum vér at hafa uppi ransókn; skal fyrst ransaka hirzlur okkar bræðra, enn eftir þat annarra manna, ok ef ekki finst heima hér þat er stolit er, þá munu vér fara á aðra bæi at ransaka menn“. Nú fór þat fram, at ransakaðar váru hirzlur manna, ok finst ekki þat er leitat var. Vegglagr smiðr átti eina mikla kistu, þá er ekki var ransökuð. Þorgils mælti, at Vegglagr skyldi upp lúka kistunni, ok láta menn sjá, hvat væri í. Hann svarar: „Aldri hefi ek ransakaðr verit sem þjófar, ok mun ek ekki lúka upp kistunni“. Þorgils mælti: „Ekki er til þín eins leikr sjá gerr; hafa várar kistur ransakaðar verit, ok má þér þat sem yfir margan gengr“. Þá svarar Vegglagr: „Þótt þér hafið allir ransakaðir verit, þá mun ek þó ekki lúka upp mína kistu til ransaks“. Illugi spratt þá upp ok hafði eina handexi í hendi; hann gengr at kistunni ok mælti: „Ek hefi at varðveita konungs-lykil þann er at öllum kistum gengr ok lásum; nú mun ek með þeim upp lúka kistunni, ef þú vill ekki selja mér lykil“. Veglagr sér, at Illugi mun upp höggva kistuna, ef hon væri ekki upp lokin — selr þá fram lykilinn. Illugi lýkr þá upp kistunni ok finnr þar marga lykla, þá

er at gengu öllum lásum, þeim er váru á Reykjahólum. Hann finnr þar í marga gripi, þá er mönnum höfðu horfit þar. Þá þóttust menn vita, at Vegglagr mundi stolit hafa fénu því er horfit var; er honum þá nauðgat til sagna; gengr hann þá við mörgum stuldum, ok fylgir mönnum þar til er hann hafði féit fólgit úti í ýmsum stöðum. Þá mælti Illugi: „Ólífismaðr sýnist mér Vegglagr vera, ok er þat mitt ráð, at hann sé hengdr“. Þorgeirr mælti: „Ekki muntu svá vilja lúka við húskarl þinn“. Illugi svarar: „Rangt sýnist mér vera, at svá mikill þjófr gangi undan“. Þá segir Þorgeirr: „Hvat sem yðr sýnist rétt vera um þetta mál, þá mun yðr þó verða maðrinn dýrkeyptr í þessu sinni, ok ekki mun hann af lífi tekinn, ef ek má því ráða“. Illugi mælti: „Mikit kapp leggr þú á með þjófum, ok muntu ilt at verki hafa þar sem hann er; ok ekki mun jafnan þinn eiðr fyrir honum standa, þó at hann gangi nú undan. Nú fari hann í brott af Reykjanesi ok komi aldri síðan hér“. Þorgeirr svarar: „Vel má svá vera“. Nú fylgir Þorgeirr Vegglagi vestr á Laugaból í Laugadal til Bersa ok Þormóðar, ok skorar á þá at þeir veiti Vegglagi vist til fardaga — „ok flytið hann til skips í Vaðil“, ok kveðst Þorgeirr þá mundu flytja hann í brott af Íslandi. Þeir feðgar tóku við Vegglagi fyrir Þorgeir, ok var hann með þeim

Þormóði um vetrinn. Þorgeirr fór aftr á Reykjahóla ok var hann þar um vetrinn. Um várit bjó hann skip sitt. Vegglagr kom til skips ok tók Þorgeirr við honum ok flutti hann utan. Skipit kom við Orkneyjar. Rögnvaldr Brúsason var þá búinn til hernaðar, því at víkingar margir lágu við eyjarnar, þeir er ræntu búendr ok kaupmenn. ok vildi Rögnvaldr refsa þeim sín illvirki. Þorgeirr selr þá skip sitt ok réðst í lið með Rögnvaldi. Vegglagr fór upp á Skotland ok gerðist þar mikill þjófr ok var þar drepinn um síðir. Rögnvaldi virðist Þorgeirr vel ok hans förunautum, því at hann reyndist því meiri kappi sem hann kom í meiri mannraunir, svá sem Þormóðr orti um:

(12) **Njörðr gekk á skæ skorðu**
skeljeggr — enn þann teljum
hjaldr — at herja vildi
hjörgaldrs með Rögnvaldi.
Lítt sparði fjör fyrða
fremðar mildr at hildi
— drengs varð dáð at lengri —
djarfra Hávars arfi.

Í hernaði var Þorgeirr ágætr maðr at hug ok vápnfimi ok í öllum röskleik. Jarl varð ágætr af þessi ferð; því at hann sigraðist hvar sem hann barðist um sumarit ok gerði góðan frið búkörlum ok kaupmönnum.

14. Síð um haustit fór Þorgeirr til Noregs ok var með Óláfi konungi um vetrinn í góðri

virðingu. Óláfr konungr þakkaði honum þat er hann hafði rekit þeirar sneypu, er Þórir hafði gert honum. Illugi Arason var með Óláfi konungi þann vetr. Um várit bjó Illugi skip sitt til Íslands. Þorgeirr segir Illuga, at hann vill fara með honum. Enn Illugi svarar honum svá: „Óráðlegt sýnist mér, at þú farir út til Íslands; hefir þú stórvirki gert í mörgum heruðum, ok áttu þar í flestum stöðum illa fritt, enn þú hefir hér mikinn sóma af konungi ok góðan frið af öllum mönnum; nú mun ek ekki flytja þik frá friðinum ok til ófriðarins — því at þú munt ekki svá gott upp taka á Íslandi sem þú tekr hér hvern dag mikinn sóma af konungi“. „Vera má svá“, segir Þorgeirr, „at ek komumst þó til Íslands, at þú flytir mik ekki“. Nú býr Illugi skip sitt ok lætr í haf þá er honum gaf byr. Ok er hann var í haf látinn, þá gengr Þorgeirr einn dag fyrir konung ok biðr sér fararleyfis. Óláfr konungr mælti: „Svá virðist mér, at minni mannheill hafir þú á Íslandi enn hér með oss; þykkir mér fyrir því þat vænna, at þú sér hér með oss enn á Íslandi, at þú hafir hér meira gott enn þar“. Þorgeirr sótti þetta mál mjök við konung; ok er konungr sér, at Þorgeiri þótti mikit undir at þiggja þat er hann bað, þá mælti konungr: „Nú mun at því koma, sem ek sagða hinn fyrsta tíma, er þú komt á várn fund, at þú

mundir ekki vera gæfumaðr í öllum hlutum. Nú mun ek lofa þér, at þú farir út til Íslands, enn ekki munum vit sjást síðan. ef vit skilim nú.“ Þorgeirr svarar: „Þökk kann ek yðr, at þér lofit mér at fara, enn þat ætla ek, at fara á yðvarn fund at sumri“. Konungr mælti: „Vera má at svá sé, at þú ætlir þat, enn ekki mun svá verða“. Nú skilja þeir at svá mæltu. Þorgeirr tók sér fari með þeim norrænum manni, er Jökull hét, ok fór með honum út til Íslands. Þat skip kom í Vaðli, ok fór Þorgeirr til vistar á Reykjahóla. Illuga reiddi lengi úti um sumarit ok kom um haustit síð norðr í Hraunshöfn á Melrakkasléttu. Hann setti þar upp skipit ok bjó um ok fær menn til varðveizlu skipsins um vetrinn; fór við þat norðan um heruð ok ætlaði til Hóla. Gautr Sleituson, er fyrr var getit, kom til fundar við Illuga ok tók sér fari með honum at sumri. Einn dag, er Illugi áði hesti sínum *(í Miðfirði)* með sínum förunautum, kom þar maðr einn ríðandi á áfanga. Sá maðr var í hvítri heklu. Hann kvaddi Illuga. Hann tók kveðju hans ok spurði hverr hann væri. Hann sagði: „Ek heiti Helgi“. Illugi svarar: „Hvaðan ertu kynjaðr eða hvar áttu heima?“ Helgi svarar: „Víða stendr kyn mitt fótum, enn þó er hér flest fyrir norðan land, — enn hvergi á ek heima, ok ekki hefi ek heill til þess at hafa tveggja

missera vistir; enn jafnan hefi ek kaup á sumrum, ok enn hefir svá verit í sumar — ok margir kennast við mik, ef heyra kenningarnafn mitt". Illugi spurði: „Hvert er þat?" Helgi svarar: „Ek em kallaðr Helgi selseista". Illugi svarar: „Fánefnt er þat kenningarnafn, enn þó hefi ek heyrt þín getit". Helgi mælti: „Þat er erendi mitt hingat, at ek vil vita, ef þú vill ferja mik utan at sumri". Illugi mælti: „Eru þér nökkur vandræði á höndum, eða hefir þú nökkur fé?" Hann svarar: „Engi vandræði eru mér á höndum, enn eyfit hefi ek fé, enn vera mætti at heldr væri yðr létti at mér, því at ek er ofléttr maðr". Illugi mælti: „Ertu nökkurr atgervimaðr?" Hann svarar: „Engi em ek íþróttamaðr, enn mikit traust á ek undir fótum mínum ok brjóstheill em ek, ok því fær engi tekit mik á rás". Illugi mælti: „Gagn er þeim þat er hræddir verða". Helgi mælti: „Ekki hefi ek þat reynt at verða allhræddr. Enn vita vil ek, hvárt þú vill veita mér farit". Illugi mælti: „Kom þú í vár til fundar við mik, ok ver með mér í flutningum, þá er ek dreg saman vöru mína ok far þá með mér utan". „Sá kostr líkar mér vel", segir Helgi. Nú skiljast þeir at svá mæltu, ok ferr Illugi vestr á Reykjahóla, ok er þar um vetrinn.

15. Bræðr tveir bjoggu í Garpsdal. Hét annarr Kálfr, enn annarr Steinólfr. Þeir váru á

ungum aldri ok vel fjár eigandi ok vinsælir menn. Þórdís hét kona, er bjó í Óláfsdal. Hon var ekkja, góð húsfreyja ok gagnsöm. Son hennar hét Eyjólfr, er átti bú með henni. Hann var gervilegr maðr ok vinsæll. Þorgeirr hét frændi Þórdísar, er hon hafði upp fætt. Hann var knálegr maðr. Hann átti þat kenningarnafn, at hann var kallaðr Þorgeirr hófleysa; enn þat kenningarnafn hlaut hann af því, at hann hafði til alls meira enn hann þurfti, þegar hann átti nökkut fé fyrir at ráða. Með þeim fóstbræðrum, Eyjólfi ok Þorgeiri, var vingott á unga aldri. Þeir váru báðir knáir menn ok ólatir, ok var löngum mikit um þá; enn framfærslukerling Þórdísar amaðist oft við þá ok glímur þeira, enn þeir glettust því meir við kerlingu sem hon amaðist meir við. Einn dag, er þeir glímdu á gólfinu — ok var mikit um þá, kómu þar jafnan niðr er kerling var ok drógu verk hennar á fótum sér — þá mælti kerling: „Lítil fremd er ykkr í því at spilla verki fyrir mér eða glettast við mik, enn spá mun ek ykkr spá —: svá vel sem nú er með ykkr, þá munu þit verst skilja ykkart vinfengi“. Þeir segja: „Furðu óspáleg sýnist okkr þú vera“. Kerling mælti: „Hversu sem ykkr sýnist þat, þá mun þat eftir ganga sem ek mæli“. Nú um várit eftir er þeir Illugi ok Þorgeirr höfðu um vetrinn verit á Reykjahólum, beiddi Þorgeirr Illuga,

at hann skyldi veita honum far um Íslands haf. Illugi veitti honum þat sem hann bað. Kálfr ok Steinólfr ór Garpsdal tóku sér far með Illuga. Nú er menn fóru til skips um várit, þá mælti Illugi við Þorgeir: „Þat vilda ek frændi, at þú færir norðr til skips með mönnum mínum, ok búit skipit um þingit; enn ek á erendi til þings, at hitta vini mína; mun ek ríða norðr af þingi; vilda ek at skip væri albúit, þá er ek kem norðr". Þorgeirr segir svá vera skulu sem hann vildi. Þá réðst Þorgeirr norðr til skipsins á Sléttu, enn Illugi bjóst til þings. Steinólfr ok Kálfr ok Helgi selseista váru í ferð með Þorgeiri, enn vara þeira hafði fyrr farit. Þorgils Arason ok Ari son hans ok Illugi bróðir hans riðu með flokki til þings ór Breiðafirði. Þá er Þorgeirr kom norðr í höfnina, setti hann fram skipit ok bjó. Gautr Sleituson var til skips kominn, ok hafði annat mötuneyti enn Þorgeirr. Þar var ilt til eldiviðar, ok fóru sinn dag hvárir at afla eldibranda, Þorgeirr og hans förunautar, Gautr og hans förunautar. Einn dag fór Þorgeirr at afla eldibranda, enn Gautr var heima. Matsveinar Gauts höfðu ketil uppi, ok er vella var komin á ketil þeira, þá var lokit eldiviði þeira; sögðu þeir Gauti til sinna vandræða. Gautr gengr til búðar Þorgeirs ok tekr ofan spjót hans ok höggr af skafti spjótit ok kastar í rúm hans ok hefir með sér; hann

tekr ok skjöld Þorgeirs ok hefir með sér; gengr síðan til eldstóarinnar; hann klýfr í sundr skjöldinn ok spjótskaftit, ok eldir undir katlinum; verðr þá vel matbúit. Þorgeirr kom heim um kveldit. Hann saknar skjótt vápna sinna. Hann spyrr, hverr sveina hafi á brott borit, — „skjöld minn ok spjót". Gautr svarar: „Ek tók skjöld þinn ok spjótskefti, ok klauf ek undir ketil várn; enn áðr mátti ekki vel matbúa því at lokit var eldiviði várum; enn oss þótti ilt hrátt at eta". Nú fann ekki á Þorgeiri, at honum mislíkaði sjá tiltekja Gauts. Annan dag fór Gautr ok hans förunautar at fá eldibranda, enn Þorgeirr var heima ok bjó skip. Matsveinar Þorgeirs höfðu eldiviðar fátt, ok er þeir skyldu matbúa fóru þeir til Þorgeirs ok sögðu honum. Hann gekk til tjalds Gauts, ok tók spjót hans ok skjöld, ok hjó af skafti spjótit, enn klauf skjöldinn undir ketil; þá skorti ekki eldivið til þess at vella mat þeira. Gautr kom heim um kveldit, ok spurði, hvat menn vissi til skjaldar hans eða spjótskeftis. Þorgeirr svarar: „Skjöld þinn ok spjótskefti klauf ek undir ketil í dag; því at matsveinum varð eldiviðarfátt". Gautr svarar: „Seint lætr þú af at auka oss skapraunir". Þorgeirr svarar: „Sá er leikr hverr sem heiman er gerr?" Gautr hjó þá til Þorgeirs, enn hann laust við exi sinni ok bar af sér höggit; skeindist þó lítt á fæti. Þá hljópu menn milli

þeira ok tóku þá ok heldu. Þorgeirr mælti: „Ekki þurfi þér at halda mér, því at ek mun mik til engis ófriðar líklegan gera“. Nú váru þeir skildir, ok ferr hvárrtveggi til síns tjalds; hafa síðan náttverð ok leggjast til svefns. Ok er menn váru sofnaðir, þá ríss Þorgeirr upp, ok tekr exi sína í hönd sér, ok gengr til tjalds þess er Gautr var í ok sprettir tjaldskörum, gengr inn í tjaldit ok at rúmi Gauts ok vekr hann. Gautr vaknar ok spratt upp ok vildi taka til vápna, ok í því bili höggr Þorgeirr til Gauts ok klýfr hann í herðar niðr. Þorgeirr gengr í brott ok til búðar sinnar. Búðunautar Gauts vakna við brestinn, er hann var veginn; styrmdu þeir yfir líki hans ok bjuggu um. Um þenna atburð orti Þormóðr vísu þessa:

(13) Gaut veitk at son Sleitu
snarfengr með lið drengja
hölðr við harðar deilðir
hjördjarfan nam fjörvi;
ófeigum varð eigi
— almþing — í gný malma
— oft verðr rík þeim's rœkir
raun — stynfullu launat.

16. Eftir þenna atburð sá Þorgeirr einn dag, hvar skip sigldi af hafi þangat til hafnar. Þat skip tók þar höfn ok lágu um akkeri ekki allnær skipi Þorgeirs. Hann fór á báti með skipverjum sínum til kaupskipsins ok spyrr hverr fyrir skipinu réði. Honum var sagt, at

Þorgrímr Einarsson réð fyrir skipinu, er kallaðr var trölli, grænlenzkr maðr, ok annarr maðr, Þórarinn ofsi, Þorvaldsson, norðlenzkr maðr. Þeir spyrja, hverr fyrir því skipi réði, er þar var fyrir í höfninni. Þeim var sagt, at Illugi Arason ætti skipit, enn þá réð fyrir skipinu Þorgeirr Hávarsson. Þorgeirr spyrr, hversu fjölment þeir hefði á skipinu. Honum var sagt, at þar væru fjórir tigir karla innanborðs. Nú sá Þorgeirr, at þar var mikill liðsmunr, ef þá skildi nökkut á, því at þeir Þorgeirr váru eigi fleiri enn þrír tigir vígra manna. Þorgeirr mælti: „Yðr kveð ek at þessu, stýrimennina. Þat er mælt af mörgum mönnum, at vér sém hvárirtveggju nökkurir ójafnaðarmenn ok ekki óágjarnir við aðra. Nú vil ek þess biðja, at vér gerim ekki vára hreysti ok harðfengi at fólsku ok ófriði; sýnist mér þat ráð, at vér setim grið meðal vár til varúðar". Þeir Þorgrímr ok Þórarinn tóku því vel, ok fór þat fram at grið váru sett, sem Þormóðr orti um:

(14) Gulls réð Þorgeirr þolla
því næst griða sæta,
sér es hann sáat fœri
svinngeðr við lið minna;
öll tók seggr enn snjalli
sönn — leygs — friðar mönnum
— fljóts — þá's fergir nýtan
fullmæli réð tæla.

Nú er grið váru sett meðal þeira, þá fór Þor-

geirr til skips. Hann flutti þá út á skip alt fé skipmanna sinna ok lét skipit liggja um akkeri ekki allnær landi, ok váru þá menn hans allir á skipi, því at hann trúði ekki til fulls þeim Þorgrími ok Þórarni, þó at grið væri sett meðal þeira. Menn koma af landi ofan til þeira Þorgríms, ok segja þeim víg Gauts Sleitusonar, þat er þar hafði orðit í höfninni, því at Þorgeirr hafði ekki sagt þeim vígit. Ok er Þórarinn heyrir þessi tíðendi sögð, þá heimtir hann Þorgrím á tal einn saman ok mælti svá: „Ekki munda ek grið hafa sett við Þorgeir, ef ek hefði vitat þessi tíðendi — víg Gauts frænda míns. Nú vil ek vita af yðr, hvers ek skal þar ván eiga um liðveizlu, ef ek vil hefna Gauts“. Þorgrímr svarar: „Ekki mun ek skiljast við yðr í þessu máli, enn torsóttlegr sýnist mér Þorgeirr vera“. Þórarinn mælti: „Vér munum bera á land upp einnhvern dag skrúð vár ok léreft ok aðra góða gripi ok breiða til þerris, ok kann vera. at nökkurir menn Þorgeirs fari út at undrast gripina, ok munu vér fyrst drepa þá ok fækka svá liði þeira“. Þorgrímr mælti: „Freista máttu þess ef þú vilt“. Þeir Þorgrímr ok Þórarinn höfðu ætlat at fara til Grænlands, ok áttu félag saman, bæði skip ok áhöfn, ok bera þeir fyrir því ekki fé sitt af skipi. Einn veðrdag góðan báru þeir Þórarinn á land upp skrúð ok léreft ok góða gripi, ok breiddu

við þerri. Þann dag fóru þeir Kálfr ok Steinólfr tólf á báti til lands eftir vatni. Ok er þeir sá varning á land breiddan, þá hljópu þrír menn af liði þeira þangat sem þeir sá varninginn, ok þegar er þeir kómu þangat, þá váru þeir drepnir. Ok eftir þat fóru þeir Þórarinn ok Þorgrímr með liði sínu at þeim Kálfi. Þeir gerðu þá handtekna, Kálf ok Steinólf, ok settu í fjötur, enn þeir drápu þar þrjá menn hjá vatninu. Helgi selseista hjó í fyrstu mann þeira Þórarins banahögg, ok eftir þat hljóp hann á brott. Menn runnu eftir honum ok fengu ekki tekit hann; hljóp hann et efra um fjall daga ok nætr, ok nam ekki fyrr staðar enn hann kom á Þingvöll. Hann segir þeim Þorgisli ok Illuga þau tíðendi, er gerzt höfðu í Hraunhöfn, þá er hann fór í brott.

17. Eftir þessi tíðendi, er nú var frá sagt, tóku þeir Þorgrímr kaupskipsbátinn, þann er þeir Kálfr höfðu til lands haft, ok fóru þá til skips síns. Þorgeirr var á skipi út, ok þeir níu saman, ok vissu þeir ekki þau tíðendi, er á landi höfðu gerzt — því at leiti bar á milli þar sem vatnit var ok skipit; finnr Þorgeirr ekki fyrr enn þeir Þórarinn flytja kaupskipit með tveimr bátum þangat til skips þeira Þorgeirs ok allir herklæddir. Þeir Þorgeirr grípa vápn sín ok verjast vel. Þeir Þorgrímr flytja þá skip sitt at skipi Þorgeirs ok leggja borð

við borð; tekst þá skjótt harðr bardagi; ná þeir brátt uppgöngu á skip Þorgeirs ok láta skamt stórra höggva í milli. Þorgeirr hjó jafnan tveim höndum með öxinni, ok var lengi þat, at þeir kómu ekki höggi á hann, því at engum þótti girnilegt gistingarból undir exi hans, enn þó hlutu þat margir. Menn Þorgeirs fellu brátt; hljóp hann þá aftr í stafninn ok varðist þaðan, því at vit mikinn liðsmun var at etja — svá sem Þormóðr orti um:

(15) Stirðr réð stafn at varða
strenghreins tøgum drengja
— ítr þvít — árr — vas heitinn
auðstjóri þrek — fjórum,
áðr sigreynir sínum
— sár hlutu meðr at hváru —
út við eigi lítla
erring fell á knerri.

(16) Kent hefr fjörs hvé frændum
folkbeitir skal veita
dýrr þót drengi væri
dylgjusamt at fylgja.
— Þægs — frák Þorgeir eiga
— þau eru orð komin norðan
handar grjóts frá hreyti —
hug þanns við mun brugðit.

Allir ágættu hans vörn, þeir er vissu, hversu hraustlega hann varðist, ok mæltu allir eitt um hans vörn ok frækneik, at menn þóttust ekki hans jafningja fundit hafa. Þorgeirr hjó hart ok tíðum af miklu afli ok öruggum hug, ok

var honum sjálfum hugr sinn bæði fyrir skjöld ok brynju, ok þykkjast menn ekki vita þvílíka vörn sem Þorgeirr hafði. Almáttigr er sá sem svá snart hjarta ok óhrætt lét í brjóst Þorgeiri; ok ekki var hans hugprýði af mönnum ger né honum í brjóst borin, heldr af enum hæsta höfuðsmið. Nú fyrir því, at þeim Þorgrími reyndist meiri mannraun at sækja Þorgeir, heldr enn klappa um maga konum sínum, þá sóttist þeim seint ok varð þeim hann dýrkeyptr; því at Þormóðr hefir svá um ort, at Þorgeirr yrði þrettán manna bani áðr hann fell; enn tveir eru nefndir í Þorgeirsdrápu, þeir er hann vá þar. Már hét austmaðr sá er fyrst kom sári á Þorgeir. Hann hjó á hönd Þorgeiri; ok enn hafði hann sár fengit; þá hjó hann Má banahögg. Sá maðr er annarr nefndr, er Þorgeirr vá síðar, er Þórir hét, austmaðr, er lagði spjóti í gegnum Þorgeir; enn Þorgeirr gekk á lagit, þar til er hann hjó hann banahögg. Um þenna atburð orti Þormóðr vísur þessar:

(17) Hauks frák hræva lœkja
harðræðis þrot bræði
við svíprunna sennu
sverðs aldrigi verða.
Már hét maðr ok Þórir
málsnjallr es lét falla
— áðr frágum — þá — þeira —
Þorgeirr — lokit eirum. —

(18) Olli fjörr áðr felli
— flugtrauðr — hjarar dauða
— sá vas rœkjandi enn ríki
reggs — þrettaan seggja.
Þar lætk hjaldrs fyr hölðum
hins, es þrek gat vinna
— mál tea mín at deilask
mjúk — víga tal lúkask.

Nú er Þórir var fallinn, enn spjótit stóð í gegnum Þorgeir. þá fell hann ekki, enn þá var skamt höggva á meðal, því at þeir Þórarinn ok Þorgrímr stóðu nær, ok unnu þeir þá á Þorgeiri ok við þat fell hann ok lét líf sitt. Þórarinn ofsi hjó höfuð af Þorgeiri ok hafði í brott með sér. Svá segja sumir menn, at þeir klyfði hann til hjarta — ok vildu sjá, hvílíkt væri, svá hugprúðr sem hann var, enn menn segja, at hjartat væri harðla lítit, ok höfðu sumir menn þat fyrir satt, at minni sé hugprúðra manna hjörtu enn huglausra — því at menn kalla minna blóð í litlu hjarta enn miklu, enn kalla hjartablóði hræðslu fylgja, ok segja menn því detta hjarta manns í brjóstinu, at þá hræðist hjartablóðit ok hjartat í manninum.

18. Eftir þenna bardaga skildu þeir Þorgrímr ok Þórarinn félag sitt, því at Þórarinn þóttist mikinn sigr unnit hafa — vænti hann sér virðingar hér á landi fyrir sigrinn. Þorgrímr hafði skip ór félagi þeira, enn Þórarinn lausafé; helt Þorgrímr skipinu til Grænlands ok

fórst honum vel. Þórarinn aflar sér hesta ok manna ok reið norðan ór höfninni við tólfta mann. Hann hafði höfuð Þorgeirs í belg við slagálar sér til ágætis sigrs síns. Þat var skemtun þeira á áfangum, at þeir tóku höfuð Þorgeirs ór belgnum ok settu þar á þúfur upp ok hlógu at. Enn er þeir kómu í Eyjafjörð, þá áðu þeir þar skamt frá Naustum. Þeir tóku þá höfuð Þorgeirs, ok settu þat upp á þúfu eina, sem þeir váru vanir. Þeim sýndist þá höfuðit ógurlegt — augun opin ok muðrinn, enn úti tungan. Við þá sýn urðu þeir allhræddir ok felmsfullir. Þeir grófu þá gröf með exum sínum hjá höfðinu, ok hrundu þar í ofan höfðinu ok grófu þar á ofan torf. Sléttukarlar ruddu kaupskipit ok fluttu til lands ok jörðuðu þar í höfninni allra manna lík þeirra er þar höfðu fallit á skipi ok á landi — því þeir nentu ekki til kirkju at færa líkin; því at í þenna tíma váru engar kirkjur í nánd höfninni. Kálfr ok Steinólfr váru ór fjötrum leystir eftir bardagann, ok ruddu þeir til líkagraftarins við Sléttukarla. Þeir varðveittu varning þann er á skipinu var þar til er Illugi kom til skips. Nú þó at kristni væri ung í þenna tíma hér á landi, þá var þar þó ekki siðr til þess at taka fé veginna manna. Illugi fór utan þat sumar norðr á Sléttu. Þormóðr kolbrúnarskáld undi löngum illa eftir líflát Þorgeirs, ok þat sumar

fór hann utan í Vaðli. Eyjólfr í Óláfsdal ok Þorgeirr hófleysa fóstbróðir hans fóru utan í Grímsárósi. Þat skip kom í ey þá er Lafon heitir. Þormóðr kolbrúnarskáld fór á fund Óláfs konungs ens helga. Þormóðr kvaddi konunginn ok tók konungr vel kveðju hans, ok spurði, hvat manna hann væri eða hvers son hann væri. Þormóðr svarar: „Ek em íslenzkr maðr, ok heiti ek Þormóðr, enn Bersi heitir faðir minn.“ Konungr mælti: „Hvárt ertu kallað Þormóðr kolbrúnarskáld ok ert svarabróðir Þorgeirs Hávarssonar?“ „Já“, segir Þormóðr, „sá er maðr enn sami“. Konungr mælti: „Njóta skaltu hans frá oss, ok vel ertu hér kominn, ok víst mátt vita þat, at ek tel mér misboðit í vígi Þorgeirs hirðmanns míns ok þökk kynna ek þess at hans yrði hefnt“. Þá kvað Þormóðr vísu:

(19) Þarf 'sás þér skal hvarfa
þengill fyr kné lengi
— svarar hóglega hverju —
hugborð — konungr orði. —
Fáir erum vér ne frýju
frændr órum þó vændir
— minnumk meir á annat
mítt starf— konungdjarfir.

Konungr mælti: „Gaman man vera at skáldskap þínum“. Þormóðr gerðist þá hirðmaðr Óláfs konungs. Þat skip kom um sumarit til Noregs, er var af Grænlandi. Því skipi stýrði

sá maðr, er Skúfr hét. Hann var grænlenzkr maðr at kyni; farmaðr mikill ok vitr ok vinsæll. Hann var vinr Óláfs konungs ok honum handgenginn. Skúfr fór til hirðar Óláfs konungs ok var þar um vetrinn. Þann vetr váru þeir í Noregi — Illugi Arason, Steinólfr ok Kálfr, Eyjólfr ok Þorgeirr hófleysa. Um várit eftir, er einn vetr var liðinn frá falli Þorgeirs Hávarssonar — Þorgils Arason ok Ari son hans bjuggu til mál á hönd Þórarni, um víg Þorgeirs, ok öðrum mönnum þeim er at víginu höfðu verit; gerðu mikinn reka at þeim verkum, er þar váru ger. Á þau mál var sæzt á þingi, ok gerði Þorgils um málin öll tvau hundruð silfrs, ok guldust þar á þinginu um víg Þorgeirs, ok hafði Guðmundr enn ríki hundrat at ráði Þorgils. Þat sumar var Þórarinn veginn á mannamóti í Eyjafirði. Á því sumri fóru þeir Kálfr ok Steinólfr út til Íslands. Þeir kómu út í Vaðli á Barðaströnd ok fóru heim í Garpsdal til bús síns. Eyjólfr ok Þorgeirr hófleysa keyptu skip í Noregi ok heldu því til Íslands, þá er þeir váru búnir. Þá velkti lengi úti ok kómu síð um haustit á Borgarfjörð. Ok er þeir kómu þar, þá skildi þá á um landtöku; vildi Eyjólfr halda skipinu til Straumfjarðar — því at þangat var byrr, enn Þorgeirr hófleysa vildi halda skipinu til réttar, ok vita ef byrr gæfi fyrir jökulinn, ok

vildu halda skipinu í Dögurðarnes. Þá var gengit til siglu ok eftir leitat, hvárir fleiri væri skipverjar, þeir er sigla vildu, eða hinir er í rétt vildu leggja skipit. Enn fyrir því at mönnum hafði leiðst í hafinu, þá váru þeir fleiri, er sigla vildu til lands. Þeir fóstbræðr váru svá reiðir, at þeir tóku til vápna, enn menn gættu þeira, svá at ekki varð at. Þeir tóku Straumfjörð. Ok þegar er skipit var landfast orðit, þá fekk Þorgeirr hófleysa sér hest, ok reið hann frá skipi ok fór til þess er hann kom vestr í Garpsdal. Hann tók sér vist með þeim bræðum, Steinólfi ok Kálfi. Eyjólfr var við skip þar til er hann hafði um skip búit; fór þá heim í Óláfsdal til móður sinnar, ok var með henni um vetrinn.

19. Spákerling sú, er fyrr var getit, tók sótt um vetrinn ok lá lengi. Hon andaðist næstu nótt eftir pálmsunnudag. Lík hennar var flutt á skipi til Reykjaness; því at engi kirkja var nær Óláfsdal enn sú er á Hólum var. Eyjólfr ok húskarlar hans fluttu lík spákerlingar til kirkju. Ok er líkit var niðr sett, versnaði veðrit, gerði kófviðri ok frostviðri — lagði fjörðinn út langt, ok mátti ekki skipum koma út til dalsins. Þorgils mælti þá til Eyjólfs: „Þat sýnist mér ráð, at þú farir ekki fyrr heim enn liðin er páskavika; mun ek þá fá þér menn með skip þitt heim, ef þá má komast fyrir ís-

um; enn ef þá er ekki með skip fært, þá mun ek ljá þér hest heim at ríða; enn ef nauðsyn berr til, þá megu húskarlar þínir fara heim fyrir ef þú vill“. Eyjólfr svarar: „Þetta þitt boð mun ek þiggja“. Nú fóru húskarlar Eyjólfs heim ok gengu þeir et innra um Króksfjörð. Eyjólfr var á Hólum þar til er leið páskavika mjök. Fimta dag í páskaviku segir Eyjólfr Þorgilsi, at hann vill heim fara. Þorgils sagði svá vera skyldu sem hann vildi. Þá lætr Þorgils búa honum hest skúaðan til ferðar, ok býðr honum mann til föruneytis ef hann þyrfti. Hann kveðst einn saman ríða vilja. Nú ríðr hann utan af Reykjanesi ok inn um Berufjörð ok Króksfjörð. Ok er hann átti skamt utan til Garpsdals, þá váru þeir Kálfr ok Steinólfr úti staddir undir einum húsvegg ok töluðust við, ok þá geta þeir at líta, hvar menn gengu utan eftir vellinum; þeir þóttust kenna mennina ok sýndist þar vera Þorgeirr Hávarsson, ok þeir níu menn, er þar fellu á skipinu með Þorgeiri — váru allir alblóðugir ok ganga inn eftir vellinum ok ór garði; ok er þeir kómu at á þeiri er fellr fyrir innan bæinn, þá hurfu þeir. Þeim bræðrum varð ósvift við þessa sýn; ganga þeir inn í skálann. Önundr hét nautamaðr í Garpsdal. Hann gengr út ór fjósi, ok sér, hvar maðr ríðr utan eftir vellinum allvænum hesti; sá var gyrðr sverði ok hefir spjót í hendi, hjálm á

höfði, ok er hann nálgaðist bæinn, þá kennir hann manninn, ok var þar Eyjólfr. Önundr gengr til stofu ok er þar fátt manna. Þar var Þorgeirr hófleysa ok konur nökkurar. Önundr tekr til orða: „Nú ríðr Eyjólfr hér um garð“. Ok er Þorgeirr heyrði þessa sögu, hljóp hann út ok tók spjót í hönd sér. Þá var Eyjólfr kominn á innanverðan völlinn. Þorgeirr hljóp eftir honum. Enn Eyjólfr reið leið sína, ok sér ekki er maðrinn rennr eftir honum. Hann kom at Garpsdalsá; hon var upp gengin ok leitaðist hann fyrir. Þorgeirr kallar á hann, at hann skuli bíða hans, ef hann þyrði. Eyjólfr heyrir kallit, ok lítr við ok sér, hvar Þorgeirr hleypr. Eyjólfr hleypr af baki ok rennr í mót honum. Ok er þeir finnast, leggr hvárr þeira í gegnum annan ok falla jafnsnimma. Nú kom þat þar fram, er spákerling hafði fyrir sagt. Þeir bræðr gengu til stofu, þá er af þeim leið þat ómegin, er yfir þá hafði liðit. „Hvar er Þorgeirr?“ segja þeir. Þeim var sagt, at hann hefði út gengit, ok tekit spjót í hönd sér, þá er Önundr nautamaðr sagði för Eyjólfs. Þeir bræðr gengu út snúðigt ok inn ór garði til árinnar; ok váru þeir þá fallir, enn ekki örendir. Sátu þeir bræðr þar yfir þeim til þess er þeir váru örendir, ok síðan færa þeir lík þeira til kirkju.

20. Þá er Þormóðr kolbrúnarskáld hafði

verit einn vetr með Óláfi konungi, þá bjó Skúfr skip sitt til Grænlands. Þormóðr gengr þá fyrir konunginn ok mælti: „Þat vilda ek, konungr, at þú leyfðir mér at fara til Grænlands í sumar með Skúfi". Konungr mælti: „Hvert erendi áttu til Grænlands; hvárt ætlar þú at hefna Þorgeirs svarabróður þíns?" Þormóðr svarar: „Ekki veit ek, hvers auðit verðr um þat". Konungr mælti: „Ekki mun ek banna þér förina; því at ek þykkjumst vita, hvat þú vill". Nú skilja þeir talit. Þormóðr tók sér fari með Skúfi. Ok er þeir váru mjök búnir. þá fara þeir á konungsfund ok þakka alla vingan þá er hann hafði þeim veitt. Konungr bað þá vel fara. Konungr gaf Þormóði gullhring ok sverð, þá er þeir skildu. Ganga þeir Skúfr á skip út. Ok er þeir váru komnir á skip, þá gengr maðr út á skipsbryggjuna; sá hefir síðan hatt — mikill maðr vexti, herðibreiðr ok þykkr — ok máttu þeir ekki sjá hans ásjánu. Sá maðr kvaddi Skúf. Hann tók kveðju hans ok spurði hann at nafni. Hann kvaðst Gestr heita. Skúfr mælti: „Hvar er kyn þitt?" Gestr mælti: „Víða stendr kyn mitt fótum. Enn þat er erendi mitt hingat, at ek vil vita, ef þú vill veita mér far til Grænlands í sumar?" Skúfr svarar: „Ókunnigr ertu mér, ok mun ek vita við skipverja mína, hvat þeim sýnist ráð, hvárt ek taka við þér eða ekki".

Gestr mælti: „Þat ætlaða ek, at stýrimaðr ætti at ráða skipi, enn ekki hásetar, ok er þat líkast, at ek vinna hlutverk mín at mínum hluta, svá at ekki munu hásetar þínir þurfa at vinna fyrir mik“. Nú lýkr svá þeira tali, at Skúfr hét farinu. Gengr Gestr upp í bæinn ok kemr aftr litlu síðar með mikla byrði ok þunga, svá at varla máttu tveir menn upp taka. Gestr tók sér rúm aftr á bulkabrún. Hann átti fátt við aðra menn ok lét fátt til sín taka. Skúfr lét þá í haf. Þeir fengu stór áföll ok hvöss veðr. Því liðbetri var Gestr, er meir kom í raun um. Svá sýndist mörgum mönnum, sem Gestr mundi hafa tveggja manna megn í sínum tiltökum. | Heldr skarst alt í odda með þeim Gesti ok Þormóði þat sem við bar. Svá bar at einn dag, at þeir Þormóðr ok Gestr áttu austrmál at halda báðir saman. Í þat mund var byttuaustr á skipum, enn eigi dæluaustr. Nú var Þormóðr niðri í kili ok sökti byttunum; enn Gestr tók við á þiljunum ok bar út fyrir borð. Þormóðr var ekki sterkr maðr ok se*i*ldi oft ekki langt upp bytturnar. Gestr ræddi um, at hann skyldi lengra upp se*ila* bytturnar. Þormóðr svaraði engu, enn gerði rétt sem áðr. Nú er minstar vánir váru, þá lætr Gestr falla ofan byttuna fulla af sjó í fang Þormóði. Varð hann alvátr ok hleypr upp ór austrinum ok þrífr vápn. Gestr tekr þá ok sín vápn. Vilja

þeir þá á berjast. Skúfr mælti: „Þat er eigi sami, at menn sé ósáttir á kaupskipum í hafi; því at þar fylgir mart til meins; ok sjaldan mun þeim skipum vel farast, er menn eru ósáttir innanborðs. Nú viljum vér beiða ykkr, at þit setið grið meðal ykkar, meðan þit eruð í hafi á skipi“. Nú var svá gert. Skip velkir úti lengi; fá þeir veðr stór. Ok í einum stormi gengr í sundr skiprá þeira; fór þá seglit utanborðs; taka menn seglit ok heimta at sér innanborðs, ok váru tiltök Gests harðfenglegust. Skúfr vissi, at þeir menn váru lítt hagir, er farit höfðu af Grænlandi með honum; enn hann hafði sét þá Þormóð ok Gest mart haglega telgja. Skúfr mælti þá við Þormóð: „Vill þú skeyta rá vára saman?“ Þormóðr svaraði: „Ekki em ek hagr. Bið þú Gest gera at ránni; hann er svá sterkr, at hann mun stinga mega saman rár-endunum“. Skúfr gekk þá til Gests ok bað hann bæta rána. Gestr svaraði: „Ekki em ek hagr. Mæl þú, at Þormóðr geri at; því at hann er svá orðhagr, at hann mun yrkja saman rár-endana, svá at fastir sé. Enn fyrir nauðsynja sakir — þá mun ek telgja annan hlutinn rárinnar, enn Þormóðr telgi annan“. Nú er fengin sín öx hvárum þeira, ok telgir sinn hlut hvárr þeira. Gestr lítr nökkut um öxl til Þormóðar. Þá er hann hafði telgt sinn hlut rárinnar, sezt hann niðr á bulkann; enn

Gestr telgir nökkuru lengr þat tré, er hann var at. Ok er lokit er at telgja, þá bar hann saman hlutina, ok þurfti þá af hvárigum hlut at taka. Nú festi Gestr saman rána. Ok eftir þetta festa þeir segl við rá ok síðan sigla þeir. Síð um haustit tóku þeir Grænland. Skip kom í Eiríksfjörð. Þorkell Leifsson var þá höfðingi yfir Eiríksfirði. Þorkell var mikill höfðingi, ríkr ok vinsæll. Hann var vin mikill ens helga Óláfs konungs. Þorkell kom brátt til skips, þá er þat var landfast orðit, ok keypti at stýrimönnum ok at hásetum þá hluti, er hann þurfti at hafa. Skúfr gerði Þorkatli í kunnleika, at hirðmaðr Óláfs konungs var þar á skipi, sá er Þormóðr hét — sagði, at konungr hafði Þormóð honum til handa sent til traustS ok halds, ef hann þyrfti meira við. Nú af þessum orðum Skúfs fór Þormóðr til vistar í Brattahlíð. Skúfr átti bú á Stokkanesi; þat var í Eiríksfirði öðrum megin enn Brattahlíð var. Við Skúf bjó sá maðr, er Bjarni hét, vitr maðr ok vinsæll, ger at sér í mörgu, hagr vel. Hann varðveitti bú þeira beggja, þá er hann var í förum. Þeir áttu félag saman, ok fór vel með þeim. Þormóðr fór til vistar í Brattahlíð. Gestr vistaðist í Einarsfirði á þeim bæ, er hét í Vík. Þar bjó sá maðr, er Þorgrímr hét.

21. Þorgrímr trölli Einarsson bjó í Einarsfirði á Löngunesi. Þorgrímr var goðorðsmaðr,

mikill höfðingi, ríkr ok fjölmennr, garpr hinn mesti í skaplyndi. Við Þorgrím bjó systir hans, er Þórdís hét. Hana hafði átta sá maðr, er Hámundr hét. Synir Þórdísar fjórir váru á vist með Þorgrími. Einn þeira hét Böðvarr. annarr Falgeirr, þriði Þorkell, fjórði Þórðr. Þeir váru allir garpar miklir ok frálegir menn. Þórunn hét önnur systir Þorgríms trölla. Hon bjó í Einarsfirði, á bæ þeim sem heitir á Langanesi. Hon átti son þann er Ljótr hét. Hann var mikill maðr vexti. Allir frændr Þorgríms váru miklir hávaðamenn ok ójafnaðarfullir. Sigríðr hét kona, er bjó á þeim bæ er at Hamri hét. Sigríðr átti gott bú ok gagnsamt. Sigurðr hét son hennar, er at búi var með henni. Sigurðr var frálegr maðr, vinsæll ok lítill hávaðamaðr, ok þótti eigi alla vega jafnt. Loðinn hét verkþræll í Brattahlíð. Hann var verkmaðr góðr. Honum fylgdi at lagi kona sú er Sigríðr hét. Hon var fengin til at vinna Þormóði. Skemma var í Brattahlíð, eigi áföst húsum, er Þorkell svaf í einn ok setumenn hans — þar brann ljós í skemmunni hverja nótt eftir aðra — enn annat fólk svaf inni. Nú þótti Loðni Sigríðr helzti löngum dveljast i skemmunni á kveldum; þótti honum hon gá sín minna enn verit hafði; kom honum þá í hug kviðlingr sá er kveðinn hafði verit um lausungarkonur:

(20) Á hverfanda hveli

váru þeim hjörtu sköpuð;
brigð í brjóst lagin.

Hann ræddi um við Sigríði, at hann vill ekki vistir hennar langar í skemmunni á kveldum. Hon svarar honum sem henni var í skapi til. Þat barst at einn aftan, þá er Þorkell ok Þormóðr vildu ganga út til skemmu, ok Sigríðr með þeim — þá tók Loðinn til Sigríðar ok helt henni, enn hon togast ór höndum honum. Ok er Þormóðr sér þetta, þá tekr hann í hönd Sigríði ok vill kippa henni ór höndum Loðni; enn þat gengr eigi skjótt. Þorkell sér á þrætu þeira. Hann mælir við Loðin: „Lát Sigríði fara leiðar sinnar; óskuggasamlegt er alt um vistir hennar á kveldunum í skemmunni; mun ek gæta hennar, svá at þér sé skammlaust, úti þar, ok svá henni; enn þú gæt hennar þess á milli“.

22. Þá er at jólum dregr, lætr Þorkell mungát heita; því at hann vill jóladrykkju hafa, ok gera sér þat til ágætis — því at sjaldan váru drykkjur á Grænlandi. Þorkell bauð þangat vinum sínum at jólum, ok var þar fjölment. Skúfr af Stokkanesi ok Bjarni váru þar um jólin. Þaðan var hafðr húsbúnaðr ok ker ok klæði um jólin. Nú drukku menn um jólin með mikilli gleði ok skemtan. Affaradag jólanna bjuggust menn á brott. Loðinn greiddi mönnum klæði, sverð ok handagervi, er hann

hafði varðveitt. Hann setti ok fram skip þeira Skúfs ok Bjarna. Húskarlar báru ofan ker ok klæði. Loðinn var í selskinnsstakki ok selskinnsbrókum. Þá kemr Loðinn í stofu við enn fjórða mann. Þar váru áðr eigi fleiri menn enn þeir Þormóðr ok Bjarni. Þormóðr lá í bekkinum á framanverðum stokki. Nú er þeir koma í stofuna, þá greip Loðinn í fætr Þormóði ok kipti honum fram á gólfit ok dró hann utar eftir gólfinu. Þá hleypr Bjarni upp ok grípr um Loðin miðjan, tekr hann upp ok rekr hann niðr við gólfinu hart ok bölvar þeim er Þormóð drógu, ok bað þá láta hann lausan; ok þeir gera svá. Nú stendr Þormóðr upp, ok mælti til Bjarna: „Engi tilkváma þykkir oss Íslendingum um slík brögð; því at vér erum oft slíku vanir í skinnleikum“. Þeir ganga út ok láta sem ekki hafi í orðit. Nú er þeir Skúfr váru albúnir til ferðar, þá gengr Þorkell til skips með þeim, ok heimamenn hans. Þeir höfðu eina ferju, ok lá ein bryggja á land upp af ferjunni. Bjarni stóð hjá ferjunni ok beið Skúfs, er hann hjalaði við Þorkel. Loðinn var uppi skamt frá skipinu ok hafði af hendi greitt klæði manna. Þormóðr var þaðan skamt. Ok er minstar vánir váru, bregðr Þormóðr höggexi undan skikkju sinni ok höggr í höfuð Loðni, svá at hann fell þegar dauðr til jarðar. Þorkell heyrir brestinn ok lítr til; sér hvar Loð-

inn var fallinn. Hann mælir þá við sína menn, at þeir gangi ok drepi Þormóð; enn þeim varð bilt. Bjarni mælti, at Þormóðr skyldi ganga út á skip. Hann gerði svá. Bjarni gekk eftir honum, ok svá Skúfr. Ok er þeir kómu á skipit, þá heimta þeir bryggjuna út. Þorkell eggjar þá atgöngu, ok vildi berjast við þá Skúf ok Bjarna, ef þeir vildi eigi Þormóð fram selja. Skúfr mælti þá: „Bráðlitit gerir þú á þetta, Þorkell bóndi, ef þú vill drepa Þormóð, heimamann þinn, enn hirðmann ok skáld Óláfs konungs; mun yðr maðrinn dýrkeyptr verða, ef Óláfr konungr spyrr, at þér látið drepa hann, allra helzt er hann hafði sent hann þér til traustis, ef hann þyrfti nökkurs við; sýnist þat í þessu máli sem oft, at 'reiðin lítr eigi et sanna'". Nú viljum vér bjóða yðr fébætr fyrir Þormóð um víg þetta ok vanza þann, er yðr hefir ger verit í víginu". Nú af þessum orðum Skúfs — þá sefast Þorkell. Áttu þá margir hlut í um sættir þeira. Fór þat ok fram, at Skúfr handsalaði Þorkatli sjálfdæmi fyrir víg Loðins. Fór Þormóðr þá til vistar á Stokkanes.

23. Egill hét húskarl þeira Skúfs. Hann var mikill maðr vexti ok sterkr, ljótr yfirlits, ófimr ok óvitr. Hann átti kenningarnafn ok var kallaðr fífl-Egill. Þormóðr var löngum ókátr. Þeir spurðu Þormóð eftir, Bjarni ok

Skúfr, ef þeir mætti nökkut bætr ráða á hljóðleikum hans. Þormóðr svaraði: „Þat vilda ek, at þit fengit mér fylgdarmann þann er mér fylgdi hvert er ek vilda fara“. Þeir sögðu svá vera skyldu; báðu hann kjósa þann mann af húskörlum sínum, sem hann vildi. Þormóðr mælti: „Fífl-Egill — hann er mikill vexti ok sterkr — hann kýss ek — ok mun eigi of hygginn at gera slíkt sem fyrir hann er lagt“. Þeir kváðu svá vera skyldu. Menn undruðust þó, hví hann kaus Egil. Bjarni smíðaði Þormóði exi breiða at Þormóðar fyrirsögn; hon var slegin ofan öll af ok fram til eggjar; eigi var eggvölr fyrir henni; helzti var hon bitrleg. Um sumarit eftir þessa atburði fóru menn til þings í Garða í Einarsfjörð. Þeir ór Eiríksfirði höfðu tjaldat búðir sínar; ok var leiti á meðal ok þess er þeir höfðu tjaldat ór Einarsfirði. Nú er menn höfðu flestir tjaldat búðir, þá var Þorgrímr eigi kominn. Litlu síðar var sén för hans; hann hafði skrautlegt skip ok svá liðskost vasklegan ok vel búinn. Svá var ofsi Þorgríms mikill, at menn þorðu varla at mæla við hann. Veiðarfæri höfðu þeir Grænlendingar jafnan á skipi sínu. Nú er skip Þorgríms rendi at landi, þá gengu menn til strandar, at sjá skraut þeira ok vápnabúnað. Þormóðr var þar við staddr, ok tók upp selskutil einn, er þeir höfðu á land kastat, ok lítr á. Enn föru-

nautr Þorgríms tekr til skutilsins ok mælti: „Lumi af skutlinum, maðr“, segir hann; „því at þér mun til lítils koma, þóttú haldir á; ok þat ætla ek, at þú munir lítit kunna at beita skutlinum“. Hann svaraði svá: „Óvíst þykkir mér, hvárt þú beitir betr enn ek“. „Efalaust mun þat“, sagði hinn. Þá kvað Þormóðr vísu þessa:

(21) Betr lézk beita skutli
— Baldr hœlir því skjaldar —
— þollr hleypr hart of hellur
hlunnjós — enn vér kunna.
Gørr mank hitt, hveim harri
hugdýrstr skipar fyrstum
— veitti oss sás átti
ormstorg — í skjaldborgu.

Þormóðr gengr þá heim til búðar Þorgríms. Hann lætr þá tjalda búð sína með miklum sóma ok búast um vel. Þat barst at einn góðan veðrdag á þinginu, at allir menn váru gengnir í brott frá búð þeira Skúfs ok Bjarna, nema Þormóðr; hann lá heima í búð ok svaf. Hann hafði breitt á sik feld tvíloðinn, er hann átti; feldrinn var öðrum megin svartr, enn öðrum megin hvítr. Nú er Þormóðr hafði sofit nökkura stund þá vaknar hann, ok sér at allir menn váru í brottu. Hann undraðist þat; því at þá var mart manna í búðinni, er hann sofnaði. Ok í því kemr Egill farandi í búðina, ok mælti: „Of fjarri ertu mikilli skemtan“. Þor-

móðr spurði: „Hvaðan komtu at? eða hvat er nú í leikum til skemtanar?“ Egill segir: „Ek var at búð Þorgríms Einarssonar, ok þar er nú mestr hluti þingheimsins“. Þormóðr spurði: „Hvat er þar til skemtanar?“ Egill mælti: „Þorgrímr segir þar sögu“. Þormóðr mælti: „Frá hverjum er saga sú er hann segir?“ Egill svarar: „Eigi veit ek gjörla, frá hverjum sagan er; enn hitt veit ek, at hann segir vel frá ok skemtilega, ok er stóll settr undir hann úti hjá búðinni, ok sitja menn þar umhverfis ok hlýða til sögunnar“. Þormóðr mælti: „Kunna muntu nökkurn mann at nefna, þann sem í er sögunni, allra helzt er þú segir svá mikit frá *at gaman sé* at“. Egill mælti: „Þorgeirr nökkurr var mikill kappi í sögunni; ok svá virðist mér sem hann Þorgrímr mundi verit hafa nökkut við söguna, ok gengit mjök vel fram, sem líklegt er; vilda ek, at þú gengir þangat ok hlýddir til skemtanar“. „Vera má þat“, sagði Þormóðr. Ríss hann nú upp ok tekr yfir sik feld sinn ok snýr út enu svarta á feldinum. Hann tekr öxi sína í hönd sér ok setr hött á höfuð sér — gengr til búðar Þorgríms, ok Egill með honum; nema þeir stað undir búðarveggnum ok hlýðast þaðan um, ok mátti þaðan eigi gerla heyra þat er sagt var. Veðr hafði æ verit bjart ok sólskin mikit; enn er Þormóðr var kominn undir búðina, þá tók veðrit at þykna. Þormóðr gerði ýmist, at hann

horfði í himininn upp eða niðr í jörðina fyrir sik. Egill mælti: „Hví lætr þú þann veg?“ Þormóðr svarar: „Þanninn er himininn í at sjá, ok svá jörðin, sem þá er vábrestir verða“. Egill mælti: „Fyrir hverju er vant at verða vábrestir?“ Þormóðr svarar: „Fyrir tíðendum verða vábrestir ávalt. Nú ef svá kann at berast, at þú heyrir vábrestinn, þá forða þú þér, sem þú mátt, ok hlaup heim til búðar sem skjótast ok get þín þar“. Nú er þeir hjalast þetta við, þá gerir á skúr mikla ok mikit vátviðri. Hlaupa menn í brott, hverr til sinnar búðar; því at menn höfðu ekki við vatni búizt. Sumir fóru inn í búð Þorgríms, ok var mikil þröng í búðardyrunum. Þorgrímr sat eftir á stólinum ok beið, ef nökkut ryddist í búðardyrunum. Þormóðr mælti þá við Egil: „Bíð þú hér; enn ek mun ganga fram fyrir búðina, ok vita, hvat þar sé til tíðenda. Enn ef þú heyrir vábrestinn, þá hlaup þú heim til búðar sem skjótast“. Nú gengr Þormóðr fram fyrir búðina ok þar at sem Þorgrímr sat. Hann mælti: „Hvat sögu var þat er þú sagðir áðan?“ Þorgrímr segir: „Ekki getr þat í fám orðum sagt stórmerki þeirar sögu. Eða hvert er nafn þitt?“ Hann segir: „Ótryggr heiti ek“. „Hvers son ertu?“ sagði Þorgrímr. „Ek em Tortryggsson“. Þá vildi Þorgrímr upp rísa af stólinum. Þormóðr höggr þá í höfuð honum ok klýfr hann í herðar

niðr, brá síðar exinni undir feld sinn, ok sezt undir herðar Þorgrími ok kallar: „Fari þér hingat; á er unnit Þorgrími“. Nú snúast margir þangat ok sjá áverkann. Þeir frétta, hvat hann veit til þess manns, er á Þorgrími vann. Þormóðr svaraði: „Hér sá ek hann fyrir skemstu; enn ek hljóp þegar undir herðar Þorgrími, er áverkinn var orðinn; sá ek þá eigi, hvert sá fór, er á hafði unnit. Nú taki hér nökkurir til ok styði Þorgrím; enn sumir fari at leita þess sem á honum hefir unnit“. Þá settust þeir undir herðar Þorgrími; enn Þormóðr fór í brott. Hann gengr þá fram með sjónum fyrir nes nökkurt; hann snýr þá feldinum ok lét þá horfa út et hvíta. Enn er Egill heyrir brestinn, er Þormóðr vann á Þorgrími — hljóp hann þá heim til búðar. Skúfs menn geta at líta, hvar maðr hljóp, ok ætluðu, at sá mundi valda áverkum við Þorgrím. Egill varð stórum hræddr, er hann sá manna för eftir sér, ok með vápnum. Ok er hann var handtekinn, þá skalf á honum leggr ok liðr sakir hræðslu. Enn þegar er þeir kendu Egil, þá þóttust þeir vita, at hann mundi eigi hafa unnit á Þorgrími. Rann hræðsla af honum sem hiti af járni. Nú fara þeir í búðirnar ok leita mannsins ok finna eigi. Þeir fara fram til sjávarins ok fram fyrir nesit þat sem fram gekk í sjóinn. Þar mæta þeir manni í hvítum feldi ok spyrja hann at nafni.

Hann nefndist Vígfúss. Þeir spurðu, hvert hann ætlaði at fara. Hann svarar: „Ek leita þess manns, er á Þorgrími hefir unnit“. Þeir gengust at móti, ok fóru hvárirtveggju hart mjök; skilr nú skjótt með þeim. Þeir Skúfr ok Bjarni sakna Þormóðar, ok þykkir þeim ekki örvænt, at hann muni vera valdr áverkans — því at Skúfr hafði heyrt í Noregi konungs átekjur um hefnd eftir Þorgeir Hávarsson. Nú er af líðr et mesta hlaupit mannanna, þá tóku þeir Skúfr ok Bjarni bát einn á laun ok létu í nökkurar vistir. Þeir reru fram fyrir nesit; því at sagt var, at þar hefði sést maðr í hvítum feldi, sá er nefndist Vígfúss. Enn er þeir koma fyrir nesit, þá sá þeir, hvar Þormóðr var. Reru þeir þá at landi, ok mæla, at Þormóðr skuli ganga á skipit út. Hann gerði svá. Þeir spyrja, hvárt hann hefði unnit á Þorgrími. Hann kvað þat satt vera. Þeir spurðu hann tíðenda, eða hversu mikill vera mundi áverkinn. Þormóðr kvað þá vísu:

(22) Örvendi trezk undir
— oft finnumk þess minni —
öll es fremð of fallin
fjörneppr í strá greppi,
ef hreggboða höggvit
hefk vart í skör svarta
nadda borðs þvít Nirði
nættings bana vættik.

„Vera má“, segir Þormóðr, „at eigi hafi mikit

orðit höggit; því at örvendr maðr hjó. Enn því hjó ek eigi fleiri, at ek hugða, at þetta skyldi at fullu vinna". Skúfr mælti þá: „Gæfu hafðir þú á, er þeir kendu þik eigi, er þú sazt undir höfði honum Þorgrími, eða þá er þeir fundu þik uppi á nesinu". Þá kvað Þormóðr vísu:

(23) Undr 's hví eigi kendu
élbörvar mik görva
stáls hefk mark á máli
mart ok skoft et svarta;
burgumk langs þvít lengra
líf vas Tý skapat drífu
þremja svells enn þolli
þeim aldrtili seima.

Skúfr mælti: „Svá má vera; enn hvárt var Falgeirr þar hjá Þórdísarson, kappinn?" Þormóðr svarar: „Þar var hann". Skúfr mælti: „Þó mundi hann nú óðr verða við víg Þorgríms frænda síns". Þormóðr kvað vísu:

(24) Strengði þess á þingi
þarflyndr ef mik fyndi
höldr at höggva skyldi
heit lofgerðar veiti.
Nær stóðk randa rýri,
rekkr lézk ei mik þekkja,
gótt's þat Huldar hetti
hefr haldit smiðr stefja.

„Auðkendr maðr em ek", segir Þormóðr, „svartr maðr ok hrokkinhærðr ok málhaltr; enn ek var eigi í því sinni feigr; ok má vera, at ek

hafa til nökkurs undan rekit ok lúti enn fyrri í gras nökkurir frændr Þorgríms enn ek". Bjarni mælti þá: „Þú munt nú vera láta svá búit um hefndir eftir Þorgeir, ok hefir þú þó leyst þínar hendr". Þá kvað Þormóðr vísu:

(25) **Matkak hefnd enn hrafni**
hrings fekk bráð á þingi
Baldrs — létk vígi valdit —
varga setrs við marga.
Meir hefni þó þeira
Þorgeirs vinir fleiri
gnýþolli létk gjalla
gört hefk fyr mik svartan.

„Svá sýnist mér", segir Bjarni, „sem þú þurfir eigi meira at at gera um hefndina eftir Þorgeir; því at mikit stórvirki hefir þú gert, einn útlendr maðr ok einmani, sem þú ert hér — drepit þann höfðingja, sem annarr er mestr á öllu Grænlandi — ok eigi sýnt, hvárt þú kemst í brott; því at Þorgrímr á marga frændr þriflega eftir ok mikla kappsmenn". Nú flytja þeir Þormóð til Eiríksfjarðar ok fylgja honum í helli þann, er nú er kallaðr Þormóðshellir. Sá hellir er í sævarhömrunum öðrum megin fjarðarins enn Stokkanes. Hamrar eru upp ok niðr frá hellinum, ok hvárttveggja ilt at fara. Þeir Skúfr ok Bjarni mæla þá við Þormóð: „Vertu nú hér í hellinum; enn vit munum koma til móts við þik, þegar lokit er þinginu". Síðan fara þeir brott ok aftr til þingsins. Þormóðar

var saknat á þinginu; þykkjast menn nú vita, at hann mun vegit hafa Þorgrím. Böðvarr ok Falgeirr bjuggu mál til á hendr Þormóði, ok varð Þormóðr sekr skógarmaðr um vígit. Nú er lokit var þinginu, fór hverr heim til síns heimilis. Þeir Skúfr ok Bjarni kómu til fundar við Þormóð, ok færðu honum vistir ok þat annat er hann þurfti, ok sögðu honum sekt hans; mæltu, at hann skyldi þar við hafast í hellinum; sögðu, at hann mundi hvergi frið hafa, ef menn vissi, hvar hann var; sögðust þeir mundu koma endr ok sinnum til fundar við hann. Fyrir hellisdyrunum var grastó mikil, ok máttu nauðulega þeir menn er færir váru hlaupa af hamrinum ok í grastóna. Þormóði þótti dauflegt í hellinum; því at þar var fátt til skemtanar. Einn góðan veðrdag ræðst Þormóðr brott frá hellinum. Hann klífr upp hamrana ok hafði exi sína með sér. Ok er hann er skamt kominn frá hellinum, þá mætti hann manni á leið. Sá var mikill vexti ok ósinnilegr, ljótr ok eigi góðr yfirbragðs. Hann hafði yfir sér verju saumaða saman af mörgum tötrum; hon var feljótt sem laki ok höttr á upp með slíkri gerð; hon var öll lúsug. Þormóðr spyrr þenna mann at nafni. Hann segir: „Ek heiti Oddi“. Þormóðr spyrr: „Hvat manna ertu, Oddi?“ Hann svaraði: „Ek em einn göngumaðr, fastr á fótum, ok em ek kallaðr lúsa-

Oddi — nenningarlauss maðr ok ekki alllyginn — fróðr nökkut, ok hefi jafnan gott af góðum mönnum. Eða hvat heitir þú?“ Þormóðr svaraði: „Ek heiti Torráðr“. Oddi spurði: „Hvat manna ertu, Torráðr?“ Hann svarar: „Ek em einn kaupmaðr. Eða hvárt viltu, Oddi, eiga kaup við mik“. Oddi svarar: „Ek hefi fátt til kaupa. Eða hverju viltu við mik kaupa?“ „Ek vil kaupa af þér yfirhöfn þá er þú átt“. Oddi svarar: „Eigi þarftu at spotta at mér“. Þormóðr segir: „Eigi er þetta spott; ek mun selja þér kápuna, er ek em í; enn þú skalt gefa mér við verjuna, er þú ert í, ok fara sendiför mína á Stokkanes ok koma þar í aftan; ok seg þeim Skúf ok Bjarna, at þú hefir hitt mann í dag, er Torráðr nefndist, ok skifti hann yfirhöfnum við þik. Ekki býð ek þér fleiri erendi. Skaltu þá eignast kápuna, ef þú kemr þessu erendi fram“. Oddi segir: „Eigi er auðveldlegt at komast yfir fjörðinn — þar þarf skip at hafa; enn þó má vera, at ek koma þessu til leiðar, ef ek vil, at koma á Stokkanes í kveld“. Nú skifta þeir skikkjunum; tekr Oddi við blári kápu, enn fær Torráði verjuna, ok ferr hann í. Þá fór Þormóðr til Einarsfjarðar, þar til er hann hittir smalamann Þórdísar á Löngunesi. Hann spurði, hvárt synir Þórdísar væri heima. Smalamaðrinn svaraði: „Eigi er Böðvarr heima; enn bræðr hans váru heima í nótt, enn nú eru

þeir rónir á fiski". Þormóðr svaraði: „Svá má vera". Nú hugði smalamaðr. at hann væri lúsa-Oddi. Nú skiljast þeir Þormóðr ok smalamaðr; ferr Þormóðr til nausta Þórdísar ok hefst þar við. Ok er kvelda tók, þá sá Þormóðr, at þeir bræðr reru at landi. Þorkell reri í hálsi, Þórðr í miðju skipi, Falgeirr í austrrúmi. Nú er skipit rennir at landi, þá stendr Þorkell upp ok fór fram í stafninn ok ætlaði at taka við skipinu. Þormóðr gengr þá út ór naustinu, ok þykkjast þeir þar kenna lúsa-Odda. Þá snarar Þormóðr at Þorkatli ok höggr báðum höndum í höfuð Þorkatli ok klýfr hausinn; fekk hann þegar bana. Þá snýr Þormóðr í brott ok steypir af sér verjunni. Þórðr ok Falgeirr hlaupa eftir honum. Hann tekr undan fast, ok fram á sjávarhamrana yfir hellinn, ok hleypr Þormóðr fyrir ofan í tóna þá er fyrir hellisdyrunum var. Ok er hann kom niðr, þá hleypr Þórðr eftir honum, ok lyknar í knésbótum, er hann kom niðr í tóna, ok lýtr áfram. Þá hjó Þormóðr meðal herða honum, svá at exin sökk at skafti; ok fyrr enn hann gæti exina ór tekit sárinu, þá hljóp Falgeirr ofan í tóna ok hjó þegar til Þormóðar. Þat högg kom meðal herða Þormóði, ok varð þat mikit sár. Þá rann Þormóðr undir hendr Falgeiri; því at hann var vápnlauss. Þormóðr finnr þat, at hann verðr aflvani fyrir Falgeiri; þykkist hann þá vera

miðlung staddr, slyppr maðr ok sárr mjök; rennir þá hugnum þangat er var Óláfr konungr, ok vænti hans hamingju, at honum mundi duga; fellr þá exin ór hendi Falgeiri niðr fyrir hamrana ofan á sjóinn; þykkir honum þá nökkuru vænna, er hvárrtveggi var slyppr; ok því næst falla þeir báðir fyrir hamrana ofan á sjóinn; reyna þeir þá sundit með sér ok færast niðr ýmsir; finnr Þormóðr, at hann mæddist af miklu sári ok blóðrás; enn fyrir því at Þormóði var ekki dauði ætlaðr, þá slitnaði bróklindi Falgeirs; rak Þormóðr þá ofan um hann brækrnar. Falgeiri daprast þá sundit; ferr hann þá í kaf at öðru hvoru, ok drekkr nú ómælt; skýtr þá upp þjónum ok herðunum; ok við andlátit skaut upp andlitinu; var þá opinn munnrinn ok augun, ok var þá því líkast at sjá í andlitit, sem þá er maðr glottir at nökkuru. Svá lýkr með þeim, at Falgeirr druknar þar. Þormóðr var þá mjök farinn. Hann lagðist þá í eitt sker, ok skreið þar upp á grjótit ok lá þar, ok vænti þá einkis annars, enn hann mundi þar líf láta; því at hann var mjök móðr ok sárr, enn langt til lands. — Nú er at segja frá lúsa-Odda. Hann fór sem mælt var með þeim Þormóði, ok segir þeim Skúf ok Bjarna, at hann hafði fundit mann á leið sinni of daginn, þann er Torráðr nefndist, ok skifti við hann yfirhöfnum, ok mælti, at hann skyldi

fara á Stokkanes ok segja þeim Skúf ok Bjarna fund þeira ok klæðakaup. Þeir kenna kápuna, ok þykkjast vita, at Þormóðr muni því sent hafa lúsa-Odda til fundar við þá, at hann mun ætlast fyrir nökkut stórvirki at gera. Þeir tóku þá einn bát á laun um kveldit ok róa um nóttina yfir fjörðinn. Ok er þeir nálgast hellinum, þá sjá þeir kvikt nökkut í einu skeri, ok ræða um, hvárt þat mun vera selr eða annat; róa nú at skerinu; ganga upp á skerit; sjá þar mann liggja, ok kenna, at þar er Þormóðr; spyrja hann tíðenda; enn hann segir þau tíðendi, sem gerzt höfðu um nóttina. Skúfr mælti: „Víst hefir þik ekki til einkis undan rekit á Garðaþingi, er þú hefir orðit á einu kveldi bani þriggja kappa ok kynstórra manna“. Þormóðr mælti: „Þat eitt kom mér í hug. áðr þit komuð hingat, at ek munda hér líf mitt láta í skerinu. Enn nú þykkir mér ekki örvænt, at ek verða græddr; ok má þá enn vera, at ek hafi undan rekit til nökkurs“. Þeir spyrja at um samaneign þeira Falgeirs. Þormóðr kvað þá vísu:

(26) Skoftak enn þás uppi
— undarlegt — á sundi
hrókr dó heimskr við klœki
— hans razaklof gandi —
alla leitk á Ulli
eggveðrs hugar gleggum

— setti gaurr ok glotti —
goðfjón — við mér sjónir. —

Þeir Skúfr ok Bjarni bera Þormóð á skip út í fjórum skautum; því at hann mátti ekki ganga. Þá sækja þeir í hellinn klæði hans ok vist; því at þeim sýndist hann ekki þar mega vera. Þeir reru þá inn eftir Eiríksfirði. Gamli hét maðr, er bjó í Eiríksfjarðarbotni uppi undir jöklinum; hann var félítill maðr ok einrænn, veiðimaðr mikill. Gamli var kvángaðr, ok hét Gríma kona hans; hon var svarkr mikill, ger at sér um mart, læknir góðr ok nökkut fornfróð. Ekki váru þar fleiri hjón enn þau tvau. Þau kómu sjaldan til annarra manna, ok sjaldan kómu menn til þeira. Þeir Skúfr ok Bjarni lendu báti sínum skamt frá bygð Gamla; gengr Skúfr upp til húss; enn Bjarni sitr yfir Þormóði. Skúfi var þar vel fagnat ok boðinn greiði. „Sáran mann höfum vér með at fara, er ek vildi at þér læknuðut". Gríma segir: „Hverr er sá maðr?" Skúfr svaraði: „Þormóðr, skáld ok hirðmaðr Óláfs konungs, er vorðinn fyrir áverkum". „Hverr hefir á honum unnit?" segir hon. Skúfr segir henni tíðendin, þau sem gerzt höfðu. „Mikill atburðr er sjá orðinn, ok mikil vandræði hefir þessi maðr ráðit sér, ok mikit er at takast á hendr skógarmann frænda Þorgríms, ok allra helzt er hann hefir nú unnit svá mikit stórvirki í sekt sinni". Skúfr mælti:

„Ek skal fé fyrir hann bæta, eftir því sem vert er, ef þér eru sakir gefnar of þetta mál, ok hvergi skal þik skaða í um kostnað þann er þú hefir fyrir honum“. Nú lýkr þeira viðræðu, ok tekr Gríma við Þormóði; er hann þá færðr upp til bæjar, ok fægir Gríma sár hans ok bindr; er honum þegar nökkuru hægra. Skúfr ok Bjarni fara heim á Stokkanes. Þessi tíðendi þótti öllum mönnum mikil vera; ok varð ekki skjótt spurt hit sanna um þetta — því at margir höfðu þat fyrir satt í fyrstu, at Þormóðr mundi þar druknat hafa, þá er lík Falgeirs fanst. Sár Þormóðr höfðust illa, ok lá hann tólf mánuði í sárum. Þá er einn vetr var liðinn frá þessum atburðum, þá gengr Þormóðr milli stofu ok eldhúss, ok var þó ekki gróit sár hans. Um várit varð sá atburðr, at Þórdís á Löngunesi lét illa í svefni um nótt, ok ræddu menn um, at hana skyldi vekja. Böðvarr son hennar mælti: „Láti þér móður mína njóta draums síns; því at vera má, at þat nökkut beri fyrir kerlingu, er hon vill vita“. Ok er hon ekki vakin. Enn er hon vaknar, hratt hon mæðilega öndinni. Böðvarr son hennar mælti þá: „Þú lézt illa í svefni, móðir; eða hefir nökkut fyrir þik borit?“ Þórdís svaraði: „Víða hefi ek göndum rent í nótt; ok em ek nú vís orðin þeira hluta, er ek vissa ekki áðr“. Böðvarr mælti: „Hvat er þat?“

Þórdís svaraði: „Þormóðr sonabani minn, enn bróðurbani þinn, er á lífi, ok er hann á vist með þeim Gamla ok Grímu inn í Eiríksfjarðarbotni. Nú vil ek fara á fund þeira ok taka Þormóð ok launa honum með ljótum dauða þann mikla skaða er hann hefir oss gert. Munu vér koma í Brattahlíð ok biðja Þorkel fara með oss; því at hann mun illa kunna, ef þeim Gamla ok Grímu er gert nökkut til meins — því at Þorkell heldr mjök hendi yfir þeim". Böðvarr kveðst búinn til ferðar þegar vildi. Nú standa þau upp um nóttina ok taka eina skútu er þau áttu, ok stíga þar á skip við fimtánda mann; róa um nóttina til Eiríksfjarðar. Þá var svá misserum komit, at nótt var farljós. Nú er Þórdís var á leið komin við sínu föruneyti, er þat sagt, at Gríma lætr þessa sömu nótt illa í svefni. Þormóðr mælti, at Gamli skyldi vekja hana. Gamli svaraði: „Ekki vill Gríma, at hún sé vökt; því at jafnan verðr hon í svefni þeira hluta vís, er henni þykkir varða". Nú hætta þeir hjalinu; enn Gríma vaknar skjótt. Gamli mælti þá: „Illa lézt þú í svefni, Gríma. Eða hvat bar fyrir þik?" Gríma svaraði: „Þat bar fyrir mik, at ek veit, at Þórdís af Löngunesi er á leið komin með fimtán húskarla sína ok ætlar inn hingat til vár; því at hon er nú vís orðin af trollskap sínum, at Þormóðr er hér á vist með

okkr, ok ætlar hon at drepa hann. Nú vil ek at þú sér at húsi í dag ok farir ekki at veiðum; því at ekki eru þit of margir, þótt þit sét tveir fyrir, enn fimtán menn sæki ykkr heim, allra helzt er Þormóðr er ekki vápnfærr; enn þó nenni ek ekki at senda ykkr á jökla í brott — heldr munu þit heima við hafast". Nú fór Þórdís um nóttina til þess er hon kom í Brattahlíð. Þorkell fagnar þeim vel ok býðr þeim greiða. Þórdís svarar: „Sá er málavöxtr, at ek ætla at fara á fund þeira Gamla ok Grímu þingmanna þinna; því at ek þykkjumst þess vís orðin, at þar er kominn Þormóðr skógarmaðr várr, er margir menn hyggja at druknaðr sé. Nú vilda ek, at þú færir með oss — ok halt til þess, at vér náim lögum af þeim Gamla og Grímu; veiztu þá gerla, hvat vér eigumst við, ef þú heyrir ræður várar". Þorkell svaraði: „Ólíklegt sýnist mér vera, at Gríma muni varðveita skógarmann þinn; enn þó mun ek fara, ef þér vilið". Nú eta þau Þórdís þar dagverð. Enn Þorkell sópast at mönnum; því at hann vildi ekki undir þeim Þórdísi ok Böðvari eiga, ef þau yrði ekki á eitt sátt. Ok er menn váru mettir, þá stígr Þorkell á skip við tuttugu menn, ok fara hvárirtveggju við svá búit. Enn Gríma kona Gamla átti stól einn mikinn; enn á brúðum stólsins var skorinn Þór, ok var þat mikit líkneski. Gríma mælti um

morgininn: „Nú vil ek skipa til verka í dag. Stól minn mun ek setja á stofugólf mitt; þar vil ek, Þormóðr, at þú sitir á, þá er menn koma: vil ek ekki, at þú rísir upp af stólnum, meðan Þórdís er á bænum. Nú þó at þér þykki nökkurar nýlundur í gerast, eða þér sýnist ófriðr at þér borinn, þá rís þú ekki upp af stólnum; því at ekki mun stoða at hrökkva í hyrningar undan, ef þér verðr bana auðit. Gamli skal festa upp ketil ok sjóða sel; þú skalt bera sorp á eldinn ok lát verða mikinn reyk í húsunum. Ek mun sitja í dyrum ok spinna garn, ok taka við komendum". Nú er svá gert sem Gríma sagði fyrir. Ok er skip þeira Þorkels ok Þórdísar sjást at landi fara, sezt Þormóðr á stólinn. Gamli hafði uppi ketilinn ok bar sorpit á eldinn; varð mjök reykfast í húsunum; þar fylgdi ok myrkr mikit, svá at ekki mátti sjá. Gríma sat á þreskeldi ok spann garn ok kvað nökkut fyrir sér þat er aðrir skildu ekki. Nú renna skip at landi ok ganga menn upp til bæjarins; gengr Þorkell upp. Gríma heilsar honum vel ok bauð honum þar at vera. Þorkell mælti: „Þórdís af Löngunesi er hér í för, ok hefir hon þat fyrir satt, at Þormóðr skógarmaðr hennar sé hér með þér; viljum vér, at þú selir Þormóð fram, ef þú veizt, hvar hann er; því at þér mun þat ofráð verða, at halda skógarmann fyrir þeim Þórdísi

ok Böðvari syni hennar". Gríma svarar: „Undarlegt sýnist mér vera, at Þórdís ætlar, at ek muni halda skógarmann fyrir svá ríkum mönnum sem þau eru á Löngunesi, þar sem ek sit við annan mann í húsi". „Víst er þat undarlegt; enn þó viljum vér ransaka herbergi þín". Gríma mælti: „Þess munu þér kost eiga, at ransaka bæ minn, þó at þér hefðit ekki svá mikit fjölmenni. Nú þykkir mér ávalt gott, er þú kemr í mín hús; enn ilt mun mér þykkja geis þeira Einarsfirðinga ok spellvirki um herbergi mín". Þorkell mælti: „Við Þórdís munum ganga inn tvau ok ransaka". Nú gera þau svá; fóru þau inn ok ransökuðu; ok var þat ekki löng dvöl, því at húsin váru einkar lítil; þau luku þá upp stofunni, ok var þar fult alt af reyk, ok sá þau ekki til tíðenda; ramt var í húsunum af reyk, ok váru þau heldr skemr inni enn þau myndi, ef reyklaust hefði verit. Nú koma þau út. ok var þá ransakaðr bærinn úti. Þá mælti Þórdís: „Eigi þóttumst ek mega sjá gerla fyrir reykinum, hvat í stofunni var títt. Nú munum vit fara upp á stofuna ok taka af skjána, ok láta leggja út reykinn, ok sjá þaðan, hvat í stofunni er til tíðenda". Nú fara þau Böðvarr ok Þórdís á stofuna upp ok taka af skjána; leggr þá út reykinn; má þá sjá um alla stofuna; geta þá at líta stól Grímu, þar er hann stóð á miðju gólfi; þau

sá Þór með hamri sínum skorinn á stóls-brúðunum; enn þau sá ekki Þormóð. Fara þau af stofunni ok ganga til dyranna. Þá mælti Þórdís: „Eftir er enn nökkut fyrnsku Grímu, er Þórs líkneski er skorit á stólsbrúðum hennar". Gríma svarar: „Ek kem sjaldan til kirkju at heyra kenningar lærðra manna; því at ek á langt at fara, enn fáment heima. Nú kemr mér þá heldr í hug, er ek sé líkneski Þórs af tré gert, þat er ek má brjóta ok brenna þegar ek vil, hversu miklu sá er meiri, er skapat hefir himin ok jörð ok alla hluti sýnilega ok ósýnilega, ok öllum hlutum gefr líf ok engi maðr má yfir stíga". Þórdís svaraði: „Vera má, at þú hugsir slíkt; enn nökkut ætla ek at vér mundim nú nauðga þér meir til sagna, ef Þorkell væri ekki hér með sitt fjölmenni — því at svá segir mér hugr, at þú vitir nökkut til, hvar Þormóðr er". Gríma svaraði: „Nú kemr at því sem mælt er — ‚oft verðr villr, er geta skal', ok hitt annars, at ‚hverjum bergr nökkut, er eigi er feigr'. Enn þér er nauðsyn þat er heilög gæzla er svá yfir þér, at fjándinn á ekki þik svá heimila til illra hluta, sem þú vildir gert hafa — því at þat er várkunn, at menn geti stundum annars enn er; enn þat er engi várkunn, at hann trúi ekki því er satt er, þá er hann reynir sannleikinn". Nú skilja þau at svá mæltu; ferr Þorkell heim í Brattahlíð; Þórdís ferr ok heim.

Þeir Skúfr ok Bjarni kom á laun til fundar við þau Gamla ok Grímu; færa þeim þá hluti, er þeim bar nauðsyn til, ok launa þeim mörgu þann kostnað, er þau höfðu fyrir Þormóði.

24. Þá er Þormóðr var orðinn heill maðr þess er Falgeirr hafði á honum unnit, þá fluttu þeir Skúfr ok Bjarni Þormóð heim á Stokkanes, ok varðveittu hann þar á laun í einu búri. Þar var Þormóðr þrjá vetr. Þann vetr seldu þeir Skúfr ok Bjarni bæinn á Stokkanesi ok aðrar jarðir þær sem þeir áttu, ok svá kvikfé, ok ætluðu at ráðast í brott af Grænlandi. Snemmendis um várit bjuggu þeir skip sitt ok settu fram. Þá fýstist Þormóðr ór útibúrinu; hann sagðist eiga erendi norðr í fjörðinn. Hann fær sér þá einn bát. Fífl-Egill réðst til ferðar með honum; sezt Egill til ára, enn Þormóðr stýrir. Egill var góðr ræð*ari* ok vel syndr. Veðr var bjart ok gott, sólskin ok vindr lítill. Þeir fara inn eftir Einarsfirði. Ok er þeir váru komnir inn í fjörðinn, þá ókyrrist Þormóðr mjök ok róast um ok hallar skipinu ýmsa vega. Egill mælti: „Hví lætr þú svá heimsklega ok ferr sem ærir menn? Eða hvárt vill þú hvelfa undir okkr skipinu?“ Þormóðr svaraði: „Óvært er mér“. Egill mælti: „Ekki má ek róa fyrir látum þínum; ok er nauðsyn á, at þú látir ekki svá ferlega, at þú hafir okkr á kafi“. Enn hvat sem Egill ræðir um þetta, þá

lýkr svá, at Þormóðr hvelfir bátinum undir þeim. Kafar Þormóðr undan skipinu; ok þegar eftir tekr hann annat kaf at öðru til þess er hann kemr á land. Hann hefir exi sína með sér. Egill kemr upp hjá skipinu, ok kemst á kjöl, tekr þar hvíld ok litast um, ok hyggr at, ef hann sjái Þormóð nökkut, ok fær ekki sét hann; réttir Egill þá bátinn; ok eftir þat sezt hann til ára, ok rær út eftir firði ok þar til er hann kemr heim á Stokkanes; segir þeim Skúfi ok Bjarna et sanna frá sínum ferðum — lét þat fylgja sögunni, at hann hugði Þormóð dauðan mundu vera. Þeim sýndist sjá atburðr undarlegr, ok þykkjast ekki svá búit mega hafa at; enn renna nökkut grunum á, hvárt Þormóðr mun týndr vera. Nú er at segja frá Þormóði, hvat hann hafðist at, þá er hann kom á land. Hann vatt fyrst klæði sín ok eftir þat tók hann á sik göngu ok fór til þess er hann kom á Hamar til Sigríðar. Þat var síð dags. Hann barði þar á dyrr, ok gengr út kona ein ok heilsar honum ok snýr inn aftr ok gengr til stofu. Þormóðr gengr eftir henni til stofu ok sezt utarlega á óæðra bekk. Sigríðr tók til orða ok mælti: „Hver kom þar?“ Hann svaraði: „Ósvífr heiti ek“. Sigríðr mælti: „‚Svá er hverr sem heitir‘. Vill Ósvífr vera hér í nótt?“ Hann svaraði — kveðst þat vilja. Um morguninn kom Sigríðr at máli við hann, ok spurði,

hvernig af stæðist um ferðir hans. Þormóðr mælti: „Satt er þat, at ek nefndumst Ósvífr í gær“. Hon svaraði: „Kenna þóttumst ek þik, þó at ekki hefði fyrri sét þik, at þú ert Þormóðr kolbrúnarskáld“. Hann svaraði: „Ekki gerir at dylja; því at rétt kendan hefir þú manninn. Enn ek ætla at fara á Langanes, til Þórunnar Einarsdóttur, ok hitta Ljót son hennar; þau hafa oft ljótlega til mín lagt“. Sigríðr mælti: „Þá skal Sigurðr son minn fylgja þér; lengi hafa þau Ljótr ok Þórunn þung verit til vár“. Þormóðr mælti: „Óráðlegt sýnist mér, at Sigurðr fari með mér; því at þit munut ekki halda mega bústað ykkrum hér, ef nökkut skerst í með okkr Ljóti“. „Gjarna vil ek láta bústað til þess“, sagði Sigríðr, „at Ljótr fengi nökkura svívirðing“. Nú ferr Sigurðr með Þormóði á Langanes til Þórunnar. Þeir drepa þar á dyrr, ok gengr út ein kona ok heilsar þeim. Sigurðr spurði, hvárt Ljótr væri heima. Hon svaraði: „Hann er í stofu“. Sigurðr mælti: „Bið þú hann út koma“. Griðkona gengr inn ok mælti, at Ljótr skyldi út koma. Hann svarar: „Hverr mælti þat?“ „Sigurðr af Hamri“, segir hon, „ok annarr maðr sá er ek kenda eigi“. „Hvernig var sjá maðr sjónum, er þú kendir eigi?“ Hon svaraði: „Svartr maðr ok hrokkinhærðr“. Ljótr mælti: „Líkan segir þú hann Þormóði sakadólgi várum“. Nú gengr

Ljótr fram ok konur með honum, þær sem þar váru. Ljótr tekr eitt spjót í hönd sér ok gengr í dyrrin ok kennir Þormóð, ok leggr þegar á honum miðjum. Þormóðr laust við laginu exinni, er hann hafði, ok berr niðr spjótit — kemr lagit í fót honum fyrir neðan kné ok verðr þat mikit sár. Ljótr lýtr eftir, er hann lagði til Þormóðar; ok þá höggr Sigurðr meðal herða Ljóti ok særir hann miklu sári. Hann hljóp inn í dyrnar; enn konur hlaupa fram fyrir hann. Snúa þeir þá í brott. Mælir Þormóðr, at Sigurðr skuli fara heim á Hamar — „ok seg móður þinni tíðendin; enn ek mun leita fyrir mér", segir Þormóðr. Nú skiljast þeir; ferr Sigurðr heim á Hamar og segir móður sinni þau tíðendi, sem í höfðu gerzt. Sigríðr mælti: „Þat er mitt ráð, at þú farir á fund Skúfs ok skorir á hann til viðtöku. Seg honum, at ek vildi selja land mitt, ok ráðast með honum brott af Grænlandi". Nú ferr Sigurðr á fund Skúfs ok berr upp erendi sín fyrir hann. Skúfr tekr við Sigurði ok selr land Sigríðar, ok tekr upp bú hennar ok flytr til skips. Þormóðr bindr sár sitt ok ferr ofan til nausts þess er Þórunn átti; sér hann, at skip hafði verit dregit fram ór nausti, ok þykkist vita, at húskarlar Þórunnar munu vera rónir; gengr Þormóðr þá til sjávar ok gerir sér rúm í einu þarabrúki; liggr þar um daginn. Ok er aftnast tók, þá heyrir hann

áraglamm; verðr þess varr, at húskarlar Þórunnar eru komnir at landi. Þeir mæla svá: „Gott veðr mun á morgin ok munum vér þá róa — munum ekki brýna upp skipi váru ok láta fljóta her í höfninni í nótt“. Þeir gera svá; fara heim síðan. Þá var mjök kveldat. Nú er þeir eru heim farnir, þá ríss Þormóðr upp ok ferr þangat sem skipit flaut, leysir festar ok sezt til ára, rær á fjörðinn ok stefnir til bæjarins í Vík. Á því kveldi lagðist Þórdís niðr, á Löngunesi, til svefns; hon lét illa í svefni. Ok er hon vaknaði, mælti hon: „Hvar er Böðvarr son minn?“ Hann svaraði: „Hér em ek, móðir. Eða hvat vill þú?“ Hon svarar: „Ek vil, at vér róim á fjörðinn; því at þar eru veiðarefni“. Böðvarr svararði: „Hvern veg er veiðarefni þat?“ Þórdís mælti: „Þormóðr skógarmaðr várr er á firðinum einn á skipi, ok skulu vér fara til fundar við hann“. Þá fóru fim húskarlar með Þórdísi. Þau róa á fjörðinn um nóttina. Þormóðr heyrir róðrinn ok mannamálit, ok grunar, at Þórdís sé á för komin með húskörlum sínum; sýnist honum þvígit vænni sinn kostr, ef hann verðr fundinn. Hólmr einn lítill var skamt frá Þormóði. Þat var land lágt, ok gengu þar yfir háflæðar, enn eigi gekk þar sjór yfir at meðalsdögum. Þat varð Þormóði fyrir, at hann hvelfdi skipinu; enn hann legst til hólmsins. Þarabrúk var um hólminn allan; grefst Þor-

móðr niðr milli tveggja steina ok berr á sik ofan þarann. Þau Þórdís fara um nóttina, ok sjá um nóttina sorta nökkurn á sjónum, ok vita eigi, hvat þat er; róa at þangat, ok sjá, at þar hvelfir skip á sjónum ok eru árar í hömlu-böndum. Húskarlar Þórdísar mæla þá: „Hér mun Þormóðr hafa róit á stein upp, ok meiri ván, at hann sé druknaðr“. Þórdís segir: „Eigi mun Þormóðr hér druknat hafa; heldr mun hann hafa orðit var við för vára, ok mun hann sjálfr hvelft hafa skipinu, ok gert þat til þess at vér skulim hann ætla dauðan. Enn hann mun hafa svimit í hólminn, ok mun hann fólgist hafa. Nú skulu vér leggja skipit við hólm-inn ok leita hér í hólminum. Nú skulu þér stanga með spjótsoddum allan þenna hólm oftar enn eitt sinn“. Þeir gerðu sem hon mælti ok fundu hann ekki. Þá sýndist þeim örvænt vera, at þeir fyndi hann. Þórdís mælti: „Þat hygg ek, at hann sé hér í hólminum, þótt þér finnið hann ekki. Nú ef Þormóðr má heyra mál mitt, þá svari hann mér, ef hann hefir heldr manns hug enn merar“. Þormóðr heyrði, hvat Þórdís mælti, ok vildi svara henni; enn hann mátti ekki mæla — því at honum þótti sem tekit væri fyrir munn honum. Nú fara þau Þórdís á brott við svá búit; taka skip þat er hann hafði þangat haft ok hafa þat með sér. Nú er þau váru brottu, stendr Þormóðr upp ór

brúkinu. Hann svimr þá þangat á leið sem honum þótti skemst til lands. Hann hendir sker þau er á leiðinni váru, ok tók þar hvíldir. Ok er skamt var til meginlands, þá komst Þormóðr á eitt sker, ok var þá orðinn svá, at hann mátti hvergi þaðan komast. Á þessi nótt dreymdi Grím bónda í Vík, at maðr kom at honum, vænn ok merkilegr, meðalmaðr vexti, riðvaxinn ok herðimikill. Sá maðr spurði Grím, hvárt hann vekti eða svæfi. Hann svaraði: „Ek vaki. Enn hverr ert þú?“ Draummaðr segir: „Ek em Óláfr konungr Haraldsson; ok er þat erendi mitt hingat, at ek vil, at þú farir eftir Þormóði hirðmanni mínum ok skáldi ok veitir honum björg, svá at hann megi þaðan komast, sem hann liggr, í skeri einu skamt frá landi. Nú segi ek þér þetta til merkja, at þat er satt er fyrir þik berr, at sjá maðr útlendr, er verit hefir á vist með þér í vetr ok Gestr nefndist, hann heitir Steinarr, ok er kallaðr Helgu-Steinarr; hann er íslenzkr maðr, ok fór hingat til Grænlands, at hann ætlaði at hefna Þorgeirs Hávarssonar; enn þó at Steinarr sé garpr mikill ok harðfengr, þá mun honum verða lítils af auðit um hefnd eftir Þorgeir, ok mun hans harðræði annarsstaðar meira fram koma“. Nú er Óláfr konungr hafði svá mælt, þá vaknar Grímr. Hann vekr Gest ok bað hann upp standa. Hann gerir svá ok tekr vápn í hönd

sér — gengr út með Grími. Setjast þeir niðr, ok mælti Grímr: „Hvat segir þú til þess, hvat þú heitir?“ Gestr segir: „Mantu þat, Grímr, hvat ek sagða til þess“. Grímr svaraði: „Man ek þat víst, hvat þú nefndist; enn at því spyr ek, hvárt þú heitir svá sem þú nefndist“. Gestr svaraði: „Hví eigi?“ Grímr mælti: „Því — ef þú heitir Steinarr, ok ert kallaðr Helgu-Steinarr á þínu landi“. Gestr mælti: „Hverr sagði þér, at svá væri?“ Grímr svarar: „Ó-láfr konungr“. Gestr mælti: „Hvenær fant þú hann Óláf konung?“ Þá svaraði Grímr ok sagði honum drauminn. Hann svarar: „Satt er þat í drauminum, er til mín kemr“. Nú fara þeir Steinarr at leita Þormóðar ok finna hann þar sem Óláfr konungr hafði til vísat, færa hann heim í Vík ok varðveita hann þar á laun ok græða hann. Ok er hann var heill maðr orðinn þeira áverka, er Ljótr hafði á honum unnit, þá flytr Steinarr Þormóð til skips þeira. Skúfr var þá ekki við skip; réðst Steinarr þá brott ór Vík, ok er þá við skip, ok svá Þormóðr. Skúfi frestast mjök alt þar til er lokit var þinginu. Böðvarr Þórdísarson gerði sekjan Sigurð Sigríðarson um áverka við Ljót. Eftir þingit var Skúfr albúinn til brottferðar. Ok þann morgin, er Skúfr ætlaði út at sigla, fóru þeir Þormóðr ok Gestr í óleyfi Skúfs frá skipi á einum báti. Þeir fóru til Einarsfjarðar ok

inn eftir firðinum, fyrir bæ Þórunnar. Þar sjá þeir fjóra menn á skipi sitja á fiski. Þeir kenna þar Ljót Þórunnarson. Þeir leggja þegar at Ljóti ok berjast; lýkr svá þessum fundi, at Ljótr fellr ok þeir menn þrír, sem með honum váru á skipi. Fara þeir Þormóðr þá aftr til skips, ok var Skúfr þá búinn til siglingar. Stíga þeir þá á skip, Þormóðr ok Skúfr. Enn Steinarr sezt eftir; ferr hann þá til vistar í Brattahlíð til Þorkels. Skúfr ok Bjarni láta í haf. Þeir fá. góða byri; ferst þeim vel — taka Noreg. Ok er þeir váru landfastir, þá skiftu þeir fé sínu; hafði Bjarni skip ór félagi þeira, enn Skúfr lausafé. Heldr Bjarni suðr til Danmerkr ok gengr út til Róms ok sækir heim hinn heilaga Pétr postula ok Pál postula; ok í þeiri för andast Bjarni. Sigríðr ok Sigurðr son hennar keyptu jarðir í Noregi ok bjuggu þar til dauðadags. Skúfr ok Þormóðr fóru á fund konungs ok váru með honum til dauðadags. Konungrinn var ekki margr til Þormóðar í fyrstunni. Maðr sá kom til konungs, er Grímr nefndist; hann var íslenzkr maðr; hann kallaðist hafa hefnt Þorgeirs Hávarssonar fyrr enn Þormóðr. Konungr lagði á hann virðing ok gaf honum gjafir. Enn Þormóðr vissi deild á Grími, at hann var illr maðr ok hafði myrt mann á Íslandi. Þá gengr Þormóðr fyrir konung ok kvað vísu:

(27) Ér fenguð fé fleira
— flim 's oft kveðit — Grími
mér ok miklu færa,
mæringr enn þörf væri;
hann hefr hunds verk unnit,
hvinn gerir slíkt at vinna,
mætr, enn ek menśku bœttak
mína, gramr, ok þína.

Konungr mælti: „Þykkist þú, Þormóðr, meiri fremd hafa unnit á Grænlandi enn Grímr á Íslandi?“ Þormóðr svaraði: „Ráðit er þat“. Óláfr konungr mælti: „Hvat vant þú til frægðar á Grænlandi?“ Þormóðr svaraði:

(28) Þollr vák Þorgrím trolla
— þar laut harðr til jarðar —
áðr réðk, odda hríðar,
ótrauðr Loðins dauða,
þar namk Þorkel fjörvi,
Þorðr lét önd enn fjorði,
f̣ldr vas frægr til moldar
Falgeirr skörungr þeira.

Óláfr konungr mælti: „Framarr hefir þú þá gert um vígin á Grænlandi enn fiskimaðrinn kallar aflausn vera fiskinnar; því at hann kallast leysa sik, ef hann dregr fisk fyrir sik, enn annan fyrir skip sitt, þriðja fyrir öngul, fjórða fyrir vað. Nú hefir þú framar gert. Eða hví draptu svá marga menn?“ Þormóðr svaraði: „Illr þótti mér jafnaðr þeira vera við mik; því at þeir jöfnuðu mér til merar — töldu mik svá vera með mönnum sem meri með hestum“.

Konungr mælti: „Várkunn var þat, at þér mislíkaði þeira umræða; hefir þú ok stórt at gert“. Þá kvað Þormóðr vísu:

(29) Éls hefk illan díla
ekkils þeirs mik sekðu
geig vannk gervidraugum
Grœnlendingum brendan;
sá munat sœkitívum
sverðéls frömum verða
hrings á hryggjar tanga
hóggrœddr, nema mér lógi.

„Svá mun vera“, segir konungr; „seint mun sá díli gróa, er þú hefir þar brent“. Nú var Þormóðr með Óláfi konungi í góðri virðingu, ok þótti hinn röskvasti maðr í öllum mannraunum. Þormóðr fór ór landi með konungi ok þoldi með honum alla útlegð. Hann fór ok aftr með honum til Noregs; því at honum þótti betra at deyja með honum, enn lifa eftir hann. Enn er konungr kom í Þrándheim í dal þann er Veradalr heitir, ok hann vissi umsátir Þrænda um sik, þá spurði konungr Þormóð í gamni, ok mælti svá: „Hvert mundi nú vera ráð þitt, ef þú værir höfðingi fyrir liði því er vér höfum nú?“ Þormóðr kvað þá vísu:

(30) Brennum öll fyr innan
inni þaus vér finnum
— land tegask herr með hjörvi
Hverbjörg — fyr gram verja —;
ýs taki allra húsa
Innþrœndir kol sinna

angr mun kveykt í klungri
kald, ef ek má valda.

Óláfr konungr mælti: „Vera má, at þat hlýddi, at svá væri gert sem þú mælir; enn annat ráð munu vér taka enn brenna land várt sjálfra; enn þó grunum vér ekki þik um, at þú mundir svá gera sem þú mælir“. Þann dag, er bardagi var á Stiklastöðum, mælti Óláfr konungr — bað Þormóð skemta nökkuru. Enn hann kvað Bjarkamál en fornu. Konungr mælti: „Vel er til kvæðis tekit fyrir sakir þeira hluta, er hér munu at berast í dag; ok kalla ek kvæðit Húskarlahvat“. Þat er sagt, at Þormóðr var heldr ókátr um daginn fyrir bardagann. Konungr fann þat ok mælti: „Hví ertu svá hljóðr, Þormóðr?“ Hann svarar: „Því, herra, at mér þykkir ekki víst vera, at vit munim til einnar gistingar í kveld. Nú ef þú heitir mér því, at vit munim til einnar gistingar báðir, þá mun ek glaðr“. Óláfr konungr mælti: „Ekki veit ek, hvárt mín ráð megu um þat til leiðar koma; enn ef ek má nökkuru um ráða, þá muntu þangat fara í kveld sem ek ferr“. Þá gladdist Þormóðr ok kvað vísu:

(31) Ála þryngr at éli
örstiklandi miklu
skyldut skelknir höldar
— skalmöld vex nú — falma.
Brott komumk vér, enn veitum
valtafn frekum hrafni,

— vizk eigi þat vága
viggruðr — eða hér liggjum.

Konungr svarar: „Svá mun vera, skáld, sem þú segir, at annat tveggja munu þeir menn, er nú eru hér komnir, komast brott eða liggja hér eftir". Þá kvað Þormóðr vísu:

(32) Þér munk eðr unz öðrum
allvaldr náir skaldum,
— nær vættir þú þeira? —
þingdjarfr fyr kné hvarfa.
Ríkr vilk með þér, rœkir
randar linns enn svinni,
— stöndum ár á öndrum
eybaugs — lifa ok deyja.

Óláfr konungr mælti: „Sighvati skáldi þykkist þú nú sneiða, ok þarftu þess ekki — því at hann mundi sik nú hér kjósa, ef hann vissi, hvat hér væri títt; ok má svá vera, at hann komi oss at mestu gagni". Þormóðr svarar: „Vera má, at svá sé; enn þat hygg ek, at þunnskipat væri þá um merkisstöngina í dag, ef þann veg hefði margir farit". Þat hafa menn at ágætum gert, hversu rösklega Þormóðr barðist á Stiklastöðum, þá er Óláfr konungr fell; því at hann hafði hvárki skjöld né brynju; hann hjó ávalt tveim höndum með breiðexi, ok gekk í gegnum fylkingar, ok þótti engum gott, þeim er fyrir honum urðu, at eiga náttból undir exi hans. Svá er sagt, þá er lokit var bardaganum, at Þormóðr væri ekki sárr. Hann

harmaði þat mjök ok mælti: „Þat ætla ek nú, at ekki muni ek til þeirar gistingar sem konungr í kveld; enn verra þykki mér nú at lifa enn deyja“. Ok í því bili, er hann mælti þetta, þá fló ör at Þormóði ok kom fyrir brjóst honum, ok vissi hann ekki, hvaðan at kom. Því sári varð hann feginn; því at hann þóttist vita, at þetta sár mun honum at bana verða. Hann gengr til einnar bygghlöðu, þar er margir konungsmenn váru inni sárir. Kona ein vermdi vatn í katli til þess at þvá sár manna. Þormóðr gengr at einum vandbálk ok styðst þar við. Konan mælti við Þormóð: „Hvárt ertu konungsmaðr? eða ertu af bóndaliði?“ Þormóðr kvað vísu:

(33) Á sér at vér várum
vigreifir með Áleifi,
sár fekk ek, Hildr, at hváru
hvítings ok frið lítinn;
skinn á skildi mínum,
skald fekk hríð til kalda;
nær hafa œskiaskar
örvendan mik görvan.

Konan mælti: „Hví lætr þú ekki binda sár þín, ef þú ert nökkut sárr?“ Þormóðr svarar: „Þau ein hefi ek sár, at ekki þarf at binda“. Konan mælti: „Hverir gengu bezt fram með konungnum í dag?“ Þormóðr svarar:

(34) Haraldr sák at vel varðisk
vigreifr með Áleifi;

þar gekk hára hjörva
Hringr ok Dagr at þingi;
réðu þeir und rauðar
randir prútt at standa
— fekk benþiðurr blakkan
bjór — döglingar fjórir.

Konan spurði þá enn Þormóð: „Hversu gekk konungrinn fram?“ Þormóðr kvað vísu:

(35) Ört vas Áleifs hjarta,
óð fram konungr — blóði
rekin bitu stál — á Stikla-
stöðum, kvaddisk lið böðvar.
Élþolla sák alla
Jalfaðs, nema gram sjalfan,
reyndr vas flestr — í fastri
fleindrífu sér hlífa.

Margir menn váru í hlöðunni þeir er mjök váru sárir, ok lét hátt í holsárum, sem náttúra er til sáranna. Nú er Þormóðr hafði kveðit þessar vísur, þá kom maðr einn af bóndaliðinu í hlöðuna inn; ok er hann heyrir, at hátt lætr í sárum manna, mælti hann: „Ekki er þó undarlegt, at konunginum hafi ekki vel gengit bardaginn við bændr, svá þróttlaust fólk sem þetta er, sem konunginum hefir fylgt; því at mér þykkir svá mega at kveða, at þeir menn sem hér eru inni, þoli varla óæpandi sár sín“. Þormóðr svarar: „Sýnist þér svá sem ekki sé þróttigir menn, sem hér eru inni?“ Hann svarar: „Svá sýnist mér víst, at hér sé margir menn þreklausir saman komnir“. Þormóðr

mælti: „Svá má vera, sá sé hér nökkurr maðr í hlöðunni inni, er ekki sé þrekmikill — ok ekki mun þér sýnast sár mitt mikit“. Bóndi gengr at Þormóði ok vildi sjá sár hans. Enn Þormóðr sveipar exinni til hans ok særir hann miklu sári. Sá kvað við hátt ok stundi fast. Þormóðr mælti þá: „Þat vissa ek, at vera mundi nökkurr sá maðr inni, er þreklauss mundi vera; er þér illa saman farit — leitar á þrek annarra manna — því at þú ert þreklauss sjálfr; eru hér margir menn mjök sárir, ok stynr engi þeira; enn þeim er ósjálfrátt, þótt hátt láti í sárum þeira; enn þú stynr ok veinar, þó at þú hafir fengit eitt lítit sár“. Nú er Þormóðr mælti þetta, stóð hann við vandbálkinn, þann er í bygghlöðunni var. Ok er lokit var ræðu þeira, þá mælti konan, sú er vatnið vermdi, við Þormóð: „Hví ertu svá fölr, maðr, ok litlauss sem nár? eða hví lætr þú ekki binda sár þín?“ Þormóðr kvað vísu:

(36) Emka rauðr, enn rauðum
ræðr grann kona manni;
jarn stendr fast et forna
fenstigi mér benja;
þat veldr mér en mæra
marglóðar, nú, tróða
djúp ok danskra vápna
Dags hríðar spor svíða.

Ok er hann hafði þetta mælt, þá dó hann standandi við bálkinn ok fell til jarðar dauðr. Har-

aldr Sigurðarson fyldi vísu þá, er Þormóðr hafði kveðit; hann lagði þetta við: „svíða" — „Svá mundi hann vilja kveða: ‚Dagshríðar spor svíða'" Nú lauk svá sem sagt var æfi Þormóðar kolbrúnarskálds; ok lýkr hér frásögn þeiri, er vér kunnum at segja frá Þormóði, kappa ens helga Óláfs konungs.

Viðaukar

úr Flateyjarbók.

I.

(Flateyjarbók II, 159).

121. Þat bar til um várit eftir, at þeir Þorgeirr ok Þormóðr fóru norðr á Strandir ok alt norðr til Horns, ok einn dag fóru þeir í bjarg at sækja sér hvannir, ok í einni tó, er síðan er kölluð Þorgeirstó; skáru þeir miklar hvannir; skyldi Þormóðr þá upp bera, enn Þorgeirr var eftir. Þá brast aurskriða undan fótum hans. Honum varð þá þat fyrir, at hann greip um einn hvannnjóla með grasinu ok helt þar niðri alt við rótina, ella hefði hann ofan fallit. Þar var sextögt ofan á fjörugrjót. Hann gat þó eigi upp komizt ok hekk þar þann

veg, ok vildi þó með öngu móti kalla á Þormóð sér til bjargar, þó at hann felli ofan á annat borð, ok var þá bani víss sem vita mátti. Þormóðr beið uppi á hömrunum, því at hann ætlaði at Þorgeirr mundi upp koma, enn er honum þótti Þorgeiri dveljast svá miklu lengr enn vân var at, þá gengr hann ofan í skriðuhjallana. Hann kallar þá ok spyrr, hví hann komist aldri eða hvárt hann hefir enn eigi nógar hvannirnar. Þorgeirr svarar þá með óskelfdri röddu ok óttalausu brjósti: „Ek ætlar", segir hann, „at ek hafi þá nógar at þessi er uppi, er ek held um". Þormóð grunar þá, at honum muni eigi sjálfrátt um; ferr þá ofan í tóna ok sér vegs ummerki, at Þorgeirr er kominn at ofanfalli. Tekr hann þá til hans ok kippir honum upp, enda var þá hvönnin nær öll upp tognuð. Fara þeir þá til fanga sinna. Enn þat má skilja í þessum hlut, at Þorgeirr var óskelfr ok ólífhræddr, ok flestir hlutir hafa honum verit karlmannlega gefnir sakir afls og hreysti ok allrar atgervi. Segja menn at þeir hafi verit allir þrír á einni vist á Reykjahólum, Þorgeirr, Þormóðr ok Grettir enn sterki Ásmundarson, ok hafi verit nær um afl þeira tveggja ok Grettis eins; segja menn ok at Þorgisl hafi svá sagt at lögbergi á alþingi, er hann var spurðr at vetrtaksmönnum sínum, hvárt þeir mundu eigi röskvastir menn á öllu Íslandi, ok sízt kunna nökkut at hræðast, enn hann svarar því svá, at þat væri eigi — „því at Grettir er myrkhræddr, enn Þormóðr guðhræddr", enn Þorgeirr sagði hann ekki vætta hræðast kunna ok sízt bregða sér við nökkurn váfeiflegan háska.

II.

(Flateyjarbók II, 199—203).

Þáttr Þormóðar, er hann var með Knúti í Danmörk.

(148). Prýðimaðr mikill var Þormóðr kolbrúnarskáld ok vel at íþróttum búinn, skáld gott, meðalmaðr á vöxt, allra manna snarastr. Hann undi sér öngu eftir andlát Þorgeirs fóstbróður síns. Ok þat sama sumar sem hann var veginn, fór Þormóðr utan vestr í Vaðli, ok er ekki sagt af ferðum þeira fyrr enn þeir kómu fram í Danmörk. Þá réð þar fyrir Knútr enn ríki, ok var honum sagt frá Þormóði, at hann væri mikit afbragð annarra manna, bæði sakir hreysti ok kappgirni, ok svá skáldskapar, ok sendir konungr eftir honum ok bað hann koma á sinn fund. Þormóðr bregzt fljótt við ok ferr at hitta konung ok gengr fyrir hann ok kveðr hann ágætlega. Enn konungr fagnar vel Þormóði ok býðr honum þegar til sín — „ok ferr þat orð frá þér“, segir konungr, „at þú sér vel fallinn til at vera í konungs hirð ok þjóna tígnum mönnum“. Þormóðr svarar: „Þat er mér eigi felt, herra, fyrir því at ek er eigi til færr, at setjast í rúm höfuðskálda, slíkra sem með yðr hafa verit, ok er ek ekki reyndr at því at yrkja um þvílíka höfðingja sem þér eruð“. Konungr mælti: „Þetta viljum vér at þú kjósir af at vera með oss“. Þá svarar Þormóðr: „Herra, varla er oss þetta fallit, því at vér erum illa stiltir, ok kann vera at vér fáim eigi til gætt, ok þykkir mér ilt, ef ek hrata hér í nökkurn ófagnað fyrir sakir skaplyndis míns, því at oft nenni ek lítt at gera í móti skapi mínu, enn þó

vil ek yðr þess biðja, at þér fyrirkunnið mik eigi þess, er ek mun mæla; þat verðr stundum mælt af sumum mönnum, at eigi hafi gefizt at fullu þeim mönnum er með yðr hafa verit“. Konungr mælti: „Var með oss Þórarinn loftunga“. Þormóðr svarar: „Satt er þat, herra, enn þó var sú stund um hríð, at eigi þótti þat ólíkara, at Þórarinn bæri sik eigi heilan á brott, enn yðr mun þó svá reynast, at ek er miklu verra skáld enn Þórarinn“. Konungr mælti: „Mjök verðum vér eftir at leita við þik, Þormóðr, ok má þat gera um stundar sakar, enn þó má þat á finna, at vér vildum þína þjónustu hafa“. „Guð þakki yðr þat, herra“, segir Þormóðr, „enn þó verðum vér at ætla hóf fyrir oss, þótt vér vitim þat, at yðr sé merkilegast at þjóna“. „Nú mun ek þat sýna“, segir konungr, „sem ek gat áðr, at heldr enn eigi farir þú til mín, ok mun ek gefa þér þvílíkan mála sem Þórarinn hafði, enn þat var mörk gulls“. „Herra“, sagði Þormóðr, „ef vér tökum þenna kost, þá þurfum vér mjök þinnar umstilli ok umsjár, því at ek er raunlítt stiltr, sem ek sagða yðr“. Þormóðr tekr nú þetta af, at hann ferr til hirðvistar með Knúti konungi, ok er hann þar um hríð ok vel virðr. Hann skemtir oft konungi. Ok er þat frá sagt, at hann skemti allra manna bezt ok oft kvæði hann vísur um þat er við bar. Konungi hugnaði hann vel, ok verðr þó ekki meira um enn hann hugði til. Líðr nú sumarit.

Þormóðr ræðst með Háreki.

149. Um vetrinn er þat sagt, at maðr sá kemr

til hirðarinnar, er Hárekr heitir; honum er svá farit, at hann er víkingr mikill ok illgerðamaðr, enn hann er þó vinr Knúts konungs; færði hann honum jafnan herfang mikit ok gersimar margar ok virði konungr hann mikils. Svá er sagt, at konungr fréttir nú Hárek at, hversu honum hefir farist um sumarit, enn hann segir at eigi hafi nú vel farist. Kveðst látit hafa stafnbúa sinn — „ok vil ek þess biðja yðr, herra, at þér fáið mér stafnbúa annan, ok er þó vandfengit í stað hans, at því at mér þykkir, því at hann var oft góðr tiltaks um orð, ef svara þurfti, hvárt sem skyldi skattyrðast eða leita lofgjarnlegra orða“. Konungrinn íhugar þetta mál, ok kveðst þó vilja bjóða honum til sín, ef hann vildi þat, ok hætti hann hernaði, ok kveðst sér þat ráð sýnast vænlegt, at hann gerði svá. Enn Hárekr lézt enn vilja hafa ena sömu iðn. Þar er hann um vetrinn með konungi. Hann er vel við Þormóð ok gerði mjök at athvarfi við hann. Hárekr vekr til mjök oft við konunginn um stafnbúann, at hann skuli fá honum, enn konungr slítr eigi ór því svá brátt. Þormóðr verðr eigi fyrir öfund af mönnum, sem oft kann verða við þá menn, sem nýkomnir eru til hirðar ok virðir vel. Enn þar kemr um málit Háreks, at hann segir honum, at hann kýs Þormóð til stafnbúa sér. Konungr mælir ekki því í móti, ef Þormóðr vildi, ok var nú þess leitat við hann ok tók hann því ófljótt heldr, ok kom þar loks, at konungr sjálfr ræðir um við hann ok segir at hann vill at Þormóðr réðist til með Háreki. Þormóðr svarar: „Þat er mér nú skapfeldast, at vera með yðr, herra, ok er mér sjá alls ó-

kunnr, hann Hárekr". Konungr biðr nú Þormóð til ok segir hann hafa nú munu í móti vingan sína, ef hann gerir nú þetta sumarlangt fyrir orð sín. Þormóðr svarar: „Heldr vilda ek nú, herra, með yðr vera, enn þó fyrir því at þér beiðist þessa, þá vil ek eigi þessu afsvör veita með öllu; enn skilja vil ek nökkut í málit. Ef ek ráðumst í þessa ferð með Háreki, þá vil ek ráða hvar í hafnir skal leggja eða brott skal leggja". Konungr játar þessu, ok segir svá vera skulu sem hann beiðir. Ok nú er kemr at þeiri stundu, er þeir Hárekr ok Þormóðr skulu brott fara frá hirðinni, þá koma eigi fram gjafir þær af konungs hendi við Þormóð, sem honum þótti sér heitit hafa verit, og eru þeir konungr nú báðir saman staddir. Þá þykkir Þormóði ráðlegt vera munu, at minna konunginn á með nökkuru móti, ok kvað hann þá vísu þessa:

(37) Loftungu gaftu lengi
látr þats Fáfnir átti
þú lézk mér enn mær̨i
merkr fránöluns vánir
verðr emk varga myrðir
víðlendr frá þér síðan
eða heldr um sjá sjaldan
slíks réttar skalk vétta.

Konungr dregr þegar gullhring af hendi sér, er stóð hálfa mörk, ok gaf Þormóði. „Haf nú mikla þökk fyrir, herra", segir Þormóðr, „enn fyrirkunnið oss eigi várrar framgirni, þótt ek mæla um þetta enn nökkuru framar; þat töluðu þér, herra, at ek skyldi mörk gulls af yðr þiggja í málagjöf". Kon-

ungr svarar: „Þat er satt, skáld, er þú mælir, ok skal þat ok eigi af draga". Tekr konungr nú hring annan ok gefr honum. Ok er hann tók við þessum hringnum, þá kvað hann vísu þessa:

(38) Flest of sér hvé fasta
fagrbúnar hefk túna
báðar hendr ór breiðum
barðs þjóðkonungs garði
eld ák iöfri at gjalda
ungr þeims bregðr hungri
djúps berk gull á greipum
gráðugs ara báðum.

Nú skiljast þeir Knútr konungr.

Þormóðr drap stafnbúa Óláfs konungs.

150. Þormóðr ræðst nú til skips með Háreki ok gerðist stafnbúi hans, ok fara þeir um sumarit, ok þykkir Þormóðr vera góðr tiltaks, bæði um orð ok atgöngu, ok líkar þeim við hann einkar vel. Þat er sagt eitthvert sinn at áliðnu sumri, at þeir leggja skip sín í lægi síð um aftan hjá ey nökkurri, ok þat sjá þeir, at renna fram hjá þeim skip nökkur, ok var þat dreki, er fyrst fór ok allveglegt skip. Ok er drekann bar fram hjá skipinu því er Þormóðr var á, þá kallaði maðr af drekanum: „Ór hart ór konungs höfninni", segir sá. Þeir vilja þegar bregða tjöldunum, ok láta ór höfninni, ok er Þormóðr sér þat, þá bað hann hvergi bratt leggja — „ok minnizt nú á", segir hann, „hvat mælt var með oss, at ek skylda slíku ráða". Þeir svöruðu félagar hans, biðja hann eigi verða svá óðan — „ok hefir þú mátt ráða þessu enn hér til fyrir oss,

ok enn kann vera at svá sé". Drekinn brunar nú fram at skipi þeira Þormóðs, ok gengr nær, ok þykkir þeim er á drekanum eru seint við látit at leggja ór höfninni. Þat er sagt, at stafnbúinn á drekanum stendr upp ok bregðr sverði ok höggr til Þormóðs, enn hann lætr eigi á sik halt verða ok höggr í móti til þess mannsins, ok berr svá til, at sá lézt, enn Þormóð sakaði ekki. Ok þegar hleypr Þormóðr af skipi sínu ok upp á drekann, ok hefir skjöldinn fyrir sér, ok aftr eftir skipinu alt til lyftingar. Enn við þetta alt saman varð kall á skipinu ok fréttist nú hvat tíðenda er. Ok er Þormóðr því næst höndlaðr, enn víkingar leggja því næst brott, ok hirða ekki um Þormóð, hvat af honum verðr. Enn drekanum stýrir Óláfr konungr, ok er honum sagt, hvat í hefir gerzt, ok svá at vegandinn er handtekinn. Ok biðr konungr láta drepa hann ok kallar hann þess verðan vera. Ok er Finnr Árnason heyrir þetta er konungr mælti, þá gengr hann til ok vill vita, hverr maðrinn sé, sá er vegit hefir stafnbúann, ok mælti, er þeir fundust: „Fyrir hví vartu svá djarfr maðr, at þú treystir at hlaupa á konungsskipit, slíkt sem þú hafðir áðr unnit". Þormóðr svarar: „Þat kom til þess", segir hann, „at ek hirta ekki um lífit, ef ek kæmumst á vald konungsins". Nú segir Finnr þetta Sigurði byskupi, ok biðr hann veita sér orðafullting við konunginn at biðja manninum friðar ok ræða um með sér, ok sýnist þeim sem honum hafi hvatlega orðit alt jafnsaman, ok biðja þeir nú konung, at hann skuli gefa honum grið ok fara um þat mörgum orðum. Konungr spurði, hví hann

kæmi á hans vald, þar sem hann var áðr á öðru skipi, svá illa sem hann hafði sína sök til búit. Þormóðr heyrði þetta sjálfr ok svarar konungi með vísu þessi:

(39) Hafa þóttumk hœtir
hafs sœkjandi ef tœkir
hreins við haldi mínu
hvert land þegit branda.
Ríkr vilk með þér rækir
randa linns hinn svinni
rönd berum út á andra
eybaugs lifa ok deyja.

„Já", sagði konungr, „auðsætt er þat á þessi tiltekju, at þú hirðir lítt um lífit, ef þú kemr því fram sem þú vildir, enn þat hygg ek, at verir þú þat rúm, er þér er skipat í, eða hvert er nafn þitt?" Þormóðr sagði til sín — „ok em ek fóstbróðir Þorgeirs Hávarssonar". Konungr mælti: „Meiri gæfumaðr skyldir þú vera enn Þorgeirr var, enn hitt er mér sýnt, at þú munt lagiðr til óhappanna, því at mér sýnist þú unglegr, eða hversu mörg hefir þú vígin vegit?" Þormóðr kvað þá vísu:

(40) Sex hefk alls síz óxu
ón hjalta Tý fjónir
— kendr emk við styr stundum —
stálregns boða vegna,
þó emk enn at mun manna
morðs varlega orðinn
vér létum þó þeira
þritögr skarar bíta.

Konungr mælti: „Þörf væri at þú biðir eigi aðra

þrjá tigi vetra, enn þó er skaði at (um) slíka menn, því at þú munt vera skáld mikit". Þormóðr svarar: „Þat mun nú vera mjök á yðru valdi, hversu gamall ek skal verða, enn góðs væntir ek af yðr fyrir sakir þíns vinar, Þorgeirs Hávarssonar, fóstbróður míns; fór ek því ok mest af Íslandi, at ek þóttumst vita, at þú mundir vilja láta hefna hirðmanns þíns ok vinar, Þorgeirs Hávarssonar, enn ek vissa mik skyldastan at hefna hans með yðvarri umsjá". Konungr mælti: „Þiggja muntu höfuð þitt, alls þú ert á minn fund kominn; vil ek at þú leitir fyrir þér, hvárt er þú vill fyrir mér". Þormóðr svarar: „Sú lífgjöf kemr mér fyrir lítit, því at mér er ókunnigt um Noreg, enn ek vil ekki leita til annarra konunga enn þín; nú ger þú annathvárt, tak við mér, eða lát mik drepa ella". Ok nú við árnun byskups ok Finns, ok hins annars, er konungi felst vel í þokka til Þormóðar, þá mælti konungr: „Statt upp, þú Þormóðr, nú muntu verða at gjalda mér til þjónustu sjálfan þik fyrir þann mann minn er þú vátt. Ertu vel til fallinn at fara sendiferðir mínar". Þá kvað Þormóðr vísu:

(41) Þarf sás þér skal hvarfa
þengill fyr kné lengi
— svarar hóglega hverju —
hugborð — konungr orði. —
Fáir erum vér né frýju
frændr órum þó vændir
— minnumk meir á annat
mitt starf — konungdjarfir.

Konungr svarar: „Gaman mun vera at skáldskap þínum, ok eigi ætla ek at þú verðir til lykta ó-

gæfumaðr". Þormóðr var nú með konungi, ok var hann því betr til hans sem hann hafði lengr verit, því at konungi reyndist hann enn röskvasti í öllum mannraunum.

III.

(Flateyjarbók II, 221—222; sbr. Fóstbrs. 24. kap.).

(164.) Maðr hét Kárr. Hann var verkstjóri Þórdísar. Hann var nú róinn með húskörlum. Hann var ok frændi Böðvars. Nú vinna þeir at fangi sínu og setja upp skip sitt ok búa um. Veðri var þann veg farit, at þoka var ok úrvæta; ganga þeir heim er þeir váru búnir. Þormóðr heyrir, at þeir ræða um, at Böðvarr væri heim kominn. Þormóðr vildi hafa skipit yfir fjörðinn til Víkr. Ok er þeir Kárr váru nær at túngarði komnir, þá mælti Kárr: „Mér hefir eftir legit bolex mín, ok mun ek ganga eftir". Þeir buðu at fara með honum, enn hann vildi þat eigi; ferr nú ofan snúðigt. Þormóðr var þá kominn til skipsins ok hefir þá fram sett. Kárr lítr manninn ok kennir Þormóð; snýr hann heim ok ætlar at segja Böðvari hvat títt er. Þormóðr sér Kár, at hann snýr heim ok vill Þormóðr snúa eftir honum, enn honum var svá stirðr fótrinn, at hann mátti hvergi komast. Hann kastar þá öxinni eftir Kár ok kom á fótinn fyrir neðan knésbótina ok beit ór kálfann ór fætinum. Kárr haltrar heim ok verðr för hans sein. Þormóðr tekr öxi sína ok hleypr á skipit ok rær frá landi ok stefnir til bæjarins í Vík. Þórdís hafði sofit um kveldit ok er hon vaknar varpar hon mæðilega öndinni ok mælti: „Hvárt er Böðvarr heim kominn eða eigi?" Hann

svarar: „Hér em ek, móðir, eða hvat vildir þú nú?“ Hon svarar: „Bíta mætti nú beitfiskr, ef at borði væri dreginn“, segir hon, „því at hér hefir verit Þormóðr skógarmaðr þinn í allan dag í nausti váru, ok hefir hann nú unnit á Kár frænda þínum ok tekit bát þinn ok rær nú yfir á fjörð, ok hygg ek at honum sé verkr í sári því er Ljótr veitti honum. Get ek ok at honum verði eigi greiðfært yfir fjörðinn fyrir þoku sakir. Þætti mér eigi fjarri, at vér færim til fundar við hann“. Böðvarr sprettr þegar upp og mælti: „Búinn em ek þessarrar ferðar“, segir hann. Enn er þau koma út fyrir dyr, þá sjá þau hvar Kárr baltrar ok var hann þá kominn heim at húsunum, enn Þormóð sjá þau hvergi, því at þokan var svá myrk.

IV.

(Flateyjarbók II, 226).

(168). Þaðan af var Þormóðr með Óláfi konungi í miklum kærleikum, því at hann reyndist enn röskvasti í öllum mannraunum. Þormóðr fór í Garða austr með Óláfi konungi ok þoldi með honum alla útlegð; fór aftr með Óláfi konungi til Noregs, því at Þormóði þótti betra at deyja með honum, heldr enn lifa eftir hann dauðan, sem enn mun síðar sagt verða.

V.

(Flateyjarbók II, 342—343).

Viðrtal konungs ok Þormóðar.

273. Þá nátt er Óláfr konungr lá í safnaðinum ok áðr er frá sagt, vakti hann löngum ok bað til

guðs fyrir sér ok öðru liði sínu ok sofnaði lítt, ok rann höfgi á hann í mót deginum; enn er hann vaknaði, þá rann dagr. upp. Konungi þótti heldr snemt at vekja herinn. Þá spurði hann, hvárt Þormóðr skáld vekti. Hann var þar nærr ok spurði hvat hann vildi honum. Konungr sagði: „Tel þú oss kvæði nökkut". Þormóðr settist upp ok kvað svá hátt, at mjök svá heyrði um allan herinn, enn hann kvað Bjarkamál en fornu; enn áðr enn hann tók til, spurði Þormóðr, hví Sighvatr skáld skyldi eigi skemta ok launa gullinhjaltan – „er þú konungr gaft honum í jólagjöf í fyrra vetr". Konungr mælti: „Veiztu eigi, at Sighvatr er nú eigi hér. Engi mun oss nú þarfari enn hann, er hann biðr fyrir oss á suðrvegum". Þormóðr svarar: „Þá mun þat nú gera hvárr okkar sem tilfærr er; ek mun drýgja karlmensku ok skemtan í dag, enn hann spilar fingrum sínum at Rómi. Þetta er upphaf at kvæðinu:

Dagr es upp kominn,
dynja hanfjaðrar,
mál es vilmögum
at vinna erfiði;
vaki ok æ vaki
vina höfuð,
allir enir æztu
Aðils of sinnar.

Hárr enn harðgreipi,
Hrolfr skjótandi,
ættgóðir menn,
þeirs ekki flýja;
vekkat yðr at víni,

né at vífs rúnum,
heldr vekk yðr at hörðum
Hildar leiki.

Þá vaknaði lýðrinn. Ok er lokit var kvæðinu, þá þökkuðu menn honum, ok fanst mönnum mikit um ok þótti vel til fundit ok kölluðu húskarla hvöt. Konungr þakkaði honum skemtan sína; síðan tók hann gullhring ok gaf honum. Þormóðr þakkaði honum gjöfina ok mælti: „Góðan eigu vér konunginn, enn vant er at sjá, hversu langlífr verðr, enn sú er bæn mín, konungr, at þér látið okkr hvárki skilja lífs né dauða, því at ek vilda fara til einnar gistingar ok þér í kveld“. „Þat skal ok vera“, kvað konungr, „ef vit förum báðir lífs af Stiklastöðum“. „Ekki þykkir mér þá jafnmikit á liggja“, kvað Þormóðr, „enn hitt er satt, at ek vil ekki lifa eftir þik, því at ek hefir rannsakat ráð mitt ok sýnist mér svá, at síðan er ek var sjau vetrum ellri, hafi sá einn hlutr verit mér til hjálpar framleiðis, er ek hefi fylgt þér ok þínu föruneyti, ok þykkjumst ek þat ekki með ódygð gert hafa“. „Veit ek at þú munt ekki hirða at lifa eftir mik“, kvað konungr, „enn eigi veit ek, hvárt við erum jafnbúnir til at fara til einnar gistingar, eða hversu gamall maðr ertu, eða hversu marga menn hefir þú drepit í einvígi?“ Þormóðr svarar: „Ek em nú nökkuru meir enn hálffertugr, enn mér þykkir ván, at ek muna fjórtán mönnum hafa at bana orðit“. „Ekki þykkir mér þú mjök gamall“, kvað konungr, „enn þó mun ek því heita þér, at þú komir til nökkurrar hvíldar eftir sjaund þína ok munt þú eigi mega minna við koma, enn dægr komi fyrir

hvern mann er þú hefir vegit". „Hins beidda ek þik, herra, at skilja aldri við yðr". Konungr svarar: „Allir munu vér ok saman fara, ef ek má ráða, meðan þér vilið eigi við mik skiljast". Þá mælti Þormóðr: „Þess vænti ek, herra, hvárt sem friðr er verri eða betri, at ek sé nær yðr staddr, meðan ek á þess kost, hvárir sem sigr kunna at hafa". Síðan kvað Þormóðr vísu:

Þér munk eðr unz öðrum

(sbr. Fóstbræðra s. 24. kap.)

VI.

(Flateyjarbók II, 358).

(288). Þat hafa menn ok sagt, at Þormóðr kolbrúnarskáld var þann dag í kyrtli rauðum, er hann bjóst til bardaga, ok drap upp blöðunum fyrir, enn kyrtillinn var siðr mjök á bakið. Einn hirðmaðr spurði, hví hann byggist svá. Þormóðr svarar: „Því at ek ætla mér lengrum áfram enn á bak aftr". Hann var gyrðr sverði því er Óláfr konungr gaf honum. Hann hafði öxi sína í hendi, enn enga hlíf. Konungr spurði Þormóð, hví hann byggist eigi til bardaga sem aðrir menn ok hefði enga hlíf — „eða ætlar þú at bændr munu eigi kunna at berjast?" Þormóðr svarar: „Þat skulu búkarlar finna í dag, at öx mín skal mér bæði skjöldr ok brynja". Þat hafa menn at minnum haft ok ágætum, hversu rösklega Þormóðr barðist um daginn, því at hann hjó tveim höndum með öxi sinni hinn fyrra bardagann, enn með sverðinu alla Dagshríð, því at þá gekk öxin af skaftinu. Fellu

margir menn fyrir honum, svá at seint er þeira nöfn at skrá.

VII.

(Flateyjarbók II, 359).

(289). Þá var Þormóðr kolbrúnarskáld ekki mjök sárr, enn óvígr sakir mæði, ok vildi hann þó standa hjá sveitungum sínum. Eigi var hann því ekki sárr, eða lítt, at hann hafði sér hlíft meir enn aðrir menn, heldr hitt, at mönnum þótti annarsstaðar auðveldara til at sækja enn þar sem hann var. Einn maðr spurði Þormóð: „Sáttu nökkut skjöld minn, er ek kastaða áðan?" „Hvat skal þér rögum skjöldr?" kvað Þormóðr; „geta munda ek mér slíkan skjöld ef ek vilda, enn eigi gjafvin þann er ek hefi mist".

VIII.

(Flateyjarbók II, 360—361).

Viðrtal þeira Þormóðs ok Dags.

291. Svá er sagt, þá er lokit var bardaganum, at Þormóðr gekk þar at er Dagr ok hans menn höfðu staðar numit eftir bardagann, því at þá var eigi vígljóst fyrir nætr sakir. Bændr sátu um þá Dag, at þeir skyldu eigi á burt komast um nóttina, ok ætluðu þeir þegar at þeim at ganga, er lýst var orðit. Dagr mælti: „Er nökkur sá maðr í mínu liði, er ráð kunni til þess at leggja, at vér komimst á burt, svá at bændr eigi engan kost á oss, því at ek veit at þeir munu þegar at oss eggja, ef vér bíðum hér?" Engi maðr veitti svör

máli hans, ok er Þormóðr sá at engi fengust ráð af þeira hendi, þá mælti hann: „Hví munu eigi finnast ráð til þess?“ segir hann. Dagr spurði: „Hverr er sá maðr, er svá talar um hreystilega?“ Hann svarar: „Sjá heitir Þormóðr“. Dagr mælti: „Ertu Þormóðr kolbrúnarskáld?“ „Sjá maðr enn sami“, segir Þormóðr. Dagr mælti: „Hvat ráð er þat at þú sér til þess at vér komimst í brott með lið várt?“ Þormóðr svarar: „Þér skuluð fella mörkina, ok gera elda stóra af hrísinu, enn færa stofna sem flesta fram at eldinum, ok skulu fjórir menn vera við hvern eld, enn þrír menn skulu ganga um eldana jafnan, enn einn skal kynda hvern eld. Enn þá er þér hafið svá gert nökkura hríð, þá slökkvi þér alla senn eldana, ok farið þá leið ytra ok gefið hvárki stað í dag né á morgin, enn bændum mun þykkja sem kominn sé at múgr manns, er þeir sjá kvikt alt við eldana, enn er mornar, þá munu þeir sjá þetta ráð, ok er mér þá ván at þeir fari eftir yðr, enn þó mun þá svá mikill verða yðvarr misfari, at mik væntir at ekki saki til“. Dagr mælti: „Ertu nökkut sárr, Þormóðr?“ Hann svarar: „Fjarri ferr þat“. Dagr mælti: „Farðu þá austr í Svíþjóð með mér, ok mun ek þá gera vel til þín, enn þú átt hér nú einkis góðs at bíða“. Þormóðr svarar: „Ekki mun þess auðit verða, at ek þjóna öðrum konungi er Óláfr konungr er fallinn. Snýr Þormóðr þá í brott, enn þeir Dagr höfðu þetta ráð ok komast við þat undan. Bændr þeir er heima áttu í Veradal gengu til höfðingjanna Háreks í Þjóttu og Þóris hunds ok kærðu fyrir þeim sín vandræði ok sögðu svá:

„Flóttamenn þessir, er hér hafa undan komist, munu fara upp um Veradal ok munu búa óþarflega at heimilum várum, enn oss er ekki fært heim meðan þeir eru þar. Nú gerit svá vel, farit eftir þeim, ok látit ekki mannsbarn í brott komast, því at slíkan kost mundu þeir oss ætla, ef þeir hefðu betr haft af várum fundi, ok svá munu þér enn gera, ef vér hittumst síðar svá, at þeir hafi meira kost. Enn vera kann at þeim dvelist í dölunum. Ef þeir vita sér einskis ótta vánir, munu þeir fara óspaklega um bygðir várar. Ræddu bændr um þetta mörgum orðum með ákafa miklum, at höfðingjar skyldi fara ok drepa þat fólk alt, er undan hafði komist, ok er höfðingjar töluðu þetta sín á milli, þá þótti þeim bændr mart hafa sagt satt í sínu tali. Réðu þá þat, at Þórir hundr réðst til ferðar með Verdælum ok hafði sex hundruð manna, þat er lið hans var; fóru síðan. Tók þá at nátta. Létti Þórir eigi fyrr ferð sinni enn hann kom um nóttina upp á Súlu, ok spurði þar þau tíðendi, at um kveldit hafði þar komit Hringr Dagsson ok margar aðrar sveitir af Óláfs mönnum; hafa þeir þar haft náttverðar dvöl, enn farit síðan á fjöll upp. Þá segir Þórir, at hann mun ekki elta þá um fjöll, ok sneri hann þá ofan í dalinn ok fengu mart annarra manna drepit. Síðan fóru Þrændr til heimila sinna, enn Þórir fór eftir um daginn til skipa sinna, enn konungsmenn þeir er sárir váru forðuðu sér, leyndust í skógum, enn sumir fengu sér hjálp af mönnum.

IX.

(Flateyjarbók II, 363—366).

Dauði Þormóðar kolbrúnarskálds.

293. Þormóðr gengr þá heim til húsanna ok at einni bygghlöðu, er menn Óláfs konungs höfðu inn verit færðir þeir er sárir váru. Þormóðr hafði bert sverð í hendi, ok er hann gekk inn, þá kom maðr í mót honum. Þormóðr spurði hann at nafni, enn hann kveðst Kimbi heita. Þormóðr spurði: „Vartu í bardaganum?“ „Var ek“, segir hann, „með bændum, er betr var“. „Ertu nökkut sárr?“ segir Þormóðr. „Lítt“, segir Kimbi, „eða hvárt vartu nökkut í bardaganum?“ Þormóðr svarar: „Var ek með þeim er betr höfðu“. Kimbi sá at Þormóðr hafði gullhring á hendi. Hann mælti: „Þú munt vera konungsmaðr; fá þú mér gullhringinn, enn ek mun leyna þér. Bændr munu launa þér óspekt, ef þú verðr á vegi þeira, eða ertu nökkut sárr?“ Þormóðr svarar: „Ekki em ek sárr, svá at lækningar þurfi, enda hafðu hringinn ef þú vill; látit hefi ek nú meira, því at mér tekr nú at þykkja minna gaman at gulli enn var. Kimbi rétti fram höndina ok vildi taka hringinn. Þormóðr sveiflaði til sverðinu ok hjó af Kimba höndina ok kvað hann eigi þeiri mundu stela síðan. Kimbi þoldi illa. Þormóðr kvað hann reyna skyldu, hversu sárin væri at þola. Síðan fór Kimbi í brott, enn Þormóðr stóð eftir. Þá hleypr maðr innan ór hlöðunni ok sækir viðarfang. Kona ein vermdi vatn í katli til þess at fægja sár manna. Þormóðr gekk at einum vandbálk ok studdist þar við. Þá

mælti konan við Þormóð: „Hvat manna ertu, hvárt ertu konungsmaðr, eða ertu af bóndaliði?“ Þormóðr svarar ok kvað vísu:

Á sér at vér várum
(sbr. Fóstbr. s. 24. kap.).

Konan mælti: „Hví lætur þú eigi binda sár þín, ef þú ert mjök sárr?“ Þormóðr svarar: „Þau ein hefi ek sár, at ekki þarf at binda“. Konan mælti: „Þú munt þat kunna at segja mér, er vér höfum lengi um rætt í kveld, hverr bezt hefir fram gengit í bardaganum eða minst hlíft sér?“ Þormóðr kvað þá vísu:

Ört vas Áleifs hjarta
(sbr. Fóstbr. s. 24. kap.).

Bóndi einn kom þá í kornhlöðuna, er þau töluðu þetta; hann fór at forvitnast, hvat títt væri um konungsmennina. Þar váru margir menn mjök sárir, ok lét hátt í holsárum manna, eða höfuðsárum, sem náttúra er til stórsára. Bóndi nam staðar í hlöðunni ok hlýddist þaðan um, ok er hann heyrði, at hátt lét í holsárum manna, þá mælti hann: „Þat er ván, at konunginum hafi lítt gengit bardaginn við bændr, svá þróttlaust lið sem þetta er, at honum hefir fylgt, því at mér þykkir svá mega at, at þeir þoli eigi óæpandi sár sín, ok eru þetta fýlur, enn ekki dugandi menn“. Þormóðr svarar: „Sýnist þér svá, félagi, sem þeir sé eigi þróttmiklir er hér eru inni?“ „Já“, segir hann, „svá sýnist mér, sem hér sé flestir menn of þreklausastir saman komnir“. Þormóðr svarar: „Vera kann þat, at nökkur sé sá hér inni, at eigi sé

þrekmikill, ef til er reynt, ok eigi mun þér mitt sár mikit þykkja, þótt þú hyggir at því". Bóndi svarar: „Ek ætla þá væri betr, at þú hefðir bæði mörg ok stór". Snýr bóndi þá utar eftir hlöðunni, ok ætlaði út at ganga. Í því höggr Þormóðr eftir honum. Þat högg kom á bakit, ok hjó hann af honum báða þjóhnappana. „Styn þú eigi nú", kvað Þormóðr. Bóndi kvað við hátt með miklum skræk, ok þreif til þjóhnappanna báðum höndum. Þormóðr mælti: „Þat vissa ek, at vera mundi hér inni nökkurr maðr, sá er eigi mundi þróttigr reynast; er þér illa saman farit, er þú finnr at þrek(i) annarra manna, þar er þú ert þróttlauss sjálfur. Eru hér margir menn mjök sárir, ok vælar engi þeira, enn þú bræktir sem geit blæsma ok veinar sem merr, þó at þú hafir eina vöðvaskeinu litla".

294. Eftir þenna atburð kom í hlöðuna kona með mjólkurskjólur tvær, sú er færa ætlaði drykk sárum mönnum. Hon mælti við Þormóð: „Hverr er þessi maðr, er hér stendr við bálkinn?" Hann svarar: „Þormóðr heiti ek". Hon mælti: „Hefir þú nökkut verit við bardagann í dag?" Þormóðr svarar: „Þat vilda ek ætla, at þat skyldi nökkurir bændr eiga at segja heim konum sínum í kveld, at Þormóðr kolbrúnarskáld hafi komit til bardagans í dag, enn þó vilnumst ek hins, at nökkurir megi ekki frá segja". Konan mælti: „Hverir gengu bezt fram með konunginum?" Þormóðr kvað vísu:

Haraldr sák at vel varðisk

(sbr. Fóstbr. s. 24. kap.).

Konan mælti: „Þú munt vera sárr mjök, eða viltu drekka mjólk? Þat er sárum mönnum gott til styrktar“. Þormóðr svarar: „Eigi þarf ek mjólk at drekka; því at ek er nú svá fölr sem ek hafa nýsopit skyr út á Íslandi, enn ek er þó lítt sárr“. Konan mælti: „Hví ertu svá litlauss, ef þú ert sárr þó lítt“. Þormóðr kvað þá vísu:

Undrask öglis landa
eik hví vér 'rom bleikir?
Fár verðr fagr af sárum,
fannk örva drif, svanni.
Mik fló malmr enn dökkvi
magni keyrðr í gagnum;
hvast beit hjartat næsta
hættlegt járn es vættik.

Konan mælti: „Þat þóttumst ek sjá á þér, at þú mundir mjök sárr, er þú varst svá litlauss, ok láttu binda sár þín sem aðrir menn, ok lát mik sjá“. Síðan settist hann niðr ok kastaði klæðum af sér, enn er læknir sá sár hans, þat er hann hafði á síðunni — hon kendi þess, at þar stóð ör í, enn þat vissi hon eigi víst, hvárt járnit hafði snúit. Hon hafði þar gert í steinkatli af lauk ok önnur grös ok velt þat saman, ok gaf at eta þeim hinum sárum mönnum, ok reyndi svá, hvárt þeir höfðu holsár, því at þá kendi af laukinum ór sárinu. Hon bar þat at Þormóði ok bað hann eta. Hann svarar: „Ber í brott; ekki hefi ek grassótt“. Síðan tók hon spennitöng ok vildi draga út járnit, enn þat var fast ok gekk hvergi. Stóð ok lítit út, því at sárit var sollit. Þá mælti Þormóðr: „Sker þú til járnsins, svá at vel megi ná með tönginni; fá mér síðan ok lát mik

kippa". Hon gerði svá. Þá tók Þormóðr gullhring af hendi sér ok gaf lækninum; bað hana slíkt af gera sem hon vildi, — „enn góðr er nautrinn", segir hann, „Óláfr konungr gaf mér hring þennan í morgin". Síðan tók Þormóðr töngina ok kipti á burt örinni, enn á örinni váru krókar ok lágu þar á tágar af hjartanu, sumar rauðar, enn sumar hvítar, gular og grænar. Ok er þat sá Þormóðr, þá mælti hann: „Vel hefir konungrinn alit oss, hvítt er þessum karli um hjartarætr". Þá kvað Þormóðr vísu:

Emkak rauðr enn rjóðum
(sbr. Fóstbr. s. 24 kap.).

Ok er hann hafði þetta kveðit, þá andaðist hann standandi við bálkinn, ok fell eigi fyrr til jarðar enn hann var dauðr. Haraldr konungr Sigurðarson fyldi vísuna, er Þormóðr hafði ort. „Dagshríðar spor svíða", sagði hann, „svá mundi skáldit vilja kveðit hafa". Nú lýkr þar ævi Þormóðar með þessum atburðum, sem nú váru sagðir.

Vísnaskýringar.

1 (Grettir Ásmundarson). Þessi vísa þarf ekki skýringar við.

2 (Þormóðr kolbrúnarskáld). Starf hófsk upp þás auðveitir[1] lét arfa Klœings falla; hestrennir hlunna[2] vas hugsnjallr. Hafstóðs Móði[3] tók efnd Hávars hefndar þá es (hann) vas fimtaan vetra. Hann *bar hveti*[4] at vinna höpp.

1. *auðveitir*, mannkenning. — 2. *hlunna hestr*, skip, *hestrennir hlunna*, mannkenning. — 3. *hafstóð*, skip (í flt.); skipa-*Móði*, mannkenning. — 4. *bar hveti* (hvatleik) er tg. dr. Jóns Þorkelssonar.

Þorgeirr hóf verk sitt, þegar hann feldi son Klæings; hann var hugaðr maðr. Hann efndi það, að hefna Hávars, þegar hann var fimtán vetra. Hann var skjótr að vinna happaverk.

3 (Þormóðr kolbrúnarskáld). Ek kveð vald alföðurs tjalda[1] ollu aldrspelli Ingolfssonar; þingat[2] es frétt víg, sem vættik. Þorbrandr fell fyr fræknum stilli drasils vandar;[3] þat vas fjörtjón ljóna;[4] lítt vas þar til þrætu.

1. *alföðurs* (Óðins) *tjöld*, skildir? *valdr alföðurs tjalda*, mannkenning. — 2. *þingat* = þangat. — 3. *drasill* =

drösull, hestr; drasils *vöndr*, sverð eða keyri; *stillir drasils vandar*, mannkenning. — 4. *ljónar*, menn.

Eg segi, að Þorgeirr varð Ingólfssyni að bana; vígið er frétt þangað sem eg vænti. Þorbrandr fell fyrir Þorgeiri; þat var mannskaði; enn lítið efni til ófriðar.

4 (**Þorgeirr Hávarsson**). Vel dugir at telja fyr seggjum frá gunni *víg*[1] Butralda, — oft flýgr geirr; vápna hreggs *gjóðr*[2] hljóða*r*[3] — þót þjóðir kunni fetils stíga margrjóðanda[4] mun minni þakkar þess vígs. Nék hnekkik því.

1. *víg*, tilgáta f. *verk*. — 2. *gjóðr*, tilg. f. *gjóð*, hræfugl. — 3. *hljóðar*, tg. f. *hljóða*. — 4. *fetils stígr*, sverð; *margrjóðandi* sverðs, bardagamaðr.

Vel má segja mönnum frá bardaganum víg Butralda, — oft fljúga spjót; hræfugl gargar — þót menn kunni Þorgeiri mun minni þakkir fyrir það víg. Eg ber ekki á móti því.

5 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Öld hefr frétt at vit áttum saman gnóga rógsmenn. Ek naut ráða undlinns rjóðanda.[1] Enn (ek) vil einskis minnask nema okkars góða. Ek gat raun fyrða[2] fjóna[3] við flóðs œsi-dýrs stýri.[4]

1. *undlinnr*, sverð; sverðs *rjóðandi*, maðr. — 2. *fyrðar*, menn. — 3. *fjón*, hatr. — 4. *flóðs œsi-dýr*, skip, skipstýrir, maðr.

Mönnum er orðið það kunnugt, að við áttum nóga rógsmenn. Eg naut ráða hans. Enn eg vil einskis minnast nema þess góða sem okkar fór á milli. Eg reyndi hatrsfullan rógburð manna milli okkar.

6 (Þormóðr kolbrúnarskáld). Höldr lét Más syni goldit kapp — sverða hríð gerðisk þá; hrafn gat at líta hrátt hold —. Enn vágs viggriðandi[1] vas síðan at vígi Skúfs ok Bjarna — hann bar gjarna greipr at gunni.[2]

1. *vágs viggr*, vogs hestr, skip; *vágs viggs ríðandi*, maðr. — 2. *gunnr*, orrusta.

Þorgeirr galt Mássyni kapp sitt, — þá varð bardagi og hrafnar fengu hræ að eta —. Enn hann var síðan að vígi Skúfs og Bjarna. Hann var fús til bardaga.

7 (Þormóðr kolbrúnarskáld). Gunnar sviprunnr[1] lét sævar Faxa[2] sex sinnum búinn heðan; undlinns þollr vas örr at öllu. Sœkir seims[3] réð sjároknum knerri í haf. Frá ek þat; auðar skiftir[4] vann oft erring[5] heima.

1. *gunnar sviprunnr*, mannkenning. — 2. *sœvar Faxi*, sævar hestr, skip. — 3. *sœkir seims*, maðr. — 4. *auðarskiftir*, maðr. — 5. *erring*, kvk., bardagi.

Þorgeirr lét skip búið sex sinnum heðan af landi; hann var höfðinglegr í öllu. Hann réð særoknu skipi í haf; eg hefi frétt af því; hann átti oft í bardögum heima.

8 (Þormóðr kolbrúnarskáld). Ek ber á hendi mikla flugu[1] hrundar; — hjaldr[2] söng; urpum þá skjaldi siklings;[3] höfum fengit of sár — nærgi[4] es hlunns hrafns umnýsandi[5] má hefna ossa[6] sára glapvígum árkyndils runni.[7]

1. *fluga*, (hér) sár. — 2. *hjaldr*, bardagi. — 3. *siklingr*, konungr. — 4. *nærgi es*, nær sem. — 5. *hlunns hrafn*, skip; skips *umnýsandi*, maðr. — 6. *ossa*, vorra. — 7. *árkyndill*, gull; gulls *runnr*, mannkenning.

Eg ber á hendi sár af konu völdum; eg átti í bar-

daga; hafði skjöld konungs(naut); fekk sár, hvenær sem eg get hefnt þess á hinum illvíga manni.

9 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Ey réðk því illa, es gafk meyju kolbrúnarvísur; mér bar Draupnis dís[1] dóm í drauma. Þá tókk á mér þetta víti; en prúða „freyju" þrúðr[2] kann mart; líknumk heldr við hvítings Hildi.

1. *Draupnir*, hringr; *Draupnis dís*, kona. — 2. *„freyju" þrúðr* er eitthvað afbökuð kvenkenning. — 3. *hvítingr*, horn; *hvítings Hildr*, kona.

Það var ætíð illa gert af mér, að eg gaf Þórdísi allar kolbrúnarvísur; hún færði mér dóm sinn í draumi. Þá fekk eg þessa refsingu; hún kann margt; eg verð heldr að sættast við hana.

10 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Sverðrjóðr,[1] hinn es rækði heiftir manna ok gerði styr, braut snart hús til Snorra Hœkils sonar. Þorgeirr, eggjaðr á meiri hvöt, varð þar bani þriggja manna; hefk sannspurt frá sœki síks leygs.[2]

1. *sverðrjóðr*, mannkenning. — 2. *síks leygr*, gull; *sœkir*, mannkenning.

Bardagamaðrinn, sem refsaði heiftum manna og barðist, braut rösklega hús á Snorra Hœkilssyni. Þar varð Þorgeirr, hvattr til meira hreystiverks, þriggja manna bani; eg hefi sannspurt það frá honum.

11 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Mank þegn, hlýra hrafns ár,[1] þarfan Hávars arfa, hins happauðigr réð Þóri dauða með geiri. Dýrr hlýra jóstýrandi[2] hefndi svá sára Odds ok ernir söddusk; alt slíkt fór af ríki.

1. *hlýra hrafn*, skip; skips *árr*, maðr. — 2. *hlýra jór*, skip; skip*stýrandi*, maðr.

Eg man skipstjórann, hinn duglega son Hávars, sem sigrauðugr vann á Þóri með spjóti. Hann hefndi svo Odds og saddi ernina. Það fór alt rösklega.

12 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Hjörgaldrs Njörðr[1] gekk skeljeggr[2] á skorðu skæ,[3] at vildi herja með Rögnvaldi; teljum enn þann hjaldr. Lítt sparði fremdar mildr arfi Hávars fjör djarfra fyrða at hildi; dáð drengs varð at lengri.

1. *hjörgaldrs Njörðr*, maðr. — 2. *skeljeggr*, með skelþunnar eggjar, bitrt sverð. — 3. *skorðu skær*, hestr.

Þorgeirr gekk á skip með bitru sverði til að berjast með Rögnvaldi. Hann sparði ekki líf hraustra manna í bardaganum. Því meiri varð frægð hans.

13 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Veitk at höldr, snarfengr við harðar deildir með lið drengja, nam hjördjarfan Gaut, son Sleitu, fjörvi. Eigi ófeigum varð launat stynfullu í malmagný; oft verðr raun rík, þeim es rœkir almþing.[2]

1. *stynfult*, fult af stunum; honum var launað með kvölum. — *almþing*, bogaþing, bardagi.

Eg veit, að hinn hrausti bardagamaðr vó Gaut Sleitu son. Honum, sem var feigr, var launað með dauðastríði í bardaganum. Þeir komast oft í harða raun, sem eru í bardögum.

14 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Þorgeirr réð því næst æsta golls þolla[1] griða, es hann svinngeðr sáat sér fœri við minna lið; enn snjalli seggr tók mönnum öll

fullmæli friðar sönn, þás fljóts leygs fergir[2] réð tæla nýtan.

1. *golls þollr*, mannkenning. — 2. *fljóts leygr* (eldr), gull; gulls *fergir*, mannkenning.

Þorgeirr bað því næst mennina um frið, er hann, jafnhygginn maðr, sá ekki fært að berjast við þá við minna lið. Hann tók öll friðarmálin sönn, þegar maðrinn (Þórarinn ofsi) tældi hann.

15 (Þormóðr kolbrúnarskáld). Stirðr strenghreins árr[1] réð at varða stafn fjórum tögum drengja, þvít auðstjóri[2] vas heitinn þrekitr,[3] áðr sigreynir[4] fell út á sínum knerri við lítla erring;[5] meðr hlutu sár at hváru.

1. *strenghreinn*, skip; skips-*árr*, maðr. — 2. *auðstjóri*, mannkenning. — 3. *þrekitr*, frægr at afli, hreysti. — 4. *sig*, bardagi; bardaga *reynir*, bardagaviðr, maðr. — 5. *erring*, bardagi.

Hinn staðfasti sæfari varði stafn fyrir fjórum tugum manna, því að hann var kallaðr frægr að hreysti, áðr enn hann fell úti á skipi sínu í miklum bardaga. Mótstöðumenn hans fengu samt sár.

16 (Þormóðr kolbrúnarskáld). Dýrr folk-fjörs-beitir[1] hefr kent, hvé skal veita frændum, þót væri dylgjusamt at fylgja drengi. Frák Þorgeir eiga hug þann es við mun brugðit; þau orð eru komin norðan frá hreyti þægs handargrjóts.[2]

1. *folk-fjörs-beitir*, sá sem beitir veiðir fjör manna, mannkenning. — 2. *handargrjót*, gull; gulls *hreytir*, mannkenning.

Hinn frægi bardagamaðr hefir sýnt, hvernig menn eiga að veita vinum sínum og frændum, þótt hættusamt væri

að fylgja honum. Mér var kunnugt, að Þorgeirr var svo hugaðr, að því mun lengi við brugðið. Sá orðrómr hefir komið af honum að norðan (frá bardaganum í Hraunhöfn).

Dr. *Jón Þorkelsson*, fyrrv. rektor, tekr saman:

Dýrr *fjorr* hefir kent hvé beita skal frændum *folkhneiti*.

Folkhneitir er sverðsheiti.

Þessi skýring er líklegri, því *fjörsfolkbeitir* er ólíkleg kenning.

17 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Frák aldrigi verða hræva lœkja hauks bræði[1] harðræðis þrot sennu[2] við sverðs sviprunna.[3] Már hét maðr ok Þórir, es málsnjallr Þorgeirr lét þá falla; frágum eirum[4] þeira lokit ár.[5]

1. *hræva lækir*, blóð; blóðs *haukr*, hrafn; hrafns *bræðir* (af b r á ð), sá sem veitir hrafninum bráð, bardagamaðr. — 2. *senna*, bardagi. — 3. *sverðs sviprunnr*, mannkenning. — 4. *eir*, friðr. — 5. *ár* = fyrri, snemma.

Mér er sagt, að hann skorti aldrei hreysti í bardaga við óvini sína. Már og Þórir hétu menn, sem Þorgeirr feldi þá. Friðinum var snemma lokið þeirra á milli.

18 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Hjarar fjorr[1] olli dauða þrettan seggja áðr felli; sá enn ríki reggs rœkjandi[2] vas flugtrauðr. Þar lætk hjaldrs víga tal hins, es gat vinna þrek lúkask fyr höldum; mín mjúk mál tea at deilask.

1. *hjarar fjorr*, sverðs viðr, maðr. — 2. *reggs rækjandi*, sá sem rœkir skip, sæfari.

Hann vann á þrettán mönnum áðr hann fell; hann

var ófús til að flýja. Þar læt eg lúkast víga tal hreystimanns. Orð mín víkja nú að öðru.(?)

19 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Sá es skal lengi hvarfa fyr kné þér, þengill, þarf hugborð;[1] svarar, konungr, hóglega hverju orði. Fáir erum vér frændr konungdjarfir; órum þó né vændir frýju;[2] minnumk meir á annat mitt starf.

1. *hugborð*, hugrekki. — 2. *vændir frýju*, = vændir hugleysis.

Sá sem er lengi með þér, konungr, þarf að hafa hug til að bera, og (þó) svarar þú kurteislega hverju orði. Fáir af frændum mínum eru „konungdjarfir", og þó hefir oss aldrei verið brugðið um hugleysi. Eg tala fremr um annað starf, sem mér er fyrir höndum.

20 (**Hávamál**). Þarf engrar skýringar við.

21 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Skjalda Baldr[1] lézk betr kunna beita skutli enn vér; hœlir því; hlunnjós þollr[2] hleypr hart of hellur. Görr mank hitt, hveim hugdyrstr harri skipar fyrstum í skjaldborgu. Sá veitti oss ormstorg,[3] es átti.

1. *skjalda-Baldr*, mannkenning. — 2. *hlunnjós þollr*, mannkenning. — 3. *ormstorg*, gull.

Maðrinn lést betr kunna að beita skutli enn vér; hælir því; hann hleypr hart á grjótinu. Gerla man eg hverjum hinn hrausti konungr skipar fyrstum í skjaldborg. Sá veitti oss gullið, sem átti það.

22 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Öll fremð es of fallin greppi í strá, — fjörneppr[1] trezk undir örvendi,[2]

finnumk oft minni þess — ef hefk höggvit vart í svarta skör nættings hreggboða,[3] þvít vættik bana nadda borðs Nirði.[4]

1. *fjörneppr*, sá sem er feigr. — 2. *örvendi*, þáguf. af örvhönd? — 3. *nættingr*, sverð; *nættings hregg*, bardagi; bardaga *boði*, maðr. — 4. *nadda borð*, skjöldr; skjaldar *Njörðr*, mannkenning.

Öll fremd skáldsins er fallin í strá — hinn feigi maðr treðst undir örvendum? manni — ef eg hefi óvasklega höggvið í hið svarta höfuð bardagamannsins, því eg vænti þess að hann deyi.

23 (Þormóðr kolbrúnarskáld). Undr es, hví stáls élbörvar[1] kendu mik eigi görva á máli ok et svarta skoft[2] — hefk mart mark —; burgumk,[3] þvít langs þremja svells drífu Tý[4] vas skapat lengra líf, enn aldrtili[5] þeim seima þolli.

1. *stáls élbörvar*, menn. — 2. *skoft*, hár. — 3. *burgumk* = eg bjargaðist. — 4. *þremja svell*, sverð; sverðs *Týr*, mannkenning. — 5. *aldrtili*, dauði.

Furða er, að mennirnir þektu mig ekki gerla á málinu og svarta hárinu — eg hefi mörg einkenni —; eg barg mér, því mér var skapað lengra líf, enn honum dauði.

24 (Þormóðr kolbrúnarskáld). Þarflyndr[1] höldr strengði þess heit á þingi, ef (hann) fyndi mik, at höggva skyldi lofgerðar veiti. Ek stóð nær randa rýri;[3] rekkr lézka[4] mik þekkja; gotts þat Huldar hetti hefr faldit[5] smiðr stefja.

1. *þarflyndr*, hraustr(?) — 2. *lofgerðar veitir*, skáld. — 3. *randa rýrir*, mannkenning. — 4. *lézka* = lézt eigi

(fyrir *lézk ei* í útgáfum, sem eigi getr staðizt). — 5. *faldit* (eflaust rétt f. *haldit*, sem í útgáfum stendr) *Huldar hetti*, verið ósýnilegr.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

25 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). **Matkak hefnð hrings setrs Baldrs við marga, enn fekk hrafni bráð varga á þingi; létk valdit vígi.**

Síðari hlutr vísu þessarar er svo aflagaðr, að örðugt er að lagfæra hann.

Eg vildi eigi láta marga um það, að hefna Þorgeirs, enn eg gaf hrafninum bráð úlfsins; eg vann víg. Nú geta fleiri vinir Þorgeirs hefnt hans o. s. frv.

26 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). **Skoftak[1] enn uppi á sundi, þás heimskr hrókr — hans razaklof gandi[2] undarlegt — dó við klœki; leit alla goðfjón[3] á hugar gleggum[4] eggveðrs Ulli[5]; gaurr setti sjónir við mér ok glotti.**

1. *skofta*, hvílast eftir vinnu (á norsku ‚skofta'). — 2. *gandi* = gapti. — 3. *goðfjón*, guðshatr, guðleysi. — 4. *hugargleggr*, spar á hug, blauðr. — 5. *eggveðrs Ullr*, mannkenning.

Ég hvíldi mig enn á sjónum, er hinn heimski hrókr dó með skömm; hann glenti ámátlega út klofið; ég sá alt guðleysi á hinum huglausa manni; hann horfði á mig og glotti.

27 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). **Ér fenguð, mæringr, Grími fleira fé ok mér miklu færa enn þörf væri — flím es oft kveðit — hann hefr unnit hunds verk — hvinn gerir at vinna slíkt — enn ek bættak mensku mína ok þína, mætr gramr.**

Þú konungr hefir fengið Grími meira fé og mér miklu minna enn vera átti — það er oft talað illa um hann — hann hefir unnið hundsverk — slíkt gera að eins fantar — enn eg hefi aukið virðingu okkar beggja, mína og þína, með hefndinni, mætr konungr.

28 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Oddahríðar þollr[1] vá Þorgrím trolla — þar laut harðr til jarðar — áðr réðk ótrauðr Loðins dauða. Þar namk Þorkel fjörvi, Þorðr lét önd enn fjorði, feldr vas Falgeirr, frægr skörungr þeira til moldar.

1. *oddahríðar þollr*, maðr (Þormóðr sjálfr). Þess vegna á að lesa *vá* (ekki *vák).*

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

29 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Hefk brendan Grœnlendingum illan díla; vannk Ekkils éls gervi-draugum[1], þeim[2]s sekðu mik, geig; sá (díli) munat[3] verða hóggrœddr[4] á hryggjar tanga[5] sverðéls-frömum hrings sœkitívum[6], nema lógi mér.

1. *Ekkill*, sækonungr; *Ekkils él*, bardagi, bardaga gervi-*draugur* (tré) menn. — 2. *þeim's* (leiðr. f. *þeir's*). — 3. *munat* = mun eigi. — 4. *hóg-grœddr*, hæglega græddr. 5. *hryggjar tangi*, hrygglengja. — 6. *hrings sœkitívar*, menn.

Eg hefi brent á Grænlendingum illan blett; eg hefi gert þeim mikinn skaða, sem gerðu mig sekan. Sá blettur, það sár mun ekki verða grætt á hrygglengju þeirra, nema þeir bani mér.

30 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Brennum öll inni[1] fyr innan Hverbjörg, þaus vér finnum; hérr tegask[2] verja

land hjörvi fyr gram. Innþrœndir taki kǫld kol allra sinna húsa; ýs angr[3] mun kveykt í klungri[4], ef ek má valda.

1. *inni*, hús. — 2. *tegask* = býst til. — 3. *ýr*, trjátegund; *ýs angr*, eldr. — 4. *klungr*, (hér) eldsneyti.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

31 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Örstiklandi[1], þryngr at miklu Ála éli[2]; skalmöld[3] vex nú; höldar skyldut falma skelknir. Vér komumk brott eða liggjum hér — þat vizk[4] eigi, vága viggruðr[5] — enn veitum hrafni valtafn[6].

1. *örstiklandi*, örskyti (Ólafr konungr). — 2. *Ála él* bardagi. — 3. *skalmǫld*, styrjöld. — 4. *vizk* = vindsk (af v i n d a), snýst, breytist, bregzt. — 5. *vága viggruðr*, skips*frunnr*, maðr. — 6. *valtafn*, hræ (í valnum).

Bardagamaðr, nú dregr saman mikið sverðaél; styrjöld kemr; menn skyldu nú ekki óttast og fálma í ráðleysu. Vér komust á brott eða liggjum hér; það bregzt ekki.

32 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Munk eðr[1], þingdjarfr allvaldr, hvarfa fyr kné þér, unz náir öðrum skáldum — nær vættir þú þeira? — Enn svinni, ríkr randar linns rœkir[2], vilk lifa ok deyja með þér; stöndum ár[3] á eybaugs öndrum[4].

1. *eðr* = enn. — 2. *randar linnr*, sverð; sverðs *rœkir*, mannkenning. — 3. *ár*, fyrri. — 4. *öndurr*, skíð; *eybaugr*, sjór; sjávarskíð, skip.

Eg mun enn, þingdjarfr konungr, vera með þér, unz þú fær önnur skáld — nær væntir þú þeira? Þú vitri og voldugi konungr, eg vil lifa og deyja með þér. Stöndum fyrri á skipum.

33 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Á sér, at vér várum vígreifir með Áleifi. hvítings Hildr;[1] sár fekk ek at hváru[2] ok lítinn frið; skínn á skildi mínum; skald fekk til kalda hríð; nær hafa eskiaskar[3] gervar mik ðrendan.

1. *hvítings Hildr*, kvenkenning. — 2. *at hváru* = hvað sem öðru líðr. — 3. *eskiaskar*, mannkenning, enn líklega ekki heil; *eski*, spjót? = spjóts-viðr, maðr.

Það sér á, að vér vorum með Oláfi, gjarnir að berjast, kona. Eg fekk sár, hvað sem öðru líðr og lítinn frið. Það sést á skildi mínum, að skald fekk kalda hríð. Fjandmenn vorir hafa nær gert mig ðrendan.

34 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Sák, at vígreifr Haraldr varðisk vel með Áleifi; þar gekk Hringr ok Dagr at þingi *harðra*[1] hjörva; *þar*[2] réðu fjórir döglingar at standa prútt und rauðar randar; benþiðurr[3] fekk blakkan bjór.

1. *harðra*, tilg. dr. J. Þ. fyrir *hára*. — 2. *þar*, tilg. dr. J. Þ. fyrir *þeir*. — 3. *benþiðurr*, örn.

Eg sá, að hinn hrausti Haraldr barðist vel með Óláfi; þar gengu líka Hringr og Dagr vel fram; þessir fjórir höfðingjar stóðu hraustlega undir hinum rauðu skjöldum; örnin fekk dökkvan bjór (að drekka).

35 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Hjarta Áleifs vas ðrt; konungr óð fram á Stiklastöðum; stál blóði rekin bitu; lið kvaddisk böðvar.[1] Sák alla Jalfaðs élþolla,[2] nema gram sjalfan, hlífa sér í fastri fleindrífu; flestr vas reyndr.

1. *böð*, orrusta. — 2. *Jalfaðr*, Óðinn; Óðins *élþollr*, mannkenning.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

36 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Emka rauðr, enn grannkona ræðr *rjóðum* manni; et forna jarn stendr fast benja fenstigi[1] mér; þat veldr mér, en mæra marglóðar tróða,[2] (at) djúp spor Dags hríðar ok danskra vápna svíða mér nú.

1. *rjóðum* stendr í Flat.b. — 2. *benja fenstigi* eða *fenstígr*, sár. — 3. *marglóðar tróða*, kona.

Eg er ekki rauðr, enn hin granna kona á rjóðan mann? Hið forna járn stendr fast í sárinu. Því svíða mér nú spor danskra vopna eftir Dagshríð.

37 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Þú gaft loftungu lengi látr þats Fáfnir átti;[1] þú lézk mér vánir fráns ölunns merkr.[2]

Síðari hlutr vísunnar er eitthvað úr lagi færðr. Dr. J. Þ. getr til að standa eigi *sveldan* f. *sjaldan* = sollinn sæ.

1—2. báðar kenningarnar eru gull.

Þú gafst (Þórarni) loftungu lengi gull; þú gafst mér von um mörk gulls.

38 (**Þormóðr kolbrúnarskáld**). Flest*r*[1] of sér hvé ek hef báðar hendr fagrbúnar barðs túna fasta;[2] ek á at gjalda djúpseld[3] ungum iofri,[4] þeims bregðr hungri gráðugs ara.[5] Ek ber gull á báðum greipum.

1. *flestr*, tg. f. *flest*. — 2. *fasti*, eldr; *barðs tún*, sjór; sjávareldr, gull. — 3. *djúpseldr*, gull. — 4. *iofurr*, konungr. — 5. *ari*, örn.

Flestir munu sjá, hvé eg hefi báðar hendr gulli búnar; eg á að gjalda (þakka) konungi gull, þeim sem seðr hina gráðugu erni. Eg ber gull(hringi) á báðum höndum.

39 (Þormóðr kolbrúnarskáld). Hœtir branda þœttumk hafa hvert land þegit, ef þú, hafs hreins sœkjandi, tœkir við haldi mínu.

Síðari hlutrinn er áðr skýrðr í 32. vísu hér að framan.

Eg þættist hafa þegið hvert land, vera stórauðugr, ef þú tækir við mér, konungr.

40 (Þormóðr kolbrúnarskáld). Sex stálregns boða[1] vegna hefk síz ón[2] hjalta Tý[3] óxu fjónir — emk kendr við styr stundum.

Síðari hlutrinn er eitthvað aflagaðr.

1. *stálregnsboði*, maðr. — 2. *ón* er eitthvað aflagað. — 3. *hjalta Týr*, maðr.

Síðustu vísuorðin heldr dr. J. Þ. að gæti verið: Vér létum þorn (=sverð) bíta skarar þeira.

Hér segir Þormóðr, að hann sé „varlega þrítögr".

41 (Þormóðr kolbrúnarskáld). Þessi vísa er skýrð hér á undan.

Vísa Þormóðs „Undrask öglis landa" á bls. 146 þarf ekki skýringar við.

Nöfn.

Leiðréttingar.

Bls. 8_{28}: hrafni *mun eiga að vera* manni, *eins og í hdr. stendr, því svipuð orðatiltæki finnast víðar. Bls.* 80_{25}: fallir *les* fallnir. *Bls.* 118_{14}: vák *les* vá. *Bls.* 144_{24-25}: svá mega *les* svá vera mega. *Bls.* 150_{5}: viggr *les* vigg *í nokkrum eintökum.*

Mánaðarritið **SVAVA** segir meðal annars um útgáfuna á Íslendinga sögum: — — „Alþýða fær þar þessa gimsteina sína, sögurnar, í handhægum og ódýrum útgáfum, og er það góðra gjalda vert. — —

Þessir gimsteinar hinnar íslenzku þjóðar, sem útlendir fræðimenn hafa snúið athygli sinni að, eru þeir kjörgripir, sem lengst munu geyma í minni forntungu vora, og frægð og hreysti forfeðranna. Sérhver sannur Íslendingur ætti að kaupa þessar ódýru útgáfur sagnanna".

(*Svava* III, 12.)

Verð: [illegible] aur.

Íslendinga sögur.

27.

Vigastyrs saga ok Heiðarviga.

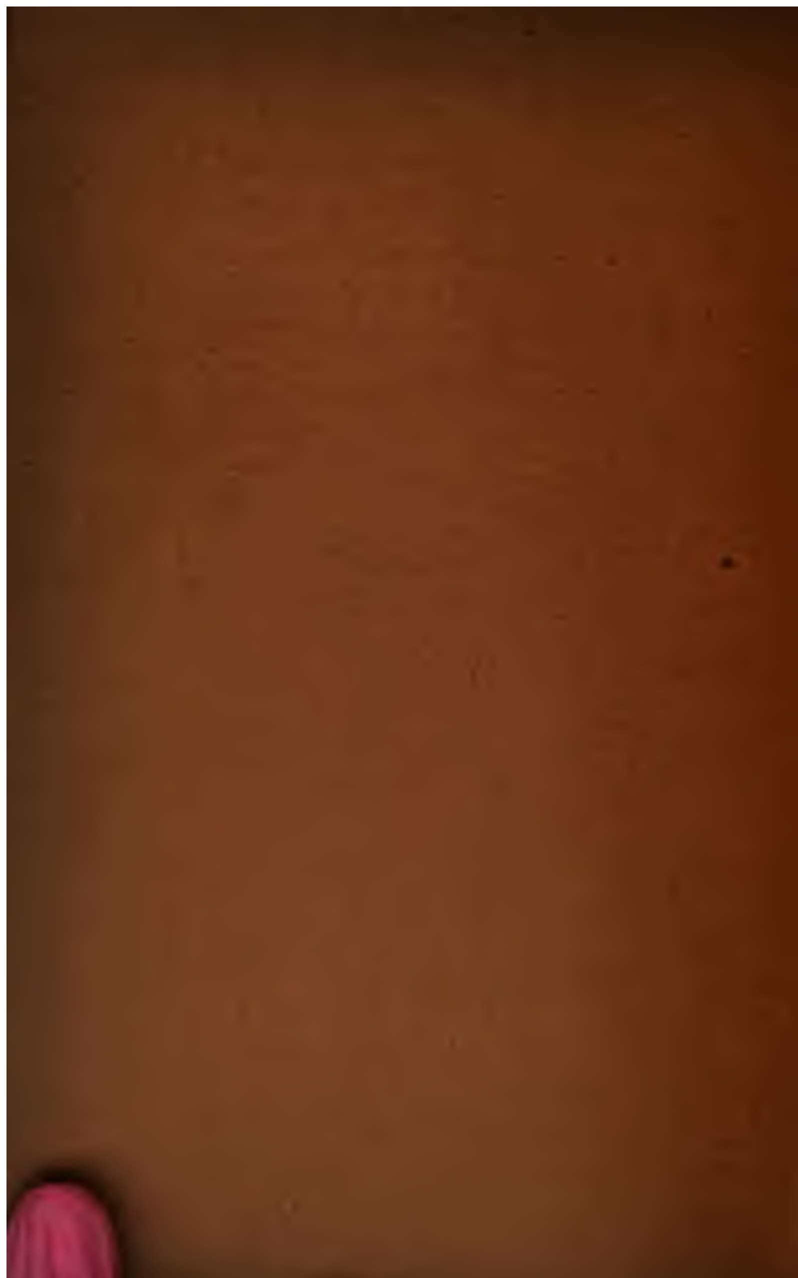
Búið hefir til prentunar
Valdimar Ásmundarson.

Reykjavik.

Kostnaðarmaður: Sigurður Kristjánsson.

1899.

Félagsprentsmiðjan.

VÍGA-STYRS SAGA
OK HEIÐARVÍGA.

BÚIÐ HEFIR TIL PRENTUNAR
VALD. ÁSMUNDARSON.

REYKJAVÍK.
KOSTNAÐARMAÐUR: *SIGURÐUR KRISTJÁNSSON.*
1899.

FÉLAGSPRENTSMIÐJAN.

FORMÁLI.

Víga-Styrs saga ok heiðarvíga hefir sætt þeim forlögum, að nærri hefir legið að hún glataðist með öllu. Á seytjándu öld var hún enn hér á landi norðanlands, að líkindum heil, eða að mestu heil, og er álitið, að hún hafi komizt til Svíþjóðar með Jóni Rúgmann, Íslendingi, um 1660. Guðbrandr Vigfússon segir reyndar, að handrit þetta hafi ekki komið til Svíþjóðar fyrr enn 1682, líklega með Jóni Eggertssyni, enn það er ólíklegra. Svo virðist sem engin afskrift hafi verið til af skinnhandriti því sem sagan var rituð á, því hér á landi er engum kunnugt um söguna um það leyti sem Árni Magnússon safnar hér handritunum. Séra Magnús Ólafsson í Laufási, fornfræðingur, snemma á 17. öld († 1636), hefir þekt söguna, og að líkindum hefir hún verið í höndum hans, eða annarsstaðar í Þingeyjarsýslu, og farið þaðan til Svíþjóðar. Eftir er Árni Magnússon hafði safnað handritum sínum, komst hann að því, að til væri skinnhandrit af víga-Styrs sögu í Stokkhólmi, og bað hann um það til láns, enn fekk að eins 12 blöð framan af handritinu. Hann lét ritara sinn, Jón Ólafsson frá Grunnavík, taka afskrift af þessum kafla sögunnar, enn bæði skinnhandritið og afskrift Jóns Grunnvíkings brann

í brunanum mikla 1728, þegar stórmikið annað brann af Árna safni; var þá ekki annað ritað eftir af sögunni enn nokkur orð og talshættir, sem Jón Grunnvíkingr hafði ritað sér til minnis. Var því álitið, að nú væri sagan glötuð með öllu. Enn 44 árum síðar (1772) fann Hannes Finnsson, síðar biskup, á ferð í Stokkhólmi 24 blöð af þessu skinnhandriti, og afskrifaði Hannes Finnsson þegar þessi 24 blöð. Þar á er allur síðari hluti sögunnar, nema eyður eru nokkurar í hann, af því letrið er orðið ólæsilegt, og á einum stað vantar eitt blað í handritið. Enn þessi hlutr handritsins hefst þar sem hinn glataði fyrri hlutr hefir hætt, og hefir ekkert vantað þar á milli.

Jón Grunnvíkingr var látinn skrifa eftir minni sínu það sem brann af sögunni 1728, og sú frásögn hans er prentuð í þeim tveimr útgáfum, sem gefnar hafa verið út af víga-Styrs sögu og heiðarvíga, sem áðr eru prentaðar í Íslendingasögum, Khöfn 1830 og 1847. Þessi frásögn Jóns Grunnvíkings verðr eflaust ekki gefin út með meiri vandvirkní enn í útg. 1847, og þar er líka síðari hlutr sögunnar eftir Stokkhólms-handritinu gefinn út nákvæmlega, enn þó er líklegt, að betr mætti gera og meira mætti lesa af handritinu, eins og gert hefir verið við gull-Þóris sögu og Vápnfirðinga sögu.

Frá því á 17. öld hafa gengið munnmæli um það, að á Borgarkletti eða Borgarvirki í Víðidal hafi Barði gert sér vígi til að verjast sunnanmönnum eftir heiðarvígin. Sagan getr ekkert um það, eins og hún er nú, enn líkur eru til, að það hafi staðið í þeim kafla sög-

unnar, sem nú vantar í hana, þar sem eitt blað er tapað úr handritinu.

Páll Vídalín lögmaðr skýrir frá þessum munnmælum í „Skýringum yfir fornyrði lögbókar“ (pr. í Reykjavík 1854) undir orðinu „virki“. Hann segir svo: „Segja svo *traditiones* (munnmæli), að Barði Guðmundsson í Ásbjarnarnesi hafi það (ɔ: virkið) gera látið fyrir væntanlegum ófriði Borgfirða, síðan hann hafði hefnt Halls bróður síns, og skuli þar frá sagt í Heiðarvíga sögu. Barði setti varðmenn til í tveim stöðum, annan á Þóreyjarnúpi, ef Borgfirðir riði Tvídægru, annan á Rauðanúp, hvort sem þeir riði Arnarvatnsheiði eða ofan í Víðidal; skyldu varðmenn í þessum stöðum vita kynda. Svo fór sem hann sagði, að Borgfirðir kómu (hvorn veginn er eigi getið); gekk Barði þá í virkit og fylgdarmenn hans, enn Borgfirðir settust um það, sóttu að nokkurum sinnum og fengu eigi aðgert; ætluðu þá að svelta virkismenn og sátu í hálfan mánuð um virkið, enn hinir höfðu vistir ærnar. Sneru Borgfirðir þá frá við svo búið. *Relatio* (frásögn) Guðbr. Arngrímssonar eftir *traditio* segir þetta vera í Heiðarvígasögu. Aðrir segja, að svo hafi þrengt að matbjörgum virkismanna, áðr hinir viku frá, að enginn kostr væri eftir nema eitt mörsiðr, og í seinasta sinn, er Borgfirðir sóttu að, hafi einhver af virkismönnum kastað þessu mörsiðri ásamt grjótinu út í flokk Borgfirða, svo sem til varnar virkinu; þar af hafi Borgfirðir dæmt, að gnótt vista væri í virkinu, og því horfið frá, og sé þaðan orðtækið, að kasta út mörsiðrinu. Þetta sagði mér Bjarni heitinn Guðmundsson, dóttursonr Steingríms prests Þjóðólfssonar.

Sömu *relatio* um mörsiðrið sagði Gísli í Melrakkadal Þorvaldi Ólafssyni; Gísli dó 1672 eða 1673 og skyldi þetta standa í Heiðarvígasögu".

Mesta eyðan í sögunni, þar sem getið hefði átt að vera um virkið, er í 34. kap. Þar endar á orðunum: „ráða nú ráðum sínum, at" . . ., enn byrjar aftr á . . . „hjöltum laust ek þik", þegar verið er að deila um heiðarvíg á þingi.

Því hefir verið fleygt, að til hafi átt að vera hér á landi fyllra handrit af Heiðarvígasögu enn þau sem kunn eru af útgáfunum; enn það er víst alveg tilhæfulaust, nema að því leyti, að afskrifarar á síðustu tímum hafi bætt inn í söguna munnmælunum um Borgarvirkið. Eftir einu slíku handriti er prentaðr sá viðauki, sem stendr hér aftan við söguna.

Um Borgarvirki hefir dr. *Björn M. Ólsen* samið fróðlega ritgerð í „Árbók Fornleifafélagsins" 1880.

Tímatalið er hér sem víðast annarsstaðar í útgáfum þessum tekið eftir Guðbr. Vigfússyni. Vísnaskýringarnar eru að mestu teknar eftir skýringum dr. Jóns Þorkelssonar.

Heiðarvíga saga hefir verið talin ein af hinum merkustu Íslendingasögum. Því meira tjón er það, að hún er ekki til heil. Skinnhandritið hefir að líkindum verið með eyðunni miklu og öðrum skemdum þegar það fór úr landi, enn mest furða er, að engin afskrift hefir verið tekin af því í Stokkhólmi, því af öðrum söguhandritum íslenzkum, sem bárust þangað um sama leyti, eru til margar afskriftir frá þeim tíma.

TÍMATAL.

Veginn víga-Styrr	1005
Utanför Gests	1006
Utanför Þorsteins Styrssonar	1007
Víg Halls Guðmundssonar	1011
Heiðarvíg	(?)1014

Víga-Styrs saga ok Heiðarvíga.

Atli stóð í dyrum úti, ok var hann veginn af manni nökkurum, sem deildi við hann út af einum langási (man ek eigi, hvárt sá var þræll Atla); reiddi hann burt ásinn.

2. Þar næst getr um, at Styrr vá þenna sama mann, ok at hann héti Þormóðr, eða þvílíku nafni; vildi sá forðast Styr ok hafði vara á sér; var hann tekinn til at færa sik ór bygðinni, er Styrr frétti til ferða hans; tók hann sik þá heiman með fjóra menn, ok reið af stað um nóttina eða í dögun; spurði hann upp náttstaði hans í tveim stöðum; vildu þó báðir þeir bændr leyna manninum; reið Styrr svá upp veg eftir honum; þetta var á einu kveldi; mætti hann þá mönnum, sem sögðust hafa sét menn ríða fyrir utan almennings veg; hvataði Styrr þá eftirreiðinni, ok varð varr við mennina í víðikjörum nökkurum eða kvosum skamt frá veginum; reið hann þegar þar at, ok fóru eigi mörg orð milli þeirra, áðr Styrr vá hann, ok var hann götvaðr þar við veginn.

3. Vermundr hét maðr, kallaðr Vermundr enn mjóvi; hann bjó í Ísafirði, á bæ þeim er Laugaból heitir; sá var bróðir Styrs. Honum þótti bær sinn lasinn ok mjök at falli kominn; þess vegna fór hann utan til Noregs at sækja sér við til húsabótar. Hákon jarl réð þá í Noregi; Vermundr hitti á þar hann sat um vetrinn; brátt kom hann sér í vingan við jarlinn, ok gaf honum gráfeldi ok skinnavöru, sem hann hafði með sér fært; þar var hann um vetrinn með jarli í góðri vináttu. Berserkir tveir váru með hirð jarls; hét sá eini Halli, annarr Leiknir, hann var þeira yngri; hafði jarlinn þá til stórvirkja, því þeir váru menn miklir fyrir sér, skapstórir ok sterkari öðrum mönnum; væri þeir eggjaðir eða reiðir, stóð ekki fyrir þeim, ok kom þá at þeim slíkr berserksgangr, at engir menn stóðust; þótti því flestum ódælt við þá at skifta. At vári, þá kaupmenn bjuggust til Íslands, ok Vermundr hafði búit skip sitt, kveðr jarlinn hann at máli eitt sinn, ok biðr hann mæla til þess í sinni eigu, sem honum leikr helzt hugr á. Vermundr svarar, at nökkut sé þat, sem sér þykki helzt gripr í, enn sé uggandi, hvárt jarlinn vili veita sér þat. Jarlinn spyrr, hvat helzt þat sé. Vermundr segir þat vera menn þá tvá ena öflgu, sem eru í hirð hans; þykki sér mesta gersemi í þeim, ef jarlinn vili gefa sér, því sér megi vera mikit traust at þeim, enn hann eigi sökótt víða. Jarlinn svarar, at hann hefði ætlat hann mundi til annars heldr mælast, ok annat væri honum þarfara, því hann þekki svá skaplyndi berserkjanna, at eigi sé bændum hent at halda þá, ef eigi er at þeira skapi gert; muni sér

þykkja á sinn hluta gert, ef illa er at þeim farit, eða veitt nökkur vélræði, ok býðr Vermundi at kjósa annat. Enn Vermundr vill eigi annat þiggja, ok lætr at þessi vandhæfi sé eigi svá mikil, at hann geti þá eigi vel haldit fyrir skapsmuna sakir, svá þeir vel uni. Jarlinn svarar, at þá skuli hann þessu ráða, enn miklu þykki sér varða, at vel sé við þá gert. Heitr Vermundr góðu um þat. Ok þat verðr at lyktum, at berserkirnir fara með Vermundi; gefr þeim vel byri heim um sumarit, ok tekr Vermundr strax at bæta hús sín, ok hafði þá til heimilisstarfa. Brátt fanst þat á skapi berserkjanna, at þeir váru eigi feldir til vinnu, enn váru fúsir til manndrápa ok stórvirkja; sögðu þeir Vermundi, at jarlinn hefði selt sik honum í hendr til trausts móti fjandmönnum hans, enn eigi til vinnu; váru þeir skapstirðir ok gerðust nú ofrefli Vermundar. Iðrast hann nú at hann beiddi þessarrar gjafar af jarlinum, ok hugsar um, hvernig hann geti komið þeim af sér. Þetta spyrst víða, at Vermundr hefir þegit berserkina af jarlinum; þykkir nú óvinum Vermundar hálfu verra á hann at ráða enn áðr.

Vermundr átti dóttur eina fullvaxna; Halli lagði hug á hana, ok var oft á ræðum við hana; þetta rómaðist brátt, ok verðr Vermundr þessa varr, enn lætr sem hann viti eigi.

Um vetrinn á útmánuðum sendir Vermundr mann at Hrauni til víga-Styrs bróður síns, þess erendis, at hann býðr honum at heimboði til sín. Styrr tekr því fálega í fyrstu, enn segir þó hann muni koma; telr þat eigi hafa verit vanda bróður síns

fyrri, ok heldr hér muni nökkut undir búa, því fátt hafði þeira milli verit þangat til; ferr þó heiman með nökkura menn, ok ríðr vestr í Ísafjörð at Laugabóli. Tekr Vermundr á móti honum báðum höndum ok þakkar honum þarkomuna; gistir þar Styrr þrjár nætr í góðu yfirlæti; var þat kallat kynnisför. Þann dag, er Styrr vill burt ríða, sitja þeir bræðr yfir drykkjuborðum; eru nú báðir allglaðir, ok fellr alt vel á með þeim. Þá mælir Vermundr: „Nú skaltu hafa þökk, bróðir, at þú hefir eftir bón minni heimsótt mik, ok þar þat hefir eigi fyrr verit, vilda ek at þú nytir þess í nökkuru. Hér er gjöf sú, er mér sýnist þér vel í hag koma; þat eru berserkir tveir, er hér hefi ek með mér; veit ek, at þú átt marga mótgöngumenn ok víða árása ván“. Styrr mælti: „Þetta er mikil gjöf, ok af því ek veit þat eigi í minni eigu, er þessu sé jafnvægt, þá kann ek þér eigi betri laun, enn ek gefi þér þessa berserki aftr, svá þú njótir þeira sjálfr“. Vermundr þykkist við, ok segir hann geri eigi rétt at virða illa, er hann býðr honum til sæmdar svo þarfa gjöf. Styrr svarar: „Segðu hitt, bróðir, at þú iðrast, at þú hafir við berserkjunum tekit, því nú finnr þú þik eigi megnugan at halda þá fyrir þeira skapsmuna sakir“. Vermundr segir þá, at svá er, ok lætr upp alt et sanna, ok biðr hann at leysa sik við þetta vandræði. Styrr kveðst deigr við þeim at taka, því jarlinn sé til eftirmælis, ef þá saki nökkut; muni hann þó þar at ráða, ef þeir vili sér fylgja, ok leysa svá vandræði hans. Vermundr verðr þessu glaðr. Nú eru berserkirnir kallaðir þangat, ok spurðir, ef þeir

vili Styr fylgja. Segir Vermundr, at Styrs ok þeira lunderni muni betr saman koma, því hann eigi sökóttara, enn sé skörungr í geði, enn sik þurfa heldr at snúast við búskapar annríki. Berserkirnir segja, at jarlinn hafi sik honum alleina til fylgdar fengit, enn vel ok höfðinglega lítist sér á Styr; þó muni þeir hér á hætta, þar hann lofi at gera eftir sínu skapi, ok brúka sik til mannhefnda meir enn búsýslu. Verðr þat af, at berserkirnir skulu fara með Styr, ok skilja nú við Vermund allir.

4. Þorbjörn hét maðr, kallaðr Þorbjörn kjálki; hann bjó í Kjálkafirði; á milli Styrs ok hans höfðu lengi deilur verit, ok hafði Styrr aldri náð hefndum á honum eftir sínum vilja; nú þótti honum vel til fallit, at brúka berserkina þar til, svá hann kæmi sér í geðþokka við þá; segir hann þeim þessa fyrirætlan, ok eru þeir þess allfúsir. Þangat koma þeir á nóttu ok berja at dyrum; enn af því fólk alt var í svefni, var eigi skjótt til dyra gengit; skipar Styrr þá at brjóta upp dyrnar, ok þat gera berserkirnir. Þorbjörn hvíldi í skála; hann vaknar við þenna hávaða, ok spyrr, hverr þar fari með slíkum óspektum, at brjóta hús á fólki um nætr. Styrr segist þar vera, ok nú hafi hann þá menn með sér, er þori at sjá honum í augu, ok nú vili hann launa honum margar skapraunir, ok hafi þat alt oflengi undan dregizt, ok sé honum at verða við. Þorbjörn kveðst hvárki mundu flýja né friðar beiðast; segist senn kominn af fótum fram; þeir megi gera hvat þeir geti; hann vili taka við eftir föngum. Þorbjörn lá í lokrekkju; hleypr hann nú upp í sænginni ok tekr sverð, er þar hekk, ok ver

sik. Styrr eggjar nú berserkina stórum, ok segir þat eigi skammlaust, at einn maðr standi svá lengi fyrir þeim. Ok við þessi frýjunarorð verða berserkirnir óðir ok brjóta lokrekkjuna at Þorbirni, enn ámæla Styr, at hann frýi sér hugar, enn vogi hvergi sjálfr nærri at koma. Styrr gengr þá fram í ákafa ok sækir at Þorbirni ok leggr hann í kviðinn, svá hann fellr. Geðjast nú berserkjunum vel at hans framgöngu, ok segjast gjarnan vilja fylgja svá djörfum foringja. Ríða nú þaðan ok lýsa víginu; getr um náttstaði þeira í sögunni; váru þeir fjórir, ok einn í Ljáskógum; koma nú heim at Hrauni, ok geðjast nú hvárumtveggjum vel at öðrum, ok þykkir þeim Styrr góðr ok röskr höfðingi; stóð nú eigi minni ótti af honum enn áðr, ok þótti óvinum Styrs hann nú allóárennilegr. Líðr nú af vetrinn.

Styrr átti dóttur gjafvaxta, er Ásdís hét. Leiknir, sá yngri berserkrinn, lagði þat í vanda sinn, at hann sat löngum á tali við hana ok at tafli; tók þá mönnum til at verða margrætt um þetta, ok kom þat fyrir Styr, enn hann kvað þat engu varða, ok lét sem hann ekki vissi, þó hann þat vel sæi. Nökkurum tíma síðar talast þeir við, berserkirnir ok Styrr; spyrr hann, hversu þeim getist at sínu haldi. Þeir láta vel yfir, ok segja sér þykki hann vera höfðingi þeim til hæfis. Falla þá svá orð í þeira ræðu, at Styrr spyrr, hvárt þeir vili eigi leita sér nökkurrar staðfestu ok kvænast. Leiknir svarar, at eigi sé þat sér fjarri. Styrr spyrr, hvar honum renni hugr til. Leiknir svarar, þat muni helzt í hans valdi. Styrr svarar, at þó hér sé

nökkur ójöfnuðr á, þá felli sér hann vel í geð, ok mætti það enn nú reynast betr. Styrr spyrr ok Halla, hvárt honum standi hugr til nökkurrar konu. Halli segir þat vera. Styrr spyrr: „Hvar?" Halli segir, Vermundr eigi þar svörum at ráða, ok mundi þat með hans atfylgi takast mega. Styrr tekr engu fjarri, ok fella nú þetta tal um sinn. Litlu síðar vekr Leiknir sama mál. Styrr mælti: „Til skapsmuna ertu mjök við mitt lyndi, enn þess skaltu gæta, at þú hefir eigi fé móti at leggja". Leiknir svarar: „Þó ek sé maðr félaus, þá kann vera ek geti unnit þau verk, sem þrek er í, þér til vilja, sem aðrir menn eru eigi í færum um, ok með því móti leyst mik frá fjártillagi, enn verit þér jafnan hér eftir til liðs með Halla bróður mínum; átt þú mótstöðumenn marga, ok er þér því þörf traustra manna, enn þú fá mér bólfestu nökkura". Styrr kvað þat satt vera, því sér væri stórt traust at þeira gervileika, ok vildi hann gera þar nökkura tilraun á áðr. Þykkir nú berserkjunum eigi óvænlega áhorfast.

Um várit ríðr Styrr út at Helgafelli til Snorra; vinátta var þá góð þeira á millum; gekk Snorri á veg með honum ok ræddust þeir við allan daginn; enn engi maðr vissi, hvat þeir töluðu, eða hvaða erendi Styrr átti við Snorra. Eru berserkirnir mjök eftirleitnir um konumálin, ok einna mest Leiknir. Styrr segir hann verði at sýna nökkurt þrekvirki áðr. Leiknir læzt þess albúinn, ok spyrr, hvat þat sé. Styrr mælti: „Hér er hraun hjá bæ mínum ilt yfirferðar; hefi ek oft hugsat, at ek vilda láta gera veg þar um ok ryðja þat, enn mik hefir skort

mannstyrk; nú vilda ek þú gerðir þat". Leiknir segir, þat þykki sér eigi mikit fyrir, ef hann njóti liðs Halla bróður síns. Styrr sagði, hann mætti þat við hann eiga. Taka nú berserkirnir at ryðja hraunit at kveldi dags, ok at þeiri sýslan eru þeir um nóttina; vega þeir stór björg upp, þar þess þurfti, ok færa út fyrir brautina, enn sumstaðar koma þeir stórum steinum í gryfjurnar, enn gera slétt yfir, sem enn má sjá; var þá á þeim enn mesti berserksgangr. Um morgininn höfðu þeir því lokit, ok er þat eitt et mesta stórvirki, er menn vita, ok mun sá vegr æ haldast með þeim ummerkjum, sem á eru, meðan landit stendr. Skulu þeir nú gera eitt gerði ok hafa því lokit at dagmálum. Á meðan býr Styrr þeim bað, sem þeir skulu í fara, þá þeir hafa aflokit gerðinu; enn at morgni skal Leiknir hafa brullaup. Baðit var svá til búit, at þar var feldr stór hlemmr ofan í gólfit með einum glugg á, sem vatninu var inn um helt; húsit var grafit í jörð, ok váru dyr fyrir því með sterkum stokkum ok húsit alt af nýjum viðum ok et rammbyggilegasta; tröppur váru fyrir húsinu upp at ganga. Um morgininn, þá þeir eru at gerðissmíðinni, lætr Styrr Ásdísi búa sik sem allra bezt, enn bannar henni at vara berserkina við, hvat hann hafi í ráði; ok áðr enn þeir hafa lokit gerðinu, gengr hon burt frá húsunum á svig við berserkina, þar þeir eru at sínu starfi. Leiknir kallar til hennar ok spyrr, hvert hon skuli. Hon svarar engu. Þá kvað Leiknir vísu þessa:

(1) Hvert hafið Gerðr um gerva
gangfögr liðar hanga,

ljúg vettr at mér, leygjar
línbundin för þína?
þvít í vetr en vitra
vangs sákat þik ganga
hirðidís frá húsi
húns skrautlegar búna.

Nú hafa þeir aflokit þessu starfi. Segir nú Styrr, at hann hafi búit þeim bað, er þeir skuli í fara; hafi þeir nú þat þrekvirki unnit, er sér vel hugnist, ok uppi muni verða um alla æví. Halli er í fyrstu eigi ráðinn at ganga í bað, ok spyrr, ef eigi skuli fleiri ganga í baðstofu með þeim. Styrr svarar, þat muni eigi hent öðrum, at ganga í bað ásamt slíkum afarmönnum sem þeir eru; enn Leiknir vill gera þat at vilja Styrs. Nú setjast þeir í baðstofu, ok er hlemmrinn lagðr yfir ok borit grjót á; dyrunum er ok lokat ok borit grjót fyrir sem rammlegast, enn á tröppurnar er breidd blaut uxahúð; baðstofan er gerð ákaflega heit. Enn þá þeir hafa setit í baðinu litla stund, lætr Styrr bera sem óðast brennheitt vatn ok steypa inn um glugginn. Finna nú berserkirnir, at eigi er alt heilt við þá; hamast þeir nú í baðinu ok brjótast á hlemminn; springr Leiknir inni, enn Halli kemst út; ok er hann kemr á tröppurnar, verðr honum fótaskortr ok fellr á húðinni; enn Styrr er þar fyrir með reidda öxi ok höggr á háls honum, svá Halli lét þar lífit. At þessu verki unnu lætr Styrr leiða heim þjóra tvá tvævetra og höggr þá, því þat var trúa í þá daga, at ef svá væri gert, yrði eigi af eftirmálum. Spurðist þetta víða, ok ræddu menn misjafnt of víg þessi. Skömmu síðar gifti

Styrr dóttur sína Snorra goða, ok varð hann við þær tengdir traustari móti óvinum sínum.

5. Nú vaxa svá metorð ok yfirgangr Styrs, at flestum stóð mikill ótti af; þótt hann vægi menn, bætti hann engu, ok flestir urðu svá at láta vera sem hann vildi, því engi fekst réttr yfir honum; stóðu ok margir ríkir menn at honum, vinir og mágar, svá at fáir þorðu at veita honum nökkurar tilgerðir. Maðr hét Einarr; á hann taldi Styrr nökkurar sakir, ok lét dómendr dæma sér stórar fébætr. Þessi maðr átti Akreyjar á Breiðafirði; sló Styrr á þær eigu sinni, enn engi mælti á móti; flúði maðrinn af búi sínu ok duldist um sumarit hingat og þangat í Breiðafjarðareyjum; um vetrinn fór hann út á Mýrar, ok skaut Þórhalli á Jörfa skjóli yfir hann, ok annarr bóndi þar nálægt á Járngerðarstöðum; heldu þeir hann til skiftis um vetrinn; enn um várit eftir vildi hann flytja sik suðr til Borgarfjarðar, ok hafði einn eða tvá húskarla með sér ok fáeina klyfjahesta. Styrr helt spurnum fyrir þessu, ok reið heiman við nökkura menn, ok varð víss, hvar hann hafði verit um nóttina; reið hann eftir honum upp frá bæjum, ok sá á einum litlum hálsi til manna undan sér; enn þá þeir urðu varir við eftirreiðina, fóru þeir af almennings vegi; enn af því þeir fóru með klyfjahesta, enn hinir riðu lausu ok ört á eftir, bar brátt saman með þeim; lét maðrinn húskarlana undan fara ok meinti Styrr mundi heldr eftir þeim ríða; enn Styrr þekti hann. Þar var mýrlendi er þeir hittust, svá eigi varð greiðriðit. Styrr spyrr, hvat valdi þessu fyrirtæki hans, at flytja sik ór bygðum,

eða því hann hafi fyrir sér dulizt. Hinn svarar, at flestum sé kunnugr ofsi hans ok yfirgangr, ok hafi hann skilit margan við líf, sem hann hafi lagt minni þykkju á. Styrr segir hann beri sök á baki sér með þessu fyrirtæki, ok hafi hann nógar sakir til að drepa hann, ok þess erendis sé hann kominn. Maðrinn hleypr af hestinum, ok vill taka til fóta ok renna undan; enn þat varð torsótt, því mýrin var blaut, ok fell hann í henni, enda váru hinir fleiri, er eftir sóttu; verðr þat skilnaðr þeira, at Styrr vegr hann þar, dysjar, ok lýsir víginu síðan. Þá kvað Styrr vísu, í hverri hann segist nú hafa vegit þrjátigi ok þrjá menn, sem hann hefði eigi fébótum bætt, ok svá varð um þetta víg.

5. Nú telr Styrr fullar sakir á þá báða, Þórhalla ok hinn, er haldit hafa áðr greindan mann; áttu margir hlut þar at til friðstillingar; verðr hinn bóndinn fyrir fjárútlátum; enn af því Styrr þótti Þórhalli hafa átt hér meiri hlut í, þá krefr hann af honum meiri bóta; gerist sá sami á máli þeira, at Þórhalli skal standa honum fyrir kosti, þá Styrr vill hjá honum gista, hvárt sem hann ferr frá eða til, eða hvat marga menn sem hann með sér hefir. Heitr Þórhalli þessu, því honum leizt þungt at etja kappi við Styr. Líða nú nökkur misseri, at svá stendr, enn Styrr þóttist hafa þeim í veitt, at hann lét þá lífi halda.

7. Þat bar til nýlundu eitt haust, at miðr heimtist af fjöllum enn vant var, þó vandlega væri leitat; kendu menn þessar illar fjárheimtur útileguþjófum, nema ef einhverir væri í bygð, er þessu ylli, enn þat varð þó eigi uppvíst. Styrr var þar mestr

sveitarhöfðingi, ok setti þau lög með fremstu bændum, at hverr maðr skyldi eitt auðkenni brúka á fé sínu, ok sýna nágrönnum sínum. Sumarit eftir berr svá við eitt sinn, atván er Styrs til Jörfa. Þar var einn alinn hrútr, sem á sumrum gekk í töðum ok túnum, ómarkaðr, því hann var alltíð heima við bæ, ok gekk eigi með öðru fé; hann var glettinn við vinnukonur ok spilti oft mjólk; lögðu þær til hann væri slátraðr at fagna Styr með, því at hann var vel feitr; þat þótti hendi næst, ok á þat felst húsfreyja, sem Þorgerðr hét; var nú svá gert. Styrr kemr ok gistir þar um nótt; er honum gerðr góðr beini, sem vant var. At morgni, áðr Styrr vill burt, ganga þeir til dagverðar; er nú slátrit af hrútnum borit fram, ok fylgdi þar höfuðit með. Ok þá þeir sitja at borðum, tekr einn Styrs manna höfuðit upp, ok segir þetta sé geisifeitr sauðr. Styrr lítr til ok skoðar höfuðit ok mælir: „Þetta er furðu mikit höfuð, eða sýnist öðrum sem mér, at ekkert er auðkenni á eyrum?“ Þeir segja svá vera. Styrr mælti: „Veiztu eigi, Þórhalli, at vér sveitarhöfðingjar höfum í lög sett, at hverr maðr hafi eitt mark á fé sínu, enn þetta er ómerktr sauðr?“ Þórhalli kveðst þat vel vita, enn segir, at sauðr þessi hafi gengit heima í töðum síðan hann var lamb, ok hafi menn því eigi hirt at marka hann. Styrr mælti, at samt hefði honum borit at sýna hann nágrönnum sínum, svá þeir beri viti hér um. Þórhalli segir, at hvárki þeim né öðrum sé þat dult, því sauðrinn hafi helgat sik hans eign, þar hann hafi heima við bæinn gengit fyrir allra augum óátalit. Styrr segir, at

þat hæfi þó eigi bændum, at kasta orðum sveitarhöfðingja undir fætr sér svo gálauslega, ok hafi hann oftsinnis eigi látit minni sakir óhegndar. Þorgerðr kemr at í þessu, ok segir, at þat sé ójöfnuðr stór, at Styrr kenni bónda sínum þjófnað, ok launi þeim þannig góðan greiða, sem menn hans hafi margoft illa þegit; verðr hon óðamálug mjök. Enn Styrr svarar fáu, enn safnar reiði, ok segir, hann muni eigi líða bændum lagabrot órefst, ok svá kunni hér at verða. Skiljast þeir síðan, ok líkar hvárumtveggjum allilla.

Nú hugsar Þórhalli um þetta mál, ok þykkir þungs at ván, þar sem Styrr er; mágar ok frændr hans váru í Borgarfirði; ferr hann suðr um haustit seint, ok spyrr þá ráða, Kleppjárn, Illuga svarta ok Þorstein Gíslason, mág sinn. Þeir ráða honum til at færa sik burt ór heraðinu, ok sæta eigi lengr álögum Styrs, því eigi megi vita, nema hann bíði líftjón af hans völdum, ok bjóða honum þangat suðr til sín, svá at hann sé óhultari fyrir Styr, ok skuli hann flytja sik at vári. Þetta boð þekkist Þórhalli ok þykkir allgott ráð; ferr heim til sín vestr ok lætr eigi á þessu bera, ok líðr nú svá af vetrinn. Várit var kalt ok vindasamt, ok víða hart milli fólks; var því ilt til hesta, ok kómu grös seint upp. Lætr Þórhalli ekkert á sínu áformi brydda, ok bíðr fram til alþingis, þar til Styrr er riðinn heiman, ok vill þá flytja alt sitt suðr; enn Styrr fær þó njósnir hér um. Nú spyrr Þórhalli, at Styrr er heiman farinn; ok hér um eftir tvá daga tekr hann sik upp, ok flytr nú fyrst búsgögn sín; hefir hann meðferðis niu klyfjaða

hesta ok einn húskarl með, sem Ingjaldr hét; ætlar hann í næstu ferð at flytja sik alfarit með konu ok börnum. Styrr hefir fengit grun af fyrirætlun Þórhalla; snýr af vegi sínum ok sezt í veg fyrir hann sunnan í heiðarbrekkunum, þar hann veit at leið Þórhalla liggr um; Styrr reið við fimta mann. Nú kemr Þórhalli með húskarli sínum vestan af fjallinu ofan í brekkurnar; húskarlinn var betr skygn enn Þórhalli, ok segist sjá þar menn í einni brekku, ok segist ugga, hvárt alt muni trútt, ok mætti vel ske at hér væri Styrr. Þórhalli segist vera fyrir því óhræddr. Þá þeir koma nökkuru nær; segist Ingjaldr þekkja, at þetta er Styrr, ok muni hann nú hafa eitthvað ilt í sinni, þar hann hagi svá ferðum sínum, ok segir þat sé bezta ráð, at þeir snúi aftr, því þó þeir hefði hesta lúnari, þá megi enn vel takast at ríða undan þeim vestr af fjallinu, ok þá verði þeim nóg til manna styrks. Þórhalli vill þat eigi, ok segist aldri skuli svá hræddr, at hann renni undan mönnum, þó fleiri sé, ok bindi svá með hræðslu sakir at sjálfum sér; viti hann eigi heldr. at hann hafi gert þær sakir við Styr, at þess sé verðar, at hann leiti eftir bana sínum. Ingjaldr vill samt til baka ríða, því hann hafi skjótari hest, ok afla sér manna, ef þeira kunni at þurfa, sem sér sýnist, ok viðskifti þeira yrði eigi svá skjót. Þórhalli segir hann megi því ráða, því ef Styrr hafi víg í hug, muni hann eftir sér sækja heldr enn honum. Ríðr nú Ingjaldr til baka þat hraðasta hann getr, enn Þórhalli rekr áfram hestana sína leið, ok lætr sem hann verði eigi þeira varr. Þegar þeir sjá Þórhalla, skunda

þeir á hesta sína ok ríða í veg fyrir hann; mætast þeir Styrr ok heilsar Þórhalli honum vingjarnlega. Styrr spyrr, hvat valdi þessum tiltektum hans, at sér lítist hann vili flytja sik ór heraðinu. Þórhalli segist því sjálfr ráða, þó hann leiti sér betri bólfestu, enn kveðst eigi kunna skil á, því hann mæti Styr hér. Styrr segist svá hafa til ætlat, at þeir fyndust hér, ok at þat yrði fundr þeira enn seinasti. Þórhalli segist eigi vita sik hafa þat til saka gert, at hann þurfi at banna sér leið sína, og eigi vænti hann þess, at hann siti eftir lífi sínu. Styrr mælti, at svá mintist hann seinasta viðtals á Jörfa, at eigi þyldi hann honum lagabrot eða nökkura skapraun við sik, ok sé nú eigi annars kostr enn verja sik. Þórhalli segist eigi undan flýja mundu. Sækja nú menn Styrs at honum í ákafa, enn Styrr gefr sik eigi at; verst Þórhalli vasklega ok veitir þeim mörg sár, enn verðr ákaflega móðr, því maðrinn var við aldr; gengr svá nökkura stund, at þeir sækja, enn vinna hann þó eigi, ok verða allir móðir. Þá kalla þeir at Styr, at hann komi ok siti eigi hjá, enn seli sik í hættu. Hleypr nú Styrr at, ok skiftast þeir eigi mörgum höggum, áðr Styrr höggr með öxi aftan í höfuð Þórhalla ok fellir hann þar; ríðr þaðan burt sem skjótast, enn lætr reka alla hestana heim at Hrauni, ok ferr leið sína til þings, ok gerir ekki orð á þessu. Fréttist þetta nökkuru síðar um sumarit í Borgarfjörð, ok þótti vinum ok mágum Þórhalla sér nærri höggvit, ok fara stór orð frá þeim um haustit. Enn þá er Styrr heyrir þat, kvað hann vísu, í hverri innihaldit var orðtækit: Eigi verðr þat alt at

regni, er rökkr í lofti, ok svá mundi fara um hótanir Borgfirðinga.

8. Í þann tíma gerðust þau góð tíðendi á landi hér, at forn trúa var niðr lögð, enn réttir siðir upp teknir; létu þá margir ríkir bændr byggja kirkju á bæ sínum; þeira einn var Styrr, ok lét hann kirkju reisa at Hrauni. Sú var trúa á tímum þeim, at sá er kirkju lét gera ætti ráð á svá mörgum mönnum at kjósa til himnaríkis, sem margir gætu staðit innan kirkju hans. Þórhalli lét tvau börn eftir sik; hét annat Gestr, enn annat Áslaug; þau váru bæði ung, þá er faðir þeira var veginn; varð því eigi af eftirmálum; ok líða nú svá tímar fram. Gestr var smár vexti ok seinþroska, ok þótti því mönnum lítil þreks ván at honum. Kom nú sá bóndi at Jörfa, sem Þorleikr hét, ok helt hann samt uppi gistingu við Styr; óx þar Gestr upp með honum. Eftir nökkur misseri berr svá við, at bændr tveir í Borgarfirði fyrir sunnan Hvítá verða missáttir af hestagöngu; hét annarr Halldórr, er bjó á Ferjubakka; hinn hét Höskuldr, er bjó á næsta bæ. Hestar Halldórs gengu oft í högum Höskuldar, og eitt sinn, er þeir höfðu gert þar nökkurn usla, varð Höskuldr afarreiðr, ok hljóp heim á bæ Halldórs ok illyrtist við hann; var við sjálft búit þeir mundu berjast, enn Höskuldr drepa hestana, því þeir gengi sér til óhelgis. Styrr var mikill vinr Halldórs; hann skaut þessu máli undir hans gerð, ok því samþyktist hinn. Sendir Halldórr boð vestr Styr vin sínum um haustit, at semja þessa deilu þeira á millum. Styrr segist koma vilja, enn verða þó at bíða þess, at vatnavextir

minki ok ísa leggi. Ferr hann nú at heiman um vetrnætr; fylgir honum Þorsteinn son hans, sem þá var fullorðinn at aldri, ok nökkurir menn fleiri; gistir hann á Jörfa, sem hann var fyrri vanr, þá hann ferr suðr um; tekr Þorleikr vel við honum, ok yfir borðum mælti hann til Styrs: „Þat virðist mönnum þú hafir fyrir litlar sakir vegit Þórhalla; stóð hann þér jafnan fyrir kosti, ok vissu allir, at sú sök, er þú feldir á hann, var af einfeldni hans, enn engri tilverknan; nú eru hér börn hans ung ok munaðarlaus eftir; væri því höfðingsskapr at hugga þau í nökkuru“. Styrr segist vilja sjá sveininn; er hann nú leiddr fyrir Styr, ok lízt honum sveinninn smár í augum sér ok óvænlegr til hefnda. Styrr mælti: „Eigi hefi ek bætt víg mín hingat til dags, ok verðr þat nú et fyrsta sinn sem ek þat geri; í sumar sögðu griðkonur mínar þar vera hrútlamb eitt, grátt at lit, ullarrýjat, er eigi vildi þrífast; nú sýnist mér þat rétt á komit, at sveinn þessi hafi lambit í föðurgjöldin, enn eigi mun hann frekara af mér fá“. Þorleikr mælti: „Þetta er hvárki góðmannlega né höfðinglega mælt, ok hefða ek annarra orða vænt af þér; er sveininum lítil huggun í þessum svörum“. Styrr biðr hann at þegja, ok segir honum muni hentast at skifta sér eigi meir af þessu; muni svá hljóta at standa sem hann mælt hefir. Þorleiki þykkir ráðlegast at fella þessa ræðu. Ríðr nú Styrr þaðan suðr á leið; enn er ván hann muni þar gista, þá hann ferr heimleiðis. Kemr Styrr á Ferjubakka til Halldórs vinar síns, ok semr með þeim Höskuldi hestadeiluna bótalaust; lætr Höskuldr svá standa;

enn Halldórr gefr Styr at skilnaði góðan hest gráan, er þeir Höskuldr höfðu mest um deilt, ok skiljast þeir með vináttu; ferr Styrr leið sína vestr.

9. Gestr sitr nú hugsi um sitt mál; var hann lítill at vexti ok frár á fæti; geymdi hann fjár fóstra síns; dag þann, er ván var Styrs at sunnan, sat hann at fé ok skefti öxi sína; varð þá sá atburðr, at blóðdropar nökkurir fellu á skaftit; hann kvað þá vísu; kemr heim síðan ok hittir systur sína úti ok segir frá; hon segir sér þykki líkast, at einhverjum tíðendum gegni, ok vildi hon þat kæmi niðr í maklegum stað. Hann kvað enn vísu. Þá þau eru þetta at mæla, berr þar menn at garði; eru þat Styrr ok fylgdarmenn hans; höfðu þeir vöknat í Hítará; enn Styrr hafði skúaðan hest, ok var því eigi vátr; frost var um daginn; var þeim beini gerðr, dregnar af þeim brækr ok skóklæði ok kyndr eldr upp. Styrr sat við eldinn. Þar hafði verit höfð soðning daginn sama, ok stóðu hitukatlar utar á gólfinu, sem soð var í. Áslaug systir Gests rekr þar í brækrnar ok berr út á vegg. Eldahúsit var svá lagat, at handraðar váru innan veggja, svá at ganga mátti á milli þeira ok veggjanna á baki mönnum; tvær dyr váru á húsinu; lágu aðrar dyr út, ok váru þat laundyr. Förunautar Styrs segja, at sparaðr sé eldiviðrinn; hleypr Gestr út ok sópar saman því eldiviðarsorpi, er hann finnr; berr inn fult fang sitt ok kastar öllu á eldinn, og jafnskjótt öðru fangi; lystr þá upp miklum reyk í húsin; hleypr Gestr þá í handraðana kring á bak til við Styr, ok höggr með öxi af öllu afli í höfuð honum bak við eyrat hægra

megin, svá í heila stóð, og mælti: „Þar launaða ek þér lam-bit grá" — hleypr út laundyrnar ok skellir í lás; enn Styrr hnígr fram á eldinn. Þorsteinn hleypr undir hann, ok þá hann sér, at hann er höggvinn til bana ok örendr, hleypr hann út ok þeir allir ásamt eftir Gesti. Gestr rennr undan alt at Hítará; áin var rend, ok rann í streng á milli; enn með því Gestr var frár, þá stökkr hann yfir ána. Förunautar Styrs komast sumir á miðja leið ok snúa heim aftr; þykkir þeim ilt at etja berum fótum við klakann; enn Þorsteinn rennr alt at ánni; stendr Gestr öðrum megin ok varnar honum yfir at komast; sér Þorsteinn at fjándmaðr sinn stendr hinum megin ok vofir yfir höfði sér; er þar vogun til at ráða; hitt er ok hætta, at hlaupa á ána, ok snýr við þat aftr. Enn bóndi læsti Styr í húsi, þar til Snorri kæmi ok sæi sár hans, eftir því sem lög sögðu, ok fengu þeir hann eigi; váru þá send boð Snorra sem skjótast; hann kom, nefndi vátta at sárum Styrs, ok bjó um líkit; ferr síðan þaðan, ok kemr at kveldi til bónda þess er Snorri hét, ok bjó í Hrossholti; sagðist hafa með lík at fara ok beiddist greiða; honum var veittr hann eftir föngum; líkit hafði dregizt nökkut ofan í Haffjarðará ok vöknat til höfuðsins; var því kyntr eldr upp at þurka þat. Snorri bað fólk at hafa kyrt um sik um nóttina. Bóndi átti dætr tvær; hét önnur Guðríðr; hon var sextán, enn hin fjórtán vetra; þær hvíldu báðar í einni rekkju. Þá fólk alt var í svefni ok góðr tími af nóttu, tók þeiri eldri svá mjök at óróast, at hon brauzt á hæl ok hnakka; hin spyrr hvat veldr; hon segir, at hon

hafi heyrt mikit sagt af víga-Styr, enn aldri sét hann meðan hann var á lífi; nú sé sér á engu meiri fýsn enn at sjá hann. Hin svarar, at hon skuli eigi mæla soddan heimsku, at vilja sjá hann nú dauðan, er mörgum stóð mikill ótti af í lífinu, ok biðr hana hætta þessu tali. Litlu síðar vekr hon sama mál, ok tekr nú meir at ókyrrast enn fyrri; segist aldrei fá betra færi at sjá hann enn nú; hin yngri vill hamla sem fyrr, enn sú eldri ræðr meir; fara nú báðar á fætr; ræðr sú eldri ferðinni, enn hin ferr eftir. Styrr var rifaðr í húð, enn líkit hafði dregizt ofan í ána um daginn, ok var því sprett frá höfðinu; eldrinn var útbrunninn ok glæðr eftir; var ljóst et efra um húsit, enn dimt et neðra. Þær ganga hljóðlega inn í eldahúsit ok stilla nú hægt þangat sem Styrr liggr ok skygnast nú sem bezt at honum, ok var sú eldri nærgöngulari; sýnist þeim þá Styrr rísa við í húðinni ok kveða vísu. Snorri varð varr við, at einhverr var á fótum; kippir fljótlega skóm á fætr sér ok gengr út til eldahússins, at forvitnast um, hvat þær hafist at; enn þegar hon heyrir vísuna, bregðr henni svá við, at hon æpir hástöfum ok hleypr í fang Snorra; koma menn á fætr ok halda henni; er hon þá svá ær, at fjórir hafa fult í fangi með hana; linti hon aldri af ópi ok umbrotum alla nóttina, þar til undir dag, þá deyr hon. Snorri segir við bónda, at nú sé verr launaðr greiðinn enn hann vildi, ok kveðr þat eigi sína skuld, þó sér hafi eigi hlýtt verit. Bóndi svarar, at hann hafi enga skuld í, þótt svá illa hafi til tekizt, heldr séu þat ósköp dóttur sinnar. Snorri býst burt et hraðasta ok ferr

áleiðis með líkit; tekr þá at gera mikla snjódrífu á móti þeim með frosti; ok er á daginn líðr, tekr líkit at fara illa á hestinum ok snúast öfugt; gerist þat þá svá þungt, at þeir koma því eigi lengra enn at eyðihúsum nökkurum á melholti einu, ok þar bera þeir grjót at því ok dysja; fara þar eftir leið sína, ok er eigi annars getit enn þat gengi greitt. Um várit þá upp leysir snjó ferr Snorri eftir líkinu, ok er þá alt tíðendalaust í þeiri ferð; er þat jarðat at kirkjunni undir Hrauni, er Styrr hafði sjálfr gera látit; enn nökkurum tímum þar eftir, þá kirkjan brann, váru bein hans upp tekin ok flutt at Helgafelli.

10. Nú fréttist víða víg Styrs, ok þykkir mörgum mikils um vert, at Gestr, svá ungr maðr, er aldri hafði fyrr víg vegit, skyldi hafa vogat soddan stórræði við slíkan ofsamann, er Styrr var í lífinu, ok mörgum stóð ógn af, ok þótti þetta mjök hafa farit at málavöxtum. Nú er þat at segja frá Gesti, at þeir Þorsteinn skilja þar við ána; rennr Gestr suðr á leið til Borgarfjarðar ok kemr at Mel; sá hét Halldórr, er þar bjó, enn kona hans var föðursystir Gests. Halldórr spyrr, því svá víki við ferðum hans. Gestr greinir alt af vígi Styrs ok biðr hann liðsinnis. Halldórr bregzt stórlega reiðr við, ok skipar honum at dragast burt frá sínum augum et skjótasta, ok eigi sé honum at vænta liðs hjá sér, er svá mikit óhappaverk hafi unnit, at drepa Styr, slíkan höfðingja; enn kona hans leggr beztu orð til við bónda sinn. Gestr verðr fár við, ok meinar hann muni þenkja sem hann talar, enn þat var þó reyndar eigi; er Gesti feng-

inn hestr á laun, ok þykkir honum nú betrast hagr sinn, at hann er kominn á hestbak; ríðr nú þaðan á leið til Borgarfjarðar slíkt er hann má, ok hefir eigi marga náttstaði áðr hann kemr suðr yfir ána; kemr nú síð um kveld at bæ Halldórs ok drepr á dyr; þar kom húskarl út; Gestr biðr hann at kalla Þórdísi konu Halldórs á tal við sik; hon var systrunga Gests; hon gengr út, ok kennir eigi Gest í fyrstu; Gestr segir henni, hvat hann á um at vera ok í hvaða vandræðum hann sé staddr; hon segir honum skuli til reiðu sín hjálp, enn hon sé uggandi, hversu bóndi sinn verði við, því hann hafi verit vinr Styrs, enn vili þó freista, hvers hon fái við hann orkat; lætr Gest vera í útibúri um nóttina, svá enginn veit af, nema hon ok húskarlinn. Þórdís stendr snemma upp um morgininn áðr enn Halldórr; lætr hon allblítt at honum; hann mælir, at eitthvað muni undir þessu blíðlæti búa, ok muni hon vilja biðja sik einhvers; hon segir, at svá er, ok ef hann láti þessa bón eftir sér, vili hon í öllu geðþægja honum sem hon getr; segir, at frændi sinn Gestr sé þar kominn ok leiti hans liðsemdar, ok segir hann hafi vegit Styr í hefnd eftir föður sinn. Halldórr verðr óðamála, ok segir, at ef hann fái fest hendr á Gesti, skuli hann eigi lífs frá sér komast, er slíkt ódáðaverk hafi gert, at drepa vin sinn ok mesta höfðingja. Þar mátti ganga í kringum innan veggja. alt húsit, ok hengu tjöld fyrir sænginni; Gestr stendr á bak við tjaldit at höfði honum ok heyrir alla þeira viðræðu, ok kveðr þá vísu, þeirar meiningar, at hann væri búinn til at leika við hann sem Styr, ok rjóða

báðar kiðr hans í blóði; hestr hans stóð söðlaðr úti fyrir; hleypr hann strax á bak ok ríðr at Gilsbakka til Illuga svarta; heilsar honum ok segir hverr maðr hann sé. Illugi spyrr, hvat títt sé í ferðum hans. Gestr kvað vísu. Þá spurði Illugi hann, hversu mikinn áverka hann hefði veitt Styr; þá kvað Gestr:

(2) Var-at of sár — enn sáran
sák víga-Styr hníga —
böndum þörf at binda
— beit hjálmastöð þveita —
þás af brúnar beinum
báglunds goða mági
unda sœg í augu
allrauðan sák falla.

Biðr hann Illuga ásjár; tekr hann því eigi fjarri, enn telr at sér sé svá mikil fjölskylda á hendi, at hann treystist varla at halda hann með slíkum mannfjölda, sem sér sýnist við þurfa, ok biðr hann fyrst at fara til Bæjar ok finna Þorstein Gíslason. Ferr nú Gestr þaðan ok til Þorsteins; kemr þar á áliðnum degi ok drepr á dyrr; húskarl einn kemr til dyra; þann biðr Gestr at kalla Þorstein út. Þorsteinn kemr út ok spyrr Gest at heiti ok tíðendum. Gestr kvað vísu þess innihalds, at hann hafi vegit Styr, ok biðr Gestr hann nú ásjár. Þorsteinn kveðr sér stóran vanda á þessu, þar svá margir ok miklir eftirmælendr sé, ok ilt eitt muni hann hljóta af slíkum óhappamanni, ok er heldr enn eigi styggorðr. Gestr kveðr vísu, ok enn aðra. Þorsteinn segir sér sé enginn þokki á vísum hans. Gestr kvað enn. Þorsteinn biðr hann hætta því,

ok segir hann skuli þó vera hjá sér náttlangt. Um morgininn sendir hann Gest til Reykja, ok biðr Kleppjárn taka við honum. Kleppjárn telr Þorsteini þat skyldara, ok hafi hann aldri heitit at taka við nökkurum vandræðamönnum af honum. Verðr Gestr þar þá nótt; ferr þaðan til Þorsteins aftr, ok tekr hann þá vel við honum. Var hann ýmist með Illuga, Kleppjárni eða Þorsteini um vetrinn, þó lengstum með Þorsteini, ok höfðu þeir öruggan vara á sér allan þann vetr; var hjá Þorsteini sjaldan færa enn sex tigir karla um vetrinn. Líðr nú at várdögum.

Maðr hét Teitr, at illu einu kendr, ok var kallaðr fjalla-Teitr, því hann lá á fjöllum úti, ok lifði hann því líkara sem hann væri illdýri enn hann væri maðr. Kleppjárn var þar sveitarhöfðingi; hann hafði nýbreytni þá, at hann gerði mannsöfnuð at ná Teiti ok hafði hann í böndum; vissi enginn, hvar til þat skyldi, því hann hafði áðr aldri látit hafa hendr á honum, þótt hann væri þrátt um beðinn.

Nú er at segja frá Snorra; hann býr málit á hendr Borgfirðingum, enn þeir hafa búit til liðs fyrir fram, ef hann kæmi. Ferr Snorri heiman með flokk manna, enn gerir áðr orð vinum sínum, at koma til liðs við sik; ok þá þeir eru saman komnir, ríða þeir allir suðr í Borgarfjörð. Borgfirðingar höfðu njósn af ferðum hans ok hafa liðsafnað fyrir öllum vöðum út til sjávar, at verja þeim ána. Snorri kemr at ánni vestan fram við Haugsenda; hefir hann átta hundruð manna, enn Borgfirðingar tólf hundruð. Gestr kvað vísu um morgininn, áðr

hann ferr heiman. Snorri ríðr at ánni, ok biðr þá fram selja vegandann. Þeir svara, at nú hafi þeir svá við búizt, at honum muni eigi kostr, at draga Gest ór greipum sér. Með Snorra eru taldir upp hverir helztir váru ofrkappsmenn, er mest á fýstu at berjast, svá ok af Borgfirðingum, at við sjálft lá, at þeir mundu berjast yfir um ána; áttu þá margir góðir menn hlut í, at eigi skyldi svá mikill mannfjöldi berjast; riðu hvárirtveggju fram í ána. Enn Snorri reið fram í eina eyri, sem í var miðri ánni, ok kvað þat lög, at tala þar máli sínu, sem maðr kæmist lengst at hættulauss, ok stefndi Gesti um víg Styrs; hrjóta þá margar vísur ór flokki Borgfirðinga til Snorra, einna mest frá Gesti. Snorri kveðst eigi vilja gegna hákyrðum hans, ok sé eigi at undra, þó hann tali djarft ór flokki; sér hann þar áorkast ekkert í þetta sinn; snýr hann frá við svá búit, ok ferr vestr leið sína.

Nú líðr at alþingi. Stýrimaðr einn var þenna vetr í Reyðarfirði í Austfjörðum; nafn hans var Helgi; ætlaði hann til Noregs um sumarit; sá var góðr vin Kleppjárns. Þeir Borgfirðingar taka þau ráð, at senda honum Gest til utanferðar. Þá váru höfðingjaskifti orðin í Noregi, ok Eiríkr jarl Hákonarson kominn í stað Óláfs Tryggvasonar; í hans hirð var Þorsteinn son Síðu-Halls; hann var vinr Kleppjárns. Kleppjárn sendir honum orð sín at taka við Gesti, ok lætr þar með fylgja hring til menja, ef hann vill eigi trúa orðum Gests; leggr Þorsteinn ok Kleppjárn honum fé til farningar, enn Þórdís varð eigi örþrifráða; gefr hon honum gullhring ok þrjár merkr silfrs; skal

fjalla-Teitr fylgja honum austr, því honum váru allar leiðir kunnar; fara þeir austr fjöll um alþingistíma fyrir ofan allar sveitir; verðr því engi maðr þeira varr. Kemr Gestr þá til Helga stýrimanns ok tjáir honum sitt erendi ok orð Kleppjárns; tekr hann við honum vel, ok á Teitr með at fara; býðr Helgi Gesti mestan varnað á, at láta nökkurn ar skipverjum sínum verða varan við, hverr maðr hann sé, því þar sé nökkurir vinir Styrs á skipinu. Lofar Gestr fögru um þat, ok svá gengr nökkura daga; enn þat efndist þó eigi betr enn svá, at einn dag, er Gestr sat á bulka, kvað hann vísu, hvar af skilja mátti, at hann var vegandi Styrs; enn þá skipsmenn vissu þat, hlupu þeir upp ok ætluðu at honum, svá at Helgi varð at gefa þeim fé til að leggja ekki til hans ilt; var síðan alt kyrt í ferðum þeira; leggja þeir í haf ok gefr vel byri, ok koma til Noregs. Jarlinn var þá staddr í Þrándheimi og Þorsteinn þar með honum. Lætr Helgi Gest aldri við sik skilja; ferr et snarasta á fund Þorsteins ok færir honum Gest með orðum Kleppjárns. Þorsteinn tekr því seinlega, fyrr enn hann sér jartegnirnar; segist þó eigi voga, at láta hann þar lengi vera vegna vina Styrs. Skilst nú Helgi við Gest ok afsalar sér, enn Teitr ferr með Helga, ok er hann ór sögunni. Gestr er um vetrinn með Þorsteini; enn um várit sendir Þorsteinn hann til einnar ríkrar ekkju, er bjó norðr í Fjörðum, at menn yrðu hans síðr varir. Eigi hreyfir Snorri þessu máli á alþingi. Nú vita menn óglögt, hvat ór Gesti er orðit fyrst í bráð; var því eigi samsumars utan farit.

11. Um vetrinn kemr þat upp, at Gestr muni af landi farinn; eykst sá orðrómr svá mjök, at menn hafa þat fyrir satt. Þorsteini Styrssyni þykkir sér skyldast at gera hefndina; ferr hann um sumarit til Noregs ok hefir vel fé með sér, ok gerir sér menn vinholla með því um vetrinn; fær hann þá upp spurt, at Gestr er með ekkjunni. Um várit ferr hann norðr þangat, ok eru þeir saman seytján á skipi; svá var til farit, at ekkjan bjó at fjarðarbotni. Einn dag, er Gestr var róinn á sæ at togfiski, koma þeir Þorsteinn seint um kveld í fjörð þann, er ekkjan bjó í, ok váru alls ókunnir leiðinni; róa þeir skipinu á sker, svá at hvolfir undir þeim, enn komast þó allir á kjöl. Gestr var við annan mann á bát, ok sér þetta; róa þar at, sem mennirnir eru á floti; spyrr Gestr, ef þeir vili björg hafa; þeir játa því fegnir. Gestr segist því ráða vilja, hvat marga eða hverja hann taki í hvert sinn á bát sinn at flytja til lands; tekr Gestr eigi fleiri enn tvá um sinn, ok ætlar svá til, at Þorstein tekr hann seinast; sitr hann í öðrum stafni, enn Gestr í hinum, ok hafði yfir sér loðkápu; þekkir þá hvárr annan. Þorsteinn mælti, at nú hafi þeir svá fundizt, at hann hefði kosit at öðru vís hefði at borit. Gestr mælti: „Í öndverðu þekta ek þik, ok því vilda ek ráða, hvat mörgum yðar ek bjargaði í hvert sinn; vána ek þú munir eigi launa mér því lífgjöfina at sækja eftir lífi mínu“. Geta þeir nú eigi fram komit hefndinni um kveldit, ok þurfa greiða eftir þenna hrakning; veitir ekkjan þeim hann, ok eru þeir allir ásamt þá nótt; enn þá hon veit þeira erendi, átelr

hon þá stórum, at þeir leiti eftir lífi manns síns fyrir litlar sakir, ok launi þannig illu gott; vogar þó eigi at láta Gest vera þar um nóttina, ok sendir hann einum ríkum bónda, sem Eiríkr hét, upp á Raumaríki, hersir at nafnbótum; þangat ferr Gestr. Enn þeir Þorsteinn ok hans félagar standa upp um morgininn ok leita Gests, enn finna hvergi; segir ekkjan, at eigi muni þeim auðit at hitta hann þat sinn. Fara þeir við svá búit heim aftr, ok þykkir ferð sín orðin allframkvæmdarlítil. Nökkurum tíma síðar fréttir Þorsteinn, hvar Gestr er niðr kominn; ferr nú þangat ok kemr þar einn morgin snemmendis; barr þá svá við, at Gestr var genginn til vatns at þvá sér; stóð sinn hvárum megin. Gesti brá eigi vara fyrir Þorsteini; enn Þorsteinn höggr með öxi, sem hann huldi undir skikkju sinni, til Gests ok stefnir á hann miðjan; bar höggit út af síðunni; skeindist Gestr lítit, ok var þat svöðusár. Bóndi vill þegar taka Þorstein ok láta drepa. Gestr biðr hann gera þat eigi; segir, at Þorsteinn þykkist eiga hefnda at leita, — „ok mun mér þetta fyrir engu standa álengdar"; — ok fyrir bænir Gests verðr þat, at Þorsteinn er lauss látinn, ok þykkir honum nú þessi ferð hálfu ófrægilegri enn en fyrri; verðr þó svá búnu at una, ok ferr heim. Gestr sér, at hann getr eigi við haldizt í Noregi fyrir umsátrum Þorsteins, ok ferr at vári komanda suðr í Miklagarð, ok gengr þar á mála með Væringjum; ætlar sik þar heldr óhultari verða. Þorsteini kemr njósn af þessu, ok ferr sama sumar út til Miklagarðs. Enn þat er siðr Væringja ok Norðmanna, at vera at leikum

á daga, ok gangast at fangbrögðum; Þorsteinn gefr sik í flokk þeira; enn Gestr þekkir hann nú eigi, bregðr ok eigi vara fyrir honum. Gengr Þorsteinn til fangs við hann, ok í því bregðr hann saxi undan skikkju sinni, ok mundar til höfuðs á Gesti, enn svá tókst til, at á öxlina kom, ok var þat ógeigvænlegt sár; sannast hér þat fornkveðna, at ‚eigi má ófeigum bella', ok skeindist Gestr lítit. Væringjar hlaupa upp þegar, ok er eigi annars kostr enn Þorsteinn sé þar strax drepinn, því þat váru lög hjá þeim, ef annarr veitti öðrum banatilræði, þá þeir váru at leikfangi, skyldi sá fyrirgera lífinu. Gestr fellir bæn at Væringjum, og gefr þeim hálft fé sitt Þorsteini til lausnar; segir þeim allan málavöxt ok biðr Þorsteini griða; eiga þar ok nökkurir menn hlut at, at honum sé líf gefit, ok gerðu þat þeir menn, er tæðu máli Þorsteins at vilja Gests, er vissu ættarferð Þorsteins. Nú er Þorsteinn lauss gefinn; biðr Gestr hann nú at láta af at sitja um líf sitt oftar, þar hann megi sjá, at honum verðr eigi auðit at koma sér af dögum, ok fari þat mjök at málavöxtum, því hann hafi eigi sakalaust vegit Styr. Þorsteinn heitr því, enn biðr Gest aldri at vitja á Norðrlönd aftr; ok því heitr Gestr ok efndi. Er nú Þorsteinn orðinn félauss eftir alt þetta, ok gefr Gestr honum fé til ferðarinnar ok skiljast nú sáttir. Ferr Þorsteinn nú til Noregs aftr, ok er þar næsta vetr eftir; ferr um sumarit til Íslands, ok þykkir frændum hans ferðin næsta gæfulítil orðit hafa. Enn Gestr kemr aldri á Norðrlönd; þótti þar dugandi drengr, er hann

var, ok er eigi getit, hvárt nökkut manna sé frá honum komit. Þorsteinn sezt at búi undir Hrauni eftir föður sinn ok bjó þar alla ævi upp þaðan. Nú eru þrír vetr liðnir síðan Þorsteinn fór utan í föðurhefndirnar, ok eru þeir Gestr ór sögunni.

Nú þykkir Snorra halla máli at sér, þar Þorsteinn bar eigi auðnu til at koma fram hefndunum; hugsar nú um, hversu hann skuli með hægasta móti ok minstri mannhættu vinna á Borgfirðingum, frændum Gests, er honum höfðu undan skotit; taka þeir nú til at verða nökkuru óvarari um sik enn áðr, síðan svá mjök frá liðr falli Styrs. Svá hafði til borit, at þrjú skip höfðu komit af hafi um sumarit á Eyrum; var eitt þeira lekt ok öldungis ófærandi á sjó; þat seldu kaupmenn Þorsteini Gíslasyni, ok þessa varð Snorri víss; þá kaupstefna er sem óðust, sendir hann frá Sælingsdalstungu tvá menn á Eyrar suðr, at njósna um heimaveru Þorsteins ok Borgfirðinga; annarr þeira var Kolskeggr á Lambastöðum, ok biðr þá gera sem minst vart við sik eða sitt erendi, né leggja þar ilt til nökkurs manns, enn taka sem grandgæfilegast eftir öllu því, sem þeir heyra talat at þessum mönnum lútandi. Þeir gera svá; eru þar tvær nætr ok gera lítil kaup; ríða et skjótasta heim vestr at Sælingsdalstungu, ok segja Snorra, at Þorsteinn Gíslason hafi keypt et ófæra skipit, ok ætli at draga þat í sundr á miðvikudag, enn sveitarmenn skuli flytja viðinn heim á mánadaginn næsta þar eftir, innan þriggja vikna, ok sé Þorsteinn eigi margmennr heima um þessa daga. Snorri sendi orð vinum sínum ok mágum út í Eyrarsveit, at þeir skulu

hittast þann dag, er sex vikur eru til vetrar, enn Snorri sendir at tvímánuði sumars, ok skuli þeir hittast í Lækjarskógi í Dölum.

12. Snorri tekr dagverð at miðjum morgni, ok standa hestar þeira söðlaðir; hann átti þrjá sonu; hét einn Halldórr, annarr Guðlaugr, var hann þeira elztr, ok Þórðr sá yngsti; var hann þá níu vetra, ok skal hann með fara. Guðlaugr var jafnan heima, ok lét Snorri hann sjálfráðan, hvat hann starfa vildi; var hann eigi heldr mikit laginn til vinnu; hann var siðprúðr ok bænrækinn ok helt vel trú sína; átti ok ekki ilt við fólk; var hann því eigi lyndislíkr hinum bræðrum sínum, enn þeir váru glensmiklir ok köstuðu fyrir þetta spotti at honum. Snorri gengr til kirkju, er hann hafði þar gera látit; skein þá sól ór austri; ok er hann gengr inn, mætir hann Guðlaugi; ætlar hann þá út at ganga, ok hefir á bænum verit eftir venju sinni. Snorri mælir, hvárt hann vili eigi fara með sér at hefna móðurföður síns. Guðlaugr svarar, at hann ætli svá muni vel mannat, at eigi þurfi síns liðs við, ok hafi hann eigi skift sér af vígaferlum hingat til; megi faðir sinn ráða því, enn helzt vili hann þó heima sitja. Snorri mælti: „Ek hefi eigi kallat at þér um verk þín hingat til, og skaltu þeim sjálfr ráða upp frá þessu, ok er mér vel um gefit þú hvergi farir, ok rækir þína siðu“. Svá hefir Snorri frá sagt, at hann hafi aldri slíka manns ásjónu sét sem Guðlaugs sonar síns, er hann mætti honum í kirkjunni; hafi hann þá verit rauðr sem blóð at sjá í andliti, ok hafi sér svá sem nökkur ógn af staðit. Guðlaugr fór nökkurum vetrum síðar til

Englands; gaf faðir hans honum fé með sér; gekk hann þar í munkaklaustr, færði siðugan lifnað ok þótti hinn bezti klerkr alt til dauðadags. Snorri ríðr nú heiman ok fylgdarmenn hans; hittust hann ok hinir þar í Dölum, sem ráð var fyrir gert; ríða síðan allir saman suðr Bröttubrekku; var þetta á laugardegi; hallar þá mjök at kveldi, er þeir koma suðr af fjallinu; ríða þeir þá fyrir ofan bæi. Þá mælti Snorri: „Eigi þykkir mér at, þó at nú kæmi þoka“. Ríða síðan suðr Hvítársíðu; þá var þoka yfir heraðinu ok vindr af hafi ok úr við; þeir láta nú taka niðr hesta sína ok æja; ríða þar eftir nökkura stund; tekr þá til at elda aftr ok heiða upp þokuna, ok sá tíðendi yfir heraðit. Eigi var fleira manna heima á bæ Þorsteins enn synir hans, piltr einn ok kona sú, er embættir fé. Þar eftir ríða þeir yfir ána, ok þá koma þeir svá nærri, at sjá mætti gripi við bæ Þorsteins; spyrr Snorri, hvárt þeir sjái fleiri enn þrjá hesta þar heima við túnit, svá sem sér sýnist; þeir segjast eigi fleiri sjá. Þá mælti Snorri, at eigi mundu þeir mannmargir heima vera. Ríða nú at bænum, ok þá er sól nýrunnin upp, ok sjá þeir slóðina eftir sér, er þeir gert höfðu um nóttina yfir ána. Þeir Snorri stíga af hestum sínum á bak við húsin; segir hann einum, er með honum var, at hann skuli fara upp á skálavegginn hægra megin, því þar hefir hann spurt at Þorsteinn liggr undir, ok segir honum at reyta þekjuna ok slíta grasit seint, ok taka fast og jafnt í, líka sem hestr biti. Maðrinn gerir svá. Þorsteinn vaknar ok kallar til smalapiltsins, ok segir hann muni ofskamt hafa

rekit hestana frá í gærkveldi, ok skuli hann fara at reka þá. Hann anzar at eins ok sofnar aftr. Enn heyrir Þorsteinn, at eitthvat nagar þekjuna; kallar aftr til piltsins, enn hann sofnar aftr. Ferr þá Þorsteinn á fætr út at forvitnast um þetta, ok er í línbrókum einum; ok þá hann kemr út ór dyrunum, litast hann um ok verðr við ekkert varr, ok vill nú skygnast víðar at í kringum húsin. Í því bili hlaupa þeir Snorri at honum; er þar ekki at sökum spurt ok engu orði kemr hann fyrir sik; leggja þeir at honum fjórir í einu; kemr eitt lagit í kviðinn, ok fellr hann strax; draga þeir hann nú upp at veggnum, ok bíða þar úti hljóðlega. Lengist nú Þorvarði, at faðir hans kemr eigi inn, ok gengr út; kemr hann engri vörn fyrir sik, ok ferr á sömu leið. Annarr son Þorsteins var ok heima; hét hann Sveinn, ok var níu vetra gamall; lengist honum föður síns í bæinn, ok heyrir eitthvat hark úti; veit ok eigi hvat um er; kemr hann út í dyrnar, ok er honum svefn í augum. Snorri mælti við son sinn, Þórð kausa: „Sér köttrinn músina? Ungr skal at ungum vega". Þórðr fóstri hans mælti: „Þat skal aldri ske, at svá ungr sveinn sé veginn, ok skulu vit undir eins falla báðir". Snorri segir hann skuli ráða, þó sér sé grunr, at sá sveinn muni einhvern staðar höggva í ætt sína. Bera þeir nú líkin saman í eina kös þar í túninu; skiljast við svá búit ok hraða sér í burtu; var þetta á litilli stundu gert; lýsa víginu á næsta bæ; ríða nú upp með ánni og yfir í Hvítársíðu ok upp frá bæjum; stíga þar af hestum sínum ok taka atfang, ok leggjast niðr ok

hvíla sik ok hesta sína. Fylgdarmenn Snorra telja þetta óvitrlegt, at leggjast niðr í grashögum skamt frá bæjum; enn Snorri segir eigi muni til saka; liggja þeir þar fram yfir miðdegi ok finna smalamann einn. Snorri biðr hann bera kveðju Borgfirðingum frá Snorra goða, ok segja þeir hafi nú gert sér greiðara fyrir enn næst. Ríða síðan vestr fjöll ok hverr heim til sín, ok þykkir förin vel hafa gengit.

Nú er at segja hvat gerist á bæ Þorsteins. Kona hans kemr heim ór seli sama drottinsdags morgin, lítilli stundu eftir þat þeir Snorri eru burt riðnir, ok ætlar at færa þeim feðgum hreinar skyrtur; tvær dætr hennar ungar eru með henni; ríða þær nú at túngarðinum ok stíga þar af baki, ok biðr hon þær at bíða sín þar. Hon gengr heim at bænum, ok sér þar vegs ummerki; ok þá hon hefir litit á hverir þar liggja vegnir, gengr hon burt ok stígr strax á hest, og getr eigi um fyrir þeim, hvat hon hafi heima sét. Þær spyrja, hvat valdi at hon komi svá skjótt aftr. Hon kveðr erendit eigi hafa krafit lengri tafar; ríðr nú sem skjótast til næsta bæjar, sem heitir Kelda, ok hittir þar klerk einn, frænda sinn, sem Eldjarn hét, ok segir honum tíðendin; bregðr hann við strax ok tekr menn með sér at sjá líkin; sendir boð á næstu bæi, ok flýgr nú þegar þessi viðburðr um Borgarfjörð, ok er at vörmu spori farit at leita Snorra, ok þeysast vestr um Hvítársíðu, þann veg er líkast þótti at hann riðit hefði, ok hafa þeir eigi af honum. Fell þeim nú allilla, at Snorri gekk svá ór greipum þeim, ok þá enn fremr, er þeir fréttu hann hefði legit þar í

búfjárhögum um daginn, ok virðist þeim nú Snorri helzt til slægr orðit hafa; settu þeir þá í lög sín, at hverr maðr skyldi vera skyldr at leita strax um landeign sína at veganda, ef víg væri vakit innan heraðs. Líðr nú vetrinn eftirkomandi ok fram at alþingi, ok búa þeir eftirmálin Borgfirðingar, ok váru eigi þeir aldauða, er fylgdu at þeim málum. Eru nú þessi mál uppi höfð á alþingi, ok heldr Snorri svari vegna manna sinna, ok er hann ljúfr at svara fébótum; gengr sá dómr á málit, at víg Styrs ok Þorsteins skuli fallast í faðma, enn synir Þorsteins bættir þrem hundruðum silfrs, ok helt Snorri uppi fébótum fyrir menn sína; skulu fjórir þeira fara af landi burt, og vera fyrir utan þrjá vetr. Greiðir Snorri bætrnar á sama þingi, enn hinir fara samsumars utan, er til váru dæmdir. Lyktar nú þannig þessum málum at sinni.

13. Guðmundr hét maðr; hann bjó í Ásbjarnarnesi á Vatnsnesi; Guðmundr hafði verit enn mesti garpr ok röskvasti drengr, enn var kominn í elli þá er þessi saga gerðist; hann átti þrjá sonu; Hallr hét sá elzti, Barði annarr, þriði Steingrímr. Hallr var í kaupferðum jafnan, spakr at viti ok enn bezti drengr. Svá bar við, þá hér var komit sögunni, at hann var staddr í Noregi sem oftar, næsta sumar eftir fall Þorsteins. Í Björgvin váru fyrir þeir Hárekssynir, ok spyrja þar til Kolskeggs, sem fyrr er getit at fylgdi Snorra at drápi Þorsteins; þá Hárekssynir urðu hans varir í bænum, leituðu þeir hans, at þeir gæti hefnt á honum fyrir víg Þorsteins; hann var ok mágr Snorra. Kolskeggr leitar undan; enn þeir ná fjárhluta hans,

enn honum eigi; þetta var um várit; er hann nú félaus og farþurfi; falar allstaðar far, enn fær hvergi; hittir Hall ok biðr liðs; kvartar um hrakning sinn ok bágendi. Hann gefr honum skip sitt ok nökkurn kaupeyri, svá hann kemst undan, ok ferr til Englands. Hallr leitar sér nú fars til Íslands ok fær hvergi; ferr hann út til Þrándheims, ok finnr þar mann, er Þorgils hét; þeir höfðu átt félag saman fyrri, enn höfðu þá skilit; Hallr biðr hann fars; hinn tekr því treglega. Hallr mælti, at hann vænti bezt til hans hjálpar, því þeir hefðu mælt þat fyrrum, þá þeir váru í félagi saman, at hvárigir skyldi hendr við öðrum bægja, ef annarr þyrfti hins liðs í nauðsyn. Þorgils lætr þá til leiðast, at hann fái farit, þó eigi með öðrum kosti enn hann kaupi skipit hálft af sér, ok þetta gerir Hallr. Hárekssynir spyrja, at Hallr hefir undan skotit Kolskeggi ok sé skipráðinn hjá Þorgilsi; sjá þeir, at þeir hafa mist mannsins, ok snúast at Halli. Verða þeir Hallr síðbúnir; svá skjótt sem byr rann á, leggja þeir út undir ey þá í Þrándheimi, er Fólksn heitir, ok liggja þar nökkurar nætr fyrir byr. Bóndi einn lítill bjó í eyjunni; hann var vitlítill ok vesalmenni; hann átti þar allgóðan skóg. Skipverjar þeira Þorgils fóru þangat ok hjuggu sér efnivið; enn bónda líkaði illa ok knurraði um. Þeir Hárekssynir fá njósn af, at þeir Hallr liggja undir eyjunni; taka sér nú lítinn bát ok róa þangat átta saman frá skipi sínu um nótt upp at eynni annars vegar; tala við bónda ok spyrja, hversu spakir kaupmenn séu, eða hvárt stýrimaðr sé á skipi jafnan. Hann segir þeim alt

af létta, at þeir sé óspakir ok geri sér miklar skemdir á skógi sínum, enn Hallr banni þeim; því sé sér bezt til hans þokkat. Þeir láta sem þeir eigi leyndarmál við Hall at tala; slá til kaups við bónda ok gefa honum hálfa mörk silfrs, ef hann geti komit Halli á sinn fund, svá at eigi sé aðrir við staddir. Bónda grunar, at hér muni prettir undir búa, enn þykkir þó fagrt féit; tekr við ok lofar þessu; ferr þar eftir til Halls ok hrósar góðmensku hans, er hann banni at spilla skógi sínum; vili hann nú launa honum með því, at gefa honum lof til at höggva sem honum líkar þar beztr er skógrinn, ok skuli hann koma með sér. Hallr gegnir þessu fálega í fyrstunni; leiðist þó til við fagrmæli bónda ok fylgdist með honum í rjóðr eitt þar beztr var skógrinn. Eigi höfðu þeir þar lengi staðit, áðr bóndi gengr frá Halli, skilr hann þar einan eftir ok læzt nökkut hafa erendi. Enn þá bóndi er burtu, hlaupa þeir Hárekssynir allir saman ór launsátrinu at Halla ok vega þar strax at honum, svá þar skifti engum orðum, ok engri vörn kemr hann fyrir sik; vega þeir hann þar, hylja hræ hans ok róa þar eftir í skyndingu burt. Skipverjum Halls þykkir seinka aftrkvámu hans; spyrja bónda, hvar hann hafi skilist við hann; enn bóndi lætr sem hann hafi gengit frá sér í skóginum; trúa þeir honum illa, taka hann ok kúga til sagna, svá at hann verðr at láta et sanna uppi; vísar hann þeim hvar hann gekk seinast frá honum; finna þeir Hall þar dauðan ok dysja hann, enn festa bónda þar jafnskjótt upp. Hárekssynir þykkjast nú nökkuru hafa á veg komit um hefndirnar;

fara sem skjótast suðr með Noregi ok alt til Danmerkr, ok at áliðnu sumri brjóta þeir skip sitt í spán við Jótlands síðu, svá enginn af komst.

14. Þorgils sér, at torsótt muni at leita vegandanna; tekr fjárhlut Halls allan ok hirðir, ok lætr í haf þá byr gefr; fá þeir um sumarit mótviðri stór ok eiga harða ok langa útivist; um vetrnætr taka þeir höfn í Austfjörðum í Vápnafirði, ok vistar Þorgils háseta sína þar í kringum sik um vetrinn, ok leggr ríkt undir við þá at leyna dauða Halls; hann var maðr spakr ok hægferðugr. Um sumarit ferr hann til þings ok hefir með sér fé Halls; hafði þá enginn spurt þessi tíðendi. Guðmundr faðir Halls var á þingi. Þegar líðr at þinglokum, gengr Þorgils einn dag til lögbergis ok hefr þar upp alla sögu um víg Halls, enn hásetar hans sanna með honum; hefir hann þar fé hans ok vill afhenda. Þessi fregn fær Guðmundi svá mikils harms, at hann gengr þegar til búðar sinnar ok legst, enn Barði er fyrir svörum; spyrr hann Þorgils, hví hann hafi leynt þessu svá lengi. Þorgils kvað sér sýnast þetta mál til nógra vandræða horfa, þó eigi hefði hann þess fyrr getit, þar sem slíkir menn ættu hlut at; þar með hefði hann viljat bíða, þar til bærist sönn afspurn um þessi tíðendi af öðrum mönnum. Barði kvað hann gert hafa vitrlega, — „ok hefir þú haft vel ok drengilega ór þessum málum“ — býðr honum at eiga fé Halls, sem hann meðferðis hafi; enn Þorgils neitar þverlega ok vill ekkert af hafa; segir, at svá kunni falla, at þeir þurfi sjálfir fjár síns um þat þetta mál sé til lykta. Barði vill hann haldi

þá hálfu, ok þat verðr af. Þá Guðmundr kemr heim af þingi, spyrr Þuríðr kona hans, hvat tíðenda sé af þingi; hann andæpti mæðilega ok kvað vísu um fráfall sonar þeira; hon anzar með annarri; legst þessi harmr svá mjök á Guðmund, at hann lifir eigi lengr enn mánuð. Um haustit berr svá við einhverju sinni, at Barði sezt í sæti þat, sem Hallr var vanr í at sitja, þá hann var heima, ok sat hann þá þeira bræðra efstur. Móðir hans kemr inn, ok þá hon sér þat, rekr hon honum gildan kinnhest ok skipar honum at skreiðast burt ór sætinu sem bráðast, ok vera eigi svá djarfan, at setjast í sæti Halls, meðan hans sé óhefnt. Barði segir svá skuli vera. Um haustit frétta menn nú allstaðar at þessi tíðendi um víg Halls; einnig um fráfall Hárekssona; þykkir nú mörgum vandast við þat málit. Þorgils seldi skipit hásetum sínum ok létti kaupferðum; tók sér bú í Borgarfirði, ok settu Gíslungar nökkut við úfa honum; hefir hann þat til tals við þá, ok kveðr þeir eigi sik einskis at kunna; verðr at því lítit mark at svá stöddu.

Nú er þar til máls at taka, at Barði hugsar um eftirmælit. Þórarinn hét maðr, spakr at viti ok framsýnn, er bjó á Lækjamóti í Víðidal; hann var fóstri Barða. Nú líðr fram at alþingi sumarit eftir. Um leið ok Barði ríðr á þing, finnr hann Þórarinn fóstra sinn at máli, ok spyrr nú hversu reisa skuli málit. Þórarinn mælti: „Þér eigið um mikinn vanda at mæla, ok þarf hér þolinmæði við, því at jafnan eru margir at frændsemi“; ræðr honum at biðja Hárek bóta fyrir sonu sína á

næsta alþingi, ok þó hann fái engar bætr, megi hann eigi láta sér leiðast, ef hann vili sínum ráðum hlíta, ok muni allir þetta vel virða. Barði hefr upp þessa bótabeiðslu á þingi. Hárekr var engi orðamaðr; hann hafði þá brugðit búi ok afsalat fé sitt bróður sínum Kleppjárni; svarar hann því, at hann hafi engi fjárforræði, ok geti því engar bætr goldit; vísar hann því máli til frænda sinna, ok fær Barði ekki frekara svar at því sinni, ok ferr við svá búit heim. Annat sumar leitar Barði enn ráða til Þórarins; svarar hann, at á sömu leið skuli at fara sem et fyrra sumarit; kveðr hér þurfi þolinmæði við at hafa, ok muni et þriðja sumarit verða vissara, hvar þeir skuli atgang eiga, ef eftir hugboði sínu ferr; enn nú sé margir jafnkomnir at frændsemi. Barði gerir svá; hefr upp enn þetta mál áðr þingi slítr, ok talar á þessa lund: „Mönnum mun kunnigt, at vér eigum ofmikil vandræði at vera, þar nú er sannspurt, at Hallr bróðir minn er lífi minnr; beiddum vér bóta af Háreki, föður vegandanna, hér í fyrra sumar, ok var oss engi órslit veitt, ok mun því flestum virðast, at vér berum skarðan hlut fyrir yðr; nú ítrekum vér sömu beiðni, ef þér vitið, hverju nú skal heldr svara“. Háreks var ekki við kostr, ok stóð honum elli; enn hverr hinna, sem á þingi váru, stungu höfðum hverr at öðrum, ok ferr alt á sömu leið sem fyrra sumarit; enn allr þingheimrinn lofaði hversu spaklega var at málinu farit. Gísli hét maðr, son Þorsteins; hann var í kaupferðum löngum, ofláti mikill ok óvarr í orðum; þetta haust

kemr hann út, ferr heim í Borgarfjörð til frænda sinna ok fréttir af þessum málum. Þriðja sumar, áðr Barði ferr á þing, ríðr hann heim at Lækjamóti, ok spyrr Þórarin, hversu nú skuli at fara. Þórarinn mælti, at nú yrði hann enn at biðja bóta sem fyrr; skyldi hann eigi oftar ráða honum til þess; sagði hann nú vera þann mann kominn, sem hann hefði eftir beðit; þat var Gísli - „spyrst mér svá frá Gísla, at hann er bráðskeyttr til máls at taka, frígjarn ok of kapp; segir mér svá hugr um, at hann muni einhverju því svara, at auðgengara verði at málinu eftir enn verit hefir“. Barði kvað sér þykkja mikit fyrir at biðja þá enn bóta, enn kvað þat mundu þó verða vera, því hans ráð mundu sér til bezta koma. Narfi hét maðr, frændi Gíslunga; hann var mesti illhreysingr ok ofstopamaðr, rammr at afli, lyginn ok ójafnaðarfullr at öllu; við alla menn lynti honum illa, enn þó verst við frændr sína; barði hann á mönnum, ef hann fekk eigi þat hann vildi, ok tók af þeim, er hann mátti; var hann í ýmsum stöðum um land ok eirði hvergi. Þórarinn bað Barða fyrir kost ok mun at fá þann mann norðr með sér, ef hann væri á þingi, ok kvað til nökkurs koma mundi. Barði kemr á þing; þar er Gísli ok fleiri frændr hans Borgfirðingar. Barði gengr til lögbergis einn dag á miðju þingi ok mælir: „Svá er við vaxit, at ek hefi hér tvisvar beðit bóta fyrir víg Halls bróður míns; beiddi mik þar nauðsyn til, ok var í hvárttveggja sinn gefinn lítill gaumr at máli mínu; nú sýnist mér þar nökkurrar órgreiðslu ván, er þú ert, Gísli, svá ek þurfi eigi

lengr at velkjast í þessum vafa; munu ok flestir þat mæla, at vér eigi förum með mikilli frekju at málinu, ok er yðr því skyldara góðu at svara". Engir anza fyrr enn Gísli; hann mælir ok styðst á spjótskaft fram: „Vér munum verða nökkuru at svara, alls þú rekr þitt erendi, ok þú hefir berlega á mik kveðit, þó ek þykkist nökkut þverkominn við málit. Í fyrra sumar á Englandi var ek í þeim stað, er heitir at Þúfusteini; þar sat ek á torgi ok hafði nökkuru silfri at verja; lá þar hjá mér sjóðr einn, sem í váru sjau merkr silfrs; riðu þar um torgit nökkurir óskynsamir menn, ok varð einum þat fyrir, at hann kyntist til við mik ok stakk spjóti sínu við sjóð mínum ok rendi upp á, ok reið með það burt; hafða ek ekki þar af; vísa ek þér þar til bróðurgjalda; þykkir mér þat at glíku sem þetta mál, því þat silfr tel ek vera á vandarveifi, ok munu vér þar eigi önnur fé til leggja". Eiðr mælti Skeggjason: „‚Segja skal þursi, ef hann sitr nökkviðr við eld', ok er illa ok óvitrlega undir tekit, at svá stórir menn sem nú eigu hlut at". Gísli svarar: „Hér sannast þat, sem mælt er: ‚Výlir fjarri, enn verr sjaldan'; ok er þat þín at ván, at halda svá svari frænda þinna, sem nú má heyra" — ok hleypr í brigzlyrði við Eið. Nú mælti Eiðr: „Eigi hirðum vér at skattyrðast við þik". Gera menn nú mikinn róm at máli Barða, ok þykkir þunglega svarat með slíku spaklæti sem þessa er beiðzt.

15. Helga hét ekkja ung; hon bjó vestr í Dölum; hennar bað maðr sá, er Grímr hét. norðan ór

Eyjafirði; konan var í ætt við Kleppjárn. Maðrinn var á alþingi, ok var honum konan föstnuð; skyldi brullaupit standa hálfum mánuði fyrir vetr um haustit. Barði kom eitt sinn at búð Kleppjárns, ok mæltu þeir þar mundmálum; þar sá Barði Narfa, ok kom Barði sér brátt í tal við hann ok býðr honum heim til sín, ok þat þáði Narfi. Þá Barði kemr af þingi, talar hann við Þórarin ok segir honum af málum sínum, ok sér þykki þunglega á horfast. Þórarinn mælti: „Nú er svá komit sem ek vildi; er þat nú í þreytt, at svá sýnist vitrum mönnum sem okkr, ok er nú óvandara enn fyrri at sjá, hvar at skal ganga um hefndina. Barði bað hann fyrir sjá. Sá maðr var þat sumar í þingför með Barða, sem Þórðr hét, bóndi á Másstöðum í Vatnsdal; hann átti tvá hesta alhvíta, nema á eyrunum, þar váru þeir svartir; þóttu honum hestarnir slíkt metfé, at hann vildi þá eigi missa fyrir aðra hesta. Þat hafði Þórði orðit til farreks, at hestar hans báðir váru í brottu. Narfi verðr eftir á Lækjamóti, tekr Þórarinn á móti honum ágætavel, svá Narfa þykkir leika í lyndi. Þórólfr hét maðr, er bjó á Sleggjulæk í Borgarfirði; hann var nú mjök hniginn á enn efra aldr, enn hafði verit enn gildasti garpr í æsku sinni; konu átti hann sér; váru þau alltíð ósamþykk, svá at sitt vildi hvárt; var hon óðmálig mjök ok meðallagi vitr; hann átti vápn góð í hirzlum sínum, er hann hafði eigi á haldit síðan hann létti vígaferlum. Nökkuru síðar kemr Þórarinn á tal við Narfa, ok spyrr, hversu honum sé vingat við frændr sína. Hann svarar, at

lítill sé vinskapr þeira á millum. „Muntu vilja slá kaupi við mik?“ segir Þórarinn; „mér er sagt, at Þórólfr frændi þinn eigi sverð gott, ok getir þú sótt mér þat, vil ek gefa þér stóðhross væn“. Narfi vill þat gjarnan. Þórarinn selr honum í hendr stóran kníf, er hann skal gefa konu Þórólfs til at vera með sér í fylgi — „er mér sagt, at vápnin ęru sigrauðig“, segir Þórarinn; „mun þik eigi bresta at ljúga, hvat þér sýnist haganlegast, hvar fyrir þú biðir vápnanna“. Narfi bað hann at vera þar um óhræddan, ok gengr fúss at kaupinu; hleypr síðan suðr um heiði ok kemr um kveld ofan í Hvítársíðu til eins frænda síns, er bjó á Veggjum; er þar um nóttina ok biðr hann at ljá sér vápn, ok segir at einn austmaðr norðr í Öxnadal hafi skorat á sik til einvígis út af konu einni, er báðir vildu hafa, ok sé stefnudagrinn at hálfs mánaðar fresti, ok fái hann hvergi vápn; segir hann þat líklegasta til um náttstaði sína. Hinn svarar, at þetta muni alt lygi, ok fái hann engi vápn hjá sér. Líkar Narfa þat allilla, ok hleypr yfir til Þórólfs, sem sverðit hafði, ok segir honum, hvat hann á um at vera, ok til náttstaða sinna, sem á fyrri bænum; var vel við honum tekit at eins; biðr hann Þórólf at ljá sér vápn, ok kveðr sér aldri meiri nauðsyn á vera enn nú. Þórólfr kvað sér annat nær enn skifta sér af, þó hann geri sér illendi við menn, ok megi hann sjálfr annast sín kvennamál, ok eigi muni hann sleppa við hann sverðinu. Ferr Narfi þá til konu hans ok tjáir henni mál sitt, ok gefr henni knífinn. Hon tekr við ok þykkir þing í vera;

hleypr sem skjótast til karls síns, ok er næsta óðmálug; kveðr þat skömm mikla, at vilja eigi duga nauðstöddum frænda sínum — „eða hvat skal fretkarli þínum svá gott vápn, þarstu er kominn af fótum fram?“ — ok kveðr þat liggja ryðgat á kistubotni, ok muni nú lítit gagn í vera. Hann svarar sem fyrri, at honum sé eigi þat um Narfa gefit, at hann sleppi vápnum sínum við hann, ok telr þat mangi munu gert hafa, at klækjast á við hann; ferr hon þá ok brýtr upp hirzluna, sem sverðit lá í, ok selr í hendr Narfa; enn hann strýkr þegar norðr ok fær Þórarni. Þórarinn kveðr hann vel hafa rekit erendit, ok biðr hann taka hrossin ok fara norðr fyrst um stund, at firrast fund frænda sinna. Narfa þykkir gjöfin góð; ferr með hrossin burtu, ok er hann ór sögunni. Þeir Gíslunger þrír bræðr höfðu einn teig við Hvítá at slá, ok gengu at því verki allir samt, ok skyldi teigrinn alltíð búinn á teknum tíma eftir þing. Sá hlutr var til nýlundu þar norðr um heruð, Vatnsdal ok Víðidal, at af tókust öll mannamót á þeim misserum. Skip hafði komit um sumarit í Blönduós; hafði stýrimaðr, sem Einarr hét, þar hest í hafti. Maðr hét Halldórr, lítill bóndi, er bjó í Kleifum við Blöndubakka. Hestr stýrimanns hvarf um haustit; klagar hann þat fyrir Höskuldi goða á Höskuldsstöðum; hann var góðr maðr ok réttdæmr. Þar getr ok um mann nökkurn, son Þórdísar spákonu at Spákonufelli, heldr enn um hana sjálfa — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

sex daga. Nú saknar Halldór hestanna, ok leitar ok fiðr nú ok þykkir vera illa haldnir, ok ferr nú til fundar við Þórarin; verðr nú við hann skapfátt, ok veitir honum áverka svá næsta mikinn, at honum var þat gildr þykkr, ok eigi banvænlegr; enn þaðan af kemr þat fyrir þá Höskuld ok Eylíf, ok beiða þeir bóta fyrir þingmann sinn. Hann lætr ekki brátt við því, ok ekki sættust þeir á þat, ok stendr nú svá búit um hríð.

16. Barði hafði verksmíð mikinn, ok þeir bræðr, sumar þat, ok fóru vel verk fram um sumarit, er nú var betr tilskipat enn fyrr. Nú er þar komit sumri, at sjau vikur lifa sumars; þá ferr Barði at hitta Þórarin, fóstra sinn, til Lækjamóts; þeir hjöluðust oft löngum viðr, ok vissu menn óglögt, hvat þeir mæltu. „Nú mun vera mannamót“, segir Þórarinn, „á milli Hóps ok Húnavatns, þar sem heitir Þingeyrar, enn ek hefir því ráðit er engin váru hér til; nú skaltu þangat

fara, ok reyna vini þína, fyrir því, at nú vættir mik, at menn sé forkunnar margir, er lengi hefir dvalizt; mun nú þar vera fjölment; vættir mik, at þar komi Halldórr, fóstbróðir þinn; bið hann föruneytis ok brautargengis, ef þér er nökkurr hugr á at fara ór heraði á braut ok hefna bróður þíns. Bær heitir á Bakka; hann er fyrir utan Húnavatn; þar bjó kona sú, er Þórdís hét, ok var kölluð gefn, ok var ekkja. At ráðum var með henni maðr, sá er Oddr hét; hann var gildr maðr fyrir sér; ekki var hann einskostar fégöfugr eða ættstórr; þó var hann frægr maðr; hann skaltu biðja fylgdar með þér; hann ræðr svörum. Þar er kallat í sveit þeiri á Kólgumýrum, ok eru þar bæir margir, ok heitir einn bær á Meðalheimi; þar bjó sá maðr, er Þorgisl hét; hann var systrungr Gefnar-Odds at frændsemi, ok var hraustr maðr, ok skáld gott, ok átti góða kosti fjár, ok gildr maðr fyrir sér; kveð þú hann til farar með þér. Bær heitir at Búrfelli, miðlum Svínavatns ok Blöndu; þat er á Hálsum út; þar bjó sá maðr, er Eiríkr hét, ok var kallaðr Eiríkr víðsjá; hann var skáld, ok eigi lítill fyrir sér; hann skaltu kveðja til föruneytis með þér. Í Langadal heitir bær á Auðólfsstöðum; þar bjó sá maðr, er Auðólfr hét; hann var góðr drengr, ok mikill fyrir sér; bróðir hans er Þorvaldr ok er eigi hans við förina getit; hann bjó þar sem heitir í Sléttadal; þat er upp frá Svínavatni; þeir eru tveir bæir,

er svá heita; hann var sterkastr maðr at afli fyrir norðan land; ekki skaltu hann kveðja til þessar ferðar, ok kemr til þess skapferði hans. Bær heitir at Svínavatni, ok bjó þar sá maðr, er Sumarliði hét, ok kallaðr gjallandi, auðigr at fé ok góðum virðingum; með honum var heima dótturson hans, ok hét Þorljótr gjallandafóstri, hraustr maðr; bið hann til föruneytis með þér. Eyjólfr hét maðr, er bjó at Ásmundargnúpi, þat er milli Vatns ok Víðidals; hann skaltu hitta, ok bið hann fara með þér; hann er vinr várr. Nú vættir mik", segir hann, „at lítt verði í ráðit ef þetta flytr þú fram á mannamótinu, ok leitar þar við þá um þetta mál, ok segir svá, at þeir skulu eigi skyldir til farar með þér, ef eigi kemr þú þann næsta laugardag til hvers þeira, er fim vikur eru til vetrar, ok þann skaltu eigi hafa með þér, er þá er eigi búinn, því at sá er engi öruggr. Því skaltu þessa menn heldr velja til farar með þér, enn aðra sveitarmenn, at þessir eru nauðleytamenn hverr annars, ok eigu allgóða kosti, ok svá frændr þeira eigi síðr, ok er þat þvílíkt, sem þeir eru sjálfir, ok þessir eru röskvastir af öllum þeim, er hér eru í Víðidal ok öllum várum sveitum, ok þeir munu yðr bezt viljaðir, er várir vinir eru mestir. Nú er óglíkt hvárt er, at hafa með sér góða drengi ok hrausta, eða einhleypinga óreynda, þá er sér eiga einskis góðs kosti, ef nökkut hendir til vandræða. Nú eru ok ráðnir til

farar með þér heimamenn þínir ok nábúar, er bæði eru frændr þínir ok tengdamenn: Eyjólfr mágr þinn frá Borg; hann er hraustr maðr ok góðr drengr. Bær heitir í Vestrhópi á Þernumýri; þar búa bræðr tveir; heitir annarr Þóroddr, Þorgils annarr, ok váru Hermundarsynir, ok bræðrungar Barða at frændsemi, ok áttu góða kosti fjár, ok miklir kappsmenn ok góðir áræðis; þeir eru ráðnir til farar með þér. Nú eru þeir ráðnir bræðr til farar þrír. Enn eru néfndir bræðr tveir, er þar váru heima með honum. ok hét annarr Óláfr, enn annarr Dagr; þeir váru systrungar Barða, ok höfðu þar uppvaxit með Guðmundi; þeir eru ráðnir til farar með þér. Enn eru nefndir tveir menn; hét annarr Gríss, ok var kallaðr koll-Gríss; hann var þar uppfæddr í Ásbjarnarnesi; hann maðr var hagr og verkstjóri þeira, ok hafði þeim lengi verit velviljaðr; annarr hét Þórðr, ok var kallaðr melrakki; hann var fóstri þeira Þuríðar ok Guðmundar; höfðu þau hann tekit lítit barn af válaði og fætt upp; hann var alroskinn ok vel at sér gerr, ok þat segja menn, at fyrir hann var einskis örvænt, orðs né verks, ok unnu þau honum mikit, ok virðu hann meira enn hann var verðr; hann er ráðinn til heimanfarar með þér". Nú eru nefndir þeir menn, er fara skyldu með Barða. Nú er þeir hafa slíkt talat, skiljast þeir.

17. Drottinsdaginn kemr Barði til Lækjamóts, ok

ríðr þaðan til mannamóts; ok er hann kemr þar, þá er komit fjölmenni mikit, ok er þar skemtan góð; var mönnum nú forkuðr á skemtan, er lengi höfðu niðrlögð verit mannamót. Nú var lítt í ráðit, þótt mönnum væri tíðrætt á þeim fundi. Takast at orðum þeir Halldórr fóstbræðr, ok Barði; spyrr Barði, hvárt hann vildi fara með honum nökkut um haustit ór heraði. Halldórr segir, at „eigi man þat þykkja tekit minnar handar mikilmannlega til orðs, at ek þykkjumst eigi búinn at fara; nú er ferð mín albúin á braut, enn ek hefi ætlat, at fara tvívegis; nú hefi ek ætlat, ef svá ferr sem ek vil, at koma þér at liði er meira væri, ef þú þyrftir í nökkura nauðsyn heðan frá, fyrir því at margir eru betr tilfallnir fararinnar, at því er ek hygg at þú vilir fara. Barði lætr sér skiljast at svá er sem hann sagði, ok kveðst honum mundi eigi verri vinr enn áðr. „Enn ek mun biðja þik nökkurs hlutar“, segir Halldórr; „þat var hér í sumar, at mik skildi á við mann þann, er heitir Þórarinn, ok varð hann fyrir áverka af mínu tilræði; hann er lítilsverðr fyrir sínar sakir, enn þeir menn beiða bóta fyrir er hann er í þingi með, ok eru þeir mikils verðir; nú hæfir mér eigi at varna þeim bóta, þeim Eilífi ok Höskuldi; vil ek at þú sættist á fyrir mína hönd, enn ek get eigi at mér; þó hefi ek áðr synjat at bjóða þeim yfirbætr. Barði gengr

þegar at hitta þá Höskuld og Eilíf, ok tekr máli þegar fyrir Halldór, ok leggja þeir fund með sér, at sættast á mál, er fjórar vikur væri til vetrar, at Klifum at búi Þórarins. Nú kemr Barði á mál við Gefnar-Odd, at hann fari með honum til Borgarfjarðar suðr. Oddr svarar brátt því máli: „Ok þótt þú hefðir kvatt vetri fyrr eða tveimr, þá mundi ek þó búinn þessarar ferðar". Þá hitti Barði Þorgils systrung Odds, ok talar hit sama mál. Hann svarar: „Þat munu menn mæla, at eigi hafir þú þessa fyrr kvatt, enn ván var, ok mun ek fara, ef þú vill". Hittir hann Arngrím, fóstra Auðólfs, ok spyrr, ef hann muni vera í för með honum. Hann svarar: „Búinn em ek, þegar er þú ert búinn". Slíkt hit sama mælti hann við alla þá, er fyrr váru nefndir, ok tóku allir vel hans máli. Nú mælti Barði: „Þér hafið haft drengilega af þessu við mik; nú mun ek koma laugardag til yðar, er fim vikur eru til vetrar, ok ef ek kem eigi svá, þá eruð þér einskis skyldir með mér at fara". Ríða nú heim af mannamóti. Hittast þeir nú fóstrarnir, Þórarinn ok Barði, ok segir Barði honum, hvat þeir Halldórr ræddust við. Þórarinn lætr vel yfir því, ok kvað eigi at síðr þessa för mundu fram komast, at eigi færi hann — „ok má hann enn vel koma þér at haldi og því hefi ek fyrir svá skömmu gert vart við þessa för, at ek vilda

at sem sízt komi frétt áðr í herað þeira Borgfirðinga“.

18. Nú líðr svá fram at föstudeginum í hinni séttu viku; ok at eykt dags þá kómu heim húskarlar Barða, ok höfðu þá lokit mjök svá heyverkum. Barði var úti ok þeir bræðr, er þeir kvámu heim verkmennirnir; heilsuðu þeir þeim vel; höfðu þeir með sér verksfæri sín, ok dregr Þórðr melrakki eftir sér ljáorf sitt. Barði mælti: „Dregr melrakkinn eftir sér halann sinn nú“. „Svá er“, segir hann Þórðr, „at ek dreg eftir mér halann minn, ok berr ek lítt upp eða ekki, enn þess varir mik, at þú dragir þinn hala mjök lengi áðr þú hefnir Halls, bróður þíns“. Enn Barði hefndi honum engu orði. Ganga menn til borða. Þeir bræðr matast skjótt, ok stíga undan borðinu þegar, og gengr Barði fyrir Þórð melrakka, ok mælti við hann, leggr fyrir hann verk, hvat hann skal gera um aftaninn ok um daginn eftir, laugardaginn. Fjórir tigir sátna váru ófærðir saman í Ásbjarnarnesi, ok þat mælti Barði, at þat skal hann saman færa, ok lúka því um aftaninn; — „enn þú skalt fara á morgin at sækja fornstugelding várn, er heitir Fleygir, því at geldingar eru gengnir ór afrétt ok heim í haga“; — því vísaði hann honum til þess, at hann var verra at henda enn aðra sauði ok var hann skjótari — „nú skaltu ok á morgin sækja í Ambárdal yxni fim vetra gamalt, er vér eigum,

ok drepa af, ok færa slátrit alt til Borgar suðr laugardaginn; verkit er mikit, enn ef eigi er unnit, þá muntu reyna hvárr halann sinn berr brattara þaðan frá.“ Þórðr svarar, ok kveðst oft hafa heyrt hót hans digr, ok blotnar hann eigi við. Nú ríðr Barði um aftaninn til Lækjamóts ok þeir bræðr, ok hjala þeir Barði ok Þórarinn um aftaninn.

19. Nú er at segja frá sýslu Þórðar, hversu honum endist; saman ók hann heyit, er staðit hafði miðr vel; enn þá er hann kemr heim, þá býst smalamaðr at reka fé sitt út á Björg, ok ríðr Þórðr hesti þeim, er hann hafði ekit á um aftaninn, ok finnr hann geldingaflokk, sem honum hafði verit ávísat, ok fær eigi sótt, fyrr enn út at Hópsósi; nú gerir hann til geldinginn, ok ríðr heim með slátrit; nú hefir hann sprengdan hestinn; nú tekr hann annan hest, ok hleypir yfir dalinn sem leið liggr fram; ekki hirðir hann hvárt hann ferr á dögum eða nóttum. Nú kemr hann árdegis þar ok fær yxnit, ok drepr af ok gerir til; bindr upp á hestinn ok ferr síðan leiðar sinnar, ok kemr heim, leggr af hestinum; tekr slátr geldingsins; ok er hann kemr aftr, þá var í brautu einn limr uxans. Þórðr mælti eigi gott. Maðr gengr í gegn at á braut kveðst tekit hafa, ok bað hann eigi dirfa sik um at ræða, nema hann vildi hafa högg. Tekr hann annat slátrit, ok ferr til

Borgar suðr, sem honum var boðit. Nú tekr Álöf systir Barða ok fóstra hennar við slátrinu; sú hét ok Álöf; hon var vitr kona ok fóstra Barða ok þeira Guðmundarsona; hon var kölluð kjannök, ok váru svá skilit nöfn með þeim. Álöf, fóstra Barða, var vitr mjök ok kunni mart gerla at sjá, ok þeim velviljuð Guðmundarsonum; hon var fróð ok forn í skapi.

20. Nú er frá því at segja, hvat þeir hjöluðust við fóstrar, Þórarinn ok Barði, áðr hann væri í braut búinn; þeir hjöluðu mart. Þat var laugarmorgininn snemma; skyldi hann þá fara at finna föruneyti sitt, er með honum skyldi fara; ok þá er hann er búinn til brautferðar eru þar leiddir fram hestar tveir hvítir, ok svört eyru á hvárumtveggja; þá hesta átti Þórðr frá Breiðavaði; þeir höfðu horfit um sumarit á þingi. Nú mælti Þórarinn: „Hér eru hestar Þórðar; skaltu fara ok færa honum, ok þiggja engin laun af honum fyrir, ok eigi er þess vert, því at ek réð, er þeir hurfu, ok hafa í minni varðveizlu verit; ok var torsætt at þeira hefði neytt verit, enn því lét ek hesta þessa taka, at mér þótti þetta merkilegra, at spyrja eftir hestum þessum enn dusilhrossum, ok hefi ek oft senda menn til Borgarfjarðar suðr í sumar, at spyrja eftir þeim; þótti mér þat vera merkilegt erendi, ok vættir mik, at eigi verði í þat ráðit; ok nú hefi ek sendan mann af nýju suðr, ok mun sá sunnan koma

á morgin, ok segja tíðendi sunnan ór heraðinu". Þá var kaupstefna á Hvítárvöllum, ok váru skip komin af hafi litlu fyrr enn þat var.

21. Nú ríðr Barði þaðan ok kemr á Bakka, þar sem Þórdís bjó, ok stóð þar hestr söðlaðr, ok skjöldr stóð þar hjá; ok riðu þeir heim mikinn dyn í túnit eftir hörðum velli. Þar var úti karlmaðr ok kona, ok þó hon höfuð hans, ok váru þau Þórdís þar ok Oddr, ok var at vanlyktum nökkut, er hon þó höfuð hans ok hafði hon eigi þvegit lauðr ór höfði honum. Ok þegar er hann sá Barða, sprettr hann upp ok fagnar honum hlæjandi. Barði tók vel kveðju hans, ok biðr konu lúka verki sínu ok vaska honum betr; hann lét svá gera; nú býst hann ok ferr með Barða. Nú koma þeir út yfir Blöndu til Breiðavaðs, ok færa Þórði hesta sína. Þat er at segja, at í þann tíma var Þorgils Arason riðinn norðr til Eyjafjarðar á þeiri vikunni, er um var liðin, er hann skyldi kvángast at Þverá, ok var hans norðan ván á annarri viku. Þórðr tekr vel við hestum sínum, ok býðr góða hesta gelda at launum. Hann kveðst eigi vilja laun fyrir þetta, ok svá kvað hann þann bjóða, er hestana hafði heimta; — „skal þín vinr", segir hann, „í þörf neyta". Ríðr Barði í Langadal, ok á vǫlluna mjök svá at bæ Auðólfs, ok sá þeir at maðr reið ór túninu ofan, ok kenna þeir Arngrím förunaut sinn, er vera skyldi, ok ríðr

hann nú með þeim. Ríða nú vestr yfir Blöndu til Eiríks viðsjá, ok koma þar er fé var embætt at morginmáli, milli miðdegis ok dagmála, ok hitta smalamann ok spurðu, hvárt Eiríkr væri heima. Hann sagði, at hann var á hesti í sólar upprás; — „ok nú vitum vér eigi, hvert hann mun riðit hafa". „Hvat þykki þér líklegast, hvert hann mun riðit hafa?" — ok kemr í hug, at hann mun skotizt hafa undan, ok vilja eigi fara. Enn eigi bar svá raun vitni, at hann hefði undan skotizt. Sá þeir þá tvá menn ríða ofan með Svínavatni, — þaðan var víðsýnt af bænum, — ok kendu, at þat var Eiríkr viðsjá ok Þorljótr gjallandafóstri; þar hittast þeir við á þá, er Laxá heitir, er fellr ór Svínavatni; fagna hvárir öðrum vel. Ríða til þess er þeir koma til Þorgils á Meðalheim; þeir kvöddust vel ok ríða síðan leiðar sinnar, ok kómu nú mjök at Gljúfrá. Þá mælti Barði, at menn skyldi ríða til bæjar at Ásmundargnúpi ok hitta Eyjólf Oddsson, — „maðr ríðr", segir hann, „ok eigi seint frá bænum út ok ofan með ánni; vættir mik", segir hann, „at þar sé Eyjólfr; get ek hann munu vera við vaðit, er vér komum þar, ok ríðum fram". Svá gerðu þeir. Nú sjá þeir mann við vaðit; kenna þar Eyjólf; hittast nú ok kvöddust vel; fara nú leiðar sinnar ok kómu þar sem heitir á Ask í Víðidal. Þá riðu í mót Barða ok förunautum hans þrír menn í litklæðum, ok hitt-

ust þeir brátt, er hvárir riðu í mót öðrum, ok váru þar tveir systursynir Barða í þeiri för, ok hét annarr Lambkárr, enn annarr Húnn, ok þá er enn þriði vatnsdælskr í för með þeim; þeir höfðu kvámit út vestr í Víðidal allir, enn Guðbrandr faðir þeira, ok Guðrún móðir þeira bjoggu út í Víðidal, þar sem síðan heitir á Guðbrandsstöðum. Nú verðr þar fagnafundr mikill með þeim frændum, er Barði hittir systursonu sína; segja hvárir öðrum tíðendi. Barði segir för sína, hvert hann ætlaði; þeir váru þá átján vetra gamlir, ok höfðu einn vetr utan verit; þeir váru hinir mestu ágætismenn at vænleik, ok at afli ok at íðróttum. ok þó væri þeir vel at sér gervir, þótt þeir væri fulltíði at aldri. Nú réðu þeir ráðum sínum, ok kveðst þeim á því hugr. at ráðast í för með þeim, enn förunautr þeira ferr í Víðidal. Barði ríðr nú þar til er hann kemr til Lækjamóts, ok segir nú fóstra sínum svá búit, — „nú skaltu ríða heim í Ásbjarnarnes, enn ek mun á morgin ríða til fundar við þik, ok með mér Þorbergr son minn; mun ek þá ríða á leið með yðr“.

22. Nú ferr Barði heim ok föruneyti hans, ok er heima nótt þá. Um morgininn býr koll-Gríss þeim dögurð; enn þat var siðr, at lagðr var matr á borð fyrir menn, enn þá váru engir diskar; þat varð til nýnæmis, at af hurfu þrjár deildirnar fyrir þrem mönnum; gekk hann ok sagði til

þess Barða. „Hef þú fram borð“, sagði hann, „ok ræð ekki um þat fyrir öðrum 'mönnum“. Enn Þuríðr mælti, at þeim sonum hennar skyldi ekki deila dögurð, ok kveðst hon deila mundu. Svá gerir hann, at hann hefir borð fram, borð fyrir mann, ok deilir mat á. Þuríðr gengr þá innar, ok leggr sitt stykki fyrir hvern þeira bræðra, ok var þat þá yxnisbógrinn ok brytjaðr í þrent. Tekr hann Steingrímr til orða ok mælti: „Þó er nú brytjat stórmannlega, móðir, ok ekki áttu vanda til at gefa mönnum svá kappsamlega mat, ok er á þessu mikit vanstilli, ok ertu nær óvitandi vits“. Hon svarar: „Ekki er þetta furða nein, ok máttu þetta eigi undrast, fyrir því at stærra var Hallr bróðir yðarr brytjaðr, ok heyrða ek yðr ekki þess geta, at þat væri nein furða“. Hon lætr fylgja slátrinu sinn stein fyrir hvern þeira. Þeir spurðu, hvat þat skyldi merkja. Hon svarar: „Mest hafi þér þat, bræðr, er eigi er vænna til enn steina þessa, er þér hafið eigi þorat at hefna Halls bróður yðars, þvílíks manns sem hann var, ok eru þér orðnir langt frá yðrum ættmönnum, er mikils eru verðir, ok eigi mundu þeir þvílíka skömm eða hneisu setit hafa, sem þér hafið þolat um hríð, ok mart ámæli fyrir haft“. Gekk hon utar ok innar eftir gólfinu eiskrandi, ok kvað vísu:

(1) Brátt munu Barða *frétta*
beiðendr þrimu seiða.
Ullr munt ættarspillir
undlinns taliðr þinnar,
nema lýbrantar látir
ljóss veldandi falda
— lýðr nemi ljóð, sem kváðum —
lauðhyrs boða rauðu.

Nú hrinda þeir fram borðum ok öllu því er á var, ok ganga til hesta sinna ok búast hvatlega. Þat var drottinsdaginn, er fim vikur váru til vetrar. Nú stíga þeir á bak hestum sínum ok ríða á braut ór túni. Nú sjá þeir bræðr þat til Þuríðar móður sinnar, at hon er komin á bak hesti þeim, er þau kölluðu Eykjarð, ok hon hafði heimt húskarl sinn til förunevtis við sik; hann er eigi nefndr, enn svá er sagt, at hann mun grunnúðigr vera. Nú mælti Barði: „Þetta horfir til óefnda, er hon er á ferð komin, ok mætti vér þess vel án vera, ok verðr nú at leita ráðs, ok létta á ofanförina hennar". Hann heimtir til sín þá Óláf ok Dag, heimamenn sína, — „nú skulu þit", segir Barði, „ríða á mót henni, ok mælið við hana sæmilega ok fagrt, enn gerið sem ek býð; segið, at þat sé vel, at hon sé komin í för vára; biðið hann vel fylgja henni, húskarlinn, ok styðið hana á baki, ok ríðið svá unz þér komið fram at Faxalæk; hann fellr ór Vestrhópsvatni ok ofan í Víðidalsá; skeiðgata liggr at læknum norðan, ok svá frá hon-

um, ok þá skulu þit spretta gjörðunum hennar; skal Dagr þat gera, ok láta sem hann gyrði hestinn, er þit komið at læknum, ok reiðið hana af baki, svá hon falli í lækinn ofan, ok svá þau bæði, enn hafið með ykkr hestinn". Nú riðu þeir í mót henni, ok kvöddu hana vel; — „ok urðu þit heldr til þess at ríða í mót mér, enn synir mínir", segir hon, „ok sæma mik". „Þeir buðu okkr þetta erendi", segja þeir. Hon segir: „Því em ek í ferðina komin, at mik vættir, at síðr muni fyrirfarast nökkur stórræði, fyrir því at eigi skal skorta til áeggjan, fyrir því at þess þarf við". Þeir láta þat mjök munu bæta, at hon fari. Ríða nú, þar til þau koma fram at Faxalæk. Þá mælti Dagr: „Þessi maðr er vanvitull, er þér fylgir, Þuríðr; hann hefir eigi svá vel gyrt hest þinn, at þér muni duga; er þat skömm mikil, at fá slíkt til fylgju við dugandi konur". „Gyrtu betr þá hestinn enn áðr er", segir hon, „ok fylg mér síðan". Hann tekr nú ok sprettir gjörðum af hesti kerlingar; rekr þau bæði af baki í Faxalæk, sem þeim var boðit; þar var Þuríði við engu meini hætt, ok gruflar hon af læknum. Þeir ríða nú í brott ok höfðu hestinn sér með. Hon ferr heim um kveldit, ok húskarl hennar, ok eigi erendi fegin.

23. Barði ríðr nú ok flokkr hans leiðar sinnar, þar til er þeir áttu skamt til Borgar; þá ríða menn at móti þeim nökkurir, ok var þar Þórarinn, fóstri

Barða, ok Þorbergr son hans. Þeir ræðast við þegar ok takast at orðum fóstrarnir: „Þó hefir þú þar, fóstri", segir Barði, „sverð mikit um kné þér". „Hefir þú eigi sét mik hafa þetta vápn fyrr, hygginn ok glöggþekkinn", segir Þórarinn; „svá er ok; eigi hefi ek fyrr haft. Nú skulu vit skifta vápnum; skal ek þat hafa, er þú heldr á" — ok svá gerðu þeir. Þá spurði Barði, hvaðan honum kom; hann sagði honum með öllum atburðum, hvé fór með þeim lyng-Torfa, ok hvé hann hafði lokkat hann til at sækja vápnin; — „enn Þorbergr son minn hefir annat vápnit, ok á þat Þorbjörn, enn Þorgautr á þetta, er þú hefir; þat þótti mér maklegast, at vápn þeira lægði ofmetnað þeira ok dramb; því réð ek þessi ráð, ok svá hit sama hefndir þú þessar svívirðingar þinnar, er þeir gerðu til þín ok yðarra frænda; nú vilda ek at þú værir mér ráðhollr, svá mikla stund sem vér leggjum á yðra sæmd". Nú ríða þeir í tún at Borg til Eyjólfs mágs þeira bræðra; þar váru tveir hestar búnir fyrir dyrum, er Barði kom í garð, ok váru á öðrum vistir þeira bræðra, er ætlaðar váru þeim til nestis, ok jarteindu þat en nýju slátrin, er Barði lét þangat færa; þær vistir hafði búit Álöf systir þeira ok Kjannök fóstra hans. Þá stígr Eyjólfr á bak, ok var albúinn at ríða í tún frá dyrum. Þá kemr út kona, ok kallar á Barða, ok mælti at hann skyldi aftr ríða þangat til dyranna, ok kveðst

eiga mál við hann; þat var Ólöf systir hans; hann bað þá ríða fyrri, enn hann kveðst ekki mundu dveljast. Kemr hann at dyrum, spyrr hvat hon vill; hon biðr hann stíga af baki ok hitta fóstru sína; hann gerir svá; gengr inn. Kerlingin æmtir við innar í húsinu, enn hon var í rekkju sinni. „Hverr ferr þar nú?" segir hon. Hann svarar: „Barði er hér nú. Hvat viltu mér, fóstra?" „Gakk þú hingat", segir hon; „vel ertu kominn nú; sofit hefi ek nú", segir hon; „enn vakat hefi ek í nótt, at búa vistir yðrar, ok systir þín. Far þú hingat", segir hon, ok vil ek þreifa um þik". Barði gerði svá sem hon mælti, því at hann unni henni mikit. Hon tekr til í hvirflinum uppi, ok þreifar um hann öllum megin alt á tær niðr. Barði mælti: „Hvé kennist þér til, ok hvé ætlar þú vera? þó þreifar þú nú svá vandlega". Hon svarar: „Vel þykki mér", sagði hon; „hvergi þykki mér við hníta, svá at ek finna stórum". Barði var mikill maðr ok sterkr at afli; digr var háls hans, ok spennir hon höndum sínum um háls honum, ok tekr ór serk sér steinasörvi mikit, er hon átti, ok dregr á háls honum ok dregr yfir skyrtuna; hann hafði tygilkníf á hálsinum; ok lét hon hann þar vera, ok bað hann vel fara. Hann ríðr nú á braut eftir förunautum sínum. Hon kallar eftir honum: „Lát vera nú svá búit, sem ek hefi umbúit, ok vættir mik at þá mun hlýða".

24. Nú er hann kemr til liðs síns, þá ríða þeir leiðar sinnar. Þórarinn ferr langt á leið með þeim, ok hefir umráð um ferð þeira; honum þykkir mikit undir, at þeim færist vel; — „gistingarstað hefi ek yðr fengit“ segir hann, „í Gnúpsdali, er þér skuluð hafa. Njáll heitir búandi, er þér skuluð í nótt gista; svá er sagt, at hann sé ekki mikill þegn við aðra menn af fé sínu; þó hefir hann ærit; þess vætti ek, at við yðr taki hann at orðsendingu minni. Enn nú er sá maðr hér kominn, er í nótt reið sunnan ór Borgarfirði, er ek senda suðr í þessi viku, at vita tíðendin í herað, ok kann sá mér gerla satt at segja, ok hefir hann þat sagt, at Hermundr Illugason mun vera í kaupstefnu öndurða þessa viku ok margir aðrir heraðsmenn. Þat munu þér ok spurt hafa, at þeir bræðr, synir Þorgauts, hafa sýslu fyrir höndum í sumar, at slá teig þann, er heitir Gullteigr; nú líðr fram verkit, svá at lokit mun miðvikudag í þessi viku, ok munu þeir heima véra. Spurt hefi ek þat, at þeim er títt at ræða Gíslungum, þegar nökkut hark verðr ok háreysti, þá mæla þeir: ‚Mun eigi Barði koma?‘ Gera at því mikit spott ok háð við yðr til svívirðingar. Nú gerist hér ok þat sagt með miklum sannendum, at þat hafa þeir heraðsmenn samráðit, ef nökkur tíðendi verða í heraðinu, þau er af manna völdum eru, þá skulu allir skyldir til eftir þeim at ríða, síðan

er þeir Snorri goði höfðu sofit skamt frá bygðum eftir víg sín ok stórvirki, ok skal sá útlagðr, er eigi verðr til þess búinn, þrem mörkum hverr sá, er þingfararkaupi á at gegna frá Hafnarfjöllum ok til Norðrár, sem þeira þingmenn eru flestir Síðumanna ok Flókdæla. Nú ríði þér annan dag viku frá Njáls, ok farið tómlega; hafið náttstaði á heiðinni"; — þá fekk hon þat nafn, at hon var Tvídægra kölluð — „ok skuluð koma til vígis þess hvárstveggja, er á heiðinni er, þá er þér farit suðr, ok séð hvárt svá er, sem ek segi yðr. Flói heitir á heiðinni, ok eru þar vatnföll stór; þat er í norðanverðum flóanum vatn þat er nes liggr í, ok eigi breiðara at ofanverðu enn níu menn megu standa jafnfram, ok deilir norðr vatnföllum til heraða várra ór því vatni; þangat vísa ek yðr til. Enn annat vígi er í sunnanverðum flóanum, er ek vilda síðr at þér hefðið, ok yðr gegnir verr, ef þér þurfuð til at taka; þar gengr enn nes fram í vatn; þar megu standa átján menn jafnfram, ok deilir suðr vatnföll til heraða þeira ór því vatni. Enn þér munuð koma suðr þriðjadag þann til selja, er allir menn eru farnir ór seljum eftir endilöngum Kjarradal, ok þar eigu allir Síðumenn selfarar, ok hér til hafa þeir þar dvalizt. Nú vættir mik, at þar komið þér nær eykt dags; þá skulu ríða tveir menn af liðu yðru ofan í herað þar, ok eftir fjalli, ok svá til Brúa, ok koma eigi

til bygða fyrr enn fyrir sunnan ána. Þá skulu þit koma á bæ þann, er heitir á Hallvarðsstöðum, ok spyrja bónda tíðenda, ok frétta eftir hestum þeim, er horfit hafa norðan ór sveitum; þit skuluð spyrja ór kaupstefnu. Þá munu þit sjá á Gullteig, er þit farit ofan með ánni, hvárt þar sé menn at slætti, sem nú er eftir hermt. Þá skulu þit ríða upp svá til vaðs, ok láta búanda ykkr til vaðs vísa; ríða svá til heiðarinnar ok upp á heiðina; þá munu þit sjá á Gullteig, er þit farit með ánni. Enn miðviku morgin skaltu fara ofan á brúna, þar er þér sét tíðendi um heraðit, ok skaltu þá skifta liði þínu í þrjá staði, alls þér eruð átján saman; eftir skal vera enn nítjándi ok gæta hesta yðvarra, ok skal þat vera koll-Gríss, ok láta þá vera búna, er þér þurfuð til at taka. Sex skulu menn vera á brúnni uppi, ok mun ek ákveðit gera, hverir þar skuli vera, eða hví þannig er til skipat. Þeir frændr skulu þar vera, þeir Þorgils af Meðalheimi ok Arngrímr, ok Eiríkr viðsjá, ok Þorljótr gjallandafóstri, (ok) Eyjólfr frá Ásmundargnúpi; því skulu þeir þar sitja, at þeir munu þér vera menn stríðastir ok torsveigstir, er þér komið í heraðit, enn yðr hæfir eigi svá, at eigi hafi þér stilling við ok við. Enn miðleiðis skulu sitja aðrir sex: bræðr Þóroddr ok Þorgils af Þernumýri, bræðrungar Barða, ok sá maðr enn þriði, er

kom í stað Halldórs; þeir skulu ok þar vera systursynir þínir, Húnn ok Lambkárr; Eyjólfr mágr þinn enn sétti; þeir munu þér hóti ráðhollari, ok eigi með jafnmiklum geysingi; fyrir því skulu þeir sitja, at þá sjá þeir mannfarar um heraðit. Enn þér sex skuluð ofan fara, þú ok Steinn bróðir þinn, Steingrímr, Óláfr, ok Dagr, ok Þórðr; þeir munu þér ráðhollastir, ok er þeim þó full-liða, er á teiginum eru fyrir. Nú skulu þér þegar á braut fara, er þér hafið þeim skaða gert, fyrir því at eigi mun yðr eftirförin ljúgast ok minni mun stund á lögð um eftirförina, ef eigi eru sénir meir enn sex menn, ok mun þá eigi mjök fjölment eftir sótt, ef svá er með farit. Nú skulu þér undan ríða sem hvatast, þar til er þér komið til ens nyrðra vígis á heiðinni, fyrir því at þá berr norðr alla kviðburði, ok er yðr þat mest fullting, at svá yrði, enn þó grunar mik, at eigi komir þú því við fyrir þeira ofstæki, er þér fylgja; enn nú munum vér skiljast at sinni, ok finnumst heilir“.

25. Nú kemr Barði at kveldi til Njáls með flokk sinn, ok stendr Njáll úti ok býðr þeim gisting öllum ölværlega. Þeir þiggja þat; láta lausa hesta sína; setjast á báða bekki. Njáll er úti um kveldit ok kona hans, ok búa vistir gesta sinna, enn sveinn þeira er inni ungr ok skemtir þeim. Barði spyrr sveininn,

ef hann hafi brýni nökkut. „Ek veit“, segir hann, „harðstein, er faðir minn á, ok þori ek eigi at taka“. „Ek mun kaupa at þér“, segir Barði, „ok fá þér til tygilkníf“. „Já“, segir hann sveinninn, „hví mun ek eigi til ráða þá?“ Leitar harðsteinsins ok fiðr ok selr Barða. Barði tekr við harðsteininum, ok tekr tygilkníf af hálsi sér, ok þokast þá nökkut steinasörvit, er hon hafði látit á háls honum kerlingin, ok þess verðr getit síðar. Nú brýna þeir vápn sín. Nú þykkist sveinninn hafa vel hnykt, er þeir hafa þat sem þeir þyrftu. Nú eru þeir þar um nótt, ok hafa góðan beina. Nú ríða þeir leið sína annan dag viku í góðu veðri, ok fóru ekki hart. Spyrr Barði Eirík viðsjá, hvernig hann ætlaði at farast myndi. Hann svarar:

(4) **Blóðs höfum hlynr of heiði**
hræborðs farit norðan
vér hyggjum nag nœra
nítján saman ritar.
Þó getum hins at Heita
hlunntams munim sunnan
árr — hyggr skald til skœru —
skæs nökkuru færi.

Nú eru þeir þar um nóttina á heiðinni, ok ríða miðvikudag í Kjarradal, ok var þat nær eykt dags. Ok er þeir höfðu át um stund, þá ríða tveir menn ofan í herað, sem til hafði skipat Þórarinn, ok hittu enga menn á bæjum, ok fóru fjallveg alt, ok kómu til Brúar, ok nú á Hall-

5*

varðsstaði, ok sá tíðendi gerva á Gullteig, ok sá þat, at þar váru karlar á teignum, ok slógu allir í skyrtum, ok sýndist, at jafnt mundi eftir dagslátta sem sagt var; finna nú búanda, ok hjöluðu við hann ok spurðu tíðenda. Hvárigir kunnu öðrum þar tíðendi at segja, ok spurðu þeir at hestum þeim, er þeir váru á leit komnir, ok mjök oft höfðu verit farar til gervar; hann kvaðst aldrigi vita hvar þeir váru, ok bað þá svá klifa ey ok ey. Þeir spurðu, hvat tíðenda væri í kaupstefnunni, eða hvé fjölment þar væri. Hann kvaðst óglögt hafa spurt, hvat þar er títt; kveðst ok engu máli þykkja skifta. Þeir báðu hann vísa sér leið upp með ánni til vaðs; svá gerir hann; skiljast þeir; fóru þeir til fundar við förunauta sína, ok segja þeim svá búit; sofa af nótt þá.

26. Nú er nökkut at segja frá þeim heraðsmönnum, er hér koma við þetta mál. Þorbjörn Brúnason stóð upp snemma á Veggjum, ok biðr húskarl sinn upp standa með sér, — „ok skal fara upp til smiðju í dag til Þorgauts, ok skal smíða þar“. Þat var snemma, þegar í sólar upprás. Hann kvaddi þeim dögurðar, ok var þat eigi ákveðit hvat fengit var annars, enn húsfreyja setti fyrir þá trygil á borðit. Þorbjörn váttar, at honum sé eigi vel fengit, ok rekr meðal herða henni trygilinn. Hon snýst við ok verðr há við, ok mælti við hann hrapallegt, ok svá hvárt við annat,—„ok berr þú þat fram“, segir hann, „er

eigi er í nema blóð eitt, ok undr er þú sér eigi missmíði á því". Hon svarar honum þá stillilega: „Ekki bar ek þat fram, er eigi mættir þú vel neyta, ok ætla ek eigi því verr, at þau undr beri fyrir þik, at þú sér brátt í helju, ok víst mun þetta þín furða vera". Hann kvað vísu:

(5) Eigi man sús eigum
auðrœr at mik dauðan
— fold vill mens í moldu
minn aldr — bláu falda.
Ann — enn ekki vinna
auðs má brík at slíku;
þat's óskaplegt — eplis
ölseljan mér Heljar.

Hon hleypr þá á braut, ok tekr osthleif ok kastar fyrir hann; hon sezt í pallinn öðrum megin ok grætr. Þorbjörn kvað vísu:

(6) Óþakkir kann ekkju
Áta mars, þót gráti
fákrennandi fannar
tagrstrykvins mik kykvan;
þvít eims liðar Aumu
ofnauð, es skal dauðan
hlýra höfgum skúrum
heiðingja vin leiða.

„Enn þó bregðr nú kynlegu við; undan þykki mér nú gaflhlaðit vera hvárutveggja undan húsinu, ok á sýnist mér falla ströng eftir húsinu ok norðan af heiðinni, enn mold ein sýnist mér, ok svá kennist mér eigi síðr ostrinn, er

ek et". Ok stíga þeir undan borðinu ok ganga til hesta sinna ok stíga á bak ok ríða ór garði. Þá tekr hann til orða Þorbjörn: „Dreymt hefir mik nú í nótt", segir hann. Húskarl spyrr: „Hvat dreymdi þik?" segir hann. „Þar þóttumst ek vera staddr, er eigi þótti öllum einnug, ok þóttumst ek hafa sverðit þat, er ek hefi vanr verit at hafa í hendi mér, enn nú er eigi heima, ok brotnaði í sundr, þegar ek hjó fram; enn ek þóttumst kveða vísur tvær í svefninum, ok man ek þær báðar:

(7) Þat varð mér — hinn mæra
minn vandak brag — randa
hjalmfenris brast holma
hvítvöndr í tvau, rítar,
þars á mætu móti,
mótruðr jöru snóta,
heimþingaðar hanga
hnitu reyr saman dreyra.

(8) Væri betr, ek bæra
benvand í gný randa
hleypikjóls, ok heilan
haus, ókostalausan,
þanns dalreyðar dauða
dýrreitar skal veita
hirði-Baldr, ok heldumk
hann, ófáum manni.

Nú nam sá vísur báðar, er honum fylgdi, er þeir riðu. Nú svipast hann um Þorbjörn. „Já segir hann, „heima liggja nú smíðarefnin, eða ellegar hafa niðr fallit; far þú aftr ok leita; fiðr þú

á leiðinni, þá far þú til smiðju, enn ek mun ríða fyrir; nú ef eigi fiðr þú á leiðinni, þá far þú til verks þíns". Nú skiljast þeir; fiðr húskarl eigi smíðarefni. Þorbjörn ríðr nú til Þorgauts frænda síns til smiðju, ok hittir hann fyrir dagmál dags; kveðjast þeir ok spurðust at tíðendum. Hvárgi kunni öðrum þar tíðendi at segja. Nú er frá því sagt, at þeir synir Þorgauts rísa upp allir, ok fara at slá á Gullteig, ok ræddu um þat, at nú mundi vel vita, ok mundi sleginn verða Gullteigr hinn sama dag; ganga til teigs, ok lögðu af sér klæði sín ok vápn. Gekk Gísli um teiginn nökkut svá, ok sá á, er þeir ætluðu at slá, ok nemr staðar ok kvað vísu:

(9) Hér vildu mik höldar
húmfress í stað þessum
fálu fúra véla
fjölrœks marir sœkja.
Hitt segir Ullr at allir
oddgaldrs munit skaldi
hríðar Hlakkar glóða
herðendr trúir verða.

Hann segir draum sinn, at honum þótti sem þeir væri þar staddir á Gullteig, ok kæmi at þeim vargar margir, ok ættist þar við, ok var mikit um, — „ok ek þóttumst vakna við þat, er ek hljóp undan heim til bæjarins". Tóku þeir til verks síns, ok slógu um stund.

3. Nú hefir Barði skipat liði sínu í setu,

sem fóstri hans kendi honum ok áðr er sagt, ok nú segir hann þeim öllum, hver fyrirætlan hans er í áhuga. Þá undu þeir við hóti betr, ok ætluðu at þá mundi fram koma þat, er fyrir var ætlat, ok létu sér líka þessa tilskipan at kalla, ok kváðust þó ætla, at litlar mundu atgerðir verða. Þá var skógr mikill í Hvítársíðu, sem þá var hér víða á landi, enn þeir sátu fyrir ofan skóginn sex, ok sá gerva tíðendi á Gullteig. Barði var í skóginum, ok snertu eina frá þeim, þar er þeir slógu, ok þeir sex saman. Nú hyggr Barði at, hve margir menn væri at slættinum; nú þykkist hann eigi vita víst, hvárt kona er enn þriði maðrinn, er hvít er til höfuðsins at sjá,— „eða mun þar vera Gísli?“ Ganga nú ofan undan skóginum hverr eftir öðrum, ok þótti þeim svá fyrst Þorgautssonum, sem einn maðr gengi þar, ok tekr hann til orða Þormóðr, er síðast sló á teiginum: „Menn fara þarna“, kvað hann. „Enn mér sýnist“, segir Gísli, „at maðr gangi einn“. Enn þeir gengu hart ok runnu eigi. „Eigi er þat“, kveðr Ketill brúsi; „menn eru þar ok eigi allfáir“, — ok námu staðar nökkut ok sá á. Ketill mælti: „Mun eigi Barði þar vera, ok eigi er honum ólíkt, ok kann ek eigi mann at kenna, ef eigi er hann, ok svá var hann búinn í sumar á þingi“. Þeir bræðr sá á, Ketill ok Þormóðr, enn Gísli sló ok tók til orða: „Svá látið þér segir hann, „sem Barði muni

koma undan hverri hríslu í alt sumar, ok hefir hann eigi enn komit". Þeir Barði höfðu skipat til mönnum áðr, at tveir skyldu annast einn hvern þeira; þeir Barði ok Steinn skyldu annast Ketil brúsa; hann var rammr at afli. Þeir Dagr ok Ó-láfr skyldu ganga í mót Gísla; þeir Steingrímr ok Þórðr skyldu ganga í mót Þormóði; nú snúa þeir at þeim. Nú mælti Ketill: „Eigi mun við ljúgast, at hann Barði er kominn", — ok vildu þrífa til vápna sinna, ok engi þeira fekk náð sínum vápnum. Nú er þeir sjá hvar komit er, þá vilja þeir hlaupa heim til túngarðsins, Ketill ok Gísli, ok Barði eftir ok fjórir hans förunautar, enn Þormóðr snýr niðr til árinnar, ok þeir eftir honum, Þórðr ok Steingrímr, ok elta hann á ána ok grýta hann frá landi; hann kemst yfir ána ok er hann vel færr. Nú koma þeir heim at garðinum bræðr; verðr Ketill skjótari ok stiklar yfir inn. Ok þá er Gísli hleypr á garðinn, þá fellr torfa ór garðinum, ok skriðnar hann. Þá kemr at Barði; hann varð þeira skjótastr, ok höggr til hans með sverðinu Þorgautsnaut, ok höggr mjök svá af andlitit. Nú þegar snýr hann mót förunautum sínum, ok segir þeim, at áverki hefði orðit nökkur. Þeir kváðu lítit tilráð orðit mundu ok ósnöfrmannlegt. Hann lét þó svá búit þá mundu verða at vera, — „ok skulum nú aftr hverfa". Hann verðr at ráða, ok er þat þó mjök í móti vilja

þeira. Ketill kippir honum Gísla inn af garðinum ok kastar honum á bak sér; ekki sjá þeir at honum yrði mikill þungi at honum; hann hleypr heim til bæjarins. Þeir Þorgautr váru í smiðju ok Þorbjörn, ok bíðr, ef húskarl hans komi með smíðarefni. Hann mælti Þorgautr: „Þó er hark mikit; er eigi Barði kominn?“ Ketill kom inn í smiðjuna í því bili ok segir: „Þat fann Gísli son þinn, at hann er kominn“ — kastaði honum dauðum fyrir fætr honum. Barði snýr nú í mót förunautum sínum, ok kvaðst þat ætla, at kominn mundi maðr fyrir mann. Þeir kváðu þá eigi jafnmenni vera, ok kváðu lítit atgert, þótt einn maðr væri drepinn, ok fara svá langt til. Nú er þeir hittust allir förunautar, mæltu þeir, er efri váru í setunni, at víst eigi hefði þeir farit, ef svá skyldi á braut leysast, at eigi skyldi meiri hefnd eftir þvílíkan harm, sem þeim hafði gerr verit; kváðu eigi jafnmenni þá Gísla ok Hall, ok lögðu nú ámæli til við Barða; kváðust ætla, ef þeir yrði viðstaddir, at meira myndi at gert; fara nú til hesta sinna, ok kváðust vilja hafa dögurð. Barði bað ekki hirða um dögurð; þeir kváðust eigi vilja fasta, — „ok kunnum vér eigi ætla, hvé þér mundi undan, ef þú hefðir nökkut þat gert, er frami væri at“. Barði kvaðst ekki hirða. hvat þeir ræddu. Nú matast þeir.

28. Nú talast þeir við heima, Þorgautr ok Þorbjörn ok Ketill; ræðir Þorgautr, at mikit er at orðit, — „ok mér er nær höggvit, enn þó sýnist mér sem eigi muni minna við hlíta, ok vil ek at hvergi sé eftir riðit“. Þeir segja báðir, at þat skyldi aldri verða. Þær heyrðu konur hvat mælt var, ok sendi Ketill þær út á Fróðastaði ok Síðumúla at segja tíðendin, ok þá mætti hverr öðrum segja þaðan frá, svá at orð kæmist í Þverárhlíð ok um Norðrárdal, at eftir þeim sé riðit, er verit hafa unnit. ok firri sik svá sektum ok fjárlátum. Þeir fara ok taka hesta sína, ok ríða til Hávafells til Árna Þorgautssonar. Hann átti þar mágum at fagna; var þar kominn Þórarinn Þverhlíðingr, faðir Ástríðar konu hans. Þaðan riðu þeir fim saman. Þat er nú at segja frá Þormóði: hann ferr upp fyrir sunnan ána, þar til er hann kemr í Ás. Þá var fábygt fyrir sunnan ána. Þar var mannfátt heima, ok váru menn farnir á Völlu, enn húskarlar á verki. Eiðr sat at tafli ok synir hans tveir; annarr þeira hét Illugi, enn annarr Eysteinn. Þormóðr segir þau tíðendi, sem orðin váru. Þá var brú á ánni uppi hjá Bjarnafossi ok lengi síðan. Eiðr fýsti ekki fararinnar, enn synir hans grípa til vápna sinna ok ferðast; fara þeir bræðr til Þorgils á Höggvandastöðum. Þá var ok heim kominn Eyjólfr son hans; hafði þá ok út komit um sumarit. Þormóðr ferr upp

á Hallkelsstaði, ok kemr þar ok segir tíðendin. Tindr var heima einn karla, enn komnir menn til smiðju. Sú kona bjó þar et næsta, er Þorfinna hét; hon var kölluð skáldkona; hon bjó á Þorvarðsstöðum; hon átti sér son, er Eyjólfr hét, ok bróður, er hét Tanni, er kallaðr var enn handrammi, ok ekki var hann sem menskir menn at afli, ok svá hvárrtveggi þeira, ok Eyjólfr ok systrson hans, váru fullhugar at áræði. Þeir váru komnir til smiðju til Tinds. Enn því var eigi komit á Gilsbakka, at Hermundr var til skips riðinn ok húskarlar hans. Þeir Tindr verða fjórir, Þormóðr enn fimti; enn þat var síð dags. Synir Eiðs koma til Þorgils höggvanda; þeir bregða við skjótt ok fara þaðan sex saman. Þar var Eyjólfr son hans í för ok fjórir menn aðrir.

29. Nú er frá því at segja, hvat þeir Barði sjá tíðenda. Hann ríðr fyrst þeira, ok nökkuru harðast, svá at hlið var á millum þeira, enn þeir riðu heldr tómlega eftir, ok kváðu hann furðu hræddan vera. Nú sjá þeir mannaför eftir sér, ok sjá flokk eigi miklugi minna enn þeir höfðu sjálfir, ok glöddust þeir förunautar Barða, ok hyggja gott til, at nú mundi verða nökkut sögulegt í um ferðina. Þá mælti Barði: „Förum undan enn of hríð, ok eigi minni ván at þat kostgæfi eftirförina“. Þá kvað Eiríkr viðsjá vísu :

(10) **Flykkiast frægir rekkar,**
fúss es hverr til snerru,
þjóð tekr hart á heiði
herkunn dragast sunnan.
Fara biðr hvergi herja
harðráðr fyrir Barði
geira hreggs frá glyggvi
gunnórunga sunnan.

„Eigi segir þú nú satt“, segir Barði; „þat mælta ek, at hverr fari sem má, þar til er vér komum til vígis þess, er fóstri minn mælti at vér skyldum neyta í nyrðra flóanum“; — enn því gat Barði eigi á leið komit, ok kváðust þeir þá fulleltir, er þeir kómu til syðra vígis í flóanum; sér Barði þat, at nú mun svá verða at vera, ok sneri nú í móti þeim; kvaðst hann munu eigi svá miklu fúsari undan at ríða heldr enn þeir, ok skulu þeir þess samkvæðis gjalda; — „þó má nú eigi letja yðr, at eigi skulum vér fyrr renna í kveld enn yðr þykkir mál, ok þér skuluð þat mæla fyrr enn ek, at bíða eigi, eða hvárugir ella“. Nú þykkir þeim allvænt um. Hross sín létu þeir í nesit fram frá sér; settu þeir þar koll-Grís at gæta; hann var ekki styrjaldarmaðr ok af æskuskeiði var hann. Þá kvað Eiríkr vísu:

(11) **Fast höldu vér foldu,**
fram þoki hverr til snerru,
látum randa val reyndan
ryðjendr í ben snyðja.
Kannk, þót sagt sé sunnan

sverðél taki at herða
— rjóðum hart á heiði
hjalmskíð — ór stað bíða.

Á þeim degi var ok farit eftir Hermundi á vöku, ok var hann heim á för, ok hittu sendimenn hann á leið upp frá Þingsnesi; hann lét ok fyrir lið allan farangr sinn, ok biðr hvern mann til farar með sér, er komast mætti, ok biðr sér liðs, ok ríðr eftir þeim.

30. Nú hittast þeir sunnanmennirnir ok Barði; stíga þeir af baki. Hafa þeir Barði fylkt liði sínu um þvert nesit. „Gangi nú engi fram ór þessum sporum", segir Barði, „því at mik grunar, at fleiri manna mun ván". Þat stóðst á, nesit þvert ok fylking þeira átján manna ok var einum megin at þeim gengt — „ok er meiri ván, at þér náið at reyna vápn", segir Barði, „ok væri betra at hafa it nyrðra vígit, ok eigi mundi þat til ámælis lagt, þótt svá gerðum vér, enn betra til eftirmáls, ok ekki skulum vér enn ótta hér við gjalda". Þeir stóðu með brugðnum vápnum; á aðra hönd Barða stóð Þorbergr, ok á aðra hlið Gefnar-Oddr; þá bræðr Barða út í frá. Nú ráða þeir eigi svá skjótt á sunnanmenn, sem þeir hugðu, ok meira lið var fyrir enn þeir vættu. Þar var höfðingi Þorgautr, Þorbjörn ok Ketill. Þá mælti Þorgautr: „Ráðlegra er að bíða meira liðs; hafa þeir haft ráð mikit, er þeir kómu

fáir í herað". Nú ganga þeir eigi at, ok er þat sá norðanmenn, þá ætla þeir sitt ráð. Mælir Þorbergr: „Hvárt er Brúsi í liðinu? Hann segir, at hann var — „hvárt kennir þú sverð þetta, er ek held hér á". Hann kvaðst eigi vita þess vánir — „eða hverr ertu?" „Ek heiti Þorbergr, enn þetta sverð seldi mér lyng-Torfi, frændi þinn, ok hér af skaltu mart högg þola í dag, at því er ek vilda, eða hví sæki þér nú eigi at Þér hafið þrásamlega eftir sótt í dag, at því er mér sýnist, riðit ok runnit". Hann svarar: „Vera kann at þat sé þar vápn, er ek á, enn áðr vér skiljumst í dag, þá muntu lítt oss frýja þurfa". Þá mælti Þorbergr: „Ef þú ert drengr fullr, hvat skaltu þá bíða meira ofreflis?" Þá tekr Barði til orða: „Hvat er tíðenda at segja ór heraðinu?" „Þau tíðendi eru, er þér munu góð þykkja, víg Gísla bróður míns". Hann segir: „Ekki löstum vér þat, ok eigi þóttumst ek allgrunsamlega unnit hafa, eða hversu er, þykkist þú Ketill, eða þit feðgar, einskis eiga at hefna oss? Mik minnir, at þat var fyrir skömmu, er þú komt heim. Ketill, færandi hendi föður þínum með bakbyrði. Nú ef þú mant eigi, þá mun hér vera váttrinn, þetta sama sverð; er enn eigi heilinn þornaðr á" — ok skekr at honum sverðit —; „þykkist þú, Ketill, einskis eiga at hefna, ok sé hérna, at eigi er heilinn þornaðr á" — ok

skekr þá enn at honum sverðit. Þetta fá þeir eigi staðizt, ok hlaupa nú at þeim. Þorbjörn hleypr at Barða ok höggr á hálsinn ok brast við furðu hátt, ok kom í stein þann í sörvinu, er þokazt hafði, þá er hann tók knífinn ok gaf syni Njáls, ok steinninn brast í sundr ok dreyrði tveim megin bandsins, enn þat beit eigi. Þá mælti Þorbjörn: „Troll, er þik bíta eigi járn". Nú lystr þeim saman, ok eftir högg þetta hit mikla stýrir hann þegar í mót Þóroddi, ok eigast þeir við. Ketill gengr í mót Barða, Þorgautr ok Þorbergr. Þar skortir eigi högg stór ek áeggjun. Sunnanmenn höfðu lið minna ok ótraustara. Nú er fyrst at segja viðskifti þeira Barða ok Ketils. Ketill var manna sterkastr ok ofrhugi; eigast við lengi; kemr þar at Barði slæmir á síðu honum ok fellr Ketill. Ok nú hleypr Barði at Þorgauti ok veitir honum banasár. ok hnigu þeir þar báðir fyrir því vápni, er þeir áttu sjálfir. Nú er at segja frá Þorbirni ok Þóroddi; þeir gangast at í öðrum stað, ok skortir þar eigi högg stór, er hvárgi sparði við annan, ok váru flest ærit stór; ok eitt högg höggr Þóroddr til Þorbjarnar ok af fótinn í ristarliðnum, ok eigi berst hann at síðr, ok leggr fram sverðinu í kvið Þóroddi, ok fellr hann, ok liggja úti iðrin. Þorbjörn sér nú frændr sína; hirðir nú eigi um líf með örkumlum þessum. Nú snúa þeir fram

synir Guðbrands í móti Þorbirni. Hann mælti: „Leitið ykkr annars færis; ekki hafði þat ungmennis verit fyrr meir at keppast við oss“. Hleypr hann síðan at Barða, ok berst við hann. Þá mælti Barði: „Þú þykki mér troll, er þú berst svá, at af þér er fótrinn; er þetta sannara enn þat er þú mæltir við mik“. „Nei“, segir Þorbjörn, „eigi er þat trollskapr, at maðr þoli sár, ok sé eigi svá blautr, at eigi verist hann meðan hann má; má þat verða til drengskapar ok væri þat svá at virða, enn trylla menn eigi, alls þú ert góðr drengr kallaðr, ok þat skulu þér til eiga at segja, áðr enn ek hníga í gras, at ek nenta at vísu at neyta vápna.“ Þar fell hann fyrir Barða, ok fekk gott orð. Nú skortir eigi sókn, ok sezt þó með því, at sunnanmenn láta undan. Og þat er sagt, at maðr hét Þorljótr, kappi mikill; hann átti heima á Veggjum; sumir segja hann frá Sleggjulæk; hann barðist við Eirík viðsjá, og áðr þeir berðist kvað Eiríkr vísu:

(12) Staðt höfum rjóðr af reiði
randir þuðra branda
— berum-a vægð at vígi,
Veggbergr — saman leggja.
Mjök hefk heyrt at hjarta
hug þínum við brugðit;
nú getum, foldar fjötra
fúrleynir, þat reyna.

Þeir eigust við lengi, ok þat segja menn, at

varlega sé hraustari menn, hvárrtveggi manna mestr ok sterkastr, vápnfærir vel ok ofrhugar. Nú höggr Eiríkr til Þorljóts með sverði, og brestr í sundr sverðit. Hann þrífr blóðrefilinn, ok höggr til hans, ok veitir honum mikit sár, ok hann fellr.

31. Nú er á hvíld nökkur; ok nú er sén reið manna sex; þar var Þorgils höggvandi ok Eyjólfr son hans, ok synir Eiðs; sjá nú vanrétti sinna manna, ok mjök hefir á vegizt þeira hlut, ok una nú illa við. Synir Guðbrands verða varir við, at Eyjólfr er þar; biðja Barða veita sér, at þeir nái hans lífi ok hefna sín. Enn þat hafði verit, er þeir váru austr, at hann hafði hrundit þeim ór loftriði nökkuru ok í saurpytt ofan, og höfðu þeir farit hneisulega, ok hafa af því gert förina at upphafi með Barða, ef þeir næði honum. Nú segir Barði: „Þit eruð vaskir menn ok mikils verðir, ok mikit tjón ef þit látizt; nú skulum vér enn við leita, at yðvarr vili gangi fram, enn biðja vil ek, at þit gangið eigi ór fylkingu“. Þeir fá eigi stilt sik, ok hlaupa í mót honum óvægir á braut, ok berjast. Eyjólfr var hinn mesti kappi ok sundrgerðamaðr, sem faðir hans, fullgerr at afli, reynt sik mjök í framgöngu, ok er atgangr þeira langr ok harðr, ok lýkst með því, at hvárirtveggju eru svá þráir ok kappsamir, ok miklir fyrir sér, at þar liggja þeir allir dauðir at skilnaði.

Synir Eiðs berjast ok fast, ok ganga vel fram ok hermannlega. Steinn ok Steingrímr þar í móti; ok nú berjast þeir allir, ok gera mikit af sér, ok þar falla þeir synir Eiðs, ok var Barði nærstaddr, er þeir létu sitt líf. Þorgils höggvandi hlífist ekki við; þykkir sér mikill skaði gerr í dauða sonar síns. Hann var mestr fyrir sér ok betr vápnfærr enn aðrir menn; höggr á tvær hendr, ok þykkir eigi betra líf enn hel. Þeir eru mest til þess nefndir, at framast hafi verit: Þorgils ok Eiríkr ok Þóroddr. Þorgils hlífir sér ekki, ok eigi var sá maðr í því heraði, er öllum þætti meira brautargengi at enn honum. Þorgils ræðst honum í móti, bróðir Þórodds, ok eigust við lengi, ok eigi skortir harðfengi hvárntveggja; ok eitt högg höggr Þorgils til hans ór brúnunum ofan nefit, ok mælti: „Nú fekk þú gott mark, ok þér hæfilegt; slíkt skyldu þér fleiri hafa“. Þá mælti Þorgils: „Eigi er markit gott, enn meiri ván at þora ek at bera hreystilega. ok lítt þurfi þér enn at hælast“, — ok höggr til hans svá hann fellr, ok er óvígr. Nú verðr á hvíld nökkur ok binda menn sár sín. Nú er sén reið manna fjogorra. Þar var Tindr ok Tanni, Eyjólfr ok Þormóðr; ok er þeir koma at, eggja þeir mjök; váru sjálfir miklir ofrkappsmenn. Tekst nú bardagi hit þriðja sinn. Tanni ræðst í móti Barða; tekst þar víg afburða fræknlegt. Tanni höggr til, ok er enn sem fyrr'

at Barði er torsóttr, ok lýkr með því þeira máli, at Tanni fellr fyrir Barða. Eyjólfr gengr í móti Oddi, ok berjast þeir, ok er þar hvárrtveggi hinn bezti drengr; ok nú höggr Eyjólfr til Odds, ok kemr á kinnina ok í hváptinn, ok verðr þat mikit sár. Þá mælti Eyjólfr: „Vera kann at ekkjunni þykki versna at kyssa þik". Oddr svarar: „Lengi hefir eigi gott verit, enn þó mun mikit um hafa spilzt, ok þó kann vera at eigi segir þú þetta þinni vinkonu", — ok höggr til hans svá at hann fekk mikit sár. Var hér sem fyrr, at Barði var nærstaddr, ok veitir honum skaða. Þormóðr Þorgautsson var ok hraustr maðr, ok gekk vel fram; Eyjólfr frá Borg réðst honum í mót, ok verðr mjök sárr. Ok þótt þessir sé mest nefndir af Norðlendingum, þá gengu þó allir vel ok hraustlega fram, fyrir því at þeir höfðu einvala lið. Ok er þessir váru fallnir, þá létti bardaganum. Nú mælti Þorbergr, at þeir skyldi undan leita, ok váru átta menn sunnan fallnir, enn þrír norðan. Nú spyrr Barði Þórodd, ef hann myndi fara mega með þeim; hann lætr þess eigi ván, ok biðr þá undan ríða. Barði sér sárit. Nú sjá þeir liðit, er sunnan ferr, sem í skóg sæi; spyrr Barði, ef þeir vili bíða; þeir kváðust ríða vilja, ok svá gera þeir; ríða nú sextán saman, ok flestir sárir.

32. Nú er at segja frá Illuga. Hann kemr

á vættvanginn, ok sér þar ný tíðendi, ok þó mikil. Þá kvað Tindr vísu, er Illugi spurði, hvé margir þeir hefði verit:

(13) **Háit hefr ask við aska**
átján lagar mána
viðr böðgerðar virða
viðr halfan tög þriðja;
enn at eggja sennu
almsvells boðar fellu
— þá hykk leygstafi lágu —
— lauðar — níu — dauða.

(14) **Eiðs 'ro erfimeiðar**
allbert í styr fallnir
ok tveir í gný geira
Guðbrands synir handan.
Slík bíðu vér síðan,
— sverðs — nema hefndir verði,
— traust lið minni it mesta
móts — aldrigi bótir.

. . . . *þangat ferr* hann sem Þóroddr lá, ok sér at hann var lífs, ok höggr hann þegar af honum höfuðit; ok er Illugi veit þetta, þá mælti hann, at hann hefir haft ilt erendi, drepit þann mann er . . . . . eina manna mál, ef þeir hefði hlaupit frá manninum, ef þeir mætti g . . . . . fyrir. Nú ferr Illugi eftir þeim við hundrað manna. Nú lystr á myrkri. Illugi bað sína menn aftr at hverfa; lætr suðr færa þeira manna lík er fallnir vóru. Mart var sárt . . . . . lið þeira; þeir váru mjök sárir Gíslungar, Árni ok Fróði, Þormóðr ok Þórarinn. Nú vil*di* Illugi

setja menn til at gæta líkanna ok vita, ef þeir yrði svá veiddir, ef þeir gerði eftir förunautum sínum. Váru þeir nú eftir ok gerðu tjald ok sátu of hríð. . . . . Barði kemr til Njáls; þaðan ríðr hann út til . . . hafa sama búnað sinn. Þeir hittast nú fóstrarnir, ok segir hann Þórarni tíðendin í hljóði ok svá, at þeir munu fara eftir líkunum. Þórarinn segir, at eigi skulu þeir svá *hraða því*; skulu *þeir heyra* . . . ef þeir búa . . . um líkin; ok ferr þetta sem Þórarinn gat, at þeim leiðist á fjöllum úti ok fara heim. Nú ferr Barði í Ásbjarnarnes ok . . . . eftir . . . . um hríð. Nú lifa fjórar vikur sumars; ekki koma upp . . . . fyrir alþýðu ok skeyttu þeir mönnum ekki forvitni. Nú ríðr hann út til sáttarfundar, er *hann var efndr við* áðr hann fór heiman, við þá höfðingjana at Klifum, ok var í för með honum Guðrún kona hans, því at hon skal hitta föður sinn ok vita hvat hann vili til leggja við Barða. Hon kemr á hans fund . . . . rekr erendi sitt ok tók hann því *þung*t. Þeir Barði ríða með sama búnaði ok vissu menn . . . . tíðendi . . . skyldi; biðu lengi á mótstefnunni, ok þótti örvænt, at *Barði mun*di koma; þeir váru fjölmennir . . . . biðr Höskuld . . . . kemr . . . . kynlega við bregða se. . . . Höskuldr segir, at eigi *muni* . . . . . reið . . . . menn gengu, hann gekk í móti þeim ok heilsar . . . . . alla . . . . . þeir taka því vel . . . . *tíðendi* . . . . .

málaferli Barða skaltu einn ráða. Höskuldr svarar: „Men gott . . . . . . lut . . . . þat . . . . hafð . . . . . . eða *hversu* ætlar þú þína meðferð?“ Barði segir: „Set*u* . . . . Ásbjarnarnesi . . . . Barða þykkir *eigi mikit* tillag . . . . . . Þeir Barði ríða . . . . alþýðu. Nú stíga þeir . . . af hestum sínum . . . . . eiða . . . . þeir alt. . . . . Barði mælti: Þorð . . . . ekki . . . . hlaupa . . . . . er þú hittir mik . . . . . . skyld . . . . matar oss . . . . . . vil ek gefa þér í mót . . . . mælti: „Þorvaldr gefr xij geldinga . . . . Nú . . . . Barði til Víði*dals* . . . . *Þor*bjarnar . . . . „Björn“, segir hann, „hvat viltu leggja til í slátrin við oss, ef vér aukum nökkut ráða“. Þorbjörn mælti: „Ekki mun ek til leggja, því at ek em einskis um skyldr“. Nú áttu menn hlut í við Björn, ok fekst ekki gott af honum. Barði mælti: „Hvárigir munu þá vel hafa, ok munu þeir gjalda, er á fallit er, enn þann hlut skal gera, er þér er óvirðulegastr“. Nefnir Barði sér til vátta, ok segir skilit við Guðrúnu dóttur hans — „ok finn ek þat til saka“, segir Barði, „at þú ert miklu meiri níðingr, enn duganda manni sami, at eiga þik at mág, ok muntu hvárki ná af mér mund né heimanfylgju“.

33. Nú heyra þeir gný mikinn, at menn ríða margir til árinnar. Var þar kominn Þorgils Arason norðan um land frá brúðlaupi sínu

og Snorri með honum ok riðu saman átta tigir manna. Þá mælti Barði: „Tökum ofan búnað várn ok ríðum í flokkinn, ok aldri meir enn einn í senn, ok munu þeir ekki í ráða, er myrkt er“. Ríðr Barði at Snorra goða, ok hefir grímu á höfði sér, ok hjalar við hann á vaðinu ok segir honum tíðendin. Nú ríða þeir af áinni. Þá mælti Snorri: „Þorgils“, segir hann, „hér viljum vér æja, ok eiga dvöl ok hjalast við, meðan vér skipum oss á gistingar“. Þeir Barði ríða hjá flokkinum ok ráða menn ekki í þat. Þorgils ætlar um kveldit á Breiðabólstað. Ok er þeir höfðu niðr sezt, þá mælti Snorri: „Þat er mér sagt, Þorgils“, segir hann, „at engi maðr mæli jafnvel fyrir griðum sem þú ok önnur lögskil“. „Lítils er um þat vert“, segir Þorgils. „Nei“, segir Snorri, „mikit mun til haft, er einmæli er um“. Þorgils segir: „Eigi er fyrir haft at ek mæli betr fyrir griðum enn aðrir menn, ok má þó lögfult vera“. Snorri mælti: „Þat vil ek, at þú látir mik heyra“. Hann svarar: „Hver þörf er þess? Eru hér nökkurir missáttir“? Hann kveðst aldrigi þat vita, enn aldrigi er því misráðit, ok ger sem ek vil, ok sk*al hafa þat at gam*ni“. Þorgils segir, at svá skal vera. Hann tók þá til máls:

„Þat er upphaf griðamála várra, at guð sé við oss alla sáttr; vér skulum ok vera menn

sáttir vár á millum, ok samværir at ölvi ok at áti, á þingi ok á þjóðstefnu, at kirkna sókn ok í konungs húsi, ok hvarvetna þar er manna fundir verða, þá skulum vér svá sáttir, sem aldri hafi fjándskapr vár á milli verit. Vér skulum deila knif ok kjötstykki, ok alla hluti, vár í milli, sem frændr enn eigi fjándr. Ef sakar gerast heðan af á milli vár, þær skal fé bæta, enn eigi flein rjóða, enn sá várr, er gengr á gervar sættir, eða vegr á veittar trygðir, þá skal hann svá víða vargrækr og rekinn, sem menn víðast varga reka, kristnir menn kirkjur sækja, heiðnir menn hof blóta, eldar upp brenna, jörð grær, mögr móður kallar, skip skríðr, skildir blika, sólskin snæ lægir, Finnr skríðr, fura vex, valr flýgr várlangan bag, standi honum beinn byrr und báða vængi, himinn hverfr, heimr er bygðr, vindr vex, veitir vatn til sjávar, ok karlar korni sá. Hann skal firrast kirkjur ok kristna menn, guðs hús ok gimu, heim hvern nema helvíti. Tekr hvárr várr trygðir við annan fyrir sik ok sinn erfingja, alinn ok óborinn, getinn ok ógetinn, nefndan ok ónefndan, enn hver veitir í mót trygðir ok ævintrygðir, mætar trygðir ok megintrygðir, þær er æ skulu haldast, meðan moldir ok menn lifa:

(15) Nú erumk sáttir
ok sammála,
hvars vér finnumk

á landi ok legi,
skipi eða skíði,
hafi eða á hestbaki,
árar at miðla
ok ausskotu,
þóptu ok þilju,
ef þarfar gerask,

jafnsáttir hverr við annan, sem sonr við föður, eða faðir við son í samförum öllum. Höfum nú lófatak at trygðamálum, ok höldum vel trygðir at vilja Krists ok at vitni allra manna þeira er nú heyra trygðamál; hafi sá guðs hylli er heldr trygðir, enn sá gremi guðs er rýfr réttar trygðir. Höfum heilir sæzt, enn guð sé við alla sáttr".

34. Ok er Þorgils hafði lokit at mæla fyrir griðum, þá mælti Snorri: „Haf þökk fyrir, vinr, stórvel er mælt, ok er þat sýnt, at sá er á bak gengr, er at vísu griðníðingr, ok sé hann við staddr. Nú segir Snorri tíðendin, þau sem orðin váru, ok þat, at þeir Barði váru þar komnir í flokk þeira Þorgils. Þar váru margir vinir sunnanmanna ok náfrændr. Þorgils hafði ok átt fyrr Grímu Hallkelsdóttur, systur Illuga ens svarta. Þá mælti Þorgils: „Vel hefðim vér mátt missa þín, Snorri, nú at sinni". Hann svarar: „Eigi er þat, góði vinr, ærin eru nú orðin vandræði með mönnum, þótt hér nemi staðar". Þorgils vill nú eigi ganga á grið þessi, er hann hefir sjálfr fyrir mælt, ok skiljast menn nú. Ríðr Snorri með tuttugu menn, ok Barði með honum, ok hans

menn, til Lækjamóts, ok tekr Þórarinn vel við þeim, ok eru nú kátir, ok ráða nú ráðum sínum at . . . . hjöltum laust ek þik, fyrir því at mér þótti ekki annat at þér geranda".

35. Þá stendr upp einn gamall maðr, ok var þar Eiðr Skeggjason, ok mælti: „Ok kunnum vér mikla óþökk, at menn skattyrðist hér, hvárt er þat gera várir menn eða aðrir; til einskis kemr þat góðs, enn oft gerist ilt af því; skyldu menn þat mæla hér, at til sátta væri; ætlum vér, at eigi muni aðrir meir eiga eftir sínum hlut at sjá enn vér, eða öðrum muni stórugi meira harma leitat, enn mér; sýnist oss þó þat ráð, at sættast; munum vér því eigi várkynna öðrum, þó at hér skattyrðist; er þat ok vænst til, at illa gefist sem fyrr, at velja mönnum hneysuleg orð". Hann fekk góðan róm af sínu máli. Er nú leitat hverir vænstir sé um sættir at leita. Snorri er tilnefndr, at mest leitaði um sættir; hann var þá mjök hniginn; Þorgils var annarr maðr, vinr Snorra; þeir áttu systr tvær; ok ræddu svá hvárirtveggju, at slegit mundi í gerð ok í mannjöfnuð, enn menn höfðu sárt haldit frændum sínum. Kunnum vér nú ekki annat at segja, enn til mannjafnaðar váru menn lagðir, er fallnir váru, ok var Snorri tekinn til gerðar af hendi Barða ok Guðmundr Eyjólfsson; Þorgils Arason ok Illugi af hendi sunnanmanna; ræddu nú sín á milli, hvat væn-

legast væri til sætta. Nú sýnist þat, at menn skal leggja til mannjafnaðar, synir Eiðs ok synir Guðbrands, enn Þóroddr Hermundarson ok Þorbjörn, þeir váru jafnir. Borgfirðingum þótti freklega horfa við Hall Guðmundarson, ok hurfu frá, ok rufu sættir, enn þeir vissu á-huga Barða. Enn frá málalokum er at segja, at synir Þorgauts, Ketill ok Gísli, váru jafnir við Hall Guðmundarson, enn alls fórust níu menn sunnan; þá eru fjórir norðan við fim Gíslunga, fyrir því at kynsmunr var mikill, ok létu frændr Barða sér eigi annat líka. Enn þá var rætt við hváratveggju, hvat þá var vænzt. Þá váru fjórir óbættir sunnanmenn: Þorgils ok Eyjólfr, son hans, Tanni enn handrammi ok Eyjólfr systurson hans. Enn Barði sagði, at hann var engi auðmaðr, né þeir bræðr né frændr þeira: „ok eigi munum vér biðja oss fjár til bóta". Snorri svarar: „Eigi mun hér þó hvárki koma fé né mannsektir". Barði svarar, at hann vill eigi því neita, at menn færi utan, ok ætti þó útkvæmt, ok færi því fleiri — „ok er sá einn, er eigi er færr, ok skal fé fyrir hann gjalda, enn þó kann vera, at þér þykkist nökkut saknæmt við hann eiga: Gríss, félagi várr, mun ekki vera sakbitinn. Hesthöfði er býr þar, er nú heitir at Stað í Skagafirði. hann er frændi hans, hann tók með honum". Þat komst á leið, at sættir verða at því, ok kom þat helzt saman með

þeim, at þeir færi utan, ok þykkir þat helzt nökkur nafnbót vera, alls Barði var eigi bítr á fébætr; væntu þeir, at heldr mundi sjatna ófriðrinn, ok þótti sér þat eigi minni sæmd, at þeir væri utan, ok þótti vitrum mönnum þá líklegast til, at sjatna myndi þeira ofsi, svá mikill sem var, at sé eigi fyrst samlendir. Fjórtán menn skyldu utan fara, þeir sem verit höfðu at Heiðarvígum, ok vera utan þrjá vetr, ok eiga útkvæmt hit þriðja sumar, enn ekki skyldi fé til farningar þeim, ok var sæzt á málin fyrir dóma; ok sú var virðing á, at Barði þótti haldit hafa fullari hlut, ok þeir, er honum veittu, í svá óvænt efni sem komit var um hríð.

36. Nú sendir Barði menn heim í herað; þeir höfðu selt land sitt af hendi ok bú, ef þessar yrði málalyktir, er áðr var eigi ráðit þat. Sá maðr hét Þóroddr ok kallaðr kergarðr, ekki vinsæll; hann skyldi hafa þrjá vetr; hann var frændi þeira Guðmundarsona, auðigr at fé. Var nú ráðit at kalla kaup þeira. Nú kemr skip af hafi í Blönduós, er átti Halldórr, fóstbróðir Barða. Nú koma menn heim af þingi. Ok er Halldórr spyrr, at Barði skal utan fara, lætr hann bera farminn af skipinu, ok flyzt upp í Hópit fyrir hús Barða; verðr þar fagnafundr. „Frændi,“ segir Halldórr, „þú hefir vel í höndum við mik, veitt mér oft mikit; stygzt ok ekki við, er ek fór eigi; nú heit ek þér nökk-

uru tillagi; skaltu nú þat heyra: skip þetta vil ek gefa þér með rá ok reiði". Barði þakkar honum, þykkir hann stórmannlega gert hafa; býr hann nú þetta skip, ok er með honum hálfr þriði tögr manna; verða heldr síðbúnir, láta í haf, ok eru ellifu dægr úti; verðr á þá leið, at þeir brjóta skipit norðr við Siglunes, ok týna þeir miklu menn haldast. Guðmundr gamli var riðinn út á Galmaströnd, ok spyrr tíðendin, ok hvatar heim; ok um kveldit mælti Eyjólfr, son hans: „Vera má nú, at Barði sé fyrir handan, er heðan of sér; sögðu margir þat væri eigi ólíklegt". „Hversu myndir þú hátta", segir hann Eyólfr, „ef hann væri aftrreka orðinn". Hann svarar: „Hvat sýnist þér ráð"? Hann mælti: „Bjóða þeim öllum heim til vistar, þat væri þínslegt". Guðmundr svarar: „Mikit er þér í hug, ok eigi veit ek at þat sé óráðlegt". Hann svarar Eyjólfr: „Mæl manna heilastr, ek kann segja þér, at þeir Barði eru aftrreka orðnir, ok brotit (skipit) í spán við Siglunes, enn týnt mestum hlut fjárins; mun þér at þessu verða virðing", — ok tekr fyrir munn honum. Guðmundi þykkir eigi enn betr, ok lætr hann ráða.

37. Eyjólfr gerir ferð sína, ok hefir hálfan þriðja tög hesta í mót þeim, ok hittir þá á Ströndinni. Eyjólfr kveðr þá vel ok biðr þá fara heim með sér, at ráði föður síns; þeir gera

svá; skipa þar annan bekk um vetrinn, ok er Guðmundr reifr við þá, ok veitir þeim stórmannlega ok vel. Þetta spyrst víða. Einarr Járnskeggjason býðr þeim þar ok oft at vera með sér, ok eru þeir nú kátir. Er nú til þess at taka, er Þórarinn réð, at menn váru þeir með Barða er mikils váru verðir, ok mikils áttu kosti; láta nú gera eftir fé sínu vestr, ok ætla enn utan um sumarit.

38. Þat var um vetrinn, at maðr spurði Eiríkr skáld at atburðum, ok hversu mikit mannfall yrði. Hann kvað vísu:

(16) Lágu lundar frægir
lögðis skeiðs á heiði
— lind sprakk í rym randa
rauð — ellifu dauðir.
Hitt vas áðr es auðar
ógnar gims í rimmu
— jókum sókn við sœki
sárþíslar — fekk Gísli.

Enn verðr þess dæmi, at nú var spurt, hvé margir fallnir váru af hvárum. Hann kvað vísu:

(17) Þrír hafa alls af óru
japrstalls liði fallit
— vér ruðum seið í sárum
sigrborðs — viðir norðan;
Enn fúrþollar fellu
Fjölnis seiðs á heiði
— gerðist grimt með firðum
gunnél — níu sunnan.

Þá verðr ok rætt, at mjök hafi á vegizt þeira lið, sunnanmanna; þá kvað hann vísu:

(18) Styrr lét snarr ok Snorri
sverðþing háit verða,
þars geir-Nirðir gerðu
Gíslunga hlut þungan.
Enn varð eigi minna
ættakarð þats hjó Barði
— fell geysla lið Gísla —
gunn-nórunga sunnan.

39. Nú tóku þeir fé sitt félagar Barða, ok bjuggust til utanferðar með góðan fjárhlut. Barði sendir orð, ok þeir bræðr, at þeir vilja hafa land sitt ok selja; þykkjast þurfa lausafé. Hann vill eigi láta laust landit; vill at kaupit sé sem ætlat var; verða nú annathvárt at missa fjárins, eða drepa hann. Nú segir Eyjólfr, at hann mun fá þeim jafnmikit fé sem land er vert, enn hann eiga við hann; kveðst skulu annathvárt á því sumri hafa drepit hann, eða rekit af landinu, ok kastat sinni eign á. Barði kaupir skip, er uppi stóð í Húsavík; fór þá utan, ok leiddi Eyjólfr þá virðulega í braut, ok ferst nú vel, ok kemr af hafi norðr við Þrándheim í kaupangi, lætr nú upp setja skip sitt ok búa um vel. Óláfr konungr hinn helgi réð þá fyrir Noregi; hann var í kaupbænum. Barði gengr fyrir konung ok hans förunautar, kvöddu konung vel sem sæmdi —, ok er á þá leið. herra", segir Barði, „at vér vildum vera vetrgestir þínir". Konungr svarar á þá leið: „Vér höfum frétt til þín, Barði", segir hann „at þú ert ættstórr maðr ok mikill fyrir

sér, ok þér eruð vasklegir menn, ok hitt í nokkur stórræði, ok rekit harma yðvarra, ok verit þó lengi fyrir, ok þó hafið þér nökkut forneskju, ok þesskonar átrúnað, sem oss er óskaptíðr, ok fyrir þá sök, at vér höfum þat svá mjök frá oss skilit, þá viljum vér eigi taka við yðr, enn þó skulum vér vera vinir yðrir, Barði", segir hann, „ok man nökkut mikillegt fyrir yðr liggja; enn þat kann oft verða, er menn hitta í slíka hluti, ok verðr svá mikit rið at, ef nökkut verðr viðblandit forneskju, at menn trúa á þat ofmjök". Þá mælti Barði: „Eigi er sá maðr", segir hann, „at ek vilda heldr minn vin, enn yðr, ok kunnum vér þökk þinna ummæla". Barði hefir þar bæjarsetu um vetrinn, ok virðist öllum vel; enn um várit býr hann skip sitt til Danmerkr, ok er þar vetr annan í góðu yfirlæti, ok nú er eigi getit tíðenda; eftir þetta býr hann skip skip sitt til Íslands, ok kvámu fyrir norðan land út, ok váru mjök svá félausir. Guðmundr var þá andaðr, ok kom Eyjólfr þá í mót þeim, ok bauð til sín, ok síðan fór hverr til sinna heimkynna, er allir váru sýknir. Eyjólfr gefr þeim bræðrum upp föðurleifð sína, ok lýsti enn stórmensku sinni sem fyrr; veitti þeim enginn maðr jafnmikit lið sem hann. Barði ferr til mágs síns, Guðbrands; hann var bæði auðigr ok kynstórr, ok kallaðr nökkut féfastr. Enn bræðr Barða fóru til Borg-

ar ennar syðri til Eyjólfs mágs síns; þá var fóstra þeira dauð. Nú keypti Eyjólfr alt land undir þá bræðr, ok leysir Barða frá með lausafé; setja nú bú saman á föðurleifð sinni, ok urðu ellidauðir, nýtir menn, ok eigi jafnmiklir sem ættmenn þeira, ok váru báðir kvongaðir ok menn frá þeim komnir.

40. Barði ríðr til þings, eftir er hann hafði einn vetr verit hér á landi; þá bað hann sér konu; sú hét Auðr, dóttir Snorra goða, ok er hon föstuð honum, ok skyldi brúðkaup vera í Sælingsdal at Snorra goða, föður hennar; eigi er ákeðit, hve mikit fé henni skyldi heiman fylgja, enn líklegt at vera mundi góðr sómi. Hon var skörungr mikil, ok unni Snorri henni mikit; móðir hennar var Þuríðr, Illuga dóttir hins rauða. Barði ríðr um þingit til Vatnsdals, til mága sinna, og unir vel við ferð sína, ok hefir góða virðing af mönnum; fór eftir því, sem vitrir menn höfðu fyrirsét, at sætt manna helzt, sem á var. Nú býr Snorri veizluna, sem ætlat var, ok kemr þar fjölmenni mikit, ok ferr hon fram skörulega, sem ván var, ok er Barði þar um vetrinn ok bæði þau; enn um várit fara þau í braut með alt sitt, ok skiljast þeir Barði ok Snorri góðir vinir. Hann fór nú norðr til Vatnsdals, ok er þar með Guðbrandi, mági sínum. Ok at vári býr hann ferð sína, kaupir skip, ok ferr utan, ok kona hans með

honum, ok er sagt honum greiddist vel ferðin, ok kemr af hafi norðr við Hálogaland, ok er þar um vetrinn í Þjóttu með Sveini Hárekssyni, ok var vel virðr, ok þóttust menn sjá á honum stórmensku, ok virði hann þau bæði mikils.

41. Svá bar til einn morgin, er þau váru úti í skemmu bæði, at Barði vildi sofa, enn hon vildi vekja hann, ok tekr eitt hægindi lítit ok kastar í andlit honum, svá sem með glensi; hann kastar braut, ok ferr svá nokkurum sinnum; ok eitt sinn kastar hann til hennar, ok lætr fylgja hendina; hon reiðist við, ok hefir fengit í stein ok kastar til hans. Ok um daginn eftir drykkju stendr Barði (upp), ok segir skilit við Auði, ok segir, at hann vill eigi af henni ofríki taka né öðrum mönnum; ekki tjáir orðum við at koma, svá er þetta fast sett. Er nú fjárhlutum skift þeira á milli, ok hann ræðst þaðan braut um várit, ok lætr eigi af ferð sinni, fyrr enn hann kom í Garðaríki, gekk þar á mála ok var með Væringjum, ok þótti öllum Norðmönnum mikils um hann vert, ok höfðu hann í kærleikum með sér ávalt, er kongsríki skal verja; er hann í leiðangri, ok fær gott orð af hreysti sinni, ok hefir um sik mikla sveit manna; þar er Barði þrjá vetr í mikilli sæmd frá konungi ok öllum Væringjum. Ok eitt sinn, er þeir váru á galeiðum við her, ok vörðu enn konungs ríki, þá kom at þeim herr; gera þeir nú bardaga mik-

inn; fellr mjök lið konungs, er við ofrefli var at brjótast, ok gerðu áðr mörg stórvirki; ok þar fell Barði með góðum orðstír; hafði drengilega neytt sinna vápna til dauða. Auðr var gift öðrum manni, syni Þóris hunds, er Sigurðr hét, ok eru þaðan komnir Bjarkeyingar, hinir ágætustu menn, ok lýkr þar þessarri sögu.

Viðauki.

(Eftir handriti rituðu af Jóni Þorsteinssyni á Guðnabakka 1822).

— — *Þórarinn fagnar nú vel Barða ok þykkir ferðin hafa orðið allröskmannleg. Þá mælti Þórarinn: „Ekki munu þér nú kyrrir sitja mega, ok grunr er mér, at Borgfirðingar muni eigi svá búit láta standa, ok heldr fara norðr hingat á hendr þér; er sá einn kostr, at hafa vígi nökkut til varnar sér". Ok gera þeir Barði nú ráð sín ok eftir þat skilja þeir; ferr nú Barði heim fyrst. Hamarr stendr nálægt Borg, er heitir Borgarklettr; þar er vígi svá gott, at einn maðr getr hæglega varist uppgöngu, þótt margir sé til atsóknar. Þeir Barði gerðu sér skála uppi á hamrinum, ok sér þess merki enn í dag, því þar stendur tóftin enn að mestu heil; er hún hlaðin af stórum hellusteinum; segja menn hún hefði verit hér um 7 faðmar á lengd, enn 4 á breidd. Þangat lét Barði flytja vápn ok vistir, ok hvat sem hafa*

þurfti, enn varðmenn setti hann inn í Þóreyjargnúp at gera sik varan við mannareiðir, eða ef ófriðarmenn kynni at koma at sunnan.

Nú er at segja frá Illuga svarta, at hann ríðr heim ok safnar mönnum, ok urðu saman níutíu manna ok með þetta lið ríðr hann norðr í Víðidal ok ætlar at taka Barða af lífi ok alla hans fylgjara. Enn sem Barði fær njósn af þessari ferð hans, ganga þeir upp á Borgarklett ok búast þar um; kemr Illugi þar at (með) flokkinn, ok sér at þeir verða ekki sóttir meðan þeir eru í víginu; eggjar hann nú Barða alla vega at ganga úr víginu ok berjast með drengskap. Barði kveðst svá gera mundu, ef þeir vildi berjast með jafnmörgum mönnum, enn láta hina aftr hverfa, er um fram væri, enn Illugi kveðst eigi mundu skifta liði sínu eftir hans (geð)þótta. Barði mælti: „Ef þú vilt njóta liðs þíns, þá mun ek njóta vígis míns“.

Þeir Illugi gera nú ráð sín ok verða á þat sáttir, at þeir skuli setjast um virkit ok sitja þar þangat til þeim Barða yrði vista skortr, ok þat gera þeir, at þeir sitja þar langan tíma, hverir sem komnir eru. Svá kom um síðir, at vista þrot varð hjá þeim Barða. Illugi ok hans menn spottuðu þá oft, ok þá þeir settust niðr til snæðings, buðu þeir Barða ok hans mönnum til matar, enn þeir gáfu því engan gaum. Einn morgin kemr bryti Barða til hans ok segir, at nú sé ekkert eftir af vistum þeirra nema eitt mörsiðr, ok spyrr hvárt því skyldi þá skifta með mönnum Barða. Hann svarar: „Annat ráð skulum vér taka; þá þeir setjast niðr at matast, skulum vér kasta þessu út til þeira; má vera þeir haldi vér höfum ærna vist ok hætti umsátinni. Nú líðr þar til sumran-

menn setjast at dagverði. Bjóða þeir þá enn af spotti mönnum Barða til snæðings með sér. Barði tekr þá mörsiðrið ok kastar út til þeirra. Þá mæltu þeir Illugi, at eigi mundi þessu út kastat, ef eigi væri gnægtir fyrir. Bað Illugi þá taka hesta þeirra ok ríða þaðan — „vil ek hér eigi bíða frera“. Eftir þat rjúfa þeir umsátina ok ríða suður til sinna heimkynna. Enn af þessu tiltæki Barða er sá orðskviðr kominn, at kalla að sá kasti út mörsiðrinu, sem tekr til síðustu úrræða. Þeir Barði fara eftir þetta til búa sinna, ok er alt kyrt þenna vetr. Um várit stefndi Illugi málum þessum til alþingis, ok váru þeir Barði gerðir utan þrjá vetr. Þrettán váru þeir norðanmenn, er utan fóru ok verit höfðu með Barða at heiðarvígum. Þeir Barði seldu eignir sínar áðr þeir fóru utan, því at þeim varð féfátt mjök at svara bótum þeim er gervar váru þeim á hendr. At liðnum þremr vetrum kómu þeir Barði aftr til Íslands, ok váru þá staðfestulausir. Barði var kvángaðr maðr ok átti Guðrúnu Þorbergsdóttur. Hann fór þá á fund mágs síns og bað hann fá sér staðfestu nokkura. Þorbergr neitaði því. Barði reiddist þá ok mælti: „Meira ertu vesalmenni enn svá, at nökkur dugandi maðr skyldi þér mægðr“. Reið síðan heim ok sagði skilit við Guðrúnu konu sína. Eftir þat reið hann vestr í Dali ok bað Auðar, dóttur Snorra goða, ok var hon honum gefin. Tvá vetr dvaldi Barði hér á landi eftir útkomu sína. Eftir þat bjóst hann til utanfarar. — — —

Vísnaskýringar.

1 (Halli berserkr). Gangfögr, línbundin liðar hanga leygjar gerðr,[1] hvert hafið of gerva för þína? ljúg vætr[2] at mér; þvít sákat[3] þik, hin vitra húns vangs hirðidís,[4] ganga í vetr, skrautlegar búna frá húsi.

1. *leygr*, eldr; *hangaleygr*, hangandi eldr; *hangaleygr liðar*, hangandi eldr fingrs, hringr; hrings *Gerðr*, kvenkenning. — 2. *vætr* = ekki. — 3. *sákat* = sá ek eigi. 4. *húnn*, teningr; húns *vangr*, reitr eða svæði tenings, taflborð, *hirðidís* taflborðs, kona.

Að öðru leyti er vísa þessi skýrð í Eyrbyggju (21. vísa þar).

2 (Gestr Þórhallason). Varat[1] þörf at binda böndum of sár, — enn sák[2] víga-Styr hníga sáran; þveita[3] beit hjalma stöð[4] —, þás sák allrauðan unda sœg[5] falla af brúnar beinum mági báglunds goða.[6]

1. *varat* = var eigi. — 2. *sák* = sá ek. — 3. *þveita*, öxi. — 4. *hjalma stöð*, höfuð. — 5. *sœgr*, sær, *unda sær*, blóð. — 6. *báglundr* = báglyndr, illr í geði.

Eigi var þörf að binda böndum um sár — enn eg sá víga-Styr falla sáran; öxi beit á höfuð hans — þá er eg sá blóðið mjög rautt falla niðr af brúnum mágs hins geðilla goða (mágs Snorra goða, Styrs).

3 (Þuríðr Óláfs dóttir pá). Brátt munu beiðendr frétta Barða þrimu seiða.[1] Munt taliðr[2] spillir þinnar ættar, Ullr undlinns,[3] nema (þú) lýbrautar ljóss valdandi[4] látir lauðhyrs boða[5] falda rauðu. Lýðr nemi ljóð sem kváðum.

1. *þrima*, bardagi; *seiðr*, galdr; *þrimu seiðr*, bardaga hljómr. — 2. *taliðr*, = talinn. — 3. *linnr*, ormr, *undlinnr*, sverð, *Ullr undlinns*, maðr. — 4. *lýr*, fisktegund, *lýbraut*, sjór; sjávar *ljós*, gull; gulls *valdandi*, mannkenning. — 5. *lauð*, löð; *hyrr*, eldr, laðar eldr, gull; eða *lauð* á að vera *lauðr*, sjór; gulls *boði*, maðr.

Beiðendr (þeir sem beiðast) munu brátt frétta Barða um orrustu. Þú munt talinn spillir ættar þinnar, nema þú látir mennina (óvini vora) falda rauðu.

4 (Eiríkr víðsjá). (Vér) höfum farit nítján saman norðan of heiði, hlynr hræborðs.[1] Vér hyggjum nœra blóðs nag.[2] Þó getum hins, árr hlunntams Heita skæs,[3] at munim nökkuru færi sunnan. Skald hyggr til skæru.

1. *rít*, skjöldr; *hræborð*, blóðugt borð eða fjöl. — 2. *blóðs nagur*, hræfugl. — 3. *Heiti*, sækonungr; *skær*, hestr; *hlunntamr*, vanr hlunnum; *Heita skær*, skip.

Vér höfum farið að norðan, bardagamaður, hugðum að berjast. Þó segir oss svo hugr um, að við munum færri sunnan. Eg býst við orrustu.

5 (Þorbjörn Brúnason). Eigi mun sú auðrær,[1] es eigum, falda bláu at mik dauðan; fold mens[2] vill minn aldr í moldu. Ölseljan[3] ann mér Heljar eplis;[4] þat es óskaplegt, enn auðs brík[5] má ekki vinna at slíku.

1. *auðrær*, auðstöng(?), kvenkenning. — 2. *mens fold*, kvenkenning. — 3. *ölselja*, kvenkenning. — 4. *epli Heljar*, dauði. — 5. *auðs brík*, kvenkenning.

Ekki mun kona mín falda svörtu eftir mig dauðan; hún vill láta mig vera kominn ofan í jörðina. Hún ann mér dauða; það er ótilhlýðilegt, enn hún ræður því eigi, hvort eg skal deyja eða eigi.

6 (**Þorbjörn Brúnason**). **Fagrstrykvinn Áta mars fannar fákrennandi**[1] **kann ekkju óþakkir, þót gráti mik kykvan; þvít [þat er] ofnauð**[2] **liðar eims Aumu,**[3] **es [hon] skal leiða heiðingja vin**[4] **dauðan höfgum hlýra skúrum.**[5]

1. *fagrstrykvinn*, fagrstrokinn, slétthærðr; í daglegu máli er enn haft „strykinn" um hesta; *Áti*, sækonungr; *Áta marr*, sækonungs hestur, skip; skips *fönn*, sjór; *Áta mars fannar fákr*, skip; skips *rennandi*, maðr. — 2. *ofnauð*, ofmikil nauð, kvöl. — 3. *eimr*, eldr, *liðar* eldr (úlfliðar eldr? sbr. líka *liðar hanga leygjar Gerðr* í 1. vísu), gull. *Auma*, ey í Norðmærafylki í Noregi (Omö). — 4. *heiðingi*, sá sem lifir á heiðum, úlfr; *vinr* úlfs, bardagamaðr. — 5. *höfugr*, þungr; *hlýr*, kinn; hlýra *skúr*, tár; *leiða*, annaðhvort = grafa í leiði eða fylgja.

Rennandi hins fagrstrokna sækonungs hests kann ekkju óþakkir, þótt hún gráti mig lifanda; því að henni er það ofmikil raun, að gráta mig dauðan.

7 (**Þorbjörn Brúnason**). **Þat varð mér — vandak hinn mæra brag minn — hvítvöndr randa, hjalmfenris holma, rítar,**[1] **brast í tvau, mótruðr jöru**[2] **snóta, þars dreyra reyr**[3] **hnitu**[4] **saman á mætu móti hanga heimþingaðar.**[5]

1. *hvítvöndr*, hvít grein, bjartr stafr; *rönd*, skjöldr; *fenrir*, úlfr; *hjalmfenrir*, spillir hjalms, sverð; *hjalmfenris holmi*, skjöldr; *rít*, skjöldr. — 2. *jara*, bardagi; *jöru snót*, bardaga kona; *mótruðr jöru snóta = runnr móts jöru snóta*, bardaga runnr, maðr.— 3. *reyr*, hvk., pípa (á dönsku

R ö r); ***dreyra reyr,*** **dreyra pípa eða stöng, sverð. — 4.** ***hníta,*** **rekast, skella. — 5.** ***hangi,*** **dauðr líkami, er hangir í galga;** ***heimþingaðr,*** **heimsækir;** ***hanga heimþingaðr,*** **Óðinn; Óðins** ***mót,*** **bardagi.**

Það varð mér, að sverð mitt brotnaði í bardaganum, þar sem vopnin skullu saman, bardagamaðr.

8 (Þorbjörn Brúnason). Væri betr, dalreyðar dýrreitar hirði-Baldr,[1] at ek bæra ókostalausan benvand[2] í gný hleypikjóls randa[3] — ok heilan haus — þanns skal veita ófáum manni dauða ok (at) hann heldumk.[4]

1. ***reyðr,*** **hvalr;** ***dalreyðr,*** **ormr;** ***dýrreitr*** **orms, gull;** ***hirði-Baldr*** **gulls, mannkenning. — 2.** ***benvandr = benvöndr,*** **sverð. — 3.** ***kjóll,*** **eins konar skip;** ***hleypikjóll,*** **léttiskúta;** ***rönd,*** **skjaldarbaugr, skjaldarrönd; léttiskúta bauga, skjöldr;** ***gnýr*** **skjaldar, bardagi. — 4.** ***heldimk*** **= heldist mér, varðveittist óskaddr mér til handa.**

Betr að eg gæti borið heilan haus og óskaddað sverð í bardaganum, sem eg gæti unnið á mörgum með, og að eg mætti halda því.

9 (Gísli Þorgautsson). Hér vildu fálu marar[1] sœkja mik . . . . Ullr oddgaldrs[2] segir hitt, at allir Hlakkar glóða hríðar herðendr[3] munit[4] verða skaldi trúir.

1. ***fálu marar,*** **trollkonu hestar, úlfar. — 2.** ***Ullr oddgaldrs,*** **mannkenning. — 3.** ***Hlökk,*** **valkyrja;** ***Hlakkar glóð,*** **sverð; sverða** ***hríð,*** **bardagi; bardaga** ***herðendr,*** **menn. — 4.** ***munit*** **= muni eigi.**

Fyrri hlutr vísunnar er svo aflagaðr, að hann verðr eigi skýrðr; ***húmfress*** **er skip, og því hlutr af kenningu.**

Hér vildu úlfar sækja mig, ... og eg segi, að allir muni ekki verða mér trúir.

10 (Eiríkr viðsjá). Frægir rekkar flykkjask, hverr es fúss til snerru, herkunn þjóð tekr dragask hart sunnan á heiði. Hvergi harðráðr Barði biðr herja[1] fara fyrir frá geira hreggs glyggvi[2] gunnórunga[3] sunnan.

1. *herjar*, menn. — 2. *geira hregg*, bardagi; *glygg*, hvk. = glyggr, gluggi, hér: vindr, *geira hreggs vindr*, bardaga-gnýr. — 3. *gunn-nórungar*, bardaga eflendr, bardagamenn.

Frægir menn fara í flokki saman; allir eru fúsir til að berjast; hinn hrausti flokkr tekr nú að fara hratt (hart) sunnan á heiðina. Barði er alls ekki harðr í tillögum; hann biðr menn að fara undan ófriði sunnanmanna.

11 (Eiríkr viðsjá). Höldum vér fast foldu, hverr þoki fram til snerru, látum ryðjendr[1] snyðja[2] reyndan randa val[3] í ben. Ek kann bíða ór stað,[4] þót sagt sé, at sverð-él[5] taki herða sunnan. Rjóðum hart hjalmskíð[6] á heiði.

1. *ryðjendr*, rjóðendr. — 2. *snyðja*, annaðhvort: flýta sér, eða þefa, nasa. — 3. *randa valr*, skjalda spillir, sverð. — 4. *bíða ór stað*, bíða í þeim stað, sem eg er í. — 5. *sverðél*, bardagi. — 6. *hjalmskíð*, sverð.

Höldum orrustuvellinum, hverr gangi fram til bardaga, látum sverðin ganga í sárin. Eg mun ekki þoka, þótt sagt sé, að sunnanmenn herði bardagann. Beitum skarplega vopnum á heiðinni.

12 (Eiríkr viðsjá). Rjóðr þuðra branda,[1] höfum staðt[2] leggja randir saman af reiði; berum-a[3] vægð at vígi, Veggbergr. Ek hefi heyrt hug þínum mjök brugðit við at hjarta,[4] foldar fjötra fúrleynir;[5] nú getum reyna þat.

1. *þuðr* = þunnr; *rjóðr þunnra branda*, mannkenning.

— 2. *staðt* (sagnbót af s t e ð j a), fastráðið. — 3. *berum-a* = berum eigi. — 4. *at hjarta*, at hugrekki. — 5. *fúr*, eldr; *foldar fjöturr*, sjór; sjávareldr, gull; gulls *leynir*, mannkenning.

Vér höfum ráðið að berjast í ákafa; vér skulum ekki vægja hvor öðrum, Veggbúi (Þorljótr af Veggjum). Eg hefi heyrt þér við brugðið fyrir hugrekki; nú getum vér reynt það.

13 (**Tindr Hallkelsson**). Viðr böðgerðar[1] hefr roðit ask[2] við átján aska lagar mána[3] viðr halfan þriðja tög virða;[4] enn níu almsvells boðar[5] fellu; hykk þá leygstafi lauðar[6] lágu dauða.

1. *böð* (böðgerð), bardagi. — 2. *askr*, spjót. — 3. *lagar máni*, gull, *gulls-askr* (viðr), mannkenning. — 4. *virðar*, menn. — 5. *almsvell*, bogahagl, örvar; örva*boðar*, menn. — 6. *lauð* = löð; laðar *leygr* (eldr), gull; *gullstafir*, menn.

Hann (Barði) hefir háð bardaga með átján mönnum við hálfan þriðja tug manna. Enn níu hygg eg vera fallna.

14 (**Tindr Hallkelsson**). Erfimeiðar[1] Eiðs eru allbert fallnir í styr,[2] og tveir Guðbrands synir handan í gný geira.[3] Vér bíðum aldrigi síðan bótir slíks, nema hefndir verði; traust lið minni it mesta sverðs móts.

1. *erfimeiðar*, synir. — 2. *styr*, bardagi. 3. *geiragnýr*, bardagi.

Synir Eiðs eru að vísu fallnir í bardaganum og tveir synir Guðbrands. Vér bíðum þess ekki bót, nema vér komum fram hefndum. Hraust lið skyldi minnast vel þessa bardaga.

15 (Griðamál). Vísan þarf ekki skýringar við; *aus-skota* er ausker eða austrker.

16 (Eiríkr víðsjá). Frægir lundar lögðis skeiðs[1] lágu ellifu dauðir á heiði — rauð lind[2] sprakk í randa rym.[3] — Hitt vas áðr, es Gísli fekk auðar[4] í rimmu ógnar gims.[5] Jókum sókn við sœki sárþíslar.[6]

1. *lögðir*, sverð; *lögðis skeið*, skjöldr; *lundr* skjaldar, mannkenning. — 2. *lind*, skjöldur. — 3. *randa rymr*, skjalda gnýr, bardagi. — 4. *auðr*, karlk., forlög (ø d e á sænsku, er líka til í dönsku). — 5. *gim*, eldr; *ógnar-gims rimma*, bardagi. — 6. *þísl* (á fornensku þ i s l, á þýzku D e i c h s e l, vagnstöng), stöng; *sárþísl*, spjót; *sœkir sárþíslar*, mannkenning.

Hraustir bardagamenn lágu ellefu dauðir á heiði — skildir vóru klofnir í bardaganum. Áðr varð Gísli að sæta forlögum sínum í vopnaviðskiftum. Vér sóttum að honum.

17 (Eiríkr víðsjá). Þrír japrstalls viðir[1] norðan hafa alls fallit af óru liði; vér ruðum sigrborðs seið[2] í sárum; enn níu Fjölnis seiðs fúrþollar[3] sunnan fellu á heiði; grimt gunnél[4] gerðisk með fyrðum.[5]

1. *japr*, ormr, orms *stallr*, gull, gulls *viðr*, mannkenning. — 2. *sigrborð*, skjöldr; *seiðr*, fisktegund, upsi. — 3. *seiðr*, galdr, hljómr; *Fjölnis* (Óðins) hljómr, bardagi; *fúr*, eldr, bardaga eldr, sverð; sverðs *þollar* (viðir), menn. — 4. *gunnél*, bardagi.

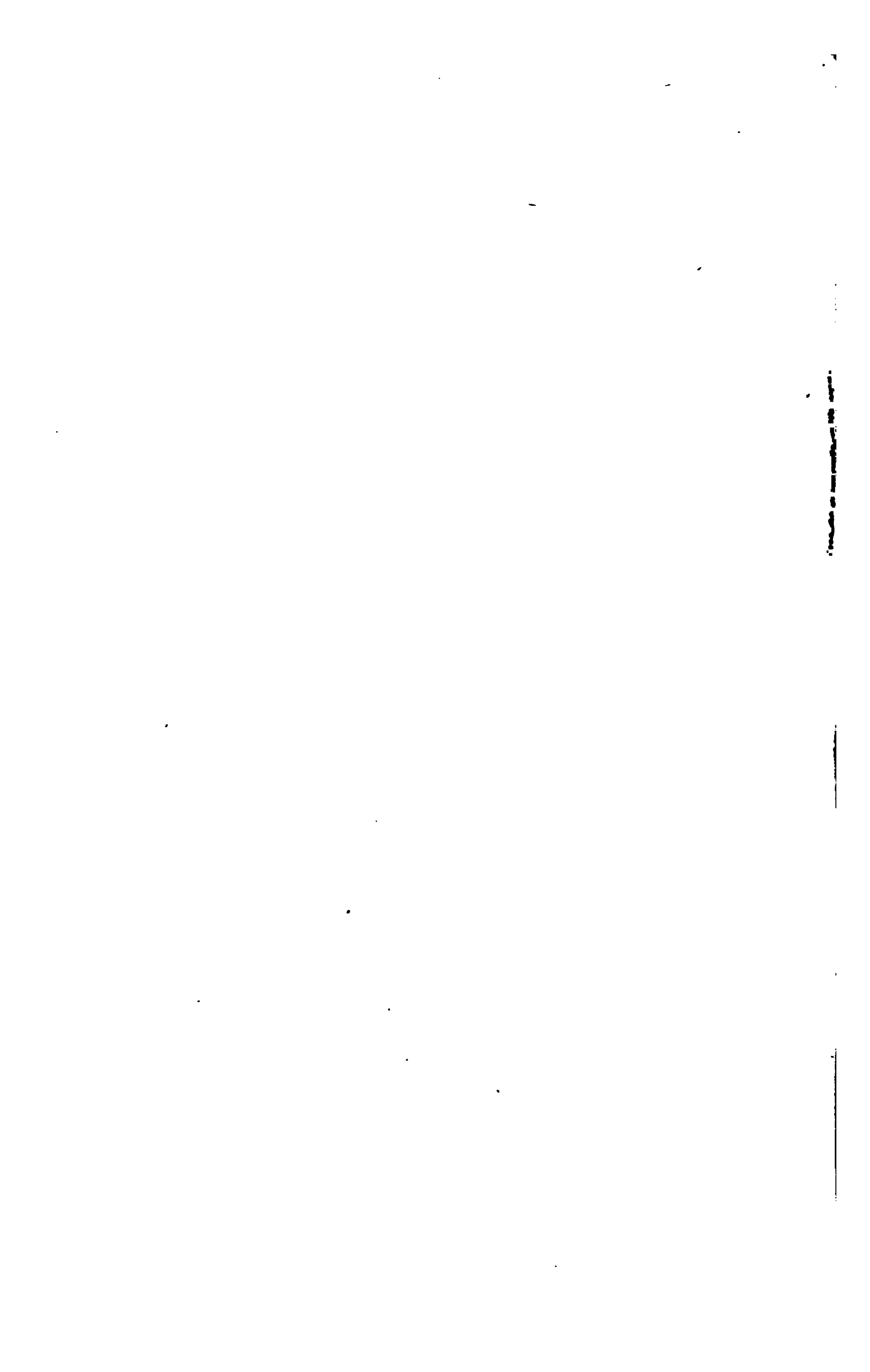
Þrír menn að norðan hafa alls fallið af voru liði; vér ruðum sverðin í blóði; enn níu menn að sunnan fellu á heiðinni. Bardaginn var hinn skæðasti.

18 (Eiríkr viðsjá). Snarr Styrr ok Snorri lét sverðþing[1] verða háit, þars geir-Nirðir[2] gerðu hlut Gíslunga þungan; enn þat sættskarð gunn-nórunga[3] sunnan, es Barði hjó, varð eigi minna; lið Gísla fell geysla.[4]

1. *sverðþing*, bardagi. — 2. *geir-Nirðir*, menn. — 3. *nórungr*, styrkjandi, eflandi (sbr. n œ r a og n a r a), *gunn-nórungr*, bardagamaðr. — 4. *geysla* = geysilega.

Hraustr Styrr og Snorri háðu bardaga og gerðu þungan hlut Gíslunga (sættmanna Gísla). Enn eigi varð það sættskarð sunnanmanna minna, er Barði hjó. Lið Gísla fell geysilega.

Nöfn.

Kennarinn segir meðal annars í ritgerðinni „Hollur og óhollur lestur“:

„Það, sem íslenzkir unglingar, sjerstaklega þeir, sem löngun hafa til að afla sjer æðri menntunar, ættu í tíma að færa sjer í nyt, eru hinar gullfögru og stórfrægu fornsögur, sem settar eru af menntuðum mönnum á bekk með hinum merkustu bókmenntum heimsins. Aldrei verður það of opt tekið fram, að það, að fara á mis við þá andans nautn og uppbygging, sem þessar fornu bókmenntir þjóðar vorrar veita, er að svipta sjálfan sig auðlegð, sem er ómetanleg“.

(*Kennarinn* I, 5.)

Verð: 1 kr. 40 aur.

Íslendinga sögur.

28.

Grettis saga.

Búið hefir til prentunar
Valdimar Ásmundarson.

Reykjavík.

Kostnaðarmaður: Sigurður Kristjánsson.

1900.

Félagsprentsmiðjan.

GRETTIS SAGA.

BÚIÐ HEFIR TIL PRENTUNAR

VALD. ÁSMUNDARSON.

REYKJAVÍK.

KOSTNAÐARMAÐUR: ***SIGURÐUR KRISTJÁNSSON.***

1900.

FÉLAGSPRENTSMIÐJAN.

FORMÁLI.

Grettis saga Ásmundarsonar hefir áðr verið útgefin þrisvar sinnum, fyrst í „Nokkrir margfrooder söguþættir", Hólum 1756, þar næst gáfu þeir hana út Gísli Magnússon og Gunnlaugr Þórðarson á kostnað norræna fornfræðafélagsins, Khöfn 1852, og loks er hún gefin út í „Altnordische Sagabibliotek" af R. C. Boer (frb. Búr), hollenzkum fræðimanni, Halle 1900.

Handritin af Grettis sögu eru öll fremr ung. Hún hefir verið gefin út bæði af þeim Gísla Magnússyni og Boer eftir hinum sömu handritum. Handrit í Árnasafni 551 fol. hefir verið höfuðhandritið við þær útgáfur, og þar sem í það vantar hefir annað handr. verið notað, 556 A.M. Bæði þessi handrit eru skinnbækr. Auk þessa hafa fleiri hndr. verið höfð til samanburðar. Ekkert af hndr. sögunnar er eldra enn frá 15. öld.

Útgáfu Boers fekk eg ekki í hendr fyrr enn lokið var prentun sögunnar í þessari útgáfu, og gat því að eins notað hana við vísnaskýringarnar. Enn með því að Boer er víða all-djarfr í tilgátum sínum í vísunum, er varlega eftir þeim farandi, þótt sumar lagfæringar hans sé líklegar og til bóta. Sögutextann hefði víst mátt lagfæra á nokkurum stöðum með því að hagnýta orðamun handritanna eins og Boer hefir tilfært hann. Þó eru það að eins smámunir einir.

Það hefir lengi verið ætlan fróðra manna, að Grettis

saga sé nú önnur enn hún hafi verið upphaflega. Þannig segir Guðbrandr Vigfússon, að það sé „varla efamál, að Grettis saga muni í öndverðu ritin seint á 12. öld, enn síðan hefir annar maðr löngu síðar, á öndverðri 14. öld að líkindum, aukið við Spesarþætti og skotið þar að auki ýmsum klausum inn í söguna hér og hvar, mest eftir frásögn Sturlu lögmanns“.

Hið sama má ráða af orðum dr. Jóns Þorkelssonar eldra í eftirmálanum aftan við „Skýringar á vísum í Grettissögu“, Reykjavík 1871, að hann ætli að sagan muni nú breytt frá hinni upphaflegu gerð, því að hann segir, að „í þeirri mynd, sem Grettis saga hefir nú“, muni hún varla eldri enn frá lokum þrettándu aldar eða upphafi hinnar fjórtándu.

Boer kemst að líkri niðrstöðu. Hann álítr, að sagan sé upphaflega rituð um 1250, og er hann samdóma Guðbr. Vigfússyni um það, að sagan sé snemma færð í letr, þó hann vilji ekki gera hana jafngamla og Guðbr. Vigfússon gerir. Síðar álítr hann, að nýr höfundr hafi endrsamið hana, eða breytt henni, eftir dauða Sturlu lögmanns Þórðarsonar (1284), og þó ekki miklu síðar, svo sem um 1290. Síðast hafi enn annar höfundr breytt sögunni um 1300. Hann segir að Grettis saga hafi verið stjúpbarn norrænna sagna af því hverjum forlögum hún hefir orðið að sæta í meðförunum. Hin upphaflega Grettis saga álitr hann að verið hafi eitt hið fegursta og merkilegasta rit frá söguöldinni.

Viðbætr síðari höfundanna álítr hann vera: Söðulkolluvísur, æfintýrið um Loft á Kjalvegi, æfintýrið á Öxarfjarðarheiði (Reykjaheiði, sem sagan kallar) í 63. kap., tröllasöguna úr Bárðardalnum, niðrlagið á 67. kap., frá því er sagt er frá komu Grettis að Bjargi og það sem sagt er um viðreign Grettis og Þórodds Snorrasonar o. fl., söguna af Hegranesþingi í 72. kap. og fjóra staði þar sem getið er Sturlu Þórðarsonar eða Sturlunga, 49., 69.,

84. og 93. kap., og tilraunir þær er getr í 77 kap., um að fá Gretti úr sekt. Enn fremr Spesar-þáttr og ýmsar af vísunum. — Að líkindum hefir sagan verið fyllri í fyrstu enn nú er hún, og hefir hún síðar losnað meira í sundr, enn til þess að halda henni betr saman, hefir þá verið bætt inn í hana eftir sögusögnum síðari manna. Það er þannig mjög líklegt, að upphaflega hafi verið meira sagt frá útlegðar árum Grettis, og að Grettir hafi verið víðar um landið enn sagan segir frá, einkum norðr og austr um land, enn til þess að bæta úr því er bætt inn í sögninni um dvöl Grettis í Þórisdal. — Það má t. d. telja víst, að Grettir hafi um nokkurn tíma dvalið í Öxarfirði, og þar er enn til sýnis Grettisbæli (í Öxargnúpi), sem enginn getr efast um að sé mannaverk, og ekkert er á móti því, að það sé af Gretti gert, eins og munnmælin segja. Það hefir verið svo rammlega bygt, að nokkuð af þakinu stendr enn í dag. Eru lýsingar af því til eftir Björn Björnsson (í „Íslendingi“), Kaalund (í „Ísland“ II.) og séra Þorleif Jónsson (í „Fjallkonunni“). Frásögn sögunnar um viðreign Grettis og Þóris á Reykjaheiði er röng, að því er staðinn snertir; það hefir verið á Öxarfjarðarheiði, enda segir sagan að Grettir hafi um sömn mundir legið úti á Möðrudalsheiði. Á Reykjaheiði eru engar mýrar, enn þær eru á Öxarfjarðarheiði, og þaðan er líka skamt í skóg („til lundar“), eins og Grettir segir í vísunni. — Svo virðist sem höf. Grettis sögu hafi verið lítt kunnugr norðr þar og í hinum eystri héruðum, enda mun hann hafa átt heima nær höfuðstöðvum sögunnar. Vísurnar í 80. kap. hafa verið álitnar ungar, enn þær virðast þó býsna fornlegar, og að kveðandi til geta þær verið fornar, ef í stað „þarfur Vébrands arfi“ er sett „þarflegr Vébrands arfi“. Það getr naumast átt sér stað, að söguritarinn hafi búið til þessar vísur, sem hvergi eiga við söguna. Hitt er líklegra, að hann setti þær inn í hana, þótt hann gæti ekki sagt frá þeim atburðum, sem

þær eiga við. Það styrkir þá skoðun, að efnið í vísum þessum geti verið upphaflegt, þó vísurnar sjálfar sé ef til vill síðar ortar, að í Mýrdal hafa gengið munnmæli um Gretti eins og í Öxarfirði. Er því ekki ólíklegt, að vísan um viðreign þeirra Grettis og Torfa Vébrandssonar, sem hvergi er annarsstaðar getið, hafi við söguleg rök að styðjast. Sama er að segja um vísuna um Þorfinn Arnórsson; sú vísa er einnig í Ljósvetninga sögu, og segir þar, að Grettir hafi ort hana um Þorbjörn Arnórsson í Reykjahlíð. Grettis saga getr ekkert um það, og lætr vísuna vera orta um Þorbjörn öxnamegin, enn hvergi á hún þó við þar sem sagt er frá viðreign þeirra Þorbjarnar. Þessar þrjá vísur virðast alls ekki vera nýlegri enn ýmsar aðrar vísur í sögunni.

Margar munnmæla sagnir hafa eflaust gengið af Gretti, því að hann hefir jafnan verið eftirlæti þjóðarinnar, einkum af aflraunum hans og frækleik, svo sem örnefnin t. d. benda á um „Grettishöf“ eða „Grettistök“, þó að þau muni flest vera öðru vís til komin. Sumt af þessum munnmælum er í „Íslenzkum Þjóðsögum“. Ein munnmælasagan er um það, hve Grettir hafi tekið freklega til matar síns, og á þar við þessi vísa, sem móðir mín kendi mér og er allgömul:

„Grettir át í málið eitt
nautsmagál og kletti feitt,
flotfjórðung og fiska tólf,
fjóra limi og endikólf“.

Gæti þessi vísa, ef til vill, verið úr fornri rímu um Gretti.

Grettis saga hefir jafnan verið talin einhver hin ágætasta af sögum vorum. Guðbr. Vigfússon kemst svo að orði um hana (Safn I 468): „Grettla hefir í ýmsu yfirburði yfir allar vorar sögur ef til vill, og mun engin saga vera jafn-íslenzk í orði og anda sem hún, og er hún í öllu lifandi eftirmynd landsins, sem hún gerðist í

(mætti líka segja þjóðarinnar, sem hún gerðist hjá). Hún hefir verið einna vinsælust af öllum sögum. Í engri sögu eru jafnmörg spakmæli og orðskviðir sem henni. Orð Grettis eru allvíða nokkurs konar Hávamál í sundurlausri ræðu. — — Það er á öllu auðséð, að einhver ágætr sögumaðr hefir handleikið hana, svo að hvar sem hún kemr saman við aðrar sögur, þá skal það ekki skeika frá réttum sanni".

TÍMATAL.

Grettis saga.

Önundr hét maðr. Hann var Ófeigs son burlufótar, Ívarssonar beytils. Önundr var bróðir Guðbjargar, móður Guðbrands kúlu, föður Ástu, móður Óláfs konungs hins helga. Önundr var upplenzkr at móðurætt, enn föðurkyn hans var mest um Rogaland ok Hörðaland. Önundr var víkingr mikill, ok herjaði vestr um haf. Með honum var í hernaði Bálki Blæingsson af Sótanesi, ok Ormr hinn auðgi; Hallvarðr hét hinn þriði félagi þeira; þeir höfðu fim skip, ok öll vel skipuð. Þeir herjuðu um Suðreyjar; ok er þeir kvámu í Barreyjar, var þar fyrir konungr sá er Kjarvalr hét; hann hafði ok fim skip. Þeir lögðu til bardaga við hann, ok varð þar hörð hríð; váru Önundar menn hinir áköfustu. Fell margt af hvárumtveggja; enn svá lauk, at konungr flýði einskipa. Tóku menn Önundar þar bæði skip ok fé mikit, ok sátu þar um

vetrinn. Þrjú sumur herjuðu þeir um Írland ok Skotland; síðan fóru þeir til Noregs.

2. Þenna tíma var ófriðr mikill í Noregi; brauzt þar til ríkis Haraldr lúfa, son Hálfdanar svarta. Hann var áðr konungr á Upplöndum. Síðan fór hann norðr í land ok átti þar margar orrustur, ok hafði jafnan sigr. Herjaði hann svá suðr eftir landinu, ok lagði undir sik, hvar sem hann fór; enn er hann kom upp á Hörðaland, kom í móti honum múgr ok margmenni. Váru þar formenn Kjötvi hinn auðgi ok Þórir haklangr, ok þeir suðr-Rygirnir og Sulki konungr. Geirmundr heljarskinn var þá fyrir vestan haf, ok var hann eigi við þenna bardaga, ok þó átti hann ríki á Hörðalandi. Þetta haust kvámu þeir vestan um haf, Önundr ok hans félagar; enn er þeir fréttu þat, Þórir haklangr ok Kjötvi konungr, þá sendu þeir menn til móts við þá, ok báðu þá liðs ok hétu þeim sæmdum. Réðust þeir þá í lið með þeim Þóri, því at þeim var mikil forvitni á at reyna sik, ok sögðust þeir vildu þar vera, sem ströngust væri orrustan. Fundr þeira Haralds konungs varð á Rogalandi, í firði þeim er heitirí Hafrsfirði; höfðu þeir hvárirtveggja mikit lið. Þessi orrusta hefir einhver mest verit í Noregi; koma hér ok við flestar sögur, því at frá þeim er jafnan flest sagt, er sagan er helzt frá ger. Kom þar ok lið um alt land ok margt ór öðr-

um löndum ok fjöldi víkinga. Önundr lagði skip sitt á annat borð skipi Þóris haklangs; var þat mjök í miðjum hernum. Haraldr konungr lagði at skipi Þóris haklangs, því at Þórir var hinn mesti berserkr ok fullhugi. Var þar hin harðasta orrusta af hvárumtveggja. Þá hét konungur á berserki sína til framgöngu; þeir váru kallaðir Úlfheðnar; þá bitu engi járn; ok er þeir geystust fram, þá helzt ekki við. Þórir varðist alldjarflega, ok fell á skipi sínu með mikilli hreysti. Var þá hroðit með stöfnum skipit ok höggvit ór tengslum; seig þat þá aftr millum skipanna. Lögðu þá konungsmenn at skipi Önundar; hann var fram á skipinu ok barðist drengilega. Þá mæltu konungsmenn: „Sá gengr fast fram í söxin; látum hann hafa nökkurar minjar, at hann hafi komit í bardagann". Önundr stóð út á borðit öðrum fæti ok hjó til manns, ok í því var lagt til hans spjóti; ok er hann bar af sér lagit, kiknaði hann við. Þá hjó einn af stafnbúum konungs til Önundar, ok kom á fótinn fyrir neðan kné, ok tók af fótinn. Önundr varð þegar óvígr. Fell þá mestr hluti liðs á skipi hans. Önundi varð komit á skip til þess manns, er Þrándr hét; hann var Bjarnarson, bróðir Eyvindar austmanns. Hann var í móti Haraldi konungi, ok lá á annat borð skipi Önundar. Þessu næst brast meginflóttinn. Þeir Þrándr ok aðrir vík-

ingar höfðu sik í brott, hverr sem mátti, ok sigldu vestr um haf. Önundr fór með honum, ok Bálki ok Hallvarðr súgandi. Önundr varð græddr, ok gekk við tréfót síðan alla æfi; var hann af því kallaðr Önundr tréfótr meðan hann lifði.

3. Þá váru fyrir vestan haf margir ágætir menn, þeir er flýit höfðu óðul sín ór Noregi fyrir Haraldi konungi; því at hann gerði alla útlæga, þá er í móti honum höfðu barizt, ok tók undir sik eignir þeira. Þá er Önundr var gróinn sára sinna, fóru þeir Þrándr til móts við Geirmund heljarskinn, því at hann var þá frægastr af víkingum fyrir vestan haf, ok spurðu, hvárt hann vildi nökkut leita aftr til ríkis þess, er hann átti á Hörðalandi, ok buðu honum fylgd sína; þóttust þeir eiga þar eftir eignum sínum at sjá, því at Önundr var stórættaðr ok ríkr. Geirmundr kvað þá orðinn svá mikinn styrk Haralds konungs, at honum þótti þess lítil ván, at þeir fengi þar sæmdir með hernaði, er þá fengu menn ósigr, er at var dreginn nálega allr landslýðr; kveðst ok eigi nenna at gerast konungs þræll, ok biðja þess, er hann átti sjálfr; kveðst heldr mundu leita sér annarra forráða; var hann þá ok af æskuskeiði. Fóru þeir Önundr þá aftr til Suðreyja, ok hittu þar marga vini sína. Ófeigr hét maðr, ok var kallaðr grettir; hann var sonr Einars

Ölvissonar barnakarls. Hann var bróðir Óleifs breiðs, föður Þormóðar skafta. Steinólfr hét ok sonr Ölvis barnakarls, faðir Unu, er átti Þorbjörn laxakarl. Steinmóðr var enn sonr Ölvis barnakarls, faðir Konáls, föður Álfdísar hinnar barreysku. Son Konáls var Steinmóðr, faðir Halldóru, er átti Eilífr, son Ketils einhenda. Ófeigr grettir átti Ásnýju Vestarsdóttur, Hæingssonar. Ásmundr skegglauss ok Ásbjörn váru synir Ófeigs grettis; enn dætr hans váru þær Álfdís ok Ása ok Ásvör. Ófeigr hafði stokkit vestr um haf fyrir ófriði Haralds konungs, ok svá Þormóðr skafti frændi hans, ok höfðu með sér skuldalið sitt. Þeir herjuðu um Skotland, ok víða fyrir vestan haf. Þrándr ok Önundr tréfótr ætluðu vestr til Írlands á fund Eyvindar austmanns, bróður Þrándar. Hann hafði landvörn fyrir Írlandi. Móðir Eyvindar var Hlíf, dóttir Hrólfs Ingjaldssonar, Fróðasonar konungs; enn móðir Þrándar var Helga, dóttir Öndotts kráku. Björn hét faðir þeira Eyvindar ok Þrándar, son Hrólfs frá Ám. Hann stökk ór Gautlandi fyrir þat, er hann brendi inni Sigfast, mág Sölvers konungs. Síðan hafði hann farit til Noregs, ok var um vetrinn með Grími hersi, syni Kolbjarnar sneypis; hann vildi myrða Björn til fjár. Þaðan fór Björn til Öndotts kráku, er bjó í Hvinisfirði á Ögðum. Hann tók vel við Birni, ok var hann

með honum á vetrum, enn í hernaði á sumrum, þar til er Hlíf lézt, kona hans. Eftir þat gifti Öndottr Birni Helgu dóttur sína, og lét Björn þá af herferðum. Eyvindr hafði þá tekit við herskipum föður síns, ok var nú orðinn höfðingi mikill fyrir vestan haf. Hann átti Raförtu, dóttur Kjarvals Írakonungs. Þeira synir váru þeir Helgi hinn magri ok Snæbjörn. Enn er þeir Þrándr ok Önundr kvámu í Suðreyjar, fundu þeir þá Ófeig gretti og Þormóð skafta, ok gerðist með þeim vinátta mikil, því at hverr þóttist annan ór helju heimt hafa, þann er eftir hafði verit í Noregi, meðan ófriðr var sem mestr. Önundr var hljóðr mjök; ok er Þrándr fann þat, spurði hann eftir, hvat honum bjó í skapi. Önundr svarar ok kvað vísu:

(1) Glatt's-at mér, síz mættum
— margt hremmir til snemma;
oss stóð geigr af gýgi
galdrs — ellþrimu skjaldar.
Hykk at þegnum þykki
þat's mest koma flestum
oss til yndismissu
einhlítt til mín litit.

Þrándr kvað hann þar mundu þykkja röskvan mann, sem hann væri þá helzt — „er þér sá til, að staðfesta ráð þitt ok kvángast; skal ek þar til leggja orð mín og liðsinni, ef ek veit, hvar þú horfir á“. Önundr kvað honum drengilega fara; enn kvað þó horft hafa vænna um kván-

föngin, þau er slægr væri til. Þrándr svarar: „Ófeigr á dóttur, er Ása heitir; megu vit þar til víkja, ef þú vilt". Önundr lézt þat ok vilja. Síðan töluðu þeir þetta við Ófeig. Hann svarar vel, ok kveðst vita, at maðr var stórættaðr ok ríkr at lausafé — „enn jarðir hans legg ek ódýrt; þykki mêr hann ok eigi heill til ganga, enn dóttir mín er barn at aldri". Þrándr kvað Önund röskvara enn marga þá er heilfættir væri; ok með liðveizlu Þrándar var þessu keypt. Skyldi Ófeigr gefa dóttur sinni heiman lausafé; því at jarðir þær sem í Noregi váru vildu hvárigir fé kaupa. Litlu síðar fekk Þrándr dóttur Þormóðar skafta. Skyldu þær sitja í festum þrjá vetr. Síðan fóru þeir í hernað á sumrum, enn váru í Barreyjum á vetrum.

4. Vígbjóðr ok Vestmarr hétu víkingar tveir; þeir váru suðreyskir, ok lágu úti bæði vetr ok sumar. Þeir höfðu þrettán skip, ok herjuðu mest um Írland, ok gerðu mörg illvirki, þar til er Eyvindr austmaðr tók þar landvörn. Síðan stukku þeir í Suðreyjar ok herjuðu þar, ok alt inn í Skotlandsfjörðu. Þeir Þrándr ok Önundr fóru til móts við þá, ok spurðu, at þeir höfðu siglt inn til eyjar þeirar er Bótz hét. Nú koma þeir Önundr þar með fim skipum; ok er víkingar sjá skip þeira, ok vita, hversu mörg eru, þykkjast þeir hafa nógan liðsafla, ok taka til vápna sinna, ok leggja skip sín millum

hamra tveggja. Þar var mjótt sund ok djúpt; mátti þar einum megin at sækja, ok eigi fleirum skipum en fim senn. Önundr var manna vitrastr, ok lét hann leggja fim skip fram í sundit, svá at þeir máttu þegar láta síga á hömlu, er þeir vildu, því at rúmsævi var mikit at baki þeim. Var ok hólmr nökkurr á annat borð; lét hann þar liggja undir eitt skipit, ok færðu þeir grjót mikit fram á hamarinn, þar er eigi mátti sjá af skipunum. Víkingar lögðu at alldjarflega, ok þóttu hinum kvíddir. Vígbjóðr spurði, hverir þessir væri, er þar váru svá kvíaðir. Þrándr segir, at hann var bróðir Eyvindar austmanns — „ok síðan er hér félagi minn, Önundr tréfótr“. Þá hlógu víkingar, ok mæltu þetta:

(2) Tröll hafi Tréfót allan;
tröllin steypi þeim öllum —

„ok er oss þat fásét, at þeir menn fari til orrustu, er ekki mega sér“. Önundr kvað þat ekki vita mega, fyrr enn reynt væri. Eftir þat lögðu þeir saman skipin. Tókst þar mikill bardagi, ok gengu hvárirtveggja vel fram. Ok er festist bardaginn, lét Önundr sígast at hamrinum; ok þá er víkingar sá þat, hugðu þeir, at hann myndi flýja vilja, ok lögðu at skipi hans, ok undir hamarinn, sem þeir máttu við komast. Í því bili kvámu þeir fram á bjargit, er til þess váru settir; færðu þeir á víkingana

svá stórt grjót, at ekki helzt við. Fell þá fjöldi liðs af víkingum, enn sumir meiddust, svá at eigi váru vápnfærir. Þá vildu víkingar frá leggja, ok máttu eigi, því at skip þeira váru þá komin þar sem mjóst var sundit. Þröngdi þeim þá bæði skipin ok straumr; enn þeir Önundr sóttu at með kappi, þar er Vígbjóðr var fyrir; enn Þrándr lagði at Vestmari, ok vanst þar lítit at. Þá er fækkaðist fólkit á skipi Vígbjóðs, réðu menn Önundar þar til uppgöngu, ok hann sjálfr. Þat sá Vígbjóðr, ok eggjaði með ákafa lið sitt. Sneri hann þá í móti Önundi, ok stukku flestir frá. Önundr bað sína menn sjá, hversu færi með þeim; því at Önundr var rammr at afli. Þeir skutu stubba nökkurum undir kné Önundi, ok stóð hann heldr fast. Víkingrinn sótti aftan eftir skipinu, alt þar til er hann kom að Önundi ok hjó til hans með sverði, ok kom í skjöldinn, ok tók af þat er nam. Síðan hljóp sverðit í stubbann, þann er Önundr hafði undir knénu, ok varð fast sverðit. Vígbjóðr laut, er hann kipti at sér sverðinu. Í því hjó Önundr á öxlina, svá at af tók höndina. Þá varð víkingrinn óvígr. Þá er Vestmarr vissi, at félagi hans var fallinn, hljóp hann á þat skip, er yzt lá, ok flýði, ok allir þeir er því náðu. Eftir þat rannsökuðu þeir valinn. Vígbjóðr var þá

kominn at bana. Önundr gekk at honum ok kvað:

(3) Sjáðu hvárt sár þín blæða?
sáttu nökkut mik hrökkva?
auðslöngvir fekk engva
einfættr af þér skeinu.
Meirr er mörgum snerru
málskalp lagit Gjalpar
brjót — er-at þegn í þrautir
þrekvandr — enn hyggjandi.

Þeir tóku þar herfang mikit, ok fóru aftr í Barreyjar um haustit.

5. Annat sumar eftir bjoggust þeir at fara vestr til Írlands. Þá réðust þeir Bálki ok Hallvarðr vestan um haf, ok fóru út til Íslands, því at þaðan váru sagðir landskostir góðir. Bálki nam land í Hrútafirði; hann bjó á Bálkastöðum hvárumtveggja. Hallvarðr nam Súgandafjörð ok Skálavík til Stiga, ok bjó þar. Þeir Þrándr ok Önundr kvámu á fund Eyvindar austmanns, ok tók hann vel við bróður sínum; enn er hann vissi, at Önundr var þar kominn, þá varð hann reiðr, ok vildi veita honum atgöngu. Þrándr bað hann eigi þat gera; kvað þat eigi standa, at gera ófrið norrænum mönnum, allra sízt þeim, er með engri óspekt fara. Eyvindr kvað hann farit hafa fyrr, ok gert ófrið Kjarval konungi; sagði hann nú þess skyldu gjalda. Áttu þeir bræðr lengi um þetta at tala, alt þar til er Þrándr kvað eitt skyldu ganga

yfir þá Önund báða. Lét þá Eyvindr sefast. Dvöldust þeir þar lengi um sumarit, ok fóru þeir með Eyvindi í herfarir. Þótti honum Önundr hinn mesti hreystimaðr. Fóru þeir til Suðreyja um haustit. Gaf Eyvindr Þrándi arf allan eftir föður þeira, ef Björn andaðist fyrr enn Þrándr. Váru þeir nú í Suðreyjum, þar til er þeir kvæntust, ok nökkura vetr síðan.

6. Þat bar næst til tíðenda, at Björn andaðist, faðir Þrándar; ok er þat frétti Grímr hersir, fór hann til móts við Öndott kráku ok kallaði til fjárins eftir Björn; enn Öndottr kvað Þránd eiga arf eftir föður sinn. Grímr kvað Þránd fyrir vestan haf, enn Björn gauzkan at ætt, ok kvað konung eiga at erfa alla útlenda menn. Öndottr kvaðst halda mundu fénu til handa Þrándi dóttursyni sínum. Fór Grímr við þat á brott, ok fekk ekki af fjárheimtunni. Þrándr spurði nú lát föður síns, ok bjóst þegar af Suðreyjum, ok Önundr tréfótr með honum; enn þeir Ófeigr grettir ok Þormóðr skafti fóru út til Íslands með skuldalið sitt, ok kvámu út á Eyrum fyrir sunnan land, ok váru hinn fyrsta vetr með Þorbirni laxakarli. Síðan námu þeir Gnúpverjahrepp. Ófeigr nam hinn yzta hlut, milli Þverár og Kálfár; hann bjó á Ófeigsstöðum hjá Steinsholti; enn Þormóðr nam hinn eystra hlut ok bjó hann í Skaftaholti. Dætr Þormóðar váru þær Þórvör, móðir Þórodds goða á

Hjalla, ok Þórvé, móðir Þorsteins goða, föður Bjarna hins spaka. Nú er at segja frá þeim Þrándi ok Önundi, at þeir sigldu vestan um haf til Noregs, ok fengu svá mikit hraðbyri, at engi njósn fór um ferð þeira, fyrr enn þeir kvámu til Öndotts kráku. Hann tók vel við Þrándi, ok sagði honum tilkall Gríms hersis um arf Bjarnar — „lízt mér betr komit, frændi, at þú erfir föður þinn enn konungsþrælar. Hefir þér ok gæfusamlega til tekizt, er engi veit um ferðir þínar; enn grunar mik, at Grímr stefni at öðrumhvárum okkar, ef hann má. Vil ek, at þú takir arfinn undir þik, ok hafir þik til annarra landa“. Þrándr kveðst svá gera mundu. Tók hann þá við fénu, ok bjóst sem skyndilegast í brott ór Noregi. Áðr Þrándr sigldi á haf, þá spurði hann Önund tréfót, hvárt hann vildi eigi leita til Íslands. Önundr kveðst áðr vilja finna frændr sína ok vini suðr í landi. Þrándr mælti: „Þá munu vit nú skilja. Vilda ek, at þú sinnaðir frændum mínum; því at þangat mun hefndum snúit, ef ek komumst undan. Mun ek fara út til Íslands, ok svá vilda ek at þú færir“. Önundr hét því. Skildu þeir með kærleikum. Fór Þrándr út til Íslands. Tóku þeir Ófeigr ok Þormóðr skafti vel við honum. Þrándr bjó í Þrándarholti; þat er fyrir vestan Þjórsá.

7. Önundr fór suðr á Rogaland, ok hitti þar marga frændr sína ok vini. Dvaldist hann þar á laun með þeim manni, er Kolbeinn hét. Hann spurði, at Haraldr konungr hafði tekit undir sik eignir hans, ok skipat þeim manni, er Hárekr hét; hann var ármaðr konungs. Önundr fór til hans um nátt, ok tók hús á honum. Var Hárekr til höggs leiddr. Önundr tók þar alt lausafé, þat er þeir náðu, enn brendu bæinn. Hafðist hann þá við í ýmsum stöðum um vetrinn. Þetta haust drap Grímr hersir Öndott kráku, fyrir þat er hann náði eigi fénu til handa konungi; enn Signý, kona Öndotts, bar á skip alt lausafé þeira þegar hina sömu nátt, ok fór með sonu sína, Ásmund ok Ásgrím, til Sighvats föður síns. Litlu síðar sendi hon sonu sína í Sóknadal, til Heðins fóstra síns, ok undu þeir þar litla hríð, ok vildu fara aftr til móður sinnar. Fóru þeir síðan, ok kvámu til Ingjalds tryggva í Hvini at jólum. Hann tók við þeim fyrir áeggjan Gyðu konu sinnar. Váru þeir þar um vetrinn. Um várit kom Önundr norðr á Agðir, því at hann hafði spurt, at Öndottr var drepinn; enn er hann fann Signýju, spurði hann hana, hverja liðveizlu þau vildi af honum þiggja. Hon sagði, at þau vildi gjarna hefna Grími hersi fyrir víg Öndotts. Var þá sent eftir Öndotts sonum; ok er þeir fundu Önund tréfót, lögðu þeir saman

lag sitt, ok heldu fréttum til um athafnir Gríms. Um sumarit var ölhita mikil at Gríms, því at hann hafði boðit heim Auðuni jarli; ok er þat fréttu þeir Önundr ok Öndotts synir, fóru þeir til bæjar Gríms ok báru þar eld at húsum, því at þeir kvámu á óvart, ok brendu Grím hersi inni ok nær þrjátigi manna. Þeir tóku þar marga góða gripi. Önundr fór til skógar; enn þeir bræðr tóku bát Ingjalds fóstra síns ok reru í brott, ok lágu í leyni skamt frá bænum. Auðun jarl kom til veizlu sem ætlat var, ok saknar þar vinar í stað. Safnaði hann at sér mönnum, ok dvaldist þar nökkurar nætr, ok fréttist ekki til Önundar ok þeira félaga. Jarl svaf í lofti einu við þriðja mann. Önundr vissi öll tíðendi af bænum, ok sendi eftir þeim bræðrum; ok er þeir fundust, spurði Önundr, hvárt þeir vildu heldr geyma bæinn, eða ganga at jarli. Þeir köru at ganga at jarli. Þeir skutu stokki á loftsdyrnar, svá at hurðin brotnaði. Síðan greip Ásmundr þá tvá, er váru með jarli, ok rak niðr svá hart, at þeim helt við bana. Ásgrímr hljóp at jarli, ok bað hann greiða sér föðurgjöld, því at hann hafði verit í atför ok ráðum með Grími hersi, þá er Öndottr var drepinn. Jarl kveðst ekki fé hafa hjá sér, ok bað fresta um gjaldit. Ásgrímr setti þá spjótsoddinn fyrir brjóst jarli, ok bað hann greiða í stað. Jarl tók þá men af hálsi sér,

ok þrjá gullhringa ok guðvefjarskikkju. Ásgrímr tók við fénu, ok gaf jarli nafn, ok kallaði hann Auðun geit. Þá er bændr ok heraðsmenn urðu varir við, at ófriðr var at kominn, gengu þeir út ok vildu veita lið jarli. Varð þar hörð hríð, því at Önundr hafði margt manna. Þar fellu margir góðir bændr ok hirðmenn jarls. Nú kvámu þeir bræðr ok sögðu, hversu farit hafði með þeim jarli. Önundr kvað þat illa, er jarl var eigi drepinn — „væri þat Haraldi konungi hefnd nökkur fyrir þat, er vér höfum mist fyrir honum fé ok frændr vára". Þeir kváðu jarli þetta meiri smán; ok fóru síðan á brott, ok inn í Súrnadal til Eiríks ölfuss, lends manns. Hann tók við þeim um vetrinn öllum. Þá höfðu þeir samdrykkju um jólin við þann mann, er Hallsteinn hét, ok kallaðr hestr, ok veitti Eiríkr fyrr, vel ok trúlega. Síðan veitti Hallsteinn, ok varð þeim þá at áskilnaði. Hann laust Eirík með dýrshorni. Eiríkr gat eigi hefnt sín, ok fór heim við þat. Þetta líkaði stórilla Öndotts sonum; ok nökkuru síðar fór Ásgrímr til bæjar Hallsteins, ok gekk inn einn, ok veitti Hallsteini mikinn áverka. Þeir hlupu upp, sem inni váru, ok sóttu at Ásgrími. Ásgrímr varðist vel, ok komst ór höndum þeim í myrkrinu; enn þeir þóttust drepa hann. Þat fréttu þeir Önundr ok Ásmundr, ok hugðu, at Ásgrímr væri dauðr, ok þóttust ekki mega at

gera. Réð Eiríkr þeim, at þeir leitaði til Íslands; kvað þeim eigi duga mundu, at vera þar í landi, þegar konungr mætti sér svá við koma. Þeir gerðu svá; bjuggust nú til Íslands, ok hafði sitt skip hvárr þeira. Hallsteinn lá í sárum, ok lézt áðr enn þeir Önundr sigldu. Kolbeinn réðst í skip með Önundi, sá er fyrr er getit.

8. Þeir Önundr ok Ásmundr létu í haf, er þeir váru búnir, ok höfðu samflota. Þá kvað Önundr þetta:

(4) Þóttak hæfr at hrotta
hreggvindi fyrr seggjum,
þá's geirhríðar gnúði
grand hvast, ok Súgandi.
Nú verðr á skæ skorðu
— skaldi sigr — at stíga
út með einum fæti
Íslands á vit — þvísa —.

Þeir höfðu útivist harða ok veðr þver mjök af suðri. Bar þá norðr í haf. Þeir fundu Ísland, ok váru þá komnir fyrir norðan Langanes, er þeir kendust við. Þá var svá skamt í milli þeira, at þeir töluðust við. Sagði Ásmundr, at þeir myndi sigla til Eyjafjarðar, ok því játuðu hvárirtveggja. Beittu þeir þá undir landit. Þá tók veðrit at styrma af landsuðri. Enn er þeir Önundr lögðu í nauðbeitu, þá lestist ráin. Feldu þeir þá seglit, ok í því rak þá til hafs undan. Ásmundr komst undir Hrísey, ok beið

til þess, er honum byrjaði inn á Eyjafjörð. Honum gaf Helgi hinn magri Kræklingahlíð alla. Hann bjó at Glerá hinni syðri. Ásgrímr bróðir hans kom út nökkurum vetrum síðar. Hann bjó at Glerá hinni nyrðri. Hann var faðir Elliða-Gríms, föður Ásgríms Elliða-Grímssonar.

9. Nú er at segja frá Önundi tréfót, at þá rak undan nökkur dægr. Síðan gekk veðrit á haf. Sigldu þeir þá at landinu. Kendust þá við þeir er áðr höfðu farit, at þeir váru komnir vestr um Skaga. Sigldu þeir þá inn á Strandaflóa ok nær suðrströndunum. Þá reru at þeim sex menn á teinæringi, ok kölluðu upp á hafskipit, hverr fyrir réði. Önundr nefndi sik, ok spurði, hvaðan þeir væri. Þeir kváðust vera húskarlar Þorvalds frá Dröngum. Önundr spurði, hvárt numin væri öll lönd um Strandirnar. Þeir kváðu lítit ónumit á inn-Ströndum, enn ekki norðr þangat. Önundr spurði skipverja sína, hvárt þeir vildi leita fyrir vestan landit, eða hafa slíkt, er þeim var til vísat. Þeir köru at kanna landit fyrst. Sigldu þeir þá inn eftir flóanum, ok lögðu fyrst á víkina fyrir Árnesi; skutu þar báti ok reru til lands. Þá bjó þar ríkr maðr, Eiríkr snara, er land hafði numit í milli Ingólfsfjarðar ok Ófæru í Veiðileysu. Enn er Eiríkr vissi, at Önundr var þar kominn, bauð hann honum af sér at

þiggja slíka hluti, sem hann vildi; enn kvað lítit þat, er eigi væri numit áðr. Önundr kveðst sjá vilja fyrst, hvat þat væri. Fóru þeir þá inn yfir fjörðu, ok er þeir kvámu inn til Ófæru, mælti Eiríkr: „Hér er á at líta; heðan frá er ónumit, ok inn til landnáms Bjarnar“. Þar gekk fjall mikit fram þeim megin fjarðanna, ok var fallinn á snjár. Önundr leit á fjallit ok kvað vísu þessa:

(5) Réttum gengr, enn ranga
rennr sæfarinn ævi
Fákr um fold ok ríki
fleinhvessanda þessum.
Hefk lönd ok fjöld frænda
flýt, enn hitt es nýjast:
kröpp eru kaup, ef hreppik
Kaldbak, enn ek læt akra.

Eiríkr svarar: „Margr hefir svá mikils mist í Noregi, at menn fá þess eigi bætr. Hygg ek ok, at numin sé flestöll lönd í meginheruðum; kann ek því eigi at fýsa þik í brott heðan. Mun ek þat halda, at þú hafir af mínum jörðum þat er þér hentar“. Önundr kveðst þat þiggja mundu, ok nam síðan land frá Ófæru, ok þær þrjár víkr Byrgisvík ok Kolbeinsvík ok Kaldbaksvík alt til Kaldbakskleifar. Síðan gaf Eiríkr honum Veiðileysu alla ok Reykjarfjörð, ok Reykjanes alt út þeim megin; enn um rekann var ekki skilit, því at þeir váru svá nógir þá, at hverr hafði þat, er vildi. Önundr

gerði bú í Kaldbak, ok hafði mannmargt; enn er fé hans tók at vaxa, átti hann annat bú í Reykjarfirði. Kolbeinn bjó í Kolbeinsvík, ok sat Önundr um kyrt nökkura vetr.

10. Önundr var svá frækinn maðr, at fáir stóðust honum, þótt heilir væri; hann var ok nafnkunnigr um alt land af foreldrum sínum. Þessu næst hófust deilur þeira Ófeigs grettis ok Þorbjarnar jarlakappa, ok lauk svá, at Ófeigr fell fyrir Þorbirni í Grettisgeil hjá Hæli. Þar varð mikill liðsdráttr at eftirmáli með sonum Ófeigs. Var sent eftir Önundi tréfót, ok reið hann suðr um várit, ok gisti í Hvammi at Auðar hinnar djúpauðgu. Hon tók allvel við honum, því at hann hafði verit með henni fyrir vestan haf. Þá var Óláfr feilan, sonarson hennar, fullroskinn. Mjök var Auðr þá ellimóð. Hon veik á við Önund, at hon vildi kvæna Óláf frænda sinn, ok vildi, at hann bæði Álfdísar hinnar barreysku. Hon var bræðrunga Ásu, er Önundr átti. Önundi þótti þat vænlegt, ok reið Óláfr suðr með honum; ok er Önundr hitti vini sína ok mága, þá buðu þeir honum til sín. Var þá talat um málin, ok váru lögð til Kjalarnessþings, því at þá var enn eigi sett alþingi. Síðan váru málin lagin í gerð, ok kvámu miklar bætr fyrir vígin; enn Þorbjörn jarlakappi var sekr gerr. Hans son var Sölmundr, faðir sviðu-Kára. Váru þeir frændr

lengi utanlands síðan. Þrándr bauð heim Önundi ok þeim Óláfi, ok svá Þormóðr skafti. Fluttu þeir þá bónorðit Óláfs. Var þat auðsótt, því at menn vissu, hver rausnarkona Auðr var. Var þessu keypt. Riðu þeir Önundr heim við svá búit. Auðr þakkaði Önundi liðveizlu við Óláf. Þetta haust fekk Óláfr feilan Álfdísar hinnar barreysku. Þá andaðist Auðr hin djúpauðga, sem segir í sögu Laxdæla.

11. Þau Önundr ok Ása áttu tvá sonu; hét hinn ellri Þorgeirr, enn hinn yngri Ófeigr grettir. Litlu síðar andaðist Ása. Eftir þat fekk Önundr þeirar konu, er Þórdís hét; hon var dóttir Þorgríms frá Gnúpi í Miðfirði, ok skyld Miðfjarðar-Skeggja. Við henni átti Önundr þann son, er Þorgrímr hét; hann var snemma mikill maðr ok sterkr, búsýslumaðr mikill ok vitr maðr. Önundr bjó í Kaldbak til elli; hann varð sóttdauðr, ok liggr í Tréfótshaugi. Hann hefir fræknastr verit ok fimastr einfættr maðr á Íslandi. Þorgrímr var fyrir sonum Önundar, þótt aðrir væri ellri; enn er hann var hálfþrítugr at aldri, þá hafði hann hærur í höfði; því var hann kallaðr hærukollr. Þórdís móðir hans giftist síðan norðr í Víðidal Auðuni skökli; þeira son var Ásgeirr at Ásgeirsá. Þeir Þorgrímr hærukollr ok bræðr hans áttu eignir miklar allir saman, ok skiftu engu með sér. Eiríkr bjó í Árnesi, sem fyrr var getit.

Hann átti Álöfu, dóttur Ingólfs ór Ingólfsfirði. Flosi hét son þeira; hann var efnilegr maðr ok átti marga frændr. Þá kvámu út hingat þrír bræðr: Ingólfr ok Ófeigr ok Eyvindr, ok námu þeir þá þrjá fjörðu, er við þá eru kendir, ok bygðu þar síðan. Óláfr hét son Eyvindar; hann bjó fyrst í Eyvindarfirði, enn síðan at Dröngum, ok var mikill maðr fyrir sér. Engi varð áskilnaðr með mönnum þar, meðan hinir ellri menn lifðu; enn þá er Eiríkr var látinn, þótti Flosa Kaldbeklingar eigi hafa löglegar heimildir á jörðum þeim, er Eiríkr hafði gefit Önundi. Af því gerðist sundrþykki mikit meðal þeira; enn þó heldu þeir Þorgrímr sem áðr. Ekki máttu þeir þá leika saman eiga. Þorgeirr var fyrir búi þeira bræðra í Reykjarfirði, ok reri jafnan til fiska, því at þá váru firðirnir fullir af fiskum. Nú gera þeir ráð sitt í Víkinni. Maðr hét Þorfinnr; hann var húskarl Flosa í Árnesi. Þenna mann sendi Flosi til höfuðs Þorgeiri. Hann leyndist í naustinu. Þenna morgin bjóst Þorgeirr á sjá at róa, ok tveir menn með honum, ok hét annarr Hámundr, enn annarr Brandr. Þorgeirr gekk fyrstr; hann hafði á baki sér leðrflösku ok í drykk. Myrkt var mjök; ok er hann gekk ofan frá naustinu, þá hljóp Þorfinnr at honum, ok hjó með öxi á milli herða honum, ok sökk öxin ok skvakkaði við. Hann lét lausa öxina,

því at hann ætlaði, at eigi mundi þurfa um at binda, ok vildi forða sér sem skjótast. Er þat af Þorfinni at segja, at hann hljóp norðr í Árnes, ok kom þar áðr enn alljóst var, ok sagði víg Þorgeirs, ok kveðst mundu þurfa ásjá Flosa; kvað þat ok eitt til, at bjóða sættir — „ok bætir þat helzt várt mál, svá mikit sem at er orðit". Flosi kveðst fyrst mundu hafa fréttir — „ok ætla ek, at þú sért allhræddr eftir stórvirkin". Nú er at segja frá Þorgeiri, at hann snaraðist við höggit, ok kom öxin í flöskuna, enn hann varð ekki sárr. Þeir leituðu ekki mannsins, því at myrkt var at. Reru þeir út eftir fjörðum, ok kvámu í Kaldbak, ok sögðu atburð þenna. Þeir gerðu at þessu kalls mikit, ok kölluðu hann Þorgeirr flöskubak, ok svá hét hann síðan. Þá var þetta kveðit:

(6) Fyrr lauguðu frægir
fránhvítinga rítar
rausnarmenn í ranni
ræfrhvössu bensævar.
Nú rauð sá's vas víða
vómr frá tekinn sóma
benjaskóðs af bleyði
bæði hlýr í sýru.

12. Í þann tíma kom hallæri svá mikit á Ísland, at ekki hefir jafnmikit komit. Þá tók af nálega allan sjávarafla ok reka. Þat stóð yfir mörg misseri. Á einu hausti urðu þangat sæhafa kaupmenn á hafskipi, ok brutu þar í

Víkinni. Flosi tók við þeim fjórum eða fim. Steinn hét sá, er fyrir þeim var. Víða vistuðust þeir þar um Víkina, ok ætluðu at gera sér skip ór skipbrotunum, ok varð þeim þat óhægt. Skipit var lítit til skutanna, enn breitt um miðbyrðit. Um várit kom veðr mikit af norðri; þat helzt nær viku. Eftir veðrit könnuðu menn reka sína. Þorsteinn hét maðr, er bjó á Reykjanesi. Hann fann hval rekinn innan fram á nesinu, þar sem hét á Rifskerjum; þat var reyðr mikil. Hann sendi þegar mann til Flosa í Vík, ok svá til næstu bæja. Einarr hét sá maðr, er bjó at Gjögri; hann var landseti Kaldbeklinga, ok skyldi geyma reka þeira þeim megin fjarða. Hann varð varr við, at hvalrinn var rekinn. Hann tók þegar skip sitt ok reri yfir um fjörðuna til Byrgisvíkr. Þaðan sendi hann mann í Kaldbak; ok er þetta spurði Þorgrímr ok þeir bræðr, bjoggust þeir sem hvatast, ok váru tólf á teinæringi. Þeir Kolbeinssynir fóru ok með þeim, Ívarr ok Leifr, ok váru sex saman. Allir bændr, þeir er við komust, fóru til hvalsins. Nú er at segja frá Flosa, at hann sendi eftir frændum sínum norðr í Ingólfsfjörð ok Ófeigsfjörð, ok eftir Óláfi Eyvindarsyni, er þá bjó at Dröngum. Flosi kom fyrst ok þeir Víkrmenn. Þeir tóku þegar til skurðar, ok var dreginn á land sá er skorinn var. Þeir váru nær tuttugu menn í fyrstu;

enn skjótt fjölgaðist fólkit. Í því komu Kaldbeklingar með fjogur skip. Þorgrímr veitti tilkall til hvalsins, ok fyrirbauð Víkrmönnum skurð ok skifti ok brautflutning á hvalnum. Flosi bað hann sýna, ef Eiríkr hefði gefit Önundi tréfót með ákveðnum orðum rekann, ella kveðst hann mundu vígi verja. Þorgrímr þóttist liðfár, ok réð því eigi til atgöngu. Þá reri skip innan yfir fjörðu, ok sóttu knálega róðrinn. Þeir kvámu at brátt. Þar var Svanr af Hóli ór Bjarnarfirði ok húskarlar hans. Ok þegar hann kom, bað hann Þorgrím eigi láta ræna sik; enn þeir váru áðr vinir miklir, ok bauð Svanr honum lið sitt. Þeir bræðr kváðust þat þiggja mundu. Lögðu þeir þá at rösklega. Þorgeirr flöskubakr réð fyrst upp á hvalinn at húskörlum Flosa. Þorfinnr, er fyrr var getit, skar hvalinn. Hann var fram við höfuðit, ok stóð í spori, er hann hafði gert sér. Þorgeirr mælti: „Þar færi ek þér öxi þína". Síðan hjó hann á hálsinn, svá at af tók höfuðit. Flosi var uppi á mölinni, er hann sá þetta. Hann eggjaði þá sína menn til móttöku. Nú berjast þeir lengi, ok veitti Kaldbeklingum betr. Fáir menn höfðu þar vápn, nema öxar þær, er þeir skáru með hvalinn, ok skálmir. Hrukku Víkrmenn af hvalnum í fjöruna. Austmenn höfðu vápn ok urðu skeinuhættir. Steinn stýrimaðr hjó fót undan Ívari Kolbeinssyni; enn

Leifr, bróðir Ívars, laust félaga Steins í hel með hvalrifi. Þá var með öllu barit, því er til fekst, ok fellu þar menn af hvárumtveggjum. Þessu næst kvámu þeir Óláfr frá Dröngum með mörgum skipum. Þeir veittu Flosa. Urðu Kaldbeklingar þá bornir ofrliði. Þeir höfðu áðr hlaðit skip sín. Svanr bað þá ganga á skip sín. Létu þeir þá berast fram at skipunum. Víkrmenn sóttu þá eftir; ok er Svanr var kominn at sjánum, hjó hann til Steins stýrimanns ok veitti honum mikinn áverka. Síðan hljóp hann á skip sitt. Þorgrímr særði Flosa miklu sári, ok komst við þat undan. Óláfr hjó til Ófeigs grettis ok særði hann til ólífis. Þorgeirr þreif Ófeig í fang sér ok hljóp með hann á skip. Reru þeir Kaldbeklingar inn yfir fjörðu. Skildi þá með þeim. Þetta var kveðit um fundinn:

(7) Hörð, frák, heldr at yrði
hervápn at Rifskerjum,
mest þvít margir lustu
menn slyppir hvalklyppum,
enn malmgautar móti
mjök fast hafa kastat
— oss lízt ímun þessi
óknyttin — þvestslyttum.

Síðan varð komit á með þeim griðum, ok lögðu þeir málin til alþingis. Veittu þeir Kaldbeklingum Þóroddr goði ok Miðfjarðar-Skeggi ok margir Sunnlendingar. Varð Flosi sekr, ok

margir þeir, er at höfðu verit með honum. Varð honum þá féskylft mjök, því at hann vildi einn halda upp fébótum. Þeir Þorgrímr gátu eigi sýnt, at þeir hefði fé lagit fyrir jarðirnar ok rekann, er Flosi kærði eftir. Þorkell máni hafði þá lögsögn. Var hann þá beiddr órskurðar. Honum kveðst þat lög sýnast, at nökkut hefði fyrir komit, þótt eigi væri fult verð — „því at svá gerði Steinvör hin gamla við Ingólf afa minn, at hon þá af honum Rosmhvalanes alt, ok gaf fyrir heklu flekkótta, ok hefir þat aldri rift orðit; munu þar stærri rið í vera. Enn hér legg ek til ráð“, segir hann, „at skift sé brotgeiranum, ok hafi hvárirtveggju at jafnaði; síðan sé þat lögtekit, at hverr eigi reka fyrir sinni jörðu“. Þetta var gert. Var þá svá skift til, at þeir Þorgrímr létu Reykjarfjörð ok alt út þeim megin, enn þeir skyldu eiga Kamb. Ófeigr var bættr miklu fé. Þorfinnr var ógildr. Þorgeiri var bætt fyrir fjörráð. Síðan sættust þeir. Flosi réðst til Noregsferðar með Steini stýrimanni, enn seldi jarðir sínar í Víkinni Geirmundi hjúkatimbri. Bjó hann þar síðan. Skip þat er kaupmenn höfðu gert var mjök breiðvaxit. Þat kölluðu menn Trékylli, ok þar er Víkin við kend. Á því fór Flosi utan, ok varð aftrreka í Öxarfjörð. Þaðan af gerðist saga Böðmóðs ok Grímúlfs ok Gerpis.

13. Eftir þetta skiftu þeir Þorgrímr ok Þorgeirr bræðr fé með sér; tók Þorgrímr lausafé, enn Þorgeirr löndin. Réðst Þorgrímr þá inn til Miðfjarðar, ok keypti land at Bjargi með ráði Skeggja. Þorgrímr átti Þórdísi, dóttur Ásmundar undan Ásmundargnúpi, er numit hafði Þingeyrasveit. Þau Þorgrímr ok Þórdís áttu son, er Ásmundr hét; hann var mikill maðr ok sterkr, ok vitr maðr, ok hærðr manna bezt. Hann hafði snemma hærur í höfði; því var hann kallaðr hærulangr eða hærulagðr. Þorgrímr gerðist þá búsýslumaðr mikill, ok hafði alla menn mjök í starfa, þá er með honum váru. Ásmundr vildi lítt vinna, ok var fátt um með þeim feðgum. Fór svá þar til Ásmundr var roskinn at aldri. Þá beiddi Ásmundr fararefna af föður sínum. Þorgrímr kvað þau lítil verða mundu, ok fekk honum þó nökkut af flytjanda eyri. Fór Ásmundr þá utan, ok græddist honum brátt fé. Hann sigldi til ýmissa landa, ok gerðist hinn mesti kaupmaðr ok vellauðigr. Hann var vinsæll maðr ok skilríkr, ok átti marga frændr í Noregi, þá er göfgir váru. Á einu hausti vistaðist Ásmundr austr í Vík með göfgum manni, þeim er Þorsteinn hét. Hann var upplenzkr maðr at ætt, ok átti systur, er Rannveig hét; hon var hinn bezti kvenkostr. Þeirar konu bað Ásmundr ok fekk með ráði Þorsteins frænda henn-

ar. Staðfestist Ásmundr þar um hríð, ok var vel virðr. Þau Rannveig áttu þann son, er Þorsteinn hét, manna fríðastr ok sterkr maðr, raddmaðr mikill, ok hár maðr á vöxt, ok nökkut seinlegr í viðbragði; því var hann drómundr kallaðr. Enn er Þorsteinn var lítt á legg kominn, tók móðir hans sótt ok andaðist. Eftir þat festi Ásmundr eigi yndi í Noregi. Tóku þá móðurfrændr Þorsteins við honum ok fé hans; enn Ásmundr réðst þá enn í sigling, ok varð nafnfrægr maðr. Ásmundr kom skipi sínu í Húnavatn. Þá var Þorkell krafla höfðingi yfir Vatnsdælum. Hann frétti útkvámu Ásmundar. Reið Þorkell þá til skips ok bauð Ásmundi til sín. Þorkell bjó á Másstöðum í Vatnsdal. Fór Ásmundr þangat til vistar. Þorkell var son Þorgríms Karnsárgoða; hann var stórvitr maðr. Þetta var eftir útkomu Friðreks biskups ok þeira Þorvalds Koðránssonar. Þeir bjoggu þá at Lækjamóti, er þetta var. Þeir boðuðu kristni fyrst fyrir norðan land. Lét Þorkell prímsignast ok margir menn með honum. Margt bar til tíðenda um sameign þeira biskups ok Norðlendinga, þat er eigi kemr við þessa sögu. Með Þorkeli fæddist uppkona sú, er Ásdís hét; hon var dóttir Bárðar Jökulssonar, Ingimundarsonar hins gamla, Þorsteinssonar, Ketilssonar raums. Móðir Ásdísar var Álfdís, dóttir Ófeigs grettis, sem fyrr er

sagt. Ásdís var ógefin, ok þótti vera hinn bezti kvenkostr, bæði sakir ættar ok fjár. Ásmundi leiddist nú í siglingum. Vildi hann nú staðfestast á Íslandi. Hefir hann þá uppi orð sín, ok biðr þessar konu. Þorkell vissi gerla skil á honum, at hann var ríkr maðr ok ráðinn til fjárhalds; ok fór þat fram, at Ásmundr fekk Ásdísar. Gerðist hann þá aldavinr Þorkels ok búsýslumaðr mikill, lögvitr ok framgjarn. Litlu síðar andaðist Þorgrímr hærukollr at Bjargi. Tók Ásmundr arf eftir hann ok bjó þar síðan.

14. Ásmundr hærulangr setti bú at Bjargi, mikit ok reisulegt, ok hafði mannmargt með sér. Hann var vinsæll maðr. Þessi váru börn þeira Ásdísar: Atli var ellstr. Hann var gegn maðr ok gæfr, hægr ok hógværr; við hann líkaði hverjum manni vel. Annan son áttu þau, er Grettir var kallaðr. Hann var mjök ódæll í uppvexti sínum, fátalaðr ok óþýðr, bellinn bæði í orðum ok tiltektum. Eigi hafði hann ástríki mikit af Ásmundi föður sínum; enn móðir hans unni honum mikit. Grettir Ásmundarson var fríðr maðr sýnum, breiðleitr ok skammleitr, rauðhærðr ok næsta freknóttr, eigi bráðgerr meðan hann var á barnsaldri. Þórdís hét dóttir Ásmundar, er síðan átti Glúmr, son Óspaks Kjarlakssonar af Skriðinsenni. Rannveig hét önnur dóttir Ásmundar. Hana átti Gamli Þóraldsson Vindlendingr. Þau bjoggu á Melum í

Hrútafirði. Þeira son var Grímr. Sonr Glúms ok Þórdísar Ásmundardóttur var Óspakr, er deildi við Odd Ófeigsson, sem segir í Bandamanna sögu. Grettir óx upp at Bjargi, þar til er hann var tíu vetra gamall. Hann tók þá heldr við at gangast. Ásmundr bað hann starfa nökkut. Grettir sagði sér þat eigi mundu vera vel hent, ok spurði þó at, hvat hann skyldi gera. Ásmundr svarar: „Þú skalt gæta heimgása minna". Grettir svarar ok mælti: „Lítit verk ok löðrmannlegt". Ásmundr svarar: „Leys þú þetta vel af hendi, ok mun þá batna með okkr". Síðan tók Grettir við heimgásunum. Þær váru fimtíu, ok með kjúklingar margir. Eigi leið langt, áðr enn honum þóttu þær heldr bágrækar, enn kjúklingar seinfærir. Honum gerði mjök hermt við þessu, því at hann var lítill skapdeildarmaðr. Nökkuru síðan fundu förumenn kjúklinga dauða úti ok heimgæss vængbrotnar. Þetta var um haustit. Ásmundi líkaði stórilla, ok spurði, hvárt Grettir hefði drepit fuglana. Hann glotti at ok svarar:

(8) Þat gerik víst er vetrar,
ving háls á kjúklingum;
enn þótt ellri finnisk
einn berr ek af sérhverri.

„Ok skaltu eigi lengr af þeim bera", sagði Ásmundr. „'Vinr er sá annars, er ills varnar'", sagði Grettir. „Fást mun þér verk annat",

sagði Ásmundr. „'Fleira veit sá, er fleira reynir'", sagði Grettir; „eða hvat skal ek nú gera?" Ásmundr svarar: „Þú skalt strjúka bak mitt við eld, sem ek læt jafnan gera". „Heitt mun þat um hönd", sagði Grettir; „enn þó er verkit löðrmannlegt". Fór nú svá fram um hríð, at Grettir heldr þessum starfa. Tekr nú at hausta; gerðist Ásmundr heitfengr mjök, ok eggjar Gretti at strjúka fast bak sitt. Þat var háttr í þann tíma, at eldaskálar váru stórir á bæjum. Sátu menn þar við langelda á öftnum. Þar váru borð sett fyrir menn, ok síðan sváfu menn upp frá eldunum. Konur unnu þar ok tó á daginn. Þat var eitt kveld, at Grettir skyldi hrífa bak Ásmundar, at karl mælti: „Nú muntu verða af þér at draga slenit, mannskræfan", segir hann. Grettir segir: „'Ilt er at eggja óbilgjarnan'". Ásmundr mælti: „Aldri er dugr í þér". Grettir sér nú, hvar stóðu ullkambar í setinu; tekr kambinn ok lætr ganga ofan eftir baki Ásmundar. Hann hljóp upp ok varð óðr við, ok vildi ljósta Gretti með staf sínum, enn hann skauzt undan; þá kom húsfreyja at, ok spurði, hvat þeir ættist við. Grettir kvað þá vísu þessa:

(9) Mik vill menja stökkvir
— mjök kennik þess — brenna,
hodda Grund, á höndum
— höfugt ráð er þat — báðum.

Lætk á hringa hreyti,
hör-Gerðr, tekit verða
— ger sé ek gildra sára
gögl — óskornum nöglum.

Illa þótti húsfreyju, er Grettir hafði þetta til bragðs tekit, ok kvað hann eigi fyrirleitinn verða mundu. Eigi batnaði frændsemi þeira Ásmundar við þetta. Nökkurri stundu síðar talaði Ásmundr til, at Grettir skyldi geyma hrossa hans. Grettir kvað sér þat betra þykkja enn bakeldagerðin. „Þá skaltu svá at fara", sagði Ásmundr, „sem ek býð þér. Hryssu á ek bleikálótta, er ek kalla Keingálu; hon er svá vís at um veðráttu ok vatnagang, at þat mun aldri bresta, at þá mun hríð eftir koma, ef hon vill eigi á jörð ganga; þá skaltu byrgja í húsi hrossin, enn halda þeim norðr á hálsinn, þegar er vetr leggr á; þætti mér þurfa, at þú leystir þetta verk betr af hendi enn þau tvau, sem áðr hefi ek skipat þér". Grettir svarar: „Þetta er kalt verk ok karlmannlegt; enn ilt þykkir mér at treysta merinni, því at þat veit ek engan fyrr gert hafa". Nú tekr Grettir við hrossageymslunni, ok leið svá fram yfir jól; þá gerði á kulda mikla með snjóum ok ilt til jarða. Grettir var lítt settr at klæðum, enn maðr lítt harðnaðr; tók hann nú at kala, enn Keingála stóð á, þar sem mest var svæðit, í hverju illviðri; aldri kom hon svá snemma í

haga, at hon myndi heim ganga fyrir dagsetr. Grettir hugsar þá, at hann skal gera eitthvert þat bellibragð, at Keingálu yrði goldit fyrir útiganginn. Þat var einn morgin snemma, at Grettir kom til hrossahúss, lýkr upp, ok stóð Keingála fyrir stalli; því at þótt hrossum væri fóðr gefit, þeim er með henni váru, þá hafði hon þat ein. Nú fór Grettir upp á bak henni; hann hafði hvassan knif í hendi, ok rekr um þverar herðar Keingálu, ok lætr svá ganga aftr tveim megin hryggjar. Hrossit bregðr nú við hart, því at þat var feitt og fælit; eyss svá, at hófarnir brustu í veggjunum. Grettir fell af baki; ok er hann komst á fætr, leitar hann til bakferðar; er þeira viðreign hin snarpasta, ok svá lýkr, at hann flær af henni alla baklengjuna aftr á lend; rekr síðan út hrossin ok til haga. Eigi vildi Keingála bíta, nema til baksins; enn er skamt var af hádegi, bregðr hon við, ok hleypr heim til húss. Grettir byrgir nú húsit ok gengr heim. Ásmundr spyrr Gretti, hvar hrossin væri. Grettir kveðst geymt hafa í húsi eftir vanda. Ásmundr segir, at þá myndi skamt til hríðar, er hrossin vildu eigi á standa í þvílíku veðri. Grettir svarar: „'Skýzt þeim mörgum vísdómrinn, er betri ván er at'". Líðr nú af náttin ok kom eigi hríðin. Rekr Grettir hrossin, ok þolir Keingála eigi í haga. Undarlegt þótti Ásmundi þat, enn veðr-

áttu brá eigi ór því, sem áðr hafði verit. Enn þriðja morgun fór Ásmundr til hrossanna, ok at Keingálu, ok mælti: „Illa þykki mér hrossin við hafa orðit at jafngóðum vetri; enn þú munt sízt bregðast at bakinu, Bleikála.“ „‘Verðr þat er varir‘“, segir Grettir — “‘ok svá hitt er eigi varir‘“. Ásmundr strauk bakit á hrossinu, ok fylgdi þar húðin. Honum þótti undarlegt, hví svá var orðit, ok kvað Gretti þessu valda mundu. Grettir glotti at, ok svaraði öngu. Bóndi fór heim, ok var málóði mjök. Hann gekk til eldaskála, ok heyrði, at húsfreyja mælti: „Vel skyldi nú reynzt hafa hrossageymslan frænda míns“. Ásmundr kvað vísu:

(10) Fast hefr flegna trausta
— fær prettat mik — Grettir
— fljóð eru flest en prúðu
— fámálug — Keingálu.
Víst man venja flestar
vitr drengr af sér lengi
— hróðr nemi hrings en fríða
Hlín — kvaðningar mínar.

Húsfreyja svarar: „Eigi veit ek, hvárt mér þykkir meir frá móti, at þú skipar honum jafnan starfa, eða hitt, at hann leysir alla einn veg af hendi“. „Nú skal ok um enda gert fyrir þat“, sagði Ásmundr; „enn hafa skal hann viðrgerning því verra“. „Teli þá hvárigir á aðra“, sagði Grettir; ok svá fór fram um stund. Ásmundr lét drepa Keingálu. Mörg bernskubrögð

gerði Grettir, þau sem eigi eru í sögu sett. Hann gerðist nú mikill vexti; eigi vissu menn gerla afl hans, því at hann var óglíminn; orti hann jafnan vísur ok kviðlinga, ok þótti heldr níðskældinn. Eigi lagðist hann í eldaskála, ok var fátalaðr lengstum.

15. Þá váru margir uppvaxandi menn í Miðfirði. Skáld-Torfa bjó þá á Torfustöðum. Bersi hét son hennar; hann var manna gervilegastr ok skáld gott. Þeir bjuggu á Mel bræðr, Kormákr ok Þorgils. Með þeim óx upp sá maðr, er Oddr hét. Hann var framfærslumaðr þeira, ok var kallaðr Oddr ómagaskáld. Auðun hét maðr; hann óx upp á Auðunarstöðum í Víðidal; hann var gegn maðr ok góðfengr, ok sterkastr norðr þar sinna jafnaldra. Kálfr Ásgeirsson bjó á Ásgeirsá, ok Þorvaldr bróðir hans. Atli, bróðir Grettis, gerðist ok þroskamaðr, ok allra manna gæfastr; við hann líkaði hverjum manni vel. Þessir lögðu knattleika með sér á Miðfjarðarvatni; kvámu þar til Miðfirðingar ok Víðdælar; þar kvámu ok margir menn ór Vestrhópi ok af Vatnsnesi, svá ok ór Hrútafirði. Sátu þeir þar við, er lengra fóru til. Var þar skipat saman þeim sem jafnsterkastir váru, ok varð at því hin mesta gleði lengstum á haustum. Grettir fór til leika fyrir bæn Atla bróður síns, þá er hann var fjórtán vetra gamall. Síðan var skipat mönnum

til leiks. Var Gretti ætlat at leika við Auðun, er fyrr var nefndr; hann var þeira nökkurum vetrum eldri. Auðun sló knöttinn yfir höfuð Gretti, ok gat hann eigi náð; stökk hann langt eftir ísinum. Grettir varð reiðr við þetta, ok þótti Auðun vilja leika á sik; sækir þá knöttinn ok kemr aftr, ok þegar hann náði til Auðunar, setr hann knöttinn rétt framan í enni honum, svá at sprakk fyrir. Auðun sló Gretti með knattgildrunni, er hann helt á, ok kom lítt á, því at Grettir hljóp undir höggit; tókust þeir þá á fangbrögðum, ok glímdu; þóttust menn þá sjá, at Grettir var sterkari, enn menn ætluðu, því at Auðun var rammr at afli. Áttust þeir lengi við, en svá lauk, at Grettir fell; lét Auðun þá fylgja kné kviði, ok fór illa með hann. Hlupu þeir þá til Atli ok Bersi ok margir aðrir, ok skildu þá. Grettir kvað eigi þurfa at halda á sér, sem ólmum hundi, ok mælti þetta: „'Þræll einn þegar hefnist, en argr aldri'". Eigi létu menn þetta sér at sundrþykki verða, því at þeir Kálfr ok Þorvaldr bræðr vildu at þeir væri sáttir; váru þeir ok skyldir nökkut Auðun ok Grettir, ok helzt leikrinn sem áðr, ok varð eigi til sundrþykkis fleira.

16. Þorkell krafla gerðist nú gamall mjök; hann hafði Vatnsdæla goðorð, ok var höfðingi mikill. Hann var aldavin Ásmundar hærulangs,

sem tengdum þeira hæfði. Hann var því vanr, at ríða til Bjargs hvert vár, at sækja þangat til kynnis; ok enn gerði hann svá næsta vár eftir þat, sem áðr var sagt, at hann fór til Bjargs. Tóku þau Ásmundr ok Ásdís við honum báðum höndum; var hann þar þrjár nætr, ok töluðu þeir mágar marga hluti milli sín. Þorkell spurði, hversu Ásmundi segði hugur um sonu sína, hverir iðnarmenn þeir mundu verða. Ásmundr kveðst ætla, at Atli yrði búmaðr mikill, forsjáll ok fémaðr. Þorkell svarar: „Þarfr maðr ok þér líkr; enn hvat segir þú af Gretti?“ Ásmundr mælti: „Af honum er þat at segja, at hann mun verða sterkr maðr ok óstýrilátr; þykkjumikill ok þungr hefir hann mér orðit“. Þorkell svarar: „Eigi er þat heillavænlegt, mágr“, sagði hann; „enn hversu skulum vit skipa um þingferð okkra í sumar?“ Ásmundr svarar: „Ek gerumst þungfærr, ok vilda ek sitja heima“. „Viltu at Atli fari fyrir þik?“, sagði Þorkell. „Hann þykjumst ek eigi missa mega“, segir Ásmundr, „fyrir sakir starfa ok atdráttar, enn Grettir vill ekki starfa; er hann svá viti borinn, at ek get, at hann kunni halda upp lögsögn fyrir mik með þinni umsjá“. „Þú skalt ráða, mágr“, segir Þorkell. Reið hann nú heim, þá er hann var búinn, ok leysti Ásmundr hann burt með góðum gjöfum. Nökkuru síðar bjóst Þor-

kell heiman til þings; hann reið með sex tigi manna; fóru þeir allir með honum, er í hans goðorði váru. Kemr hann til Bjargs, ok reið Grettir þaðan með honum. Þeir riðu suðr heiði þá er Tvídægra heitir. Áfangar váru litlir á fjallinu, ok riðu þeir mikinn ofan í bygðina; ok er þeir kvámu ofan í Fljótstungu, þótti þeim mál at sofa, ok hleyptu beizlum af hestum sínum, ok létu ganga með söðlum. Lágu þeir langt á dag fram ok sváfu; enn er þeir vöknuðu, svipuðust menn at hestum sínum; höfðu hestarnir sinn veg farit hverr þeira, enn sumir höfðu velzt. Grettir fann seinast sinn hest. Þat var þá háttr, at menn vistuðu sik sjálfir til þings, ok reiddu flestir mali um söðla sína. Söðull var undir kviði niðri á hesti Grettis, enn í burtu malrinn; ferr hann nú ok leitar, ok fann eigi; sér hann nú hvar maðr gengr; sá fór hart. Grettir spyrr, hverr þar færi. Hann svarar, ok kveðst Skeggi heita, ok vera húskarl norðan ór Ási í Vatnsdal — „er ek í ferð með Þorkeli bónda“, sagði hann, „enn mér hefir tekist til gálauslega, ek hefi týnt vistamal mínum“. Grettir svarar: „'Eindæmin eru verst'; ek hefi ok týnt mal þeim, er ek átti, ok leitum nú báðir samt“. Þat líkaði Skeggja vel. Ganga þeir nú um hríð; enn er minst varði, tekr Skeggi á rás upp eftir móunum ok grípr þar upp malinn. Grettir sá er hann laut, ok

spyrr, hvat hann tók upp. „Malinn minn“, segir Skeggi. „Hverir bera þat fleiri enn þú“? sagði Grettir, „ok lát mik sjá, því at margt er öðru líkt“. Skeggi kvað öngvan mann taka af sér þat er hann ætti. Grettir þreif til malsins, ok toguðust þeir um hann, ok vildi sitt mál hvárrtveggi hafa. „Undarlega ætli þér“, segir húskarlinn, „þó menn sé eigi jafnstórauðgir allir sem þér, Vatnsdælar, at menn muni eigi þora at halda á sínu fyrir yðr“. Grettir kvað þetta eigi eftir mannvirðingu ganga, þótt hverr hefði þat er ætti. Skeggi mælti: „Of fjarri er nú Auðun at kyrkja þik sem við knattleikinn“. „Vel er þat“, sagði Grettir, „enn eigi muntu mik kyrkja, hvern veg sem hitt hefir verit“. Skeggi greip þá öxi, ok hjó til Grettis; enn er Grettir sá þat, þreif hann vinstri hendi öxarskaftit fyrir framan hendr Skeggja, svá hart, at þegar varð laus öxin. Grettir setti þá sömu öxi í höfuð honum, svá at þegar stóð í heila; fell húskarl þá dauðr til jarðar. Grettir tók malinn, ok kastar um söðul sinn. Hann reið síðan eftir förunautum sínum. Þorkell reið undan, því at hann vissi eigi, at þetta myndi til hafa borit. Menn söknuðu nú Skeggja ór flokkinum; enn er Grettir fann þá, spyrja þeir hann, hvat hann vissi til Skeggja. Grettir kvað þá vísu:

(11) Hygg ek at hljóp til Skeggja

hamratröll með för rammri
— blóðs var á gunnar Gríði
gráðr — fyr stundu áðan.
Sú gein of haus hánum
harðmynt er lítt sparði
— vark hjá viðreign þeira —
vígtenn ok klauf enni.

Þá hlupu fylgdarmenn Þorkels upp, ok sögðu eigi mundu tröll hafa tekit manninn um ljósan dag. Þorkell þagnaði, ok mælti síðan: „Önnur efni munu í vera, ok mun Grettir hafa drepit hann; eða hvat bar til?“ Grettir segir þá allan áskilnað þeira. Þorkell mælti: „All-illa hefir þetta til tekizt, því at Skeggi var fenginn til fylgdar við mik, enn maðr góðættaðr, ok mun ek taka málit á þann hátt, at ek mun bæta slíku, sem dæmt verðr, enn sektum má ek eigi ráða; eru tveir kostir fyrir hendi við þik, Grettir, hvárt þú vilt heldr fara til þings, ok hætta á, hvern veg til tekst, eða hverfa hér aftr“. Grettir köri at fara til þings, ok svá var, at hann fór. Var þetta mál kært af erfingjum hins vegna. Gekk Þorkell til handsala, ok helt upp fébótum; enn Grettir skyldi vera sekr, ok vera utan þrjá vetr. Enn er þeir riðu af þingi höfðingjarnir, áðu þeir uppi undir Sleðaási, áðr enn þeir skildu; þá hóf Grettir stein þann, er þar liggr í grasinu, ok nú heitir Grettishaf. Þá gengu til margir menn, at sjá steininn, ok þótti þeim mikil furða, at svá

ungr maðr skyldi hefja svá mikit bjarg. Reið Grettir heim til Bjargs, ok sagði frá ferðum sínum. Ásmundr tók lítt á, ok kvað hann óeirðarmann verða mundu.

17. Hafliði hét maðr, er bjó at Reyðarfelli í Hvítársíðu; hann var siglingamaðr ok átti skip í för; þat stóð uppi í Hvítá. Sá maðr var á skipi með honum, er Bárðr hét; hann átti konu unga ok fríða. Ásmundr sendi mann til Hafliða, at hann skyldi taka við Gretti, ok sjá um með honum. Hafliði kvað sér sagt, at maðrinn væri vanstiltr; enn fyrir sakir vináttu þeira Ásmundar tók hann við Gretti. Bjóst hann þá til utanferðar. Engi vildi Ásmundr fararefni fá honum, utan hafnest ok lítit af vaðmálum. Grettir bað hann fá sér vápn nökkut. Ásmundr svarar: „Eigi hefir þú mér hlýðinn verit; veit ek ok eigi, hvat þú munir þat með vápnum vinna, er þarft er; mun ek ok þau eigi til láta“. Grettir mælti: „Þá er eigi þat at launa, sem eigi er gert“. Síðan skildu þeir feðgar með litlum kærleikum. Margir báðu hann vel fara, enn fáir aftr koma. Móðir hans fylgdi honum á leið; ok áðr þau skildu, mælti hon svá: „Eigi ertu svá af garði gerr, frændi, sem ek vilda, svá vel borinn maðr sem þú ert; þykki mér þat mest á skorta, at þú hefir ekki vápn, þat er neytt sé, enn mér segir svá hugr um, at þú munir þeira við þurfa“. Hon tók þá undan

skikkju sinni sverð búit; þat var allgóðr gripr. Hon mælti þá: „Sverð þetta átti Jökull föðurfaðir minn ok hinir fyrri Vatnsdælar, ok var þeim sigrsælt; vil ek nú gefa þér sverðit, ok njót vel". Grettir þakkaði henni vel gjöfina, ok kvað sér þetta betra þykkja, enn aðrir fémunir, þótt meiri væri. Síðan fór hann veg sinn, enn Ásdís bað honum margra virkta. Grettir reið suðr um heiði, ok létti eigi fyrr enn hann kom suðr til skips. Hafliði tók vel við honum; fann hann Gretti, ok spurði at fararefnum hans. Grettir kvað vísu:

(12) Hygg ek at heiman bjoggu
heldr auðigir snauðan,
blakkþollr byrjar skikkju,
beiðendr Móins leiðar.
Enn réð orðskvið sanna
auðaorn við mik fornan
ein, at bezt er barni,
benskóðs fyr gjöf, móðir.

Hafliði kvað þat sýnt, at henni var mest um hann hugat. Létu þeir í haf, þegar er þeir váru búnir ok byr gaf; ok er þeir kvámu út yfir grunn öll, undu þeir segl. Grettir gerði sér gróf undir bátinum, ok vildi þaðan hvergi hræra sik, hvárki til austra, né at segli at gera, ok ekki starfa, þat sem hann átti at skipi at gera til jafnaðar við aðra menn; eigi vildi hann ok kaupa af sér. Þeir sigldu suðr um Reykjanes, ok svá suðr fyrir land, ok er land-

it var horfit, fengu þeir rétt mikinn. Skipit var heldr lekt, ok þoldi illa réttinn; fengu þeir vás mikit. Grettir lét þá fjúka í kviðlinga; þat líkaði mönnum stórilla. Einn dag var þat, at veðr var bæði hvast ok kalt; þá kölluðu sveinar, báðu Gretti nú duga — „því at oss kólnar á klónum“. Grettir leit upp, ok mælti:

(13) Happ er, ef hér skal kropna
hver fingr á kyrpingum.

Eigi fengu þeir af honum starfann, enn líkaði nú verr enn áðr, ok kváðu hann skyldu taka gjöld á sjálfum sér fyrir níð sitt ok lögleysu þá er hann gerði — „þykkir þér betra“, sögðu þeir, “at klappa um kviðinn á konu Bárðar stýrimanns, enn at gera skyldu þína á skipi, ok er slíkt óþolanda“. Veðrit gekk upp at eins; stóðu þeir þá í austri, svá at dægrum skifti. Þeir heituðust þá við Gretti. Ok er Hafliði heyrði þetta, gekk hann þar at, er Grettir lá, ok mælti: „Eigi þykki mér samkeypi yðvart kaupmanna gott; þú gerir þeim ólög, enn níðir þá á svá gert ofan, enn þeir heitast at steypa þér fyrir borð. Nú er slíkt ótiltækilegt“. „Hví munu þeir eigi ráða tiltektum sínum?“ segir Grettir — „enn þat vilda ek, at eftir dveldist einn eða tveir hjá mér, áðr enn ek ganga fyrir borð“. „Slíkt er ógeranda“, segir Hafliði — „mun oss aldri vel gefa, ef þér berist þetta fyrir; mun ek leggja ráð til með þér“. „Hvert er

þat"? sagði Grettir. „Þeir finna at við þik, at þú níðir þá; nú vil ek", sagði Hafliði — „at þú kveðir til mín nökkura níðvísu, ok má vera, at þeir umberi betr við þik". „Aldri kveð ek til þín", sagði Grettir, „utan gott; geri ek þik eigi líkan kyrpingum". Hafliði mælti: „Kveða má svá, at fegri sé vísan, ef grafin er, þótt fyrst sé eigi allfögr". „Þetta hefi ek ok nægst til", sagði Grettir. Hafliði fór til þeira skipverja, þar sem þeir váru at ausa, ok mælti: „Mikit er erfiði yðvart, ok ván, at yðr líki illa við Gretti". „Verri þykkja oss kviðlingar hans, enn hvetvetna annat", segja þeir. Hafliði mælti þá hátt: „Hann mun ok illa af því fara um síðir". Enn er Grettir heyrði Hafliða ámæla sér, kvað hann vísu:

(14) Annat var þá's inni
át Hafliði drafla
— hann þóttisk þá heima —
hvellr at Reyðarfelli.
Ok dagverðar darra
dómskreytandi neytir
tysvar tveggja nesja
takreins degi einum.

Kaupmönnum þótti all-illa, ok sögðu, at hann skyldi eigi til einskis gera, at níða Hafliða bónda. Hafliði mælti þá: "Nóga hefir Grettir verðleika til þess, þótt þér gerðuð honum nökkura smán, enn eigi vil ek hafa sæmd mína í veði til móts við illgirni hans ok forsjáleysi; nú

munu vér þessa eigi at sinni hefna, meðan vér erum í svá miklum háska staddir, enn minnist þess þá, er þér komið á land, ef yðr líkar". Þeir svöruðu: „Mun oss eigi mega sem þér? Hvárt mun oss heldr bíta níð hans enn þik?" Hafliði bað þá svá gera. Þaðan frá vönduðu skipverjar miklu miðr um kviðlinga enn áðr. Þeir höfðu harða útivist ok langa; kvámu þá lekar at skipinu; tóku menn þá at lýjast mjök á erfiði. Stýrimannskona sú hin unga var því jafnan vön, at sauma at höndum Grettis, ok höfðu skipverjar þat mjök í fleymingi við hann. Hafliði gekk þar til, er Grettir lá, ok kvað vísu:

(15) Statt upp ór gróf, Grettir,
grefr knörr hola vörru;
minstu á mál við svanna
meginkátr enn glaðláta.
Fast hefr hrund at höndum,
hör-Nauma, þér saumat;
skorð vill, at vel þú verðir
við, meðan lönd eru niðri.

Grettir stóð skjótt upp ok kvað:

(16) Stöndum upp, þót undir
all-tíðum skip ríði;
veitk, at víf mun láta
verr, ef ek ligg á knerri.
Því mun öllungis illa
aldygg kona hyggja
hvít, ef hér skal láta
hvert sinn fyr mik vinna.

Síðan hljóp hann aftr til, þar er þeir váru at austrinum, ok spurði, hvat þeir vildu, at

hann gerði. Þeir sögðu, at hann lítit gott gera mundu. Hann sagði: „'Munr er at mannsliði'". Hafliði bað þá eigi neita liði hans — "má vera, at hann þykist leysa sínar hendr, ef hann býðr lið sitt". Þá var eigi dæluaustr á hafskipum; kölluðu menn þat byttuaustr eða stampaustr. Hann var bæði vássamr ok erfiðr; skyldi þar hafa byttur tvær; fór þá önnur niðr, er önnur fór upp. Sveinar báðu, at Grettir skyldi sökkva byttunum; kváðu nú reyna skyldu, hvat hann mætti. Hann segir, at lítil raun myndi bezt um þat. Ferr hann þá niðr ok sökkvir byttunum, ok váru þá fengnir til tveir at ausa til móts við hann; heldust þeir eigi lengi við áðr þeir váru yfirkomnir af mæði; þá gengu til fjórir, ok fór alt á sömu leið. Svá segja sumir menn, at átta jusu þeir við hann, áðr enn lauk; var þá ok upp ausit skipit. Þaðan af skiftist mjök um orðalag kaupmanna við Gretti, því at þeir sá, hvat hann átti undir sér fyrir afls sakir; var hann ok þaðan frá hinn fræknasti til liðs, hvers sem við þurfti. Berr þá nú austr í haf; lágu á myrkr mikil; fundu þeir eigi fyrr eina nótt, enn þeir sigldu upp á sker skipinu, svá at undan gekk undirhlutrinn; var þá hrundit bátnum, ok fluttar af konur ok alt þat er laust var. Þar var hólmr lítill skamt frá þeim, ok færðu þeir þangat föng sín, sem þeir komust við um nóttina, enn er

lýsa tók, áttu þeir um at tala, hvar þeir váru komnir; kendust þeir þá við, sem áðr höfðu farit milli landa, at þeir váru komnir at Sunnmæri í Noregi. Þar var ein ey skamt frá þeim til meginlands, er heitir Haramsey; þar var bygð mikil í eyjunni; þar var ok lends manns ból.

18. Þorfinnr hét lendr maðr, sá er þar átti bú í eyjunni; hann var son Kárs hins gamla, er þar hafði lengi búit. Þorfinnr var höfðingi mikill; ok er alljóst var orðit, sá menn till ór eyjunni, at kaupmenn váru nauðulega stadd-ir. Var þá sagt til Þorfinni; hann brá við skjótt, ok lét setja fram karfa stóran, er hann átti; reru sextán menn á borð. Þeir váru á karf-anum nær þrjátigi manna; fóru til sem hvat-ast, ok burgu fé kaupmanna, enn hafskipit sökk niðr; týndist þar mikit góðs. Þorfinnr flutti alla menn heim af skipinu til sín; váru þeir þar viku, ok þurkuðu varning sinn. Síðan fóru kaupmenn suðr í land, ok eru þeir ór sögunni. Grettir var eftir hjá Þorfinni, ok lét lítit um sik; var fátalaðr lengstum. Þorfinnr lét gefa honum mat, ok gaf sér eigi mikit at hon-um. Grettir var honum ófylgjusamr, ok vildi eigi ganga með honum úti á daginn; þat lík-aði illa Þorfinni, enn nenti þó eigi at kviðja honum mat. Þorfinnr var hýbýlaprúðr ok gleði-maðr mikill; vildi hann ok, at aðrir menn væri

glaðir. Grettir var húsgöngull ok fór á aðra bæi þar í eynni. Auðun hét maðr, er bjó þar, sem heitir á Vindheimi; þangat fór Grettir daglega, ok gerði sér kært við hann; sat Grettir þar jafnan á dag fram. Þat var eitt kveld harðla síð, at Grettir bjóst heim at ganga, at hann sá eld mikinn gjósa upp á nesi því, er í norðr var frá bæ Auðunar. Grettir spurði eftir, hvat nýjungu þat væri. Auðun kvað honum eigi á liggja þat at vita. „Þat myndi mælt“, sagði Grettir, „ef slíkt sæist á váru landi, at þar brynni af fé“. Bóndi svarar: „Sá einn mun fyrir þeim eldi ráða, at eigi mun gagn í um at forvitnast“. „Þó vil ek vita“, segir Grettir. „Þar á nesinu stendr haugr“, segir Auðun, „stór ok sterklegr, enn þar var í lagðr Kárr hinn gamli, faðir Þorfinns; áttu þeir feðgar fyrst eitt bóndaból á eynni, enn síðan Kárr dó, hefir hann svá aftr gengit, at hann hefir eytt á burt öllum bændum þeim, er hér áttu jarðir, svá at nú á Þorfinnr einn alla eyna, ok engum verðr þeim mein at þessu, er Þorfinnr heldr hendi yfir“. Grettir kvað hann vel hafa sagt — „mun ek hér koma á morgun, ok lát til reiðu graftól“. „Let ek þik“, segir Auðun, „at fást þar við, því at ek veit, at Þorfinnr mun fjandskap á þik leggja“. Grettir kveðst hætta mundu á þat. Nú leið af nóttin; kemr Grettir þar snemma; váru þá til

reiðu graftólin. Ferr bóndi með honum til haugsins. Grettir braut nú hauginn, ok var at mikilvirkr; léttir eigi fyrr enn hann kemr at viðum; var þá mjök áliðinn dagrinn; síðan reif hann upp viðuna. Auðun latti hann þá mjök at ganga í hauginn. Grettir bað hann geyma festar — „enn ek mun forvitnast, hvat hér býr fyrir“. Gekk Grettir þá í hauginn; var þar myrkt ok þeygi þefgott. Leitast hann nú fyrir, hversu háttað var; hann fann hestbein, ok síðan drap hann sér við stólbrúði, ok fann at þar sat maðr á stóli. Þar var fé mikit í gulli ok silfri borit saman, ok einn kistill settr undir fætr honum, fullr af silfri. Grettir tók þetta fé alt, ok bar til festar, ok er hann gekk utar eftir hauginum, var gripit til hans fast; lét hann þá laust féit, enn réðst í mót þeim, ok tókust þeir þá til heldr óþyrmilega. Gekk nú upp alt þat, er fyrir varð; sótti haugbúinn með kappi. Grettir fór undan lengi, ok þar kemr, at hann sér, at eigi mun duga at hlífast við. Sparir nú hvárrgi annan; færast þeir þangat, sem hestbeinin váru; kiptust þeir þar um lengi, ok fóru ýmsir á kné, enn svá lauk, at haugbúinn fell á bak aftr, ok varð af því dynkr mikill; hljóp Auðun frá festarhaldinu, ok ætlaði, at Grettir myndi dauðr. Grettir brá nú sverðinu Jökulsnaut, ok hjó á hálsinn haugbúanum, svá at af tók höfuðit; setti hann þat

við þjó honum, gekk síðan til festar með féit, ok var Auðun allr á brautu; varð hann þá at handstyrkja upp festina. Hann hafði knýtt fénu í snæri, ok dró þat upp síðan. Grettir var orðinn stirðr mjök af sameign þeira Kárs; snýr nú heim til bæjar Þorfinns með féit; þá var fólk alt undir borð komit. Þorfinnr hvesti á Gretti augun, er hann kom í drykkjustofuna, ok spurði, hvat hann ætti svá nauðsynlegt at starfa, at hann geymdi eigi hátta með öðrum mönnum. Grettir mælti: „Margt er smátt, þat er til berr á síðkveldum". Lagði hann þá fram á borðit fé þat alt, er hann hafði tekit ór hauginum. Einn gripr var sá, er Gretti stóðu mest augu til; þat var sax eitt, svá gott vápn, at aldri kveðst hann sét hafa betra; þat lét hann síðast fram. Þorfinnr varð léttbrúnn við, er hann sá saxit, því at þat var menjagripr þeira, ok hafði aldri ór ætt gengit. „Hvaðan kom þér fé þetta?" sagði Þorfinnr. Grettir kvað vísu:

(17) **Mér hefr-a brugðizt, báru**
blikrýrandi — at skýru
brátt spyri bragnar þetta —
bauga ván í haugi.
Þó sék hitt, at Hrotta
hrið-Ullr muni síðan
fár at Fáfnis mýri
fullteitr þinig leita.

Þorfinnr svarar: „Eigi mun þér alt í augu blæða, ok engan hefir þessa fýst fyrr, at brjóta

hauginn; enn fyrir því, at ek veit, at þat fé er illa komit, er fólgit er í jörðu eða í hauga borit, þá mun ek eigi gefa þér hér skuld fyrir, með því at þú færðir mér; eða hvar náðir þú saxinu góða?“ Grettir svaraði ok kvað:

(18) Fekk í firna dökkum
— fell draugr — tekit haugi
sax, þat's seggja vexir
sár, hyrlestir báru.
Ok skyldi mér aldri
alms dýrr logi hjalma
ýtum hættr, ef ættak,
angrs hendi firr ganga.

Þorfinnr svarar: „Vel er til mælt, enn sýna skaltu nökkut áðr, þat er frægð þykki í vera, enn ek gefi þér saxit, því at þat fekk ek aldri af feðr mínum meðan hann lifði“. Grettir svarar: „Eigi má vita, hverjum at mestu gagni kemr, um þat er lýkr“. Þorfinnr tók við fénu, ok geymdi saxit hjá sæng sinni. Leið svá vetrinn fram til jóla, at eigi bar fleira til frásagna.

19. Þetta sumar hit næsta áðr bjóst Eiríkr jarl Hákonarson ór landi vestr til Englands, á fund Knúts konungs hins ríka, mágs síns, enn hann setti eftir til ríkis í Noregi Hákon son sinn, ok fekk hann í hendr Sveini jarli bróður sínum til forsjá ok ríkisstjórnar, því at Hákon var barn at aldri. Enn áðr Eiríkr jarl fór ór landi, stefndi hann til sín lendum mönnum ok ríkum bóndum; töluðu þeir margt um lög ok lands-

skipan, því at Eiríkr jarl var stjórnsamr; þótti mönnum þat mikill ósiðr í landinu, at úthlaupsmenn eða berserkir skoruðu á hólm göfga menn til fjár eða kvenna; skyldu hvárir ógildir falla, sem fellu fyrir öðrum; fengu margir af þessu smán ok fjármissu, enn sumir líftjón með öllu, ok því tók Eiríkr jarl af allar hólmgöngur í Noregi; hann gerði ok útlaga alla ránsmenn ok berserki, þá sem með óspektir fóru. Var í þessarri skipan ok ráðagerð með jarli Þorfinnr Kársson ór Haramsey, því at hann var vitr maðr ok kærr vinr jarlanna. Tveir bræðr eru nefndir til, at verstir váru; hét annarr Þórir þömb, enn annarr Ögmundr illi; þeir váru háleyskir at ætt, meiri ok sterkari enn aðrir menn; þeir gengu berserksgang, ok eirðu engu, þegar þeir reiddust; þeir tóku á burt konur manna, ok höfðu við hönd sér viku eða hálfan mánuð, ok færðu síðan aftr þeim sem áttu; þeir ræntu, hvar sem þeir kvámu, eða gerðu aðrar óspektir. Eiríkr jarl gerði þá útlæga fyrir endilangan Noreg; gekk Þorfinnr mest manna fyrir sekt þeira; þóttust þeir honum eiga fullan fjandskap at gjalda. Síðan fór jarl ór landi, sem segir í sögu hans, enn Sveinn jarl hafði yfirvald í Noregi ok ríki. Þorfinnr fór heim til bús síns, ok sat heima mjök til jóla, sem fyrr er sagt. Í móti jólum býst Þorfinnr at fara til bús síns, þangat sem heitir í Slygs-

firði; þat er á meginlandi. Hafði hann boðit þangat mörgum vinum sínum. Húsfreyja Þorfinns mátti eigi fara með bónda, því at dóttir þeira frumvaxta lá sjúk, ok váru þær báðar heima. Grettir var heima ok húskarlar átta. Þorfinnr fór nú við þrjá tigi frelsingja til jólaveizlunnar; var þar hinn mesti mannfagnaðr ok gleði. Nú kemr atfangadagr jóla; þá var veðr bjart ok kyrt. Grettir var lengstum úti um daginn, ok sá, at skip fóru suðr ok norðr með landi, því at hverr sótti til annars, þangat sem samdrykkjan var sett. Bóndadóttur var þá batnat, svá at hon gekk með móður sinni. Leið nú á daginn; þá sá Grettir, at skip reri at eynni; þat var eigi mikit, ok skarat skjöldum milli stafna; skipit var steint fyrir ofan sjá. Þeir reru knálega ok stefndu at naustum Þorfinns; ok er skipit kendi niðr, hlupu þeir fyrir borð, sem á váru. Grettir hafði tölu á mönnum þessum, at þeir váru tólf saman. Eigi þótti honum þeir friðlega láta; þeir tóku upp skip sitt ok báru af sjá; eftir þat hlupu þeir at naustinu; þar stóð inni karfinn Þorfinns sá hinn stóri; hann settu aldri færi menn á sjá enn þrír tigir, enn þeir tólf ryktu honum þegar fram á fjörugrjótit; síðan tóku þeir upp sitt skip ok báru inn í naustit. Þá þóttist Grettir sjá, at þeir myndi ætla at bjóða sér sjálfir beina; hann gekk þá til móts við þá ok fagnaði

þeim vel, ok spyrr, hverir þeir væri, eða hversu formaðr þeira hét. Sá svarar skjótt, er til var mælt, ok kveðst Þórir heita, ok kallaðr þömb, ok bróðir hans Ögmundr ok aðrir kompánar þeira. „Vænti ek“, sagði Þórir, „at Þorfinnr húsbóndi yðvarr hafi heyrt vár getit; eða hvárt er hann heima?“ Grettir svarar: „Gæfumenn miklir munu þér vera, því at þér hafið hér góða atkvámu, ef þeir eru mennirnir, sem ek ætla; bóndi er heiman farinn með alla heimamenn, þá sem frjálsir eru, ok ætlar eigi heim fyrr enn á bak jólunum; húsfreyja er heima ok bóndadóttir, ok ef ek þættumst nökkurn mótgang eiga at gjalda, þá vilda ek þann veg helzt at koma, því at hér er hvatvetna þat, er hafa þarf, bæði öl ok annarr fagnaðr“. Þórir þagði meðan Grettir lét ganga töluna; síðan mælti hann til Ögmundar: „Fór nökkut fjarri því, sem ek gat til?“ sagði hann, „ok væri mér þat í hug, at hefna Þorfinni, er hann hefir gert oss útlaga; er þessi maðr ok góðr af tíðendum; þurfum vér eigi at togast eftir orðum við hann“. „'Orða sinna á hverr ráð'“, sagði Grettir, „ok gera skal ek yðr slíkan forbeina, sem ek má, ok gangit heim með mér“. Þeir báðu hann hafa þökk fyrir, kváðust hans boði hlíta mundu; enn er þeir kvámu heim at bænum, tók Grettir í hönd Þóri ok leiddi hann til stofu; Grettir var þá málreifr mjök. Húsfreyja

var í stofunni, ok lét tjalda hana ok búast um vel; enn er hon heyrði til Grettis, nam hon staðar á gólfinu ok spyrr, hverjum Grettir fagnaði svá alvarlega. Hann svarar: „Þat er ráð, húsfreyja, at taka vel við gestum; hér er kominn Þórir bóndi þömb ok þeir tólf saman, ok ætla hér at sitja um jólin; er þat allgott, því at vér áttum heldr fáment áðr“. Hon svarar: „Eigi tel ek þá með bóndum eða góðum mönnum, því at þeir eru hinir verstu ránsmenn ok illvirkjar; vilda ek gjarna hafa gefit til mikinn hlut eigu minnar, at þeir hefði hér eigi komit í þetta sinn; launar þú ok illa Þorfinni fyrir þat, er hann tók þik af skipbroti félausan, ok hefir haldit þik í vetr sem frjálsan mann“. Grettir svarar: „Betra er nú fyrst at taka vásklæði af gestunum enn at ámæla mér; þess mun lengi kostr“. Þórir mælti þá: „Ver eigi stygg, húsfreyja; engi missir skal þér í verða, þó at bóndi sé eigi heima, því at fá skal mann í stað hans, ok svá dóttur þinni ok öllum heimakonum“. „Slíkt er karlmannlega talat“, sagði Grettir; „mega þær þá eigi yfir sinn hlut sjá“. Nú stukku fram konur allar, ok sló á þær óhug miklum ok gráti. Grettir mælti til berserkjanna: „Selit mér þat í hendr, sem þér vilit af leggja, vápn ok vásklæði, því at eigi mun oss fólkit stýrilátt meðan þat er óhrætt“. Þórir kvaðst eigi hirða, hvat konur nögguðu,

— „enn mikinn mun eigu vér at gera þín eða annarra heimamanna; lízt mér sem vér munum þik hafa at trúnaðarmanni". „Sjái þér fyrir því", sagði Grettir, „enn eigi geri ek mér alla menn jafna". Síðan lögðu þeir af flestöll vápn. Eftir þat mælti Grettir: „Ráðlegt þykkir mér, at þér farit til borðs ok drekkit nökkut, því at yðr mun þyrsta af róðrinum". Þeir kváðust þess albúnir, enn sögðu sér ókunnigt til kjallara. Grettir spyrr, hvárt þeir vildi hlíta hans forsjá ok umgangi. Berserkirnir létust þat gjarna vilja. Grettir ferr til ok sækir öl ok gefr þeim at drekka. Þeir váru mjök móðir ok sulgu stórum; lætr hann óspart ölit, þat er áfengast var til, ok gekk því lengi; hann segir þeim ok margar kátlegar sögur. Varð af þessu öllu saman háreysti til þeira at heyra. Eigi fýsti heimamenn til þeira at koma. Þá mælti Þórir: „Eigi hefi ek þann mann fundit ókunnan, er svá vel vildi við oss gera sem þessi maðr, eða hver laun viltu af oss félögum þiggja fyrir þína þjónustu?" Grettir svarar: „Eigi ætla ek hér til launa fyrir at svá gervu, enn ef vér erum þvílíkir vinir, þá er þér farit á burt, sem nú horfist á, þá mun ek ráðast til lags með yðr, enn þó at ek mega minna enn einhverr yðarr, þá mun ek eigi letja stórræðanna". Þeir urðu mjök glaðir við ok vildu þegar binda félag sitt með fastmælum. Grettir

kvað þat eigi skyldu — „því at þat er satt, sem mælt er, at 'öl er annarr maðr'; ok skal eigi bráðabug at þessu gera, framar enn áðr hefi ek sagt; erum vér litlir skapdeildarmenn hvárirtveggja“. Þeir sögðust eigi ætla þessu at bregða. Leið nú á kveldit, svá at mjök tók at myrkva; þá sér Grettir, at þeir gerast mæddir nökkut af drykknum. Hann mælti þá: „Þykkir yðr eigi mál at fara til svefns?“ Þórir kvað svá vera skyldu, — „ok skal efna þat, er ek hét húsfreyju“. Grettir gekk fram ok mælti hátt: „Gangit til sængr, konur“, segir hann; „svá vill Þórir bóndi skipa“. Þær báðu honum ills á móti; var hinn mesti úlfaþytr til þeira at heyra. Berserkirnir kvámu fram í þessu. Grettir mælti: „Göngum út, ok mun ek sýna yðr fatabúr Þorfinns“. Þeir létu þat leiðast. Kvámu þeir at útibúri ákaflega stóru; þar váru á útidyrr ok sterkr láss fyrir; þat var allsterkt hús. Þar var hjá salerni mikit ok sterkt, ok eitt skjaldþili milli húsanna; húsin stóðu hátt, ok var nökkut rið upp at ganga. Berserkirnir gerðust nú umfangsmiklir ok skotruðu Gretti; hann fór undan í flæmingi; ok er þeim var minst ván, hljóp hann út ór húsinu ok greip í hespuna, ok rekr aftr húsit ok setr lás fyrir. Þórir ok hans félagar ætluðu fyrst at svarfast myndi aftr hafa hurðin, ok gáfu sik ekki at; þeir höfðu ljós hjá sér, því at

Grettir hafði sýnt þeim marga gripi, þá er Þorfinnr átti; litu þeir þar á um stund. Grettir flýtir ferðinni heim at bænum; ok þegar hann kemr í dyrnar, kallar hann hátt ok spyrr, hvar húsfreyja væri. Hon þagði, því at hon þorði eigi at svara. Hann mælti: „Hér er næsta veiðarefni; eða eru nökkur vápn, þau sem neyt eru?“ Hon svarar: „Eru vápnin, enn eigi veit ek, til hvers þér koma“. „Tölum síðar um þat“, segir hann; „dugi nú hverr sem má; eigi mun síðar vænna“. Húsfreyja mælti: „Nú væri guð í garði, ef nökkut mætti um bætast várn hag; yfir sæng Þorfinns hangir krókaspjótit stóra, er átt hefir Kárr hinn gamli; þar er ok hjálmr ok brynja ok saxit góða, ok munu eigi bila vápnin, ef þér dugir hugrinn“. Grettir þrífr hjálminn ok spjótit, enn girðir sik með saxinu ok gengr út skjótt“. Húsfreyja kallar á húskarla ok bað þá fylgja svá góðum dreng. Þeir hlupu til vápna fjórir, enn aðrir fjórir þorðu hvergi nærri at koma.

Nú er at segja frá berserkjunum, at þeim þótti Gretti dveljast aftrkváman. Grunar þá nú, hvárt eigi muni vera svik í; hlaupa þeir á hurðina, ok finna at hon er læst; treysta nú á timbrveggina, svá at brakar í hverju tré. Hér kemr um síðir, at þeir fá brotit skjaldþilit, ok kvámust svá fram í gangrúmit ok þar út á riðit; kemr á þá berserksgangr ok grenja

sem hundar. Í því bili kom Grettir at; hann tvíhenti spjótit á Þóri miðjum, er hann ætlaði ofan fyrir riðit, svá þegar gekk í gegnum hann. Fjöðrin var bæði löng ok breið á spjótinu. Ögmundr illi gekk nær Þóri, ok hratt honum á lagit, svá alt gekk upp at króknum; stóð þá spjótit út um herðarnar á Þóri, ok svá framan í brjóstit á Ögmundi; steyptust þeir báðir dauðir af spjótinu. Þá hljóp þar hverr út af riðinu sem kominn var. Grettir sótti at sérhverjum, gerði ýmist, at hann hjó með saxinu eða lagði með spjótinu, enn þeir vörðust með trjám, er lágu á vellinum, ok öllu því er þeir fengu til; var þat hin mesta mannhætta, at fást við þá, fyrir afls sakir, þó at þeir hefði eigi vápn. Grettir drap þá tvá af Háleygjum þar í túninu. Húskarlar fjórir kvámu þá at; höfðu þeir eigi ásáttir orðit, hver vápn at hverr skyldi hafa; sóttu þá at, þegar berserkirnir hörfuðu undan, enn er þeir snerust á mót, hrukku húskarlar upp undir húsin. Sex fellu þar víkingar, ok varð Grettir banamaðr allra. Síðan leituðu aðrir sex undan; bárust þeir þá ofan at naustinu ok inn í naustit; vörðust þeir þá með árum. Fekk Grettir þá stór högg af þeim, svá at við meiðingum var búit. Húskarlar fóru þá heim ok sögðu mikit af framgöngu sinni. Húsfreyja bað þá vita, hvat af Gretti yrði, enn þat fekst eigi af þeim. Tvá drap Grettir í naustinu, enn

fjórir kvámust út hjá honum. Fóru þá sinn veg hvárir tveir; hann elti þá sem nær honum váru. Gerði nú myrkt af nátt. Þeir hlupu í kornhlöðu nökkura á þeim bæ, sem fyrr var nefndr, er á Vindheimi hét. Þar áttust þeir lengi við, enn um síðir drap Grettir báða; var hann þá ákaflega móðr ok stirðr, enn mikit var af nótt; veðr gerði kalt mjök með fjúki. Nenti hann þá eigi at leita víkinganna þeira tveggja, er þá váru eftir. Gekk hann nú heim til bæjar. Húsfreyja lét kveikja ljós í hinum efstum loftum við gluggana, at hann hefði þat til leiðarvísis. Var ok svá, at hann fat af því heim, er hann sá ljósit. Enn er hann kom í dyrnar, gekk húsfreyja at honum ok bað hann vera velkominn — „ok hefir þú", segir hon, „mikla frægð unnit, ok leyst mik ok hjú mín frá þeiri skemd, er vér hefðim aldri bót fengit, nema þú hefðir borgit oss". Grettir svarar: „Ek þykkjumst nú mjök hinn sami ok í kveld, er þér töluðuð hraklegast við mik". Húsfreyja mælti svá: „Vér vissum eigi, at þú værir slíkr afreksmaðr, sem vér höfum nú reynt; skal þér alt sjálfboðit innanbæjar, þat sem ek hefi til at veita, enn þér sæmd í at þiggja, enn mik varir, at Þorfinnr launi þér þó betr, er hann kemr heim". Grettir svarar: „Lítils mun nú við þurfa fyrst um launin, enn þiggja mun ek boð þitt, þar til er bóndi kemr heim; enn þess

væntir mik, at þér megið sofa í náðum fyrir berserkjunum". Grettir drakk lítit um kveldit, ok lá með vápnum sínum um nóttina. Um morguninn, þegar lýsa tók, var mönnum saman stefnt um eyna; var þá farit at leita berserkjanna, þeira sem undan höfðu komizt um kveldit. Þeir fundust at áliðnum degi undir einum steini, ok váru þá dauðir af kulda ok sárum. Síðan váru þeir færðir í flæðarurð eina, ok dysjaðir þar. Eftir þat fóru þeir heim, ok þóttust eyjarskeggjar í frið þegnir. Grettir kvað vísu þessa, er hann kom heim til húsfreyju:

(19) Tolf höfum gröf hjá gjalfri
gunnelds búit runnum;
einn namk öllum vinna
ótrauðr hraðan dauða.
Hver munu gild of görvask,
gulls vel borin selja,
verk þau's einn fær orkat
ítr, ef slík 'ro lítil?

Húsfreyja mælti: „Víst ertu fárra manna líki, þeira sem nú eru uppi". Setr hún hann í öndugi, ok gerði til hans alla hluti vel. Leið nú svá fram, unz Þorfinns var heim ván.

20. Eftir jólin býst Þorfinnr til heimferðar, ok leysti marga með góðum gjöfum burt, þá er hann hafði til sín boðit. Síðan ferr hann með sínu föruneyti, þar til er hann kemr mjök at naustum sínum. Þeir sjá, at skip lá á sandinum, ok bera brátt kensl á, at þar var karfi

hans hinn stóri. Ekki hafði Þorfinnr þá spurt til víkinganna. Hann bað þá flýta sér at landi; — „því at mik grunar“, sagði hann, „at hér hafi eigi vinir um vælt“. Þorfinnr gekk fyrst á land sinna sinna manna, ok þegar at naustinu. Hann sá þar skip standa, ok kendi, at þat var skip berserkja. Hann mælti þá til sinna manna: „Þat grunar mik“, sagði hann, „at þeir atburðir muni hér orðit hafa, at ek vilda gefa til eyna ok alt þat sem hér stendr saman, at eigi hefði orðit“. Þeir spurðu, hví svá væri. Hann mælti þá: “Hér hafa komit þeir víkingar, er ek veit versta í öllum Noregi, sem er Þórir þömb ok Ögmundr illi. Munu þeir hafa eigi búit heppilega fyrir oss, enn ek treysti eigi vel Íslendingi“. Talaði hann hér til margt við félaga sína. Grettir var heima, ok olli hann því, er seint var til strandar gengit. Kvaðst hann eigi hirða, þótt bónda blikraði nökkut til, hvat fyrir væri; enn er húsfreyja bað hann leyfis, sagði hann, at hon skyldi ráða ferðum sínum, enn hvergi lézt hann fara mundu. Hon gekk skjótt til fundar við Þorfinn, ok fagnaði honum vel. Hann varð glaðr við þat, ok mælti: „Guð hafi lof fyrir, er ek sé þik heila ok káta, ok svá dóttur mína; eða hversu hefir ykkr til gengit, síðan er ek fór heiman?“ Hon svarar: “Vel hefir ór ráðizt, enn lá oss við svá mikilli svívirðingu, at vér hefðim aldri

bót fengit, ef eigi hefði vetrtaksmaðr þinn hjálpat oss“. Þorfinnr mælti þá: “Nú skal setjast niðr, enn þú seg frá tíðendum“. Hon segir þá greinilega alla atburði, sem þar höfðu gerzt ok lofaði mjök hreysti Grettis ok framgöngu. Þorfinnr þagði á meðan; ok er hon hafði úti söguna, svarar hann svá: „Satt er þat er mælt er: 'lengi skal manninn reyna‘, eða hvar er Grettir nú?“ Húsfreyja sagði: „Hann er heima í stofu“. Síðan gengu þau heim á bæinn. Þorfinnr gekk til Grettis, ok hvarf til hans, ok þakkar honum með mörgum fögrum orðum þann drengskap, er hann hafði honum sýnt — „ok þat mun ek til þín mæla“, sagði Þorfinnr, “sem fáir munu mæla til vinar síns, at ek vilda, at þú þyrftir manna við, ok vissir þú þá, hvárt ek gengi þér fyrir nökkurn mann, eða eigi, enn aldri fæ ek launat þér þinn velgerning, ef þik stendr engi nauðr; enn vist þín skal standa hér hjá mér, nær sem þú þarft at þiggja, ok þú skalt framast haldinn af mínum sveinum“. Grettir bað hann hafa mikla þökk fyrir — „ok munda ek þegit hafa, þó at þú hefðir fyrr boðit“. Nú sat Grettir þar um vetrinn, ok var í hinum mestum kærleikum við Þorfinn; varð hann nú ok frægr af verki þessu um allan Noreg, ok þar mest, sem þeir höfðu mestar óspektir gert, berserkirnir. Um várit spurði Þorfinnr Grettir, hvat hann vildi

at hafast. Hann kvaðst ætla at fara norðr í Vága, meðan þar var stefnutími. Þorfinnr kvað honum til reiðu skyldu penningar, sem hann vildi. Grettir kvaðst eigi þurfa at sinni penninga meir enn til skotsilfrs. Þorfinnr kvað þat skylt, ok fylgdi honum til skips: þá gaf hann Gretti saxit góða; þat bar Grettir meðan hann lifði, ok var hin mesta gersemi. Bað Þorfinnr hann til sín fara, þegar hann þyrfti liðs við. Grettir fór nú norðr í Vága, ok var þar allmikit fjölmenni. Fögnuðu þeir margir honum þar vel, sem hann höfðu eigi sét fyrr, fyrir sakir þess frægðarverks, sem hann hafði unnit, þá er hann drap víkingana. Buðu honum margir göfgir menn til sín, enn hann vildi fara aftr til Þorfinns vinar síns. Réðst hann þá í byrðing, er átti sá maðr, er Þorkell hét; hann bjó í Sálfti á Hálogalandi, ok var göfigr maðr. Enn er Grettir kom heim til Þorkels, tók hann við honum harðla vel, ok bað Gretti með sér vera um vetrinn, ok lagði til þess mörg orð. Þat þektist Grettir, ok var með Þorkeli þenna vetr í góðu yfirlæti.

21. Björn hét maðr, er þar var á vist með Þorkeli. Hann var ákafamaðr í lyndi ok góðrar ættar, skyldr nökkut Þorkeli. Eigi var hann vinsæll maðr af alþýðu, því at hann afflutti mjök fyrir þeim mönnum, er váru með Þorkeli; kom hann svo mörgum á brott. Fátt

kom á með þeim Gretti; þótti Birni hann lítils verðr hjá sér, enn Grettir var ótillátssamr, ok kom til þverúðar með þeim. Björn var hávaðamaðr mikill, ok gerði um sik mikit; fylgdu honum at því margir ungir menn, ok höfðu þeir oft á kveldum slentr mikit úti. Þat bar til á öndverðum vetri, at híðbjörn einn grimmr hljóp ór híði sínu, ok varð svá grimmr, at hann eirði hvárki mönnum né fé; ætluðu menn, at hann myndi vaknat hafa af háreysti því er Björn hafði gert með kumpánum sínum. Gerðist dýrit svá ilt viðfangs, at þat reif niðr hjörð fyrir mönnum; hafði Þorkell af þessu mestan skaða, því at hann var maðr ríkastr í þessu bygðarlagi. Á nökkurn dag kvaddi Þorkell til fylgdar menn sína, at leita, hvar híð bjarnarins væri; þeir fundu þat í sjávarhömrum; var þar hár klettr einn, ok hellisskúti framan í hamrinum einum, enn einn stígr til at ganga; bjarg var undir hellinum, ok urð við sjóinn; var þar víss bani því er ofan hrapaði. Lá björninn í híðinu á daginn, enn leitaði á burt jafnan er náttaði. Heldu engar grindr fénu fyrir honum. Kómu þeir eigi hundum við. Þótti mönnum þetta hit mesta vandræði. Björn, frændi Þorkels, kvað vera at gert hit mesta, er híðit var fundit — „skal ek nú prófa“, sagði hann, „hversu leikr ferr með okkr nöfnum“. Eigi lét Grettir sem hann vissi, hvat Björn talaði

um þetta. Jafnan bar svá til á kveldum, þá er menn fóru at sofa, at Björn hvarf út. Þat var eina nótt, at Björn fór til híðsins; hann varð varr við, at dýrit var þar fyrir, ok grenjaði illilega. Björn lagðist niðr við einstigit, ok hafði yfir sér skjöldinn, ok ætlaði at bíða, þar til er dýrit leitaði á burt eftir vanda. Bessi hafði veðr af manninum, ok seinkaði heldr ferðinni. Björn syfjaði heldr mjök, þar sem hann lá, ok getr eigi vakat; ok í þessu ræðr dýrit ór híðinu; getr nú sét, hvar maðrinn liggr, krækir til hramminum, ok hnykkir af honum skildinum, ok kastar ofan fyrir bjargit. Björn bregðr við hart, er hann vaknar; tekr hann til fóta ok hleypr heim; var þá búit við, at dýrit myndi grípa hann. Vissu þetta félagar hans, því at þeir höfðu njósn á um ferðir Bjarnar; fundu þeir skjöldinn um morguninn, ok gerðu at þessu hit mesta gabb. Á jólum fór Þorkell sjálfr til híðisins, ok þeir átta saman; þar var þá Björn ok Grettir ok aðrir fylgdarmenn Þorkels. Grettir hafði yfir sér loðkápu, ok lagði hana af sér, meðan þeir sóttu at dýrinu. Þar var óhægt á at sækja, því at eigi mátti við koma nema spjótalögum, ok beit hann þau af sér. Björn eggjaði þá mjök til atsóknar, enn þó gekk hann eigi svá nær, at honum væri við nökkuru hætt; ok er minst varði, þrífr Björn kápu Grettis, ok kastaði í híðið til bjarn-

arins. Ekki gátu þeir að gert, ok hurfu aftr, er áleið daginn; enn er Grettir bjóst heim at ganga, saknar hann feldar síns. Hann gat sét, at björninn hafði drepit undir sik kápuna. Hann mælti þá: „Hverr hefir sveina gletzt við mik, ok kastat feldi mínum í híðit?". Björn svarar: „Sá einn mun þat gert hafa, er þora mun við at ganga". Grettir svarar: „Eigi legg ek slíkt langt upp". Þá sneru þeir heim á leið, ok er þeir höfðu gengit um hríð, slitnaði hosnasterta Grettis. Þorkell bað þá bíða hans. Grettir kvað þess eigi þurfa. Þá mælti Björn: „Eigi þurfið þér þat at ætla, at Grettir renni frá kápu sinni; mun hann vilja hafa frægð af, ok drepa einn dýrit, þat er vér höfum frá gengit átta; þá væri hann slíkr, sem hann er sagðr, enn allslælega hefir hann fram gengit í dag". „Eigi veit ek", sagði Þorkell, „hversu þér ferr af, enn eigi munu þit jafnir hreystimenn vera, ok legg þú fátt til hans". Björn kvað hvárnigan þeira kjósa orð ór munni sér. Nú bar leiti á milli. Grettir sneri þá aftr at einstiginu; var þá eigi at metast við aðra um atgöngu; hann brá þá sverðinu Jökulsnaut, enn hann hafði hönk á meðalkaflanum á saxinu, ok smeygði á hönd sér; því gerði hann svá, at hann þóttist heldr mega taka til þess, er hann vildi, ef laus væri böndin. Hann gekk þegar í einstigit; ok er dýrit sá manninn, hljóp þat

upp með grimd mikilli ok í móti Gretti, ok laust til hans með hramminum, þeim er firr var berginu. Grettir hjó á móti með sverðinu, ok kom á hramminn fyrir ofan klærnar, ok tók þar af. Þá vildi dýrit ljósta með þeim fætinum, sem heill var, ok skauzt á stúfinn, ok varð hann lægri, enn hann ætlaði, ok fell þá dýrit í fang Gretti. Hann þrífr þá meðal hlusta dýrinu, ok helt því frá sér, svá þat náði eigi at bíta hann. Svá hefir Grettir sagt, at hann þóttist þá aflraun mesta gert hafa, at halda dýrinu; enn með því at dýrit brauzt um fast, enn rúmit lítit, þá ruku þeir báðir ofan fyrir bjargit. Nú var dýrit þyngra, ok kom þat fyrr niðr á urðina; varð Grettir þá efri, enn dýrit lamdist þá mjök þeim megin, sem niðr vissi. Grettir þrífr þá til saxins, ok lagði björninn til hjartans, ok var þat hans bani. Eftir þat fór hann heim, ok tók feld sinn, ok var hann allr rifinn í sundr. Hann hafði með sér þat er hann hafði höggvit af hramminum. Þorkell sat at drykkju, þá er Grettir kom í stofuna; hlógu þeir at feldarslitrinu, er Grettir hafði yfir sér. Hann setr nú upp á borðit þat er hann hafði höggvit af hramminum. Þorkell mælti: „Hvar er nú Björn frændi minn? — aldri sá ek þér svá bíta járnin, ok vil ek, at þú bjóðir Gretti sæmd fyrir þessa svívirðing, sem þú hefir til hans gert“. Björn kvað þat frest-

ast mundu — „ok hirði ek aldri, hvárt honum líkar vel eða illa“. Grettir kvað vísu þessa:

(20) Oft kvam heim í húmi
hræddr þá engum blæddi
sá's vetrliða vitja
víg-Njörðr í haust görði.
Sá engi mik sitja
síð fyr bjarnar híði;
þó kom ek ullar otra
út ór hellisskúta.

„Bæði er“, sagði Björn, „at þú hefir vel fram gengit, enda berr þú okkr ólíkt söguna; skil ek, at þú munt þykkjast mér þessa sneið stinga“. Þorkell mælti: „Þat vilda ek, Grettir“, sagði hann, „at þú hefnir þín eigi á Birni, enn ek mun bæta fyrir hann fullum manngjöldum, ok sé þit sáttir“. Björn kvað hann verja mega betr fé sínu, enn bæta fyrir þetta — „þykkir mér þat ráð, at hér hafi eik, þat er af annarri skefr, er vit Grettir eigumst við“. Grettir kvað sér þat allvel líka. „Þá muntu, Grettir“, sagði Þorkell, „gera þat fyrir mína skuld, at gera eigi á hluta Bjarnar, á meðan þit eruð hjá mér“. „Þat skal vera“, sagði Grettir. Björn kvaðst óhræddr ganga skyldu fyrir Gretti, hvar sem þeir fyndist. Grettir glotti at, enn vildi eigi þiggja féit fyrir Björn, ok váru þeir þar um vetrinn.

22. Um várit fór Grettir norðr í Vága með byrðingsmönnum; skildu þeir Þorkell með vin-

áttu; enn Björn fór vestr til Englands, ok var fyrir skipi Þorkels, því er þangat fór. Hafðist Björn þar við um sumarit, ok keypti til handa Þorkeli þá hluti, sem hann hafði honum um boðit. Sigldi hann vestan, er á leið haustit. Grettir var í Vágum til þess, er flotinn leysti. Síðan sigldi hann norðan með byrðingsmönnum nökkurum, þar til er þeir kvámu í höfn þá, er í Gaulkum heitir; þat er fyrir Þrándheims minni, ok tjölduðu þar yfir sér; ok er þeir höfðu um búizt, silgdi skip at höfninni sunnan fyrir land. Þeir kendu brátt at þar var Englandsfar. Þessir lögðu at utar við ströndina, ok gengu á land. Grettir ok hans félagar viku til móts við þá; enn er þeir fundust, sér Grettir, at Björn er þar í liði, ok mælti: „Þat er vel, at vit höfum hér fundizt; munu vit nú taka til hinna fornu greina okkarra; vil ek nú reyna, hvárr okkarr meira má“. Björn kvað sér þat fornt vera— „enn ef þat hefir nökkut verit, þá vil ek bæta, svá at þú þykkist vel haldinn af“. Grettir kvað þá vísu:

(21) Iugtanna gatk unnit
— orð lék á því — forðum;
feld reif hart af höldi
hugstríðr meginsíðan.
Baugs olli því bellinn
Baldr, enn nú skal gjalda;
oft þykkjumk ek ekki
allhælinn í kappmælum.

Björn sagði bætt hafa verit fyrir stærri sakir, enn þessar. Grettir kvað fá til hafa orðit, at gera sér öfundarbrögð, enda lézt hann aldri fé hafa á tekit, ok sagði, at enn myndi svá fara — „skulu vit báðir eigi heðan heilir ganga, ef ek má ráða; legg ek nú bleyðiorð á bak þér, ef þú þorir eigi að berjast“. Björn sá nú, at honum tjáði eigi undan at mælast; tók nú vápn sín ok gekk á land. Síðan hlupust þeir at, ok börðust, ok eigi lengi, áðr Björn varð sárr, ok því næst fell hann dauðr til jarðar. Enn er þat sá fylgdarmenn Bjarnar, gengu þeir á skip sitt; sneru norðr með landi til móts við Þorkel, ok sögðu honum þennan atburð. Hann kvað þat eigi fyrr hafa fram komit enn ván var at. Brátt eftir þetta fór Þorkell suðr til Þrándheims, ok fann þar Svein jarl. Grettir fór suðr á Mæri eftir víg Bjarnar, ok hitti Þorfinn vin sinn, ok sagði honum þat sem til hafði borit. Þorfinnr tók vel við honum — „ok er þat gott“, sagði hann, „at þú ert vinþurfi; skaltu með mér vera, þar til er lýkr þessum málum. Grettir þakkaði honum fyrir boð sitt; kvaðst þat nú þiggja mundu. Sveinn jarl sat inn í Þrándheimi at Steinkerum, þá er hann spurði víg Bjarnar. Þá var þar með honum Hjarandi, bróðir Bjarnar; hann var hirðmaðr jarls. Hann varð við reiðr mjök, er hann spurði víg Bjarnar, ok beiddi jarl lið-

veizlu til málsins. Jarl hét honum því. Sendi hann þá menn til Þorfinns, ok stefndi þeim Gretti báðum á sinn fund. Bjóst hann þegar, ok þeir Grettir báðir eftir boði jarls, ok fóru inn í Þrándheim á hans fund. Átti jarl þá stefnu at málinu, ok bað Hjaranda hjá vera. Hjarandi kvaðst eigi mundu bera bróður sinn í sjóð — „skal ek annathvárt fara slíka för, sem hann, ella hefna hans“, sagði hann. Nú er málit var skoðat, fanst jarli, sem margar sakir hefði Björn gert við Gretti; enn Þorfinnr bauð fébætr eftir því, sem jarli þætti erfingjar sæmdir af, ok talaði um þat langt erendi, hvert frelsi at Grettir hefði unnit mönnum norðr í landi, þá er hann drap berserkina, sem fyrr var sagt. Jarl svaraði: „Satt segir þú þat, Þorfinnr; þat var hin mesta landhreinsun, ok vel samir oss at taka fébætr fyrir þín orð; er ok Grettir frægr maðr fyrir sakir afls og hreysti“. Hjarandi vildi eigi sættum taka, ok skildu þeir málstefnuna. Þorfinnr fekk til Arnbjörn, frænda sinn, at ganga með Gretti hvern dag, því at hann vissi, at Hjarandi sat um líf hans.

23. Þat var einn dag, er Grettir ok Arnbjörn gengu um stræti at skemta sér; ok er þeir kvámu fram fyrir garðshlið nökkut, hljóp maðr fram ór garðshliðinu með reidda öxi, ok hjó til Grettis tveim höndum. Hann varði einskis um þetta, ok gekk undan seint.

Arnbjörn gat sét manninn, þreif til Grettis ok hratt honum áfram svá hart, at hann fell á kné. Öxin kom á herðablaðit, ok rendi út undir höndina; var þat mikit sár. Grettir snaraðist við fast, ok brá saxinu; hann kendi, at þar var kominn Hjarandi. Öxin stóð föst í strætinu, ok varð honum seint at sér at kippa, ok í því hjó Grettir til Hjaranda, ok kom. á höndina uppi við öxl, svá af tók. Þá hlupu at fylgdarmenn Hjaranda fim saman. Sló þá í bardaga með þeim; urðu þar skjót umskifti, drápu þeir Grettir ok Arnbjörn þá, er með Hjaranda váru, enn einn komst undan, ok fór sá þegar á fund jarls, ok sagði honum þessi tíðendi. Jarl varð afar reiðr, er hann frétti þetta, ok stefndi þing annan dag eftir. Kvámu þeir Þorfinnr ok Grettir á þingit. Bar jarl sakir á hendr Gretti um vígin, enn hann gekk við, ok sagðist hann hafa átt hendr sínar at verja — „mun ek ok hafa merki á mér", sagði Grettir, „hefða ek bana af fengit, ef Arnbjörn hefði eigi borgit mér". Jarl segir, at þat var illa, er hann var eigi drepinn — „mun þat verða margs manns bani, ef þú lifir". Þá var til jarls kominn Bersi skáld-Torfuson, félagi Grettis ok vin. Gengu þeir Þorfinnr fyrir jarl, ok báðu griða til handa Gretti, ok buðu, at jarl skyldi einn dæma um þessi mál, ok þægi Grettir grið ok landvist. Jarl var

tregr í öllu sáttmáli, enn lét þó leiðast eftir bænastað þeira. Var þá komit á griðum til várs fyrir hönd Grettis, enn þó vildi jarl eigi sættast, fyrr enn við væri Gunnarr, bróðir þeira Bjarnar og Hjaranda. Gunnarr var garðsbóndi í Túnsbergi. Um várit stefndi jarl þeim Gretti ok Þorfinni austr til Túnsbergs, því at hann ætlaði þar at vera, meðan mest atsigling væri austr þar. Fóru þeir þá austr þangat. Var jarl þar fyrir í bænum, er þeir kvámu austr. Grettir fann þar Þorstein drómund bróður sinn; tók hann við honum allvel, ok bauð honum til sín. Þorsteinn var þar garðsbóndi í bænum. Sagði Grettir honum af málum sínum, ok tók Þorsteinn vel undir, enn bað hann vera veran um sik fyrir Gunnari. Leið nú svá fram á várit.

24. Gunnarr var í bænum, ok sat um Gretti, nær sem færi gæfi á honum. Þat bar til á einhverjum degi, at Grettir sat í búð nökkurri ok drakk, því at hann vildi eigi verða fyrir Gunnari, ok er hann varði minst, var hlaupit á hurðina svá hart, at hon brotnaði í sundr. Þar hlupu inn fjórir menn alvápnaðir; var þar kominn Gunnarr ok fylgdarmenn hans. Þeir sóttu at Gretti. Hann þreif vápn sín, er hengu uppi yfir honum; hopaði hann þá upp í hyrninguna, ok varðist þaðan; hann hafði fyrir sér skjöldinn, enn hjó með saxinu. Sóttist þeim eigi fljótt; kom hann þá höggi á einn fylgdar-

mann Gunnars; þurfti sá ekki fleiri. Rýmdi Grettir þá fram á gólfit; hrukku þeir þá utar eftir búðinni; fell þar annarr maðr af Gunnari. Þá vildi Gunnarr undan leita, ok hans förunautar; komst svá til dyranna ok drap fótunum í þresköldinn, ok lá fallinn ok komst seint upp. Gunnarr hafði fyrir sér skjöldinn, ok hopaði undan Gretti, enn hann sótti at með kappi, ok hljóp upp í þverpallinn við dyrnar; bar þá hendr Gunnars inn ór dyrunum, ok svá skjöldinn. Grettir hjó þá niðr á milli Gunnars ok skjaldarins, ok af honum báðar hendrnar í úlfliðunum; fell hann á bak aftr út ór dyrunum. Grettir hjó hann banabögg, ok í því komst sá á fætr, er honum hafði fylgt, ok fór þegar á fund jarls, ok sagði honum þessi tíðendi. Sveinn jarl varð ákaflega reiðr við þessa sögu, ok stefndi þegar þing í bænum; enn er þeir Þorfinnr ok Þorsteinn drómundr vissu þetta, heimtu þeir at sér tengdamenn sína ok vini, ok fjölmentu mjök til þingins. Jarl var allstyggr ok mátti lítt orðum við hann koma. Þorfinnr gekk fyrst fyrir jarl, ok mælti: „Því em ek hér kominn, at ek vil bjóða yðr sátt ok sæmd fyrir víg þessi, er Grettir hefir vegit; skulu þér einir skera ok skapa, ef maðrinn hefir grið“. Jarl svarar reiðr mjök: „Seint leiðist þér at biðja griða til handa Gretti, enn grunar mik, at þú hafir þar eigi gott at sök: hefir hann nú drepit

þrjá bræðr, hvern á fætr öðrum; váru þeir svá hraustir menn í sér, at engi þeira vildi annan í sjóð bera. Nú tjáir þér, Þorfinnr, eigi at biðja fyrir Gretti, því at ek vil eigi leiða svá inn rangendi í landit, at taka bætr fyrir slík óhæfuverk“. Þá gekk fram Bersi skáld-Torfuson, bað jarl taka sættum — „vil ek“, sagði hann, „þar til bjóða mitt góðs, því at Grettir er maðr stórættaðr ok góðr vin minn; megi þér sjá, herra, at betra er at gefa einum manni grið, ok hafa í móti margra manna þökk, enn ráða einn fésektum, heldr enn brjótast í móti sæmd sinni, ok hætta, hvárt þér náið manninum eða eigi“. Jarl svarar: „Vel ferr þér, Bersi, þetta, ok sýnir þú þat jafnan, at þú ert góðr drengr, enn þó nenni ek eigi at brjóta svá landslögin, at gefa þeim grið, sem ólífismenn eru“.. Þá gekk fram Þorsteinn drómundr, ok kvaddi jarl, ok bauð boð fyrir Gretti, ok fór þar um mörgum fögrum orðum. Jarlinn spurði, hvat honum gengi til at bjóða boð fyrir þenna mann. Þorsteinn sagði, at þeir vóru bræðr. Jarl kvaðst þat eigi vitat hafa — „enn drengskapr er þér í, þó at þú vildir hjálpa honum. Enn fyrir því, at vér höfum eigi ætlat at taka fébætr fyrir þessi mál, þá munum vér hér alla jafndýra um gera; skulu vér hafa líf Grettis, hvat er kostar, þegar vér komumst við“. Hljóp jarl þá upp, ok vildi eigi álíta um sættirnar. Þeir

Þorfinnr gengu þá heim í garð Þorsteins, ok bjoggust þar um. Enn er jarl sá þetta, lét hann vápnast alla hirð sína, gengr síðan með fylktu liði þangat; ok áðr liðit kom at, skipuðust þeir til varnar fyrir garðshliðinu. Stóðu þeir fremstir Þorfinnr ok Þorsteinn ok Grettir, ok þá Bersi; hafði hverr þeira mikla sveit manna. Jarl bað þá selja fram Gretti, ok halda sik eigi í ófæru. Þeir buðu öll hin sömu boð sem fyrr. Jarl vildi þat eigi heyra. Þeir Þorfinnr ok Þorsteinn kváðu jarli skyldu meira fyrir verða at ná lífi Grettis, — „því at eitt skal yfir oss ganga, ok mun þat mælt, at þér vinnið mikit til eins manns lífs, ef vér erum allir við velli lagðir“. Jarl kvaðst engan þeira spara skyldu; var þá við sjálfu búit, at þeir myndi berjast. Þá gengu at jarli margir góðgjarnir menn, ok báðu, at hann heldi eigi til svá mikils vandræðis; sögðu, at þeir myndi mikit afhroð gjalda, áðr þeir væri drepnir. Jarl fann, at þetta var heilræði; lét hann þá heldr sefast. Síðan var dregin saman sættin; váru þeir Þorfinnr ok Þorsteinn þess fúsir, þegar Grettir næði griðum. Jarl mælti: „Þat skulu þér vita“, sagði hann, „þó at ek geri hér mikit miðlunarmál um víg þessi, at ek kalla þetta enga sætt, enn eigi nenni ek at berjast við menn mína, þó at ek sjái, at þér metið mik lítils í þessu máli“. Þá mælti Þorfinnr: „Þetta

er yðr meiri sæmd, herra, því þér skuluð einir ráða fégjöldum“. Jarl sagði þá, at Grettir skyldi fara í friði fyrir honum út til Íslands, þegar skip ganga, ef þeim líkaði þá vel. Þeir kváðust þat þiggja mundu. Luku þeir jarli fé, svá honum gatst at, ok skildu með engum kærleikum. Fór Grettir með Þorfinni. Skildust þeir Þorsteinn bróðir hans með vináttu. Varð Þorfinnr frægr af fylgd þeiri, er hann hafði veitt Gretti, við slíkt ofrefli sem hann átti at eiga. Engi af þeim mönnum komst í kærleika við jarl þaðan frá, þeira er Gretti höfðu lið veitt, nema Bersi einn. Svá kvað Grettir:

(22) Vas Þorfinnr,
Þundar sessi
aldar alinn
oss til hjalpar:
þá's mik víf
í valskorum
lukt ok læst,
lífs um kvaddi.

(23) Vas stórskip
stálgoðs bana
Randa hafs
ok Regins skáli,
es Býlests
bróðurdóttur
manna mest
mér varnaði.

Ok enn þessa:

(24) Þótti þá
þengils mönnum
eigi dælt
oss at sækja,
es hlébarðr
hlífar eldi
bragða borg
brenna vildi.

Grettir fór með Þorfinni norðr aftr, ok var með honum þar til er hann kom honum í skip með kaupmönnum þeim, er út ætluðu til Íslands, ok gaf honum mörg góð þing í klæðum, ok söðul steindan ok bitil með. Skildu þeir með vináttu; bað Þorfinnr hann sín vitja, ef hann kæmi aftr til Noregs.

25. Ásmundr hærulangr bjó at Bjargi, meðan Grettir var utan, ok þótti hann þá gildastr bóndi í Miðfirði. Þorkell krafla andaðist á þeim misserum, er Grettir var eigi á Íslandi. Þorvaldr Ásgeirsson bjó þá í Ási í Vatnsdal, ok gerðist höfðingi mikill. Hann var faðir Döllu, er átti Ísleifr, er síðar var biskup í Skálholti. Var Ásmundi at Þorvaldi hinn mesti styrkr til málafulltings ok margra hluta annarra. Með Ásmundi vóx upp sá maðr, er Þorgils hét; hann var kallaðr Þorgils Má[k]sson; hann var náskyldr frændi Ásmundar. Þorgils var sterkr at afli, ok græddi mikit fé með umsjá Ásmundar. Keypti hann til handa Þorgils landit at Lækjamóti, ok bjó hann þar. Þor-

gils var atdráttarmaðr mikill, ok fór á Strandir hvert ár; aflaði hann þar hvala ok annarra fanga. Þorgils var fullhugi mikill; hann fór alt á almenninga hina eystri. Í þennan tíma var uppgangr þeira fóstbræðra sem mestr, Þorgeirs Hávarssonar ok Þormóðar kolbrúnarskálds. Þeir áttu ferju, ok létu víða verða til dregit, ok þóttu eigi miklir jafnaðarmenn. Þat bar til á einu sumri, at Þorgils Má[k]sson fann hval á almenningum; gekk hann þegar á skurð ok hans félagar. Enn er þeir fóstbræðr fréttu þat, fóru þeir þangat til, ok horfðist þar fyrst líklega á um viðtal þeira. Bauð Þorgils at þeir skyldu hafa at helmingi þann hvalinn er óskorinn var; enn þeir vildu hafa einir, þann er óskorinn var, ella skifta í helminga bæði skorinn ok óskorinn. Þorgils þverneitti því, at leggja þann af, er skorinn var. Sló þá í heitan með þeim, ok því næst vápnuðust hvárirtveggja ok börðust eftir þat. Þorgeirr ok Þorgils sóttust lengi, svá at ekki skakkaði með þeim, ok var hvárrtveggi hinn ákafasti. Var þeira viðskifti bæði hart ok langt, enn svá varð endi á, at Þorgils fell dauðr fyrir Þorgeiri til jarðar. Enn Þormóðr ok aðrir fylgdarmenn Þorgils börðust í öðrum stað. Sigraði Þormóðr í þeira viðskiftum. Fellu þrír félagar Þorgils fyrir honum. Eftir víg Þorgils sneru fylgdarmenn hans aftr inn til Miðfjarðar, ok fluttu lík Þorgils með sér.

Þótti mönnum at honum hinn mesti skaði. Þeir fóstbræðr tóku þar allan hvalinn til sín. Þessa fundar getr Þormóðr í erfidrápu þeiri er hann orti um Þorgeir. Ásmundr hærulangr frétti víg Þorgils frænda síns. Hann var aðili at eftirmálinu um víg Þorgils; fór hann til ok nefndi vátta at benjum, ok stefndi málinu til alþingis, því at þat sýndist þá lög, er málit hafði til borit í öðrum fjórðungi, ok liðu svá stundir fram.

26. Maðr er nefndr Þorsteinn. Hann var sonr Þorkels kugga, Þórðar sonar gellis, Óláfs sonar feilans, Þorsteins sonar rauðs, Auðar sonar hinnar djúpauðgu. Móðir Þorsteins Kuggasonar var Þuríðr, dóttir Ásgeirs æðikolls. Ásgeirr var föðurbróðir Ásmundar hærulangs. Þorsteinn Kuggason átti eftirmál um víg Þorgils Má[k]ssonar jafnfram Ásmundi hærulang. Gerði hann nú orðsending til Þorsteins, at hann kæmi til móts við hann. Þorsteinn var kappi mikill ok ofstopamaðr hinn mesti. Fór hann þegar til móts við Ásmund frænda sinn, ok töluðu þeir um vígsmálit. Var Þorsteinn hinn ákafasti; kvað hér eigi skyldu fébætr fyrir koma, sagði, at þeir hefði nógan frændaafla til þess, at annathvárt kæmi fyrir vígit sekt eða mannhefndir. Ásmundr kvaðst honum mundu at fundi fylgja, hverju sem hann vildi fram fara. Riðu þeir norðr til Þorvaldar frænda síns,

ok beiddu hann liðveizlu; enn hann játaði því skjótt. Bjoggu þeir málit til á hendr Þorgeiri ok Þormóði. Þorsteinn reið heim til búss síns; hann bjó þá í Ljárskógum í Hvammsveit. Skeggi bjó í Hvammi; hann réðst í málit með Þorsteini. Skeggi var sonr Þórarins fílsennis, Þórðar sonar gellis. Móðir Skeggja var Fríðgerðr, dóttir Þórðar frá Höfða. Þeir fjölmentu mjök til alþingis, ok heldu málum fram með miklu kappi. Riðu þeir Ásmundr ok Þorvaldr norðan með sex tigu manna, ok sátu í Ljárskógum margar nætr.

27. Þorgils bjó þá á Reykjahólum. Hann var son Ara Mássonar, Atla sonar hins rauða, Úlfs sonar hins skjálga, er nam Reykjanes. Móðir Þorgils Arasonar var Þorgerðr, dóttir Álfs ór Dölum. Önnur dóttir Álfs var Þórelfr, móðir Þorgeirs Hávarssonar. Átti Þorgeirr þar traust mikit fyrir frændsemis sakir, því at Þorgils var mestr höfðingi í Vestfirðingafjórðungi. Hann var svá mikill þegnskaparmaðr, at hann gaf hverjum frjálsum manni mat, svá lengi sem þiggja vildi; varð af þessu jafnan fjölment á Reykjahólum. Hafði Þorgils rausn mikla af búnaði sínum. Hann var góðgjarn maðr ok forvitr. Þorgeirr var með Þorgils á vetrum, enn fór á Strandir á sumrum. Eftir víg Þorgils Mákssonar fór Þorgeirr á Reykjahóla ok sagði Þorgils þessi tíðendi. Þorgils sagði hon-

um þar vist til reiðu hjá sér — „enn þat hygg ek“, segir hann, „at þeir verði þungir í málinu, enn ek em ófúss at auka vandræðum. Nú mun ek senda mann til Þorsteins, ok bjóða fébætr fyrir víg Þorgils; enn ef hann vill eigi sættum taka, þá mun ek þetta mál eigi með kappi verja“. Þorgeirr kvaðst hans forsjá hlíta mundu. Um haustit sendi Þorgils mann til Þorsteins Kuggasonar at leita um sættir, enn hann var þverr í því, at taka fé fyrir vígsmálit við Þorgils, enn um önnur víg kvaðst hann gera mundu eftir skynsamra manna tillögum; ok er Þorgils frétti þetta, kallar hann Þorgeir á tal við sik, ok spyrr, hver liðveizla honum þætti sér þá hallkvæmust. Þorgeirr kvaðst helzt vildu utan fara, ef hann yrði sekr. Þorgils sagði, at þessa mundi freistað verða. Skip stóð uppi í Norðrá í Borgarfirði; í því skipi keypti Þorgils á laun far til handa þeim fóstbræðrum. Leið svá af vetrinn. Þorgils frétti, at þeir Þorsteinn fjölmentu mjök til alþingis, ok sátu í Ljárskógum. Því frestaði hann heiman at ríða, at hann vildi, at þeir Þorsteinn væri undan suðr riðnir, þá er hann kæmi vestan; ok svá varð. Reið Þorgils suðr ok þeir fóstbræðr með honum. Í þessi ferð drap Þorgils böggul-Torfa at Máskeldu; þá drap hann ok þá Skúf ok Bjarna í Hundadal. Svá segir Þormóðr í Þorgeirsdrápu:

(25) Kapp lét hǫldr — með hepni
hríð gerðist þá sverða;
hrátt gat hrafn at slíta
hold — Má[k]s syni goldit.
Enn vas — vágs — at vígi
viggríðandi síðan
— hann bar greipr at gunni
gjarna — Skúfs ok Bjarna.

Þorgils sættist þar þegar á vígin Skúfs og Bjarna þar í dalinum, ok dvaldist honum lengr enn hann hafði áðr ætlat. Fór Þorgeirr til skips, enn Þorgils til þings, ok kom eigi fyrr enn gengit var til dóma. Þá bauð Ásmundr hærulangr til varna um vígsmálit Þorgils Má[k]s-sonar; Þorgils gekk at dóminum ok bauð fé-bætr fyrir vígit, ef Þorgeirr yrði þá sykn. Hann leitaði til varna í málinu, hvárt þeir ætti eigi allan veiðiskap frjálsan á almenningum. Var þá lögmaðr at spurðr, hvárt þetta væri lögvörn. Skafti var þá lögmaðr, ok fylgdi hann Ásmundi fyrir frændsemis sakir; sagði hann, at þat væri lög, ef þeir væri jafnir menn, enn sagði, at fyrr ætti at taka bændr enn ein-hleypingar. Ásmundr sagði, at Þorgils hefði boðit þeim fóstbræðrum jafnaðarskifti á þeim hvalnum, sem óskorinn var, þá er þeir kvámu til, ok var þá lokit þeiri vörn. Gengu þeir Þorsteinn ok frændr hans þá at með kappi, ok létu sér eigi annat líka enn Þorgeirr væri sekr gerr. Sá Þorgils, at þá var annathvárt at gera,

at ganga at með fjölmenni, enn þó óvíst, hvat í aflaðist, eða láta þá fara fram sem þeim líkaði; ok við þat, at Þorgeiri var í skip komit, leiddi Þorgils hjá sér málit. Var Þorgeirr sekr gerr, enn fyrir Þormóð váru teknar fébætr, ok skyldi hann sykn vera. Þeir Ásmundr ok Þorsteinn þóttu mikit vaxa af þessu eftirmáli. Riðu menn þá heim af þinginu. Töluðu sumir menn, at Þorgils hefði lítt fylgt málinu, enn hann gaf sér fátt at því, ok lét hvern tala hér um slíkt er vildi. Enn er Þorgeirr frétti sekt sína, sagði hann svá: „Þat munda ek vilja, at þeir, er mik hafa sekan gert, hefði þessa full gjöld áðr enn lýkr, ef ek mætti ráða“.

Gautr hét maðr, ok var kallaðr Sleituson; hann var frændi Þorgils Má[k]ssonar. Gautr var ráðinn í skip þetta, er Þorgeirr skyldi sigla í. Hann ýfðist mjök við Þorgeir ok lét ófrýnlega; enn er kaupmenn fundu þat, þótti þeim eigi einsætt, at þeir færi í einu skipi. Þorgeirr sagðist eigi hirða, hversu Gautr léti síga brýnnar, enn þó var þat til ráðs tekit, at Gautr réðst ór skipinu ok fór norðr til sveita. Varð ekki at með þeim Þorgeiri at því sinni, enn þó reis af þessu sundrþykki með þeim, sem síðar bar raun á.

28. Grettir Ásmundarson kom þetta sumar út í Skagafirði. Hann var þá svá frægr maðr fyrir sakir afls ok hreysti, at engi þótti þá

slíkr af ungum mönnum. Hann reið brátt heim til Bjargs, ok tók Ásmundr þá við honum sæmilega. Atli hafði þá búsforráð; fell vel á með þeim bræðrum. Þá gerðist ofsi Grettis svá mikill, at honum þótti sér ekki ófært. Þá gerðust þeir margir fullhraustir menn, er þá váru ungir, er Grettir var at leikum á Miðfjarðarvatni með þeim, áðr enn hann fór utan. Einn af þeim var Auðun, er þá bjó á Auðunarstöðum í Víðidal; hann var Ásgeirsson, Auðunarsonar, Ásgeirssonar æðikolls. Auðun var góðr bóndi ok gegn maðr; allra manna var hann sterkastr norðr þar; hann þótti hinn gæfasti í bygðarlagi. Gretti kom nú þat í hug, at hann þóttist hafa orðit varhluta fyrir Auðuni at knattleiknum, sem áðr er sagt, ok vildi hann prófa, hvárr þeira meira hefði við gengizt síðan. Af því gerir Grettir heiman ferð sína á Auðunarstaði; þat var um öndverðan sláttutíma. Grettir barst á mikit, ok reið í steindum söðli mjök vönduðum, er Þorfinnr gaf honum. Hann hafði ok góðan hest ok vápn öll hin beztu. Grettir kom snemma dags á Auðunarstaði ok drap á dyrr. Fátt var manna heima. Grettir spurði, hvárt Auðun væri heima. Menn sögðu, at hann væri farinn til sels eftir mat. Grettir hleypti beizli af hesti sínum. Túnit var óslegit, ok gekk hesturinn þangat sem loðnast var. Grettir gekk til skála ok settist niðr á set-

stokkinn, ok síðan sofnaði hann. Litlu síðar kom Auðun heim; hann sá, at hestr var í túninu með steindum söðli. Auðun bar mat á tveimr hestum, ok bar skyr á hesti, ok var þat í húðum ok bundit fyrir ofan; þat kölluðu menn skyrkylla. Auðun tók af hestum ok bar inn skyr í fangi sér; honum var myrkt fyrir augum. Grettir rétti fótinn fram af stokkinum, ok fell Auðun á fram, ok varð undir honum skyrkyllirinn ok gekk af yfirbandit. Auðun spratt upp ok spurði, hvat skelmir þar væri. Grettir nefndi sik. Auðun mælti: „Þann veg var óspaklega farit; eða hvert er erendi þitt?" „Ek vil berjast við þik", sagði Grettir. „Sjá mun ek fyrst ráð fyrir mat mínum", sagði Auðun. „Vel má þat", sagði Grettir, „ef þú mátt eigi öðrum mönnum at því hlíta". Auðun laut þá niðr ok þreif upp skyrkyllinn, ok sletti framan í fang Grettis, ok bað hann fyrst taka við því er honum var sent. Grettir varð allr skyrugr. Þótti honum þat meiri smán enn þótt Auðun hefði veitt honum mikinn áverka. Síðan réðust þeir á ok glímdu heldr sterklega. Sækir Grettir með ákefð, enn Auðunn ferr undan; finnr hann þó, at Grettir hefir dregit undan honum. Gengr upp alt þat er fyrir þeim verðr, ok rekast þeir víða um skálann. Sparði hvárrgi af, enn þó verðr Grettir drjúgari, ok fellr Auðun at lyktum; hann hafði slitit öll vápnin af

Gretti. Knýjast þeir fast, ok verðr brak mikit um þá, ok þá kemr dynr mikill undir bæinn, ok heyrir Grettir, at riðit var at húsunum ok af baki stigit, ok inn gengit snúðigt. Sér hann, at maðr gengr inn, þriflegr, í rauðum kyrtli, ok hafði hjálm á höfði. Sjá sneri til skálans, því at hann heyrði umfang mikit, er þeir áttust við. Hann spurði, hvat í skálanum væri. Grettir nefndi sik — „eða hverr spyrr at?“ „Barði heiti ek“, sagði sá er kominn var. „Ertu Barði Guðmundarson ór Ásbjarnarnesi?“ „Sá er maðr hinn sami“, sagði Barði; „eða hvat hefstu at?“ sagði hann. Grettir svarar: „Vit Auðun eigum hér gamanleika“. „Eigi veit ek um gaman þat“, sagði Barði, „er ok eigi jafn-komit á með ykkr; þú ert ójafnaðarmaðr ok ofrkappsfullr, enn hann er gæfr ok góðfengr, ok láttu hann upp standa skjótt“. Grettir svarar: „'Margr seilist um hurð til lokunnar'; þætti mér þér nær, at hefna Halls bróður þíns enn at hlutast til með okkr Auðuni, hvat vit eigumst við“. „Jafnan heyri ek þat“, sagði Barði, „enn eigi veit ek, hvárt þess verðr nökkut hefnt, enn þó vil ek, at þú látir Auðun vera í náðum, því at hann er spakr maðr“. Grettir gerði svá fyrir tillögur Barða, enn líkaði þó illa. Barði spurði, hvat til saka væri með þeim. Grettir kvað vísu:

(26) Eigi veit, nema útan
Ialfaðr at þér sjalfum
kverk fyr kapp ok orku
— kvelling es þat — svelli.
Svá bannaði sinni
seim-Gauts, es vask heima,
ungr endr fyr löngu
ákall þinul fjalla.

Barði kvað þat víst várkunn, ef hann ætti sín í at hefna. „Mun ek nú gera með ykkr“, sagði Barði; „vil ek, at þit skilið at svá gervu, ok sé nú slitit með ykkr“ — ok þat létu þeir haldast, því at þeir váru skyldir, ok líkaði Gretti heldr illa við Barða ok bræðr hans. Riðu á burt allir saman. Ok er þeir váru á veg komnir, þá mælti Grettir: „Þat hefi ek spurt, at þú ætlar suðr til Borgarfjarðar í sumar; nú vil ek bjóða þér, Barði, at fara suðr með þér, ok þykkjumst ek þá gera við þik verðleikum betr“. Barði varð glaðr við þetta, ok játaði skjótt þessu, ok bað hann hafa þökk fyrir; síðan skildu þeir. Þá veik Barði aftr ok mælti: „Þat vil ek til skilja“, segir hann, „at þú farir eigi, nema Þórarinn fóstri minn leyfi, því hann skal ráða ferðinni“. „Vel þætti mér þú mega einhlítr vera at ráðum þínum; á ek eigi“, sagði Grettir, „ferðir mínar undir öðrum mönnum, enn illa mun mér þykkja, ef þú gerir mik liðrækan“. Nú fóru sína leið hvárir, ok kvaðst Barði skyldu gera Gretti

vissu — „ef Þórarinn vildi, at þú farir“ — enn ella skyldi hann sitja um kyrt. Grettir reið heim til Bjargs, enn Barði til bús síns.

29. Um sumarit var lagt hestaþing fjölment á Langafit, ofan frá Reykjum; kom þar margt manna. Atli at Bjargi átti hest góðan móalóttan, af Keingálu kyni; höfðu þeir feðgar mætr miklar á hestinum. Þeir bræðr Kormákr ok Þorgils á Mel áttu hest brúnan, öruggan til vígs; þeir skyldi etja saman ok Atli frá Bjargi. Margir váru þar aðrir góðir hestar. Oddr ómagaskáld, frændi Kormáks, skyldi fylgja hesti þeira frænda sinna um daginn. Oddr gerðist sterkr maðr, ok lét um sik mikit, ódæll ok ófyrirleitinn. Grettir spurði Atla bróður sinn, hverr fylgja skyldi hans hesti. „Eigi er mér þat svá glögt“, sagði hann. „Viltu, at ek standi hjá?“ sagði Grettir. „Vertu vel stiltr þá, frændi“, sagði Atli, „því at hér er við metnaðarmenn um at eiga“. „Gjaldi þeir sjálfir ofstopa síns“, sagði Grettir, „ef þeir hafa hann eigi í hófi“. Nú eru hestarnir fram leiddir, enn hrossin stóðu framarlega á árbakkanum, ok váru bundin saman. Hylr mikill var fyrir framan bakkann. Hestarnir bitust allvel, ok var þat hin mesta skemtan. Oddr fylgdi með kappi, enn Grettir lét hefjast við, ok tók í taglit annarri hendi, enn helt með annarri stafnum, er hann keyrði með hestinn. Oddr stóð framarlega hjá sínum

hesti, ok var eigi traust, at hann styngi eigi hest Atla af takinu. Eigi lét Grettir sem hann sæi þat. Bárust hestarnir fram at ánni; þá stingr Oddr stafinum til Grettis, ok kom á herðablaðit, því at Grettir horfði öxlinni at honum. Þat var mikit tilræði, svá at undan hljóp holdit, enn lítt skeindist Grettir. Í því bili risu hestarnir hátt upp; Grettir hljóp undír hömina á hesti sínum, enn rak stafinn á síðu Oddi svá hart, at þrjú rifin brotnuðu í honum, enn Oddr hraut út á hylinn, ok svá hestr hans, ok hrossin öll, þau er bundin váru. Var þá lagst til hans, ok dreginn af ánni. Þá var óp mikit gert at þessu. Þeir Kormákr hlupu til vápna, enn Bjargsmenn í öðrum stað; enn er þat sá Hrútfirðingar ok Vatnsnesmenn, gengu þeir í milli, ok urðu þeir þá skildir, ok fóru heim ok höfðu hvárir ill heit við aðra, ok sátu þó um kyrt um hríð. Atli var fátalaðr um þetta, enn Grettir var heldr ósvífinn, ok kvað þá finnast skyldu annat sinn, ef hann mætti ráða.

30. Þorbjörn hét maðr, er bjó á Þóroddsstöðum í Hrútafirði; hann var sonr Arnórs heynefs Þóroddssonar, er numit hafði Hrútafjörð þeim megin til móts við Bakka. Þorbjörn var allra manna sterkastr; hann var kallaðr öxnamegin. Þóroddr hét bróðir hans; hann var kallaðr drápustúfr. Móðir þeira var Gerðr, dóttir

Böðvars ór Böðvarshólum. Þorbjörn var garpr mikill, ok hafði mannmargt með sér. Hann var til þess tekinn, at honum varð verra til hjóna, enn öðrum mönnum, ok galt nær engum manni kaup; eigi þótti hann dæll maðr. Þorbjörn hét frændi hans, ok var kallaðr ferðalangr; hann var siglingamaðr, ok áttu þeir nafnar félag saman. Var hann á Þóroddsstöðum jafnan, ok þótti hann lítit bæta um fyrir Þorbirni. Hann var tilfyndinn ok fór með dáruskap til ýmsra manna. Þórir hét maðr, son Þorkels á Borðeyri. Þórir bjó fyrst á Melum í Hrútafirði. Hans dóttir var Helga, er sleitu-Helgi fekk. Enn eftir vígit á Fagrabrekku réðst Þórir suðr í Haukadal, ok bjó á Skarði, enn seldi landit á Melum Þórhalla Gamlasyni víðlendings. Hans son var Gamli, er átti Rannveigu, dóttur Ásmundar hærulangs, systur Grettis. Þau bjoggu í þenna tíma á Melum ok áttu gott ráð. Þórir á Skarði átti tvá sonu; hét annarr Gunnarr, enn annarr Þorgeirr. Þeir váru efnilegir menn, ok höfðu þeir þá tekit við búi eftir föður sinn, enn þó váru þeir jafnan með Þorbirni öxnamegin; þeir gerðust offorsfullir. Þetta sumar, sem nú var frá sagt, riðu þeir Kormákr ok Þorgils ok Narfi frændi þeira suðr til Norðrárdals at erendum sínum. Oddr ómagaskáld var ok í ferð með þeim; var honum þá batnat stirðleikans, er hann hafði fengit á hesta-

þinginu. Ok meðan þeir váru fyrir sunnan heiðina, fór Grettir heiman frá Bjargi, ok með honum tveir húskarlar Atla. Þeir riðu yfir til Búrfells, ok þaðan yfir hálsinn til Hrútafjarðar, ok kvámu til Mela um kveldit. Þrjár nætr váru þeir þar. Þau Rannveig ok Gamli tóku allvel við Gretti, ok buðu honum með sér at vera, enn hann vildi heim ríða. Þá fréttir Grettir, at þeir Kormákr váru sunnan komnir, ok höfðu gist í Tungu um nóttina. Grettir bjóst snemma frá Melum. Gamli bauð honum menn til fylgdar. Grímr hét bróðir Gamla; hann var allra manna hvatastr. Hann reið með Gretti við annan mann. Þeir váru fim saman; riðu unz þar til, er þeir kvámu á Hrútafjarðarháls, vestr frá Búrfelli. Þar stendr steinn mikill, er kallaðr er Grettishaf; hann fekst við lengi um daginn at hefja steininn, ok dvaldi svá þar til er þeir Kormákr kvámu. Grettir sneri til móts við þá ok hlupu af baki hvárirtveggja. Grettir sagði, at frjálsmannlegra væri nú at höggva sem stærst, heldr enn berjast með stöfum sem förumenn. Kormákr bað þá verða við mannlega, ok duga sem bezt. Eftir þat hlupust þeir at ok börðust. Grettir var fremstr af sínum mönnum, ok bað þá geyma, at eigi væri gengit at baki honum. Sóttust þeir um hríð, ok urðu hvárirtveggja sárir. Þorbjörn öxnamegin hafði riðit þenna dag yfir háls til Búrfells, ok er

þeir riðu aftr, sér hann fundinn. Þar var þá með honum Þorbjörn ferðalangr ok Gunnarr ok Þorgeirr Þórissynir, ok Þóroddr drápustúfr. Ok er þeir kvámu at, heitir Þorbjörn á menn sína til meðalgöngu. Hinir váru svá ákafir, at þeir gátu ekki at gert. Grettir ruddist um fast. Þeir urðu fyrir honum Þórissynir, ok fellu báðir senn, er hann hratt þeim frá sér. Þeir urðu óðir mjök við þat, svá at Gunnarr hjó húskarl Atla banahögg, ok er Þorbjörn sá þat, biðr hann þá skilja; kvaðst hann skyldi þeim lið veita, er hans orð vildi rækja. Þá váru fallnir tveir húskarlar Kormáks. Þá sá Grettir, at varla mundi duga, ef Þorbjörn réðist í lið með þeim, ok því lætr hann verða uppgefinn bardagann. Allir váru þeir sárir, sem á fundinnm höfðu verit. Illa þótti Gretti, er þeir váru skildir. Eftir þat riðu þeir heim hvárirtveggja. Eigi sættust þeir á mál þessi. Þorbjörn ferðalangr gerði at þessu mikit kalls; því tók at versna með þeim Bjargsmönnum ok Þorbirni öxnameg-megin, svá at af því gerðist fullr fjandskapr, sem síðar kom fram. Engar bætr váru Atla boðnar fyrir húskarl sinn; eigi lét hann, sem hann vissi þat. Grettir sat á Bjargi fram til tvímánaðar. Eigi er sagt, at þeir fyndist Kormákr síðan, svá þess sé getit.

31. Barði Guðmundsson ok bræðr hans riðu heim í Ásbjarnarnes, þá er þeir Grettir skild-

ust; þeir váru synir Guðmundar Sölmundarsonar. Móðir Sölmundar var Þórlaug, dóttir Sæmundar hins suðreyska, fóstbróður Ingimundar hins gamla. Barði var göfugmenni mikit. Hann reið nú brátt at finna Þórarin hinn spaka, fóstra sinn. Hann fagnaði Barða vel, ok spurði, hvat hann hefði þá um árnat liðveizluna, því at þeir höfðu áðr gert ráð um ferð Barða. Barði svarar, at hann hefir fengit þann mann til fylgdar við sik, er honum þætti betra hans lið, enn tveggja annarra. Þórarinn þagnaði við, ok mælti: „Þat mun vera Grettir Ásmundarson". „Spá er spaks geta", sagði Barði, „sá er maðr hinn sami, fóstri minn". Þórarinn svarar: „Satt er þat, at mikit afbragð er Grettir annarra manna, þeira er nú er kostr á váru landi, ok seint mun hann vápnum verða sóttr, ef hann er heill, enn grunar mik um, hversu heilladrjúgr hann verðr, ok muntu þess þurfa, at eigi sé allir ógæfumenn í þinni ferð, ok nóg mun at gert, þó eigi fari hann með; skal hann hvergi fara, ef ek ræð". „Eigi varði mik þess, fóstri minn", sagði hann, „at þú myndir fyrirmuna mér hins vaskasta manns, hvat sem í gerist; má eigi fyrir öllu sjá, þá er menn verða svá neyddir til sem ek þykkjumst vera". „Duga mun þér", sagði Þórarinn, „þó at ek sjái fyrir". Varð nú svá at vera, sem Þórarinn vildi, at Gretti váru engin orð send, enn

Barði fór suðr til Borgarfjarðar, ok urðu þá heiðarvígin. Grettir var at Bjargi, er hann frétti, at Barði var suðr riðinn. Hann brást við reiðr, er honum váru engi orð ger, ok kvað þá eigi svá búit skyldu skilja. Hafði hann þá spurn af, nær þeira væri sunnan ván, ok reið hann þá ofan til Þóreyjargnúps, ok ætlaði at sitja þar fyrir þeim Barða, þá er þeir riði sunnan. Hann fór frá bænum í hlíðina, ok beið þar. Þennan sama dag riðu þeir Barði sunnan af Tvídægru frá heiðarvígum. Þeir váru sex saman, ok allir sárir mjök; ok er þeir kvámu fram fyrir bæinn, þá mælti Barði: „Maðr er þar uppi í hlíðinni, mikill, með vápnum, eða hvern kenni þér þar?“ Þeir sögðust eigi vita, hverr var. Barði mælti: „Þat hygg ek“, sagði hann, „at þar sé Grettir Ásmundarson, ok ef svá er, þá mun hann vilja oss finna; get ek honum hafa mislíkat, er hann hefir eigi farit með oss, enn mér þykkir vér nú eigi vel við látnir, ef hann gerir nökkura óvísu af sér; mun ek nú senda eftir mönnum til Þóreyjargnúps, ok eiga eigi undir ójafnaði hans“. Þeir segja þat allráðlegt, ok svá gerðu þeir. Síðan riðu þeir Barði veg sinn. Grettir sá ferð þeira, ok sneri þegar fyrir, ok er þeir fundust, heilsa hvárir öðrum. Grettir spurði at tíðendum, enn Barði segir ófelmtlega slík sem váru. Grettir spurði, hvat manna

væri í ferð með honum. Barði kvað þat vera bræðr sína ok Eyjólf mág sinn. „Af þér hefir þú rekit ámælit nú“, sagði Grettir, „enda er nú ok næst, at vit reynum með okkr, hvárr hér má meira“. Barði mælti: „Legit hafa mér annvirki nær garði, enn at berjast við þik fyrir sakleysi, ok þykkjumst ek nú hafa rekit þat af mér“. Grettir svaraði: „Bleyðast þykki mér þú, Barði“, sagði Grettir, „ef þú þorir eigi at berjast við mik“. „Kalla þú þat sem þú vilt“, sagði Barði, „enn í öðrum stað vilda ek, at þú kæmir fram ójafnaði þínum, enn við mik; er þat eigi ólíklegt, því at nú gengr ór hófi offors þitt“. Gretti þótti illar spár hans, ok efar nú fyrir sér, hvárt hann skyldi ráða til einhvers þeira, ok sýnist honum þat óforsjálegt, er þeir váru sex, enn hann einn, ok í því bili kvámu menn heiman frá Þóreyjargnúpi til liðs við þá Barða; lætr Grettir þá dragast sundr með þeim, ok snýr til hests síns, enn Barði ok hans félagar fóru leiðar sinnar, ok varð eigi af kveðjum með þeim at skilnaði. Eigi áttust þeir Barði ok Grettir fleira við, svá þess sé getit. Svá hefir Grettir sagt, at hann þóttist öruggr til vígs við flesta menn, þó at þrír væri saman, enn hann myndi eigi flýja fyrir fjórum at óreyndu, enn því að eins berjast við fleiri, nema hann ætti hendr sínar at verja, sem segir í þessarri vísu:

(37) Treystik mér við, Mistar
mótkennandi, þrenna,
hvað er i Hildar veðri
heiftminnigt skal vinna,
vilkat fleiri enn fjórum
farsætöndum mæta
at gnýfengnum Gungnis
gráð, ef ek skal ráða.

Eftir skilnað þeira Barða fór Grettir aftr til Bjargs. Þá þótti Gretti mikit mein, er hann mátti hvergi prófa afl sitt, ok fréttist fyrir, ef nökkut væri þat, er hann mætti við fást.

32. Þórhallr hét maðr, er bjó á Þórhallsstöðum í Forsæludal. Forsæludalr er upp af Vatnsdal. Þórhallr var Grímsson, Þórhallssonar, Friðmundarsonar, er nam Forsæludal. Þórhallr átti þá konu, er Guðrún hét. Grímr hét son þeira, enn Þuríðr dóttir; þau váru vel á legg komin. Þórhallr var vel auðigr maðr, ok mest at kvikfé, svá at engi maðr átti jafnmargt gangandi fé sem hann. Eigi var hann höfðingi, enn þó skilríkr bóndi. Þar var reimt mjök, ok fekk hann varla sauðamann, svá at honum þætti duga. Hann leitaði ráðs við marga menn hvat hann skyldi til bragðs taka, enn engi gat þat ráð til gefit, er dygði. Þórhallr reið til þings hvert sumar. Hann átti hesta góða. Þat var eitt sumar á alþingi, at Þórhallr gekk til búðar Skafta lögmanns Þóroddssonar. Skafti var manna vitrastr, ok heilráðr, ef hann var

beiddr. Þat skildi með þeim feðgum. Þóroddr var forspár, ok kallaðr undirhyggjumaðr af sumum mönnum, enn Skafti lagði þat til með hverjum manni, sem hann ætlaði at duga skyldi, ef eigi væri af því brugðit; því var hann kallaðr föðurbetrungr. Þórhallr gekk í búð Skafta; hann fagnaði vel Þórhalli, því at hann vissi, at hann var ríkr maðr at fé, ok spurði, hvat at tíðendum væri. Þórhallr mælti: „Heilræði vilda ek af yðr þiggja". „Í litlum færum em ek til þess", sagði Skafti; „eða hvat stendr þik?" Þórhallr mælti: „Þat er svá háttat, at mér helzt lítt á sauðamönnum; verðr þeim heldr klaksárt, enn sumir gera engar lyktir á; vill nú engi taka, sá er kunnigt er til, hvat fyrir býr". Skafti svarar: „Þar mun liggja meinvættr nökkur, er menn eru tregari til at geyma þíns fjár, enn annarra manna". Nú fyrir því, at þú hefir at mér ráð sótt, þá skal ek fá þér sauðamann, þann er Glámr heitir, ættaðr ór Svíþjóð, ór Sylgsdölum, er út kom í fyrra sumar, mikill ok sterkr, ok eigi mjök við alþýðu skap". Þórhallr kvaðst eigi um þat gefa, ef hann geymdi vel fjárins. Skafti sagði öðrum eigi vænt horfa, ef hann geymdi eigi, fyrir afls sakir ok áræðis. Þórhallr gekk þá út. Þetta var at þinglausnum. Þórhalli var vant hesta tveggja ljósbleikra, ok fór sjálfr at leita; af því þykkjast menn vita, at hann var

eigi mikilmenni. Hann gekk upp undir Sleðaás, ok suðr með fjalli því, er Ármannsfell heitir; þá sá hann, hvar maðr fór ofan ór Goðaskógi, ok bar hrís á hesti. Brátt bar saman fund þeira. Þórhallr spurði hann at nafni, enn hann kveðst Glámr heita. Þessi maðr var mikill vexti ok undarlegr í yfirbragði, bláeygr ok opineygr, úlfgrár á hárslit. Þórhalli brá nökkut í brún, er hann sá þenna mann, enn þó skildi hann, at honum myndi til þessa vísat. „Hvat er þér bezt hent at vinna“? sagði Þórhallr. Glámr kvað sér vel hent at geyma sauðfjár á vetrum. „Viltu gæta sauðfjár míns?“ sagði Þórhallr; „gaf Skafti þik á mitt vald“. „Svá mun þér hentust mín vist, at ek fari sjálfráðr, því ek em skapstyggr, ef mér líkar eigi vel“, sagði Glámr. „Eigi mun mér mein at því“, sagði Þórhallr, „ok vil ek, at þú farir til mín“. „Gera má ek þat“, sagði Glámr; „eða eru þar nökkur vandhæfi á?“ „Reimt þykkir þar vera“, sagði Þórhallr. „Eigi hræðumst ek flykur þær“, sagði Glámr, „ok þykkir mér at ódauflegra“. „Þess muntu við þurfa“, sagði Þórhallr, „ok hentar þar betr at vera eigi all-lítill fyrir sér“. Eftir þat kaupa þeir saman, ok skal Glámr koma at vetrnáttum. Síðan skildu þeir, ok fann Þórhallr hesta sína, þar hann hafði nýleitat. Reið Þórhallr heim, ok þakkaði Skafta sinn velgerning. Sumar

leið af, ok frétti Þórhallr eigi til sauðamanns, ok engi kunni skyn á honum, enn at áðrnefndum tíma kom hann á Þórhallsstaði. Tekr bóndi við honum vel, enn öllum öðrum gazt eigi að honum, enn húsfreyju þó minst. Hann tók við fjárvarðveizlu, ok varð honum lítit fyrir því; hann var hljóðmikill ok dimmraddaðr, ok féit stökk alt saman, þegar hann hóaði. Kirkja var á Þórhallsstöðum; eigi vildi Glámr til hennar koma; hann var ósöngvinn ok trúlauss, stirfinn ok viðskotaillr; öllum var hann hvimleiðr.

Nú leið svá þar til er kemr atfangadagr jóla; þá stóð Glámr snemma upp, ok kallaði til matar síns. Húsfreyja svarar: „Eigi er þat háttr kristinna manna at matast þenna dag, því at á morgun er jóladagr hinn fyrsti“, segir hon, „ok er því fyrst skylt at fasta í dag“. Hann svarar: „Marga hindrvitni hafi þér, þá er ek sé til einskis koma; veit ek eigi, at mönnum fari nú betr at, heldr enn þá, er menn fóru eigi með slíkt; þótti mér þá betri siðr, er menn váru heiðnir kallaðir, ok vil ek hafa mat minn enn engar refjur“. Húsfreyja mælti: „Víst veit ek, at þér mun illa farast í dag, ef þú tekr þetta illbrigði til“. Glámr bað hana taka mat í stað; kvað henni annat skyldu vera verra. Hon þorði eigi annat, enn at gera sem hann vildi; ok er hann var mettr, gekk hann

út, ok var heldr gustillr. Veðri var svá farit, at myrkt var um at litast, ok flögraði ór drífa, ok gnýmikit, ok versnaði mjök sem á leið daginn. Heyrðu menn til sauðamanns öndverðan daginn, enn miðr er á leið daginn. Tók þá at fjúka, ok gerði á hríð um kveldit. Kómu menn til tíða, ok leið svá fram at dagsetri. Eigi kom Glámr heim. Var þá um talat, hvárt hans skyldi eigi leita, enn fyrir því, at hríð var á ok niðamyrkr, þá varð eigi af leitinni. Kom hann eigi heim jólanáttina; biðu menn svá fram um tíðir. At ærnum degi fóru menn í leitina, ok fundu féit víða í fenjum, lamit af ofviðri, eða hlaupit á fjöll upp. Því næst kvámu þeir á traðk mikinn ofarlega í dalnum: þótti þeim því líkt, sem þar hefði glímt verit heldr sterklega, því at grjótit var víða upp leyst, ok svá jörðin. Þeir hugðu at vandlega, ok sá, hvar Glámr lá skamt á burt frá þeim. Hann var dauðr, ok blár sem hel, enn digr sem naut. Þeim bauð af honum óþekt mikla, ok hraus þeim mjök hugr við honum, enn þó leituðu þeir við at færa hann til kirkju, ok gátu eigi komit honum, nema á einn gilsþröm þar skamt ofan frá sér, ok fóru heim við svá búit, ok sögðu bónda þenna atburð. Hann spurði, hvat Glámi myndi hafa at bana orðit. Þeir kváðust rakit hafa spor svá stór, sem keraldsbotni væri niðr skelt, þaðan frá, sem

traðkrinn var, ok upp undir björg þau, er þar váru ofarlega í dalnum, ok fylgdu þar með blóðdrefjar miklar. Þat drógu menn saman, at sú meinvættr, er áðr hafði verit, myndi hafa deytt Glám, enn hún myndi fengit hafa hér nökkura áverka, þá er tekit hafi til fulls, því at við þá meinvætti hefir aldri vart orðit síðan. Annan dag jóla var farit at leita við enn at færa Glám til kirkju; váru eykir fyrir beittir, ok gátu þeir hvergi fært hann, þegar sléttlendit var ok eigi var forbrekkis at fara; gengu nú frá við svá búit. Hinn þriðja dag fór prestr með þeim, ok leituðu allan daginn, ok fanst Glámr eigi. Eigi vildi prestr oftar til fara, enn sauðamaðr fanst, þegar prestr var eigi í ferð. Létu þeir þá fyrir vinnast, at færa hann til kirkju, ok dysjuðu hann þar, sem þá var hann kominn. Litlu síðar urðu menn varir við þat, at Glámr lá eigi kyr; varð mönnum at því mikit mein, svá at margir fellu í óvit, ef sá hann, enn sumir heldu eigi vitinu. Þegar eftir jólin þóttust menn sjá hann heima þar á bænum. Urðu menn ákaflega hræddir; stukku þá margir menn í burt. Því næst tók Glámr at ríða húsum á nætr, svá at lá við brotum; gekk hann þá nálega nætr ok daga. Varla þorðu menn at fara upp í dalinn, þó at ætti nóg erendi. Þótti mönnum þar í heraðinu mikit mein at þessu.

33. Um várit fekk Þórhallr sér hjón, ok gerði bú á jörðu sinni; tók þá at minka aftrgangr, meðan sólargangr var mestr; leið svá fram á miðsumar. Þetta sumar kom út skip í Húnavatni; þar var á sá maðr, er Þorgautr hét. Hann var útlendr at kyni, mikill ok sterkr; hann hafði tveggja manna afl; hann var lauss ok einn fyrir sér; hann vildi fá starfa nökkurn, því hann var félauss. Þórhallr reið til skips, ok fann Þorgaut; spurði, ef hann vildi vinna fyrir honum. Þorgautr kvað þat vel mega vera, ok kveðst eigi vanda þat. „Svá skaltu við búast“, segir Þórhallr, „sem þar sé eigi veslingsmönnum hent at vera fyrir aftrgöngum þeim, er þar hafa verit um hríð, enn eigi vil ek þik á tálar draga“. Þorgautr svarar: „Eigi þykkjumst ek uppgefinn, þó at ek sjái smávofur; mun þá eigi öðrum dælt, ef ek hræðumst, ok eigi bregð ek vist minni fyrir þat“. Nú kemr þeim vel kaupstefnan, ok skal Þorgautr gæta sauðfjár at vetri. Leið nú af sumarit. Tók Þorgautr við fénu at vetrnáttum. Vel líkaði öllum við hann. Jafnan kom Glámr heim ok reið húsum. Þat þótti Þorganti allkátlegt, ok kvað þrælinn þurfa mundu nær at ganga — „ef ek hræðumst“. Þórhallr bað hann hafa fátt um — „er bezt, at þit reynit eigi með ykkr“. Þorgautr mælti: „Sannlega er skekinn þróttr ór yðr, ok dett ek eigi niðr

milli dægra við skraf þetta". Nú fór svá fram um vetrinn alt til jóla. Atfangakveld jóla fór sauðamaðr til fjár. Þá mælti húsfreyja: „Þurfa þætti mér, at nú færi eigi at fornum brögðum". Hann svarar: „Ver eigi hrædd um þat, húsfreyja", sagði hann, „verða mun eitthvert sögulegt, ef ek kem eigi aftr". Síðan gekk hann aftr til fjár síns. Veðr var heldr kalt, ok fjúk mikit. Því var Þorgautr vanr at koma heim, þá er hálfrökkvat var, enn nú kom hann eigi í þat mund. Kómu tíðamenn sem vant var. Þegar þótti mönnum eigi ólíkt á horfast sem fyrr. Bóndi vildi leita láta eftir sauðamanni, enn tíðamenn töldust undan, ok sögðust eigi mundu hætta sér út í tröllahendr um nætr, ok treystist bóndi eigi at fara, ok varð eigi af leitinni. Jóladag, er menn váru mettir, fóru menn til ok leituðu sauðamanns. Gengu þeir fyrst til dysjar Gláms, því at menn ætlu af hans völdum mundi orðit um hvarf sauðamanns; enn er þeir kvámu nær dysinni, sá þeir þar mikil tíðendi, ok þar fundu þeir sauðamann, ok var hann brotinn á háls, ok lamit sundr hvert bein í honum. Síðan færðu þeir hann til kirkju, ok varð engum manni mein at Þorgauti síðan, enn Glámr tók at magnast af nýju; gerði hann nú svá mikit af sér, at menn allir stukku burt af Þórhallsstöðum, utan bóndi einn ok húsfreyja. Nautamaðr hafði þar verit lengi hinn sami; vildi

Þórhallr hann eigi lausan láta fyrir góðvilja sakir ok geymslu; hann var mjök við aldr, ok þótti honum mikit fyrir at fara á burt; sá hann ok, at alt fór at ónytju, þat er bóndi átti, ef engi geymdi. Ok eftir miðjan vetr var þat einn morgun, at húsfreyja fór til fjóss at mjólka kýr eftir tíma; þá var alljóst, því at engi treystist fyrr úti at vera annarr enn nautamaðr; hann fór út þegar lýsti. Hon heyrði brak mikit í fjósit, ok beljan öskrlega; hon hljóp inn æpandi, ok kvaðst eigi vita, hver ódæmi um væri í fjósinu. Bóndi gekk út, ok kom til nautanna, ok stangaði hvert annat. Þótti honum þar eigi gott, ok gekk innar at hlöðunni. Hann sá, hvar lá nautmaðr, ok hafði höfuðit í öðrum bási, enn fætr í öðrum; hann lá á bak aftr. Bóndi gekk at honum, ok þreifaði um hann; finnr brátt, at hann er dauðr ok sundr hryggrinn í honum; var hann brotinn um báshelluna. Nú þótti bónda eigi vært, ok fór í burtu af bænum með alt þat sem hann mátti í burt flytja, enn alt kvikfé þat, sem eftir var, deyddi Glámr, ok því næst fór hann um allan dalinn, ok eyddi bæi alla upp frá Tungu. Var Þórhallr þá með ýmissum vinum sínum þat eftir var vetrarins. Engi maðr mátti fara upp í dalinn með hest eða hund, því at þat var þegar drepit. Enn er váraði, ok sólargangr var sem mestr, létti heldr aftr-

göngunum. Vildi Þórhallr nú fara aftr til lands síns. Urðu honum eigi auðfengin hjón, enn þó gerði hann bú á Þórhallsstöðum. Fór alt á sama veg sem fyrr. Þegar at haustaði, tóku at vaxa reimleikar. Var þá mest sótt at bóndadóttur, ok svá fór, at hon lézt af því. Margra ráða var í leitat, ok varð eigi at gert. Þótti mönnum til þess horfast, at eyðast myndi allr Vatnsdalr, ef eigi yrði bætr á ráðnar.

34. Nú er þar til at taka, at Grettir Ásmundarson sat heima at Bjargi um haustit, síðan þeir víga-Barði skildu á Þóreyjargnúpi; ok er mjök var komit at vetrnáttum, reið Grettir heiman norðr yfir hálsa til Víðidals ok gisti á Auðunarstöðum. Sættust þeir Auðun til fulls, ok gaf Grettir honum öxi góða, ok mæltu til vináttu með sér. Auðun bjó lengi á Auðunarstöðum ok var kynsæll maðr. Hans son var Egill, er átti Úlfheiði, dóttur Eyjólfs Guðmundarsonar; ok var þeira son Eyjólfr, er veginn var á alþingi; hann var faðir Orms kapiláns Þorláks biskups. Grettir reið norðr til Vatnsdals ok kom á kynnisleit í Tungu. Þar bjó þá Jökull Bárðarson, móðurbróðir Grettis. Jökull var mikill maðr ok sterkr, ok hinn mesti ofsamaðr; hann var siglingamaðr ok mjök ódæll, enn þó mikilhæfr maðr. Hann tók vel við Gretti ok var hann þar þrjár nætr. Þá var svá mikit orð á aftrgöngum Gláms, at mönnum

var ekki jafntíðrætt sem þat. Grettir spurði innilega at þeim atburðum, er höfðu orðit. Jökull kvað þar eigi meira af sagt enn til væri hæft — „eða er þér forvitni, frændi, at koma þar?“ Grettir sagði, at þat var satt. Jökull bað hann þat eigi gera — „því þat er gæfuraun mikil, enn frændr þínir eiga mikit í hættu, þar sem þú ert“, sagði hann; „þykkir oss nú engi slíkr af ungum mönnum sem þú, enn 'ilt mun af illum hljóta', þar sem Glámr er; er ok miklu betra at fást við menska menn enn við óvættir slíkar“. Grettir kvað sér hug á at koma á Þórhallsstaði, ok sjá, hversu þar væri um gengit“. Jökull mælti: „Sé ek nú, at eigi tjáir at letja þik, enn satt er þat sem mælt er, at 'sitt er hvárt, gæfa eða gervileikr'“. „'Þá er öðrum vá fyrir dyrum, er öðrum er inn um komin', ok hygg at, hversu þér mun fara sjálfum, áðr enn lýkr“, kvað Grettir. Jökull svarar: „Vera kann, at vit sjáim báðir nökkut fram, enn hvárrgi fái við gert“. Eftir þat skildu þeir, ok líkaði hvárigum annars spár.

35. Grettir reið á Þórhallsstaði, ok fagnaði bóndi honum vel. Hann spurði, hvert Grettir ætlaði at fara, enn hann sagðist þar vilja vera um náttina, ef bónda líkaði at svá væri. Þórhallr kvaðst þökk fyrir kunna, at hann væri — „enn fám þykkir slægr til at gista hér um tíma; muntu hafa heyrt getit um, hvat hér er

at veila, enn ek vilda gjarna, at þú hlytir engi vandhæfi af mér; enn þó at þú komist heill á burt, þá veit ek fyrir víst, at þú missir hests þíns, því engi heldr hér heilum sínum fararskjót, sá er kemr". Grettir kvað gott til hesta, hvat sem af þessum yrði. Þórhallr varð glaðr við, er Grettir vildi þar vera, ok tók við honum báðum höndum. Var hestr Grettis læstr í húsi sterklega. Þeir fóru til svefns, ok leið svá af náttin, at eigi kom Glámr heim. Þá mælti Þórhallr: „Vel hefir brugðit við þína kvámu, því at hverja nátt er Glámr vanr at ríða húsum eða brjóta upp hurðir, sem þú mátt merki sjá". Grettir mælti: „Þá mun vera annathvárt, at hann mun eigi lengi á sér sitja, eða mun af reimast meir enn eina nátt; skal ek vera nátt aðra ok sjá hversu ferr". Síðan gengu þeir til hests Grettis, ok var ekki við hann gletzt. Alt þótti bónda at einu fara. Nú er Grettir þar aðra nátt, ok kom eigi þrællinn heim. Þá þótti bónda mjök vænkast. Fór hann þá at sjá hest Grettis. Þá var upp brotit húsit, er bóndi kom til, enn hestrinn dreginn til dyra utar, ok lamit sundr í honum hvert bein. Þórhallr sagði Gretti, hvar þá var komit, ok bað hann forða sér — „því at víss er dauðinn, ef þú bíðr Gláms". Grettir svarar: „Eigi má ek minna hafa fyrir hest minn enn at sjá þrælinn".

Bóndi sagði, at þat var eigi bati at sjá hann — „því at hann er ólíkr nökkurri mannlegri mynd; enn góð þykki mér hver sú stund, er þú vilt hér vera“. Nú líðr dagrinn, ok er menn skyldi fara til svefns, vildi Grettir eigi fara af klæðum, ok lagðist niðr í setit gegnt lokrekkju bónda; hann hafði röggvarfeld yfir sér, ok knepti annat skautit niðr undir fætr sér, enn annat snaraði hann undir höfuð sér ok sá út um höfuðsmáttina. Setstokkur var fyrir framan setit, mjök sterkr, ok spyrndi hann þar í. Dyraumbúningrinn allr var frá brotinn útidyrunum, enn nú var þar fyrir bundinn hurðarflaki ok óvendilega um búit. Þverþilit var alt brotit frá skálanum, þat sem þar fyrir framan hafði verit, bæði fyrir ofan þvertréit ok neðan. Sængr allar váru ór stað færðar. Heldr var þar óvistlegt. Ljós brann í skálanum um náttina; ok er af myndi þriðjungr af nátt, heyrði Grettir út dynur miklar; var þá farit upp á húsin, ok riðit skálanum ok barit hælunum um þekjuna, svá at brakaði í hverju tré. Því gekk lengi, þá var farit ofan af húsunum ok til dyra gengit; ok er upp var lokit hurðunni, sá Grettir, at þrællinn rétti inn höfuðit, ok sýndist honum afskræmilega mikit ok undarlega stórskorit. Glámr fór seint, ok réttist upp, er hann kom inn í dyrnar; hann gnæfði ofarlega við rjáfrinu; snýr at skálanum,

ok lagði handleggina upp á þvertréit ok gægðist inn yfir skálann. Eigi lét bóndi heyra til sín, því at honum þótti ærit um, er hann heyrði, hvat um var úti. Grettir lá kyrr ok hrærði sik hvergi. Glámr sá, at hrúga nökkur lá í setinu, ok réðst nú innar eftir skálanum ok þreif í feldinn stundarfast. Grettir spyrndi í stokkinn ok gekk því hvergi. Glámr hnykti í annat sinn miklu fastara, ok bifaðist hvergi feldrinn. Í þriðja sinn þreif hann í með báðum höndum svá fast, at hann rétti Gretti upp ór setinu; kiptu nú í sundr feldinum í millum sín. Glámr leit á slitrit, er hann helt á, ok undraðist mjök, hverr svá fast myndi togast við hann; ok í því hljóp Grettir undir hendr honum ok þreif um hann miðjan, ok spenti á honum hrygginn sem fastast gat hann, ok ætlaði hann, at Glámr skyldi kikna við; enn þrællinn lagði at handleggjum Grettis svá fast, at hann hörfaði allr fyrir orku sakir. Fór Grettir þá undan í ýms setin. Gengu þá frá stokkarnir, ok alt brotnaði þat sem fyrir varð. Vildi Glámr leita út, enn Grettir færði við fætr, hvar sem hann mátti, enn þó gat Glámr dregit hann fram ór skálanum; áttu þeir þá all-harða sókn, því at þrællinn ætlaði at koma honum út ór bænum; enn svá ilt sem var at eiga við Glám inni, þá sá Grettir, at þó var verra at fást við hann úti, ok því brauzt hann í mót af öllu afli at

fara út. Glámr færðist í aukana ok knepti hann at sér, er þeir kvámu í anddyrit; ok er Grettir sér, at hann fekk eigi við spornat, hefir hann alt eitt atriðit, at hann hleypr sem fastast í fang þrælnum ok spyrnir báðum fótum í jarðfastan stein, er stóð í dyrunum. Við þessu bjóst þræll-inn eigi; hann hafði þá togazt við at draga Gretti at sér, ok því kiknaði Glámr á bak aftr, ok rauk öfugr út á dyrnar, svá at herðarnar námu uppdyrit, ok rjáfrit gekk í sundr, bæði viðirnir ok þekjan frerin; fell svá opinn ok öfugr út ór húsunum, enn Grettir á hann ofan. Tunglskin var mikit úti ok gluggaþykn; hratt stundum fyrir, enn stundum dró frá. Nú í því er Glámr fell, rak skýit frá tunglinu, enn Glámr hvesti augun upp í móti, ok svá hefir Grettir sagt sjálfr, at þá eina sýn hafi hann sét svá, at honum brygði við. Þá sigaði svá at honum af öllu saman, mæði ok því, er hann sá at Glámr gaut sínum sjónum harðlega, at hann gat eigi brugðit saxinu, ok lá nálega í milli heims ok heljar. Enn því var meiri ófagnaðarkraftr með Glámi enn flestum öðrum aftrgöngum, at hann mælti þá á þessa leið: „Mikit kapp hefir þú á lagit, Grettir", sagði hann, „at finna mik, enn þat mun eigi undarlegt þykkja, þó at þú hljótir eigi mikit happ af mér; enn þat má ek segja þér, at þú hefir nú fengit helming afls þess ok þroska, er þér var ætlaðr, ef þú hefðir mik

eigi fundit; nú fæ ek þat afl eigi af þér tekit, er þú hefir áðr hrept, enn því má ek ráða, at þú verðr aldri sterkari enn nú ertu, ok ertu þó nógu sterkr, ok at því mun mörgum verða. Þú hefir frægr orðit hér til af verkum þínum, en heðan af munu falla til þín sektir ok vígaferli, enn flest öll verk þín snúast þér til ógæfu ok hamingjuleysis. Þú munt verða útlægr gerr, ok hljóta jafnan úti at búa einn samt; þá legg ek þat á við þik, at þessi augu sé þér jafnan fyrir sjónum, sem ek ber eftir, ok mun þér þá erfitt þykkja einum at vera, ok þat mun þér til dauða draga". Ok sem þrællinn hafði þetta mælt, þá rann af Gretti ómegit, þat sem á honum hafði verit. Brá hann þá saxinu, ok hjó höfuð af Glámi ok setti þat við þjó honum. Bóndi kom þá út, ok hafði klæðst á meðan Glámr lét ganga töluna, enn hvergi þorði hann nær at koma, fyrr enn Glámr var fallinn. Þórhallr lofaði guð fyrir, ok þakkaði vel Gretti, er hann hafði unnit þennan óhreina anda. Fóru þeir þá til ok brendu Glám at köldum kolum. Eftir þat báru þeir ösku hans í eina hít ok grófu þar niðr, sem sízt váru fjárhagar eða mannavegir; gengu heim eftir þat, ok var þá mjök komit at degi. Lagðist Grettir niðr, því at hann var stirðr mjök. Þórhallr sendi menn á næstu bæi eftir mönnum, sýndi ok sagði, hversu farit hafði.

Öllum þótti mikils um vert um þetta verk, þeim er heyrðu; var þat þá almælt, at engi væri þvílíkr maðr á öllu landinu fyrir afls sakir ok hreysti ok allrar atgervi sem Grettir Ásmundarson. Þórhallr leysti Gretti vel af hendi, ok gaf honum góðan hest ok klæði sæmileg, því at þau váru öll sundr leyst, er hann hafði áðr borit. Skildu þeir með vináttu. Reið Grettir þaðan í Ás í Vatnsdal, ok tók Þorvaldr við honum vel, ok spurði innilega at sameign þeira Gláms, enn Grettir segir honum viðskifti þeira, ok kvaðst aldri í þvílíka aflraun komit hafa, svá langa viðreign sem þeir höfðu saman átt. Þorvaldr bað hann hafa sik spakan — „ok mun þá vel duga, enn ella mun þér slysgjarnt verða". Grettir kvað eigi batnat hafa um lyndisbragðit, ok sagðist nú miklu verr stiltr enn áðr, ok allar mótgerðir verri þykkja. Á því fann hann mikla muni, at hann var orðinn maðr svá myrkfælinn, at hann þorði hvergi at fara einn saman, þegar myrkva tók; sýndist honum þá hvers kyns skrípi, ok þat er haft síðan fyrir orðtæki, at þeim ljái Glámr augna eða gefi glámsýni, er mjök sýnist annan veg enn er. Grettir reið heim til Bjargs, er hann hafði gert erendi sín, ok sat heima um vetrinn.

36. Þorbjörn öxnamegin hafði haustboð mikit, ok kom þar margt manna; þetta var

meðan Grettir fór norðr til Vatnsdals um haustit. Þorbjörn ferðalangr var þar at boðinu. Þar varð margt talat. Spurðu þeir Hrútfirðingar at sameign þeira Grettis á hálsinum um sumarit. Þorbjörn öxnamegin bar Gretti allvel söguna; kvað Kormák verra mundu af hafa fengit, ef engir hefði til komit at skilja þá. Þá mælti Þorbjörn ferðalangr: „Þat var bæði“, sagði hann, „at ek sá hann Gretti ekki til frægðar vinna, enda hygg ek, at honum skyti skelk í í bringu, er vér kvámum at, ok allfúss var hann at skilja, ok eigi sá ek hann til hefnda leita, er húskarl Atla var drepinn, ok því ætla ek aldri hug í honum, ef hann hefir eigi nógan liðsafla“. Gerði Þorbjörn at þessu hit mesta gabb. Margir tóku undir, at þetta væri þarfleysuglens, ok Grettir myndi eigi svá búit hafa vilja, ef hann frétti þessi orð. Eigi bar þar til tíðenda fleira at boðinu. Fóru menn heim. Váru dylgjur miklar með þeim um vetrinn, enn hvárigir réðu á aðra; bar þá ekki til tíðenda um vetrinn.

37. Snemma um várit eftir kom skip út af Noregi; þat var fyrir þing. Þeir kunnu at segja mörg tíðendi: þat fyrst, at höfðingjaskifti var orðit í Noregi; var þá kominn til ríkis Óláfr konungr Haraldsson, enn Sveinn jarl ór landi stokkinn, um várit eftír Nesjaorrustu. Váru margir merkilegir hlutir sagðir frá Ólafi kon-

ungi, ok þat með, at hann tók þá menn alla bezt, sem váru atgervismenn um nökkura hluti, ok gerði sér þá handgengna. Við þetta urðu glaðir margir ungir menn, ok fýstust til utanferðar; ok svá sem Grettir spurði þessi tíðendi, gerðist honum hugr á at sigla; vænti hann sér sæmdar, sem aðrir, af konunginum. Skip stóð uppi at Gásum í Eyjafirði; þar tók Grettir sér far, ok bjóst til utanferðar; eigi hafði hann enn mikil fararefni. Ásmundr gerðist nú mjök hrumr af elli, ok reis nú lítt ór rekkju. Þau Ásdís áttu ungan son, er Illugi hét, manna efnilegastr. Atli tók nú við allri búsýslu ok fjárvarðveizlu; þótti þat mikit batna, því at hann var gæfr ok forsjáll. Grettir fór til skips. Í þetta sama skip hafði ráðizt Þorbjörn ferðalangr, áðr enn þeir vissu, at Grettir myndi þar í sigla. Löttu margir Þorbjörn at sigla samskipa við Gretti, enn Þorbjörn kveðst fara mundu fyrir alt þat. Bjóst hann til utanferðar, ok varð heldr síðbúinn; kom hann eigi fyrr norðr á Gáseyri, enn skipit var albúit. Áðr Þorbjörn færi vestan, hafði Ásmundr hærulangr tekit krankleika nökkurn, ok reis þá eigi ór rekkju. Þorbjörn ferðalangr kom síð dags í sandinn; váru menn þá búnir til borða, ok tóku handlaugar úti hjá búðinni. Enn er Þorbjörn reið fram í búðarsundit, var honum heilsat ok spurðr tíðenda. Hann lézt engi

segja kunna — „utan þess get ek, at kappinn Ásmundr at Bjargi sé nú dauðr". Margir tóku undir, at þar færi gildr bóndi af heiminum, sem hann var — „eða hversu bar þat til"? sögðu þeir. Hann svarar: „Lítit lagðist nú fyrir kappann, því at hann kafnaði í stofureyk sem hundr, enn eigi var skaði at honum, því at hann gerðist nú gamalærr". Þeir svara: „Þú talar undarlega við þvílíkan mann, ok eigi myndi Gretti vel líka, ef hann heyrði". „Þola má ek þat", sagði Þorbjörn, „ok hærra mun Grettir bera verða saxit, enn í fyrra sumar á Hrútafjarðarhálsi, ef ek hræðumst hann". Grettir heyrði fullgerla, hvat Þorbjörn sagði, ok gaf sér ekki at, meðan Þorbjörn lét ganga söguna; enn er hann hætti, þá mælti Grettir: „Þat spái ek þér, Ferðalangr", sagði hann, „at þú deyir eigi í stofureyknum, ok þó má vera, at þú verðir eigi ellidauðr, enn þat er undarlega gert, at tala sneyðilega til saklausra manna". Þorbjörn mælti: „Eigi mun ek aftra mér at þessu, ok eigi þótti mér þú svá snæfrlega láta, þá er vér tókum þik undan, er þeir Melamenn börðu þik sem nautshöfuð". Grettir kvað þá vísu:

(28) Jafnan verðr til orða
of löng boga slöngvi
— því kemr þar til sumra
þung hefnd fyrir — tunga.

Margr hefir beiðir borgar
benlinns sakir minni,
Ferðalangr, þót fengir
fjörtjón, enn þú görvar.

Þorbjörn mælti: „Jafnfeigr þykkjumst ek sem áðr, þótt þú skjalir slíkt“. Grettir svarar: „Eigi hafa spár mínar átt langan aldr hér til, ok enn mun svá fara; vara þik ef þú vilt, eigi mun síðar sýnna“. Síðan hjó Grettir til Þorbjarnar, enn hann brá við hendinni, ok ætlaði svá at bera af sér höggit; enn höggit kom á höndina fyrir ofan úlfliðinn, ok síðan hljóp saxit á hálsinn, svá at af fauk höfuðit. Kaupmenn sögðu hann stórhöggan, ok slíkt væri konungsmenn, ok eigi þótti þeim skaði at, þótt Þorbjörn væri drepinn, því at hann hafði bæði verit kífinn ok köllsugr. Litlu síðar létu þeir í haf, ok kvámu at áliðnu sumri til Noregs, suðr við Hörðaland. Frétta þeir þá, at Óláfr konungr sat norðr í Þrándheimi. Fekk Grettir sér far með byrðingsmönnum norðr þangat, því at hann vildi fara á konungs fund.

38. Þórir hét maðr, er bjó í Garði í Aðaldal. Hann var Skeggjason, Bótólfssonar. Skeggi hafði numit Kelduhverfi upp til Kelduness. Hann átti Helgu, dóttur Þorkels á Fiskilæk. Þórir, son hans, var höfðingi mikill ok siglingamaðr. Hann átti tvá sonu; hét Þorgeirr annarr, enn annarr Skeggi; þeir váru báðir

efnilegir menn, ok mjök fulltíða, er þetta var. Þórir hafði verit í Noregi um sumarit, þá er Óláfr konungr kom vestan af Englandi, ok kom sér þá í kærleika mikla við konung, ok svá við Sigurð biskup, ok er þat til marks um, at Þórir hafði látit gera knörr mikinn í skógi, ok bað Sigurð biskup vígja, ok svá gerði hann. Eftir þat fór Þórir út til Íslands, ok lét höggva upp knörrinn, þá er honum leiddust siglingar, enn brandana af knerrinum lét hann setja yfir útidyr sínar, ok váru þeir þar lengi síðan, ok svá veðrspáir, at í öðrum þaut fyrir sunnanveðri, enn í öðrum fyrir norðanveðri. Enn er Þórir spurði, at Óláfr konungr hafði fengit einvald yfir öllum Noregi, þóttist hann þar eiga at vitja vináttumála. Þá sendi Þórir sonu sína til Noregs á konungs fund, ok ætlaði at þeir skyldi verða honum handgengnir. Kvámu þeir at sunnarlega síð um haustit, ok fengu sér eina róðrarskútu, fóru norðr með landi, ok ætluðu at fara á konungs fund. Þeir kvámu á höfn eina fyrir sunnan Stað, ok lágu þar nökkurar nætr. Þeir heldu sik vel at vist ok drykk, ok höfðu sik eigi úti, er eigi váru góð veðr. Nú er at segja frá því, er þeir Grettir fóru norðr með landi, ok fengu oft hörð veðr, því at þetta var öndverðan vetr; ok þá er þeir sóttu norðr at Staði, fengu þeir illviðri mikit með fjúki ok frosti, ok tóku nauðulega

land eitt kveld allir mjök væstir, ok lögðu þar við bala nökkurn, ok gátu þá borgit fé sínu ok föngum. Þeir bárust illa af, kaupmennirnir, því at þeir gátu eigi tekit eld; enn þeim þótti þar nálega við liggja heilsa sín ok líf. Lágu þeir þá um kveldit, allilla staddir. Þá er á leið kveldit, sá þeir, at eldr kom upp mikill öðrum megin þess sunds, er þeir váru þá við komnir. Enn er skipverjar Grettis sjá eldinn, töluðu þeir til, at sá væri heppinn, er honum gæti náð, ok efuðust í, hvárt þeir skyldi leysa skipit, enn þat sýndist öllum eigi hættulaust. Þá höfðu þeir um tal mikit, hvárt nökkur maðr mundi svá vel færr, at næði eldinum. Grettir gaf sér fátt at, ok segir, at verit myndi hafa þeir menn, er þat myndi eigi trauðat hafa. Kaupmenn sögðu, at sér væri eigi at borgnara, hvat er verit hafði, ef þá væri til einskis at taka — „eða treystir þú þér? Grettir", sögðu þeir, „því at þú ert nú mestr atgervismaðr af íslenzkum mönnum kallaðr, enn þú veizt nú gerla hvat oss liggr á". Grettir svarar: „Eigi lízt mér mikit þrekvirki at ná eldinum, enn eigi veit ek, hvárt þér launit betr enn sá ferr á leit, er þat gerir". Þeir mæltu: „Hví ætlar þú oss þá svívirðingarmenn, at vér myndum þat eigi góðu launa?" „Reyna má ek þetta, ef þat er, at yðr þykkir hér allmikit á liggja, enn eigi segir mér vænt hugr um, at ek hafa

gott at sök hér fyrir". Þeir kváðu þat eigi skyldu vera, ok báðu hann mæla drengja heilastan. Eftir þat bjóst Grettir til sunds, ok kastaði af sér klæðunum. Hann fór í kufl einn klæða ok söluváðarbrækr; hann stytti upp um sik kuflinn, ok rak at sér utan basttaug at sér miðjum, ok hafði með sér kerald. Síðan hljóp hann fyrir borð. Hann lagðist nú yfir þvert sundit, ok gekk þar á land. Hann sér þar standa eitt hús, ok heyrði þangat mannamál ok glaum mikinn. Grettir sneri at húsinu. Nú er at segja frá þeim, sem fyrir váru, at hér váru komnir þeir Þórissynir, sem fyrr var getit. Þeir höfðu legit þar margar nætr, ok beðit þar veðrfalls, at þeim gæfi norðr fyrir Staði. Þeir höfðu setzt at drykkju, ok váru tólf saman. Þeir lágu í meginhöfninni, ok var þar gert sæluhús mönnum þeim til vistar, er fóru með landi fram, ok var borinn í húsit hálmr mikill; eldr var ok mikill á gólfinu. Grettir ræðst nú inn í húsit, ok vissi eigi, hverir fyrir váru. Kuflinn var sýldr allr, þegar hann kom á land, ok var hann furðu mikill tilsýndar, sem tröll væri. Þeim sem fyrir váru, brá mjök við þetta, ok hugðu at óvættr mundi vera. Börðu þeir hann með öllu því, er þeir fengu til, ok varð nú brak mikit um þá, enn Grettir hratt fast af handleggjum. Sumir börðu hann með eldibröndum; hraut þá

eldrinn um alt húsit; komst hann við þat út með eldinn, ok fór svá aftr til félaga sinna. Lofuðu þeir mjök hans ferð ok frækuleik, ok kváðu engan hans jafningja mundu vera. Leið nú af nóttin, ok þóttust þeir þegar hólpnir, er þeir fengu eldinn. Um morguninn eftir var gott veðr; vöktu þeir við snemma kaupmennirnir, ok bjoggust til ferðar; töluðu þá um, at þeir skyldi finna þá, er fyrir eldinum höfðu ráðit, ok vita, hverir þeir væri. Leystu þeir nú skipit, ok fóru yfir sundit; fundu þeir þá eigi skálann, enn sá þar öskuhrúgu mikla, ok þar í fundu þeir mannabein mörg; þóttust nú vita, at sæluhúsit myndi hafa brunnit alt upp, ok þeir menn, sem þar höfðu í verit. Þeir spurðu, hvárt Grettir hefði ollat þessu óhappi, ok sögðu þetta hit mesta illvirki. Grettir kvað nú þat fram komit, er hann grunaði, at þeir myndi honum illu launa eldsóknina, ok segir 'ilt ódrengjum lið at veita'. Af þessu fekk Grettir svá mikit ólið, at kaupmenn sögðu, hvar sem þeir kvámu, at Grettir hefði þessa menn inni brent. Þat fréttist nú brátt, at í þessu húsi höfðu þeir látizt Þóris synir ór Garði, sem fyrr váru nefndir, ok fylgdarmenn þeira. Nú ráku þeir Grettir í burt ór skipinu, ok vildu eigi hafa hann með sér. Varð hann nú svá fyrirlitinn, at nær engir vildu honum gott gera. Þótti honum nú allóvænt horfa, ok vildi

nú fyrir hvern mun fara á konungs fund, ok leitaði nú norðr til Þrándheims. Þar var konungr fyrir, ok hafði spurt alt þetta, áðr Grettir kæmi; var hann allmjök afluttr fyrir konunginum. Var Grettir nökkura daga í bænum áðr hann næði at ganga á konungs fund.

39. Þat var einn dag, þá er konungr sat at málstefnu, at Grettir gekk fyrir konunginn ok kvaddi hann vel. Konungr leit við honum ok mælti: „Ertu Grettir hinn sterki?“ Hann svarar: „Kallaðr hefi ek svá verit, ok er ek af því hér kominn, at ek vænti af yðr nökkurrar linunar um þat illmæli, er mér hefir kent verit, enn ek þykkjumst þessa eigi valdr“. Óláfr konungr mælti: „Ærit ertu gildr, enn eigi veit ek, hverja gæfu þú berr til at hrinda þessu máli af þér, enn líkara væri, at þú hefðir eigi viljandi mennina inni brent“. Grettir kvaðst gjarna vilja af sér koma þessu mæli, ef konungi þætti þat mega vera. Konungr bað hann satt frá segja, hversu farit hefði með þeim. Grettir sagði þá alt, sem áðr var greint, ok þat með, at þeir lifðu allir, er hann komst út með eldinn; vil ek nú bjóða mik til slíkrar undanfærslu, sem yðr þykkja lög til standa“. Óláfr konungr mælti þá: „Unna viljum vér þér at bera járn fyrir þetta mál, ef þér verðr þess auðit“. Gretti líkaði þat allvel; tók hann nú at fasta til járnsins, ok leið til þess, er sá dagr

kom, er skírslan skyldi fram fara. Þá gekk konungr til kirkju ok biskup ok fjöldi fólks, því at mörgum var forvitni á at sjá Gretti, svá mikit sem af honum var sagt. Síðan var Grettir til kirkju leiddr; ok er hann kom til kirkju, litu þeir margir til hans, er fyrir váru, ok töluðu þeir, at hann væri ólíkr flestum mönnum fyrir sakir afls ok vaxtar. Gekk Grettir nú innar eftir gólfinu; þá hljóp fram piltr einn frumvaxta, heldr sviplegr, ok mælti til Grettis: „Undarlegr háttr er nú hér í landi þessu, þar sem menn skulu kristnir heita, at illvirkjar ok ránsmenn ok þjófar skulu fara í friði, ok gera þeim skírslur; enn hvat myndi illmenninu fyrir verða, nema forða lífinu meðan hann mætti? Hér er nú einn ódáðamaðrinn, er sannreyndr er at illvirkjum, ok hefir brent inni saklausa menn, ok skal hann þó enn ná undanfærslu, ok er þetta all-mikill ósiðr". Hann fór at Gretti ok rétti honum fingur, ok skar honum höfuð, ok kallaði hann margýgjarson ok mörgum öðrum illum nöfnum. Gretti varð skapfátt mjök við þetta, ok gat þá eigi stöðvat sik. Grettir reiddi þá upp hnefann, ok sló piltinn undir eyrát, svá at hann lá þegar í óviti, enn sumir segja, at hann væri dauðr þá þegar; enn enginn þóttist vita, hvaðan sjá piltr kom, eða hvat af honum varð, enn þat ætla menn helzt, at þat hafi verit óhreinn andi, sendr til

óheilla Gretti. Nú varð hark mikit í kirkjunni, ok var nú sagt til konunginum, at sá barðist um, sem járnit skyldi bera. Óláfr konungr gekk nú fram í kirkjuna ok sá hvat um var ok mælti: „Mikill ógæfumaðr ertu, Grettir“, sagði konungr, „er nú skyldi eigi skírslan fram fara, svá sem nú var alt til búit, ok mun eigi hægt at gera við ógæfu þinni“. Grettir svarar: „Þat hafði ek ætlat, at ek myndi meiri sæmd til yðar sækja, herra, enn nú horfist á, fyrir sakir ættar minnar“, — ok sagði, hversu mönnum var farit með þeim Óláfi konungi, sem fyrr var talat. „Vilda ek nú gjarna“, sagði Grettir, „at þér tækið við mér; hafið þér þá marga með yðr, at eigi munu víglegri þykkja enn ek“. „Sé ek þat“, sagði konungr, „at fáir menn eru nú slíkir fyrir afls sakir ok hreysti, sem þú ert, enn miklu ertu meiri ógæfumaðr enn þú megir fyrir þat með oss vera. Nú skaltu fara í friði fyrir mér, hvert er þú vilt, vetrarlangt, enn far þú at sumri út til Íslands, því at þar mun þér auðit verða þín bein at bera“. Grettir svarar: „Ek vilda fyrst færast undan brennumálinu, ef ek mætta, því at þat hefi ek eigi viljandi gert“. „Þat er all-líklegt“, sagði konungr, „enn fyrir sakir þess, at nú ónýttist skírslan fyrir sakir þolleysis þíns, þá muntu þessu máli eigi fá af þér hrundit framar enn svá sem nú er orðit, ok hlýtr jafnan ilt af

athugaleysinu, ok ef nökkurum manni hefir verit fyrirmælt, þá mun þér hóti helzt". Eftir þat dvaldi Grettir í bænum nökkura stund, ok fekk eigi meira af Óláfi konungi enn nú var sagt. Síðan fór hann suðr í land, ok ætlaði austr til Túnsbergs at finna Þorstein drómund bróður sinn, ok er eigi sagt af hans ferðum, fyrr enn hann kom austr á Jaðar.

40. At jólum kom Grettir til þess bónda, er Einarr hét; hann var ríkr maðr ok kvæntr, ok átti dóttur gjafvaxta, er Gyríðr er nefnd; hon var fríð kona ok þótti harðla góðr kostr. Einarr bauð Gretti með sér at vera um jólin, ok þat þá hann. Þat var þá víða í Noregi, at markamenn ok illvirkjar hlupu ofan af mörkum ok skoruðu á menn til kvenna, eða tóku á burt fé manna með ofríki, þar er eigi var liðsfjöldi fyrir. Svá bar hér til, at þat var einn dag á jólunum, at kvámu til Einars bónda illvirkjar margir saman; hét sá Snækollr, sem fyrir þeim var; hann var berserkr mikill. Hann skoraði á Einar bónda, at hann skyldi leggja upp við hann dóttur sína, eða verja hana, ef hann þættist maðr til. Enn bóndi var þá af æskuskeiði ok engi styrjaldarmaðr; þótti honum nú mikill vandi at höndum kominn, ok spurði Gretti í hljóði, hvat hann vildi til leggja — „því at þú ert kallaðr frægr maðr". Grettir bað hann því einu játa, er honum þótti sér

smánarlaust. Berserkrinn sat á hesti, ok hafði hjálm á höfði, ok eigi spent kinnbjörgunum; hann hafði skjöld járni rendan fyrir sér, ok lét hann hit ógurlegasta. Hann mælti við bónda: „Kjós skjótt annanhvárn kostinn, eða hvat ræðr sá þér hinn mikli hrottinn, er þar stendr hjá þér? eða er eigi þat, at hann vili eiga leik við mik?" Grettir sagði: „Jafnkomit er á með okkr bónda, því at hér er hvárrgi skefinn maðr". Snækollr mælti: „Heldr mun ykkr ægja við mik at fást, ef ek reiðumst". „Þá veit þat er reynt er", sagði Grettir. Berserkrinn fann nú undandrátt í málinu; tók hann þá at grenja hátt ok beit í skjaldarröndina, ok setti skjöldinn upp í munn sér ok gein yfir hornit skjaldarins, ok lét all-ólmlega. Grettir varpaði sér um völlinn; ok er hann kemr jafnfram hesti berserksins, slær hann fæti sínum neðan undir skjaldarsporðinn svá hart, at skjöldrinn gekk upp í munninn, svá at rifnaði kjaftrinu, enn kjálkarnir hlupu ofan á bringuna; hann hafði þá alt eitt atriðit, at hann þreif í hjálminn vinstri hendi ok svifti víkinginum af baki, enn hægri hendi brá hann saxinu, er hann var gyrðr með, ok setti á hálsinn, svá at af tók höfuðit. Enn er þetta sá fylgdarmenn Snækolls, flýði sinn veg hverr þeira. Eigi nenti Grettir at elta þá, því at hann sá, at engi var hugr í þeim. Þakkaði bóndi honum vel fyrir

þetta verk, ok margir menn aðrir. Þótti þessi atburðr bæði vera af hvatleik ok harðfengi unninn. Var Grettir þar um jólin vel haldinn; leysti bóndi hann vel af garði. Fór Grettir síðan austr til Túnsbergs ok hitti Þorstein bróður sinn. Tók hann við Gretti með blíðu, ok spurði at ferðum hans, ok at hann vann berserkinn. Grettir kvað vísu:

(29) Snart at snæðings porti
Snækolls þrimu rækir
imunbakl, þat's ökla
áspyrnu fekk þyrnis.
Svá tvískifti toftum
tanngarðs hinn járnvarði
broddagangs at á bringu
balkr rifnuðu kjalkar.

Þorsteinn mælti: „'Slyngt yrði þér um margt, frændi, ef eigi fylgdi slysin með'". Grettir svarar: „'Þess verðr þó getit, er gert er'".

41. Nú var Grettir með Þorsteini þat sem eftir var vetrarins ok fram á várit. Þat var einn morgin, er þeir bræðr, Þorsteinn ok Grettir, lágu í svefnlofti sínu, at Grettir hafði lagit hendr sínar undan klæðunum; Þorsteinn vakti ok sá þat. Grettir vaknaði litlu síðar. Þá mælti Þorsteinn: „Sét hefi ek handleggi þína, frændi", sagði hann, „ok þykkir mér eigi undarlegt, þó at mörgum verði þung högg þín, því at einkis manns handleggi hefi ek slíka sét". „Vita mátti þó þat", sagði Grettir, „at

ek mynda eigi slíku til leiðar koma, sem ek hefi unnit, ef ek væri eigi allknár". „Betr þætti mér", segir Þorsteinn, „þó at væri mjórri, ok nökkuru gæfusamlegri". Grettir sagði: „Satt er þat, sem mælt er, at 'engi maðr skapar sik sjálfr'; láttu mik nú sjá þína handleggi", sagði hann. Þorsteinn gerði svá; hann var manna lengstr ok grannvaxinn. Grettir brosti at, ok mælti: „Eigi þarf at horfa á þetta lengr, krækt er saman rifjum í þér, ok eigi þykkjumst ek slíkar tengr sét hafa, sem þú berr eftir, ok varla ætla ek þik kvenstyrkvan vera". „Má þat vera", sagði Þorsteinn, „enn þó skaltu þat vita, at þessir hinir mjóvu handleggir munu þín hefna, ella mun þín aldri hefnt verða". „Hvat má vita, hversu verðr, um þat er lýkr?" Eigi er þá getit fleira um viðrtal þeira. Leið nú á várit: kom Grettir sér í skip, ok fór út til Íslands um sumarit. Skildu þeir bræðr með vináttu, ok sáust aldri síðan.

42. Þar er nú til at taka, er áðr er frá horfit, at Þorbjörn öxnamegin spurði víg Þorbjarnar ferðalangs, sem fyrr var sagt; brást hann við þat reiðr mjök, ok kveðst vilja, at 'ýmsir ættu högg í annars garði'. Ásmundr hærulangr lá lengi sjúkr um sumarit; ok er honum þótti at sér draga, heimti hann til sín frændr sína, ok sagði, at hann vildi, at Atli tæki við allri fjárvarðveizlu eftir hans dag —

„enn uggir mik“, sagði Ásmundr, „at þú megir varla í kyrðum sitja fyrir ójafnaði, enn þat vilda ek, at allir mínir tengdamenn væri sinnandi honum sem bezt; enn til Grettis kann ek ekki at leggja, því at mér þykkir á hverfanda hjóli mjök um hans hagi; ok þó hann sé maðr sterkr, þá uggir mik, at hann eigi meir um vandræði at véla, enn fulltingja frændum sínum; enn þótt Illugi sé ungr, þá mun hann þó verða þroskamaðr, ef hann heldr heilum sér“. Ok er Ásmundr hafði skipat með sonum sínum, sem hann vildi, dró at honum sóttin; andaðist hann litlu síðar, ok var jarðaðr at Bjargi, því at Ásmundr hafði þar kirkju gera látit; ok þótti heraðsmönnum þat mikill mannskaði. Atli gerðist nú gildr bóndi, ok hafði mannmargt með sér; hann var atfangamaðr mikill. At áliðnu sumri fór út hann á Snæfellsnes at fá sér skreið; hann rak marga hesta, ok reið heiman til Mela í Hrútafjörð, til Gamla mágs síns. Réðst þá til ferðar með Atla Grímr Þórhallsson, bróðir Gamla, við annan mann; riðu þeir Haukadalsskarð vestr, ok svá sem liggr út á Nes; keyptu þar skreið mikla, ok báru á sjau hestum; sneru heimleiðis, er þeir váru albúnir.

43. Þorbjörn öxnamegin spurði, at Atli ok Grímr váru heiman farnir; váru hjá honum Þórissynir frá Skarði, Gunnarr ok Þorgeirr.

Þorbirni lék öfund á vinsældum Atla, ok eggjaði hann þá bræðr, Þórissonu, at þeir skyldi sitja fyrir Atla, er þeir færi utan af Nesinu. Riðu þeir þá heim til Skarðs, ok biðu þar til þess, er þeir Atli fóru upp um með lestina. Enn er þeir kvámu fram um bæinn á Skarði, þá var sén för þeira; brugðu þeir bræðr þá skjótt við með húskarla sína, ok riðu eftir þeim. Enn er þeir Atli sá ferð þeira, bað hann þá taka ofan klyfjarnar af hestunum — „ok munu þeir vilja bjóða mér bætr fyrir húskarl minn, er Gunnarr drap í fyrra sumar; orkum eigi á fyrri, enn verjum hendr várar, ef þeir vekja fyrri við oss". Nú kvámu hinir fyrri at, ok hlaupa af baki. Atli fagnar þeim, ok spurði at tíðendum — „eða viltu bæta mér nökkuru, Gunnarr, fyrir húskarl minn?" Gunnarr svarar: „Annars væri þér verðir, Bjargsmenn, enn at ek bæti þat góðu; væri ok meiri bóta vert fyrir víg Þorbjarnar, er Grettir vá". „Eigi á ek því at svara", sagði Atli, „enda ertu eigi aðili þess máls". Gunnarr kvað nú fyrir þat ganga mundu — „ok göngum at þeim, ok neytum þess nú, at Grettir er nú eigi nærri." Þeir hlupu at Atla, ok váru átta saman, enn þeir Atli sex saman. Atli gekk fram fyrir sína menn, ok brá sverðinu Jökulsnaut, er Grettir hafði gefit honum. Þá mælti Þorgeirr: „Margt er líkt með þeim er góðir þykkjast, ofarlega bar Grettir saxit í fyrra sumar á Hrútafjarðar-

hálsi“. Atli svarar: „Hann mun ok vanari við stórvirkin enn ek“. Síðan börðust þeir. Gunnarr sótti at Atla með ákefð, ok var hinn óðasti; ok er þeir höfðu barizt um stund, mælti Atli: „Engi frami er í því, at vit drepum verkmenn hvárir fyrir öðrum, ok er þat næst, at vit sjálfir leikumst við, því at ek hefi aldri með vápnum vegit fyrr enn nú“. Gunnarr vildi þat eigi. Atli bað húskarla sína at geyma at lestinni — „enn ek mun sjá, hvat þeir gera at“. Gekk hann þá svá hart fram, at þeir Gunnarr hrukku fyrir. Drap Atli þá tvá fylgdarmenn þeira bræðra. Eftir þat sneri hann á móti Gunnari, ok hjó til hans, svá at í sundr tók skjöldinn fyrir neðan mundriða um þvert, ok kom á fótinn fyrir neðan knéit; ok þegar hjó hann annat högg, svá þat varð at banasári. Nú er at segja frá Grími Þórhallssyni, at hann réðst á móti Þorgeiri, ok áttust þeir lengi við, því at hvárrtveggja þeira var hraustr maðr. Þorgeirr sá fall Gunnars bróður síns; vildi hann þá undan leita. Grímr hljóp eftir honum ok elti hann þar til, at Þorgeirr drap fæti ok fell áfram; þá hjó Grímr með öxi milli herða honum, svá stóð á kafi. Þá gáfu þeir grið fylgdarmönnum þeira þrimr, sem eftir váru. Eftir þat bundu þeir sár sín, ok hófu upp klyfjar á hestana, ok fóru síðan heim, ok lýstu vígum þessum. Sat Atli þá heima með fjöl-

menni um haustit. Þorbirni öxnamegin líkaði stórilla, ok gat þó ekki at gert, því at Atli var mjök vinsæll. Grímr var með honum um vetrinn, ok svá Gamli mágr hans. Þar var þá ok Glúmr Óspaksson, annarr mágr hans; hann bjó þá á Eyri í Bitru. Höfðu þeir setufjölmenni á Bjargi, ok var þar glaumr mikill um vetrinn.

44. Þorbjörn öxnamegin tók við eftirmáli um víg Þórissona; bjó hann málit til á hendr þeim Grími og Atla, enn þeir bjoggu til varna um atfarir ok frumhlaup til óhelgi þeim bræðrum. Váru málin lögð til Húnavatnsþings, ok fjölmentu mjök hvárirtveggja. Varð Atla gott til liðs, því at hann átti frændafla mikinn. Gengu þá at beggja vinir; töluðu um sættir, ok sögðu allir, at Atla væri vel um farit — „ótilleitinn, enn þú öruggr í einangri“. Þóttist Þorbjörn sjá, at eigi myndi annat virðingarvænna, enn taka sættinni. Skildi Atli þat til, at hann vildi hvártki hafa heraðssektir, né utanferðir. Váru þá teknir menn til gerðar, Þorvaldr Ásgeirsson fyrir hönd Atla, enn af Þorbjarnar hendi var Sölvi hinn prúði; hann var son Ásbrands Þorbrandssonar, Haraldssonar hrings, er numit hafði Vatnsnes alt utan til Ambáttarár fyrir vestan, enn fyrir austan alt inn til Þverár, ok þar yfir um þvert til Bjargaóss, ok alt þeim megin Bjarga út til sjávar. Sölvi var

ofláti mikill, ok vitr maðr, ok því kjöri Þorbjörn hann til gerðar fyrir sína hönd. Ok eftir þat sögðu þeir upp gerðina, at þá Þórissonu skyldi bæta hálfum bótum, enn hálfar fellu niðr fyrir atför ok frumhlaup ok fjörráð við Atla. Víg húskarls Atla, þess er var drepinn á Hrútafjarðarhálsi, stóðst þat á endum, ok víg þeira tveggja, er fellu með Þórissonum. Grímr Þórhallsson skyldi láta heraðsvist sína, enn Atli vildi einn halda upp fébótum. Þessi gerð líkaði Atla vel, enn Þorbirni heldr illa, ok skildu þó sáttir at kalla, enn þó hraut þat upp fyrir honum Þorbirni, at eigi myndi fyrir enda um gert með þeim, ef svá færi, sem hann vildi. Atli reið heim af þinginu, ok þakkaði Þorvaldi vel fyrir liðveizlu sína. Grímr Þórhallsson réðst þá suðr í Borgarfjörð, ok bjó þá at Gilsbakka, ok var gildr bóndi.

45. Sá maðr var með Þorbirni öxnamegin, er Áli hét; hann var húskarl, ok heldr ógæfr ok vinnulítill. Þorbjörn bað hann starfa betr, ella kveðst hann mundu lemja hann. Áli kvaðst þess enga fýst hafa, ok var hinn kífnasti í móti. Þorbjörn þoldi honum eigi, ok rak hann niðr undir sik, ok fór með hann illa. Eftir þat fór Áli burt ór vistinni, ok fór norðr yfir háls til Miðfjarðar; létti eigi fyrr, enn hann kom til Bjargs. Atli var heima, ok spurði, hvert hann skyldi fara. Hann kvaðst leita sér

vistar. „Ertu eigi vinnumaðr Þorbjarnar?“ kvað Atli. „Eigi fór þat svá keypilega með okkr“, sagði Áli; „ek var þar eigi lengi, enn mér þótti ilt, meðan ek var, skildum vit svá, at mér þótti hann eigi vel syngja at kverkum mér, ok man ek þangat aldri fara til vistar, hvat sem annat verðr af mér; er þat ok satt, at mikill munr er, hvárum ykkar verðr betr til hjóna sinna; vilda ek gjarnan nú vinna hjá þér, ef þess væri kostr. Atli svarar: „Nóga hefi ek vinnumenn, þó at eigi seilumst ek í hendr Þorbirni til þeira manna, er hann hefir ráðit, enn mér þykkir enginn slægr til þín, ok far aftr til hans“. Áli mælti: „Þar kem ek eigi ónauðigr“. Nú dvaldist Áli þar um stund. Einn morgun fór hann til verks með þeim húskörlum Atla, ok vann svá, at hvaðanæfa váru á honum hendrnar. Lét Áli svá ganga fram á sumarit. Atli lagði ekki til hans, enn lét þó gefa honum mat, því at honum líkaði starfinn vel. Þorbjörn fréttir nú, at Áli er á Bjargi. Hann reið þá til Bjargs við þriðja mann, ok kallaði Atla til tals við sik. Atli gekk út, ok heilsaði þeim. Þorbjörn mælti: „Enn viltu endrnýja við mik, Atli, um mótgang ok áleitni; eða hví hefir þú tekit vinnumann minn? ok er slíkt óskilslega gert“. Atli svarar: „Eigi er mér þat sýnt, at hann sé þinn vinnumaðr, enn eigi vil ek á honum halda, ef þú sýnir skilríki

til, at hann sé þitt hjón, enn eigi nenni ek at draga hann ór húsum út". Þú munt ráða at sinni", sagði Þorbjörn; „enn kref ek mannsins, ok fyrirbýð ek vinnu hans, enn koma mun ek annat sinn, ok er eigi víst, at vit skiljumst þá betri vinir enn nú". Atli svarar: „Heima mun ek bíða, ok taka við því, sem at höndum kemr". Síðan reið Þorbjörn heim. Enn er verkamenn kvámu heim um kveldit, segir Atli þá viðrtal þeira Þorbjarnar, ok bað Ála fara leið sína, ok sagðist eigi vildu dvelja vist hans. Áli svarar: „Satt er hit fornkveðna: 'ofleyfingjarnir bregðast mér mest'; ok ætlaði ek þat eigi, at þú myndir nú reka mik á burtu, þar sem ek hefi unnit hér til sprengs í sumar, ok vánat til þess, at þú myndir mér nökkura forstöðu veita, enn þann veg farið þér, þó at þér látið allgóðvænlega; nú skal mik hér lemja fyrir augum þér, ef þú vilt mér enga forstöðu veita eða hjálp". Atla gekst hugr við umtal hans, ok nenti nú eigi at reka hann á burtu frá sér. Leið nú þar til er menn tóku til sláttar. Þat var einn dag nökkuru fyrir miðsumar, at Þorbjörn öxnamegin reið til Bjargs; hann var svá búinn, at hann hafði hjálm á höfði, ok gyrðr við sverð ok spjót í hendi; þat var fjarðraspjót, ok breið mjök fjöðrin. Væta var úti um daginn. Atli hafði sent húskarla sína til sláttar, enn menn hans sumir váru norðr við Horn

til afla. Atli var heima, ok fáir menn aðrir. Þorbjörn kom þar nær hádegi um daginn; hann var einn á ferð, ok reið at útidyrum. Aftr var hurð; engir menn úti. Þorbjörn drap á dyrr, ok fór síðan á bak húsum, svá at mátti eigi sjá hann frá dyrunum. Heimamenn heyrðu at barit var, ok gekk út kona ein. Þorbjörn hafði svip af konunni, ok lét eigi sjá sik, því hann ætlaði annat at vinna. Hon kom í stofu. Atli spurði, hvat komit var. Hon kvaðst ekki hafa sét koma úti; ok er þau töluðu þetta, þá laust Þorbjörn mikit högg á dyrnar. Þá mælti Atli: „Mik vill sjá finna, ok mun hann eiga erendit við mik, hversu sem þarft er“. Gekk hann þá fram, ok út í dyrnar. Hann sá engan úti. Væta var úti mikil, ok því gekk hann eigi út, ok helt sinni hendi í hvárn dyrustafinn, ok lítast svá um. Í því bili snaraði Þorbjörn fram fyrir dyrnar, ok lagði tveim höndum til Atla með spjótinu á honum miðjum, svá stóð í gegnum hann. Atli mælti við, er hann fekk lagit: „Þau tíðkast hin breiðu spjótin“, segir hann; síðan fell hann fram á þresköldinn. Þá kvámu fram konur, er í stofunni höfðu verit; þær sá, at Atli var dauðr. Þá var Þorbjörn á bak kominn, ok lýsti víginu á hendr sér, ok reið heim eftir þat. Ásdís húsfreyja sendir eftir mönnum, ok var búit um lík Atla, ok var hann jarðaðr hjá föður sínum; hann var

mjök harmdauði, því hann hafði verit bæði vitr ok vinsæll. Engi kvámu fram fégjöld fyrir víg Atla; enda beiddist engi bóta, því at Grettir átti eftirmálit, ef hann kæmi út. Stóðu þessi mál kyrr um sumarit. Varð Þorbjörn lítt þokkaðr af þessu verki, ok sat þó um kyrt í búi sínu.

46. Þetta sumar, er nú var frá sagt, kom skip út fyrir þing á Gásum. Var þá sagt frá ferðum Grettis; þar með sögðu þeir um húsbrennuna. Við þessa sögu varð Þórir í Garði afar reiðr, ok þóttist hann þar at sonarhefndum sjá eiga sem Grettir var. Reið Þórir við fjölmenni mikit, ok reifði á þingi brennumálit, enn menn þóttust ekki kunna til at leggja, meðan engi var til svara. Þórir kveðst eigi annat vilja, enn at Grettir væri sekr gerr um alt landit fyrir slík óverk. Þá svarar Skafti lögsögumaðr: „Víst er þetta ilt verk, ef svá er, sem þetta er sagt; enn 'jafnan er hálfsögð saga, ef einn segir', því at fleiri eru þess fúsari, at færa þangat, sem eigi berr betr, ef tvent er til; nú mun ek eigi leggja órskurð á, at Grettir sé sekr gerr um þetta at svá gervu". Þórir var maðr heraðsríkr ok höfðingi mikill, enn vinsæll af mörgu stórmenni; gekk hann at svá fast, at engu kom við um sykn Grettis. Gerði Þórir Gretti þá sekan um alt landit, ok var honum síðan þyngstr allra sinna mótstöðumanna,

sem oft bar raun á; hann lagði þá þegar fé til höfuðs honum sem öðrum skógarmönnum, ok reið við þat heim. Margir mæltu, at þetta væri meir gert af kappi, enn eftir lögum, enn þó stóð svá búit. Varð nú tíðendalaust fram yfir miðsumar.

47. At áliðnu sumri kom Grettir Ásmundarson út í Hvítá í Borgarfirði; fóru menn til skips um heraðit. Þessi tíðendi kómu öll senn til Grettis: þat fyrst, at faðir hans var andaðr, annat þat, at bróðir hans var veginn, þat þriðja, at hann var sekr gerr um alt landit. Þá kvað Grettir vísu þessa:

(30) **Alt kom senn at svinuum**
sekt mín bragar tíni
föður skal drengr af dauða
drjúghljóðr ok svá bróður.
Þó skal margr í morgin,
mótrunnr Heðins snótar,
brjótr um slíkar sútir
sverðs daprari verða.

Svá segja menn, at Grettir brygði engan veg skapi við þessar fréttir, ok var jafnglaðr sem áðr. Nú sat Grettir við skip um hríð, því at hann fekk engan fararskjót, sem honum gatst at. Sveinn hét maðr, er bjó at Bakka, upp frá Þingnesi; hann var góðr bóndi ok kátr maðr, ok kvað oft, svá at gaman var at. Hann átti merhryssi eitt, brúnt at lit, allra hrossa skjótast; þat kallaði Sveinn Söðulkollu. Grettir

fór eina nátt burt af Völlum, því at hann vildi eigi at kaupmenn yrði varir við. Hann fekk sér kufl svartan, ok steypti utan yfir klæði, ok duldist svá. Hann gekk upp hjá Þingnesi, ok svá upp til Bakka; var þá ljóst orðit. Hann sá brúnt hross við túnit, ok fór til ok lagði við beizl, steig á bak ok reið upp með Hvítá, ok fyrir neðan Bæ, ok svá til Flókadalsár ok svá upp á götur fyrir ofan Kálfanes. Vinnumenn á Bakka stóðu upp í þann tíma, ok sögðu til bónda, at maðrinn var á bak kominn. Hann stóð upp ok brosti at, ok kvað þetta:

(31) Heðan reið á brott beiðir
barðells næri garði;
þjófr lét hönd um hrífa,
hjalmþollr, Söðulkollu.
Sá man Freyr at fleirum
fullsterkr svaðilverkum
Þundar skýss enn þessu;
þat heilr, hann man bellinn.

Síðan tók hann hest sinn, ok reið eftir. Grettir reið þar til, er hann kom upp fyrir bæinn á Kroppi; þar fann hann mann, er nefndist Halli ok kvaðst fara skyldu ofan til skips á Völlu. Grettir kvað vísu:

(32) Segðu í breiðar bygðir
bráðlyndr, at þú fyndir
uppi alt hjá Kroppi,
almþollr, Söðulkollu.
Þar var staddr á steddu

— strjúk allmikinn, Halli, —
drengr sá's drýgir löngum
dufl í svörtum kufli.

Ok nú skilja þeir, ok fór Halli ofan eftir götum, ok alt ofan at Kálfanesi, áðr Sveinn kom á móti honum. Þeir kvöddust skjótt. Þá kvað Sveinn:

(33) Sáttu, reið enn reitni
— raun 's oss mikil — hrossi
slyttimákr — at slíku —
slægr frá næstu bæjum?
Heraðsmenn skulu hvinni
hefning fyr þat nefna;
bera skal búk at hváru
blán, ef náik hánum.

„Máttu þat af því,“ kvað Halli, „ek fann þann mann, er ríða kvaðst Söðulkollu, ok bað mik þat segja ofan í bygðina ok heraðit; var sá mikill vexti, ok var í svörtum kufli“. „Eiga þykkist hann nökkut undir sér“, kvað bóndi, „ok skal ek vita, hverr hann er“, ok reið síðan eftir honum. Grettir kom í Deildartungu. Var þar úti kona; Grettir fann hana at máli, ok kvað vísu:

(34) Færðu hafloga hirði
— hér ferr braut gripr lautar —
allvelborin vella
vígdís, gamanvísu.
Ek vilda svá jöldu
Yggs líðgjafi ríða

sæt at ek man gista,
orðrakkr, at Gilsbakka.

Konan nam vísuna. Hann reið eftir þat leið sína. Sveinn kom þar litlu síðar, ok var hon eigi inn gengin, ok þegar hann kom, kvað hann þetta:

(35) Hverr reið hóti fyrri
heðan í róstuveðri
hart á hrossi svörtu
hjörgráðsboði áðan?
Hann man heldr at sönnu
hundcygr í dag undan
djarfr ok dáðum horfinn
drengr sá rekask lengi.

Hon sagði þá slíkt sem henni var kent. Hann hugsaði vísuna ok mælti: „Eigi er ólíklegt, at þessi maðr sé eigi mín leika, enn þó skal ek finna hann“. Reið hann nú eftir með bygðinni; sá jafnan hvárr annars ferð. Veðr var bæði hvast ok vátt. Grettir kom á Gilsbakka um daginn; ok er Grímr Þórhallsson vissi þat, fagnaði hann honum harðla vel, og bauð honum með sér at vera. Hann þektist þat; hann lét lausa Söðulkollu, ok sagði Grími, hversu hon var til komin. Þá kom Sveinn ok steig af baki, ok sá þar hross sitt; hann kvað þetta:

(36) Hverr reið hryssu várri?
Hver verðr raun á launum?
Hverr sá hvinnit stærra?
Hvat man kuflbúinn dufla?

Grettir var þá farinn af vásklæðum sínum, ok heyrði stökuna:

(37) **Heim reið ek hryssu at Grími**
— hann er gildr hjá kotmanni —,
þat man ek launa litlu;
láttu okkr vera sátta.

„Svá skal jafnt vera“, sagði bóndi, „ok er fulllaunuð hrossreiðin“. Eftir þat kvað hvárr sínar vísur, ok kvaðst Grettir eigi mundu at finna við þat, er hann átti eftir sínu at sjá. Var bóndi þar um náttina, ok þeir báðir, ok gerðu at þessu gaman mikit. Þetta kölluðu þeir Söðulkolluvísur. Um morguninn reið bóndi heim, ok skildust þeir Grettir vel. Grímr sagði Gretti marga hluti norðan ór Miðfirði, þá sem gerzt höfðu meðan hann var utan, og þat, at Atli var engu bættr, enn uppgangr Þorbjarnar öxnamegins var svá mikill, at væri óvíst, at Ásdís húsfreyja gæti setið á Bjargi, ef svá stæði. Nú dvaldist Grettir fáar nætur með Grími, því at hann vildi, at engi frétt færi fyrir honum norðr um heiðar. Grímr bað hann vitja sín, ef hann þyrfti ásjár við, — „enn forðast man ek lög, at verða sekr um bjargir við þik“. Grettir kvað honum vel fara — „enn þat er líkara, at síðar muna ek meir við þurfa“. Reið Grettir nú norðr Tvídægru, og svá til Bjargs, ok kom þar á náttarþeli; var fólk alt í svefni, utan móðir hans. Hann gekk á bak húsum, ok þær

dyrr, er þar váru, því at honum váru þar kunnig göng, ok svá til skála, ok at rekkju móður sinnar, ok þreifaðist fyrst fyrir. Hon spurði, hverr þar væri. Grettir sagði til sín. Hon settist þá upp, ok hvarf til hans, ok blés við mæðilega, ok mælti: „Ver velkominn, frændi“, sagði hon, „enn svipul verðr mér sonaeignin; er sá nú drepinn, er mér var þarfastr, enn þú útlægr gerr ok óbótamaðr, enn hinn þriðji er svá ungr, at ekki má at hafast“. „Þat er fornt mál“, sagði Grettir, „at ‚svá skal böl bæta, at bíða annat meira‘; enn fleira er mönnum til huggunar, enn fébætr einar, ok er þat líkast, at hefnt verði Atla, enn þat er til mín kemr, þá munu þar ýmsir sínum hlut fegnir, er vér eigumst við“. Hon kvað þat eigi ólíklegt. Var Grettir þar nú um hríð á fárra manna vitorði, ok fréttist fyrir um atferli heraðsmanna. Höfðu menn eigi spurt til þess, at Grettir væri kominn til Miðfjarðar. Hann spurði, at Þorbjörn öxarmegin var heima, ok var fáment hjá honum; þetta var eftir túnannir.

48. Einn veðrdag góðan reið Grettir vestr yfir hálsa til Þóroddsstaða; hann kom þar nærri hádegi, ok drap á dyrr. Konur gengu út, ok heilsuðu honum; þær kendu hann eigi. Hann spurði at Þorbirni. Þær sögðu hann farinn á engjar at binda hey, ok með honum son hans sextán vetra gamlan, er Arnórr hét. Þor-

björn var starfsmaðr mikill, ok var nær aldri iðjulauss; ok er Grettir hafði þetta spurt, bað hann þær vel lifa, ok reið á burt, ok fram á veginn til Reykja. Þar gengr ein mýrr ofan ór hálsinum, ok var þar á slátta mikil, ok hafði Þorbjörn látit slá þar mikit hey, ok var þá fullþurt; ætlaði hann þat heim at binda, ok sveinninn með honum, enn kona tók rökin. Grettir reið nú neðan á teiginn, enn þeir feðgarnir váru ofar, ok höfðu bundið eina klyf, enn váru þá at annarri. Þorbjörn hafði sett skjöld sinn ok sverð við klyfina, enn sveinninn hafði handöxi hjá sér. Þorbjörn sá manninn, ok mælti við sveininn: „Maðr ríðr þar at okkr, ok skulu vit hætta at binda heyit, og vita hvat hann vill"; ok svá gerðu þeir. Grettir steig af baki; hann hafði hjálm á höfði, ok gyrðr saxinu, ok spjót mikit í hendi, ok engir krókarnir á, ok var silfrrekinn falrinn á; hann settist niðr, ok drap ór geirnaglann, því at hann vildi eigi, at Þorbjörn mætti aftr senda. Þá mælti Þorbjörn: „Þetta er mikill maðr, ok eigi kann ek mann á velli at sjá, ef þat er eigi Grettir Ásmundarson, ok man hann þykkjast eiga ærnar sakir við oss, ok verðum við rösklega, ok látum engan bilbug á okkr sjá; skulu vit fara at með ráðum, ok mun ek ganga at honum framan, ok sjá, hversu til tekst með okkr, því at ek treysti mér við hvern mann, ef ek á ein-

um at mæta, enn þú gakk á bak honum, ok högg tveim höndum í milli herða honum með öxinni; þarftu eigi at varast, at hann geri þér mein, síðan er hann snýr baki at þér". Engan hafði Þorbjörn hjálm, ok hvárrgi þeira. Grettir gekk á mýrina, ok þegar hann kemr í skotmál við þá, skaut hann spjóti at Þorbirni, enn þat var lausara á skaftinu, enn hann ætlaði, ok geigaði á fluginu, ok hljóp af skaftinu ok niðr í jörðina. Þorbjörn tók skjöldinn ok setti fyrir sik, enn brá sverðinu, ok sneri á móti Gretti, er hann kendi hann. Grettir brá þá saxinu, ok sveipaði því til nökkut, svá at hann sá, hvar piltrinn stóð á baki honum, ok því hafði hann sik lausan við; er hann sá, at piltrinn var kominn í höggfæri við sik, þá reiddi hann hátt saxit; laust hann bakkanum saxins í höfuð Arnóri svá hart, at haussinn brotnaði, ok var þat hans bani. Þá hljóp Þorbjörn mót Gretti, ok hjó til hans, enn hann brá við buklara hinni vinstri hendi, ok bar af sér, enn hann hjó fram saxinu, ok klauf skjöldinn af Þorbirni, ok kom saxit í höfuðit honum svá hart, at í heilanum stóð, ok fell hann af þessu höggi dauðr niðr. Eigi veitti Grettir Þorbirni fleiri áverka. Leitaði hann þá at spjóti sínu ok fann eigi. Gekk hann þá til hests síns, ok reið út til Reykja, ok lýsti þar vígunum. Kona sú, er var á engiteignum, sá á vígin; hljóp hon

þá heim felmtsfull, ok sagði, at Þorbjörn var veginn, ok þeir feðgar báðir. Þetta kom mjök á þá óvara, er heima váru, því at engi vissi um ferðir Grettis. Var þá sent eftir mönnum á næstu bæi; kom þar brátt margt manna; færðu líkin til kirkju. Þóroddr drápustúfr tók við eftirmáli um vígin, ok hafði hann þegar flokk uppi. Grettir reið heim til Bjargs, ok fann móður sína, ok sagði þenna atburð. Hon varð glöð við þetta, ok kvað hann nú hafa líkzt í ætt Vatnsdæla — „enn þó mun þetta upphaf ok undirrót sekta þinna; veit ek þat víst, at þú mátt eigi hér langvistum vera sakir frænda Þorbjarnar, enn þó mega þeir nú vita, at þér kann nökkut at þykkja“. Grettir kvað þá vísu:

(39) Varð í veðrafirði
vápnsóttr í byr Þróttar
— æst fór Arfs ok Gneista
afl — fangvinur Hafla.
Nú's ósjötlat Atla
andrán þat's vas hánum
— dauðr hné — fyrr — á friðri
fold — maklega goldit.

Ásdís húsfreyja kvað satt vera — „enn eigi veit ek, hvat ér þú ætlar nú til ráða at taka“. Grettir kvaðst nú mundu leita til vina sinna ok frænda vestr til sveita, enn engi vandræði skal þér af mér leiða“, sagði hann. Bjóst hann þá til ferðar, ok skildu þau mæðgin með kær-

leikum. Fór hann fyrst til Mela í Hrútafjörð, ok sagði Gamla mági sínum alt þat, sem til hafði borit um vígit Þorbjarnar. Gamli bað, at hann skyldi flýta sér ór Hrútafirði, meðan þeir halda flokkinum, frændr Þorbjarnar — „enn veita skulu vér þér at eftirmáli um víg Atla, slíkt er vér megum". Eftir þat reið Grettir vestr yfir Laxárdalsheiði, ok létti eigi fyrr, enn hann kom í Ljárskóga til Þorsteins Kuggasonur ok dvaldist þar lengi um haustit.

49. Þóroddr drápustúfr fréttist fyrir, hverr at vegit myndi hafa Þorbjörn, ok þá feðga, ok er þeir kvámu til Reykja, var þeim sagt, at Grettir hefði þar komit, ok lýst vígunum á hendr sér. Þóroddr þóttist nú sjá, hversu farit hafði; fór hann þá til Bjargs, ok var þar margt manna fyrir, ok spurði hvárt Grettir væri þar. Húsfreyja sagði hann hefði á burt riðit, ok hon færði hann eigi í fylgsni — „ef hann væri hér; munu þér nú vel við una, at svá búit standi; var eigi ofhefnt fyrir víg Atla, þó at þetta kæmi fyrir; spurðu þér eigi at, þótt ek hefða skapraun af því; er nú ok vel, þó svá standi". Riðu þeir þá heim, ok þótti eigi hægt til atgerða. Spjótit þat, sem Grettir hafði týnt, fanst eigi fyrr enn í þeira manna minnum, er nú lifa; þat spjót fanst á ofanverðum dögum Sturlu lögmanns Þórðarsonar, ok í þeiri mýri, er Þorbjörn fell, ok heitir þar nú

Spjótsmýrr, ok hafa menn þat til merkja, at Þorbjörn hafi þar drepinn verit, þótt í sumum stöðum segi, at hann hafi á Miðfitjum drepinn verit. Þeir frændr spyrja, at Grettir var í Ljárskógum; söfnuðu þeir þá mönnum saman, ok ætluðu til Ljárskóga. Enn er Gamli varð þess varr frá Melum, gerði hann þeim Þorsteini ok Gretti vissu um ferðir Hrútfirðinga; ok er Þorsteinn varð þess varr, sendi hann Gretti inn í Tungu til Snorra goða, því at þá var málfriðr með þeim, ok lagði Þorsteinn þat til ráðs með Gretti, at hann beiddi Snorra ásjá, enn ef hann yrði eigi við, bað hann Gretti fara vestr á Reykjahóla til Þorgils Arasonar — „ok mun hann við þér taka í vetr; hafst við í Vestfjörðum þar til sem sjötlast þessi málaferli“. Grettir kvaðst hans ráðum hlíta mundu. Reið hann þá inn í Tungu, ok fann Snorra goða at máli, ok beiddi hann viðtöku. Snorri svarar: „Ek gerumst nú gamall maðr, ok nenni ek nú eigi at halda seka menn, ef mik rekr engi nauðsyn til; eða hvat bar nú til, er öldungrinn vísaði þér nú frá sér?“ Grettir kvað Þorstein oft hafa vel til sín gert — „enn fleiri mun nú við þurfa, enn hans eins, ef duga skal“. Snorri mælti: „Til mun ek leggja orð mín, ef þér mætti lið at verða, enn annarsstaðar skaltu til leita um vistarferli þín, enn hjá mér“. Skildu þeir at svá mæltu. Sneri Grettir

þá vestr til Reykjaness. Hrútfirðingar kvámust með flokk sinn á Sámsstaði; þá fréttu þeir, at Grettir var burt ór Ljárskógum, ok hurfu þar aftr.

50. Grettir kom á Reykjahóla nær vetrnáttum, ok beiddi Þorgils vetrarvistar. Þorgils sagði, at honum væri til reiðu matr, sem öðrum frjálsum mönnum — „enn eigi er hér vönd vistargerð". Grettir kvaðst eigi um þat vanda. „Er hér enn annarr hlutr til vandhæfa", sagði Þorgils; „þeir menn ætla hér til vistar, er nökkut þykkja vanstiltir, sem eru þeir fóstbræðr Þorgeirr ok Þormóðr; veit ek eigi, hversu yðr hentar saman at vera, enn þeira vist skal hér jafnan vera, er þeir vilja; nú máttu vera hér, ef þú vilt, enn engum yðar skal duga at eiga ilt við annan". Grettir sagði, at hann myndi á engan mann leita fyrri, ok einkanlega ef bóndi vildi svá. Litlu síðar kvámu þeir fóstbræðr heim. Eigi fell blítt á með þeim Þorgeiri ok Gretti, enn Þormóðr lét sér vel fara. Þorgils bóndi sagði þeim fóstbræðrum alt slíkt, sem hann sagði Gretti; enn þeir gerðu svá mikil metorð hans, at hvárigir lögðu öðrum öfugt orð, enn þó fóru eigi þykkjur þeira saman. Leið nú svá öndverðr vetrinn af. Þat segja menn, at Þorgils bóndi átti eyjar þær, sem Ólafseyjar heita; þær liggja út á firðinum, hálfa

aðra viku undan Reykjanesi; þar átti Þorgils bóndi uxa góðan, ok hafði eigi sóttr orðit um haustit; talaði Þorgils um jafnan, at hann vildi ná honum fyrir jólin. Þat var einn dag, at þeir fóstbræðr bjoggust til at sækja uxann, ef þeim fengist hinn þriði maðrinn til liðs. Grettir bauð at fara með þeim, enn þeir létu vel yfir því; fara síðan þrír á teinæringi. Veðr var kalt ok lék á norðan. Skipit stóð í Hvalshausshólmi. Sigldu þeir út, ok græddist heldr vindrinn; kvámu við eyjarnar, ok tóku uxann. Þá spurði Grettir, hvárt þeir vildi heldr leggja út uxann, eða halda skipinu, því at brim mikit var við eyna. Þeir báðu hann halda skipinu. Hann stóð við mitt skipit á þat borð, er frá landi horfði; tók honum sjárinn undir herðablöðin, ok helt svá, at hvergi sveif. Þorgeirr tók upp uxann aftan, enn Þormóðr framan, ok hófu svá út í skipit; settust síðan til róðrar, ok reri Þormóðr í hálsi, enn Þorgeirr í fyrirrúmi, enn Grettir í skut, ok heldu inn í flóann. Ok er þeir kvámu inn fyrir Hafraklett, þá styrmdi at þeim; þá mælti Þorgeirr: „Frýr nú skutrinn skriðar“. Grettir svarar: „Eigi skal skutrinn eftir liggja, ef allvel er róit fram í“. Þorgeirr fell þá svá fast á árar, at af gengu báðir háirnir. Þá mælti hann: „Legg þú til, Grettir, meðan ek bæti at hánum. Grettir dró þá fast árarnar, meðan

Þorgeirr bætti at hánum; enn er Þorgeirr tók at róa, höfðu svá lúizt árarnar, at Grettir hristi þær í sundr á borðinu. Þormóðr kvað betra at róa minna, ok brjóta ekki. Grettir þreif erði tvau, er lágu í skipinu, ok rak borur stórar á borðstokkunum, ok reri svá sterklega, at brakaði í hverju tré; enn með því at skip var gott, enn menn heldr í röskvara lagi, þá náðu þeir Hvalshaussshólm. Grettir spyrr, hvárt þeir vildi heldr fara heim með uxann, eða setja upp skipit. Þeir kjöru heldr at setja upp skipit, ok settu þeir upp með öllum sjánum, þeim sem í var, ok jöklinum, enn þat var mjök sýlt, enn Grettir leiddi uxann, ok var hann mjök stirðr í böndunum, enn allfeitr; varð honum mjök mætt; enn þá er hann kom neðan hjá Titlingsstöðum, þraut uxann gönguna. Þeir fóstbræðr gengu til húss, því at hvárigir vildu veita öðrum at sínu hlutverki. Þorgils spyrr at Gretti, enn þeir sögðu, hvar þeir höfðu skilit. Hann sendi þá menn á móti honum, ok er þeir kvámu ofan undir Hellishóla, sá þeir hvar maðr fór í móti þeim, ok hafði naut á baki, ok var þar kominn Grettir, ok bar þá uxann. Undruðust þá allir, hversu mikit hann gat orkat. Lék Þorgeiri næsta öfund á um afl Grettis. Þat var einn dag nökkut eftir jól, at Grettir fór í laug einn saman. Þorgeirr vissi þat, ok mælti við Þormóð: „Förum vit til, ok vitum,

hversu Gretti bregðr við, ef ek ræð á hann, þá er hann ferr frá lauginni". „Eigi er mér um þat", sagði Þormóðr, „ok muntu ekki gott fá af honum". „Fara vil ek þó", sagði Þorgeirr. Snýr hann nú ofan á brekkuna, ok bar hátt öxina. Grettir gekk þá neðan frá lauginni, ok er þeir fundust, mælti Þorgeirr: „Er þat satt, Grettir", sagði hann „at þú hafir þat mælt, at þú skyldir aldri renna fyrir einum?" „Eigi veit ek þat svá víst", sagði Grettir, „enn skamt hefi ek fyrir þér runnit", kvað Grettir. Þorgeirr reiddi þá upp öxina. Í því hljóp Grettir undir Þorgeir, ok færði hann niðr allmikit fall. Þorgeirr mælti þá til Þormóðar: „Skaltu standa hjá, er fjándi sá drepr mik undir sik?" Þormóðr þreif þá í fætr Grettis, ok ætlaði at draga hann ofan af Þorgeiri, ok fekk ekki at gert. Hann var gyrðr saxi, og ætlaði að bregða; þá kom Þorgils bóndi at, ok bað þá vera spaka ok fást eigi við Gretti. Þeir gerðu svá, ok sneru þessu í gaman. Eigi áttust þeir fleira við, svá at getit sé. Þótti mönnum Þorgils mikla gæfu til hafa borit, at stilla slíka ofstopamenn; enn er vára tók, fóru þeir á burt allir. Grettir fór inn til Þorskafjarðar; var hann spurðr at, hversu honum hefði líkat vistargerðin eða vetrvistin á Reykjahólum. Hann svarar: „Þar hefi ek svá verit, at ek hefi jafnan mínum mat

orðit fegnastr, þá er ek náða honum". Fór hann síðan vestr yfir heiðar.

51. Þorgils Arason reið til þings með fjölmenni. Kom þar alt stórmenni um landit. Brátt fundust þeir Skafti lögmaðr, ok tóku tal með sér; þá mælti Skafti: „Er þat satt, Þorgils, at þú hafir haldit þá þrjá menn í vetr, er mestir ójafnaðarmenn þykkja vera, og þó allir sekir, ok stilt þá svá, at engi hefir öðrum mein gert?" Þorgils segir, at þat var satt. Skafti mælti: „Mikill höfðingsskapr er slíkt, eða hversu þykkir [þér] hverr þeira skapi farinn? eða hverr hreystimaðr hverr þeira mun vera? Þorgils sagði: „Alla ætla ek þá fullröskva til hugar; enn þeir eru tveir, at ek ætla hræðast kunna; er þat þó ólíkt, því at Þormóðr er maðr guðhræddr ok trúmaðr mikill, enn Grettir er svá myrkfælinn, at hann þorir hvergi at fara, þegar at myrkva tekr, ef hann gerði eftir skapi sínu; enn Þorgeir frænda minn hygg ek eigi hræðast kunna". „Svá mun hverr skapi farinn, sem þú segir", segir Skafti; skildu þeir svá talit. Á þessu alþingi kærði Þóroddr drápustúfr um víg Þorbjarnar öxnamegins, því at hann hafði eigi fram komit á Húnavatnsþingi fyrir frændum Atla; hugði hann, at hér myndi hans mál síðr fyrir borð borit. Þeir frændr Atla sóttu Skafta at málinu, enn hann kvaðst sjá lögvörn í því, svá at þar myndi fullar fébætr

fyrir koma. Síðan váru málin í gerð lagin, ok var þat flestra ætlan, at vígin myndi á standast Atla ok Þorbjarnar; enn er Skafti vissi þat, gekk hann til gerðarmanna, ok spurði, hvaðan þeir tóku þat. Þeir kölluðu þá jafna bændr, er vegnir váru. Skafti spyrr: „Hvárt var fyrr Grettir sekr gerr, eða Atli var veginn?“ Enn er þat var reiknat, þá varð þat vikumunr, er Grettir var sekr gerr á alþingi, enn hitt varð þegar eftir þingit. Skafti mælti: „Þat grunaði mik, at yðr myndi yfir sjást um málatilbúnaðinn, at þér helduð þann aðila, er sekr var áðr, ok hvárki mátti sín mál verja né sækja. Nú segi ek Gretti ekki eiga at gera með vígsmálinu, ok taki eftirmál sá, sem næstr er at lögum“. Þá mælti Þóroddr drápustúfr: „Hverr skal þá svara víginu Þorbjarnar bróður míns?“ „Sjái þér sjálfir fyrir því“, segir Skafti; „enn eigi munu frændr Grettis ausa fé fyrir hann eða verk hans, ef honum kaupist engi friðr“. Ok er þess varð varr Þorvaldr Ásgeirsson, at Grettir var af sagðr eftirmálinu, leituðu þeir þá eftir, hverir næstir váru; urðu þá skyldastir þeir Skeggi, son Gamla at Melum, ok Óspakr, son Glúms af Eyri ór Bitru; þeir váru báðir kappsmenn miklir ok framgjarnir. Varð Þóroddr nú at lúka bætr fyrir víg Atla; var þat tvenn hundruð silfrs. Þá lagði til Snorri goði: „Vili þér nú, Hrútfirðingar,“ sagði hann, „at niðr falli fégjald

þetta, ok verði Grettir sykn? því at ek ætla, at hann verði sárbeittr í sektinni". Þeir frændr Grettis tóku vel undir þat, ok sögðust aldri hirða um fé, ef hann fengi frið ok frelsi. Þóroddr kvaðst sjá, at hans hlutr varð erfiðr, ok lézt þenna mundu upp taka fyrir sína hönd. Snorri bað þá vita áðr, hvárt Þórir ór Garði vildi leyfi til leggja, at Grettir yrði sykn; enn er hann varð þess víss, brást hann reiðr við, ok kvað Gretti aldri skyldi ór sektum ganga eða komast, — „ok at firr, at hann verði sykn", sagði hann, „at meira fé skyldi leggja til höfuðs honum, enn nökkurum öðrum skógarmönnum". Enn er hann tók þetta svá þvert, varð ekki af sykninni. Tóku þeir Gamli féit til sín, ok varðveittu; enn Þóroddr drápustúfr fekk engar bætr eftir Þorbjörn bróður sinn. Lögðu þeir Þórir þá fé til höfuðs Gretti, þrjár merkr silfrs hvárr þeira; þat þótti mönnum nýlunda, því at aldri hafði verit meira lagt enn þrjár merkr. Snorri kvað þetta óvitrlegt, at bekkjast til at hafa þann mann í sektum, er svá miklu illu mætti orka, ok kvað þess margan gjalda mundu. Skildu menn við þat, ok riðu heim af þinginu.

52. Þá er Grettir kom yfir Þorskafjarðarheiði í Langadal, lét hann sópa greipr um eignir smábænda, ok hafði af hverjum þat, er hann vildi; tók hann af sumum vápn, enn sumum

klæði; lögðu þeir allmisjafnt af, enn allir sögðust nauðgir láta, þegar hann var á burtu. Þá bjó í Vatnsfirði Vermundr enn mjóvi, bróðir víga-Styrs; hann átti Þorbjörgu dóttur Óláfs pá Höskuldssonar; hon var kölluð Þorbjög en digra. Vermundr var þenna tíma til þings riðinn, er Grettir var í Langadal. Hann fór ofan yfir háls til Laugabóls; þar bjó sá maðr, er Helgi hét; hann var þar helzt fyrir bændum. Þaðan hafði Grettir góðan hest, er bóndi átti. Þaðan fór hann inn til Gervidals; þar bjó sá maðr, er Þorkell hét; hann var vel birgr at kosti, og þó lítilmenni; hafði Grettir þaðan slíkt sem hann vildi, ok þorði Þorkell eigi at at finna, eða á at hálda. Þaðan fór Grettir til Eyrar, ok svá út þeim megin fjarðar, ok hafði af hverjum bæ vist ok klæði, ok gerði mörgum harðleikit, ok þótti flestum þungt undir at búa. Grettir fór nú djarflega, ok hafði engi varðhöld á sér; hann fór nú unz er hann kom í Vatnsfjarðardal, ok fór þar til sels; dvaldist hann þar margar nætr, ok lá þar í skógum ok svaf ok hugði eigi at sér. Enn er smalamenn vissu þat, fóru þeir til bæjar, ok sögðu, at sá dólgr væri kominn í bygðina, at þeim þótti eigi dæll viðfangs. Söfnuðust þá bændr saman, ok höfðu þrjá tigu manna; leyndust þeir í skóginum, svá at Grettir vissi ekki til, ok létu smalamann halda njósnum til, nær færi gæfi á Gretti, enn

þó vissu þeir ógerla, hverr maðrinr. var. Nú bar svá til einn dag, þá er Grettir lá ok svaf, at bændr kvámu at honum; ok er þeir sá hann, áttu þeir ráðagerð um, hversu þeir skyldi taka hann, svá at minst yrði manntjóu í, ok skipuðu til, at tíu skyldi á hann hlaupa, enn sumir skyldi bera bönd at fótunum. Þeir gerðu nú svá, ok fleygðu sér ofan á hann, enn Grettir brá við svá hart, at þeir hrutu af honum; enn hann komst á kné, ok í því gátu þeir kastað böndum á hann ok fætr honum. Þá spyrndi Grettir svá fast við eyrun á tveimr at þeir lágu í roti. Nú hljóp á hann hverr at öðrum, enn hann ruddist um fast ok lengi, enn þó gátu þeir hlaðit honum um síðir, ok bundu hann. Eftir þat áttu þeir um at tala, hversu við hann skyldi gera; báðu þeir Helga af Laugabóli taka við honum ok annast hann. þar til at Vermundr kæmi heim af þingi. Hann svarar, at „annat ætla ek mér þarfara, enn láta húskarla mína sitja yfir honum, því at ek á lönd erfið, ok kemr hann aldri í mína ferð“. Þá báðu þeir Þorkel í Gervidal við honum at taka; kváðu hann vera nógtamann. Þorkell mælti í móti, ok kvað engan kost á því, — „þar sem ek ligg einn í húsi ok kerling mín, enn hvar fjarri öðrum mönnum, ok komi þér eigi þeim kassa á mik“, sagði hann. „Þú Þórálfr á Eyri“, sögðu þeir, „tak við Gretti, ok

ger til hans vel um þingit; ella fær þú hann af þér til næsta bæjar ok ábyrgst, at hann verði eigi lauss; set hann svá bundinn niðr, sem nú tekr þú við honum". Hann svarar: „Eigi vil ek við Gretti taka, því at ek hefi hvárki til föng né fé at halda hann; hefir hann ok eigi á minni jörðu tekinn verit; lízt mér heldr vandræði enn virðing við honum að taka, eða gera nökkut með honum, ok hann kemr aldri í mín hús inn". Eftir þat leituðu þeir við hvern búanda, ok mæltu allir í móti, ok eftir þessu viðtali þeira hafa kátir menn sett fræði þat, er Grettisfærsla hét, ok aukit þar í kátlegum orðum til gamans mönnum. Enn er þeir höfðu þetta talat lengi, þá kom þat ásamt með þeim, at þeir myndi eigi gera happ sitt at óhappi, ok fóru til, ok reistu gálga þar þegar í skóginum, ok ætluðu að hengja Gretti, ok hlömmuðu nú mjök yfir þessu. Þá sá þeir ríða sex menn neðan eftir dalnum; var einn í litklæðum. Þeir gátu, at þar myndi fara Þorbjörg húsfreyja ór Vatnsfirði, ok svá var; ætlaði hon til sels. Hon var skörungr mikill og stórvitr; hon hafði heraðsstjórn ok skipaði öllum málum, þegar Vermundr var eigi heima. Hon veik þangat at, sem mannfundrinn var, ok var hon af baki tekin. Bændr fögnuðu henni vel. Hon mælti þá: „Hvat þingi hafi þér? eða hverr er þessi hinn hálsdigri, er hér

sitr í böndum?“ Grettir nefndi sik ok heilsaði henni. Hon svarar: „Hvat rak þik til þess, Grettir“, sagði hon, „at þú vildir gera hér óspektir þingmönnum mínum?“ „Eigi má nú við öllu sjá; vera varð ek nökkursstaðar“. „Slíkt er mikit gæfuleysi“, segir hon, „at vesalmenni þessi skyldi taka þik, svá at ekki lagðist fyrir þik, eða hvat ætlið þér nú af honum at gera?“ Bændr sögðu henni, at þeir ætluðu at festa hann á gálga fyrir óspektir sínar. Hon svarar: „Vera má, at Grettir hafi sakir til þess, enn ofráð man þat verða yðr Ísfirðingum at taka Gretti af lífi, því at hann er maðr frægr ok stórættaðr, þó at hann sé eigi gæfumaðr; eða hvat viltu nú vinna til lífs þér, Grettir, ef ek gef þér líf?“ Hann svarar: „Hvat mælir þú til?“ „Þú skalt vinna eið“, sagði hon, „at gera engar óspektir hér um Ísafjörð, engum skaltu hefna, þeim sem í atför hafa verit at taka þik“. Grettir kvað hana ráða skyldu. Síðan var hann leystr; ok þá kvaðst hann mest bundizt hafa at sínu skaplyndi, at hann sló þá eigi, er þeir hældust við hann. Þorbjörg bað hann fara heim með sér, ok fekk honum hest til reiðar. Fór hann þá heim í Vatnsfjörð, ok beið þar til þess, er Vermundr kom heim, ok gerði húsfreyja vel við hann. Varð hon af þessu mjök fræg víða um sveitir. Vermundr var ófrýnn, er hann kom heim, ok spurði, hví

Grettir væri þar. Þorbjörg sagði alt, sem farit hafði með þeim Ísfirðingum. „Hvers naut hann at því", sagði Vermundr, „er þú gaft honum líf?" „Margar greinir váru til þess", sagði Þorbjörg; „þat fyrst", segir hon, „at þú munt þykkja meiri höfðingi, enn áðr, er þú áttir þá konu, er slíkt þorði at gera; þá myndi þat ok ætla Hrefna frændkona hans, at ek mynda eigi láta drepa hann; þat hit þriðja, at hann er hinn mesti afreksmaðr í mörgum greinum". „Vitr kona ertu", sagði Vermundr, „í flestu, ok haf þökk fyrir". Þá mælti hann til Grettis: „Lítit lagðist nú fyrir þik, þvílíkr garpr sem þú ert, er vesalmenni skyldi taka þik, ok ferr svo jafnan óeirðarmönnum". Grettir kvað þá vísu þessa:

(40) Mitt vas gilt
gæfuleysi
í marþaks
miðjum firði,
es gamlir
grísir skyldi
halda mér
at höfuðbeinum.

„Hvat vildu þeir af þér gera", kvað Vermundr „þá er þeir höfðu tekið þik?" Grettir kvað:

(41) Sögðu mér
þau's Sigarr veitti
mægða laun
margir hæfa,
unz lofgróinn
laufi sæmdar

reynirunn
rekkar fundu.

Vermundr mælti: „Hvárt mundu þeir hafa hengt þik, ef þeir einir hefði um vélt?“ Grettir kvað:

(42) Myndak sjalfr
í snöru egnda
helzti brátt
höfði stinga,
ef Þorbjörg
þessu skaldi
— hon es allsnotr —
eigi byrgi.

Vermundr mælti: „Hvárt bauð hon þér til sín?“ Grettir kvað:

(43) Mik bað hjalp
handa tveggja
Sifjar vers
með sér fara;
sú gaf þveng
Þundar beðju
góðan hest,
es mik gæddi friði.

„Mikil man verða æfi þín ok erfið“, segir Vermundr, „ok er þér kent at varast óvini þína, enn eigi nenni ek at halda þik, ok hafa þar fyrir þykkju margra ríkra manna; er þér enn bezt að leita til frænda þinna, enn fáir munu verða til at taka þik, ef öðru megu við koma; ertu ok eigi auðkvæðr til fylgdar við flesta menn“. Grettir var í Vatnsfirði nökkura hríð, ok fór þaðan til Vestfjarða, ok leitaði til margra

göfugra manna, ok bar jafnan eitthvert við, þat er engi tók við honum.

53. Um haustit, er á leið, sneri Grettir aftr hið syðra, ok létti eigi fyrr, enn hann kom í Ljárskóga til Þorsteins Kuggasonar, frænda síns, ok var þar vel við honum tekit. Bauð Þorsteinn honum með sér at vera um vetrinn, ok þat þektist hann. Þorsteinn var iðjumaðr mikill ok smiðr, ok helt mönnum mjök til starfa. Grettir var lítill verklundarmaðr, ok því fór lítt skap þeira saman. Þorsteinn hafði látit gera kirkju á bæ sínum. Hann lét gera brú heiman frá bænum; hon var ger með hagleik miklum, enn utan í brúnni undir ásunum, þeim er upp heldu brúnni, var gert með hringum, ok dynbjöllur, svá at heyrði yfir til Skarfsstaða, hálfa viku sjávar, ef gengit var um brúna, svá hristust hringarnir. Hafði Þorsteinn mikinn starfa fyrir þessarri smíð, því at hann var járngerðarmaðr mikill. Grettir var atgangsmikill at drepa járnit, enn nenti misjafnt, enn þó var hann spakr um vetrinn, svá at ekki bar til frásagnar. Enn er Hrútfirðingar fréttu, at Grettir var með Þorsteini, höfðu þeir flokk uppi er vára tók. Enn er Þorsteinn frétti þat, sagði hann Gretti, at hann leitaði sér annars hælis, enn vera þar, — „því at ek sé, at þú vilt ekki starfa, enn mér henta eigi þeir menn, sem ekki vinna". „Hvert vísar þú mér þá?" sagði Grett-

ir. Þorsteinn bað hann fara suðr um land, ok finna frændr sína, — „enn vitja mín ef þeir duga eigi þér“. Grettir gerir nú svá, at hann fór suðr til Borgarfjarðar á fund Gríms Þórhallssonar, ok dvaldist þar fram yfir þing. Grímr vísaði honum til Skafta lögmanns á Hjalla. Grettir fór suðr hinar neðri heiðar, ok létti eigi fyrr, enn hann kom í Tungu til Þórhalls Ásgrímssonar, Elliða-Grímssonar, ok fór lítt með bygðum. Þórhallr kendist við Gretti sakir foreldra sinna, ok þá var Grettir nafnkunnr mjök um alt land af atgervi sinni. Þórhallr var vitr maðr, ok gerði vel til Grettis, enn eigi vildi hann vist hans þar á lengdar.

54. Grettir fór ór Tungu upp til Haukadals, ok þaðan norðr á Kjöl, ok hafðist þar við um sumarit lengi, ok var nú eigi traust, at hann tæki eigi af mönnum plögg sín, þeim sem fóru norðr eða norðan um Kjölinn, því at honum varð ilt til féfanga. Þat var einn dag, at Grettir var jafnan norðr á Dúfunesskeiði, at hann sá, at maðr reið norðan eftir Kilinum; sá var mikill á baki, ok hafði góðan hest, ok beizl háseymt, vel tornat. Annan hest hafði hann í taumi, ok á töskur. Þessi maðr hafði síðan hatt á höfði, ok sá óglögt í andlit honum. Gretti leizt vel á hestinn ok þing hans, ok fór til móts við hann, ok heilsaði honum, ok spurði hann at nafni, enn hann kvaðst Loftr heita; —

„veit ek, hvat þú heitir“, sagði hann, „þú munt vera Grettir hinn sterki Ásmundarson, eða hvert viltu fara?“ „Ekki hefi ek staðnefnt um þat“, sagði Grettir, „enn þat er erendi mitt, at vita ef þú vilt af leggja nökkurt plagg af því, sem þú ferr með“. Loftr svarar: „Hví mun ek fá þér þat, sem ek á? eða hvat viltu við gefa?“ Grettir svarar: „Hefir þú eigi spurt þat, at ek legg eigi fé í móti? ok sýnist þó þat flestum, at ek fái þat, sem ek vil“. Loftr mælti: „Bjóð þú þeim þessa kosti, er þeir þykkja góðir, enn eigi vil ek svá láta þat er ek á, ok fari hvárir sinn veg“, ok reið fram hjá Gretti, ok keyrði hestinn. Grettir mælti: „Eigi munu vit svá skjótt skilja“, — ok þreif í taumana á hesti Lofts fyrir framan hendr honum, ok helt báðum höndum. Loftr mælti: „Far þú veg þinn, ekki fær þú af mér, ef ek get á haldit“. „Þat mun nú reynt verða“, segir Grettir. Loftr seildist niðr með kinnleðrunum, ok tók taumana milli hringanna og handa Grettis; heimtandi svá fast, at hendr Grettis hrukku niðr eftir taumunum, þar til sem hann dró af honum alt beizlit. Grettir leit eftir í lófana, ok sá, at þessi maðr myndi hafa afl í krummum heldr enn eigi, ok leit eftir honum ok mælti: „Hvert ætlar þú nú at fara?“ Loftr svarar ok kvað:

(44) Ætla ek hreggs

í hrunketil
steypi niðr
frá stórfrerum;
þar má hængr
hitta grundar
lítinn stein
ok land hnefa.

Grettir mælti: „Eigi er víst at leita eftir bygðum þínum, ef þú segir ei ljósara“. Hann mælti þá, ok kvað:

(45) Er-at mér dælt
at dylja þik,
ef þú vilt
vitja þangat;
þat 's ór bygð
Borgfirðinga;
Balljökul
bragnar kalla.

Síðan skildu þeir. Sér Grettir þá, at hann hefir eigi afl við þessum manni. Þá kvað Grettir vísu:

(46) Mér stóð málma skúrar
mundangshvatr ok Atli
— staddr vildak svá sjaldan —,
snarr Illugi fjarri,
þá 's ófælinn álar
endr dró mér ór hendi
— brúðr strýkr horsk, ef hræðumk,
hvarma — Loftr enn armi.

Eftir þetta fór Grettir suðr af Kilinum, og reið til Hjalla, ok fann Skafta, og beiddi hann ásjár. Skafti svarar: „Þat er mér sagt, at þú farir

heldr óspaklega, ok grípir fyrir mönnum góðs sitt, ok samir þér þat illa, svá stórættuðum manni. Nú væri alt betra um at tala, ef þú ræntir eigi, enn með því at ek skal heita lögmaðr í landinu, þá stenzt mér eigi at taka við útlegðarmönnum, ok brjóta svá lögin. Ek vil at þú leitir þangat nökkut, at þú þyrftir eigi at leggjast á fé manna". Grettir kvaðst þat gjarna vildu, enn sagði þó, at hann þóttist varla einn saman vera mega fyrir myrkfælni. Skafti kvað hann eigi því einu mundu mega við hlíta, er honum þætti bezt, — „ok trú þú engum svá vel, at þér verði svá sem í Vestfjörðum; hefir þat mörgum at bana orðit, at hann hefir oftryggr verit". Grettir þakkaði honum fyrir heilræði sín, ok sneri aftr til Borgarfjarðar um haustit, ok fann Grím Þórhallsson, vin sinn, ok sagði tillögur Skafta. Grímr bað hann fara norðr til Fiskivatna á Arnarvatnsheiði, ok svá gerði hann.

55. Grettir fór upp á Arnarvatnsheiði, ok gerði sér þar skála, sem enn sér merki, ok bjóst þar um, því at hann vildi nú hvetvetna annat enn ræna; fekk sér net ok bát ok veiddi fiska til matar sér. Honum þótti dauflegt mjök á fjallinu, því at hann var mjök myrkfælinn. Enn er þat fréttu aðrir skógarmenn, at Grettir var þar niðr kominn, þá var mörgum hugr á at finna hann, því at þeim þótti mikit traust

at honum. Grímr hét maðr norðlenzkr; hann var sekr. At þeim manni keyptu Norðlendingar, at hann skyldi drepa Gretti, ok hétu honum frelsi ok fégjöfum, ef hann kæmi því fram. Hann fór til móts við Gretti, ok beiddi hann viðtöku. Grettir svarar: „Eigi þykki mér, sem þér sé at hólpnara, þó at þú værir hjá mér; eru þér ok vandsénir, skógarmennirnir, enn ilt þætti mér einum at vera, ef annars væri kostr; vil ek ok, at sá einn sé hjá mér, at hann verðr at starfa slíkt, er til fellr“. Grímr kvaðst eigi til annars ætla, ok skoraði á hann fast um vistina. Lét Grettir þá teljast, ok tók við honum. Hann var þar nú fram á vetrinn, ok sat um Gretti, ok þótti eigi dælt at honum at ráða. Grettir grunaði hann, ok hafði vápn sín hjá sér nátt ok dag, ok þorði hann aldri at honum at ganga þá er hann vakti. Þat var einn morgin, er Grímr kom heim af veiði, at hann gekk inn í skálann, ok stappaði fótum, ok vildi vita, hvárt Grettir svæfi, enn hann brá sér hvergi við, ok lá kyrr. Saxit hekk uppi yfir Gretti. Hugsar Grímr nú, at eigi myndi gefast betra færi; gerir hann nú hark mikit, svá at Grettir skyldi orð um finnast, enn þat var eigi. Þóttist hann nú vita, at Grettir myndi sofnaðr, ok stilti at rekkjunni hljóðlega, ok seildist til saxins, ok tók ofan ok brá. Í því hljóp Grettir fram á gólfit, ok greip saxit í því,

er hinn reiddi, enn annarri hendi í herðar Grími, ok rak hann niðr svá mikit fall, at hann lá nær í óviti. „Gaftu svá, þó at þú létir góðvætlega“. Hafði hann af honum þá sannar sögur, og drap hann síðan. Enn nú þóttist Grettir sjá, hvat þat var at taka við skógarmönnum; ok leið svá vetrinn. At engu þótti Gretti meira mein enn myrkfælni.

56. Þórir í Garði spyrr nú, hvar Grettir er niðr kominn, ok vildi setja til eitthvert ráð at hann yrði drepinn. Maðr hét Þórir rauðskeggr; hann var manna gildastr, ok vígamaðr mikill, ok fyrir þat var hann sekr gerr um alt landit. Þórir í Garði sendi honum orð; ok er þeir fundust, beiddi hann rauðskegg fara sendiferð sína, ok drepa Gretti hinn sterka. Rauðskeggr kvað þat eigi auðveldaverk; sagði at Grettir var vitr maðr, ok varr um sik. Þórir bað hann til ráða, — „ok er slíkt drengilegt, svá röskr maðr, sem þú ert, enn ek skal koma þér ór sekt, ok þar með gefa þér nógt fé“. Við þessu ráði tók Rauðskeggr. Sagði Þórir honum, hversu skyldi at fara, at vinna Gretti. Eftir þat fór Rauðskeggr fyrir austan land, því at honum þótti gruna mega síðr um ferðir sínar. Hann kom at Arnarvatnsheiði, þá er Grettir hafði verit þar einn vetr; enn er Grettir ok Rauðskeggr fundust, beiddi hann Gretti vetrtöku. Hann svarar: „Eigi kann ek at

láta fleiri svá oft leika at mér, sem sá, er hér kom í fyrra haust, ok lét all-skjallkænlega, enn þegar hann hafði hér verit litla hríð, sat hann um líf mitt. Nú mun ek eigi á þat hætta oftar, at taka við skógarmönnum". Þórir svarar: „Full várkunn þykir mér þér á vera, þó at þú takir illa skógarmönnum, enn heyrt muntu mín hafa getit um vígaferli ok ójafnað, enn aldri um slíkt dáðleysi, at svíkja lánardrottinn minn. Nú er því ilt illr at vera, at margr ætlar þar annan eftir vera; mynda ek ok eigi hafa hingat farit, ef ek ætta betra kosti, enn eigi þykkir mér vit upp gefnir ef vit veitumst at. Nú máttu hætta á við mik fyrst, hversu þér gezt at mér; lát mik þá fara á burt, ef þú finnr ódygð með mér". Grettir svarar: „Hætta má ek enn á við þik, enn vit það fyrir víst, ef ek gruna um svik við þik, þá verðr þat þinn bani". Þórir bað hann svá gera. Eftir þat tók Grettir við honum, ok fann hann þat, at hann myndi hafa tveggja manna megin, til hvers sem hann gekk. Var hann búinn til hvers sem Grettir vildi senda hann. Til einskis þurfti Grettir at víkjast, ok aldri hafði honum þótt æfi sín jafngóð, síðan hann kom í útlegð, enn þó var hann svá varr um sik, at aldri sá Þórir færi á honum. Þórir rauðskeggr var tvá vetr hjá Gretti á heiðinni. Tók honum nú at leiðast á heiðinni at vera; hugsar nú um, hvert ráð hann

skal gera, þat sem Grettir sæi eigi við. Eina nátt um várit kom á stormviðri mikit, er þeir váru í svefni. Grettir vaknaði, ok spurði, hvar bátr þeirra væri. Þórir spratt upp, ok hljóp til bátsins, ok braut hann allan í sundr, ok kastaði ýmsa vega brotunum, ok var því líkt, sem veðrit hefði fleygt. Eftir þat gekk hann inn í skálann, ok mælti hátt: „Eigi hefir nú vel til tekizt, vinr minn“, sagði hann, „at bátr okkarr er allr brotinn í sundr, enn netin liggja langt út í vatninu“. “Sæk þú þau þá“, sagði Grettir, „því at mér þykkir þér sjálfrátt verit hafa, er bátrinn er brotinn“. Þórir svarar: „Þat er svá atgervi, at mér er minst hent, er sund er, enn flest annat þykkjumst ek reyna mega við hvern annan óbreyttan mann; máttu þat vita, at ek hefi eigi þér starf ætlat, síðan ek kom til þín; mynda ek eigi biðja þessa, ef ek væri til færr at gera“. Grettir stóð upp, ok tók vápn sín, ok gekk til vatnsins. Þar var svá við vaxit, at nes gekk fram í vatnit, enn víkrhvarf mikit var öðrum megin nessins; vatnit var djúpt at landinu. Grettir mælti: „Legst út eftir netjunum, ok lát mik sjá, hversu færr maðr þú ert“. „Sagða ek þér áðan“, sagði Þórir, „at ek er eigi syndr, ok eigi veit ek, hvar nú er garpsskapr þinn ok áræði“. „Ná má ek netjum“, sagði Grettir, „enn svík þú mik eigi, er ek trúi þér“. Þórir svarar: „Ætla

þú mér eigi slíka svívirðing ok dáðleysi“. Grettir mælti: „Þú munt sjálfr gefa þér raun, hverr þú ert“. Síðan kastaði hann klæðunum ok vápnunum, ok lagðist eftir netjunum; sveipar hann þeim saman, ok ferr at landi, ok kastar upp á bakkann; ok er hann ætlaði á land at ganga, þá greip Þórir saxit, ok brá skjótt; hann hljóp þá skjótt á móti Gretti, er hann sté upp á bakkann, ok hjó til hans. Grettir kastaði sér á bak aftr ofan í vatnit, ok sökk sem steinn. Þórir horfði út á vatnit, ok ætlaði at verja landit, ef hann kæmi upp. Kafaði Grettir nú sem næst bakkanum, svá at Þórir mátti eigi sjá hann, þar til sem hann kom í víkina at baki honum, ok gekk þar á land. Við þessu gat Þórir eigi sét; fann hann eigi fyrr, enn Grettir tók hann upp yfir höfuð sér, ok færði niðr svá hart, at saxit braut ór hendi honum, ok fekk Grettir tekit þat, ok hafði eigi orða við hann, ok hjó þegar höfuð af honum, ok lauk svá hans æfi. Eftir þat vildi Grettir aldri við skógarmönnum taka, enn þó mátti hann varla einn saman vera.

57. Á alþingi frétti Þórir ór Garði dráp Þóris rauðskeggs; þóttist hann nú sjá, at eigi var auðvelt við at eiga. Tók hann þá þat til ráðs, at hann reið vestr yfir heiðar enar neðri af þinginu, ok hafði nær átta tigu manna, ok ætluðu at fara at taka Gretti af lífi. Enn er

Grímr Þórhallason vissi þat, gerði hann Gretti orð, ok bað hann vera varan um sik. Grettir hugði jafnan at mannaferðum. Þat var einn dag, at hann sá margra manna reið, ok stefndu til bygða hans; hljóp hann þá í hamraskarð eitt ok vildi eigi renna, því hann sá eigi liðit alt. Í því kom Þórir at með alt liðit, ok bað þá nú ganga milli bols ok höfuðs á Gretti, ok kvað lítit mundu fyrir illmennit leggjast. Grettir svarar: „Eigi er sopit, þó at í ausuna sé komit'; „hafi þér ok langt til sótt, og munu nökkurir fá leiksmark, áðr enn vér skiljum". Þórir eggjaði mjök menn til atsóknar. Hamraskarðit var mjótt, svá at hann gat vel varizt öðrum megin, enn þat undraðist hann, at aldri var at baki honum gengit, svá at honum yrði mein at því. Fellu þá menn af Þóri, enn sumir urðu sárir; enn þeir gátu ekki at gert. Þá mælti Þórir: „Þat hefi ek spurt", sagði hann, „at Grettir væri afbragðsmaðr fyrir hreysti sakir ok hugar, enn þat vissa ek aldri, at hann væri svá fjölkunnigr, sem nú sé ek, því at þar falla hálfu fleiri, sem hann horfir bakinu við. Nú sé ek, at hér er við tröll at eiga, enn eigi vit menn". Biðr hann þá frá hverfa, ok svá var gert. Grettir undraðist, hví svá mátti verða; enn þó var hann ákaflega móðr. Þórir sneri á burt ok hans menn, ok riðu norðr á sveitir; þótti mönnum þeira ferð en sneypilegasta.

Hafði Þórir látit átján menn, enn margir sárii Grettir veik nú upp í skarðit ok fann þa: mann mikinn vexti; hann sat upp við ham arinn, ok var sárr mjök. Grettir spurð hann at nafni, enn hann sagðist Hallmundı heita — „enn þat má ek segja þér til kenningar, at þér þótti ek fast taka í taumana á Kili um sumarit, er vit fundumst; þykkjumst ek nú þat hafa launat þér". „Þat er víst", sagði Grettir, „at mér þykkir þú hafa sýnt mér mikinn drengskap, hvenær sem ek get þat launat þér". Hallmundr sagði: „Þat vil ek nú, at þú komir til heimkynna minna, því at þér mun langt þykkja hér á heiðinni". Grettir kveðst þat gjarna vildu. Nú fóru þeir báðir samt suðr undir Balljökul; þar átti Hallmundr helli stóran, ok dóttur, gilda vexti ok skörulega. Þau gerðu vel við Gretti, ok græddi hon þá báða. Þar dvaldist Grettir lengi um sumarit; hann kvað flokk um Hallmund, ok er þetta þar í:

(47) Hátt stígr höllum fæti
Hallmundr í sal fjalla.

Þessi vísa er þar í:

(48) Varð í viðris firði
vígfús á benstíga
naðr í Virfils veðri
vápnhríðar fram skríða.
Kostr man köppum traustum
Keldhverfinga at erfa.

Olli hvatr ór helli
Hallmundr, es komsk undan.

Svá hafa þeir frá sagt, at Grettir dræpi sex menn á fundinum, enn Hallmundr tólf. Þá er á leið sumarit, fýsti Gretti aftr til bygða, at finna vini sína ok frændr. Hallmundr bað hann sín vitja, er hann færi suðr um land, ok hét Grettir því. Fór hann þá vestr til Borgarfjarðar, ok þaðan til Breiðafjarðardala, ok leitaði ráða við Þorstein Kuggason, hvert hann skyldi þá á leita, enn Þorsteini þótti nú fjölgast mótstöðumenn hans, ok kvað fá mundu við honum taka — „enn fara máttu suðr á Mýrar, ok vita, hvat þar býr fyrir“. Grettir fór nú suðr á Mýrar um haustit.

58. Þá bjó í Hólmi Björn Hítdælakappi; hann var Arngeirsson, Bersasonar goðlauss, Bálkasonar, er nam Hrútafjörð, sem fyrr segir. Björn var höfðingi mikill ok harðfengr, ok helt jafnan seka menn. Grettir kom í Hólm, ok tók Björn vel við honum, því at vinátta hafði verit með hinum fyrrum frændum þeira. Grettir spyrr, ef hann vildi honum nökkura ásjá veita. Björn sagði, at hann ætti svá sökótt um alt land, at menn myndi forðast bjargir við hann um þat, er sekt nemr, — „enn heldr skal ek þér gagn gera, ef þú lætr þá menn vera í friði, sem í minni vernd eru, hversu sem þú gerir við aðra menn hér í bygð“. Grettir játaði

því. Björn mælti: „At því hefi ek hugat, at í því fjalli, sem fram gengr fyrir utan Hítará, mun vera vígi gott, ok þó fylsni, ef klóklega er um búit; er þar bora í gegnum fjallit, ok sér þar neðan af veginum, því at þjóðgatan liggr niðri undir, enn sandbrekka svá brött fyrir ofan, at fáir menn munu upp komast, ef einn maðr röskr er til varnar uppi í bælinu. Nú lízt mér þat helzt ráð ok umtalsmál at vera þar,því at þaðan er hægt at leita til fanga ofan á Mýrar ok út til sjávar“. Grettir kvaðst hans forsjá hlíta mundu, ef hann vildi nökkut til leggja. Fór Grettir þá í Fagraskógarfjall, ok bjóst þar um. Hann tjaldaði með gráu vaðmáli fyrir boruna á fjallinu, ok þótti sem þar sæi í gegnum neðan af götunum. Reið hann þá til fanga ofan í bygðina. Þótti Mýramönnum mikill vágestr kominn, er Grettir var. Þórðr Kolbeinsson bjó þá á Hítarnesi; hann var skáld gott. Í þenna tíma var fjandskapr mikill með þeim Birni ok Þóri, ok þótti Birni eigi verr enn hálfneytt, þó at Grettir gerði óspekt mönnum Þórðar eða fé. Grettir var jafnan með Birni, ok reyndu þeir margan frækleik, ok vísar svá til í sögu Bjarnar, at þeir kallaðist jafnir at íþróttum, enn þat er flestra manna ætlan, at Grettir hafi sterkastr verit á landinu, síðan þeir Ormr Stórólfsson ok Þórólfr Skólmsson lögðu af aflraunir. Þeir Grettir ok Björn

lögðust í einu eftir allri Hítará ofan frá vatni ok út til sjávar. Þeir færðu stéttir þær í ána, er aldri síðan hefir ór rekit, hvárki með vatnavöxtum né ísalögum eða jöklagangi. Sat Grettir í Fagraskógafjalli svá einn vetr, at honum váru engar atfarir gervar, enn þó mistu þá margir síns fyrir honum, ok fengu ekki at gert, því at hann hafði gott vígi, enn átti jafnan vingott við þá, sem næstir honum váru.

59. Maðr hét Gísli; hann var sonr Þorsteins, sem Snorri goði lét drepa. Gísli var mikill maðr ok sterkr, ok afburðamaðr í vápnum ok klæðum, ok gerði um sik mikit, ok nökkut sjálfhælinn. Hann var siglingamaðr, ok kom þat sumar út í Hvítá, er Grettir hafði einn vetr verit í fjallinu. Þórðr Kolbeinsson reið til skips. Gísli fagnaði honum vel, ok bauð honum varning sinn, sem hann vildi. Þórðr þá þat, ok tóku þeir tal með sér. Gísli mælti: „Er þat satt, sem mér er sagt, at þér verðr ráðfátt at koma í burt skógarmanni þeim, er yðr gerir margt mein“. Þórðr sagði: „Eigi höfum vér til reynt, enn mörgum lízt hann torsóttlegr vera, ok hefir at því mörgum orðit“. „Ván þykkir mér, at yðr veiti þungt við Björn, er þér rekið eigi þenna af yðr; er því verr, at ek mun of fjarri í vetr, at ek mætti bæta af þessu ráði“. „Spyrja mun þér bezt þykkja við hann at eiga“. „Eigi þarftu at segja mér frá

Gretti“, sagði Gísli; „reynt hefi ek brattara, þá þá er ek var í herförum með Knúti konungi hinum ríka, ok fyrir vestan haf, ok þótti ek verja mitt rúm, ok kvæma ek í færi við hann, þá treysti ek mér ok vápnum mínum“. Þórðr kvað hann eigi til einskis vinna skyldu, ef hann réði Gretti af — „er ok meira fé lagt til höfuðs honum enn nökkurum öðrum skógarmanni; ok váru áðr sex merkr silfrs, enn í sumar lagði til Þórir ór Garði þrjár merkr, ok ætla menn, at sá muni nóg til vinna, er hlýtr“. „Alt verðr til fjárins unnit“, sagði Gísli, „ok er oss eigi sízt kaupmönnum, enn nú skulu vit hljótt fara með þessu tali; kann vera, at hann sé varari um sik“, sagði hann, „þegar hann veit, at ek er í ráðum með þér ok yðr. Ek ætla at vera í vetr úti á Snjófellsnesi á Öldubrygg; eða er nökkut bæli hans á veginum? Mun hann eigi við þessu sjá; skal ek eigi fjölmenni draga at honum“. Þórði líkaði vel þessi ráðagerð. Reið hann heim síðan, ok lét kyrt um þetta. Hér fór, sem mælt er, at 'oft er í holti heyrandi nær'. Þeir menn höfðu verit hjá viðrtali þeira Gísla, sem váru vinir Bjarnar í Hítardal, ok sögðu honum innilega frá; enn er þeir Grettir fundust, gat Björn um fyrir honum; sagði nú reyna mundu, hversu hann stæði á móti — „væri eigi ógaman“, sagði Björn, „þó at þú hrektir fyrir honum, enn

drepir hann eigi, ef þú mátt annat". Grettir glotti við, ok gaf sér fátt um. Nær réttum um haustit fór Grettir ofan í Flysjuhverfi, ok sótti sér sauði; hann gat náð fjórum geldingum. Bændr urðu varir við ferð hans, ok fóru eftir honum; þat var mjök jafnsnemma, at hann komst undir hlíðina, ok hinir kvámust at, ok vildu elta frá honum sauðina, enn eigi báru þeir vápn at honum; þeir váru sex saman, ok flæktust á veginn fyrir hann. Honum gerði hermt við sauðina, ok þreif tvá, ok kastaði forbrekkis, svá þeir lágu í óviti; ok er hinir sá þat, gengu þeir at ódjarflegar. Grettir tók sauðina, ok krækti saman á hornunum, ok kastaði um sína öxl sínum tveimr; gekk síðan upp í bæli sitt. Bændr hurfu aftr, ok þóttust ilt hafa af fengit, ok undu þeir nú verr enn áðr sínum hlut. Gísli sat við skip um haustit, þar til er því var til hlunns ráðit. Bar honum margt til dvala, ok varð af því síðbúinn, ok reið litlu fyrir vetrnætr. Fór hann þá sunnan, ok gisti undir Hrauni fyrir sunnan Hítará. Um morguninn, áðr Gísli reið þaðan, talaði hann til fylgdarmanna sinna: „Nú skulum vér ríða í litklæðum í dag, ok látum skógarmanninn þat sjá, at vér erum eigi sem aðrir förumenn, er hér rekast daglega". Þeir váru þrír saman, ok gerðu svá; ok er þeir kvámu út yfir ána, þá talaði hann enn til: „Hér er

mér sagt til skógarmannsins uppi í tindunum þessum, ok eigi er hér greiðgengt; eða mun honum eigi vel líka at finna oss ok sjá þing vár?" Þeir kveða hann jafnan vanan þess. Þennan morgin hafði Grettir snemma upp staðit í bæli sínu. Veðr var kalt ok frjósanda, ok fallinn at snjár, ok þó lítill. Hann sá at þrír menn riðu sunnan yfir Hítará, ok skein á skrúðklæðin ok smelta skjölduna. Gretti kom í hug hverir vera myndi. ok þykkist munu þurfa at fá sér eitthvert plagg af þessum; var honum forvitni á at finna þá, er svá mikit gambraði. Tekr nú vápn sín, ok hleypr nú ofan í skriðuna; ok er Gísli heyrði til, at grjótit sarglaði, mælti hann svá: „Maðr ferr þar ofan ór hlíðinni, ok heldr mikill, ok sá vill oss finna; verðum nú við rösklega, því at hér ber veiði í hendr". Fylgdarmenn hans sögðu þenna eigi mundu hlaupa í hendr þeim, ef hann treysti sér eigi — „ok er vel, at 'sá hafi brek, er beiðist'." Eftir þat hlaupa þeir af baki. Grettir kom at í því, ok tók til klæðsekks, er Gísli hafði fyrir aftan sik við söðul sinn, ok mælti: „Þetta mun ek hafa; ek lýt oft at litlu." Gísli svarar: „Eigi skal þat vera, eða veizt þú eigi, við hvern er þú átt um." Grettir svarar: „Eigi er mér þat svá glögt um; mun ek ok eigi at þessu mannamun gera, síðan ek mæli til svá lítils". „Vera má, at þér þykki lítit", segir

hann, „enn heldr vil ek láta þrjá tigi hundraða, enn ofarlega mun liggja ójafnaðr í þér; ok sækjum at honum piltar, ok sjáum, hvat hann má“. Þeir gerðu svá. Grettir lét hefjast fyrir, ok veik at steini þeim, er þar stendr við götuna, ok Grettishaf er kallað, ok varðist þaðan. Gísli eggjaði fast fylgdarmenn sína. Grettir sá nú, at hann var eigi slíkr fullhugi sem hann létst, því at hann stóð jafnan á baki mönnum sínum. Gretti leiddist nú þófit, ok sveipaði til saxinu, ok hjó annan fylgdarmann Gísla banahögg, ok hljóp nú frá steininum, ok sótti svá fast, at Gísli hrökk fyrir alt út með fjallinu. Þá fell annarr förunautr Gísla. Grettir mælti þá: „Þat sér lítt á, at þú hafir víða vel fram gengit, ok illa skilst þú við þína félaga“. Gísli svarar: „'Sá er eldrinn heitastr, er á sjálfum liggr', ok er ilt at fást við heljarmanninn“. Skiftast þeir þá fám höggum við, áðr enn Gísli kastaði vápnunum, ok hefir á rás undan út með fjallinu. Grettir gefr honum tóm til að kasta því, sem honum líkar, ok í hvert sinn, er Gísli sér ráðrúm til, kastaði hann einhverju klæði. Fór Grettir aldri harðara eftir, enn sund var í milli þeira. Alt hljóp Gísli út yfir fjallit, ok svá um þveran Kaldárdal, ok svá um Áslaugarhlíð, ok fyrir ofan Kolbeinsstaði, ok svá út í Borgarhraun. Þá var Gísli í línklæðum einum, ok gerðist nú ákaflega móðr. Grettir fór eftir

ok var jafnan í hendingu með þeim. Hann reif þá upp hríslu mikla. Enn Gísli létti eigi fyrr, enn hann kom út að Haffjarðará; hon var gengin uppi, ok ill yfirferðar. Gísli ætlaði þegar út á ána. Grettir snaraði þá eftir honum, ok greip hann, ok kendi þá aflsmunar. Rak Grettir hann þá niðr undir sik, ok mælti: „Ertu Gísli sá, er finna vildi Gretti Ásmundarson?“ Gísli svarar: „Ek hefi nú fundit hann, enn eigi veit ek hversu vit skiljum, ok haf nú þat, sem þú hefir fengit, enn lát mik fara lausan“. Grettir mælti: „Eigi mun þér skiljast þat, sem ek segi þér, ok verð ek nú at gera þér áminning; rekr síðan skyrtuna fram yfir höfuð honum, ok lætr ganga límann um bak honum ok báðar síðurnar, enn Gísla fýsti jafnan at snúa sér undan. Afhýðir Grettir hann með öllu, ok lét hann síðan lausan. Hugsaði Gísli þat, at fyrr vildi hann ekki læra af Gretti, enn hafa slíka flenging aðra; vann hann ok aldri oftar til slíkrar húðstroku. Enn þegar Gísli kom fótum undir sik, hljóp hann út á hyl einn mikinn, ok svimaði þar yfir ána, ok kom um náttina á þann bæ, er í Hrossholti heitir, ok var þá mjög þrekaðr. Þar lá hann viku, ok hljóp blástr í búkinn. Eftir þat fór hann til vistar sinnar. Grettir sneri aftr, ok tók upp þing hans, sem Gísli hafði niðr kastat, ok færði heim til sín, ok fekk Gísli ekki af þeim síðan. Mörgum þótti þetta

maklega gert við Gísla fyrir umfang sitt ok raup er hann hafði af sér gert. Grettir kvað þetta um sameign þeira:

(49) Rennr, sá's rispar tönnum
raunlítt, es skal bítask,
marr, né mæðisk fyrri,
mest fyr öðrum hesti,
enn fyr mér um Mýrar
margnenninn dag þenna
— fremd es firðr ok sæmdum —
físandi rann Gísli.

Eftir um várit bjóst Gísli til skips, ok bauð á því mestan varnað, at nökkurr hlutr færi suðr með fjalli, þat sem hann ætti; kvað þar sjálfan fjandann fyrir vera. Gísli reið suðr með sjá alla leið til skips, ok fundust þeir Grettir aldri síðan, ok þótti engum til hans koma upp frá því, ok er hann ór sögunni. Enn versnaði með þeim Þórði Kolbeinssyni ok Gretti; setti Þórðr nú mörg ráð til, at Gretti yrði á burt komit, eða drepinn ella.

60. Nú er Grettir hafði verit tvá vetr í Fagraskógafjalli, ok er hinn þriði var kominn, þá fór Grettir suðr á Mýrar, á þann bæ, er í Lækjarbug heitir, ok hafði þaðan sex geldinga at óvilja þess er átti. Þaðan fór hann ofan til Akra, ok rak á burtu tvau naut til slátrs, ok marga sauði, ok fór upp fyrir sunnan Hítará. Enn er bændr urðu varir við ferð hans, gerðu þeir orð Þórði á Hítarnesi, ok báðu

hann fyrir bindast, at ráða Gretti af, enn hann fór undan; enn við bæn manna fekk hann til Arnórr son sinn, er síðan var kallaðr jarlaskáld, at fara með þeim, ok bað þá eigi láta Gretti undan reka. Váru þá menn sendir um alla bygðina. Bjarni hét maðr, er bjó á Jörfa í Flysjuhverfi. Hann safnaði mönnum fyrir utan Hítará. Ætluðu þeir svá til, at sínu megin skyldi koma hvárir flokkarnir. Grettir var við þriðja mann; hét sá Eyjólfr, er fór með honum, son bónda ór Fagraskógum, ok var röskr maðr, ok hinn þriði maðr með þeim. Þeir kvámu fyrst Þórarinn frá Ökrum ok Þorfinnr ór Lækjarbug, og váru nær tuttugu menn saman. Grettir vildi þá leita út yfir ána. Þá kvámu þeir Þorgrímr ok Arnórr ok Bjarni utan at ánni. Nes mjótt gekk fram í ána þeim megin, sem Grettir var. Hann rak féð í framanvert nesit, þá er hann sá mannaförina, því at hann vildi aldri laust láta, þat sem hann fekk höndum á komit. Mýramenn réðu þegar til atgöngu, ok létu gildlega. Grettir bað fylgdarmenn sína at geyma, at þeir gengi eigi at baki honum. Eigi máttu í senn allmargir at honum ganga. Varð þar hörð viðreign með þeim. Grettir hjó á tvær hendr með saxinu, ok varð þeim eigi auðvelt at sækja at honum. Fellu þá sumir Mýramenn, enn sumir urðu sárir. Þeir urðu seinir utan yfir ána, því at vað-

it var eigi allnær. Eigi höfðu þeir lengi barizt, áðr enn þeir hurfu frá. Þórarinn frá Ökrum var gamall maðr mjök, svá at hann var eigi í atsókninni. Enn er úti var bardaginn, þá kom at Þrándr, son Þórarins, ok Þorgils Ingjaldsson, bróðurson Þórðar, ok Finnbogi, son Þorgils Þórhallssonar ór Hítardal, ok Steinólfr Þorleifsson ór Hraundal. Þeir eggjuðu menn mjök til atsóknar. Gerðu þeir enn harða hríð. Grettir sá nú, at annathvárt varð at gera: flýja, eða hlífast eigi við. Gengr hann nú svá hart fram, at engir heldust við, því at svá var mannmargt, at honum þótti ósýnt til undankvámunnar, utan at vinna sem mest, áðr enn hann felli; vildi hann ok hafa þann einhvern fyrir sik, er honum þótti manntak í vera. Hljóp hann þá at Steinólfi ór Hraundal, ok hjó til hans í höfuðit, ok klauf hann i herðar niðr, ok þegar annat högg hjó hann til Þorgils Ingjaldssonar, ok kom á hann miðjan, ok tók nálega í sundr. Þá vildi Þrándr fram hlaupa, ok hefna frænda síns. Grettir hjó til hans á lærit hægra, svo at ór tók allan vöðvann, ok varð hann þegar óvígr. Eftir þat veitti hann Finnboga mikinn áverka. Þá kallaði Þórarinn, ok bað þá frá hverfa — „því at því verra munu þér af honum fá, sem þér berist lengr, enn hann kýss menn ór liði yðru“. Þeir gerðu svá, ok sneru rá. Þar vóru fallnir tíu menn, enn fim sár-

ir til ólífis ok örkumla, enn flestir höfðu nökkurar skeinur, þeir sem á fundinum höfðu verit. Grettir var ákaflega móðr, enn lítt sárr. Leituðu Mýramenn við þetta undan, ok höfðu fengit mikinn mannskaða, því at þar fellu margir röskvir menn. Enn þeim utan yfir ána fórst seint, ok kvámu eigi fyrr, enn slitit var fundinum; ok er þeir sá ófarir sinna manna, þá vildi Arnórr eigi hafa sik í hættu, ok fekk hann mikit ámæli af feðr sínum ok mörgum öðrum; ætla menn, at hann hafi engi garpr verit. Þar heitir nú Grettisoddi, er þeir börðust.

61. Enn þeir Grettir tóku sér hross, ok riðu upp undir fjall, því at þeir váru allir sárir; ok er þeir kvámu í Fagraskóga, var Eyjólfr þar eftir. Þar var bóndadóttir úti, ok spurði at tíðendum. Grettir sagði af hit ljósasta, ok kvað vísu:

(50) Hægt munat hirði-Sága
hornflæðar nú græða
stór — þó steyptusk fleiri —
Steinólfs höfuðskeina.
Því's um Þorgils ævi
þung ván, at bein sprungu;
lýðr segir átta aðra
auðbrjóta þar dauða.

Eftir þat fór Grettir í bæli sitt, ok sat þar um vetrinn. Enn er þeir Björn fundust, sagði hann Gretti, at honum þótti nú mikit at orðit —„ok man þér eigi hér vært vera á lengdar;

hefir þú nú drepit bæði frændr mína ok vini, enn eigi mun ek kasta niðr því, sem ek hefi játat þér, meðan þú ert hér". Grettir kvaðst hendr sínar ok líf eiga at verja, — „enn illa er þat, er þér mislíkar". Björn kvað nú svá búit vera verða. Litlu síðar kvámu þeir menn til Bjarnar, sem mist höfðu frændr sína fyrir Gretti, ok báðu, at hann léti eigi óeirðarmann þenna vera þar lengr til skapraunar við þá. Björn sagði, at svá skyldi vera, þegar at vetri létti af. Þrándr var græddr, sonr Þórarins á Ökrum; hann var gildr maðr fyrir sér; hann átti Steinunni, dóttir Hrúts á Kambnesi. Þorleifr í Hraunsdal, faðir Steinólfs, var mikill maðr fyrir sér; frá honum eru komnir Hraundælir. Eigi er nú getit um sameign þeira Grettis ok Mýramanna fleira, meðan er hann var þar í fjallinu; helt Björn ok vináttu við hann, enn þó fækkuðust heldr vinir Bjarnar fyrir þetta, er hann lét Gretti þar vera, því at menn undu illa við, at hafa frændr sína bótalausa. Um þing leitaði Grettir burt af Mýrum; fór hann þá enn til Borgarfjarðar, ok fann Grím Þórhallsson, ok leitaði hann þá ráðs, hversu hann skyldi þá breyta. Grímr kveðst eigi hafa efni til þess at halda hann, ok því fór Grettir til fundar við Hallmund vin sinn, ok dvaldist þar um sumarit, þar til er á leið. Um haustit fór Grettir í Geitland, ok beið þar til þess, er bjart

veðr kom; þá gekk hann upp á Geitlandsjökul, ok stefndi á landssuðr eftir jöklinum, ok hafði með sér ketil ok eldsvirki. Þat ætla menn, at hann hafi farit at tilvísan Hallmundar, því at honum hefir víða kunnugt verit. Grettir fór þar til, er hann fann dal í jöklinum, langan ok heldr mjóan, ok lukt at jöklum öllum megin, svá at þeir skúttu fram yfir dalinn. Hann komst ofan í einhverjum stað; hann sá þá fagrar hlíðir grasi vaxnar og smákjörr. Þar váru hverar, ok þótti honum sem jarðeldr mundi valda, er eigi luktust saman jöklarnir yfir dalnum. Á lítil fell eftir dalnum, ok sléttar eyrar báðum megin. Lítill var þar sólargangr, enn þat þótti honum ótal, hve margr sauðr þar var í dalnum. Þat fé var miklu betra ok feitara, enn hann hefði þvílíkt sét. Grettir bjóst nú þar um, ok gerði sér skála af þeim viði, sem hann fekk þar til. Tók hann sér nú sauði til matar; var þar betri einn sauðr til niðrlags enn tveir annarsstaðar. Ein ær mókollótt var þar með dilki, sú er honum þótti mest afbragð í vera fyrir vaxtar sakir; var honum forvitni á að taka dilkinn, ok svá gerði hann, ok skar síðan dilkinn. Hálf vætt mörs var í dilkinum, enn hann var þó öllu betri; enn er mókolla misti dilks síns, fór hon upp á skála Grettis hverja nátt, ok jarmaði, svá at hann mátti enga nátt sofa. Þess iðraðist hann mest, er hann hafði

dilkinn skorit, fyrir ónáðum hennar. Hvert kveld, er hálfrökkvat var, heyrði hann hóat uppi í dalnum, ok þá hljóp féit alt til hins sama bóls hvert kveld. Svá hefir Grettir sagt, at fyrir dalnum hafi ráðit bleudingr, þurs einn, sá er Þórir hét, ok í hans trausti hafði Grettir þar verit; við hann kendi Grettir dalinn, ok kallaði Þórisdal. Dætr kvað hann Þóri eiga, ok hendi Grettir gaman at þeim, enda tóku þær því vel, því at þar var eigi margkvæmt. Enn þá er fastat var, gerði Grettir þá minning, at þá skyldi eta mör ok lifrar um langaföstu. Ekki bar þar til tíðenda um vetrinn. Þá þótti Gretti þar svá dauflegt, at hann mátti þar eigi lengr vera. Fór hann þá í burtu ór dalnum, ok gekk suðr þvers af jöklinum, ok kom þá at norðan at miðjum Skjaldbreið. Reisti hann upp hellu, ok klappaði á rauf, ok sagði svá, ef maðr legði auga sitt við raufina á hellunni, at þá mætti sjá í gil þat, sem fellr ór Þórisdal. Síðan fór hann suðr um land, ok svá til Austfjarða; var hann í þessarri ferð um sumarit ok vetrinn, ok fann alla hina meiri menn, ok bægði honum svá við, at hvergi fekk hann vist né veru. Svá fór hann aftr hit nyrðra, ok dvaldist í ýmsum stöðum.

62. Litlu síðar enn Grettir fór af Arnarvatnsheiði, kom sá maðr á heiðina, er Grímr hét; hann var sonr ekkjunnar á Kroppi. Hann

hafði drepit son Eiðs Skeggjasonar ór Ási, ok varð fyrir þat sekr gerr. Hann settist nú þar at, sem Grettir hafði áðr verit, ok veiddi vel ór vatninu. Hallmundi lék öfund á, er Grímr var kominn í stað Grettis, ok hugsaði at honum skyldi eigi árferð í vera, þótt hann veiddi margt. Svá bar til einn dag, at Grímr veiddi hundrað fiska, ok bar heim til skála, ok bjó um úti, enn um morguninn eftir, er hann kom til, var í burtu hverr fiskr. Þetta þótti honum undarlegt, ok fór til vatnsins, ok veiddi nú tvá hundruð fiska, færði heim ok bjó um, ok fór alt á sömu leið, at allir váru í burtu at morgni. Nú þótti honum eigi at einum brunni bera. Hinn þriðja dag veiddi hann þrjú hundruð fiska, bar heim, ok vakti yfir í skála sínum. Grímr sá út í hurðarboruna, ef nökkurr kæmi til skálans. Leið nú svá nökkut fram á náttina; ok er af var þriðjungr af nátt, þá heyrði hann gengit úti hjá, og stigit heldr hart; ok er Grímr varð þessa varr, tók hann öxi, er hann átti; þat var allhvast vápn. Hann vildi vita, hvat þessi hafðist at. Kvámumaðr hafði mikinn meis á baki, ok setti niðr ok litaðist um, ok sá engan mann úti. Hann baukar til fiskanna, ok þykkir nú gott hönd á at hafa; rótar ofan í meisinn öllum fiskunum. Þá er fullr meissinn Fiskrinn var svá stórr, at Grímr ætlaði, at engi hestr myndi bera meira. Hann tekr nú,

ok ræðst undir byrðina, ok í því er hann vildi upp standa, hljóp Grímr út, ok hjó tveim höndum á hálsinn, svá at öxin sökk at hamri. Hinn brá við hart, ok hafði á rás með meisinn suðr á fjall. Grímr sneri eftir honum, ok vildi vita, hvárt honum hefði tekit. Þeir fóru alt suðr undir Balljökull; þar gekk þessi maðr inn í helli. Eldr var bjartr í hellinum; þar sat kona við, stór vexti, ok þó skapleg. Þat heyrði Grímr, at hon heilsaði föður sínum, ok nefndi Hallmund. Hann kastaði niðr hart byrðinni ok andvarpaði hátt. Hon spurði, því hann væri blóðugr. Hann svaraði, ok kvað þetta:

(51) Þat es mér sýnt,
at sínu má
engi maðr
afli treysta:
þvít svá bregzt
á banadægri
hölda hugr
sem heill bilar.

Hon spurði þá innilega at viðskiftum þeira; enn hann sagði alt sem farit hafði. „Skaltu nú heyra til“, sagði hann, enn ek mun segja frá athöfnum mínum, ok mun ek kveða þar um kvæði, enn þú skalt rista eftir á kefli“. Hon gerði svá. Þá kvað hann Hallmundarkviðu, ok er þetta þar í:

(52) Þóttak gildr
es ek Gretti strauk

nógu fast
niðr af taumum;
sá ek hitt
at horfa gerði
sýna stund
sér í gaupnir.

(53) Þat vas næst,
es Þórir kvam
Arnarvatns
upp á heiði,
ok vit tveir
við tigum átta
oddaleik
eiga knáttum.

(54) Sýndust gild
Grettis handa
skýlihögg
á skjöldum þeira;
þó frá ek mín
miklu stærri
eggja spor
ýtum sýnast.

(55) Ek lét hendr
ok höfuð fjúka
brögnum af,
es at baki gengu;
svá at kappar
Kelduhverfis
átján þar
eftir lágu.

(56) Hefik þursa
ok þeira kyn

hart leikit
ok hamarsbúa;
enn meinvætti
marga barða,
ok blendingum
at bana orðit.

(57) Svá alfa kind
ok óvættum
nær hefik öllum
óþarfr verit . . . . .

Margra athafna sinna gat Hallmundr í kviðunni, því at hann hafði farit um alt landit. Þá mælti dóttir hans: „Eigi hefir sjá maðr sleppifengr verit, ok var þat eigi ólíklegt, því at þú settir illa á stofn við hann; eða hverr mun nú hefna þín?“ Hallmundr svarar: „Eigi er víst, at þess verði auðit; vita þykkjumst ek, at Grettir myndi hefna, ef hann mætti sér svá við koma, enn eigi mun hægt at ganga í móti gæfu þessa manns, því at honum mun mikit lagit verða“. Eftir þat dró svá mikit af mætti Hallmundar, sem fram leið kvæðinu; var þat mjök jafnskjótt, at kviðunni var lokit, ok Hallmundr dó. Hon bar sik þá lítt ok grét allsárt. Þá gekk Grímr fram ok bað hana hreysta sik — „ok verðr hverr þá at fara, er hann er feigr. Varð þetta mjök af tilstofnan hans; mátta ek varla sjá, at hann rænti mik“. Hon kvað hann mikit hafa at mæla um þat — „ok gefst illa ójafnaðr“. Gladdist hon þá heldr

í viðræðunni. Þar dvaldist Grímr margar nætr í hellinum ok nam kviðuna, ok fór þá laglega með þeim. Grímr var á Arnarvatnsheiði um vetrinn eftir dauða Hallmundar. Eftir þat kom Þorkell Eyjólfsson til móts við hann á heiðina, ok börðust þeir. Lauk svá þeira viðskifti, at Grímr átti vald á lífi Þorkels, ok vildi eigi drepa hann, enn Þorkell tók hann til sín, ok kom honum utan ok gaf honum mikit góðs, ok þótti þar hvárrtveggja vel gera við annan. Grímr varð síðan farmaðr ok er mikil saga frá honum sögð.

63. Nú er þar til at taka, at Grettir er kominn austan ór fjörðum, ok fór nú huldu höfði ok duldist, því at hann vildi eigi finna Þóri, ok lá úti um sumarit á Möðrudalsheiði ok í ýmsum stöðum; hann var ok stundum á *Öxarfjarðar*heiði. Þat frétti Þórir, at Grettir var á *Öxarfjarðar*heiði, ok safnaði mönnum ok reið á heiðina, og ætlaði nú at hann skyldi eigi undan taka. Grettir varð nálega eigi fyrr varr við enn þeir kvámu at honum; hann var þá við sel, er þar stóð. skamt frá veginum; þá var hann við annan mann. Ok er þeir sáu flokkana, ok varð skjótt til ráða at taka, þá bað Grettir, at þeir skyldi fella hestana ok draga inn í selit, ok svá gerðu þeir. Þórir reið um fram norðr eftir heiðinni, ok mistu vinar í stað ok fundu ekki, ok hurfu nú aftr; ok er flokkr-

inn var vestr um riðinn, þá mælti Grettir: „Eigi mun þeim ferðin þykkja góð, ef vér finnumst eigi; nú skaltu geyma hesta okkra, enn ek skal fara móts við þá; væri þeim þat hjáleikr, ef þeir kendi mik eigi“. Förunautr hans latti þessa, enn þó fór hann, ok tók sér annan búning, ok hafði síðan hött niðr fyrir andlitit, ok hafði staf í hendi; gekk síðan á veginn fyrir þá. Þeir heilsuðu honum ok spurðu, hvárt hann hefði nökkura menn sét ríða um heiðina. „Sét mun ek hafa þá, sem þér leitið at; skorti yðr nú alllítit at finna þá, því at þeir váru hér fyrir sunnan mýrarnar, þær sem eru til vinstri handar“. Enn er þeir heyrðu þetta, þeystu þeir út á mýrarnar. Þar váru svá mikil fen, at þeir kvámust hvergi fram, ok urðu at draga ór hestana, ok hröktust þar í lengi dags; báðu þeir illa fyrir honum, þessum förumanni, er þá hafði svá dárat. Grettir sneri skjótt aftr til móts við félaga sinn; ok er þeir fundust, kvað Grettir vísu:

(58) **Riðk-at ek rækimeiðum**
randar hóts á móti
— lagið er þessum þegni
þraut — ferr ek einn á brautu.
Vilk-at ek Viðris balka
vinnendr snara finna
— ek man þér eigi þykkja
ærr — leita ek mér færa.

(59) **Hnekkik frá, þar's flokkar**

fara Þóris mjök stórir;
er-a mér í þys þeira
þerfilegt at hverfa.
Forðumk frægra virða
fund, á ek veg til lundar;
— verð ek Heimdala at hirða
hjör — björgum svá fjörvi.

Þeir riðu nú sem hvatast vestr af ok fram um bæinn í Garði, áðr enn Þórir kom af fjallinu með flokk sinn. Ok er þeir kvámu nær bænum, kom maðr í för þeira; sá kendi þá eigi. Þeir sá, at kona stóð úti, ung ok skrautbúin. Grettir spurði, hver kona sú myndi vera. Sá hinn nýkomni maðr sagði, at þat væri dóttir Þóris. Þá kvað Grettir vísu:

(60) Svinu mant segja kunna
sól gullbúa stóla
— oft þót eigi skifti
orð mín — föður þínum,
hvar ek ríð um bæ breiðan
barðjós ok nær garði
— láðskreytis er lítit
lið — með dreng hinn þriðja.

Af þessu þóttist sjá vita hinn nýkomni maðr, hverir vera myndi, ok reið til bygðar ok sagði, at Grettir væri um riðinn. Enn er Þórir kom heim, þótti mörgum Grettir hafa vafit heðinn at höfði þeim. Setti Þórir þá gislingar fyrir Gretti, hvar sem hann kæmi. Tók Grettir þat til ráðs, at hann sendi fylgdarmann sinn vestr á sveitir með hestana; enn hann fór upp til

fjalla, ok var í dularkufli, ok fór svá norðr þar öndverðan vetr, svá at hann kendist eigi. Öllum þótti Þórir nú hafa fengit af slíkt eða verra enn fyrr í þeira viðskiftum.

64. Steinn hét prestr, er bjó at Eyjardalsá í Bárðardal; hann var búþegn góðr ok ríkr at fé. Kjartan hét son hans, röskr maðr ok vel á legg kominn. Þorsteinn hvíti hét maðr, er bjó at Sandhaugum suðr frá Eyjardalsá. Steinvör hét kona hans, ung og glaðlát. Þau áttu börn, og váru þau ung í þenna tíma. Þar þótti mönnum reimt mjök sakir tröllagangs. Þat bar til tveim vetrum fyrr enn Grettir kom norðr í sveitir, at Steinvör húsfreyja at Sandhaugum fór til jólatíða til Eyjardalsár eftir vana, enn bóndi var heima. Lögðust menn niðr til svefns um kveldit; ok um nóttina heyrðu menn brak mikit í skálann, ok til sængr bónda. Engi þorði upp at standa at forvitnast um, því at þar var fáment mjök. Húsfreyja kom heim um morguninn, ok var bóndi horfinn, ok vissi engi, hvat af honum var orðit. Liðu svá hin næstu misseri. Enn annan vetr eftir vildi húsfreyja fara til tíða; bað hon húskarl sinn heima vera. Hann var tregr til, enn bað hana ráða. Fór þar alt á sömu leið sem fyrr, at húskarl var horfinn. Þetta þótti mönnum undarlegt. Sáu menn þá blóðdrefjar nökkurar í útidyrum. Þóttust menn þat vita, at óvættir

myndi hafa tekit þá báða. Þetta fréttist víða um sveitir. Grettir hafði spurn af þessu, ok með því at honum var mjök lagit at koma af reimleikum eða aftrgöngum, þá gerði hann ferð sína til Bárðardals, ok kom atfangadag jóla til Sandhauga. Hann dvaldist þar ok nefndist Gestr. Húsfreyja sá, at hann var furðumikill vexti, enn heimafólk var furðuhrætt við hann. Hann beiddist þar gistingar. Húsfreyja kvað honum mat til reiðu — „enn ábyrgst þik sjálfr". Hann kvað svá vera skyldu. „Mun ek vera heima", segir hann, „enn þú far til tíða, ef þú vilt". Hon svarar: „Mér þykkir þú vera hraustr, ef þú þorir heima at vera". „Eigi læt ek mér at einu getit", sagði hann. „Ilt þykkir mér heima at vera", segir hon, „enn eigi komumst ek yfir ána". „Ek skal fylgja þér yfir", segir Gestr. Síðan bjóst hon til tíða ok dóttir hennar með henni, lítil vexti. Hláka mikil var úti ok áin í leysingum; var á henni jakaför. Þá mælti húsfreyja: „Ófært er yfir ána bæði mönnum ok hestum". „Vöð munu á vera", kvað Gestr; „ok verið eigi hræddar". „Ber þú fyrst meyna", kvað húsfreyja, „hon er léttari". „Eigi nenni ek at gera tvær ferðir at þessu", segir Gestr, „ok mun ek bera þik á handlegg mér". Hon signdi sik ok mælti: „Þetta er ófæra; eða hvat gerir þú þá af meyjunni?" „Sjá mun ek ráð til þess", segir hann, ok greip þær upp

báðar, ok setti hina yngri í kné móður sinnar, ok bar þær svá á vinstra armlegg sér, enn hafði lausa hina hægri hönd, ok óð svá út á vaðit. Eigi þorðu þær at æpa, svá váru þær hræddar. Enn áin skall þegar uppi á brjósti honum; þá rak at honum jaka mikinn, enn hann skaut við hendi þeiri, er laus var, ok hratt frá sér. Gerði þá svá djúpt, at strauminn braut á öxlinni. Óð hann sterklega þar til er hann kom at bakkanum öðrum megin ok fleygir þeim á land. Síðan sneri hann aftr, ok var þá hálfrökkvat, er hann kom heim til Sandhauga ok kallaði til matar; ok er hann var mettr, bað hann heimafólk fara innar í stofu. Hann tók þá borð ok lausa viðu, ok rak um þvera stofuna, ok gerði bálk mikinn, svá at engi heimamaðr komst fram yfir. Engi þorði í móti honum at mæla, ok í engum skyldi kretta. Gengit var í hliðvegginn stofunnar inn við gaflhlaðit, ok þar þverpallr hjá. Þar lagðist Gestr niðr ok fór eigi af klæðunum. Ljós brann í stofunni gegnt dyrum. Liggr Gestr svá fram á nóttina. Húsfreyja kom til Eyjardalsár til tíða, ok undruðu menn um ferðir hennar yfir ána. Hon sagðist eigi vita, hvárt hana hefði yfir flutt maðr eða tröll. Prestr kvað mann víst vera mundu — „þó at fárra maki sé, ok látum hljótt yfir“, sagði hann; „má vera, at hann

sé ætlaðr til at vinna bót á vandræðum þínum“. Var húsfreyja þar um nóttina.

65. Nú er frá Gretti þat at segja, at þá er dró at miðri nátt, heyrði hann út dynur miklar. Því næst kom inn í stofuna tröllkona mikil; hon hafði í annarri hendi trog, enn annari skálm, heldr mikla. Hon litast um, er hon kom inn, ok sá hvar Gestr lá, ok hljóp at honum, enn hann upp í móti, ok réðust á grimmlega, ok sóttust lengi í stofunni. Hon var sterkari, enn hann fór undan kænlega, enn alt þat, sem fyrir þeim varð, brutu þau, jafnvel þverþilit undan stofunni. Hon dró hann fram yfir dyrnar, ok svá í anddyrit; þar tók hann fast í móti. Hon vildi draga hann út ór bænum, enn þat varð eigi fyrr enn þau leystu frá allan útidyraumbúninginn, ok báru hann út á herðum sér. Þæfði hon þá ofan til árinnar ok alt fram at gljúfrum. Þá var Gestr ákaflega móðr, enn þó varð annathvárt at gera, at herða sik, ella myndi hon steypa honum í gljúfrin. Alla náttina sóttust þau. Eigi þóttist hann hafa fengizt við þvílíkan ófagnað fyrir afls sakir. Hon hafði haldit honum svá fast at sér, at hann mátti hvárigri hendi taka til nökkurs, utan hann helt um hana miðja, kettuna; ok er au kvámu á árgljúfrit, bregðr hann flagðkonunni til sveiflu. Í því varð honum laus hin hægri höndin. Hann þreif þá skjótt til saxins, er

hann var gyrðr með, ok bregðr því; höggr þá á öxl tröllinu, svá at af tók höndina hægri, ok svá varð hann lauss, enn hon steyptist í gljúfrin, ok svá í fossinn. Gestr var þá bæði stirðr ok móðr, ok lá þar lengi á hamrinum. Gekk hann þá heim, er lýsa tók, ok lagðist í rekkju. Hann var allr þrútinn ok blár; ok er húsfreyja kom frá tíðum, þótti henni heldr raskat um hýbýli sín. Gekk hon þá til Gests, ok spurði hvat til hefði borit, er alt var brotit ok bælt. Hann sagði alt sem farit hafði. Henni þótti mikils um vert, ok spurði, hverr hann var. Hann sagði þá til hit sanna, ok bað sækja prest, ok kvaðst vildu finna hann. Var ok svá gert. Enn er Steinn prestr kom til Sandhauga, varð hann brátt þess víss, at þar var kominn Grettir Ásmundarson, er Gestr nefndist. Prestr spurði, hvat hann ætlaði af þeim mönnum myndi vera orðit, er þar höfðu horfit. Grettir kvaðst ætla, at í gljúfrin myndi þeir hafa horfit. Prestr kvaðst eigi kunna at leggja trúnað á sagnir hans, ef engi merki mætti til sjá. Grettir segir, at síðan vissi þeir þat gerr. Fór prestr heim. Grettir lá í rekkju margar nætr. Húsfreyja gerði við hann harðla vel, ok liðu svá af jólin. Þetta er sögn Grettis, at tröllkonan steyptist í gljúfrin við, er hon fekk sárit, enn Bárðardalsmenn segja, at hana dagaði uppi, þá er þau glímdu, ok spryngi þá er hann hjó

af henni höndina, ok standi þar enn í konulíking á bjarginu. Þeir dalbúarnir leyndu þar Gretti. Um vetrinn eftir jól var þat einn dag, at Grettir fór til Eyjardalsár, ok er þeir Grettir fundust ok prestr, mælti Grettir: „Sé ek þat, prestr", segir hann, „at þú leggr lítinn trúnað á sagnir mínar; nú vil ek at þú farir með mér til árinnar, ok sjáir, hver líkendi þér þykkir á vera". Prestr gerði svá. Enn er þeir kvámu til fossins, sáu þeir skúta upp undir bergit; þat var meitilberg svá mikit, at hvergi mátti upp komast, ok nær fim tigir faðma ofan at vatninu. Þeir höfðu festi með sér. Þá mælti prestr: „Langt um ófært sýnist mér þér niðr at fara". Grettir svarar: „Fært er víst, enn þeim mun bezt þar sem ágætismenn eru; mun ek forvitnast, hvat í fossinum er, enn þú skalt geyma festar". Prestr bað hann ráða, ok keyrði niðr hæl á berginu, ok bar at grjót ok sat þar hjá.

66. Nú er frá Gretti at segja, at hann lét stein í festaraugat ok lét svá síga ofan at vatninu. „Hvern veg ætlar þú nú", segir prestr, „at fara?" „Eigi vil ek vera bundinn", segir Grettir, „þá er ek kem í fossinn; svá boðar mér hugr um". Eftir þat bjó hann sik til ferðar, ok var fáklæddr, ok gyrði sik með saxinu, enn hafði eigi fleiri vápn. Síðan hljóp hann af bjarginu ok niðr í fossinn. Sá prestr

í iljar honum, ok vissi síðan aldri hvat af honum varð. Grettir kafaði undir fossinn, ok var þat torvelt, því at iða var mikil, ok varð hann alt til grunns at kafa áðr enn hann kæmist upp undir fossinn. Þar var forberg nökkut, ok komst hann inn þar upp á. Þar var hellir mikill undir fossinum, ok fell áin fram af berginu. Gekk hann þá inn í hellinn, ok var þar eldr mikill á bröndum. Grettir sá, at þar sat jötunn ógurlega mikill; hann var hræðilegr at sjá. Enn er Grettir kom at honum, hljóp jötuninn upp ok greip flein einn, ok hjó til þess er kominn var; því at bæði mátti höggva ok leggja með honum. Tréskaft var í; þat kölluðu menn þá heftisax, er þann veg var gert. Grettir hjó á móti með saxinu, ok kom á skaftit, svá at í sundr tók. Jötuninn vildi þá seilast á bak sér aftr til sverðs, er þar hekk í hellinum. Í því hjó Grettir framan á brjóstit, svá at nálega tók af alla bringspelina ok kviðinn, svá at iðrin steyptust ór honum ofan í ána, ok keyrði þau ofan eftir ánni; ok er prestr sat við festina, sá hann at slyðrur nökkurar rak ofan eftir strengnum, blóðugar allar. Hann varð þá lauss á velli, ok þóttist nú vita, at Grettir myndi dauðr vera; hljóp hann þá frá festarhaldinu ok fór heim; var þá komit at kveldi, ok sagði víslega, at Grettir væri dauðr, ok sagði, at mikill skaði væri eftir þvílíkan

mann. Nú er frá Gretti at segja; hann lét skamt höggva í milli, þar til er jötuninn dó. Gekk Grettir þá innar eftir hellinum; hann kveikti ljós ok kannaði hellinn. Eigi er frá því sagt, hversu mikit fé hann fekk í hellinum, enn þat ætla menn at verit hafi nökkut. Dvaldist honum þar fram á nóttina. Hann fann þar tveggja manna bein, ok bar þau í belg einn. Leitaði hann þá ór hellinum ok lagðist til festarinnar ok hristi hana, ok ætlaði at prestr myndi þar vera. Enn er hann vissi, at prestr var heim farinn, varð hann þá at handstyrkja upp festina, ok komst hann svá upp á bjargit. Fór hann þá heim til Eyjardalsár, ok kom í forkirkju belginum þeim, sem beinin váru í, ok með rúnakefli því, er vísur þessar váru forkunnlega vel á ristnar:

(61) Gekk ek í gljúfrit dökkva;
gein veltiflug steina
við hjörgæði hríðar
hlunns úrsvölum munni.
Fast lá framan at brjósti
flugstraumr í sal Naumu;
heldr kvam á herðar skaldi
hörð fján Braga kvánar.

Ok enn þessi:

(62) Ljótr kvam mér í móti
mellu vinr ór helli;
hann fekst heldr at sönnu
harðfengr við mik lengi;

harðeggjat lét ek höggvit
heftisax af skefti;
Gangs klauf brjóst ok bringu
bjartr gunnlogi svarta.

Þar sagði svá, at Grettir hafi bein þessi ór hellinum haft. Enn er prestr kom til kirkju um morgininn, fann hann keflit ok þat sem fylgdi, ok las rúnirnar; enn Grettir hafði farit heim til Sandhauga.

67. Enn þá er prestr fann Gretti, spurði hann innilega eftir atburðum, enn hann sagði alla sögu um ferð sína, ok kvað prest ótrúlega hafa haldit festinni. Prestr lét þat á sannast. Þóttust menn þat vita, at þessar óvættir myndi valdit hafa mannahvörfum þar í dalnum; varð ok aldri mein at aftrgöngum eða reimleikum þar í dalnum síðan; þótti Grettir þar gert hafa mikla landhreinsan. Prestr jarðaði bein þessi í kirkjugarði. Grettir var síðan at Sandhaugum um vetrinn, ok duldist þó fyrir alþýðu manna. Enn er Þórir í Garði hafði af pata nökkurn, at Grettir væri í Bárðardal, þá setti hann menn til höfuðs honum. Réðu menn honum þá, at hann skyldi á brott leita, ok fór hann þá vestr. Enn er hann kom á Möðruvöllu til Guðmundar hins ríka, beiddi hann þá Guðmund ásjá, enn hann kvað sér eigi hent við honum at taka — „enn sá einn er þér“, sagði Guðmundr, „at koma þér þar niðr, sem þú mættir vera ó-

hræddr um líf þitt". Grettir kvaðst eigi vita, hvar þat væri. Guðmundr mælti: „Ey sú liggr á Skagafirði, er heitir Drangey; hon er svá gott vígi, at hvergi má komast upp á hana, nema stigar sé við látnir. Gætir þú þangat komizt; þá veit ek þat fyrir víst eigi þess manns ván, er þik sæki þangat, komist þú upp á hana eða þú sér með vápnum sóttr eða vélum, ef þú gætir vel stigans". „Reynt skal þetta vera", segir Grettir, „enn svá gerumst ek myrkfælinn, at þat má ek eigi til lífs vinna mér, at vera einn saman". Guðmundr mælti: „Vera má at svá sé, enn trú þú engum svá vel, at þú trúir eigi bezt sjálfum þér; enn vandsénir eru margir". Grettir þakkaði honum heilræði. Fór hann þá burt af Möðruvöllum. Hann létti eigi fyrr, enn hann kom til Bjargs. Móðir hans fagnaði honum vel, ok þau Illugi bæði. Dvaldist hann þar nökkurar nætr. Þar frétti hann víg Þorsteins Kuggasonar; hafði þat orðit um haustit áðr enn Grettir fór til Bárðardals. Þótti honum nú mjök taka um at höggvast. Reið Grettir þá suðr Holtavörðuheiði, ok ætlaði at hefna Hallmundar, ef hann hitti Grím. Enn er hann kom í Norðrárdal, frétti hann, at Grímr var fyrir tveim vetrum eða þrimr á burt þaðan, sem fyrr var sagt. Enn því hafði Grettir svá seint spurt þessi tíðendi, at hann fór huldu höfði þá tvá vetr, ok þann hinn þriðja, sem hann var í Þór-

isdal, ok hafði enga menn fundit, þá er honum vildi nökkurar fréttir segja. Sneri hann þá til Breiðafjarðardala, ok hafðist við í Austrárdal, ok sætti þeim mönnum, er fóru yfir Brattabrekku. Lét hann þá enn sópa greipr um eignir smábænda; þat var um hásumarsskeið. Þetta sumar, er á leið, fæddi Steinvör at Sandhaugum sveinbarn, ok hét Skeggi; hann var fyrst kendr Kjartani, syni Steins prests af Eyjardalsá. Skeggi var ólíkr öðrum systkinum sínum fyrir sakir afls ok vaxtar; enn þá er hann var fimtán vetra, var hann sterkastr norðr þar, ok var þá eignaðr Gretti. Hugðu menn at hann myndi afbragðsmaðr verða, enn hann andaðist seytján vetra, ok er engi saga af honum.

68. Eftir víg Þorsteins Kuggasonar lagði Snorri goði fæð mikla á þá Þórodd, son sinn, ok Sám, son Barkar hins digra; enn þat er eigi greint, hvat þeir höfðu helzt til saka, utan þat, at þeir hafa eigi viljat gera eitthvert stórvirki, þat er Snorri lagði fyrir þá, ok því rak Snorri goði Þórodd burt frá sér, ok kvað hann eigi fyrr aftr koma, enn hann hefði drepit einhvern skógarmann, ok svá varð at vera. Fór Þóroddr þá yfir til Dala. Þá bjó á Breiðabólstað í Sökkólfsdal ekkja sú er Geirlaug hét; hon helt smalamann þann, sem sekr var orðinn um áverkamál; hann var frumvaxta piltungr. Þat

frétti Þóroddr Snorrason, ok reið á Breiðabólstað; hann spurði, hvar smalamaðr væri. Húsfreyja kvað hann vera hjá fé, —„eða hvat viltu honum?“ „Ek skal hafa líf hans“, segir Þóroddr, „því at hann er sekr skógarmaðr“. Hon svarar: „Þat er þér engi frami, at drepa hann, veslinginn, slíkr ofrgarpr, sem þú þykkist vera; man ek vísa þér til meira þrekvirkis, ef þér er mikill hugr á at reyna þik“. „Hvert er þat?“ segir hann. Hon svarar: „Hér uppi í fjallinu liggr Grettir Ásmundarson; fást þú við hann, þat er meir fyrir þitt hæfi“. Þóroddr tók vel máli þessu — „ok skal svá vera“. Keyrði hann þá hestinn sporum, ok reið eftir dalnum; ok er hann kom á hæðirnar fyrir neðan Austrá, sá hann, hvar var ljósbleikr hestr með söðli; hann sá þar ok mikinn mann með vápnum, og sneri þegar til móts við hann. Grettir heilsaði honum, ok spurði, hverr hann væri. Þóroddr nefndi sik, ok mælti: „Hví spyrr þú mik eigi heldr at erendum mínum enn nafni?“ „Því“, sagði Grettir, „at þau ein munu vera, at lítit man til koma; eða ertu son Snorra goða?“ „Svá er ok víst“, sagði Þóroddr, „enn þó skal nú reyna hvárr okkarr meira má“. „Auðvitað er þat“, sagði Grettir, „eða hefir þú eigi frétt þat, at ek hefi orðit lítil heillaþúfa um at þreifa flestum mönnum?“ „Veit ek þat“, segir Þóroddr, „enn þó skal nú nökkut til voga“ — ok brá

sverði, ok sótti at Gretti með ákefð, enn hann hlífði sér með skildi, enn eigi bar hann vápn á Þórodd, ok fór svá um stund; eigi varð hann sárr. Grettir mælti þá: „Látum vit af þessum leik, því at engan sigr mantu fá í okkrum viðskiftum“. Þóroddr hjó þá sem óðast. Gretti leiddist við hann að fást; þreif hann til Þórodds, ok setti hann niðr hjá sér, ok mælti: „Alls á ek kosti við þik gera, þat sem ek vil, ok eigi hræðumst ek, at þú verðir mér at bana, enn hræðumst ek hærukarlinn Snorra goða, föður þinn, ok ráð hans, þau hafa flestum á kné komit; ok skyldir þú ætla þér þat, er þú gætir orkat; enn eigi er þat barnafæri, at berjast við mik“. Enn er Þóroddr sá, at hann kom engu fram, sefaðist hann heldr, ok skildu þeir við þat. Reið Þóroddr heim í Tungu, ok sagði föður sínum sameign þeira Grettis. Snorri goði brosti at, ok mælti: „Margr er dulinn at sér, ok varð ykkarr mikill mannamunr; þú hjótt upp á hann, enn hann mátti gera við þik hvat er hann vildi, enn þó gerði Grettir vitrlega, er hann drap þik eigi, því at eigi mynda ek nent hafa, at þín væri óhefnt; skal ek heldr leggja honum til liðs, ef ek verð við staddr hans mál“. Fanst þat mjök á Snorra, at honum þótti Grettir vel hafa gert við Þórodd, ok var jafnan vin hans síðan í tillögum sínum.

61. Grettir reið norðr til Bjargs litlu síðar,

enn þeir Þóroddr skildu, ok duldist þar enn um stundar sakir. Þá gerðist svá mikit bragð at myrkfælni hans, at hann þorði hvergi at fara, þegar er rökkva tók. Móðir hans bauð honum þar at vera, enn kvaðst þó sjá, at þat myndi honum eigi duga, fyrir þann skuld, at hann átti sökótt um alt landit. Grettir kvað hana engar ónáðir af sér skyldu hafa, — „enn eigi man ek þat lengr til lífs mér vinna", segir hann, „at vera einn saman". Illugi bróðir hans var þá fimtán vetra gamall, ok allra manna gervilegastr; hann var hjá viðtali þeira. Grettir sagði móður sinni, hvat Guðmundr hinn ríki hafði ráðit honum, ok lézt mundu leita, ef kostr væri at komast í Drangey, enn þó kvaðst hann eigi þar vera mega, nema hann fengi einhvern dyggvan mann at vera hjá sér. Þá mælti Illugi: „Ek man fara með þér, bróðir, enn eigi veit ek, at þér sé fylgd í mér, utan þat, at trúr man ek þér vera, ok eigi renna frá þér, meðan þú stendr uppi, ok gerr veit ek, hvat um þik líðr, ef ek fylgi þér". Grettir svarar: „Þú ert svá manna, at mér er mest gleði at, ok ef móður minni væri eigi í móti skapi, vilda ek gjarna, at þú færir með mér". Ásdís mælti: „Þá er svá nú komit, at ek sé, at tvennum vandræðum gegnir; ek þykkjumst eigi Illuga missa mega, enn ek veit, at svá mikil atkvæði eru at um hagi Grettis, at hann verðr eitthvert

ór at ráða; enn þó at mér þykki mikit fyrir at sjá á bak ykkr báðum sonum mínum, þá vil ek þat þó til vinna, ef Grettir væri þá nærr, enn áðr“. Illugi varð glaðr við þetta, því at hann hugði gott til að fara með Gretti. Hon fekk þeim lausafé mikit. Bjuggust þeir þá til ferðar. Leiddi Ásdís þá frá garði; ok áðr enn þau skildu, mælti hon svá: „Nú fari þit þar synir mínir tveir, ok mun ykkarr samdauði verða; ok má engi renna undan því, sem honum er skapat; man ek hvárigan ykkarr sjá sinni síðan. Látið nú eitt yfir ykkr ganga, enn eigi veit ek, hverja heill þit sækið þangat í Drangey, enn þar munu þit beinin bera, ok margir munu þar fyrirmuna ykkr þarvistar; sjáið þit vel fyrir svikum; enn vápnbitnir munu þit verða, enn undarlega hafa mér draumar gengit. Gætið ykkarr vel við gerningum; fátt er rammara, enn forneskjan“. Enn er hon hafði þetta mælt, grét hon mjök. Þá mælti Grettir: „Grát þú eigi, móðir; þat skal sagt, at þú hafir sonu átt, enn eigi dætr, ef vit erum með vápnum sóttir, ok lif vel og heil“. Eftir þat skildu þau. Þeir fóru nú norðr um sveitir, ok hittu frændr sína. Dvöldust svá á haust fram til vetrar; þá sneru þeir til Skagafjarðar, ok fóru norðr Vatnskarð, ok svá til Reykjaskarðs, ok svá ofan Sæmundarhlíð, ok svá á Langholt. Þeir kvámu til Glaumbæjar at áliðnum degi. Grettir hafði kastat

hetti sínum á öxl sér; svá gekk hann jafnan úti, hvárt sem var betra eða verra. Þaðan fóru þeir; ok er þeir kvámu skamt á veg, kom maðr til móts við þá, höfuðmikill, hár ok mjór, ok illa klæddr; hann heilsaði þeim, ok spurðu hvárir aðra at nafni. Þeir sögðu til sín, enn hann nefndist Þorbjörn. Hann var einhleypr maðr, ok nenti ekki að vinna, ok skrumaði mikit, ok var hent af honum gaman mikit eða dáruskapr af sumum mönnum. Hann gerði sér við þá dælt, ok sagði margt ofan ór heraði frá bygðarlagsmönnum. Gretti þótti gaman mikit at honum. Hann spurði, hvárt þeir þættist eigi þurfa þess manns, er starfaði fyrir þeim; — „vilda ek gjarna fara með ykkr“, segir hann. Svá fekk hann um talat, at þeir létu hann fylgja sér. Var fjúkanda mjök ok kalt. Enn með því, at þessi maðr var umfangsmikill ok hinn mesti gárungr, átti hann kenningarnafn, ok kallaðr glaumr. „Mikit fanst þeim um í Glaumbæ, er þú gekt þar heim hettulauss í því illviðri“, sagði Glaumr, „hvárt þú myndir því hraustari, sem þú vart ókulvísari; enn hér váru bóndasynir tveir, afburðarmenn allmiklir, ok kvaddi sauðamaðr þá til fjár með sér, ok þóttust varla geta klætt sik fyrir kulda“. Grettir mælti: „Sá ek einn ungan mann inn í dyrum, ok dró þar á sik vöttu sína, enn annarr gekk á milli fjóss ok haugs, ok mun ek hvárigan þeira hræðast“.

Eftir þat fóru þeir ofan til Reyniness, ok váru þar um náttina. Þaðan fóru þeir út á ströndina til þess bæjar, er at Reykjum hét; þar bjó sá maðr, er Þorvaldr hét, ok var góðr bóndi. Bað Grettir hann ásjá, ok sagði honum fyrirætlan sína, at hann vildi komast út í Drangey. Bóndi sagði, at Skagfirðingum myndi þat þykkja eigi vinsending, ok taldist undan. Grettir tók þá fésjóð, er móðir hans hafði gefit honum, ok fekk bónda. Hann varð léttbrýnn við féit, ok fekk til húskarla sína þrjá at flytja þá um náttina í tunglsljósi. Frá Reykjum er skamt til eyjarinnar, ok er þat vika sjós. Enn er þeir kvámu í eyna, þótti Gretti þar gott um at litast, því at hon var grasi vaxin, enn sjábrött, svá at hvergi mátti upp á komast, nema þar sem stigarnir váru við látnir; ok ef upp var dreginn hinn efri stiginn, þá var þat einskis manns færleikr, at komast á eyna. Þar var þá ok fuglberg mikit á sumrum. Þar var þá áttatigi sauða í eynni, er bændr áttu; þat váru mest hrútar ok ær, er þeir ætluðu til skurðar. Settist Grettir þar nú um kyrt; þá hafði hann fimtán vetr eða sextán í sekt verit, at því sem Sturla Þórðarson hefir sagt.

70. Þá er Grettir kom í Drangey, váru þessir heraðshöfðingjar í Skagafirði: Hjalti bjó at Hofi í Hjaltadal, son Þórðar Hjaltasonar, Þórðarsonar skálps. Hjalti var höfðingi ok

göfugmenni mikit ok vinsæll. Þorbjörn hét bróðir hans; hann var mikill maðr ok sterkr, ok harðfengr ok ódæll. Þórir faðir þeira hafði kvángast í elli sinni, ok var sú kona eigi móðir þeira bræðra. Hon var illa til stjúpbarna sinna, ok verst til Þorbjarnar, því at hann var illfengr ok ófyrirleitinn. Þat var eitt sinn, at Þorbjörn öngull sat at tafli; þá gekk stjúpmóðir hans þar hjá, ok sá at hann tefldi hnettafl; þat var stórt halatafl. Henni þótti hann óþreifinn, ok kastaði at honum nökkurum orðum, enn hann svaraði illa. Hon greip þá upp töfluna, ok setti halann á kinnbein Þorbirni, ok hljóp af í augat, svá at úti lá á kinninni. Hann hljóp upp, ok þreif til hennar óþyrmilega, svá at hon lagðist í rekkju af, ok af því dó hon síðan, ok sögðu menn, at hon hefði verit ólétt. Síðan varð hann hinn mesti óeirðarmaðr; tók hann þá við fé sínu, ok bjó fyrst í Viðvík. Halldórr Þórðarson, Þórðarsonar frá Höfða, bjó at Hofi á Höfðaströnd; hann átti Þórdísi Þórðardóttur. systur þeira bræðra. Hjalta ok Þorbjarnar önguls. Halldórr var gildr bóndi ok ríkr at fé. Björn hét maðr, er bjó á Haganesi í Fljótum; hann var vinr Halldórs at Hofi. Þessir veittust at hverju máli. Tungu-Steinn hét maðr, er bjó á Steinsstöðum; hann var Bjarnarson, Ófeigssonar þunnskeggs, kráku-Hreiðarssonar, þess er Eiríkr í Goðdölum gaf tunguna niðr

frá Skálamýri. Steinn var frægr maðr. Eiríkr hét maðr, son hólmgöngu-Starra, Eiríkssonar ór Goðdölum, Hróaldssonar, Geirmundarsonar örðigskeggja; hann bjó at Hofi í Goðdölum. Þessir váru allir virðingamenn miklir. Bræðr tveir bjuggu þar, sem heitir at Breiðá í Sléttahlíð, ok hét Þórðr hvárrtveggja; þeir váru rammir at afli, ok þó gæfir menn. Þeir áttu allir part í Drangey. Svá segja menn, at eigi ætti færri menn í eyjunni, enn tuttugu, ok vildi engi sinn part öðrum selja. Þórðarsynir áttu mest í, því at þeir váru ríkastir.

71. Nú líðr fram at sólhvörfum; þá bjuggust bændr at sækja slátrfé sitt í eyna. Þeir skipuðu skútu, ok fekk hverr mann fyrir sik, enn sumir tvá. Enn er þeir kvámu nær eyjunni, sáu þeir þar menn á felli. Þat þótti þeim undarlegt, ok gátu þess til, at nökkurir menn myndu hafa brotið þar skip sitt, ok komizt þar á land. Reru nú þar at, sem stigarnir váru, enn hinir, sem fyrir váru, drógu upp stigana. Þá þótti bændum undarlega við bregða, ok kölluðu á þá, ok spurðu, hverir þar væri fyrir. Grettir nefndi sik, ok svá sína félaga. Bændr spurðu, hverr hann flútti út í eyna. Grettir svarar: „Sá flutti mik, sem farit átti ok hendrnar hafði, ok meiri var minn vinr, enn yðvarr“. Bændr svöruðu: „Láttu oss ná fé váru ok far til lands með oss, ok haf frjálst þat,

sem þú hefir niðr lagt af fé váru". Grettir svarar: „Vel er þat boðit, enn þó munu nú hvárir hafa þat, sem fengit hafa, ok er þat skjótt at segja yðr, at heðan ferr ek eigi, nema ek sé dauðr um dreginn; eigi læt ek laust þat, sem ek hefi höndum á komit". Nú þögnuðu bændr, ok þótti mikill vágestr kominn í Drangey; buðu þeir honum nú marga kosti, bæði með fégjöfum ok fögrum heitum, enn Grettir neitti öllu, ok fóru bændr á burt við svá búit, ok undu illa við sinn hlut; sögðu þeir heraðsmönnum, hverr vargr kominn var í eyna. Þetta kom mjök á þá óvara, ok þótti eigi hægt til atgerða; áttu þeir um þetta at tala um vetrinn, ok gátu eigi ráð til sét, at koma Gretti ór eynni.

72. Líðr nú þar til, er menn fara til Hegranessþings um várit; kom fjölmenni mikit ór öllum heruðum, þeim sem menn áttu þangat at sækja. Sátu menn þar lengi á várit bæði yfir málum ok gleði, því at þá var margt gleðimanna í heruðum. Enn er Grettir spurði, at alþýða manna var farinn til þingsins, hafði hann gert ráð við vini sína, því at hann átti ávalt gott við þá, sem næstir honum váru, ok sparði ekki við þá, þat sem hann fekk til. Hann sagði at hann vildi fara til lands til atdrátta; enn þeir Illugi ok Glaumr skyldi eftir vera. Óráðlegt þótti Illuga þetta vera, enn lét þó svá vera,

sem Grettir vildi. Hann bað þá geyma stigans, ok sagði þeim þar á liggja. Eftir þat fór hann á land, ok aflaði þess er hann þóttist þurfa. Hann duldist nú, hvar sem hann kom, ok varði engan, at hann myndi á land kominn. Nú spurði hann af þinginu, at þar var gleði mikil. Var Gretti forvitni á at koma til þingsins, ok tekr fornan búning, heldr vándan, ok kemr svá á þingit, at menn gengu frá lögréttu heim til búða. Þá töluðu til sumir menn ungir, at veðr væri gott ok fagrt, ok sé gott ungum mönnum at hafa glímur ok skemtan. Þeir kváðu þat allráðlegt. Fóru menn þá, ok settust niðr fram frá búðunum. Gengu þeir Þórðarsynir mest fyrir skemtaninni. Þorbjörn öngull var uppvöðslumikill, ok ruddi fast til gleði; varð hverr til at fara, sem hann vildi; tók hann í hendr hverjum manni, ok hnykti fram á völlinn. Nú glímdu fyrst þeir, sem ósterkastir váru, ok þá hverr af öðrum, ok gerðist af þessu gleði mikil; enn er flestir höfðu glímt, nema þeir, sem sterkastir váru, áttu bændr um at tala, hverr til myndi verða, at taka á öðrum hvárum þeira Þórðanna, er fyrr váru nefndir; enn þar varð engi til. Þeir gengu þá fyrir ýmsa menn, ok buðu sik fram; enn því firr fór sem nær kallaði. Þorbjörn öngull litast þá um, ok sá, hvar maðr sat, mikill vexti, ok sá óglögt í andlit honum. Þorbjörn þreif til hans,

ok kipti honum fast. Hann sat kyrr ok bifaðist hvergi. Þá mælti Þorbjörn: „Engi hefir setit jafnfast fyrir mér í dag sem þú; eða hverr er þessi maðr?“ Hann svarar: „Gestr heiti ek“. Þorbjörn mælti: „Þú munt vilja skemta nökkuru, ok ertu aufúsugestr“. Hann svarar: „Skjótt þykki mér margt skipast kunna, ok mun ek eigi hlaupa í leik með yðr, enn mér er alt ókunnigt fyrir“. Töluðu þá margir, at hann væri góðs fyrir verðr, ef hann vildi skemta mönnum nökkuru, ókunnr maðr. Hann spurði, hvers þeir beiddi hann. Þeir báðu hann glíma við einhvern. Hann kvaðst niðr hafa lagt at rjá — „enn gaman þótti mér at því um skeið“. Enn er hann afneitti eigi með öllu, báðu þeir hann því meir. Hann mælti: „Ef yðr þykkir undir um, at ek sé dreginn, þá munu þér þat til vinna, at handsala mér grið hér á þinginu, ok þar til sem ek kem til heimilis míns“. Þá þutu upp allir ok kváðust þat gjarna vilja. Hafr hét sá maðr, er mest fýsti, at þessum manni væri grið gefin; hann var Þórarinsson, Hafrssonar, Þórðarsonar knapps, er land hafði numit upp frá Stíflu í Fljótum til Tunguár. Hann bjó á Knappsstöðum, ok var orðamaðr mikill. Hann sagði fyrir griðum með mikilli röksemd, ok er þetta upphaf á:

73. „Hér set ek grið“, segir hann, „allra manna á millum, einkanlega þessum sama Gesti

til nefndum, er hér sitr, ok at undirskildum öllum goðorðsmönnum ok gildum bændum, ok allri alþýðu ungra manna ok vápnfærra, ok allir aðrir heraðsmenn í Hegranesþingi, eða hvaðan sem hverir eru at komnir nefndra manna eða ónefndra, handsölum grið og fullan frið kvámumanni hinum ókunna, er Gestr nefnist, til gamans, glímu ok gleði allrar, til hérvistar ok heimferðar, hvárt er hann þarf at fara á legi eða landi eða flutningi; skal hann hafa grið í öllum stöðum, nefndum ok ónefndum, svá lengi sem hann þarf til heillar heimkvámu, at höldnum trygðum. Set ek þessi grið fyrir oss ok vára frændr, vini ok venzlamenn, svá konur sem karla, þýjar ok þrælar, sveina ok sjálfráða menn. Sé sá griðníðingr, er griðin rýfr eða trygðum spillir, rækr ok rekinn frá guði ok góðum mönnum ór himinríki, ok frá öllum helgum mönnum, ok hvergi hæfr manna í milli, ok svá frá öllum út flæmdr, sem (menn) víðast varga reka, eða kristnir menn kirkjur sækja, heiðnir menn hof blóta, eldr brennr, jörð grær, mælt barn móður kallar, ok móðir mög fæðir, ald(n)ir elda kynda, skip skríðr, skildir blika, sól skín, snjá leggr, Finnr skríðr, fura vex, valr flýgr várlangan dag, ok standi honum beinn byrr undir báða vængi, himinn hverfr, heimr er bygðr, ok vindr veitir vötn til sjávar, karlar korni sá; hann skal firrast kirkjur ok kristna

menn, heiðna hölda, hús ok hella, heim hvern, nema helvíti. Nú skulu vér vera sáttir ok sammála hverr við annan í huga góðum, hvárt sem vér finnumst á fjalli eða fjöru, skipi eða skíði, jörðu eða jökli, í hafi eða á hestbaki, svá sem vin sinn í vatni finni, eða bróður sinn á braut finni, jafnsáttir hverr við annan sem sonr við föður, eða faðir við son, í samförum öllum. Nú leggjum vér hendr saman, ok allir vér, ok höldum vel griðin, ok öll orð töluð í trygðum þessum, at vitni guðs ok góðra manna, ok allra þeira, er orð mín heyra, eða nökkurir eru nær staddir“.

74. Tóku þá margir til orða, at mikit var um mælt. Gestr mælti þá: „Vel hefir þú um mælt ok sagt, ef þér spillið eigi um síðar; skal ek nú eigi dvelja, þat sem ek hefi til fram at láta“. Eftir þat kastaði hann kuflinum, ok því næst öllum bolklæðum. Þá leit hverr til annars, ok brá mjök vá fyrir grön; þóttust þeir kenna, at þetta var Grettir Ásmundarson, því at hann var ólíkr öðrum mönnum fyrir vaxtar sakir og þrekleika, ok þögnuðu nú allir, enn Hafr þóttist ósvinnr orðinn. Gengu nú tveir ok tveir saman af heraðsmönnum, ok ámælti hverr öðrum, enn þeim mest, er fyrir griðunum hafði sagt. Þá mælti Grettir: „Gerið greiðlegt fyrir mér, hvat yðr býr í skapi; því at eigi sit ek lengi klæðlauss; eigið þér miklu

meira í hættu enn ek, hvárt þér haldið grið yðar eða eigi". Þeir svöruðu fá, ok settust niðr. Þórðarsynir og Halldórr mágr þeira tóku nú tal með sér. Vildu sumir halda griðin, enn sumir eigi. Hnippaði hverr kolli at öðrum. Grettir kvað vísu:

(63) Dulizk hefir margr í morgin
menja runnr við kunnan;
renna víst á runna
rannsíma tvær grímur.
Skotit es heldr fyr hölda
hvassorða leikborði;
öld bilar orð at halda;
alt dró slafr af Hafri.

Þá mælti Tungu-Steinn: „Þykki þér svá vera, Grettir; eða hvat munu þeir af ráða, höfðingjarnir? Enn satt er þat, at þú ert afbragðsmaðr fyrir hreysti sakir, eða sér þú eigi, at hverr þeira kjár nefinu at öðrum?" Grettir kvað þá vísu:

(64) Heldu Hlakkar tjalda
hefjendr saman nefjum,
Hildar veggs ok hjoggust
hregg-Nirðir til skeggjum;
ok geðstrangir gengu
— griða tóku at iðrask —
Svafnis látrs í sveitir
sviftendr, es mik kendu.

Þá mælti Hjalti Þórðarson: „Eigi skal svá vera", segir hann; „halda skulu vér grið vár, þó at vár hafi orðit hyggindismunr; vil ek eigi,

at menn hafi þat til eftirdæma, at vér sjálfir höfum gengit á grið þau, sem vér höfum sett og seld; skal Grettir fara liðugr þangat sem hann vill, ok hafa grið til þess, er hann kemr aftr ór þessarri ferð; eru þá úti þessi trygðamál, hvat sem í gerist með oss". Allir þökkuðu honum fyrir, ok þótti honum höfðinglega gera, slíkar sakir sem til váru. Þorbjörn öngull varð hljóðr við. Var þá talat til, at annarrhvárr þeira Þórðanna myndi taka á Gretti, enn hann bað þá ráða. Nú gekk annarr fram þeira bræðra. Grettir stóð fyrir réttr, enn hinn hljóp at honum sem snarast, ok Grettir hvergi ór sporum. Grettir seildist aftr yfir bak Þórði, ok tók svá í brækrnar, ok kipti upp fótunum, ok kastaði honum aftr yfir höfuð sér, svá at hann kom at herðum niðr, ok varð þat allmikit fall. Þá mæltu menn, at þeir skyldi fara til báðir bræðrnir senn, ok svá var gert; þá urðu allmiklar sviftingar, ok máttu ýmsir betr, enn þó hafði Grettir ávalt annanhvárn undir, enn ýmsir fóru á kné eða slyðrur fyrir öðrum; svá tókust þeir fast á, at hvetvetna var blátt ok blóðrisa. Öllum þótti at þessu hin mesta skemtan; ok er þeir hættu, þökkuðu allir þeim fyrir glímuna, ok var þat dómr þeira, er hjá sátu, at þeir væri eigi sterkari tveir enn Grettir einn, enn hvárr þeira hafði tveggja manna megin, þeira sem gildir váru.

Þeir váru svá jafnsterkir, at hvárrgi bar af öðrum, ef þeir reyndu með sér. Grettir var eigi lengi á þinginu. Bændr báðu hann gefa upp eyna, enn hann neitti því, ok gátu bændr ekki at gert. Grettir fór aftr til Drangeyjar, ok tók Illugi feginsamlega við honum. Settust þeir um kyrt. Sagði Grettir þeim nú frá ferðum sínum. Leið nú fram á sumarit. Öllum þótti Skagfirðingar mikinn drengskap sýnt hafa, hversu þeir heldu vel grið sín, ok má þá af slíku marka, hverir dygðamenn þá váru, slíkar sakir sem Grettir hafði gert við þá. Bændr þeir, sem óríkari váru, töluðu með sér, at þeim væri lítit gagn at eiga lítinn part í Drangey, ok buðu nú at selja Þórðarsonum; enn Hjalti kvaðst eigi kaupa vilja, enn bændr skildu þat til, at sá, er kaupa vildi, skyldi annathvárt drepa Gretti, eða koma honum burt. Þorbjörn öngull kvaðst eigi spara at bindast fyrir um atför við Gretti, ef þeir vildi gefa honum fé til. Hjalti bróðir hans lagði af við hann sinn part í eyjunni, því at Þorbjörn var þeira harðfengari ok óvinsæll. Svá gerðu þá fleiri bændr. Fekk Þorbjörn öngull þá mikinn hlut eyjarinnar með litlu verði; enn hann bazt undir, at koma Gretti á burtu.

75. At áliðnu sumri fór Þorbjörn öngull með alskipaða skútu til Drangeyjar, enn þeir Grettir gengu fram á bjargit. Töluðust þeir

þá við. Bað Þorbjörn Gretti gera fyrir orð sín, at fara ór eyjunni. Grettir kvað þess enga ván. Þorbjörn mælti: „Vera má, at ek mega gera þér þvílíkt liðsinni, þótt þú gerðir þetta; enn nú hafa bændr margir lagt upp við mik, þat er þeir hafa átt í eyjunni". Grettir svarar: „Nú kvattu þat upp, at ek er ráðinn til at ganga heðan aldri, er þú sagðist eiga mestan hlut eyjarinnar; er þat vel, þó at vit deilim kálit; enn þat var satt, at mér þótti erfitt, at hafa alla Skagfirðinga í móti mér, enn hér er hvárrgi til sparandi, því at vit munum eigi kafna í vinsældum manna; máttu vel af leggja ferðir þínar hingat, því at alt er um gert fyrir mér". „Sinnar stundar bíðr hvat", sagði Þorbjörn, „ok muntu ills bíða". „Hætt mun á þat verða", sagði Grettir; ok skildu við svá búit. Fór Þorbjörn heim aftr.

76. Svá er sagt, at þá er Grettir hafði tvá vetr verit í Drangey, þá höfðu þeir skorit flestalt sauðfé, þat sem þar hafði verit, enn einn hrút létu þeir lifa, svá at getit sé; hann var hösmögóttr at lit ok hyrndr mjök. At honum hendu þeir mikit gaman, því at hann var svá spakr, at hann stóð fyrir úti, ok rann eftir þeim þar sem þeir gengu; hann gekk heim til skála á kveldin, ok gneri hornum sínum við hurðina. Gott þótti þeim í eyjunni, því at þar var gott til matar fyrir fugls sakir

ok eggja, enn til eldiviðar var þar hnepst at afla; ok lét Grettir jafnan þrælinn kanna reka, ok rak þar oft kefli, ok bar hann þau heim til elda. Ekki þurftu þeir bræðr at starfa, utan at fara í bjarg, þá er þeim líkaði. Þrællinn tók at letjast mjök á starfanum; gerðist hann nú möglunarsamr ok ógeymnari enn verit hafði. Hann skyldi geyma um eld hverja nátt, ok bauð Grettir mikinn varnað á því, því at skip var eigi hjá þeim. Nú bar svá til, at eldr sloknaði fyrir þeim á einni nátt. Þá varð Grettir styggr við, ok kvað þat maklegt, at Glaumr væri hýddr; enn hann, þrællinn, sagði illa æfi sína, at liggja hér í útlegð, enn vera hraktr ok barðr, ef nökkut mistækist. Grettir spurði Illuga, hvat þá væri til ráða; enn hann kvaðst eigi annat sjá, enn þeir myndi þar verða at bíða til þess er skip bæri at. Grettir sagði, at þeim var blint til þess at ætla — „mun ek heldr hætta til, hvárt ek komumst til lands". „Mikit þykki mér þat", segir Illugi, „því at vit erum upp gefnir, ef þér verðr nökkut". „Eigi mun ek á sundi drukna", sagði Grettir; „enn þó mun ek verr trúa þrælnum heðan frá, svá mikit sem oss lá hér við". Þat var vika sjávar, sem skemst var til lands ór eyjunni.

77. Býst Grettir nú til sunds, ok hafði sölu-váðarkufl, ok gyrðr í brækr; hann lét fitja saman fingrna. Veðr var gott. Hann fór at

áliðnum degi ór eyjunni. Allóvænlegt þótti Illuga um hans ferð. Grettir lagðist nú inn á fjörðinn, ok var straumr með honum, enn kyrt með öllu. Hann sótti fast sundit, ok kom inn til Reykjaness, þá er sett var sólu. Hann gekk til bæjar at Reykjum, ok fór í laug um náttina, ok fór síðan í stofu. Þar var mjök heitt, því at eldr hafði verit um kveldit, ok var lítt rokin stofan. Hann var móðr mjök ok sofnaði fast. Lá hann þar alt á dag fram; enn er á leið morgininn, stóðu heimamenn upp, ok kvámu konur tvær í stofu fyrst; þat var griðkona ok dóttir bónda. Grettir var við svefn, og höfðu fötin svarfazt af honum ofan á gólfit. Þær sáu hvar maðr lá, ok kendu hann. Þá mælti griðkona: „Svá vil ek heil, systir, hér er kominn Grettir Ásmundarson, ok þykkir mér raunar skammrifjamikill vera, ok liggr berr; enn þat þykki mér fádæmi, hversu lítt hann er vaxinn niðr, ok ferr þetta eigi eftir gildleika hans öðrum“. Bóndadóttir svarar: „Því berr þér svá margt á góma? ok ertu eigi meðalfífla, ok vertu hljóð“. „Eigi má ek hljóð vera um þetta, sæl systirin“, segir griðkona, „því at þessu hefða ek eigi trúat, þó at nökkurr hefði sagt mér“. Fór hon nú yfir at honum ok gægðist, enn stundum hljóp hon til bóndadóttur ok skeldi upp ok hló. Grettir heyrði

hvat hon sagði, ok er hon hljóp inn yfir á gólfit, greip hann til hennar ok kvað vísu:

(65) Váskeytt er far flaska;
fár kann sverð í hári
eskiruðr fyr öðrum
örveðrs sia görva.
Veðjak hins at hreðjar
hafi þeir enn vér meiri,
þót eldraugar eigi
atgeira sin meiri.

Síðan svifti hann henni upp í pallinn, enn bóndadóttir hljóp fram. Þá kvað Grettir vísu:

(66) Sverðlítinn kvað sæta
saumskorða mik orðinn;
Hrist gerir hreifa kvista
hælin satt at mæla.
All-lengi má ungum
— eyleygjar bíð Freyja —
lágr í læra skógar
lautu Faxi mér vaxa.

Griðka æpti hástöfum, enn svá skildu þau, at hon frýði eigi á Gretti um þat er lauk. Litlu síðar stóð hann upp ok gekk til Þorvalds bónda, ok sagði honum til vandkvæða sinna, ok bað hann flytja sik út; ok gerði hann svá, ok léði skip ok flutti hann út; ok þakkaði Grettir honum fyrir þenna drengskap. Enn er þat fréttist, at Grettir hafði lagzt viku sjávar, þótti öllum frábærr frækleikr hans bæði á sjá ok landi. Skagfirðingar ámæltu mjök Þorbirni öngli fyrir þat, er hann kom eigi Gretti burt

15*

ór Drangey, ok kváðust mundu aftr taka hverr sinn part. Honum þótti sér óhægt um, ok bað þá vera góða í biðum.

78. Þetta sumar kom skip út í Göngu-skarðsósi; þar var sá maðr á skipi, er Hæringr hét. Hann var ungr maðr, ok færr svá vel, at hann kleif hvert bjarg. Hann fór til vistar með Þorbirni öngli, ok var þar fram á haust. Hann fýsti Þorbjörn mjök til at fara til Drangeyjar, ok kvaðst vildu sjá, hvárt hon væri svá mikit bjarg, at hvergi mætti upp komast. Þorbjörn kvað hann eigi til einskis vinna skyldu, ef hann kæmist upp á eyna, ok fengi veitt Gretti áverka eða drepit hann. Gerði hann þetta ágengilegt fyrir Hæringi; ok eftir þetta fóru þeir til Drangeyjar, ok skutu honum, austmanninum, upp í einhverjum stað, ok skyldi hann leynast at þeim, ef hann kæmist upp á eyna; enn þeir lögðu at stiganum ok tóku tal við þá Gretti. Spurði Þorbjörn Gretti, hvárt hann ætlaði eigi ór eyjunni. Hann kveðst í engu jafnráðinn. „Mjök hefir þú á oss leikit“, segir Þorbjörn, „nær sem vér fáum þess hefnt, enn eigi uggir þú margt at þér“. Lengi áttust þeir þetta við, ok kom eigi ásamt með þeim. Enn frá Hæringi er þat at segja, at hann kleif aftr ok fram um bjargit, ok fekk upp komizt í einhverjum stað, þar sem hvárki hefi maðr farit áðr né síðan. Enn er hann

kom upp á bjargit, sér hann, hvar þeir bræðr váru ok horfðu baki við honum. Hugðist hann nú á skammri stundu at vinna bæði til fjár ok frægðar. Þá varði einskis um hans ferðir, því at þeir hugðu, at hvergi mætti upp komast, nema þar sem stigarnir váru. Grettir fekst við þá Þorbjörn, ok skorti þar eigi tygileg orð af hvárumtveggja. Þá varð Illuga litit hjá sér, ok sá mann kominn mjök at þeim. Hann mælti þá: „Maðr er hér kominn at okkr með reidda öxi, ok sýnist mér heldr ófriðlega láta“. „Snú þú í móti honum þá“, segir Grettir, „enn ek mun geyma stigans“. Illugi réðst í móti Hæringi; ok er austmaðrinn sá þat, sneri hann undan einhverstaðar eftir eyjunni. Illugi elti hann meðan eyin vanst; ok þegar hann kom fram á bjargit, hljóp Hæringr þar ofan fyrir, ok brotnaði í honum hvert bein; lauk hans æfi svá. Þar heitir Hæringshlaup síðan, sem hann týndist. Illugi kom aftr, ok spurði Grettir, hversu hann hefði við þenna skilit, er honum var ætlaðr. „Eigi vildi hann mér at hlíta“, segir Illugi, „at sjá ráð fyrir sér, ok braut hann bekrann ofan fyrir bjargit, ok biði bændr fyrir honum, sem hann sé dauðr“. Ok er Öngull heyrði þat, bað hann þá burt leggja — „hefir ek nú farit tvær ferðir til móts við Gretti, enn eigi mun ek fara í þriðja sinn, ef ek verð þá einskis vísari; enn nú þykki mér

meiri ván, at þeir megi sitja í Drangey fyrir mínum sökum; enn þat ætla ek, at Grettir muni skemr sitja hér heðan af enn hingat til". Nú fóru þeir heim. Þótti þessi ferð verri enn hin fyrri, ok sat Grettir þenna vetr í Drangey, ok hittust þeir Þorbjörn eigi þann vetr. Á þessum misserum andaðist Skafti lögmaðr Þóroddsson. Var Gretti þat skaði mikill, því at hann hafði heitit að ganga fyrir um syknu hans, þegar Grettir hefði tuttugu vetr í sekt verit, enn sjá var hinn nítjándi sektar hans, er nú var frá sagt um hríð. Um várit andaðist Snorri goði; ok margt bar til tíðenda á þessum misserum, þat sem eigi kemr við þessa sögu.

79. Þetta sumar á alþingi töluðu frændr Grettis margt um sekt hans, ok þótti sumum sem hann hefði úti sekt sína, ef hann hefði nökkut af hinu tuttugasta ári, enn þeir, sem sakir áttu við hann, vildu þat eigi, ok kölluðu hann margt útlegðarverk gert hafa síðan, ok þótti sekt hans eiga at vera því lengr. Þá var nýr lögmaðr tekinn, Steinn Þorgestsson, Steinssonar mjöksiglanda, Þórissonar haustmyrkrs. Móðir Steins lögmanns var Arnóra, dóttir Þórðar gellis. Steinn var vitr maðr. Hann var þá beiddr órskurðar; enn hann bað þá rannsaka, hvárt þat væri af hinum tuttugustum tólf mánuðum, er þá var af sumrinu,

síðan hann var sekr gerr, enn þat varð svá. Þá gekk at Þórir ór Garði, ok leitaði at færa í alla trega, þá er mætti, ok gat hann fundit at Grettir hafði komit at áliðnu sumri, ok hafði eigi hér á landi þat í sekt setit; ok urðu þá nítján tólf mánuðir, ok þrem fátt í, er frá því alþingi váru, ok til þess, er Grettir kom út um haustit, er hann hafði hér í sekt setit. Þá sagði lögsögumaðr, at engi skyldi lengr í sekt vera, enn tuttugu vetr alls, þó at hann gerði útlegðarverk á þeim tímum, — „enn fyrr man ek engan ór sekt segja; ok af þessu eyddist sykn at sinni, enn þótti nú at vísu at ganga, at hann myndi sykn vera á öðru sumri. Þetta líkaði illa Skagfirðingum, ef Grettir kvæmist ór sektinni; báðu nú Þorbjörn öngul gera annathvárt, leggja aftr eyna, eða drepa Gretti; enn honum þótti vandi á höndum, því at hann sá eigi ráð til at vinna Gretti, enn vildi þó halda eyjunni; leitaði hann allra bragða við at stíga yfir Gretti, annathvárt með harðfengi eða brögðum, eða á hvern hátt, er hann gæti þat gert.

80. Fóstru átti Þorbjörn öngull, er Þuríðr hét; hon var mjök gömul, ok til lítils fær, at því er mönnum þótti. Hon hafði verit fjölkunnig mjök ok margkunnig mjök, þá er hon var ung, ok menn váru heiðnir; nú þótti sem hon myndi öllu týnt hafa. Enn þó at kristni

væri á landinu, þá váru þó margir gneistar heiðninnar eftir. Þat hafði verit lög hér á landi, at eigi var bannat at blóta á laun, eða fremja aðra forneskju, enn varðaði fjörbaugssök, ef opinbert yrði. Nú fór svá mörgum, at gjörn var hönd á venju, ok þat varð tamast, sem í æskunni hafði numit. Ok svá sem Þorbjörn öngull var þrotinn at ráðagerðum, leitar hann þangat til trausts, sem flestum þótti ólíklegast, enn þat var til fóstru sinnar, ok spurði, hvat þar var til ráða at taka hjá henni. Hon svarar: „Nú þykki mér koma at því, sem mælt er, at margr ferr í geitarhús ullar at biðja; enn hvat mynda ek síðr, enn þykkjast fyrir heraðsmönnum öðrum, enn vera til einskis maðr, þegar at nökkut reyndi til? Nú sé ek eigi, at mér mætti firr um fara enn þér, þótt ek rísa varla ór rekkju. Ef þú vilt mín ráð hafa, þá vil ek ráða, hversu með er farit“. Hann játaði því ok kvað hana sér lengi heilráða verit hafa. Leið nú fram at tvímánaði sumars. Þat var einn veðrdag góðan, at kerling mælti við Öngul: „Nú er kyrt veðr ok bjart; vil ek nú, at þú farir til Drangeyjar, ok troðir illsakir við Gretti. Man ek fara með yðr, ok vita, hversu geymilega honum fara orð. Man ek hafa eitthvað fyrir satt, ef ek sé þá, hversu heilladrjúgir þeir munu vera, ok man ek þá mæla yfir þeim slíkum orðum, sem mér líkar“. Öngull

svarar: „Letjumst ek á ferðir til Drangeyjar, því at jafnan er mér verra í hug. þá er ek ferr í burt þaðan, enn þá ek kem“. Þá mælti kerling: „Ekki skal ek til leggja með þér, ef þú lætr mik engu ráða“. „Eigi skal svá vera, fóstra mín“, segir hann; „enn þat hefi ek mælt, at ek vilda svá koma þar í þriðja sinn, at eitthvert skapaðist á með oss“. „Hætta verðr á þat“, segir kerling, „ok muntu margt erfiði verða fyrir at hafa, áðr Grettir er við jörðu lagðr, ok oft man þér ósýnt um þykkja, hverr þinn hluti verðr, ok þungt muntu af fá um þat er lýkr; enn þó ertu svá undirbúinn, at eitthvert verðr ór at ráða“. Eftir þat lætr Þorbjörn öngull setja fram teinæring, ok sté þar á við tólfta mann. Kerling var í ferð með þeim. Tóku þeir róðrar leiði út til Drangeyjar; ok er þeir bræðr sáu þat, gengu þeir fram at stiganum, ok tóku þeir enn at tala um mál sín, ok sagði Þorbjörn, at hann var enn kominn at vitja þeira mála, ef Grettir vildi á burt fara, ok kvaðst enn leggja í léttan stað um fémissu ok þarvist ef þeir skildi slysalaust. Grettir kvaðst engi miðlunarmál á því hafa eða gera, at fara þaðan — „hefi ek þetta oft sagt, ok þarf þetta eigi við mik at tala“, segir hann. „Munu þér þat at gera, sem þér vilið, enn hér man ek bíða þess, sem at höndum kemr“. Nú þóttist Þorbjörn sjá, at hans erendi varð ekki

at sinni, ok mælti: „Vita þóttumst ek, við hverja heljarmenn at hér er um at eiga, ok þat er líkast, at líði nökkurr dagr, áðr enn ek kem hér oftar“. „Eigi tel ek þat með skaða mínum, þótt þú komir hér aldri“, segir Grettir. Kerling lá aftr í skut, ok váru borin at henni klæði; hon hrærðist þá ok mælti: „Þessir menn munu vera hraustir ok hamingjulausir; verðr yðvarr mikill mannamunr: Þú býðr þeim marga kosti góða, enn þeir neita öllum; ok er fátt vísara til ills, enn kunna eigi gott at þiggja. Nú mæli ek þat um við þik, Grettir, at þú sért heill horfinn, allri gift ok gæfu, ok allri vörn ok vizku, æ því meir, sem þú lifir lengr; vænti ek, at þú eigir hér færi gleðidaga heðan frá enn hingat til“. Ok er Grettir heyrði þetta, brá honum mjök við, ok mælti hann: „Hvat fjanda er á skipinu með þeim?“ Illugi svarar: „Þat hygg ek, at þat sé kerlingin fóstra Þorbjarnar“. „Fussum þeiri gerningavætt“, segir Grettir, „ok var þá eigi hins verra eftir ván, ok við engi orð hefir mér meir brugðit, enn þessi, er hon mælti; ok þat veit ek, at af henni ok hennar fjölkyngi leiðir mér nökkut illt; skal hon ok eitthvert til menja hafa, er hon hefir okkr heimsótt“ — ok þreif upp stein stundarmikinn, ok kastaði ofan á skipit, ok kom á fatahrúguna. Þat var þó lenga steinkast, enn Þorbjörn ætlaði, at nökkurr maðr myndi kasta. Við þat

kom skrækr mikill. Hafði steinninn komit á þjólegg kerlingar, svá at í sundr gekk. Þá mælti Illugi: „Eigi vilda ek, at þú hefðir þetta gert“. „Lasta þú eigi þetta“, segir Grettir, „enn þat uggir mik, at of lítit hafi á komit, því at eigi væri of goldit fyrir okkr báða, þó at ein kerling komi fyrir okkr“. „Hvat mun hon koma fyrir okkr?“ sagði Illugi, „ok lítit leggst þá fyrir okkr“. Þorbjörn fór nú heim, ok varð ekki at kveðjum, er þeir skildu. Hann mælti þá við kerlingu: „Nú fór sem mik varði, at þú myndir litla sæmdarferð fara til eyjarinnar; hefir þú fengit örkuml, enn vér erum engri sæmd at nærr enn áðr, ok verðum at hafa bótalausa hverja svívirðing ofan á aðra“. Hon svarar: „Þetta mun upphaf óheilla þeira, ok get ek, at heðan af fari þeim heldr sígandi; kvíði ek eigi því, ef ek lifi, at ek geta eigi hefnt þessa atviks, sem mér hefir gert verit“. „Hugstigin þykki mér þú vera, fóstra“, sagði Þorbjörn. Nú kvámu þau heim, ok lagðist kerling í rekkju ok lá nær mánuð. Þá var saman runninn leggrinn, er verr var. Tók hon þá á fætr at fara. Mikinn hlátr gerðu menn at ferð þeira Þorbjarnar ok kerlingar, ok þótti nú oft á leikast í viðskiftum þeira Grettis: þat fyrst á várþingi um griðasöluna, enn í annat sinn þá Hæringr týndist, ok nú hit þriðja sinni, er þjóleggr kerlingar brotnaði; ok varð

hér ekki í móti leikit. Hafði Þorbjörn öngull mikla skapraun af þessum orðum.

81. Nú líðr fram á haustit, þar til at váru þrjár vikur til vetrar; þá beiddi kerling, at henni skyldi aka til sjávar. Þorbjörn spurði, hvat hon vildi. „Lítit er erendit, enn þó má vera“, segir hon, „at þat væri fyrirboðan stærri tíðenda“. Nú var svá gert sem hon beiddi; ok er hon kom til strandar, haltraði hon fram með sjánum, svá sem henni væri vísat til, þar sem lá fyrir henni rótartré, svá mikit sem axlbyrðr. Hon leit á tréit ok bað þá snúa fyrir sér. Þat var sem sviðit ok gniðat öðrum megin. Hon lét telgja á lítinn flatveg, þar gniðat var. Síðan tók hon hníf sinn ok reist rúnir á rótinni, ok rauð í blóði sínu, ok kvað yfir galdra. Hon gekk öfug andsælis um tréit, ok hafði þar yfir mörg römm ummæli. Eftir þat lætr hon hrinda trénu á sjá, ok mælti svá fyrir, at þat skyldi reka út til Drangeyjar, ok verði Gretti alt mein at. Þaðan fór hon heim í Viðvík. Eigi kvaðst Þorbjörn vita, til hvers þetta kæmi. Kerling kvað hann vita síðar gerr. Vindr var utan eftir firði, ok hóf rót kerlingar í móti veðri, ok þótti fara eigi vánu seinna. Nú sat Grettir í Drangey, sem fyrr segir, ok þeir allir félagar, ok létu vel yfir sér. Annan dag eftir enn kerling hafði tréit magnat gengu þeir bræðr ofan fyrir bjargit ok leituðu at eldiviði;

enn er þeir kvámu vestr um eyna, fundu þeir rótartré rekit upp. Þá mælti Illugi: „Þetta er mikill eldiviðr, frændi, ok berum heim". Grettir spyrndi við fæti sínum ok mælti: „Ilt tré ok af illum sent, ok skulu vit annan eldivið hafa", ok kastaði út á sjá, ok bað hann Illuga varast at bera þat heim — „því at þat er sent okkr til óheilla". Eftir þat fóru þeir til skála, ok gátu eigi um þetta fyrir þrælnum. Annan dag fundu þeir tréit, ok var þá nær stiganum enn hinn fyrra dag; rak Grettir þat á sjá út, ok kvað þat aldrigi skyldu heim bera. Leið nú fram á sumarit; þá kom á hvast veðr með vætu, ok nentu þeir eigi at hafa sik úti, ok báðu Glaum leita eldiviðar. Hann varð illa við, ok kvaðst kvaldr, er hann skyldi kveljast úti í hverju illviðri. Hann fór ofan fyrir stigann ok fann þar rót kerlingar, ok þóttist vel hafa gengit, þreif upp ok stritaði heim til skála, ok kastaði niðr, ok varð af dynkr mikill. Þat heyrði Grettir. „Aflat hefir Glaumr nökkurs, ok skal ek fara út ok sjá, hvat þat er", ok tekr upp bolöxi ok gengr út. Glaumr mælti þá: „Fær þú eigi verr í sundr enn ek hefi heim fært". Gretti varð skapfátt við þrælinn, ok tvíhendi öxina til rótarinnar, ok eigi geymdi hann, hvat tré þat var; ok jafnskjótt sem öxin kom við tréit, snerist hon flöt ok stökk af trénu ok á fót Grettis hinn hægra

fyrir ofan kné, ok svá at stóð í beini, ok var þat sár mikit; þá leit hann á tréit ok mælti: „Sá varð nú drjúgari, er verr vildi, ok mun þetta eigi eitt saman fara; er hér nú komit þat sama tré, sem ek hefi út kastat tvá daga; hefir þik nú, Glaumr, hent tvau slys: þat annat, at þú slöktir eld várn, ok þat annat, er þú bart heim þetta óheillatré; enn ef þik hendir hit þriðja slys, þá verðr þat þinn bani ok vár allra“. Þá tók Illugi ok batt um skeinu Grettis, ok blæddi lítt, ok svaf Grettir vel um náttina, ok svá liðu þrjár nætr, at engi kom verkr í sárit, enn er þeir leystu til, var skeinan saman hlaupin, svá at nálega var gróin. Illugi mælti þá: „Þat vil ek ætla, at þér verði eigi langt mein at þessu sári“. „Vel væri þá“, segir Grettir, „enn undarlega hefir þetta til borit, at hverju sem verðr; enn hinn veg segir mér hugr um“.

82. Nú leggjast þeir niðr um kveldit; ok er kom at niðri nátt, brauzt Grettir um fast. Illugi spurði, hví hann væri svá ókyrr. Grettir segir, at honum gerðist ilt í fætinum — „ok þætti mér líkara, at nökkut litbrigði væri á“. Kveiktu þeir þá ljós; ok er til var leyst, sýndist fótrinn blásinn ok kolblár, enn sárit var hlaupit í sundr, ok miklu illilegra enn í fyrstu. Þar fylgdi mikill verkr, svá at hann mátti hvergi kyrr þola, ok eigi kom honum svefn á

augu. Þá mælti Grettir: „Svá skulu vér við búast, sem krankleiki þessi, sem ek hefi fengit, mun eigi til einskis gera, því at þetta eru gerningar, ok mun kerling ætla at hefna steinshöggsins“. Illugi mælti: „Þá sagða ek þér, at eigi myndi gott fá af kerlingu þeiri“. „Alt mun fyrir eitt koma“, segir Grettir, ok kvað vísur fim:

(67) Oft nam sköpum skifta
Skjóma egg í rómu
þás berserkjum birkis
böðharðum sjöt varðak.
Gall's Hjarrandi handa
Hristar naðrinn misti;
Björn lét brátt ok Gunnarr
báðir líf ok náðir.

(68) Enn kom ek einu sinni
út á breiðri skútu
í Dyrhólmum; darra
drengr el skáði lengi.
Bauð Torfi þá þýðum
þegn með stóru megni
þrautir þungra spjóta
þarflegr Vébrands arfi.

(69) Svá varð skildr frá skaldi
skeljeggs minnis veggja
meiðir, þót margir stæði
menn at vápna sennu,
svát ófærr varð ára
endr af Grettis hendi
hlynr í bríðum benja;
hest gaf hann mér at lesti.

(70) Vítt frák Þorfinnr þætti
þegn sterkr svaðilsverka;
aldrs kvaðsk odd-Bör skyldu
Arnórs son mér varna.
Áræði brást eyði
einlyndum þót mik fyndi
úti orma setra
einn vask eigi at beinni.

(71) Gat ek fyr geira njótum
gætt, þvít treystak mætti
viðr umsátum ýta
aldrs, þat vas-a sjaldan.
Nú hefr gild með göldrum
gunnelda-Bör unnit
— römm eru ráðin grimmu —
rein afgömul steina.

„Nú skulu vér vera varir um oss“, sagði Grettir, „því at svá munu þau Þorbjörn öngull til ætla, at eigi skuli þetta eitt saman fara; vil ek, Glaumr, at þú gætir stiga hvern dag heðan í frá, enn dragir upp á kveldi, ok gerir þetta trúlega, sem mikit liggi við, enn ef þú svíkr okkr, þá mun þér skamt til ills“. Glaumr hét góðu um þetta. Nú tók at harðna veðrátta, ok gerði á landnyrðing mikinn með kulda. Grettir spurði hvert kveld, hvárt upp væri dreginn stiginn. Glaumr mælti: „Nú væri helzt manna ván mest; eða mun nökkurum svá mikill hugr á at ná lífi þínu, at þat vili til vinna, at drepa sjálfan sik? því at þessi veðr eru langt um ófær, ok lokit ætla ek nú garpskap-

num hinum mesta, er þér þykkir sem alt muni ykkr at bana verða". „Þú munt þik enn verr bera enn hvárr okkarr", sagði Grettir, „til hvers sem taka þarf, enn þó skaltu nú geyma stigans, þó at þú sért nauðigr". Ráku þeir hann út hvern morgin. Þoldi hann þat illa. Verkrinn tók at vaxa í skeinunni, svá at blés upp allan fótinn, ok lærit tók þá at grafa bæði uppi ok niðri, ok snerist um alt sárit, svá at Grettir gerðist banvænn. Sat Illugi yfir honum nátt ok dag, svá at hann gaf at engu öðru gaum; var þá liðit af annarri viku síðan Grettir skeindi sik.

83. Þorbjörn öngull sat nú heima í Viðvík, ok undi illa við, er hann gat eigi unnit Gretti; ok þá er liðin var vel vika, síðan er kerling hafði magnat rótina, þá kemr hon at máli við Þorbjörn, ok spurði, hvárt hann ætlaði eigi at vitja Grettis. Hann sagðist í engu jafnráðinn sem því,— „eða viltu finna hann, fóstra?" segir Þorbjörn. „Eigi mun ek finna hann", segir kerling, „enn sent hefi ek honum kveðju mína, ok vænti ek þess, at komit hafi til hans; ok þat þykki mér ráð, at þú bregðir við skjótt, ok farir fljótt til móts við hann, ellegar mun þér eigi auðit verða at sigra hann". Þorbjörn svarar: „Svá marga hrakför hefi ek þangat farit, at þangat kem ek eigi; er þat ok ærit eitt, at þau stórviðri ganga, at hvergi er fært,

hver nauðsyn sem á er". Hon svarar: „Allráðlauss ertu, er þú sér eigi brögð til þessa; nú mun ek enn ráð þar til leggja; far þú fyrst ok afla þér til manna, ok ríð út til Hofs til Halldórs mágs þíns, ok tak þá ráð af honum; enn ef ek ræð nökkuru um heilsufar Grettis, hvat má þá kalla örvænt, at ek ráða vindblöku þeiri, er á leikr um stundir?" Þorbirni þótti verða mega, at kerling sæi lengra enn hann ætlaði, ok sendi þegar eftir mönnum upp í herað; váru þar skjót svör, at engir þeir, sem upp höfðu gefit sinn part, vildu nökkurn létta undir leggja; kváðu, at Þorbjörn skyldi hafa bæði eyjarhlut ok atför við Gretti. Tungu-Steinn fekk honum fylgdarmenn sína tvá; Hjalti bróðir hans sendi honum þrjá menn; Eiríkr í Goðdölum sendi honum einn mann. Þá hafði hann heiman sex menn. Riðu þeir tólf ór Viðvík út til Hofs. Halldórr bauð þeim þar at vera, ok spurði at erendum. Þorbjörn sagði af hit ljósasta. Halldórr spurði, hverr þetta hefði ráðit. Hann sagði, at fóstra hans fýsti hann mjök. „Þat mun eigi góðu reifa", sagði Halldórr, „því at hon er fjölkunnig, enn þat er nú fyrirboðit". „Eigi má fyrir öllu sjá um þat", segir Þorbjörn, „enn um skal nú lúka á einhvern hátt, ef ek má ráða; eða hversu skal ek fara þess, at ek komumst í eyna?" „Sjá þykkjumst ek þat", segir Halldórr, „at

þú treystir einhverju, enn eigi veit ek, hversu gott þat er. Nú ef þú vilt áfram halda, þá far þú út í Haganes í Fljót til Bjarnar vinar míns; hann á skútu góða. Seg honum orð mín, at hann ljái þér skipit. Þaðan mun sigla mega inn til Drangeyjar; enn ósýn lízt mér ferð yðar, ef Grettir er ósjúkr ok heill. Viti þér þat ok víst, vinni þér hann eigi með drengskap, at nóga á hann eftirmálsmenn. Drepið eigi Illuga, ef þér megið annat; enn sjá þykkjumst ek, at eigi mun alt kristilegt í þessum ráðum". Nú fekk Halldórr þeim sex menn til ferðar. Hét einn Kárr, enn annarr Þorleifr, þriði Brandr. Eigi váru nefndir fleiri; enn þaðan fóru þeir átján út í Fljót ok kvámu í Haganes, ok sögðu Birni orðsending Halldórs. Hann kvað þat skylt hans vegna, enn sagðist ekki eiga Þorbirni vanlaunat; enn honum sýndist þetta óraferð ok latti mjök. Eigi létust þeir aftr mundu hverfa; fóru til sjávar ok settu fram skipit, ok var þar reiðinn hjá í naustinu. Bjoggust þeir nú til siglingar. Öllum sýndist þeim ófært, sem á landi stóðu. Nú vinda þeir á segl; tók skipit skjótan skrið ok mikinn fram á fjörðinn; enn svá sem þeir kvámu aðallega fram á fjörðinn ok á djúpit, hægðist veðri svá, at þeim þótti aldri of hvast. Kvámu þeir um kveldit, er rökkvat var, inn til Drangeyjar.

84. Nú er frá því at segja, at Grettir var svá sjúkr, at hann mátti eigi á fætr standa; sat Illugi yfir honum, enn Glaumr skyldi halda vörð. Hann hafði þá enn mörg orð í móti, ok kvað þeim svá þykkja, sem falla myndi fjör ór þeim, þó at ekki bæri til. Nú fór hann út ór skálanum ok allnauðigr; ok er hann kom til stiganna, mæltist hann við einn saman, ok sagðist nú, at hann skyldi eigi upp draga stigann; tók hann nú at syfja mjök, ok lagðist niðr, ok svaf allan daginn ok alt þar til er Þorbjörn kom til eyjarinnar. Þeir sá nú, at stiginn var eigi upp dreginn. Þá mælti Þorbjörn: „Brugðit er nú lagi“, segir hann, „ór því sem vant er, at engir eru menn á gangi, enda stendr stiginn þeira; má vera, at fleira beri til tíðenda í ferð várri enn vér hugðum fyrir öndverðu. Nú skulu vér flýta oss til skálans, ok látum nú eigi áræðisskort verða. Vitum þat fyrir víst, ef þeir eru heilir, at vér munum þurfa, at hverr dugi sem bezt“. Síðan gengu þeir upp á eyna ok lituðust um, ok sá, hvar maðr lá skamt frá uppgangi ok hraut fast. Þorbjörn kendi Glaum ok gekk at honum, ok rak sverðshjöltin við eyra honum, ok bað mannfýluna vaka — „ok sannlega er sá eigi vel staddr, er líf sitt á undir þínum trúnaði“. Glaumr sér upp ok mælti: „Nú ætla þeir at láta sem vant er; eða þykkir ykkr of-

mikit frelsi mitt, þó at ek liggja hér í kuldanum?" Öngull mælti: „Ertu vitlauss, er þú skynjar eigi, at óvinir yðrir eru komnir, ok munu drepa yðr alla". Þá mælti Glaumr ekki, enn æpti upp sem hann mátti, er hann kendi mennina. „Gerðu annathvárt", segir hann Öngull, „at þú þegi í stað, ok seg oss frá hýbýlum yðrum, ella drep ek þik". Þá þagði Glaumr sem honum væri í vatn drepit. Þorbjörn mælti: „Eru þeir at skála, bræðr? eða hví eru þeir eigi á ferli?" „Eigi er þat hit hægra", segir Glaumr, „því at Grettir er sjúkr ok kominn at bana, enn Illugi sitr yfir honum". Öngull spurði at heilsufari hans, ok hvat til hefði borit, enn síðan sagði Glaumr, hversu til hafði borit um skeinu Grettis. Þá hló Öngull ok mælti: „Satt er hit fornkveðna, at ‚langvinirnir rjúfast sízt'; ok hitt, at ‚ilt er at eiga þræl at einkavin', þar sem þú ert, Glaumr, ok hefir þú skemmlega svikit þinn lánardrottinn, þó at hann væri eigi góðr". Margir lögðu ilt til hans fyrir sína ódygð, ok lömdu hann nálega til bótleysis ok létu hann þar liggja; enn þeir gengu heim til skálans ok kvámu við hurðina stundarfast. Þá mælti Illugi: „Knýr hösmagi hurð, bróðir", segir hann. „Ok knýr heldr fast", sagði Grettir, „ok óþyrmilega"; ok í því brast sundr hurðin. Þá hljóp Illugi til vápna ok varði dyrnar, svá at þeir náðu eigi inn-

göngu. Sóttust þeir þá lengi, ok kvámu þeir engu við, nema spjótalögum, ok hjó Illugi öll þau af skafti; ok er þeir sá, at þeir gátu eigi at gert, hlupu þeir upp á skálann ok rufu. Þá færðist Grettir á fætr ok þreif spjót ok lagði út á milli viða. Þar var fyrir Kárr, heimamaðr Halldórs frá Hofi, ok stóð þegar í gegnum hann. Öngull mælti, ok bað þá fara varlega ok geyma sín vel — „því at vér megum sigra þá, ef vér geymum ráðs at“. Rufu þeir nú um ásendana ok treystu síðan á ásinn, þar til er hann brast í sundr. Grettir mátti eigi af knjánum rísa; greip hann þá saxit Kársnaut. Í því hlupu þeir ofan í tóftina, ok varð nú hörð svipan með þeim. Grettir hjó með saxinu til Víkars, fylgdarmanns Hjalta Þórðarsonar, ok kom á öxlina vinstri, í því er hann hljóp í tóftina, ok sneið um þverar herðarnar, ok undir hina hægri síðuna, ok tók þar sundr þvert manninn, ok steyptist búkrinn ofan á Gretti í tvá hluti; gat hann þá eigi upp rétt saxit svá skjótt sem hann vildi, ok í því lagði Þorbjörn öngull í milli herða honum, ok var þat mikit sár. Þá mælti Grettir: „Berr er hverr á bakinu, nema sér bróður eigi“. Illugi kastaði skildi þá yfir hann, ok varði hann svá Gretti rösklega, at allir menn ágættu vörn hans. Grettir mælti þá til Önguls: „Hverr vísaði yðr leið í eyna?“ Öngull mælti: „Kristr

vísaði oss leið". „Enn ek get", sagði Grettir, „at hin arma kerlingin, fóstra þín, hafi vísat þér, því at hennar ráðum muntu treyst hafa". „Fyrir eitt skal nú yðr koma", sagði Öngull, „hverjum sem vér höfum treyst". Þeir sóttu nú at fast; enn Illugi varði þá báða alldrengilega; enn Grettir var með öllu óvígr bæði af sárum ok sjúkleika. Þá bað Öngull, at þeir skyldi bera skjöldu at Illuga — „því at ek hefi engan fundit hans líka, eigi eldra mann". Þeir gerðu nú svá, at (þeir) þröngdu at honum með viðum ok vápnum, svá at hann kom engri vörn fyrir sik. Gátu þeir þá handtekit hann ok heldu honum. Hann hafði flestum veitt nökkura áverka, þeim sem í atsókninni váru, enn drepit þrjá fylgdarmenn Önguls. Eftir þat gengu þeir at Gretti; var hann þá fallinn áfram. Varð þá engi vörn af honum, því at hann var áðr kominn at bana af fótarsárinu; var lærit alt grafit upp at smáþörmum. Veittu þeir honum þá mörg sár, svá at lítt eða ekki blæddi. Enn er þeir hugðu, at hann myndi dauðr, þreif Öngull til saxins, ok kvað hann nógu lengi hafa borit þat; enn Grettir hafði fast knept fingr at meðalkaflanum, ok varð eigi laust. Fóru þeir þá til margir, ok gátu eigi at gert. Átta tóku þeir til, áðr enn lauk, ok fengu ekki at gert at heldr. Þá mælti Öngull: „Hví skulu vér reka sparmælit við

skógarmanninn? ok leggit niðr höndina við stokkinum"; ok er þat var gert, hjoggu þeir af honum höndina í úlfliðnum; þá réttust fingrnir ok losnuðu af meðalkaflanum. Þá tók Öngull saxit tveim höndum ok hjó í höfuð Gretti; varð þat allmikit högg, svá at saxit stóðst eigi, ok brotnaði skarð í miðri egginni; ok er þeir sá þat, spurðu þeir, því hann spilti svá grip góðum. Öngull svarar: „Þá er auðkendara, ef at verðr spurt". Þeir sögðu þessa eigi þurfa, þar sem maðrinn var dauðr áðr. „At skal þó meira gera", segir Öngull; hjó hann þá á háls Gretti tvau högg eða þrjú, áðr af tæki höfuðit. „Nú veit ek víst, at Grettir er dauðr", sagði Öngull. Lét Grettir þann veg líf sitt, hinn vaskasti maðr, er verit hefir á Íslandi; var honum vetri fátt í hálffimtugum, er hann var veginn; enn þá var hann fjórtán vetra, er hann vó Skeggja, hit fyrsta víg, ok þá gekk honum alt til vegs framan til þess, er hann átti við Glám þræl, ok var hann þá tuttugu vetra; enn er hann fell í útlegð, var hann hálfþrítugr; enn í sekt var hann vel nítján vetr, ok kom oft í stórar mannraunir, ok helt ávalt vel trú sína, ór því sem ráða var; sá hann flest fyrir, þó at hann gæti ekki at gert.

85. „Hér höfum vér mikinn garp at velli lagt", sagði Þorbjörn; „skulu vér nú hafa höfuðit með oss til lands, því at eigi vil ek missa

fjár, sem lagt hefir verit til höfuðs honum; mega þeir þá eigi dyljast við, at ek hefi drepit Gretti. Þeir báðu hann ráða, ok létu sér þó fátt um finnast, því at öllum þótti óprúðlega at unnit. Þá mælti Öngull við Illuga: „Mikill skaði er þat um svá röskvan mann sem þú ert, er þik hefir hent sú óvizka, at ráðast til illvirkja með útlegðarmanni þessum, ok verða fyrir þat dræpr ok ógildr“. Illugi svarar: „Svá fremi veiztu þat, sem úti er alþingi í sumar, hverir útlægir verða; enn eigi muntu né kerlingin fóstra þín dæma þessi mál, því at galdrar ykkrir ok forneskja hafa drepit Gretti, þó at þér bærið járn á hann dauðvána, ok gerðið svá mikit níðingsverk ofan á fordæðuskap“. Þá sagði Öngull: „Rösklega segir þú, enn eigi mun svá vera. Vil ek sýna þat, at mér sýnist mannskaði í þér, ok mun ek gefa þér líf, ef þú vilt vinna oss trúnaðareið, at hefna engum þeim, er í þessarri ferð hafa verit“. Illugi mælti: „Þat þætti mér umtalsmál, ef Grettir hefði mátt verja sik, ok hefði þér unnið hann með drengskap ok harðfengi; enn nú er þess engi ván, at ek muna þat til lífs mér vinna, at vera slíkr ódrengr sem þú; er þat skjótt af at segja, at engi skal yðr óþarfari enn ek, ef ek lifi, því at seint mun fyrnast mér, hversu þér hafið unnit á Gretti; kýss ek miklu heldr at deyja“. Þá átti Þorbjörn tal við förunauta

sína, hvárt þeir skyldi láta Illuga lifa eða eigi. Þeir kváðu hann ráða skyldu atgerðum, því at hann hafði ráðit ferðinni. Öngull kvaðst eigi kunna at eiga þenna mann yfir höfði sér, er engum trygðum vildi lofa eða heita þeim; ok er Illugi vissi, at þeir ætluðu at höggva hann, þá hló hann ok mælti svá: „Nú réðu þér þat af, er mér var nærr skapi". Leiddu þeir hann þá, er lýsti, austr á eyna, ok hjoggu hann þar, ok lofuðu allir hans hreysti, ok þótti hann öllum ólíkr sínum jafnöldrum. Þeir dysjuðu þá bræðr báða þar í eyjunni, enn tóku síðan höfuð Grettis ok báru með sér, ok alt þat, sem þar var fémætt í vápnum ok klæðum. Saxit góða lét Öngull eigi í skifti koma, ok bar þat lengi síðan. Þeir höfðu Glaum með ser, ok bar hann sik allilla. Veðr fell þegar um náttina. Reru þeir til lands um morgininn. Fór Öngull þar á land, sem honum þótti gegnast, enn sendi út skipit til Bjarnar; ok er þeir kvámu mjök inn til Óslands, þá tók Glaumr svá illa at bera sik, at þeir nentu eigi at fara með hann lengra ok drápu hann þar, ok grét hann hástöfum áðr enn hann var höggvinn. Öngull fór heim í Viðvík, ok þóttist vel hafa fram gengit í þessarri ferð. Höfuð Grettis lögðu þeir í salt í útibúri því, er Grettisbúr var kallat, þar í Viðvík; lá þat þar um vetrinn. Öngull var óþokkaðr mjök af þessum verkum, þegar at menn

vissu, at Grettir hafði með gerningum unninn verit. Sat Öngull um kyrt fram yfir jól; þá reið hann til móts við Þóri í Garði, ok sagði honum af vígum þessum, ok þat með, at hann þóttist eiga fé þat, er lagt var til höfuðs Gretti. Þórir sagði, at hann myndi eigi dylja þess, at hann hafði ollat sektum Grettis — „hefi ek ok oft fengit hart af honum, enn eigi vilda ek þat til lífs hans vinna, at gera mik at ódáðamanni eða fordæðu, sem þú hefir gert; mun ek síðr leggja þér fé, at mér sýnist þú ólífismaðr vera fyrir galdr ok fjölkyngi“. Öngull svarar: „Meirr ætla ek at þér komi til féfesti ok vesalmenska, enn at þú hirðir, með hverju at Grettir væri unninn“. Þórir sagði, at skjótr væri vegr með þeim, at þeir skyldi bíða alþingis, ok hafa þat, er lögmanni sýndist réttast. Skildu þeir með því, at þar stóð á illu einu með Þóri ok Þorbirni öngli.

86. Frændum þeira Grettis ok Illuga líkaði stórilla, er þeir fréttu vígin, ok tóku svá upp, at Öngull hefði gert níðingsverk, at drepa dauðvána mann, ok í annarri grein um fjölkyngi; sóttu þeir at hina vitrustu menn, ok mæltist illa fyrir mál Önguls. Hann reið nú vestr til Miðfjarðar, þá (er) fjórar vikur váru af sumri; ok er þat fréttist til ferða hans, stefndi Ásdís at sér mönnum, ok váru þar margir hennar vinir, Gamli ok Glúmr mágar hennar,

ok synir þeira, Skeggi, er skammhöndungr var kallaðr, ok Óspakr, er fyrr var getit. Ásdís var svá vinsæl, at allir Miðfirðingar snerust til liðs með henni, ok jafnvel þeir, sem áðr váru óvinir Grettis; var þar hinn fyrsti maðr Þóroddr drápustúfr, ok flestir Hrútfirðingar. Öngull kemr nú til Bjargs með tuttugu menn; þeir höfðu höfuð Grettis með sér. Þá váru enn eigi komnir allir þeir, sem henni höfðu liði heitit. Þeir gengu inn í stofu með höfuðit ok settu niðr á gólf. Húsfreyja var í stofu ok margir menn aðrir. Eigi varð at kveðjum við þá. Öngull kvað þá vísu:

(72) Fluttak upp ór eyju
ómett höfuð Grettis;
þann grætr nála-Nanna
nauðuleg hárrauðan.
Hér mátt gjalfrs á golfi
griðbíts höfuð lita
það mun fagrlogs Fríði
fúna alt nema saltit.

Húsfreyja sat kyr á meðan hann kvað vísuna; eftir þat kvað hon vísu:

(73) Mundut síðr enn sauðir,
sýrgarpr fyrir dýri
— komit es norðr at njörðum
nýtt skaup — á sjá hlaupa,
ef styrviðir stæði
stála Frey í eyju
— verit hefik lofs um lýði
létt — ósjúkan Gretti.

Þá mæltu margir, at eigi væri undarlegt, þó at hon ætti hrausta sonu, svá hraust sem hon var, þvílík skapraun sem henni var ger. Óspakr var úti ok átti tal við fylgdarmenn Önguls, þá sem eigi höfðu inn gengit, ok spurði at vígunum, enn allir lofuðu vörn Illuga; þá sögðu þeir frá, hversu Grettir hafði haldit fast saxinu, þá er hann var dauðr; þat þótti mönnum undarlegt. Þá var sén margra manna reið vestan at; váru þar komnir margir vinir húsfreyju, ok þeir Gamli ok Skeggi vestan frá Melum. Öngull hafði þar ætlat at hefja féránsdóm eftir Illuga, því at þeir kölluðu sér alt fé hans; enn er fjölmennit kom, sá Öngull, at hann gat ekki at gert; váru þeir hinir áköfustu, Óspakr ok Gamli, ok vildu veita Öngli atgöngu, enn þeir, sem vitrari váru, báðu þá hafa við ráð Þorvalds frænda síns ok annarra höfðingja, ok sögðu, at því verr myndi mál Önguls fyrir mælast, sem fleiri vitrir menn sæti yfir; varð þá svá á meðal gengit, at Öngull reið burt ok hafði með sér höfuð Grettis, því at hann ætlaði at hafa þat til alþingis. Reið hann nú heim ok þótti þunglega á horfast, því at flestir allir höfðingjar á landinu váru annathvárt skyldir eða mægðir við þá Gretti ok Illuga. Þetta sumar fekk Skeggi skammhöndungr dóttur Þórodds drápustúfs; gekk Þóroddr þá at málum með frændum Grettis.

87. Nú riðu menn til alþingis, ok urðu færi liðveizlumenn Önguls enn hann ætlaði, því at málit mæltist illa fyrir. Þá spurði Halldórr, hvárt þeir skyldu hafa höfuð Grettis með sér til alþingis. Öngull lézt þat ætlat hafa. „Þat er óráðlegt“, segir Halldórr, „því at nógu margir munu vera mótstöðumenn þínir, þó at þú gerir eigi slíkar áminningar til þess at vekja upp harma manna“. Þá váru þeir komnir á veg ok ætluðu at ríða suðr Sand. Öngull lét þá taka höfuðit ok grafa niðr í sandþúfu eina; er þat kölluð Grettisþúfa. Á alþingi var fjölment, ok bar Öngull fram mál sín ok hrósaði mjök verkum sínum, at hann hefði drepit þann skógarmann, er gildastr hefði verit á landinu, ok þóttist eiga fé þat, er lagit var til höfuðs honum; enn Þórir hafði hin sömu svör sem fyrr váru sögð. Þá var lögmaðr beiddr órskurðar; hann kvaðst heyra vilja, ef nökkurar gagnsakir kvæmi þær í móti, er þar fyrir mætti Öngull missa sektarfjárins, ellegar myndi hann hafa slíkt sem til höfuðs honum var lagit. Þá kvaddi Þorvaldr Ásgeirsson til Skammhöndung, at bera fram sökina, ok stefndi Þorbirni öngli annarri stefnu um galdr ok fjölkyngi þá, er Grettir myndi hafa bana af fengit; enn annarri um þat, er þeir vógu at honum hálfdauðum manni, ok lét varða skóggang. Nú varð mikill sveitardráttr, ok urðu

þeir fáir, er sinnaðu Þorbirni; varð nú öðruvís enn hann hugði, því at Þorvaldi ok Ísleifi mági hans þótti þat ólífisverk, at gera manni gerningar til bana; enn með tillögum skynsamra manna varð sú lykt á málum þessum, at Þorbjörn skyldi sigla samsumars ok koma aldri síðan til Íslands, meðan þeir lifði, er eftirmál áttu eftir Illuga ok Gretti. Var þá í lög tekit, at alla forneskjumenn gerðu þeir útlæga; ok er hann sá, hverr hans kostr myndi verða, hafði hann sik af þinginu, því at þá var búit, at frændr Grettis myndi at honum ganga; fekk hann ok ekki af því fé, er til höfuðs Grettis var lagit, því at Steinn lögsögumaðr vildi eigi, at þat gyldist fyrir níðingsverk. Engu váru þeir menn bættir, er fallit höfðu með Þorbirni í Drangey; skyldi þat vera jafnt ok víg Illuga; líkaði þat þó frændum hans allilla. Riðu menn nú heim af þinginu, ok fellu niðr allar sakir þær, er menn höfðu á höndum Grettis. Skeggi son Gamla, enn mágr Þórodds drápustúfs, enn systurson Grettis, fór norðr til Skagafjarðar með atgangi Þorvalds Ásgeirssonar ok Ísleifs mágs hans, er síðan var biskup í Skálholti, ok samþykki alls almúga, ok fekk sér skip ok fór til Drangeyjar, at sækja lík þeira bræðra, Grettis ok Illuga, ok færðu út til Reykja á Reykjaströnd ok grófu þar at kirkju, ok þat til marks, at Grettir

liggr þar, at um daga Sturlunga, er kirkjan var færð at Reykjum, váru grafin upp bein Grettis, ok þótti þeim eigi geysistór, ok þó mikil. Bein Illuga váru grafin síðan fyrir norðan kirkju, enn höfuð Grettis var grafit heima at Bjargi at kirkju. Sat Ásdís húsfreyja at Bjargi, ok var svá vinsæl, at aldri váru henni ónáðir gervar, ok eigi heldr meðan Grettir var í sekt. Skeggi skammhöndungr tók við búi at Bjargi með Ásdísi, ok var mikill maðr fyrir sér. Hans son var Gamli, faðir Skeggja á Skarfsstöðum, ok Ásdísar, móður Odds munks. Margir menn eru frá honum komnir.

88. Þorbjörn öngull réðst í skip at Gásum með alt' þat sem hann mátti með komast af fé sínu, enn Hjalti bróðir hans tók við jörðum. Öngull fekk honum ok Drangey. Varð Hjalti síðan höfðingi mikill, ok er hans eigi getit lengr við þessa sögu. Öngull fór til Noregs; lét enn mikit um sik. Þóttist hann mikit þrekvirki unnit hafa í drápi Grettis. Virðu ok margir svá, þeir sem ókunnigt var, hversu þat hafði til borizt; enn margir vissu, hversu frægr maðr Grettir hafði verit. Sagði hann þat eitt af viðskiftum þeira, sem honum var til frama, enn lét hitt liggja niðri í sögunni, sem minnr var til frægðar. Þessi saga kom austr til Túnsbergs. Er Þorsteinn

drómundr frétti vígin, varð hann mjök hljóðr við. því at honum var sagt, at Öngull væri mjök gildr ok harðfengr. Mintist Þorsteinn ummæla þeira, sem hann hafði þá er þeir Grettir töluðust við endr fyrir löngu um handlegg-ina. Þorsteinn helt nú fréttum til um ferðir Önguls. Váru þeir báðir í Noregi um vetrinn, ok var Þorbjörn norðr í landi, enn Þorsteinn í Túnbergi, ok hafði hvárrgi sét annan; enn þó varð Öngull víss, at Grettir átti bróður í Noregi, ok þótti vansét við í ókunnu landi, ok því leitaði hann sér ráðs, hvert hann skyldi á leita. Í þenna tíma fór margt Norðmanna út í Miklagarð og gengu þar á mála. Af því þótti Þorbirni fýsilegt at fara þangat, ok afla sér svá fjár ok frægðar, enn hafa sik eigi í Norðr-löndum fyrir frændum Grettis. Bjó hann nú ferð sína ór Noregi ok fór út í lönd, ok létti eigi fyrr enn hann kom út í Miklagarð, og gekk þar á mála.

89. Þorsteinn drómundr var ríkr maðr ok hafði hina mestu virðing. Hann spurði nú, at Öngull var farinn ór landi ok út í Miklagarð. Brá hann skjótt við ok seldi frændum sínum eignir sínar í hendr; enn hann réðst til ferðar ok leitaði eftir Öngli, ok fór jafnan þar eftir, sem hann fór undan. Vissi Öngull ekki til hans ferða. Þorsteinn drómundr kom út í Miklagarð litlu síðar enn Öngull, ok vildi fyrir

hvern mun drepa hann, enn hvárrgi kendi annan. Nú vildu þeir koma sér í sveit með Væringjum, ok var því vel tekit, þegar þeir vissu, at þeir váru Norðmenn. Þá var Mikael katalak konungr yfir Miklagarði. Þorsteinn drómundr sat nú um Öngul, ef hann mætti at nökkuru kenna hann, ok gat þat eigi leikit fyrir fjölmenni. Lá hann þar jafnan vakandi ok undi lítt við sinn hag; þóttist hann mikils hafa mist. Nú var þat þessu næst, at Væringjar áttu at fara í herför nökkura, at friða landit af hernaði; ok áðr enn þeir fóru heiman, var þat siðr þeira ok lög, at eiga vápnaþing, ok enn gerðu þeir svá; ok þá er vápnaþingit var sett, þá skyldi allir Væringjar þar koma, ok svá þeir, sem þá ætluðu at ráðast til ferðar með þeim, ok sýna vápn sín. Hér kvámu þeir báðir, Þorsteinn ok Öngull. Bar Þorbjörn fyrr fram sín vápn. Hann hafði þá saxit Grettisnaut; enn er hann sýndi þat, þá dáðust margir at, ok sögðu, at þat væri allgott vápn, ok kváðu þat mikil lýti á, at skarðit var í miðri egginni, ok spurðu hann, hvat til hefði borit. Öngull sagði þat frásagnarvert — „því at þat er þessu næst segjanda, at úti á Íslandi“, segir hann, „at ek drap kappa þann, er Grettir hét hinn sterki, er þar hefir mestr garpr verit ok fullhugi, því at hann gat engi unnit fyrr enn ek kom til; ok með því at

mér varð auðit at vinna hann, þá bar ek af honum, enn þó hafði hann mörg mín öfl; hjó ek þá í höfuð honum með saxinu, ok þá brotnaði skarð í eggina". Þeir sögðu, er næstir stóðu, at sá hefði verit harðr í haus, ok sýndi hverr öðrum. Af þessu þóttist Þorsteinn vita, hvar Öngull var; beiddist at sjá saxit sem aðrir. Lét Öngull þat til reiðu, því at flestir lofuðu hreysti hans ok framgöngu; hann hugði, at þessi myndi svá gera; enn hann vissi enga ván, at Þorsteinn væri þar eða frændi Grettis. Tók Drómundr nú við saxinu, ok jafnskjótt reiddi hann þat upp ok hjó til Önguls; kom þat högg í höfuðit, ok var svá mikit, at í jöxlum nam staðar; fell Þorbjörn öngull ærulauss dauðr til jarðar. Við þetta urðu menn mjök ókveða; greip gjaldkerinn staðarins þegar Þorstein ok spurði, fyrir hverja sök hann gerði slíkt óhæfuverk þar á heilögu þingi. Þorsteinn sagðist vera bróðir Grettis hins sterka, ok þat með, at hann hefði aldri hefndinni fram komit fyrr enn þar; ok þá tóku margir undir, at sjá hinn sterki maðr myndi mikill fyrir sér hafa verit, þar sem Þorsteinn hefði rekizt svá langt út í heim at hefna hans. Ráðsmönnum staðarins þótti þetta líklegt; enn fyrir því at engi var sá þar, er kynni nökkut um at bera með Þorsteini, þá váru þat lög þeira, at hverr sá, er mann dræpi, skyldi engu fyrir týna nema lífinu.

Fekk Þorsteinn skjótan dóm ok heldr harðan; hann skyldi setja í myrkvastofu í dýflizu eina ok bíða þar bana, ef engi leysti hann út með fé. Enn er Þorsteinn kom í dýflizuna, var þar maðr fyrir; sá hafði þar lengi verit, ok kominn at bana af vesöld. Þar var bæði fúlt ok kalt. Þorsteinn mælti við þenna mann: „Hversu þykkir þér æfi þín?“ Hinn svarar: „Harðla ill, því at mér vill engi við hjálpa, enn ek á enga frændr til at leysa mik“. Þorsteinn mælti: „Margt er fyrir órráðum um slíkt, ok verum kátir ok gerum okkur nökkut at gleði“. Hinn kvað sér at engu gaman verða. „Þó skulu vit prófa“, segir Þorsteinn. Tók hann þá ok kvað kvæði. Hann var raddmaðr mikill, svá at varla fanst hans líki. Sparði hann nú ekki af. Almenningsstræti var skamt fram frá dýflizunni. Kvað Þorsteinn svá hátt, at gall í múrnum; ok hinum, er áðr var hálfdauðr, þótti mikit gaman at vera. Lét hann svá ganga fram á kveldit.

90. Spes hét göfug garðshúsfreyja þar í staðnum, harðla rík ok stórættuð. Sigurðr hét bóndi hennar; hann var auðigr, ok ættsmæri enn hon; hafði hon verit gefin honum til fjár. Eigi varð ástríki mikit með þeim hjónum, ok þóttist hon næsta vargefin. Hon var stórlynd ok svarkr mikill. Svá bar til, at þá er Þorsteinn skemti um kveldit, at Spes gekk um

strætit nær dýflizunni, at hon heyrði þangat rödd svá fagra, at hon kallaðist enga slíka heyrt hafa. Hon gekk með marga sveina, ok bað þá víkja þangat ok vita, hverr þessa ágætu rödd hefði. Þeir kölluðu nú ok spurðu, hverr þar væri svo harðlega spentr. Þorsteinn nefndi sik. Þá mælti Spes: „Ertu þvílíkr atgervimaðr á annat sem á kveðandi?“ Hann sagði lítit bragð at því. „Hvat hefir þú til saka“, segir hon, „er þik skal kvelja hér til bana?“ Hann sagði, at hann hefði drepit mann ok hefnt bróður síns — „enn ek gat þat eigi með váttum sýnt“, sagði Þorsteinn, „ok því var ek hér settr“, sagði hann, „nema nökkur vildi mik út leysa; enn mér þykkir þess engi ván, því at ek á hér engan skyldan mann“. „Mikill mannskaði mun þat, ef þú ert drepinn; eða var hann bróðir þinn slíkr frægðarmaðr, sá er þú hefndir?“ Hann sagði, at sá var meirr enn hálfu gildari maðr. Hon spurði, hvat til merkja væri um þat. Þá kvað Þorsteinn vísu þessa:

(74) Eigi máttu átta
eggþings boðar, hringa
Grund, ór Grettis hendi
geðrakks koma saxi,
áðr hvardyggir hjoggu
herðendr fetils gerðar
axlarfót af ýti
unnblakks hugarrakkum.

„Mikil ágæti eru slíkt“, sögðu þeir, er skildu vísuna; ok sem hon vissi þetta, mælti hon svá: „Viltu þiggja líf at mér, ef kostr er?“ „Ek vil gjarna“, sagði Þorsteinn, „ef þessi félagi minn er ok út leystr með mér, sem hér sitr; ella munu vit sitja hér báðir“. Hon svarar: „Meira mannkaup ætla ek í þér sé enn honum“. „Svá sem þat er“, sagði Þorsteinn, „þá munu vit fylgjast burt heðan annathvárt báðir eða hvárrgi okkarr“. Hon gekk þá þangat sem Væringjar váru, ok beiddi útlausnar fyrir Þorstein, ok bauð fé til. Þeir váru þess fúsir. Fekk hon svá um gengit með vinsældum sínum ok ríkdómi, at þeir váru báðir út leystir. Enn þegar Þorsteinn komst ór dýflizunni, fór hann til móts við Spes húsfreyju. Tók hon hann til sín ok helt hann á laun; enn stundum var hann með Væringjum í herferðum ok reyndist hinn mesti fullhugi í öllum framgöngum.

91. Í þenna tíma var Haraldr Sigurðarson í Miklagarði, og kom Þorsteinn sér í vináttu við hann. Þótti Þorsteinn nú mikilhæfr, því at Spes lét hann eigi fé skorta. Lögðust þau nú á hugi, Þorsteinn ok Spes. Fanst mönnum ok henni mikit um atgervi hans. Varð henni féskylmt mjök, því at hon helt sér mjök til vinsælda. Bóndi hennar þóttist ok finna, at hon tók sér háttaskifti, bæði í skaplyndi ok margri breytni, ok einkanlega í fjárauðn-

Saknaði hann bæði gulls ok gripa, er hurfu ór hennar geymslu; ok eitthvert sinn talaði Sigurðr bóndi hennar við hana ok segir, at hon taki undarlega breytni upp — „þú gefr ekki gaum at góðsi okkuru“, segir hann, „ok sukkar því ýmsa vega; enn svá er sem ek sjái þik í svefni, ok viltu aldri vera þar stödd sem ek er; nú veit ek fyrir víst, at eitthvert ber til“. Hon svarar: „Ek sagða þér, ok svá frændr mínir, þá er vit kvámum saman, at ek vilda vera sjálfráð ok frjáls allra þeira hluta, sem mér stæði vel at veita, ok af því spari ek eigi fé þitt; eða viltu nökkut aðra hluti við mik tala, þá sem mér megi blygð í verða?“ Hann svarar: „Eigi er mér þat grunlaust, at þú haldir einhvern þann mann, er þér þykkir betri enn ek“. „Eigi veit ek“, segir hon, „at mikit sé fyrir því, enn þó vil ek þat ætla, at þú megir þat með engum sannendum segja; enn eigi munu vit tvau ein við talast, ef þú berr þessa óvísu at mér“. Hann lét nú falla niðr þetta tal at sinni. Þau Þorsteinn heldu fram hinu sama, ok váru eigi viðsjál við orði vándra manna, því at hon treysti vizku ok vinsældum. Oft sátu þau á tali ok skemtu sér. Þat var eitt kveld, er þau sátu í einu lofti, þar sem í váru gripir hennar. Hon bað Þorstein kveða nökkut, því at hon hugði bónda sitja við drykk, sem hann átti vanda til. Hon stengdi aftr

dyrnar; ok er hann hafði kveðit um stund, var brotizt á hurðina ok kallat, at upp skyldi láta. Var þar kominn bóndi með marga sveina. Húsfreyja hafði lokit upp einni stórri kistu, ok sýndi Þorsteini gripi sína; enn er hon kendi hverr var, vildi hon eigi lúka upp dyrnar. Hon talar við Þorstein: „Skjót er ráðagerð mín; hlaup hér niðr í kistuna ok lát hljótt um þik". Hann gerði svá. Hon rak lás fyrir kistuna ok settist þar upp á. Í því kom bóndi inn í loftit, ok höfðu þeir þá brotit upp loftit. Húsfreyja mælti: „Því fari þér með svá miklu harki? eða fara ófriðarmenn eftir yðr?" Bóndi svarar: „Nú er vel, at þú gefr sjálf raun, hver þú ert; eða hvar er sá maðr, er mest remdi raustina áðan? get ek at þér þykki hann fagrhljóðari enn ek". Hon mælti: „Engi er allheimskr, ef þegja má; ferr þér ok svá; þú þykkist vera slægr, ok ætlar, at þú munir festa á mér lygi þína, enn hér mun raun á verða; ef þú hefir satt at mæla, þá tak þú hann, því at eigi mun hann hlaupa út um veggina eða ræfrit". Hann leitaði um húsit ok fann eigi. Hon mælti: „Hví tekr þú hann eigi nú, ef þú þykkist þó eftir vísu ganga?" Hann þagnaði þá ok þóttist eigi vita, við hver brögð hann var kominn, ok frétti fylgdarmenn sína, hvárt þeim heyrðist eigi sem honum. Enn er þeir sá, at húsfreyju mislíkaði, varð ekki af

vitnisburði þeira, ok sögðu, at jafnan heyrði eigi eftir því sem var. Gekk bóndi þá út ok þóttist vita sannendum, þó at hann fyndi eigi manninn. Lét hann þá af at forvitnast um húsfreyju og hagi hennar langa stund. Annan tíma var þat, enn miklu síðar, at þau Þorsteinn ok Spes sátu í fatabúri einu. Þar váru inni klæði bæði skorin ok óskorin, er þau bóndinn áttu. Sýndi hon Þorsteini marga dúka ok röktu í sundr; ok er þau varði minst, kom þar at þeim bóndinn með marga menn ok brutu upp loftit; enn meðan þeir gerðu þat, rak hon klæðin ofan á Þorstein ok studdist við klæðahlaðann, er þeir kvámu inn í húsit. „Hvárt muntu enn þræta“, segir bóndi, „at hér væri maðr hjá þér? munu þeir menn vera hér nú, er sá ykkr bæði“. Hon bað þá vera eigi svá óða — „mun yðr nú ekki bresta, enn látið mik vera kyrra ok skýfið mér hvergi“. Þeir leituðu nú um húsit ok fundu ekki; gefa upp um síðir. Þá mælti húsfreyja: „Gott er þat jafnan, at gefa betri raun enn margir ætla, ok var þess ván, at eigi myndi þér þat finna, sem eigi var til; eða viltu nú, bóndi, ganga við heimsku þinni ok bera mik undan þessu illmæli?“ Hann mælti: „Síðr ber ek þik undan, at ek þykkjumst víst vita, at þú ert sönn at þessu, sem ek hefi á þik borit; skaltu ok verða þik við at hafa um þat mál, ef þú getr

þat af þér fært". Hon kvað sér þat eigi í móti skapi; skildu þau með því tal sitt. Eftir þetta var Þorsteinn með Væringjum jafnan, ok þat segja menn, at hann hafi leitat ráða undir Harald Sigurðarson, ok ætla menn, at þau hefði eigi svá ór ráðit, ef þau hefði eigi hans við notit ok hans vizku. Og þá fram liðu stundir, gerði Sigurðr bóndi orð á því, at hann myndi fara heiman at einhverjum erendum sínum. Eigi latti húsfreyja hann þess; ok er bóndi var á burt, kom Þorsteinn til Spes, ok váru þau þá jafnan bæði saman. Svá var háttat í garði hennar, at hann var húsaðr fram yfir sjáinn, ok váru þat nökkur hús, er sjárinn gekk upp undir. Þar sátu þau Spes ok Þorsteinn jafnan. Þar var lítill hlemmr í gólfinu, svá at engi vissi, nema þau tvau. Skyldi hann opinn standa, ef skjótt þyrfti til at taka. Nú er frá bónda at segja, at hann fór hvergi á burt, nema hann leyndist, ok vildi speja um húsfreyju. Bar þat ok svá til, at þá er þau varði sízt á einu kveldi, ok þau sátu í sjávarloftinu ok skemtu sér, at þar kom bóndinn at þeim óvörum með fjölda fólks, ok leiddi nú nökkura menn til gluggs, er á var húsinu, ok bað þá sjá, hvárt eftir því væri, sem hann sagði. Allir sögðu, at hann hefði rétt talat, ok svá myndi fyrr hafa verit. Hlupu nú á loftit; ok er þau heyrðu brakit,

mælti hon til Þorsteins: „Hér verðr þú niðr at fara, hvat sem kostar. Ger mér vísbending, ef þú kemst fram undan húsunum“. Hann kvað já við ok steypti sér niðr í gólfit, enn húsfreyja spyrndi fæti sínum á hlemminn. Fell hann síðan aftr í lag, ok sá hvergi nývirki á gólfinu. Kom bóndi í loftit ok hans menn. Þeir fóru nú leitandi ok fundu ekki, sem ván var. Loftit var autt, svá at þar var engi hlutr inni, nema slétt gólfit ok pallar. Sat húsfreyja þar ok lék at fingrgullum sínum. Hon gaf sér fátt at þeim, ok lét sem hon ætti ekki um at vera. Nú þótti bónda öllu kynlegra, ok spurði fylgdarmenn sína, hvárt þeir hefði eigi sét manninn. Þeir kváðust fyrir víst hafa sét hann. Þá mælti húsfreyja: „Hér mun koma at því sem mælt er, at ‚þrisvar hefir alt orðit forðum’. Hefir þér ok svá farit, Sigurðr“, sagði hon; „þú hefir gert mér þrisvar ónáðir, at því sem mér þykkir; eða eru þér nú nökkuru hygnari enn fyrir öndverðu“. „Ek var nú eigi einn til frásagnar“, segir bóndi; „skaltu fyrir alt þat eiga undanfærslu, því at ek vil með engu móti þessa svívirðing hafa óbætta“. „Ek ætla“, segir húsfreyja, „at þú beiðir þess, er ek vil bjóða, því at mér þykkir allgott at færast undan þessum áburð; er hann svá á loft kominn, at mér verðr mikill vanmetnaðr í, ef ek hrind honum eigi af mér“.

„Einn veg skaltu þess synja“, segir bóndi, „at þú hafir eigi gefit góðs mitt né gripi“. Hon svarar: „Þann tíma, sem ek færumst undan, skal ek einn veg hrinda af mér öllum þeim greinum, sem þú hefir til mín at tala; enn hygg at, hvar niðr skal koma; vil ek þegar undanfærslu fyrir svá fallin orð fyrir þenna áburð“. Bóndi lét sér þetta vel nægja, ok gekk í burt með sína menn. Nú er frá Þorsteini at segja, at hann lagðist fram undan húsunum ok gekk upp þar sem honum líkaði, ok tók sér eina skíðu með loganda eldi ok helt upp, svá at sjá mátti ór garði húsfreyju. Hon var löngum úti um kveldit ok um náttina, því at hon vildi vita, ef Þorsteinn kæmi á land; ok er hon sá eldinn, þóttist hon vita, at hann var á land kominn, því at þau höfðu þetta ráð gert með sér. Eftir um morguninn bauð Spes bónda sínum, at þau skyldu við talast fyrir biskupi um sín mál; ok hann var þess albúinn. Koma þau nú fram fyrir hann, ok hefir bóndi hinar sömu sakir við hana sem fyrr var greint. Biskup spurði, hvárt hon hefði við þetta kend verit fyrr, enn engi sagðist þat heyrt hafa. Þá spurði hann, með hverjum líkendum hann bæri þetta at henni. Hann leiddi þá fram menn, er sét höfðu, at hon sat í læstu húsi, ok þar einn maðr hjá henni; ok á því sagði bóndinn sér grun, at sá maðr myndi glepja

hana. Biskup sagði, at hon mátti vel færast undan þessum áburð, ef hon vildi. Hon kvað sér nú allvel líka — „trúi ek“, sagði Spes, „at mér verði gott til eiðakvenna um þetta mál“. Var henni nú nefndr eiðr ok ákveðinn dagr til at fram skyldi koma. Fór hon eftir þat heim ok lét vel yfir sér. Fundust þau Þorsteinn ok Spes ok gerðu ráð sín.

92. Nú leið sá dagr, ok þar til sá dagr kom, sem Spes skyldi vinna eiðinn; þá býðr hon til öllum sínum vinum ok frændum, ok setti sik til með hinum beztum klæðum, er hon átti. Margar dýrar konur gengu með henni. Þá váru á vátviðri mikil. Vegrinn var vátr ok ein veisa mikil yfir at fara, áðr enn til kirkju kæmi; ok svá sem Spes ok skari hennar kemr fram at veisunni, var þar fyrir fjölmenni mikit ok fjöldi fátækra manna, er sér báðu ölmusu, því at þetta var almenningsstræti. Allir þóttust þeir skyldir vera at fagna henni sem kunnu, ok báðu henni góðs fyrir þat, er hon hafði þeim oft vel við hjálpat. Þar var einn stafkarl milli annara fátækra manna, mikill vexti ok hafði sítt skegg. Kvendit nam staðar við fenit, því at hoffólkinu þótti fenit óhreint yfirferðar; ok svá sem þessi hinn mikli stafkarl sá húsfreyna, at hon var betr búin enn aðrar konur, mælti hann svá til hennar: „Góða húsfreyja“, sagði hann, „haf til lítillæti,

at ek bera þik yfir fen þetta, því at vér erum skyldir til, stafkarlar, at þjóna þér þat sem vér kunnum". „Hvat, muntu vel bera mik", sagði hon, „er þú getr eigi borit sjálfan þik?" „Þó væri þér lítillætisraun", segir hann, „ok má ek eigi bjóða betr enn ek hefi til, ok mun þér til alls betr takast, at þú hafir eigi metnað við fátækan mann". „Vit þat fyrir víst", segir hon, „berir þú mik eigi vel, þá verðr þat þitt húðlát eða annarrar svívirðingar meiri". „Feginn vil ek hætta á þat", sagði hann ok færðist á fætr út á díkit. Hon lét sem hon hugði allilt til, at hann bæri hana, enn þó fór hon á bak honum. Stumraði hann nú allseint ok gekk við tvær hækjur; ok er hann kemr á mitt fenit, reiðir hann á ýmsar hliðar. Hon bað hann herða sik — „ok skaltu aldri verri för farit hafa enn þá, ef þú fellir mik hér í niðr". Leitar nú veslingr áfram ok færist nú í aukana; kostar alls kapps við ok kemst allnær landinu, ok þá drepr hann fæti ok rýkr áfram, svá at hann kastaði henni upp á bakkann, enn fell sjálfr í díkit upp undir hendr; ok í því er hann liggr þanninn, grípr hann til hennar, húsfrúinnar, ok festi hvergi á klæðunum; tekr hann þá saurugri hendi upp á kné henni ok alt á lærit bert. Hon spratt upp ok bannaði, sagði, at jafnan hlyti ilt af vándum förumönnum — „ok væri þat maklegt, at þú lægir

lamdr, ef mér þætti eigi skömm í því sakir vesaldar þinnar". Hann mælti þá: „Missæl er þjóðin; ek þóttumst gera vel við þik, ok hugða ek til ölmusu af þér, enn ek hefir af þér heitingar ok hrakning, enn ekki til gangs"; ok lét sem honum kvæmi í alt skap. Þótti mörgum hann aumlegr, enn hon kvað hann vera hinn mesta bragðakarl; enn er margir báðu fyrir hann, tekr hon til pungs síns, ok váru þar í margir gullpenningar. Hon hristir niðr penningana ok mælti: „Haf þat nú, karl; aldri mun þat gott, at þú hafir eigi fult fyrir þat, er ek hefi hrakit þik, enda er nú við skilizt eftir því sem þú vant til". Hann tíndi upp gullit ok þakkaði henni fyrir vel gert. Gekk Spes til kirkju, ok var þar fjölmenni mikit fyrir. Gekk Sigurðr at með kappi, ok bað hana færa sik undan áburði þeim, sem hann hefði á hana borit. Hon svarar: „Eigi sinna ek þínum áburði; eða hvern mann kallast þú hafa sét í húsi hjá mér? því at jafnan verðr til einhverr dugandi maðr at vera hjá mér, ok kalla ek þat blygðarlaust; enn fyrir þat vil ek sverja, at engum manni hefi ek gull gefit, ok af engum manni hefi ek saurgazt líkamlega, utan af bónda mínum ok þeim vánda stafkarli, er tók sinni saurugri hendi á lær mér, er ek var borin yfir díkit í dag". Nú tóku margir undir, at þetta væri fullr eiðr, ok henni væri

þat eigi mannlýti, þó at karl hefði fiflat á henni váveiflega. Hon sagði, at þat mætti telja sem til væri. Eftir þetta sór hon út svá fallinn eið sem nú var greint. Mæltu þat margir, at hon myndi þat sanna sem mælt er, at lítit skyldi í eiði ósært". Hon kveðst þat ætla, at vitrum mönnum skyldi svá lítast, at þetta væri eigi um grun gert. Þá töluðu til frændr hennar, at slíkt væri mikil skapraun burðugum konum, at hafa bótalausa þvílíka álygi; því at þat var dauðasök, ef kona varð opinber at því, at hon hóraðist undir bónda sínum. Spes beiddi þá biskup, at hann gerði skilnað þeira Sigurðar, því at hon sagðist eigi vilja þola álygi hans. Fluttu þetta frændr hennar. Varð þá svá með atgangi þeira, at þau váru skilin, ok Sigurðr fekk lítit af góðsinu; var hann gerr ór landi burt. Fór þar, sem víða eru dæmi til, at hinir lægri verða at lúta. Gat hann ok engu fram komit, þó at hann hefði rétt at mæla. Spes tók nú við öllum penningum þeira, ok þótti hinn mesti kvenskörungr. Þá er menn hugðu at eiðstaf hennar, þótti mönnum sem grunr hefði í verit, ok ætluðu, at vitrir menn myndi hafa diktat fyrir henni þessi atkvæði. Gátu menn þá upp grafit, at sá stafkarl, sem hana hafði borit, var Þorsteinn drómundr, enn þó fekk Sigurðr enga rétting þessa máls.

93. Þorsteinn drómundr var með Væringjum meðan mestr orðrómr lék á málum þessum. Verðr hann svá frægr, at þar þótti varla þvílíkr atgervismaðr komit hafa sem hann. Fekk hann af Haraldi Sigurðarsyni hinn mesta heiðr, því at hann virði frændsemi við hann; ok hans ráðum hefir Þorsteinn fram farit, at því er menn ætla. Bráðlega eftir þat er Sigurðr var ór landi rekinn hóf Þorsteinn bónorð við Spes; tók hon því sæmilega, enn veik þó til frænda sinna. Váru þá stefnur at áttar, ok kom þat ásamt með þeim, at hon myndi sjálf mestu fyrir ráða. Var þá keypt með þeim, ok urðu þeira samfarir góðar ok höfðu auð fjár. Þótti Þorsteinn mikill gæfumaðr, hversu hann hafði ráðit ór sínum vandræðum. Váru þau ásamt tvá vetr þar í Miklagarði. Eftir þat sagði Þorsteinn húsfreyju sinni, at hann vildi vitja eigna sinna aftr til Noregs. Hon sagði hann skyldu ráða. Seldi hann þá eignir þær er hann átti, ok höfðu þá of lausafjár. Réðust þau þá þaðan ór löndum með góðu föruneyti, ok fóru alla leið unz þau kvámu í Noreg. Tóku frændr Þorsteins harðla vel við þeim báðum, ok sá þat brátt, at hon var ör ok stórlynd; gerðist hon brátt harðla vinsæl. Áttu þau börn saman, ok sátu nú at eignum sínum ok undu vel sínu ráði. Þá var Magnús konungr hinn góði yfir Noregi. Fór Þorsteinn

skjótt á fund hans ok var þar vel tekinn, því at hann var mjök frægr orðinn af því, er hann hafði hefnt Grettis hins sterka. Vita menn varla dæmi til, at nökkurs manns af Íslandi hafi hefnt verit í Miklagarði, annars enn Grettis Ásmundarsonar. Svá er sagt, at Þorsteinn yrði hirðmaðr Magnúss konungs. Sat Þorsteinn um kyrt níu vetr, síðan hann kom aftr í Noreg, ok þóttu þau hin mestu sæmdarmenn bæði. Þá kom utan ór Miklagarði Haraldr konungr Sigurðarson, ok gaf Magnús konungr honum hálfan Noreg við sik; váru þá báðir konungar í Noregi um hríð. Eftir andlát Magnúss konungs undu margir lítt, þeir sem höfðu verið vinir hans, því at allir unnu honum; enn mönnum varð vangætt til lyndis Haralds konungs, því at hann var harðr ok refsingasamr. Þorsteinn drómundr gerðist þá hnignandi, ok var þó hinn hraustasti maðr. Þá var liðit frá drápi Grettis Ásmundarsonar sextán vetr.

94. Þá eggjuðu margir Þorstein at fara á fund Haralds konungs ok gerast honum handgenginn; enn hann tók eigi undir þat. Þá mælti Spes: „Þat vil ek, Þorsteinn“, segir hon, „at þú farir eigi á fund Haralds konungs, því at vit eigum öðrum konungi meira vangoldit, ok þarf fyrir því at hugsa; enn vit gerumst nú gömul bæði ok af æskuskeiði, ok hefir

gengit meir eftir ástundan enn kristilegum kenningum eða röksemdum réttinda. Nú veit ek, at þessa okkra skuld mega hvártki leysa okkrir frændr né fémunir; vil ek vit sjálf gjöldum skyld fyrir; nú vil ek breyta ráðahag okkrum, ok fara ór landi ok á páfagarð, því at ek trúi, at svá má mitt mál leysast". Þorsteinn svarar: „Mér eru þessir hlutir jafnkunnigir sem þér, er nú talar þú; er þat skylt, at þú ráðir þessu, er svá gegnir vel. er þú létt mik ráða, er miklu var óvænlegar stefnt; ok skal svá breyta í öllu sem þú segir fyrir". Þetta kom mjök á menn óvara. Nú var Þorsteinn tveim vetrum meir enn hálfsjötugr, ok þó hraustr til allra athafna sinna. Bauð hann nú til sín öllum frændum sínum ok tengdamönnum, ok gerði bera fyrir þeim ráðstofnan sína. Tóku vitrir menn vel undir þat, ok þótti þó hinn mesti skaði at burtför þeira. Þorsteinn sagði eigi víst um aftrkvámu sína — „vil ek nú þakka yðr öllum", segir hann, „hversu þér genguð um mitt góðs, meðan ek var ór landi næst; nú vil ek bjóða yðr ok biðja, at þér takið við fé barna minna ok þeim sjálfum, ok fæðið þau upp eftir því sem yðvarr er manndómr, því at ek er svá til aldrs kominn, at jöfn ván er, hvárt ek kem aftr eða eigi, þótt ek lifa; skulu þér svá fyrir öllu sjá, því sem ek á hér eftir, sem ek muni eigi aftr

vitja til Noregs". Þá svöruðu menn, at margt væri gott til ráða, ef húsfreyja væri eftir til umsjár. Þá mælti hon: „Því fór ek utan ór löndum ok ór Miklagarði með Þorsteini, ok fyrirlét ek bæði frændr ok fé, at ek vilda, at eitt gengi yfir okkr bæði; nú hefir mér hér gott þótt; enn eigi slægir mik hér til langvista í Noregi eða hér í Norðrlöndum, ef hann ferr á burt; hefir ok jafnan þokki með okkr verit, ok ekki at áskilnaði orðit; nú munu vit bæði ásamt fara, því at okkr er kunnigar um þá hluti marga, er orðit hafa síðan vit fundumst". Ok er þau höfðu þenna veg á gert um hagi sína, þá bað Þorsteinn valinkunna menn skifta í sundr fénu í helminga; tóku frændr Þorsteins þann helming, er börnin skyldi eiga, ok fæddust þau upp með föðurfrændum sínum, ok urðu síðan hinir mestu þroskamenn, ok er mikil ætt frá þeim komin þar í ríkinu; enn Þorsteinn ok þau Spes skiftu í sundr sínum hlut fjárins, ok gáfu sumt til kirkna fyrir sál sinni, enn sumt höfðu þau með sér. Réðust þau nú til Rómferðar, ok báðu margir vel fyrir þeim.

95. Fóru þau nú allan veg þar til er þau kvámu til Rómaborgar. Svá sem þau kvámu fram fyrir þann, er til þess var skipaðr, at heyra skriftamál manna, þá sögðu þau sannlega alt, hversu farit hafði, ok með hverjum klókskröpum þau höfðu sinn hjúskap bundit.

Þau gáfu sik auðmjúklega undir þvílíkar skriftir sér til yfirbótar, sem hann vildi á þau leggja; enn fyrir þann skuld, at þau höfðu sjálf orkazt hugar á, at bæta sína meinbugi án allri þröngvan ok hatri af kirkjunnar formönnum, þá var þeim létt um allar álögur, svá sem fremst mátti vera, enn beðin með blíðu, at þau skipaðist nú sem skynsamlegast fyrir sinni sál ok lifði hreinlega þaðan í frá, at fenginni lausn allra sinna mála. Þóttu þau vel ok vitrlega farit hafa. Þá mælti Spes: „Nú þykkir mér vel farit hafa ok lyktazt okkart mál; höfum vit nú eigi ógæfu saman átt eina; kann vera, at heimskir menn dragi sér til eftirdæma okkra hina fyrri æfi; skulu vit nú gera þá endalykt okkars lífs, at góðum mönnum sé þar eftir líkjanda; nú skulu vit kaupa at þeim mönnum, sem hagir eru á steinsmíði, at þeir geri sinn stein hváru okkru, ok mættim vit svá bæta þat, sem vit höfum brotit við guð". Nú lét Þorsteinn lagða verða penninga til steinsmíðar báðum þeim, ok þvíliks annars sem þau þurftu, ok þau máttu eigi missa til viðrlífis; ok at lyktaðri þessarri smíð, ok á viðrkvæmilegum tíma, ok öllum hlutum tilbúnum, skildu þau sína stundlega samvist at sjálfráði sínu, at þau mætti því heldr njótandi verða heilagrar samvistu annars heims. Settist þá í sinn stein hvárt þeira, ok lifðu svá lang-

an tíma, sem guð vildi skipa, ok endu svá sína æfi. Hafa þat flestir menn sagt, at Þorsteinn drómundr ok hans kona Spes þykkja verit hafa hinir mestu gæfumenn, ór því sem ráða var; enn eigi hafa börn hans né afkvæmi til Íslands komit, svá at saga sé frá ger.

Hefir Sturla lögmaðr svá sagt, at engi sekr maðr þykkir honum jafnmikill fyrir sér hafa verit sem Grettir hinn sterki. Finnr hann til þess þrjár greinir: þá fyrst, at honum þykkir hann vitrastr verit hafa, því at hann hefir verit lengst í sekt einhverr manna, ok varð aldri unninn meðan hann var heill; þá aðra, at hann var sterkastr á landinu sinna jafnaldra, ok meir laginn til at koma af aftrgöngum ok reimleikum enn aðrir menn; sú hin þriðja, at hans var hefnt úti í Miklagarði, sem einskis annars íslenzks manns; ok þat með, hverr giftumaðr Þorsteinn drómundr varð á sínum efstum dögum, sá hinn sami er hans hefndi. Lýkr hér sögu Grettis Ásmundarsonar, várs samlanda. Hafi þeir þökk er hlýddu, enn sá litla, er krabbat hefir söguna. Er hér verksins endir, enn vér sém allir guði sendir. Amen.

Vísnaskýringar.

1 (Önundr tréfótr). Mér es at glatt, síz mættum skjaldar ellþrimu[1]. Mart hremmir til snemma[2]. Oss stóð geigr af galdrs gýgi[3]. Hykk, at flestum þegnum þykki lítit til mín koma. Þat es oss mest einhlítt til yndismissu[4].

1. *skjaldar ellþrima* = skj. eldþruma, bardagi. — 2. margt dynr of snemma yfir oss. — 3. *galdrs gýgr*, bardaga tröllkona, öxi eða höggvopn.

Mér ekki glatt í geði, síðan (vér) áttum í bardaganum. Margt ber oss að höndum áðr oss varir. Oss stóð geigr af vopnunum. Eg held að flestum mönnum muni þykkja lítið koma til mín; það er oss til mestu leiðinda.

2 (Víkingar). Þessi vísuáttungr þarf engrar skýringar við.

3 (Önundr tréfótr). Séðu[1] sár þín blæða. Sáttu mik hrökkva nökkut? Einfættr auðslöngvir[2] fekk enga skeinu af þér. Meirr es mörgum Gjalpar snerru brjót[3] lagit málskalp[4] enn hyggjandi. Þegn er-at þrekvandr[5] í þrautir.

1. *séðu* (= sjáðu) tg f. *sjáðu hvárt.* — 2. *auðslöngvir,* maðr. — 3. *Gjalp* tröllkona; *snerru-Gjalp,* öxi; *snerru-Gjalpar brjótr,* axar brjótr, maðr. — 4. *málskalp,* orða-glamr. — 5. = hygni. — 6. *þrekvandr* (af *þrekr,* vaskleikr og *vandr,* vanr við) hraustr.

Sjáðu sár þín blæða. Sástu mik hopa nokkuð? Hinn einfætti maðr fékk enga skeinu af þér. Mörgum manni er meir lagið orðaglamr enn hygni. Þessi maðr er ekki hraustr þegar á reynir.

4 (Önundr tréfótr). Ek þótta ok Sígandi seggjum fyrr hæfir at Hrotta hreggvindi[1], þá er hvast geirhríðar grand[2] gnúði. Nú verðr at stíga út á skorðu skæ[3] með einum fæti á vit[4] Íslands. Þvísa[5] skaldi sígr[6].

1. *Hrotti,* sverð (Fáfnis); *Hrotta hreggvindr,* bardagi. — 2. *geirr,* spjót; *geirhríðar grand,* bardagi. — 3. *skærr* (eða *Skær),* hestr; *skorða,* spýta undir hlið á skipi; *skorðu skær,* skip. — 4. *á vit,* á vitjun, að vitja. — 5. *þvísa* = þessu. — 6. *sígr,* fer aftr.

Við Stígandi þóttum fyrr hæfir í orrustu. Nú verðr að stíga á skip einum fæti á vitjun til Íslands. Þessu skáldi fer aftr.

5 (Önundr tréfótr). Ævi gengr réttum[1] þessum fleinhvessanda[2] of fold ok ríki; — enn sæfarinn ranga fákr[3] rennr. Ek hefi flýit lönd ok fjölda frænda, enn hitt es nýjast: kaup eru kröpp, ef ek hreppi Kaldbak enn læt akra.

1. *réttr,* reki; að leggja skip í rétt er = að láta skip reka. — 2. *fleinhvessandi,* maðr. — 3. *röng,* bognir innviðir í skipi; *fákr* (Fákr) hestr; *ranga fákr,* skip.

Ævi mín, eða líf mitt, er á hrakningi um lönd og ríki; enn skipið rennr um sjóinn. Eg hefi flúið lönd og fjölda af frændum, enn hitt er nýjast: það eru ill kaup, ef eg hreppi Kaldbak, en missi akra minna.

6 (**Ókunnr höf.**). Frægir rausnarmenn lauguðu fyrr rítar fránhvítinga[1] í ræfrhvössu bensævar ranni[2]. Nú rauð vómr[3], sá er víða var frá tekinn sóma, af bleyði bæði hlýr[4] benja skóðs[5] í sýru.

1. *rít*, skjöldr; *fránhvítingr*, ormr; skjaldarormr, sverð. — 2. *bensær*, blóð; *rann*, hús; *ræfrhvast*, með hvössu ræfri, uppmjótt; *rann*, hús; *ræfrhvast bensævar rann*, sár veitt með hvössu vopni. — 3. *vómr* (eldra orð er vámr, og má sjá af því, að vísan er ekki mjög forn), vesalmenni. — 4. *hlýr*, hvk. hlið. — 5. *benjaskóð*, það sem er sárskætt, öxi.

Frægir hreystimenn ruðu fyrr sverð í sárum. Nú rauð vesalmennið, sem víða er ófrægr, báðar hliðar vopnsins (axarinnar) í sýru.

7 (**Ókunnr höf.**). Ek frá at hervápn yrði heldr hörð[1] at Rifskerjum, því at margir slyppir[2] menn lustu mest hvalklyppum[3]. Enn malm-Gautar[4] hafa mjök fast kastat móti þvestslyttum[5]. Þessi ímun[6] lízt oss óknyttin.

1. *hörð* er sagt í háði, á að vera = lin. — 2. *slyppr*, vopnlaus. — 3. *hvalkyppur*, hvalþjósir litlar. — 4. *malm-Gautr*, mannkenning. — 5. *þvestslytti* (slytti, hvk., til í málinu enn („linur eins og slytti“), hvalþjós. — 6. *ímun*, orrusta.

Mér er sagt að heldr hörð orrusta yrði að Rifskerjum,

því að margir vopnlausir menn köstuðu smáum hvalþjósum. Og á móti köstuðu aðrir þvestslyttum. Þessi bardagi þótti oss ósæmilegr.

8 (**Grettir Ásmundarson**). Þessi vísa þarf ekki skýringar við. *ving* = vind eg.

9 (**Grettir Ásmundarson**). Hodda-Grund[1], menja stökkvir[2] vill brenna mik á báðum höndum; ek kenni þess mjök; þat er höfugt ráð. Hörgerðr[3], ek læt verða tekit óskornum nöglum á hringa hreyti[4]; ek sé ger gögl[5] gildra sára.

1. *hodda Grund*, kona. — 2. *menjastökkvir*, maðr. — 3. *hör-Gerðr*, kona. — 4. *hringa hreytir*, maðr. — 5. *gögl* (et. *gagl)*, eins konar villigæsir; *sáragagl*, hræfugl.

Kona, hann vill brenna mig á báðum höndum; það er illt ráð. Eg lét tekið á honum með óskornum nöglum; eg sé hræfuglana búna til að drekka blóðið.

10 (**Ásmundr hærulangr**). Grettir hefir fast flegna traust í Keingálu; hann fær prettat mik; flest hin prúðu fljóð eru fámálug. Vitr drengr mun víst lengi venja flestar kvaðningar[1] mínar af sér; hin fríða hrings Hlín[2] nemi hróðr[3].

1. *kvaðning*, skipan. — 2. *hrings Hlín*, kona. — 3. *hróðr*, skáldskapr, vísa.

Að öðru leyti þarf ekki vísan skýringar við; *fámálug* er tekið eftir Hóla útg., og er líkl. að það sé fult svo rétt sem *fullmálug*; kvenfólkið hafi þagað yfir brekum Grettis.

11 (**Grettir Ásmundarson**). Hygg at hamartröll[1] hljóp

til Skeggja áðan fyr stundu með ramri för; blóðs gráðr[2] vas á gunnar Gríði[3]. Sú gein harðmynt um hans hánum, enn hon sparði lítt vígtenn ok klauf enni; ek var hjá viðreign þeira.

1. *hamartröll*, öxi. — 2. *gráðr*, græðgi. — 3. *gunnr*, orrusta; *Gríðr*, tröllkona; *gunnar Gríðr*, öxi.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

12 (**Grettir Ásmundarson**). Byrjar skikkju blakkþollr[1], ek hygg at heldr auðígir beiðendr Móins leiðar[2] bjoggu snauðan heiman. Enn ern auðnorn[3] réð sanna við mik fornan orðskvið fyr benskóðs[4] gjöf, at móðir er bezt barni.

1. *byrjar skikkja*, segl; *Blakkr*, hestheiti; segls hestr, skip; skip-*þollr*, maðr.— 2. *Móinn*, ormsheiti; *Móins leið*, gull. — 3. *auðnorn* = gulls norn, kona. — 4. *benskóð*, sverð.

Farmaðr, eg held að hinir efnuðu menn hafi búið mig fátæklega að heiman. En hin væna kona sannaði fornan orðskvið með gjöf sverðsins, at 'móðir er bezt barni'.

13 (**Grettir Ásmundarson**). Þessi vísufjórðungr þarf ekki skýringar við: *kropna*, krokna eða krókna, verða loppinn; *kyrpingr*, lítilmenni.

14 (**Grettir Ásmundarson**). Annat var þá es Hafliði át drafla[1] at inni[2] at Reyðarfelli; hann þóttisk þá heima. Ok[3] darra dómskreytandi[4] neytir tveggja nesja takreins[5] dagverðar tysvar einum degi.

1. *drafli*, ystingr. — 2. *at inni*, heima. — 3. *ok* er líkl. rangt; á líkl. að vera *nú*. — 4. *darr*, spjót; *darra dómr*, bardagi; bardaga *skreytandi*, maðr. — 5. *tveggja nesja takreinn* = reinn (hreinn) tveggja nesja taks; tveggja n. tak, það sem tvö nes taka, vík eða fjörðr; fjarðarhreinn, skip.

Öðruvís var, þegar Hafliði át drafla heima hjá sér að Reyðarfelli; hann þóttist þá vera á heimili sínu. Nú neytir þessi bardagamaðr skipsverðar tvisvar á dag. [Eða berst nú tvisvar (neytir darradagverðar) á skipinu].

15 (Hafliði siglingamaðr). Grettir stattu upp ór gróf[1]; knörr[2] grefr hola vörru[3]; minstu meginkátr á mál við hinn glaðláta svanna[4]. Hrund[5], hör-Nauma[6] hefr saumat þér fast at höndum; skorð[7] vill at þú verðir vel við meðan lönd eru niðri.

1. *gróf*, (hér) bæli. — 2. *knörr*, skip. — 3. *vörr*, (hér) kjalfar. — 4. *svanni*, kvenmaðr. — 5. *hrund*, ókent konuheiti. — 6. *Nauma*, (hér) Ásynja; *hör-Nauma*, kona. — 7. *skorð*, er hálfkenning f. skorð gulls, eða e-ð því um líkt.

Stattu upp úr bæli þínu, Grettir, skipið ristir mjög. Talaðu við hinn glaðláta svanna. Konan hefir saumað fast að höndum þér. Hún vill, að þú dugir vel meðan skipið er í hafi.

16 (Grettir Ásmundarson). Stöndum upp, þót alltíðum ríði undir skip; ek veit at víf mun láta verr, ef ek ligg á knerri. Aldygg hvít kona mun hyggja[1] því öllungis illa, ef ek skal hér láta vinna fyr mik hvert sinn.

1. *hyggja*, una.

Þessi vísa þarf ekki frekari skýringar við.

17 (Grettir Ásmundarson). Báru blikrýrandi[1], mér hefr-a[2] brugðizt bauga ván í haugi; bragnar[3] spyri þetta brátt at skýru[4]. Þó sé ek hitt, at fár Hrotta hríð-Ullr[5] muni leita þinig[6] full-teitr[7] at Fáfnis mýri[8].

1. *bárublik*, gull, gulls *rýrandi* maðr. — 2. *hefr-a* = hefir eigi. — 3. *bragnar*, menn. — 4. *at skýru* = ljóslega. — 5. *Hrotti*, sverð; *Hrotta-hríð*, bardagi; bardaga *Ullr*

(Áss), maðr. — 6. *þinig*, hingað. — 7. = fullglaðr. — 8. *Fáfnis mýrr*, gull.

Maðr, mér hefir ekki brugðist gullsvonin í hauginum; menn frétti þetta brátt greinilega, þó sé eg hitt, að fáir menn muni leita með mikilli gleði eftir gullinu hér.

18 (Grettir Ásmundarson). Báru hyrlestir[1], ek fekk tekit sax, þat er vexir[2] sár seggja, í firna dökkum haugi. Draugr fell. Ok dýrr hjalma logi,[3] hættr alms angrs ýtum[4], skyldi aldri ganga mér firr[5] hendi, ef ek ætta.

1. *báru hyrr*, gull; gulls *lestir*, maðr. — 2. *vexa*, láta vaxa. — 3. *hjalma logi*, sverð. — 4. *almr*, bogi; *alms angr*, sverð; sverða *ýtar*, menn. — 5. firr = fjarri.

Að öðru leyti þarf ekki að skýra vísuna.

19 (Grettir Ásmundarson). (Vér) höfum búit tólf gunnelds runnum[1] gröf hjá gjalfri[2]. Ek nam einn ótrauðr vinna öllum bráðan dauða. Velborin, ítr gulls selja, hver verk, þau es einn tær orkat, munu of görvask gild, ef slík eru lítil?

1. *gunneldr* sverð; sverð*runnur*, maðr, — 2. *gjalfr*, (hér) sjór.

Að öðru leyti þarf ekki að skýra vísuna.

20 (Grettir Ásmundarson). Sá víg-Njörðr[1] es görði vitja vetrliða[2] í haust, kvam oft heim í húmi, enn blæddi engu.[3] Otrs akra Ullar sáu-t mik sitja sið fyr bjarnar híði. Þó kvam ek út ór hellisskúta.

1. *víg-Njörðr*, maðr. — 2. *vetrliði*, björn. — 3. *enn engu blæddi* er tg. Boers f. *þá engum blæddi*.

Síðari hlut vísunnar hefir Boer þannig:

Sáut — otrs — mik sitja
sið fyr bjarnar híði

þó kvamk — Ullar akra —
út ór hellisskúta.

Hann hefir því breytt 5. og 7. vísuorði:

Sá engi mik sitja
og
þó kom ek ullar otra,

enn þessi tilg. er fremr ósennileg. Með því móti má þó fá vit í vísuna. Boer skýrir 5. og 7. vo. þannig: *otrs akr* = ormaból, gull; gulls *Ullar (Ullr*, Áss), menn.

Sá er gerði vitja vetrliða í haust, kom oft hræddr heim í húmi, enn blæddi engu. Menn sáu mig ekki sitja síð dags við bjarnarhíðið; þó kom ek út úr hellisskútanum.

21 (Grettir Ásmundarson). Ek gat forðum unnit iugtanna;[1] orð lék á því. Hugstríðr reif hart meginsíðan feld af höldi.[2] Bellinn[3] baugs-Baldr[4] olli því, enn nú skal gjalda; ek þykkjum ekki oft allhælinn[5] í kappmælum.

1. *iugtanni*, *íugtanni*, *jugtanni* stendr í hdr., og úr því hefir verið búið til ígultanni, sem bæði er algengt í íslenzkum kveðskap og þýðir þá björn, bjarndýr, enn finst líka í sænsku alþýðumáli sem lýsingarorð *igeltänd* um þann sem er skögultentr. Enn Boer getr til, og er það ekki ólíklegt, að orðið sé upphaflega íhöggtanni (sbr. höggormr). — 2. *höldr*, maðr. — 3. *bellinn*, hvepsinn. — 4. *baug-Baldr*, maðr. — 5. *all-hælinn*, mjög hælinn, raupsamr.

Eg gat forðum unnið björn; það varð orðfleygt. Hinn grimmi björn reif hinn síða feld af mér. Hinn hvepsni maðr olli því, enn nú skal hann gjalda þess. Eg þykist ekki vera sjálfhælinn venjulega, þegar eg tala um hreystiverk.

22 (**Grettir Ásmundarson**). Þorfinnr, Þundar aldar sessi,[1] vas alinn[2] til hjalpar oss, þá es víf, lukt og læst í valskorum,[3] of kvaddi mik lífs.[4]

1. *Þundr*, Óðinn; *öld*, menn; menn Óðins, Einherjar, kappar; *sessi*, sessunautr; Þundar aldar sessi, sessunautr eða jafningi kappa. — 2. *alinn*, skapaðr, ætlaðr. — 3. *víf lukt ok læst í valskorum*, Hel. — 4. (*um* eða) *of kvaddi mik lífs* = heimtaði lifið af mér.

Þorfinnr, jafningi beztu kappa, var ætlaðr til að hjálpa oss, þegar Hel, sem býr í bústað dauðra manna, kvaddi mig lífsins.

23 (**Grettir Ásmundarson**). Ok stálgoðsbana Regins skáli Rauðahafs stórskip[1] vas, es manna mest varnaði mér Býlests bróðurdóttur.[2]

1. *stálgoð*, Hrungnir; *Hrungnis bani*, Þórr; *Reginn*, dvergsheiti; *Regins skáli*, steinn; *Rauðahafs stórskip*, drómundr, forn skip í Miðjarðarhafi. Þetta alt merkir því: Þorsteinn drómundr. — 2. *Býlestr*, bróðir Loka; bróðurdóttir Býlests er því Hel.

Þat var Þorsteinn drómundr, er manna mest bjargaði mér úr lífshættu.

24 (**Grettir Ásmundarson**). Þengils[1] mönnum þótti þá eigi dælt at sækja oss, es hlébarðr[2] vildi brenna bragða borg[3] hlífar eldi.[4]

1. *þengill*, konungr. — 2. *hlébarðr* (= leopard), (hér) björn. — 3. *bragða borg*, höfuð. — 4. *hlífar eldr*, sverð; *brenna bragða borg hlífar eldi*, höggva höfuð manns með sverði.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

25 (**Grettir Ásmundarson**). **Höldr[1] lét Máks syni[2] goldit kapp; sverða hríð gerðisk þá með hepni; hrafn gat at slíta hrát hold. Vágs viggríðandi[3] vas enn síðan at vígi Skúfs ok Bjarna; hann bar gjarna greipr at gunni.[4]**

1. *höldr* = Þorgeirr Hávarsson. — 2. *Máks sonr*, Þorgils Máksson. — 3. *vigg*, hvk., hestr; *vágs* hestr, skip; skip*ríðandi*, farmaðr. — 4. *gunnr*, orrusta.

Sá lét Þorgils Mákssyni goldit kapp; bardaginn gekk heppilega; hrafnar átu hræin. En síðan var farmaðrinn að vígi Skúfs og Bjarna. Hann var fús til að berjast.

26 (**Grettir Ásmundarson**). Ek veit eigi, nema Jalfaðr[1] svelli kverk[2] utan at þér sjalfum fyr kapp ok orku; þat er kvelling.[3] Svá bannaði seim-Gauts sinni ungum þinul fjalla[4] ákall[5] endr fyr löngu, es ek vas heima.

1. *Jalfaðr*, Óðinn, en annað Óðins heiti er Auðun. — 2. *svella*, láta bólgna. — 3. *kvelling*, hörmung. — 4. *seim-Gautr*, maðr (Barði); *sinni seim-Gauts*, fylgjari hans; *þinull fjalla*, ormr, enn Grettir er líka orms heiti. — 5. *banna ákall*, taka fyrir kverkar.

Eigi má vita, nema Auðun taki kverka taki á þér fyrir kapp þitt og orku; það er hörmung. Svá bannaði félagi mannsins (Barða) (Auðun) ungum Gretti að kalla (tók fyrir kverkar honum).

Boer tekr síðara helming vísunnar öðruvís: Seimsinnir,[1] svá bannaði Gautr[2] endr fyrir löngu ákall ungum fjalla þinul, þá es ek vas heima.

1. *seimr*, auðr; *seimsinnir*, maðr. — 2. *Gautr*, Óðinn = Auðun.

Svo tók Auðun fyrir kverkar mér fyrir löngu, þegar ég var heima.

27 (Grettir Ásmundarson). Mistar mótkennandi,[1] ek treysti mér við þrenna í Hildar veðri,[2] hvat heiftminnigt[3] es skal vinna. Ek vil-at mæta fleiri farsætendum[4] enn fjórum í gnýfengnum[5] Gungnis gráð[6], ef ek skal ráða.

1. *Mist*, valkyrja; *Mistar mót*, bardagi; *Mistar mótkennandi*, sá er kann að berjast. — 2. *Hildar veðr*, bardagi. — 3. *heiftminnigt*, fjandsamlegt. — 4. *farsætandi*, sá sem sætir skipum, sitr fyrir skipum, víkingr. — 5. *gnýfenginn*, gnýmikill. — 6. *Gungnir*, geir Óðins; geirs *gráðr*, geirs græðgi, bardagi. Dr. Jón Þorkelsson getr til, að gráðr geti líka verið sama sem gola, lítill vindr. Sú merking er enn til í orðinu: lítið gráð, en gráðr = græðgi hefir og verið haft fram á miðja 17. öld, því það kemr fyrir í sálmum Hallgríms Pèturssonar: „Júdas í girndar gráði".

3. vo. er annaðhvort ekki rétt eða hún sýnir, að vísan er ekki mjög forn: aðalhendingar *hvað- veð-*. Við þessu gerir Boer með því að setja:

hvats í Hildar móti.

Bardagamaðr, eg treysti mér við þrjá menn í orrustu, hvað fjandsamlegt sem vinna skal. (Enn) eg vil eigi mæta fleirum hermönnum enn fjórum í bardaga, ef eg á að ráða.

28. (Grettir Ásmundarson). Tunga verðr boga slöngvi[1] jafnan of-löng til orða. Því kemr þar fyrir þung hefnd til sumra. Margr beiðir benlinns borgar[2] hefr görvar minni sakir enn þú, Ferðalangr, þót fengir fjörtjón.

1. *boga-slöngvir*, maðr. — 2. *beinlinnr*, sárormr, spjót eða sverð; sverð-*beiðir*, maðr.

Að öðru leyti er vísan auðskilin.

29 (Grettir Ásmundarson). Þrimu rækir[1] snart ímunbukl[2], þat es fekk áspyrnu ökla þyrnis[3], at snæðings porti[4]. Snækolls. Kjálkar rifnuðu á bringu; svá tvískifti enn járnvarði brodda gangs bálkr[5] tanngarðs toftum[6].

1. *þrima*, bardagi; *þrimusækir*, bardagamaðr. — 2. *ímun*, bardagi; *ímunbukl*, skjöldr. — 3. *öklaþyrnir*, fótr. — 4. *snæðingsport*, munnr. — 5. *broddagangr*, örvadrif. — 6. *tanngarðstóftir*, munnr.

Bardagamaðrinn snart skjöldinn, sem slegizt hafði með fæti hans að munni Snækolls. Kjálkar rifnuðu á bringu; svo tvískifti skjöldrinn tanngarðshvolfinu.

Boer tekr fyrri helming vísunnar öðru vís: Ímunbukl þrimu rækis, þat es fekk áspyrnu öklaþyrnis, snart snæðings port Snækolls.

Skjöldr bardagamannsins, sem fótrinn rakst á, kom við munn Snækolls.

30 (Grettir Ásmundarson). Alt kom senn at svinnum bragar tíni[1], sekt mín, drengr skal drjúghljóðr[2] af dauða föður ok svá bróður. Heðins snótar mótrunnr[3], margr sverða brjótr[4] skal þó í morgin[5] verða daprari um slíkar sútir.

1. *bragar tínir*, skáld. — 2. *drjúghljóðr*, mjög angrvær. — 3. *Heðins snót*, Hildr, hildar *mót*, orrusta. — 4. *sverða brjótr*, maðr. — 5. í morgin (d. imorgen) á morgun, þegar frá líðr.

Að öðru leyti er vísan auðskilin.

31 (Sveinn at Bakka). Barðelds beiðir[1] reið heðan á braut. Hjalmþollr[2] lét þjófs[3] hönd hrífa um Söðulkollu næri garði. Sá Þundar skýss Freyr[4] mun fullsterkr at fleirum svaðilverkum enn þessu. Þats heldr, hann mun bellinn.

1. *barð*, skjöldr, skjaldar *eldr*, sverð; sverð*beiðir*, maðr.

— 2. *hjalmþollr* (hjálmviðr). maðr. — 3. *þjófs* tg. f. þjófr. — 4. *Þundr*, Óðinn; Óðins *ský*, skjöldr; skjaldar *Freyr*, maðr.

Bardagamaðrinn reið á burt heðan. Hann tók Söðulkollu þjófs hendi nærri garði. Sá maðr mun fær til að gera meiri svaðilverk enn þetta. Það er helzt, að hann mun vera glettinn.

32 (**Grettir Ásmundarson**). Bráðlyndr almþollr[1], segðu í breiðar bygðir, at þú fyndir Söðulkollu alt upp hjá Kroppi. Þar vas staddr á steddu[2] í svörtum kufli drengr sá es drýgir löngum dufl[3]; strjúk allmikinn[4], Halli.

1. *almr*, bogi, *almþollr*, bogaviðr, maðr. — 2. *stedda*, meri. — 3. *tafl* um peninga. — 4. *strjúk allmikinn*, flýttu þér.

Að öðru leyti er vísan auðskilin.

33 (**Sveinn at Bakka**). Sáttu[1] hinn reitni[2] slægr slyttimakr[3] reið hrossi frá næstum bæjum? Oss er mikil raun at slíku. Heraðsmenn skulu nefna hvinni[4] hefning fyr þat. At hváru[5] skal (hann) bera blán búk, ef ek nái hánum.

1. *sáttu* = sástu. — 2. *reitinn*, ódæll. — 3. *slyttinn* latr; *makr* (lýs. orð, hér n.), sá sem hver maðr getr við ráðið, sbr. m a k r á ð r, m a k i n d i; *slyttimakr* er því ómenni. — 4. *hvinn*, smáþjófr. — 5. *at hváru*, að minsta kosti.

Fyrir hefning — nefna hefir Boer hegning — egna.

Sástu hvar hinn ódæli ónytjungr reið hrossi frá næstu bæjum. Oss er mikil raun að slíku. Heraðsmenn skulu hegna honum fyrir það. Að minsta kosti skal hann bera bláan búk ef eg næ honum.

34 (**Grettir Ásmundarson**). Allvelborin vella vígdís[1],

færðu hafloga[2] hirði gamanvísu. Hér ferr lautar gripr[3] braut. Ek, orðrakkr Yggs liðgjafi[4], vilda ríða jöldu[5], svá sést, at ek man gista at Gilsbakka.

1. *vell* gull; *vella vígdís;* gulls valkyrja, kona. — 2. *haflogahirðir*, gullshirðir, maðr (Sveinn). — 3. *gripr lautar*, ormr = grettir = Grettir. — 4. *Yggs lið*, Óðins drykkr, skáldskapr; *Yggs liðgjafi*, skáld. — 5. *jalda*, meri.

Velborna kona, færðu manninum gamanvísu. Grettir fér hér á braut. Eg, orðhvata skáldið, mun ríða merinni svo hart, að eg mun gista að Gilsbakka.

35 (**Sveinn at Bakka**). Hverr kjörgráðsboði[1] reið hóti fyrri áðan hart heðan í róstuveðri á svörtu hrossi? Sá hundeygr drengr[2], djarfr ok dáðum horfinn, hann mun í dag at söunu heldr lengi rekast undan.

1. *hjörr*, sverð; *hjörgráðr*, bardagi; *hjörgráðs boði*, sá er býðr bardaga. — 2. *hundeygr*, með hundsaugu, ósvífinn.

Að öðru leyti er vísan auðskilin.

36 (**Sveinn at Bakka**). Þessi vísuhelmingr er auðskilinn.

37 (**Grettir Ásmundarson**). Þessi vísuhelmingr er líka auðskilin.

39 (**Grettir Ásmundarson**). 3. og 4. vo. hefir Boer:

ysjungr Arfs ok Gneista
afl fangvinar Hafla.

Ysjungr Hafla fangvinar Arfs ok Gneista afl[1] varð vápnsóttr í þróttar byr[2] í Veðrafirði[3]. Nú es Atla maklega goldit andrán, þats honum vas ósjötlat[4] fyrr. Hann hné dauðr á fríðri fold.

1. *ysjungr*, björn; *Hafliði*, jötunn; *fangvinr*, sá er glímir við e-n; *Hafla fangvinr*, Þórr; *Hafla fangvinar ysjungr* = Þorbjörn; *Arfr* og *Gneisti* eru öxnaheiti, afl Arfs ok Gneista = öxna megin. — 2. *Þróttr*, Óðinn; Óðins *byrr*, bardagi. — 3. *veðurr*, hrútr; *Veðrafjörðr*, Hrútafjörðr. — 4. *ósjöslat*, óbætt.

Þorbjörn öxnamegin varð 'vápnsóttr' í bardaga í Hrútafirði. Nú er Atla maklega goldið 'andrán' (maklega hefnt) enn það var honum ekki bætt fyrr. 'Hann hné dauðr á fríðri fold'.

40 (**Grettir Ásmundarson**). Þessi vísa er auðskilin. *marþak*, ís; *marþaks fjörðr*, Ísafjörðr.

41 (**Grettir Ásmundarson**). Margir sögðu mér hæfa þau mægðalaun, es Sigarr[1] veitti, unz rekkar fundu reynirunn[2], lofgróinn laufi sæmdar.

1. *Sigarr*, fornkonungr lét hengja Hagbarð fyrir það, að hann nam á burt Signýju dóttur hans; *mægðalaun Sigars* eru því henging. — 2. *reynirunnr* er sama sem björg Þórs = Þorbjörg. Sbr. söguna um Þór, er hann óð yfir ána Vímur, enn hún braut uppi á öxl honum; náði hann í reynirunn við bakkann og steig svo úr ánni; því er þat orðtak haft, at „reynir er björg Þórs“, segir í Sn. Eddu.

Margir sögðu, að hæfilegt væri að eg væri hengdr, þar til er menn fundu hina lofskreyttu (ágætu) konu Þorbjörgu.

42 (**Grettir Ásmundarson**). Þessi vísa þarf engrar skýringar við.

43 (**Grettir Ásmundarson**). Hjálp tveggja handa Sifjar-vers[1], bað mik fara með sér; sú gaf Dundar beðju

þveng[2] góðan hest, es gæddi mik friði. (Boer : ok gæddi friði).

1. *Sif*, kona Þórs; *Sifjar verr*, Þórr; *hjálp Sifjar vers*, hjörg Þórs = Þorbjörg. — 2. *Þundr*, Óðinn; *beðja*, kona; kona Óðins Jörð; jarðar *þvengr*, ormr = Grettir.

Þorbjörg bað mig fara með sér: sú gaf Gretti góðan hest og 'gæddi friði'.

44 (**Loftr = Hallmundr**). Ek ætla í hreggs hrunketil[1] niðr frá stórsteypi frerum[2]. Þar má grundarhængr[3] hitta lítinn stein ok hnefa land.

1. *hregg*, stormr; *hrun*, hávaði; *hreggshrunketill* á að vera hellir Hallmundar, sem stormrinn bylr á. — 2. *frer* hvk., hjarn, frosinn snjór; *stór steypifrer*, jökull, Balljökull. — 3. *grundar hængr*, ormr = Grettir. — 4. *lítill steinn*, hallr; *hnefa land*, hönd = mund; *lítill steinn* og *hnefa land* = hallr og mund = Hallmundr.

45 (**Loftr = Hallmundr**). Þessi vísa þarf ekki skýringar.

46 (**Grettir Ásmundarson**). Snarr Illugi ok malma skúrar mundangshvatr[1] Atli stóð mér fjarri þá es enn armi Loftr ófælinn dró mér endr álar[2] ór hendi. Ek vilda sjaldan vesa staddr svá. Horsk brúðr stýkr hvarma ef hræðumk.

1. *mundang*, meðalhóf; *malma skúr*, bardagi; *mundangs hvatr malma skúrar*, nokkurn veginn röskr í bardaga.— 2. *álar*, ólar, (hér) beizlistaumar.

Hinn 'snari' Illugi og Atli, sem líka er nokkurn veginn röskr í bardaga, stóðu mér fjarri, þegar hinn armi Loftr dró óhræddr ólar úr hendi mér. Hin vitra kona angrast af hugleysi minu.

47 (Grettir Ásmundarson). Þarf engrar skýringar við.

48 (Grettir Ásmundarson). Vígfúss vápnhríðar naðr[1] varð fram stíga á benstíga[2] í Virfils veðri[3] í viðrisfirði.[4] Kostr mun traustum köppum at erfa[5] Keldhverfinga. Komumk undan. Hvatr Hallmundr ór helli olli því.

1. *vígfúss vápnhríðar naðr*, drápgjarnt sverð. — 2. *benstígar*, blóðugir vegir, (ef til vill) bardagavöllr. — 3. *Virfill*, víkingsheiti; *Virfils veðr*, bardagi. — 4. *viðrir*, Örn; *viðrisfjörðr*, Arnarvatn. — 5. *erfa*, gera erfi eftir. 6. *komumk*, tg. f. er komst.

Hið drápgjarna sverð varð að koma fram á bardagavöllinn við Arnarvatn. Hinir hraustu kappar áttu þar kost á að gera erfi eftir Keldhverfinga. Hinn hrausti Hallmundr úr helli olli því að eg komst undan.

49 (Grettir Ásmundarson). Marr[1], sá es rispar tönnum raunlítt,[2] rennr mest fyr öðrum hesti, es bítask skal né mæðisk fyrri[3]. Enn margnenninn[4] Gísli rann þenna dag físandi fyr mér of Mýrar. (Hann) es firðr fremd ok sæmdum.

1. *marr*, hestr. — 2. sá er bízt mjög illa. — 3. mæðist eigi, heldr leggr á flótta. — 4. *margnenninn*, margskiftinn, marglátr.

Svo sem sá hestr, sem bízt mjög illa, rennr þegar undan öðrum hesti, er bítast skal og mæðist eigi fyrri (heldr leitar undan), svo rann hinn margláti Gísli þenna dag físandi undan mér yfir Mýrar. Hann skortir bæði álit og heiðr.

50 (Grettir Ásmundarson). Hornflæðar hirði-Sága[1]

stór Steinólfs höfuðskeina mun nú eigi hæg at græða; þó steyptusk fleiri.[2] Þung ván es um ævi Þorgils, því at bein sprungu. Lýðr segir þar átta aðra auðbrjóta[3] dauða.

1. *hornflæðr*, vín; *Sága*, gyðja, Ásynja; víns hirði-gyðja, kona. — 2. fleiri féllu. — 3. *auðbrjótr*, mann-kenning.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

51—57 (Hallmundr). Þessar vísur þurfa lítilla skýringa við.

52. v. *sýna stund*, góða stund.

54. v. *skýlihögg*, skáhögg.

56. v. *blendingar*, hálftröll.

57. v. *alfa kind*, afkvæmi álfa.

58 (Grettir Ásmundarson). Ek ríð eigi hóts[1] á móti randar rækimeiðum.[2] Þraut es sköpuð þessum þegni. Ek fer einn á brautu. Ek vil eigi finna snara Viðris balka vinnendr.[3] Ek leita mér færa. Ek man eigi þykkja þér ærr.[4]

1. *hóts* (ef. af hót) = hót (í nútíðarmáli). — 2. *rönd*, skjöldr; *randar-rækimeiðr*, maðr. — 3. *Viðrir*, Óðinn; *balkr*, stormr; Óðins stormr, bardagi, bardaga *vinnendr*, menn. — 4. *ærr*, vitlaus.

Eg ríð ekki hót á móti þeim. Þessi maðr mun rata í vandræði. Eg fer einn á burt. Eg vil ekki finna þessa menn. Eg leita mér færis. Þér mun ekki þykja eg vera vitlaus.

59 (Grettir Ásmundarson). Ek hnekki frá[1] þars mjök stórir flokkar Þóris fara; mér er a þerfilegt[2] at hverfa í þeira þys. Forðumk[3] frægra virða fund; ek á

veg til lundar[4] — ek verð at hirða Heimdalls hjör — björgum svá fjörvi.

1. *ek hnekki frá*, eg fer undan. — 2. *þerfilegt* = þarflegt. — 3. *forðumk*, eg forðast. — 4. *lundr*, skógr. Í nánd við söguataðinn hefir verið, og er enn, hið skógivaxnasta hérað á landinu, Axarfjörðr. — 5. *Heimdalls hjör*, höfuð, sem Heimdallr var lostinn með.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

60 (Grettir Ásmundarson). Svinn gullbúa stóla Sól,[1] þú munt kunna segja feður þínum, þót orð mín skifti oft engu,[2] hvar ek rík um breiðan bæ barðjóðs[3] ok nær garði með hinn þriðja dreng; lið láðskreytis[4] es lítit.

1. *gullbúi*, ormr; *gullbúa stóll*, ormsból, gull; gulls *Sól*, kona. — 2. *engu*, tg. f. eigi. — 3. *barð*, skegg; *barðjóð*, barn skeggs = Skeggjason. — 4. *láðskreytir*, maðr.

Hin hygna kona, þú munt segja föður þínum, þótt engu varði um orð mín, að eg hafi farið fram hjá hinum stóra bæ (Þóris) Skeggjasonar nærri garði með hinn þriðja mann. Eg hefi lítið lið.

61 (Grettir Ásmuudarson). (Ek) gekk í hið dökkva gljúfr; veltiflug steina gein úrsvölum munni við hjörhríðar hlunns gæði.[1] Flugstraumr lá fast framan at brjósti í Naumu[2] sal, heldr hörð fján Braga kvánar[3] kom á herðar skaldi.

1. *hjörhríð*, bardagi; *hlunnr*, (hér) sverð(?); *hjörhríðar hlunns gæðir*, maðr. — 2. *Nauma*, tröllkona. — 3. *fján* = *fjón*, hatr; *Braga kván*, Iðunn; *hörð fján Braga kvánar* = ilska Iðunnar = iðunnar; hin hatrsfulla iða kom á herðar mér.

Eg gekk í hið dökkva gljúfr; hengiflug gein við mér

með köldum munni. Straumrinn af berginu skall á brjóstinu á mér og á herðar mér kom hin hatrsfulla iða.

62 (Grettir Ásmundarson). Ljótr mellu vinr kvam í móti mér ór helli. Hann fekst heldr lengi við mik, at sönnu harðfengr. Ek lét harðeggjat heftisax[1] höggvit af skefti; bjartr gunnlogi[2] klauf svarta bringu Gangs.[3]

1. *heftisax*, eins konar vopn, fleinn með skafti. — 2. *gunnlogi*, sverð. — 3. *Gangr*, jötunsheiti.

Að öðru leyti þarf ekki vísan skýringar við.

63 (Grettir Ásmundarson). Margr menjarunnr[1] hefr í morgin dulizt við kunnan. Tvær grímur renna víst á rannsíma runna.[2] Leikborði[3] es heldr skotit fyr hvass-orða hölda. Öld bilar at halda orð. Alt slafr[4] dró af Hafri.

1. *menjarunnr*, maðr. — 2. *rannsíma* = randsíma, skjaldarfetill; skjaldarfetils *runnr*, maðr. — 3. *leikborði skotit fyrir*, þeim er sýndr leikr á borði. — 4. *slafr*, slaðr.

Margir ókunnir menn hafa ekki þekt (hér) í morgun mann sem þeir annars þekkja; renna víst tvær grímur á þá. Þessum hvassorðu mönnum er sýndr leikr á borði. Menn hætta að halda orð. Það hefir dregið af mælgi Hafrs.

64 (Grettir Ásmundarson). Hefjendr Hlakkar tjalda[1] heldu saman nefjum og Hildar veggs hregg-Nirðir[2] hjoggust skeggjum til, ok geðstrangir Svafnis[3] látrs sviftendr gengu í sveitir er þeir þektu mik; (þeir) tóku at iðrast griða.

1. *Hlakkar tjöld*, skildir, *hefjendr* skjalda, menn. —

2. *Hildr*, valkyrja; valkyrju *veggr*, skjöldr; *Njörðr*, Áss; skjaldar Æsir, menn. — 3. *Svafnir*, ormsheiti; *Svafnis látr*, ormsból, gull; gulls *sviftendr*, menn.

Menn stungu saman nefjum og hjuggust með skeggjum og gengu í hörðu skapi í sveitir, er þeir kendust við mig; þeir tóku að iðrast griðanna.

65 (**Grettir Ásmundarson**). Flæsu[1] far es váskeytt.[2] Fár örveðrs æskiruðr[3] kann görva[4] sea sverð í hári[5] fyr öðrum. Ek veðja hins, þót atgeira éldraugar[6] eigi meiri sin, at þeir hafi-t meiri hreðjar[7] enn vér.

1. *flása*, tg. Boers f. *flaska*, lauslát stúlka, eftir skýringu Boers, og mun þá vera sama orð og flæsa, sem haft er um upprof í illviðri jafnt og glenna, enn glenna er líka haft um léttúðuga stúlku. — 2. *váskeytt*, illa skeytt. Hugsunin ætti þá að vera: hegðun hinnar léttúðugu stúlku er skeytingarlítil, enn þessi skýring er þó ekki fullvís. — 3. *örveðr*, bardagi; *æskiruðr (= runnr)* bardaga, maðr. — 4. *görva* = gerla. — 5. *sverð í hári*, 'penis'. — 6. *atgeira él*, bardagi; *draugar* (viðir) bardaga, menn. — 7. *hreðjar*, eistu.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

66 (**Grettir Ásmundarson**). Sæta saumskorða[1] kvað mik orðinn sverðlítinn.[2] Hælin hreðja kvista Hrist[3] hefir satt at mæla. Lágr Faxi[4] í læra skógar lautu[5] má allengi vaxa mér ungum. Bið, eyleygjar[6] Freyja.

1. *sæta saumskorða* er tvöföld kenning og merkir hvortveggja konu. — 2. *sverð*, sbr. næstu vísu á undan. — 3. *hreðja kvistr*, 'penis'; *hreðja kvista Hrist*, kona. — 4. *Faxi*, 'penis'. — 5. *læra skógar laut*, nárar. — 6. *eyleygr* tg. Boers *eyleygjar*, steinn; steina *Freyja*, kona.

Að öðru leyti þarf ekki vísan skýringar við.

67 (**Grettir Ásmundarson**). Skjóma egg[1] nam ei skifta sköpum í rómu,[2] þá es ek varða böðharðum[3] berserkjum birkisjöt.[4] Hristarnaðrinn gall es Hjarrandi misti handa; báðir Björn ok Gunnarr létu brátt líf ok náðir.

1. *skjómi*, sverð. — 2. *róma*, bardagi. — 3. *böðharðr*, harðr í orrustu. — 4. *sjöt*, sæti; *birkisjöt*, hús. — 5. *Hristarnaðr*, (óvanaleg) sverðskenning?

Að öðru leyti þarf ekki vísan skýringar við.

68 (**Grettir Ásmundarson**). Ek kom enn einu sinni út á breiðri skútu í Dyrrhólmum; drengr skáði[1] lengi darra él.[2] Torfi, þarfr Vébrands arfi, bauð þá þýðum þegni þungra spjóta þrautir með stóru megni.

1. *ská*, auka, *skáði* = jók. — 2. *darr*, spjót; *darra él*, bardagi.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

69 (**Grettir Ásmundarson**). Þót margir menn stæði at vápna sennu varð meiðir skeljeggs minnis veggja[1] svá skildr frá skaldi, at ára hlynr[2] varð endr[3] ófærr at hendi Grettis í benja hríðum[4]; hann gaf mér hest at lesti[5].

1. *skeljeggr*, með hvassa egg, hvass; getr verið að hér eigi að lesa *skeljeggr minnis veggja* meiðir. — 2. *ára hlynr*, maðr (Torfi, — 3. *endr*, forðum. — 4. *benja hríðir*, bardagi, — 5. *at lesti*, að síðustu (á ensku: at least). Vera má að *hann* í 8. vo. eigi að falla burt.

Þó þar væri við marga að berjast, skildum við Torfi svo, að hann varð ófær af vopnum mínum. Að síðustu gaf hann mér hest.

70 (**Grettir Ásmundarson**). Vítt frá ek at Þorfinnr Arnórsson þætti sterkr svaðils[1] verka þegn; oddbörr[2]

kvaðst skyldu varna mér aldrs. Einlyndum eyði orma setra[3] bráðt áræði; ek var eigi at beinni, þót hann fyndi mik einn úti.

1. *svaðilsverk*, hryðjuverk. — 2. *börr*, viðr; *oddbörr*, maðr. — 3. *ormasetr*, gull, eyðir gulls, maðr.

Það orð fór víða af Þorfinni Arnórssyni, að hann væri kappi mikill. Hann kvaðst skyldu vega mig. Hinn einlynda mann brast áræði; eg var ekki auðsóttari þótt hann fyndi mik einn úti.

71 (**Grettir Ásmundarson**). Ek gat gætt aldrs fyr geira njótum[1], því at ek treysta mætti viðr umsátum ýta[2], þat vas-a sjaldan. Nú hefr gild, afgömul steina rein[3] unnit gunnelda bör[4] með göldrum; ráðin grimm eru römm.

1. *geira njótr*, maðr. — 2. *ýtar*, menn. — 3. *rein*, jarðarspilda; *steinn*, tala eða glertala (sbr. steinsörvi); *steina rein*, kona. — 4. *gunnelda börr*, maðr (Grettir).

Eg gat gætt þess að lífi mínu væri engin hætta búin af mönnum, því að eg treysti afli mínu, þó setið væri um mig. Það var eigi sjaldan. Nú hefir digr, afgömul kerling unnið mig með göldrum; römm eru heiftarráðin.

72 (**Þorbjörn öngull**). Ek flutta ómett[1] höfuð Grettis ór eyju; nauðuleg nála Nanna[2] grætr þann hárrauðan. Gjálfrs fagrlogs Fríði[3], hér máttu líta griðbíts[4] höfuð á gólfi; þat mun alt fúna noma saltit.

1. *ómett*, gráðugt; getr verið að eigi að lesa *ólétt*. — 2. *nála Nanna*, kona; í hdr. stendr *nála Nauma;* hér mætti ef til vill líka lesa *Nunna* og verða þá skothendingar í vísuorðinu eins og vera á (sbr. saumanunna). — 3. *Fríði* er ef til vill ekki rétt, enn gæti verið nf. et. fyrir *Fríðr*, eins og heiði fyrir heiðr.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

73 (Ásdís at Bjargi). Sýrgarpar[1] mundu-t[2] síð hlaupa á sjó enn sauðir fyrir dýri[3], — nýtt skaup[4] es komit at njörðum[5] norðr — ef (þeir) stæði Gretti ósjúkan stála Frey[6] í eyju; ek hefi kveðit[7] létt lof[8] um lýði.

1. *sýrgarpar* t. d. f. *sýrgarpr* (af s ý r, gylta og g a r p r), gyltukappar, óvirðingarorð. — 2. *mundu-t* = mundu eigi. — 3. *dýr*, refr, tófa. — 4. *skaup*, skop, skömm. — 5. *nirðir*, menn, hálfkenning. — 6. *stála Freyr*, maðr, Grettir. — 7. tg. f. *verit*. — 8. *lofs* tg. fyrir *lof*, lítið lof.

Svínahirðarnir mundu ekki síðr hlaupa á sjó enn sauðir undan tófu — ný svívirðing hefir hent menn fyrir norðan — ef þeir hefðu hitt Gretti ósjúkan í eynni; ek hefi kveðið lítið lof um þessa menn.

74 (Þorsteinn drómundr). Hringa Grund[1] átta eggþings boðar[2] máttu eigi koma saxi ór hendi geðrakks[3] Grettis áðr hvardyggvir[4] herðendr fetilsgerðar[5] hjoggu axlarfót[6] af hugrakkum unnblakkeýti[7].

1. *hringa Grund*, kona. — 2. *eggþingsboðar*, menn. — 3. *geðrakkr*, hugrakkr. — 4. *hvardyggr*, hvarvetna duglegr. — 5. *fetill*, sverðfetill eða *skjaldarfetill*, *fetilgerð* hið sama; *herðendr fetilsgerðar*, menn. — 6. *axlarfótr*, hönd. — 7. *unnblakkr*, skip; *unn-blakks ýtir*, maðr.

Að öðru leyti þarf vísan ekki skýringar við.

Nöfn.

Talan merkir kapitula.

Misprentanir og leiðrèttingar.

Bls. 37^{25}: lögsögn *á að vera* lögskilum. — *Bls.* 41^{5}: Reyðarfell *á ef til vill að vera* Reiðarfell, *sbr. líka bls. 44, vísuna.* — *Bls.* 70^{8}: Gaulkum *á að vera* Görtum. — *Bls.* 83^{17}: freistað *á að vera* freistat. — *Bls.* 83^{27}: Þorgils *á að vera* Þorgeirr. — *Bls.* 90^{6}: móalóttan *á að vera* móálóttan. — *Bls. 89 er vísutalið* rangt, *á að vera* 36. — *Bls.* 100^{7}: bláeygr *á að vera* gráeygr. — *Bls.* 118^{1}: hefir *á að vera* hefr. — *Bls.* 141^{11}: næstu *á að vera* næstum. — *Bls. 174 í 48. vísu* vigfús *á að vera* vigfúss. — *Bls.* 184^{16}: Þorgrímr ok *falli burt.* — *Bls.* 185^{7}: Þórhallssonar *á að vera* Þórhaddssonar. — *Bls. 186 í 50 vísu:* Hægt *á að vera* hæg. — *Bls.* 214^{19-20}: Þórðarson *á að vera* Þorgeirsson.

Á eftir vísutalinu 37 hefir það ruglazt svo, að það er einu hærra enn vera á.

Á aðrar leiðréttingar má benda í vísnaskýringunum.

Íslendinga sögur

þessar eru komnar út
og fást hjá öllum bóksölum:

1.—2.	Íslendingabók og Landnáma	85 aur.
3.	Harðar saga ok Hólmverja	40 —
4.	Egils saga Skallagrímssonar	125 —
5.	Hænsa-Þóris saga	25 —
6.	Kormáks saga	50 —
7.	Vatnsdæla	50 —
8.	Hrafnkels saga freysgoða . .	25 —
9.	Gunnlaugs saga ormstungu .	25 —
10.	Njáls saga	175 —
11.	Laxdæla saga	100 —
12.	Eyrbyggja saga	75 —
13.	Fljótsdæla saga	60 —
14.	Ljósvetninga saga	60 —
15.	Hávarðar saga Ísfirðings . .	35 —
16.	Reykdæla saga	45 —
17.	Þorskfirðinga saga	30 —
18.	Finnboga saga	45 —
19.	Víga-Glúms saga	45 —
20.	Svarfdæla saga	50 —
21.	Valla-Ljóts saga	25 —
22.	Vápnfirðinga saga	25 —
23.	Flóamanna saga	35 —
24.	Bjarnar saga Hítdælakappa .	50 —
25.	Gísla saga Súrssonar . . .	80 —
26.	Fóstbræðra saga	60 —
27.	Víga-styrs saga ok Heiðarvíga	50 —